

YLÄ-SATAKUNNAN KIHlakunta

KANGASALAN HALLINTOPITÄJÄ

Pälkäneen kirkkopitäjä

R U O K O L A N N E L J Ä N N E S

Harhalan jakokunta

KAITAMO Kaijtamoij mk 1540-41, 1544

OLAVI MAUNUNPOIKA Kangasalan laamanninkäräjillä 13.1.1441 oli lm Olaff Magnusson, vuoden 1463 vidimaatiokirje RA De la Gardieska samlingen. FMU III 2375. Sijoitus perustuu siihen, että kylässä esiintyvät sekä etu- että isännimi seuraavissa polvissa.

I Soini ja Pirjola

MAUNU Månss Säini oli 1469 sen katselmuskunnan jäsen, joka tutki Valkeakosken myllyriitoja. Myös neljä muuta oli samassa tehtävässä Kangasalan hallintopitäjän puolelta Pälkänettä. RA Hogenskild Bielkes samling vol. 8, kopiovihko noin vuodelta 1590. Siihen on jäljennetty vuoden 1469 katselmuskirjeestä 1534 tehty vidimaatio.

HEIKKI 1540-52, äv 1540: 4, 1541: 5, 1544: 4. Karja 1540: hev 2, le 7, nk 8, la 10, ny 16.25. Hen. Soinj mk 1540-41, Hen. Soijni mk 1546, 1552. Lm Hen. Soijni sk 31.10.1531, VA Topographica Kangasala, or.p.; Henric Soinij Kangasalan lk 20.1.1533, VA perg.kirjeet.

OLAVI HEIKINPOIKA 1553-92, äv 1553: 5. Lv 1557-59: 8-9-8½. Oluff Soijni mk 1553-55, Oluff Soinij mk 1556, 1558-59, Oleff Andersson (?) lv 1557, pm 1558, Oleff Hendersson lv 1558, Oleff Hen.sson pm 1557, lv 1559, Olof Soini mk 1560-65, 1569-71, pm 1565-67, 1569-71, Olof Simonsson (?) mk 1566-68.

Lm Ylä-Satakunnan etsikkokäräjillä Pirkkalan nimismiestalossa 15.7.1564 yhtenä kuudesta Kangasalan edustajasta Olof Kaitamoiby, VA Ylä-Satakunta 73 f. 721v-. Samoilta käräjiltä myös VA Ylä-Satakunta KOa 9 s. 137-139: Olof Kaitamo by. Lm Oleff Kaitamo kevk 27.4.1554, Oluff Soini Kaijtamoij kk 26.9.1564, Olaff Hen.ss. Kaitamoi lk 27.2.1565, Oleff Hen.ss. Caitamoin kk 20.10.1565, Oluff Hen.ss. Kaitamoi kk 22.10.1566, Oluf Hen.ss. Caitamoi kk 16.6.1567, Oleff Hen.ss. Caitamoin lk 12.5.1568, Oluff Soini Kaitamoin tk 19.3.1569 ja Oluff Caitamoin kk 22.9.1569 eli yhteensä 10 kertaa.

Sak kk 1556 Oluff Kaitamoisten t > talon III Martin vaimo, kevk 26.4.1558 Oleff Soini Kaitamoij t > Harhalan Martti (talo IV), kk 22.10.1566 Oleff Hen.sson Caitamoi huonot aidat ja sillat.

Hv 1571 Kaitamoij: Oluff Soini ku 20, hev 3, le 9, nk 0-4-4-4, la 14, oa 218:6, ny 22.75.

II Lassila

HEIKKI MAUNUNPOIKA 1540-43, pm 1557. Äv 1540: 2. Karja 1540: hev 1, le 4, nk 2, la 5, ny 7.625. Hen. Månsson mk 1541, Hen. Monsson pm 1557.

JUHO HEIKINPOIKA 1544-84, äv 1544: 2, 1558: 2½. Lv 1557-59: 1½-3-2½. Jons Hen.ss. lv 1557-59, pm 1558. Jons Simonsson (?) mk 1567. Sak kev 26.4.1558 Jons Kaitamoin ei ollut välittänyt suorittaa apuveron heinäosuutta. Hv 1571 Kaitamoij: Jons Hendersson ku 10, hev 2, le 3, nk 0-2-2-0, la 10, oa 91:2, ny 10.25.

III autioitunut

MARTTI MAUNUNPOIKA mk 1540-56, pm 1557-58, lv 1557. Äv 1540: 1, 1541: ½. Karja 1540: hev 1, le 3, nk -, la 3, ny 5.375. Morthen Mognuss. lv 1557:3. Mortten Monss. pm 1557, Morthen Mogenss. pm 1558. Sak stk 5.5.1556 Mortin Monsson Kaitamoin t > hustru Ailitz ibm, kk 26.8.1556 talon I Olavi t > Morthens hustru ibm, sk 23.1.1566 Harhalan Erkki (talo VII) t > Morten Kaitamoin.

IV liitetty Lassilaan 1612

JAAKKO MAUNUNPOIKA 1540-70, äv 1540: 1, 1541: 1½, 1558: ½. Karja 1540: hev 1, le 2, nk 2, la 4, ny 5.5. Lv 1557-59: 2½-1-0. Jacop Kaitamoi mk 1546, 1552, Caupi mk 1559, Cauppi mk 1560-62, Jacob Mognuss. lv 1557, Jacob Mognss. lv 1558, Jacob Monss. pm 1557, Jacob Mogenss. lv 1559.

PIETARI JAAKONPOIKA 1571-1605. Sak sk 12.1.1570 Per Caitamoin t > Anna ibm. Hv 1571 Kaitamoij: Per Jacobsson ku 5, hev 1, le 1, nk 0-1-0-0, la 1, oa 31:7, ny 3.625.

taloihin sijoittamatta:

ALIISA sak stk 5.5.1556 talon III Martti t > hustru Ailitz ibm.

ANNA sak tk 28.1.1558 Harhalan Nisius (talo V) t > Anna Kaitamoin, sk 12.1.1570 talon IV Pietari t > Anna ibm.

HARHALA Harhala mk 1540-41, 1544 jne.

Somalayna de Harala on viimeisenä niistä 25 talollisesta, joiden kymmenysten maksussa tapahtuneen niskuroinnin aiheuttamat Sääksmäen kirkkoherran toimenpiteet paavi Benedictus XII vahvisti 16.6.1340 antamallaan kirjeellä. Edellä on luettelossa kaksi pälkäneläistä ja aiemmin vielä kolme. REA f. 1, Mk 99. Harhalan jakokunnan alue ulottuu lounaassa Tyköläjärvelle asti, jossa Harhalan, Äimälän ja Tyrvännön Tykölään rajojen yhtymäkohtana on ollut - ja on edelleen - paikka, jonka nimi kirjoitetaan eri lähteissä seuraavasti: 1608 Såmalaiisten lachten (VA Etelä-Suomen LO 1 f. 47v-48, 1550-luvulla ja 1562 annettujen tuomiokirjeiden vahvistus), 1735 Suomalaistenhånga (MHA H 62: 17/1-2) ja Suomalaisten ojansuu (MHA H 61: 2/21). Nimi viittaa ennen v. 1340 Harhalaan Varsinais-Suomesta tulleisiin uudisasukkaisiin.

Talot ovat siinä järjestyksessä, missä ne ovat olleet vuoden 1556 maakirjassa ja vuoden 1558 voiveroluettelossa.

I Marttila

HEIKKI Henrich Pajo oli lm Kangasalan lk 10.1.1466, VA Ylä-Satakunta KOa 4 (1643-48) f. 183, FMU IV 3288. Hinrich Poiu oli 1469 katselmusmiehenä Valkeakoskella, RA Hog. Bielkes samling vol. 8. kopia noin v. 1590 vuoden 1534 vidimaatiokirjeestä, FMU IV 3400. Henric Paiw lm Kangasalan käräjillä 27.7.1474, VA or.p., FMU IV 3576.

HEIKKI OLAVINPOIKA 1540-64, äv 1540: 2, 1541: 2½, 1546: 2, 1552: 2½. Karja 1540: hev 2, le 4, nk 3, la 8, ny 10.5. Lv 1557-59: 2½-3-2. Hen. Paiunen mk 1546, 1552. Hen. (Hendrich) Harha mk 1553-56, Hen. (Hen-

rich) Olsson mk 1558-64 pm 1557-58, Hendrich (Hen.) Olofsson lv 1557-58, Hen. Ollsson lv 1559.

Lm Kangasalan laamanninkäräjillä 8.2.1540 Hender Ha.n, VA Topographica Kangasala, laamanni Jöns Knuutinpojan tuomiokirje, 1600-luvun alun kopio, VA Topographica Kangasala. Samana päivänä Ylä-Satakunnan kihlakunnantuomari Jöns Västgöte antaa avoimen kirjeen, jossa sanoo pitäneensä Kangasalla talvikäräjiä 8.2.1540. Lautakunta on sama kuin laamannin kirjeessä, nimet vain toisessa järjestyksessä. Nyt lm Hendrich Harhala, VA Topographica Kangasala, kopio.

Sak sk 4.12.1553 Henrich Olsson ibm (Harhalan) oli yksi niistä neljästä Harhalan miehestä, jotka olivat rikkoneet Ruokolan talollisten nuotan, kevk 26.4.1558 Hen. Oleffsson ibm (Harhalan) jättänyt apuveron heinät suorittamatta.

ERKKI LAURINPOIKA 1565-83, äv 1565: 2½. Erick Irriäinen mk 1565, Erick Larsson pm 1565-71, mk 1566-68, Erick Henrichsson (?) mk 1570-71. Sak sk 10.1.1571 Erich Larsson Harhalan huonot aidat ja sillat. Hv 1571 Harhala: Erich Larsson ku 5, hev 2, le 2, nk 1-1-0-0, la 3, oa 63:1, ny 7.375.

II Laurila

OLAVI Olof Pajo lm Kangasalan lk 10.1.1466, FMU IV 3288 k.

LAURI OLAVINPOIKA mk 1540-64, pm 1557-58, lv 1557-58. Äv 1540: 1½, 1541: 2, 1554: 2½. Karja 1540: hev 1, le 4, nk 2, la 8, ny 8. Lv 1557-58: 5-6. Lasse Olss. mk 1541-42, Lasse Pajuinen mk 1546, 1552, Lasse Olsson mk 1558-64, Lass Olofs. lv 1557-58, Lasse Olsson pm 1557-58.

TUOMAS LAURINPOIKA lv 1559-64. Thomas Larsson lv 1559. Lm Thomas Larsson Harhalan kk 31.7.1568, VA 2213 f. 19. Sak tk 1564 Thomas Larsson Harhalan syy? (vastuupakoilu?).

MARTTI LAURINPOIKA mk 1565-1601, äv 1565: 2½. Pm 1565-72. Morten Larsson mk 1565-71, pm 1565-71. Sak kk 1555 Morthen Larsson aff Harhala vastuupakoilu, kevk 26.4.1558 Morthen Larsson Harhalan t & Kaitamon Olavi Soini (talo I), kevk 1558 Morthen Harhalan jättänyt apuveron heinät suorittamatta, sk 4.2.1565 Hendrich Paiuinen (Pajula talo I) t > Morthen Larsson Harhalan, sk 23.1.1566 Morthen Larsson Harhalan t > Hendrich Persson (Pajula talo I), kk 1567 Morthen Larsson Harhalan huonot aidat ja sillat, sk 24.10.1568 talon VI Heikki Tuomaanpoika t > Morthen Larsson ibm, sk 12.1.1570 Morthen Larsson Harhalan huonot aidat ja sillat. Hv 1571 Harhala: Morthen Larsson ku 15, hev 2, le 5, nk 0-2-2-0, la 8, oa 103:1, ny 12.

III Heikkilä

OLAVI 1540-52, äv 1540: 3, 1541: 3½. Karja 1540: hev 2, le 4, nk 5, la 6, ny 11.25. Ol. Paijunen mk 1546, 1552.

PIETARI HEIKINPOIKA 1553-79, äv 1554: 3½. Lv 1557-59: 5½-8-5½. Per Hen.sson mk 1556, 1558-71, pm 1557-58, 1565-68, lv 1557-59. Ek 1553 Per Harhalan maksoi eräkalastuksesta leiviskän haukia, VA 130^a f. 23. Ek 1554 Per Harhalan 1 leiv., VA 1972. Ek 1555 Peder Harhalan 1 leiv., VA 1978. Ek 1556 Per. Harhalan 1 leiv., VA 1998. Lm Per Hen.ss Harhalan sk 23.1.1566, lk 30.3.1566 ja kk 31.7.1568. Sak kevk 26.4.1558 Per Hen.sson ibm (Harhalan) jättänyt apuveron heinät suorittamatta. Hv 1571 Harhala: Per Hen:sson ku 20, hev 3, le 6, nk 0-0-3-3, la 6, oa 145:- , ny 15.75.

IV Ylinen

TAPANI 1540 äv 2½, karja hev 1, le 3, nk 1, la 5, ny 6.125.

ANTTI TAPANINPOIKA 1541-1601, äv 1541: 3. Lv 1557-59: 3-4-3½. Anders belttare mk 1553. Anders belttar mk 1554, Anders Beltar mk 1556, Anders Staffansson pm 1557-58, 1565-71, mk 1558-71, lv 1557-59. Pelttari teki sellaisia nahkatöitä, joihin liittyi metalliosia, esim. vöitä, valjaitten ja satuloiden hihnoja ym. Hv 1571 Harhala: Anders Staffansson ku 5, hev 2, le 5, nk 2-0-0-0, la 4, oa 84:3, ny 10.5.

V Nikkilä

LAURI NIILONPOIKA Lasse Nilssån on 1469 Valkeakoskella katselmushinän olleiden luettelossa viimeisenä Pär Paijun (Pajula talo I) jälkeen. Samassa tehtävässä olivat myös Kaitamon Månss Säini ja Harhalan talon I Hinrich Poiu. RA Hog. Bielkes samling vol. 8, kopio noin v. 1590. FMU IV 3400. Pälkäneellä 13.10.1483 pidetyillä maakuntakäräjillä oli lautamiehenä ja samalla maakuntakatselmushinänä todistamassa Hattulan ja Hollolan kihlakuntarajan kulusta Tyrvännön ja Hauhon välillä yhtenä 12:sta Lars Niculan poica (näin ns. Kaakkois-Hämeen tuomiokirjassa, 1600-luvun otteita, s. 42, pain. BFH I s. 60) eli Lasse Nilsson (näin vuoden 1737 kopio vidimaation vidimaatiosta, pain. FMU V 3978).

LAURI NIILONPOIKA 1540-64, äv 1540: 2, 1541: 2½, 1554: 3. Karja 1540: hev 2, le 4, nk 5, la 6, ny 11.25. Lv 1557-59: 5½-7-6. Lau. Nilsson mk 1541-42, Lasse Nickilän mk 1546, 1552-1554, Lass Nickilän mk 1556, Lass Nilss. lv 1557-59, Lasse Nilsson pm 1557-58, mk 1558-64. Sak kevk 1557 Lasse Nilsson Harhalan t > Lasse Kesolainen (Pohjalahti talo II).

NIISIUS LAURINPOIKA mk 1565, pm 1565- . Äv 1565: 3. Nisius Larsson mk 1565, pm 1565-71. Sak sk 4.12.1553 Nisius Larsson ibm (Harhalan) oli mukana rikkomassa Ruokolan talollisten nuotta, tk 28.1.1558 Nils (?) Harhalan (tileissä on usein Nisius tulkittu Nilsiksi) t > Kaitamon Anna (talo ?), kk 17.7.1560 Nils Larsson Harhala t > Anders Eriches hustru (Ruokola talo X), sk 12.1.1561 Nils Harhalan laiminlyönyt kyytivuoron.

MATTI LAURINPOIKA mk 1566-83, äv 1566: 3. Mats Larsson mk 1566-71. Hv 1571 Harhala: Matz Larsson ku 5, hev 2, le 5, nk 0-1-0-0, la 2, oa 76:7, ny 9.75.

VI Värilä

TUOMAS PIETARINPOIKA 1540-64, äv 1540: 1½. Karja 1540: hev 1, le 4, nk -, la 9, ny 7.125. Lv 1557-59: 3½-4½-3½. Thomas Soijni mk 1553-54, Thomas Soini mk 1556, 1558-64, Thomas Persson lv 1557-59, pm 1558. Sak tk 16.3.1560 Thomas Soini Harhala laiminlyönyt kyytivuoron.

HEIKKI TUOMAANPOIKA 1565-83, äv 1565: 1½. Henrich Henrichsson (?) mk 1565, Henrich Thomasson pm 1565-71, mk 1566-71. Sak kevk 26.4.1558 Hen. Thomasson ibm (Harhalan) jättänyt apuveron heinät suorittamatta, sk 24.10.1568 Hin. Thomasson Harhalan t > talon II Martti Laurinpoika. Hv 1571 Harhala: Hen. Thomasson ku 5, hev 2, le 3, nk 0-2-0-0, la 4, oa 64:3, ny 8.5.

VII Pietilä

ERKKI MARTINPOIKA 1540-64, äv 1540: 3½, 1544: 4, 1554: 4½. Karja 1540: hev 1, le 5, nk 6, la 12, ny 11.5. Lv 1557-59: 6-6-5. Eric (Erich) Mortensson (Mortenss.) mk 1546, 1552-1554, Erich Morthensson mk 1556-64, lv 1557-58, Erich Mortensson pm 1557-58, Erich Mortinson

lv 1559.

Lm Erich Harhalan sk 31.10.1531, VA Topographica Kangasala, Eric Mortenss. Harhala kevk 2.6.1551, VA 216^b f. 33, Erich Harhalan sk 4.12.1553, Erick Harhalan kevk 4.6.1557, Erich Mortenss. sk 12.1.1561.

Ek 1553 Erich ibm (Harhalan) maksoi eräkalastuksesta leiviskän haukia, VA 130^a f. 23. Ek 1554 Erich Morthenss. Harhalan 1 leiv., huomautus: brukar fiskeriid vdi Tavesthus län, VA 1972.

Sak sk 4.12.1553 Erich Morthensson Harhalan oli mukana rikkomassa Ruokolan talollisten nuottaa, kevk 26.4.1558 Erich Morthensson ibm (Harhalan) jättänyt apuveron heinät suorittamatta, sk 23.1.1566 Erich Harhalan t > Kaitamon Martti (talo III), kk 22.10.1566 Erich Morthensson Harhalan huonot aidat ja sillat.

MARTTI ERKINPOIKA 1565-98, äv 1565: 4½. Morten Erichsson mk ja pm 1565-71. Kulsialan syyskäräjillä 27.2.1576 Märten Erichsson todisti myyneensä 12 vuotta aiemmin (siis 1564) Sääksmäen kihlakunnantuomari Jaakko Henrikinpojalle (Hästesko, Sjundbyn sukua) osuutensa i Källola ärmärck i Rautalampi sochn, UUB Klaus Tottin maakirja f. 213. Erämaata ei voi tarkoin paikantaa, mutta ilmeisesti se on sijainnut jossakin Konneveden rannoilla.

Sak kk 22.10.1566 Morthen Erichsson Harhalan t > talon XI Olavi Näri, sk 10.1.1571 Märten Erichsson ibm (Harhalan) huonot aidat ja sillat, sk 10.1.1571 Märthen Erichsson Harhalan sakko vahingonteosta naapurin aitaukselle.

Hv 1571 Harhala: Märthen Ersson ku 15, hev 3, le 7, nk 0-2-0-3, la 9, oa 155:5, ny 16.625.

VIII Hurula

HEIKKI 1540-56, äv 1540: 3, 1541: 3½, 1554: 2½. Karja 1540: hev 1, härkiä 1, le 4, nk 1, la 6, ny 8.25. Hen. smedt mk 1541-42, Hen. seppä mk 1544, 1546, 1552-56. Sak kevk 1551 Hen. smedh Harhalan t > talon X Hen. Sola.

Vuonna 1553 laaditussa luettelossa Hollolan kihlakunnan asuteuista erämaista on Hauhon pitäjään kuuluneiden erämaiden joukossa Kuhantaipalä, ther vppå boor Henrich Erichsson, VA 132 f. 2v. Myöhemmistä lähteistä selviää, että Heikki Erkinpoika Harhalainen, seppä, asui 1553-83 Leppäveden kylän taloa 17 eli Harhalaa. Se on Laukaan Kuhankoskella, ja siellä säilyi omistajien sukunimenä Harhalainen noin vuoteen 1640. Nils Berndtson, Laukaan historia I s. 103, 594. Jo Berndtson on huomauttanut siitä, että Harhalan Heikki Seppä on kaikesti muuttanut Kuhantaipaleeseen.

TIMOTEUS PAAVALINPOIKA mk 1558-69, pm 1557-58. Äv 1558: 2½. Lv 1557-59: 1-1-1. Timotheus Poualsson lv 1557, Thimoteus Poualsson lv 1558, Thimoteus Pollson lv 1559, Thimi Pålsson mk 1558-69, Timoteus Polsson pm 1557-58. Tämä Timoteus on Sääksmäen kirkkoherran Paulus Nicolain (Särkilahti) poika, joka 1550-luvun lopulta lähtien on vallannut itselleen vuoteen 1571 mennessä pääosan Sääksmäen Rapolasta ja Voipaalasta. Hän oli samoihin aikoihin Sääksmäen läänitysvouti. Lähteet eivät kerro sitä, miten ja miksi tämä sääksmäkeläinen säätyläismies hankki Harhalasta Heikki Sepän talon.

TUOMAS OLAVINPOIKA mk 1570-92, pm 1565- . Äv 1570: 2½. Tomas Ollsson mk 1570-71. Sak kk 22.10.1566 Thomas Ollsson Harhalan huonot aidat ja sillat, kk 16.6.1567 Thomas Ollsson ibm (Harhalan) huonot aidat ja sillat. Taloa ei ole vuoden 1571 hopeaveroluettelossa.

IX liitetty taloon XI 1556

HEIKKI 1540-56, äv 1540: ½, 1554: 1. Karja 1540: hev -, le -, nk -,

la 2, ny 0.25. Hen. Koorainen mk 1553, 1555, Hen. Kuoranen mk 1555, Hen. Korainen mk 1556. Vuoden 1556 mk: ligger öde, har hans (veron) gjort Olef Näri.

X liitetty taloon XI 1571

JUHO Kulsialan kesäkäräjillä 21.6.1507 oli yhtenä 12 maakuntakatselmusmiehestä Jons Womma (?) Harhala todistamassa Tyrvännön Mälkiäisten eräässä niittyriidassa, BFH I s. 241. Katselmuskunnassa oli myös Henric Kattelus Pajulan kylästä. Juho on sijoitettu tähän taloon siksi, että vain siellä on 1540-56 isännällä patronyyimi Jonsson.

HEIKKI JUHONPOIKA 1540-56, äv 1540: ½, 1554: 1. Karja 1540: hev 1, le -, nk -, la 8, ny 3. Hen. Sola mk 1541-42, 1546, 1552, 1554, Hendrich Sola mk 1553, 1556. Sak kevk 2.6.1551 talon VIII Heikki seppä t > Hen. Sola. Hen. Jonsson pm 1557.

PERTTU PIETARINPOIKA 1558-70, äv 1558: 2½ (talo XII liitetty). Lv Bertill Persson 1558-59: 1-½. Bertill Soola mk 1558, Bertill Sollo mk 1559, Bertil Sola mk 1560-70 pm 1565-70. Sak kevk 26.4.1558 talon XI Olavi Näri ja Tarpilan Juho (talo I) t > Bertill Solas hustru, kevk 1558 Bertill Solas ibm (Harhalan) jättänyt apuveron heinät suorittamatta, sk 23.1.1566 talon XI Olavi Laurinpoika t > Bertil Persson ibm. Taloa ei ole vuoden 1571 hopeaveroluettelossa.

XI Näri

HINTSA Kangasalan käräjillä 27.7.1474 oli lm Hinza Näri, VA or.p., FMU IV 3576. Samasta tuomiokirjeestä on 1735 tehty kopio, VA Ylä-Satakunta KOa 49 s. 436, FMU VIII 6631. Siinä nimi on Hintza Närri.

LAURI 1540-52, äv 1540: 2, 1541: 2½, 1544: 2. Karja 1540: hev 1, le 3, nk 4, la 4, ny 7.5. Lasse Neri mk 1540-42, Lasse Närrj mk 1546, 1552.

OLAVI LAURINPOIKA 1553-84, äv 1554: 2½, 1558: 3½ (talo IX liitetty) 1571: 4 (talo X liitetty). Lv 1557-59: 4-3½-4½. Oluff Nori mk 1553, Oluf Näri mk 1554, Oluff Näri mk 1556, 1558, Oluff Näre mk 1559, (Olof) Näri mk 1560-64, 1566-71, Oloff Larisson lv 1557, Oloff Larsson lv 1558, Oleff Larsson pm 1557, Oluff Larsson lv 1559, (Olof) Larsson pm 1565-71. Sak kevk 26.4.1558 Michill Harhalan (talo ?) t > Oleff Larsson ibm, Olaff Näri t > talon X Pertun vaimo, Oleff Näri ibm (Harhalan) jättänyt apuveron heinät suorittamatta; sk 23.1.1566 Oluff Larsson Harhalan t > talon X Perttu; kk 22.10.1566 talon VII Martti t > Oluff Närij ibm, Oluff Larsson Harhalan laiminlyönyt kyytivuoron, sk 24.10.1568 Oluff Näri Harhalan vastuupakoilu. Hv 1571 Harhala: vide Ola(us) Novi (p.o. Neri) ibm 10 ab hinc folio (?), on siis siirretty toiseen paikkaan luettelossa: Harhala (yksin Tiihalan ja Ponsan kylien välissä): Oleff Näri ku 10, hev 2, le 3, nk 0-2-3-0, la 5, oa 92:4, ny 10.125. Hopeaveroluettelon laatijan sekoilu voinee johtua siitä, että talo oli jo nykyisellä paikallaan erillään kylästä.

XII liitetty taloon X

ANTTI 1553-56, äv 1554: 1. Anders Muldia mk 1553-56.

PAJULA Paiula mk 1540-41, luettiin Harhalaan 1544-56. Paijwla lv 1557, Paiwla lv 1558-59, Paiula mk 1558, pm 1557.

I Pajula

PIETARI Pether Paiwnen oli 24.8.1427 sen lautakunnan jäsen, joka sai aikaan sovintoratkaisun Ylä-Satakunnan tuomarin Pentti Lydekenpojan ja Kangasalan Jokioisten kylän välillä ns. Tyrvännönmaasta Sarsankosken luona. VA orig.perg., FMU II 1849. Pæder Paywynen todisti Kangasalan laamanninkäräjillä 13.1.1441 Harvialan valtiattaren Birgitan ja Ruokolan Erkin (talo X) riidassa Vuonamonlahden ja Sulkavajärven eräsijoista (nykyisessä Keiteleen pitäjässä) Birgitalle edullisesti. RA De la Gardieska samlingen, vuoden 1463 vidimaatio, FMU III 2375. Pår Paiju oli 1469 sen katselmuskunnan jäsen, joka tutki Valkeakosken myllyrii-toja (Kangasalan Pälkäneeltä neljä muuta). RA Hog. Bielkes samling vol. 8, noin v. 1590 kopiovihkossa vuoden 1534 vidimaatio, FMU IV 3400.

HEIKKI Tuuloksen kesäkäräjillä 21.6.1502 Henrich Kattelus Pälkäne oli sen maakuntakatselmusmiehistön jäsen, joka oli tutkinut Sodjalan ja Vesijaon kylien välistä riitaa metsästä ja kalavesistä Kurkijärvellä (Luopioisten ja Padasjoen rajoilla), Ns. Kaakkois-Hämeen tuomiokirja s. 34, BFH I s. 49. Samassa tehtävässä oli myös Lasse Kollainen Pelkone Kangasalan hallintopitäjään kuuluneesta Kollalasta, joten katselmusmiehiä on kutsuttu kirkkopitäjän mukaan. Kulsialan kesäkäräjillä 21.6.1507 Henric Kattilus todisti maakuntakatselmusmiehistön jäsenenä kahden Mälkiäisten (Tyrvääntöä) talollisen riidassa niitystä, BFH I s. 241. Hänen edellään luettelossa on kaksi kangasalalaista ja muuten mukana on myös Harhalan kylän Juho.

Pälkäneen kesäkäräjillä 23.6.1507 Henric Kattilus i Paiula (nyt sanotaan siis kotikyläkin) sai kaksi kippunutta painaneen kalkkierän takaisin sen ottaneelta Ruotsilan Niilo Maununpojalta (talo II Maula, lähes Pajulan naapuri, mutta kuului Pälkäneen hallintopitäjään, ja siksi juttu oli Pälkäneen käräjillä), BFH I s. 258. Pälkäneen talvikäräjillä 16.1.1508 määrättiin kuusi miestä tutkimaan imillan Mognus Oleffsson Kuliala (Pälkäneen Kuuliala talo I+II, Savola ja Turva) och Henric Kattilus sitä erimielisyyttä, joka oli syntynyt vanhasta maakaupasta, BFH I s. 260-261.

Laamanni Henrik Steninpoika oli antanut Kangasalan käräjillä kynttilänpäivän edellisenä torstaina 1463 (?) tuomiokirjeen, jossa hän kertoo oikeuden eteen tulleen niiden katselmusmiesten, jotka olivat tutkineet mellan Henrik Kattilus och Morthen Kollainen (Kollala talo III) med sine skiptesbröder syntynyttä riitaa eräästä Konajankorpi nimisestä ulkopalstasta. Kuultuaan miesten todistuksen laamanni katsoi, että Heikillä ei ollut mitään muuta osuutta riitamaalla kuin se että hän oli raivannut ja aidannut yhden kolme kuormaa tuottavan niityn. Heikki sai sen vuoksi 40 markan sakon maan luvattomasta valtauksesta. Kirje on säilynyt huonona kopiona Ylä-Satakunnan tuomiokirjassa Kangasalan käräjäpöytäkirjassa 9.5.1761. Sen vuosiluku 1463 on mahdoton, koska Henrik Steninpoika toimi Pohjois-Suomen laamannina 1507-21, mutta hän menetti 1511 Satakunnan laamannikunnastaan. Hänen tiedetään olleen Ylä-Satakunnassa käräjäkierroksella helmikuussa 1507, tammi-helmikuussa 1508 ja tammikuun lopulla 1509. Kynttilänpäivä on 2.2. ja sen edellinen torstai on ollut 1507 28/1, 1508 27/1 ja 1509 1/2, jolloin viimeinen sopii parhaiten, sillä sinä vuonna Henrik piti käräjiä 29.1. Pirkkalan Hyhkyssä. Hausen on FMU VII 5638 vienyt kirjeen mahdottomaan vuoteen 1513.

Kangasalan kesäkäräjillä 14.7.1510 Hendrich Paiuinen oli lm (Hausen: Paininen), VA p.kopio, FMU VII 5462. Kangasalan laamanninkäräjillä 3.3.1531 oli lm Henrich Kattilus, VA Ylä-Satakunta KOa 4 (1643-48) f. 384, FMU VII 5641. Kangasalan laamanninkäräjillä 1.3.1519 oli lm Heyky Payhwnen, RA or.p., FMU VII 5970. Kattelus-sanaan ei ole yhdesäkään lähteessä liitetty päätettä -sson, vaikka Hausen BFH I:ssa olettaa sen kuuluneen siihen. Catillus (ruots. Kettil) esiintyy kyllä joskus Suomessakin kastenimenä, ja ehkä näin on ollut aiemmin Pajusten suvussakin, mutta se ei liene kuitenkaan Heikin patronyymi, vaan lisänimi.

PIETARI 1540-43, äv 1540: 5½. Karja 1540: hev 2, le 9, nk 5, la 16, ny 17.5.

HEIKKI PIETARINPOIKA mk 1544- , pm 1557-70. Äv 1544: 6 (talo II liitetty), 1558: 6½, 1569: 6. Lv 1557-59: 4½-4½-4½. Hen. Paiulan mk 1544, Hen. Paijulan mk 1546, 1552, Hen. Paiunen mk 1553-54, 1556, Hen. Paiuinen mk 1558-61, 1564-69, Henrich Paiunen mk 1570-71, pm 1565-70. Hendrich Persson lv 1557, Hen. Persson pm 1557-58, lv 1558-59.

Ek 1553 Hendrich Paiunen maksoi eräkalastuksesta leiviskän haukia, VA 130a f. 22v. Ek 1554 Hendrich Paiuijnen 1 leiv., brwkar fiske-riid vdi Tauesthus län, VA 1972. Ek 1555 Hen. Paiune 1 leiv., VA 1978. Ek 1556 Hendrich Paiunen 1 leiv., VA 1998. Ek 1557 Hen. Paiuladhen 1 leiv., VA 2030. Heikin erämaiden sijainnista ei ole tietoa. Ks. kuitenkin tk 1559.

Lm Henrich Paiuynen tk 9.2.1554, Henrich Paiuniemen kevk 27.4.1554, Hen. Paiunen tk 29.3.1557, Hen. Paiuniemen kk 13.8.1557, Hen. Paiunen sk 3.11.1557, Hen. Payunen kk 10.9.1558, Hen. Persson Paiulax lk 12.5.1568 eli 7 kertaa. Hindrich Pederson Pajula oli etsikkokäräjillä 6.7.1564 Hauhon pappilassa todistamassa yhtenä 12:sta katselmusmiehestä Mälkilän ja Myttäälän kylien välisestä rajasta, joka oli samalla linnaläänien raja. VA Ylä-Satakunta KOa 9 s. 137-139.

Sak kevk 27.4.1554 Henrich Paiuniemen t > Harhalan Sipi (talo ?). Tk 6.3.1559 Hen. Paiu sai 40 markan sakon, koska hän oli salannut sen kruunulle kuuluvan veron, jonka Oluff Sormuss nimisen erämaatalonpojan piti maksaa. Summa oli kaksi leiviskää haukia ja 30 oravannahkaa (VA 2091 f. 5v). Sormusia asui Pielaveden Vuonamonlahdella. Tässä voi olla kyse siitä, että Olavi oli asunut ensin Heikin lampuotina, mutta vouti oli huomannut, että Heikki oli salannut erämaan ja että Olavin olisi pitänyt maksaa veroa kruunulle sen, mitä hän oli suorittanut vuokrana Heikille. Sk 17.12.1563 Hen. Paiu huonot aidat ja sillat, sk 4.2.1565 Hendrich Paiuinen t > Harhalan Martti Laurinpoika (talo II), sk 23.1.1566 Harhalan Martti Laurinpoika (talo II) t > Hendrich Persson, kk 22.10.1566 Hen. Paiunenn huonot aidat ja sillat, kk 31.7.1568 Kollolan Yrjö Erkinpoika t > Hen. Persson Paiulan, tk 19.3.1569 Ruokolan Simo Niilonpoika ja Antti Laurinpoika (talot Ia ja VII) olivat vallanneet myllyosuuden aff Hin. Paiunen. sk 12.1.1570 Hin. Paiunen sai 40 markan sakot eräsijan valtaamisesta veljeltään Laurilta, joka oli kirkkoherrana Lammilla (ks. alla). Pälkäneen sk 25.11.1558 Onkkaalan Matti Niilonpoika (talo IV, oli her Matz, Pälkäneen lukkari) t > Hendrich Paiunen.

LAURI HEIKINPOIKA pm 1571- . Lasse Paiunen pm 1571-72, Lasse Henrichsson pm 1573. Sak sk 9.3.1568 Lass Hen.sson Paiulax t > Kollolan Olavi Luukkaanpoika (talo I), kk 22.9.1569 Lasse Hen.sson Paiula t & Harhalan Lauri Martinpoika (talo ?), sk 10.1.1571 Lasse Paiuniemi huonot aidat ja sillat. Hv 1571 Kaitamoij: Lasse Hendersson Paiulax ku 20, hev 2, le 10, nk 2-0-2-4, la 15, oa 197:4, ny 19.875.

LAURI PIETARINPOIKA (Laurentius Petri) sak 12.1.1570 Hin. Paiunen (= Heikki Pietarinpoika, ks. yllä) oli vallannut nogre ärerum och fisk aff sin broder her Larss i Lampis, VA 2236 f. 6v. Laurentius Petri nimettiin virkaansa Lammin kirkkoherrana 1559 (Konung Gustaf den förstes Registratur 1559 s. 166) ja hän hoiti Lammin seurakuntaa vuoteen 1601 asti (Lammin pitäjän historia I s. 393). Hän oli 1571 Hämeen varakkain pappi.

II liitetty edelliseen

ANTTI Kangasalan laamanninkäräjillä 13.1.1441 oli lm Andris Payw, RA De la Gardieska samlingen, vuoden 1463 vidimaatio, FMU III 2375. Samoilla käräjillä talon I Pietari esiintyi todistajana.

ANTTI 1540-42, äv 1540: ½, 1541: 1. Karja 1540: hev -, le 3, nk -, la 3, ny 3.375.

HEIKKI 1543, äv 1, = talon I Heikki?

Kollolan jakokunta

KOLLOLA Kollala mk 1540, 1556, lv 1557-59, Kollola pm 1557. Kylän nimeä Kollola (Kollala) ei näy lainkaan keskiajan lähteissä. Sen tilalla on kerran Syrjäntaka, ks. talo I. Tämä ehkä alkuperäinen nimi kuvaa hyvin kylän sijaintia Kollolanharjun takamaastossa.

I+II Kollolan ratsutila (yhdistetty 1650-luvulla)

LAURI Larens Kollaynen oli lm Kangasalan laamanninkäräjillä 13.1.1441, RA orig.vidimaatio 24.1.1463. FMU III 2375.

Laurens Kollayn (Lauritz Källainen) oli asianomistajana rajankäynnissä Kantokylää vastaan. Katselmuksen jälkeen asia oli esillä käräjillä, ja siellä hyväksyttiin katselmusmiesten oikeaksi vannoma rajalinja sekä annettiin tuomiokirje, jonka sisältö on tiedossa kahden eri vidimaationkirjeen jäljennöksistä. Toisen (I) on antanut Satakunnan ja Pohjanmaan laamanni Knuut Eerikinpoika 1.3.1519 ja toisen (II) laamanni Jöns Knuutinpoika 1555. Molemmat olivat esillä Kangasalan käräjillä 9.5.1761 ja niistä tehtiin kopiot (I ja IIa), FMU IV 3219. Laamanni Knuutin vidimaatiosta on säilynyt De la Gardie -suvun kokoelmassa RA:ssa parempi kopio IIb, FMU IV 3186. Alkuperäisen kirjeen on antanut Sääksmäen kihlakunnantuomari Olavi Broderinpoika Pälkäneen käräjillä tiistaina ennen apostolipyhimysten Simonin ja Judaan päivää (tämä oli 28/10), mutta vuosiluku on 1463 (I ja IIa) tai mcdlxij (IIb, = 1462). Molemmat vuosiluvut ovat väärin, sillä käräjillä ilmoitetaan olleen läsnä Hans Diecknin ritarin ja Hämeen linnanpäällikön Olavi Tavastin puolesta. Olavi Tavastin Turun tuomiokirkossa olleessa hautakivessä on kuolinajaksi ilmoitettu 23.2.1460. Todennäköisin oikea alkuperäisen kirjeen antoaika on 24.10.1458 (mcdlvij). Nimimuoto Laurens Kollayn on kopiosta IIb. Rajapaikkoja ovat olleet (nimet normalisoituina) Korkeanlahdenpesä (Mallasveden rannassa), Nurmenkivi yleisen maantien vieressä, Syrjänpaltaanpyykki (harjusta käytettiin siis nimitystä Syrjä), Hert'ojankivi, Taustinkivi ja yhtymä Onkkaalan rajaan (myöh. Rajakivessä). Tämä linja vahvistettiin Kollolan ja Kantokylän rajaksi 1778, MHA H 62: 7/12.

Asikkalan käräjillä 2.10.1466 oli yhtenä 11:sta maakuntakatselmusmiehestä Laurens Kolan, VA orig.perg., FMU IV 3312. Noista 11:sta oli rälssimiehiä neljä, sääksmäkeläisiä kaksi, Tyrvännöstä 2 (3 ?) ja Gregers Anderson ilman tunnistusta. Lehijärvellä oli 29.11.1570 lm Lars Kolainen (FMU IV 3439), joten Asikkalaan pyydetty voi olla sieltä, varsinkin kun Hattulan erämaita on ollut sillä suunnalla ja Lehijärven hallintopitäjän alueella asui muitakin Kolaisia.

LAURI Hauhon talvikäräjillä 2.2.1501 oli yhtenä 12:sta maakuntakatselmusmiehestä Lars Kollainen Syrjäntaka vannomassa Matkantaan asiaa oikeaksi Ilmolan kylää vastaan. BFH I s. 56. Noista 12:sta oli kuusi varmaa pälkäneläistä, kaksi Hauholta, kaksi Tuuloksesta ja yksi Lammita. Tämä Lauri Kollainen voisi olla Tuuloksesta, mutta sen Syrjäntakaa ei tavata muutoin Kollaisia. Sen vuoksi on varsin todennäköistä, että Lauri oli Kollolasta. Lähde olisi silloin ainoa todiste Syrjäntaka-nimen käytöstä ennen Kollala-nimen vakiintumista. Tuuloksen keskäräjillä 21.6.1502 oli yhtenä 12:sta maakuntakatselmusmiehestä todistamassa Sodjalan ja Padasjoen Vesijaon välisessä metsä- ja vesialue-riidassa Kurkijärven tienoista, Lasse Kollainen Pelkene. Muista oli viisi Pälkäneen kirkkopitäjästä, kolme Lehijärven hallintopitäjästä (mm. Arfwed Kolainen), yksi Hattulan Katalinalasta ja kaksi tunnistama-

tonta, BFH I s. 49. Tämä lähdekohta tukee käsitystä edellisen vuoden Syrjäntaan samastamisesta Kollolan kanssa.

LUUKAS LAURINPOIKA mk 1540-65, pm 1557-66, 1568- . Äv 1540: 2½, 1541: 3, 1554: 3½. Karja 1540: hev 1, le 5, nk 5, la 5, ny 10.125. Lv 1557-59: 9-8-8. Lucas Larisson lv 1557, Lucas Larsson lv 1558-59, pm 1557-58, Lucas Colla mk 1558. Lucas Larsson pm 1566-71. Sak sk 1.12. 1558 Lucas Collalan huonot aidat ja sillat, sk 12.1.1561 Lucas Collanen huonot aidat.

OLAVI LUUKKAANPOIKA mk 1566-1601. Äv 1566: 3½. Olof Lukasson mk 1566-71. Ek 1554 Oluff Kollalan brukar fiskeriid vid Tavesthus län, maksoi haukiveroa leiviskän, VA 1972. Kulsialan syyskäräjillä 27.2.1576 Sigfred Jönsson aff Källola (talo II), Oluff Larsson ibm (p.o. Lucasson, sillä Olavi Laurinpoikaa ei tuohon aikaan Kollolasta löydy) ja Harhalan Martti Erkinpoika ilmoittivat myyneensä 12 vuotta aiemmin (siis 1564) Jaakko Henrikinpojalle (Sääksmäen kihlakunnantuomarille) Källola ärmärck i Rautalampi sochn. He saivat siitä yhdessä 40 markkaa rahana, kolme naulaa suolaa sekä ystävyyslahjana vielä 8 markkaa. UUB Klaus Tottin maakirja f. 213 (kopio VA:ssa). Koska Jaakolla oli todistettavasti erämaita Konnevedellä ja Siikakoskella, niin tämä Kollalankin eräsija lienee Konneveden rannoilla.

Lm Oleff Kollalan sk 9.10.1550, Olaff Kollalan tk 1551, VA 216^b f. 8, 22v; Oluff Kollainen sk 4.12.1553, Oleff Kollalan tk 29.3.1557, Oleff Collaijnen sk 1.12.1559, Oleff Collala kk 17.7.1560 ja Oleff Collainen sk 12.1.1561. Sak kk 10.9.1558 Oluff Lucasson Kollalan t > Oleff Nilsson ibm (talo ?), kk 1564 Oluff Lucasson Kollala tottelemattomuus käräjillä, sk 9.3.1568 Pajulan Lauri Heikinpoika t > Oluff Lucasson Kollalan.

Hv 1571 Kollala: Oleff Lucasson ku 15, hev 2, le 8, nk 0-0-2-3, la 13, oa 170:5, ny 16.125.

II

JUHO OLAVINPOIKA mk 1540- , äv 1540: 3, 1541: 4. Karja 1540: hev 2, le 8, nk 6, la 10, ny 16.25. Lv 1557-59: 8½-12½-4. Jöns Kollanen mk 1553, Jons Kollaijnen mk 1554-55, Jons Kollainen mk 1556, Jons Ol.ss. lv 1557, Jons Olofs. lv 1558, Jons Olufs. lv 1559, Jons Olsson pm 1557-58, 1566-69. Ek 1553 Jöns Kollalan leiviskä haukiveroa, VA 130a f. 22v.

SIPI JUHONPOIKA - 85, pm 1570- . Sak sk 7.11.1554 Sigfred Tiainen huonot aidat ja sillat, kk 13.8.1557 Siffred Tijainen t > Kantokylän Mikko (talo I), sk 12.1.1570 Sig^d Ionsson Kollalan huonot aidat ja sillat. Kulsialan syyskäräjillä 27.2.1576 huudatettiin se kauppa, jolla Sigfred Jönsson aff Källola sekä talon I Olavi ja Harhalan Martti Erkinpoika (talo VII) olivat 12 vuotta aiemmin myyneet tuomari Jaakko Henrikinpojalle Källola ärmärck i Rautalampi sochn. UUB Klaus Tottin maakirja f. 213 (huudatus tapahtui Jaakon lesken toisen aviomiehen Klaus Tottin nimiin). Hv 1571 Kollala: Sigfred Jonsson ku 30, hev 3, le 10, nk 2-0-4-4, la 15, oa 235:-, ny 22.875.

III Pietilä

MARTTI Morthen Kollainen med sine skiptesbröder voitti Kangasalan laamanninkäräjillä 1.2.1509 Pajulan Heikki Kattelukselta Konajankorven, jonka Heikki oli vallannut (ajoituksesta ks. Pajula talo I). Konajan niittyalue on ollut kylän ja Kytöjärven välimaastossa, MHA H 62: 7/11 (v. 1819).

PIETARI PIETARINPOIKA mk 1540-68, pm 1557-74. Äv 1540: 1½, 1554: 2. Karja 1540: hev 1, le 2, nk 3, la 4, ny 6. Lv 1557-59: 6-8-8. Pelle Persson pm 1557-58, 1566-71 Per Persson lv 1557-59 , mk 1558-64, 1566-68.

KNUUT PIETARINPOIKA mk 1569-84, äv 1569: 2. Knut Persson mk 1569-71. Sak kevk 1557 talon I Olavi Luukkaanpoika t > Knuth ibm (voi olla myös = Knuut Martinpoika).

KNUUT MARTINPOIKA hv 1571 Kollala: Knut Märthensson ku 15, hev 2, le 6, nk 0-0-6-6, la 12, oa 183:1, ny 17.5.

IV autioitunut

ERKKI HEIKINPOIKA mk 1540-65, pm 1557-59. Äv 1540: ½, 1543: 2½. Li-sätty talolta VI äv 1), 1554: 2. Karja 1540: hev 1, le 2, nk -, la 3, ny 4.375. Lv 1557-59: 1-1-1. Erich Hen.sson pm ja lv 1557-59. Lm Erick Kollaynen tk 1551, VA 216^b f. 22v.

YRJÖ ERKINPOIKA mk 1566-83, pm 1565-66, 1568- . Äv 1566: 2. Jöran Erichsson mk 1566-71, pm 1565-66, 1568-71. Sak kk 16.6.1567 Jören Erichsson Collalan huonot aidat ja sillat, kk 31.7.1568 Jören Erichsson Collalan t > Pajulan Heikki Pietarinpoika (talo I) ja Kankaisten Antti Juhonpoika (talo ?). Hv 1571 Kollala: Jörien Erichson ku 5, hev 1, le 2, nk 1-1-0-0, la 4, oa 44:3, ny 5.5.

V Kölli

VILPPU OLAVINPOIKA 1540-84, äv 1540: 1, 1541: 1½, 1544: 2 (liitetty talosta VI äv 1), 1554: 1. Karja 1540: hev 1, le 4, nk 2, la 3, ny 7.375. Lv 1557-59: 3-3-2. Philippus Olofs. lv 1557-58, Philpus Olsson pm 1557-58, 1566, mk 1558-59, Philippus Ollsson lv 1559, Filpus Olsson mk 1560-64, 1569-71. Vuonna 1556 Philpus Olsson Kollolan lunasti päivätyöhauet 10 äyrillä, VA 1998 f. 47. Hv 1571 Kollala: Philippus Olsson ku 5, hev 1, le 3, nk 1-0-2-0, la 5, oa 61:7, ny 7.125.

VI autioitunut

PIETARI 1540-42, äv 1540: 2. Karja 1650: hev 1, le 4, nk 3, la 5, ny 8.125. Peder Pesä mk 1541-42.

ANTTI 1543, äv 1. Talon äv:stä oli 1 talolla IV 1543-52, sen jälkeen vain ½, ja talolla V äv 1 vuosina 1544-52. Sen jälkeen pellot ovat jääneet ilmeisesti viljelemättä.

taloihin sijoittamatta:

OLAVI NIILONPOIKA sak kk 10.9.1558 talon I Olavi Luukkaanpoika t > Oleff Nilsson ibm.

Ruokolan jakokunta

RUOKOLA Rokola by mk 1540-41

Kangasalan käräjillä 17.8.1624 oli esillä epäselvyys Ruokolan ja Pajulan rajasta. Silloin Pajulan Israel Laurinpoika toi oikeuden eteen kopion Henrik Bidzin kirjeestä, jossa oli lueteltu Ruokolan ympärysrajat alkaen etelässä Pinteleen rannalta. Ne olivat (tuomiokirjan kirjoitustapa säilytettynä): huffudh Råå Barbanoijanswu, tedan till Walkianwaha, Torisierfui, Lakiasuo, Ruoponperä, Kalkunmäki, Herttoierffui, tedan till Wärähångakandå och till Bengttin kiffui. Bidzin kirjeen vuosiluvuksi ilmoitetaan 1530. VA Ylä-Satakunta KOa 1 (1623-27) f. 69, FMU II 1989. Vuosiluku on väärä, sillä Pohjois-Suomen laamanni Henrik Bidz nuorempi kuoli alkuvuodesta 1506. Aidon kirjeen päiväyksestä mdiij^o om voinut tulla 1530. Samasta asiasta oli myös lainlukija Hannu Pietarinpojan tuomiokirje vuodelta 1612, ja sen esitti

1624 Ruokolan kylän asiamies. Samalla kerrottiin, että Hannu oli ottanut mukaansa Henrik Bidzin alkuperäisen kirjeen. Ruokolalla oli vaikeuksia rajan vuoksi myös Laitikkalan jakokunnan kylien kanssa. Tästä on Sääksmäen kihlakunnantuomari Jöns Knuutinpoika antanut tuomion 1.3.1550 (pitänee olla 1555?). Sen mukaan Barboinojansu ja Tuoresjerfvi olivat riidattomia rajapaikkoja, mutta sen sijaan tuomioissa mainittu Valkivaha oli ollut kauan osapuolten erimielisyyksien kohteena. Jöns ei mainitse Bidzin kirjettä. Tämä Jönsin kirje on säilynyt vain kolminkertaisena kopiona. Sen jäljensi lainlukija Kristoffer Pietaripoika 22.7.1616 päivättyyn kirjeeseensä, joka taas kopioitiin Sääksmäen kihlakunnan tuomiokirjaan 1661. Se tuhoutui Turun palossa 1827, mutta siitä oli Turun hovioikeudessa 17.12.1767 otettu Kristofferin kirjeen jäljennös, ja tämä esitettiin maanjako-oikeudessa 12.12.1814. HMA maanjako-oikeuksien konseptipöytäkirjat Luopioinen n:o 11 s. 51.

I a + b Jaakkola ja Maunula

MIKKO ns. Davidin kapinan jälkiselvittelyssä Lempäälän Kuokkalassa 9.1.1439 valittiin jokaiseen pitäjään 12 miestä, joiden vastuulle asetettiin yhteiskuntarauhan palautuminen. Kangasalan takuumiehistä n:o 1 on Michel Rokala. Mk 476.

Ia (Jaakkola) MIKKO OLAVINPOIKA mk 1540-56, pm 1557. Äv 1540: 4½, 1541: 5½, 1544: 3 (talo jaettu), 1546: 2, 1552: 3. Karja 1540: hev 2, le 9, nk 5, la -, ny 15.5. Michel ibm (edellä Knut Jussilan) mk 1546, 1552. Michill Olsson pm 1557.

SIMO NIILONPOIKA lv 1557-59, mk 1558-84, pm 1558, 1565- . Äv 1558: 3. Lv 1557-59: 5-6-5½. Simon Jussilan mk 1558-64, Simon Nilsson lv 1557-59, pm 1558, 1565-71, mk 1569-71. Ek 1553 Simon ibm (Rokolan) maksoi haukiveroa leiviskän, VA 130^a f. 22v. Eräsijan paikasta ei ole tietoa. Lm Simon Iussilan Rokola tk 21.3.1564 (VA 2166 f. 14), Simon Nillsson Rokolan kk 22.9.1569, sk 12.1.1570, tk 15.3.1570. Sak tk 6.3.1559 Simon Rokolan t > talon II Knuut, kk 31.7.1568 Simon Nilsson Rokolan renki löi talon II Matti Knuutinpojan veljen (Antin ?) kuuroksi, Simo sai 40 markan sakon. Tk 19.3.1569 Simon Nilsson Rokolan ja talon VII Antti Laurinpoika valtasivat Pajulan Heikiltä myllyosuuden. Hv 1571 Rokola: Simon Nilsson ku 15, hev 2, le 8, nk 4-2-2-0, la 15, oa 165:5, ny 17.875.

NIILO SIMONPOIKA sak sk 9.3.1568 Simonss Nils Rokolan t > Madz Larsson Jerffuenkylä (? , p.o. Kerffuenkylä, siellä talossa III oli isäntänä Matti Laurinpoika. Kärväntälän kylä oli Laitikkalan jakokuntaa ja riitakumppani rajoista Ruokolan kanssa).

Ib (Maunula) KNUUT JUHONPOIKA 1544-56, äv 1544: 2, 1554: 2½. Knut Iussilan mk 1546, 1552. Ek 1553 Knutth Ionsson ibm (Rokolan) maksoi haukiveroa leiviskän, VA 130^a f. 22v. Eräsijan paikka on tuntematon. Sak Pälkäneen rovkär 1553 Jössila Knut Rockola t pyhäpäivänä > talon XI Sipi.

OLAVI HEIKINPOIKA 1557-1601. Äv 1558: 2½. Lv 1557-59: 5-4-2. Olof Hen.sson lv 1557-59, Oluff Hen.sson mk 1558-64, 1566-71, pm 1565-66, 1568-71. Lm Olof Ruokola by (Rokola by) etsikkokäräjillä 15.7.1564 Pirkkalan nimismiestalossa yhtenä Kangasalan kuudesta edustajasta, VA Ylä-Satakunta KOa 9 s. 137-139, KOa 73 f. 721v- . Sak sk 3.11.1557 Oluff Rokolan t > Lucia ibm (talo ?), sk 1.12.1558 talon XI Sipi Laurinpoika oli tappanut Oleff Henrichssons svinn ibm (sian), sk 12.1.1561 talon X Ragvald t > Oluff ibm, sk 12.1.1561 Oleff Rokolan huonot aidat, kk 20.10.1565 talon III Olavi Ilkka t > Oleff Hendrichsson ibm, kk 16.6.1567 Oluff Hen.sson Ruokolan t & talon VIII Niilo Heikinpoika.

Hv 1571 Rokola: Oleff Hendersson ku 5, hev 2, le 4, nk 1-2-0-0, la 8, oa 89:3, ny 10.5.

II Anttila

ANTTI Turun tuomiokapitulien ns. Mustan kirjan luettelossa Ylä-Satakunnan eräomistajista noin v. 1450 on n:o 17 Anti Aijderpolffui iimans skoga, REA f. 139, Mk 727 s. 587.

OLAVI 1540-42, äv 1540: 3, 1541: 3½. Karja 1540: hev 2, le 4, nk 6, la 8, ny 12.

KNUUT OLAVINPOIKA 1543-64, äv 1543: 3½. Lv 1557-59: 2½-4-0. Knut Anttilan mk 1546, Knut Anttilan mk 1552. Knut Aidhanpoluen mk 1554-55, Knut Aidanpoluen mk 1553, 1556, Knut Olofss. lv 1557-58, Knutt Ollss. lv 1559, Knut Olsson pm 1557-58, mk 1558-64. Ek 1553 Knutth Rokolan maksoi haukiveroa leiviskän, VA 130^a f. 22v. Sak stk 5.5.1556 Knut Olsson Rokolan t > talon XI Sipi, tk 29.3.1557 talon X Ragvald t > Knut ibm, sk 1.12.1558 Ruokolan Jaakko Heikinpoika (talo ?) t > Knut Oleffsson ibm, tk 6.3.1559 talon Ia Simo t > Knut Aidhanpohia.

MATTI KNUUTINPOIKA 1565-1600, äv 1565: 3½. Mats Knutsson mk ja pm 1565-71. Sak kk 17.7.1560 Matz Knutzsson Rokola t > talon XIII Heikki, tk 21.3.1564 Madz Knutsson Rokolan löi oman veljensä vaimoa, kk 26.9.1564 Madz Knutsson Rokola t > Jons Kippa j Anaiaby di Säxemäki sochn (ilm. Anajalasta, mutta talo ?), kk 20.10.1565 Madz Knutsson Rokolan t > Jons Parckari ibm (= talon IX Juho Matinpoika ?), kk 31.7.1568 talon Ia Simo Niilonpojan renki löi Madz Knutssons broder ibm kuuroksi, kk 26.8.1571 Madz Knutsson Rokolan t & talon III Olavi Ilkkoi. Hv 1571 Rokola: Matz Knutzson ku 10, hev 2, le 5, nk 0-2-2-0, la 7, oa 103:6, ny 11.875.

ANTTI KNUUTINPOIKA sak tk 22.3.1571 Anders Knutsson Rokolann vastuupakoilu. Tk 21.3.1564 talon isäntä Matti t > sin egen brors hustru (veli = ? Antti), kk 31.7.1568 talon Ia Simon renki löi Madz Knutssons broder ibm (= Antti ?) kuuroksi.

III Ilkola

OLAVI Kangasalan laamanninkäräjillä 30.1.1486 oli lm Oluff Yltari (VA Vääksyn kokoelma, kopio) eli Oluff Ykea (VA Laguksen kokoelma 118:a), FMU V 4068. Kangasalan laamanninkäräjillä 3.2.1508 oli lm Olaff Ylkoynen, RA orig.perg., FMU VI 5308. Kangasalan laamanninkäräjillä 1.3.1519 oli lm Oleff Ylko, RA or.p., FMU VIII 5970.

ANTTI OLAVINPOIKA 1540-56, äv 1540: 3½, 1544: 3, 1554: 3½. Karja 1540: hev 2, le 5, nk 4, la 9, ny 12.125. Anders Ilcku mk 1546. Anund (?) Ilcku mk 1552, Anders Ilkoj mk 1554-55, Anders Ilkoij mk 1553, 1556. Sak tk 1551 Anders Olsson Rokolan vastuupakoilu, VA 216^b f. 24v.

OLAVI ANTINPOIKA 1557-1600, äv 1558: 3½. Lv 1557-59: 4-4-2. Oluff Vilkoij (?) mk 1558, Oluff Wilckoiij (?) mk 1559, Olof Vilckoi (?) mk 1560-64, Olof Ilckoi mk 1565-69, Olof Ilckoi mk 1570-71. Oloff Andersson. lv 1557-59, Oloff Andersson pm 1557-58, 1565-71. Sak Pälkäneen kk 8.8.1560 Ruotsilan Niilo Jaakonpoika (talo II) t > Olof Andersson Ruokola. Kangasalan kk 17.7.1560 talon XI Sipi Laurinpoika t > Oleff Ilkus hustru, sk 17.12.1563 Oluff Ilcku ibm (Rokola) huonot aidat ja sillat, sk 1563 Oluff Ilcka Rokolasth sai 40 markan sakon vallattuaan kuusi kuormaa heiniä Ruotsilan Lassen leskeltä (talo II, Maula), tk 21.3.1564 Oluff Ilckoiij vastuupakoilu, kk 1565 Oluff Ilcka Rokolan t > talon Ib Olavi Heikinpoika, kk 22.10.1566 Ruokolan Nisius Persson (ta-

lo ?) t > Oluff Andersson ibm, kk 1566 Oluff Ilckoi Rokolan huonot aidat ja sillat, sk 9.3.1568 Oluff Andersson Rokolan t > talon VII Antti Laurinpoika, sk 24.10.1568 Oluff Ilckoi vastuupakoilu, sk 10.1.1571 Oleff Andersson Rokolann vastuupakoilu, kk 26.8.1571 talon II Matti Knuutinpoika t & Oleff Ilckoi ibm. Hv 1571 Rokola: Oleff Andersson ku 15, hev 2, le 4, nk 1-0-2-0, la 10, oa 108:1, ny 10.75.

IV Tapola

TAPANI LAURINPOIKA 1540-64, äv 1540: 3, 1541: 3½, 1544: 3, 1554: 3½, 1559: 2½. Karja 1540: hev 2, le 7, nk 6, la 9, ny 15.125. Lv 1557-59: 4-4-3. Staffan Ilcku mk 1546, 1552, Staffan Ilkoiij mk 1553. Staffan Ilckoiij mk 1554-55, Staffan Laikoiij (?) mk 1556, Staffan Larisson lv 1557, Staffan Larsson pm 1557-58, lv 1558-59, mk 1558-64.

JUHO MARTINPOIKA mk 1565-68, pm 1565-66. Äv 1565: 3. Jöns Mårtensson pm 1565-66. Sak kk 31.7.1568 Nilis Ollsson Rokolan (talo ?) t > Jons Mortenssons piga ibm.

JUHO TAPANINPOIKA pm 1567- , mk 1569-1600. Äv 1569: 3. Jons Staffansson pm 1567-71, mk 1569-71. Hv 1571 Rokola: Jons Staffansson ku 10, hev -, le 5, nk 0-1-0-0, la 4, oa 65:- , ny 6.

V Seppälä

HEIKKI LAURINPOIKA 1540-64, äv 1540: 2, 1544: 3 (talo VI liitetty). Karja 1540: hev 1, le 5, nk 2, la 9, ny 9.125. Lv 1557-59: 6-6½-5½. Hen. Larss. mk 1540, Hen. smedt mk 1541-42, Hen. (Hendrich) seppä mk 1544, 1546, 1552-64, Hen. Laurisson lv 1557, Hen. Larsson lv 1558-59, pm 1557-58. Lm Hen. Rokolan sk 9.10.1550. Sak sk 9.10.1550 Hen. Rokolan t > Nilss Nacki (talo VIII), Pälkäneen rovkär 1553 talon VII Antti Laurinpoika oli kutsunut Henric smödh ibm fför bergq (?) och dieffuels barn (= hyypiöksi ja paholaisen pennuksi).

NIILO LAURINPOIKA mk 1565-68, äv 1565: 3. Nils smed mk 1565-68. Sak kk 16.6.1567 Nils Larsson Ruokolan t > Madz Kärffuelän (Kärväntälä talo III).

REKO HEIKINPOIKA pm 1565- , mk 1569-1606, äv 1569: 3. Grels Henrichsson pm 1565-71, mk 1569-71. Sak sk 19.3.1568 talon VIII Niilo Heikinpoika t & Grels Hen.sson ibm. Hv 1571 Rokola: Gregers Hendersson ku 20, hev 3, le 8, nk 2-2-2-2, la 18, oa 178:6, ny 20.25.

VI liitetty edelliseen 1544

ERKKI 1540-43, äv 1540: ½. Karja 1540: hev 1, le 1, nk 1, la 3, ny 3.875. Sak sk 25.1.1557 talon VIII Niilo Nakki t & Erick seppä ibm. Tämä Erkki lienee saanut alunperin talosta V osan, joka sitten palautettiin kantatilaan.

VII Hillikka

JUHO Jöns Hilkenen oli valatodistajana Pälkäneen tk 18.4.1483, FMU V 3969. Ks. kuitenkin Epaala talo XII.

HEIKKI 1540-43, äv 1540: 1, 1541: 2. Karja 1540: hev 1, le 4, nk 6, la 5, ny 9.625.

ANTTI LAURINPOIKA 1544-84, äv 1544: 2, 1554: 2½. Lv 1557-59: 1-1-1. Anders Larisson lv 1557, An. Larsson pm 1557, Anders Larsson mk 1558-64, 1566-71, lv 1558-59, pm 1565-66, 1568-71. Sak Pälkäneen rovkär

1553 Anders Larsson Rokola sai kolmen markan sakon kutsuttuaan talon V Heikki seppää hyypiöksi ja paholaisen pennuksi; Kangasalan sk 13.10. 1559 Anders Larsson Rokola t > Nisius ibm (talo ?), sk 9.3.1568 talon III Olavi Antinpoika t > Anders Larsson ibm, tk 19.3.1569 talon Ia Simo Niilonpoika ja Anders Larsson ibm valtasivat myllyosuuden Pajulan Heikiltä, sk 12.1.1570 Anders Larsson Rokolan laiminlyönyt kyytivuoron. Pälkäneen kk 3.8.1568 kirkkoherra Bertilin renki Juho Knuutinpoika oli lyönyt haavan päähän > Anders Larsson Rokolax. Hv 1571 Rokola: Anders Larsson ku 10, hev 2, le 3, nk 0-1-0-0, la 4, oa 65:- , ny 8.

VIII Nakki

HEIKKI NIILONPOIKA mk 1540-64, lv 1559. Äv 1540: 2½, 1544: 2, 1554: 3. Karja 1540: hev 1, le 4, nk 6, la 7, ny 9.875. Lv 1559: 4. Hen. Nacki mk 1540-42, 1546, 1552-55, 1558, 1560-64, Hen. Nachki mk 1556, 1559, Hen. Nilsson lv 1559.

LAURI sak kk 13.8.1557 Lasse Nackilan t > Jons Packalan (talo IX), VA 2030 f. 3lv.

NIILO HEIKINPOIKA lv 1557-58, pm 1557-58, mk 1565-84, pm 1565- . Äv 1565: 3. Lv 1557-58: 5½-4½. Nils Hen.ss. lv 1557-58, Nils Hen.sson pm 1557-58, mk 1565-71. Sak sk 9.10.1550 Nils Nacki t > Hen. Eyrickilän (talo X), Hen. Rokolan (talo V) t > Nilss Nacki, sk 25.1.1557 Nils Nacki Rokolan t & talon VI Erkki seppä, sk 12.1.1561 Nils Rokolan huonot aidat, kk 16.6.1567 talon Ib Olavi Heikinpoika t & Nilis Hen.sson ibm, sk 9..3.1568 Nilis Hen.sson Rokolan t & talon V Reko Heikinpoika. Hv 1571 Rokola: Nils Hendersson ku 10, hev 2, le 5, nk 0-2-2-0, la 10, oa 105:- , ny 12.25.

IX Fulmari

HEIKKI Hämeen ja Satakunnan yhteisillä maakäräjillä Pälkäneellä 1418 oli Heiki Pakoinen yksi sen katselmuskunnan jäsenistä, joka oli tutkinut Mälkilän ja Taustialan kylien välisen osuuden linnaläänirajasta. Kangasalan käräjäpöytäkirjassa 25.1.1753 vuonna 1595 tehdyn vidimaation kopia. Alkuperäinen kirje ollut jo 1595 huonokuntoinen. FMU VIII 6620. Katselmusmiehiä oli molemmilta puolilta rajaa.

PIETARI Pethar Pakanin oli 24.8.1427 sen lautakunnan jäsen, joka sai aikaan sovintoratkaisun tuomari Pentti Lydekenpojan ja Kangasalan Jokioisten kylän välillä Tyrvännönmaasta Sarsakosken luona, VA orig. perg., FMU II 1849.

HEIKKI PIETARINPOIKA 1540-44, äv 1540: ½, 1541: 1. Karja 1540: hev 1, le 2, nk -, la 4, ny 4.5. Hen. Pakainen mk 1541-42, Hen. Packalan mk 1544. Sak sk 1.12.1558 Hen. Persson Rokolan t > talon XI Sipi Laurinpoika.

ANTTI HEIKINPOIKA mk 1546-71, pm 1557-59, 1565- . Äv 1546: 1. Lv 1557-59: 4-4-2. Anders Packalan mk 1546, 1552-56, An. Hen.sson lv 1557-59, pm 1557-58, Anders Packainen mk 1558-71, pm 1565-71.

MATTI sak kevk 1557 Madz Packainen Rokolan t > talon XI Sipi.

JUHO MATINPOIKA sak kk 13.8.1557 talon VIII Lasse t > Jons Packalan, sk 12.1.1561 Oleff Melkilen (Mälkilässä asui useita Olaveja) vahingoitti tappelussa Jons Packans rygg (selkää), sk 17.12.1563 Jons Packanen vastuupakoilu, kk 20.10.1565 talon II Matti Knuutinpoika t > Jons Parckari (?) ibm, kk 16.6.1567 saman talon Pentti Antinpoika t & Jons Pakainen ibm, sk 9.3.1568 Jons Madzsson Rokolan t > Per Erichsson

Keruelen (Kärväntälä talo I).

PENTTI ANTINPOIKA mk 1572-83. Sak kk 1567 Bengtt Andersson Ruokolan t > saman talon Juho. Hv 1571 Rokola: Bengtt Andersson ku 15, hev 1, le 6, nk 0-0-1-1, la 13, oa 114:3, ny 10.625.

X Eerola

ERKKI Kangasalan laamanninkäräjillä 13.1.1441 tuli oikeuden eteen Miemolan Olavi Vanajan pitäjistä (Harvialan) Birgitta Klauntyttären asiämiehenä ja esitti kanteen til Erik j Rokola och til flere hans skiptis brødher om fiiske watn, som kallas Wolajerfwæ, Solkawajerfwæ, mitkä kalavedet hän sanoi Ruokolan Erkin vallanneen Birgitalta. Kuultuaan todistamaan tulleita Eskel Kukkoista (Pälkäneen Kukkolasta) ja Pietari Pajuista (Pajulan kylä, ks. edellä) lautakunta oli valmis vaikka vannomaan, että vaimo Birgitta omisti puolet noista kalavesistä ja oli niitä kenenkään estämättä käyttänyt hyvinkin 20 vuotta. Laamanni Sune Sunenpoika tuomitsi sitten Erkin ja hänen jakoveljensä mak samaan 40 markan sakon. RA De la Gardieska samlingen, 24.1.1463 laadittu orig.perg. vidimaatio, FMU III 2375. Vaimo Birgitta oli Vanajan Harvialaa asuinkartanonaan pitäneen valtaneuvos Henrik Svärdin leski, Turun linnanpäällikön Klaus Lydekenpojan tytär. Hän oli vain "vaimo", koska hänen miestään ei ollut lyöty ritariksi. Kalavesistä on jälkimäinen helposti tunnistettavissa nykyisen Keiteleen pitäjän Sulkavajärveksi, ja edellinen tarkoittanee Nilakan Vuonamonlahtea. Toinen puoli näistä kalavesistä on voinut olla Erkin ja hänen jakoveljiensä hallussa.

RAGVALD Kangasalan käräjillä 27.7.1474 oli lm Ragwald Rokolast, VA or.p., FMU IV 3576. Kangasalan laamanninkäräjillä 11.3.1479 oli lm Ragwald Rokolast, RA Stavsunds arkiv, saman ajan p.kopio, HTfF 1966: 2 s. 75.

ERKKI 1540-43, äv 1540: 3, 1541:4. Karja 1540: hev 2, le 7, nk 5, la 28, ny 17.

OLAVI ERKINPOIKA 1544-64, äv 1544: 4. Lv 1557-59: 5-5-4. Ol. Ericki-län mk 1544, 1546, 1552-55, Oluff Erichkilen mk 1556, Oluff Eirickilen mk 1558, Oluff Erickilen mk 1559, Olof Eijrickilä mk 1560-62, 1564, Ol. Ericss. lv 1557, Olof Ersson lv 1558, Oluff Erichss. lv 1559, Olff Erichsson pm 1557. Lm Oleff Erixsson Kangasalan lk 20.1.1533, VA perg. kirjeet. Ek 1553 Oluff ibm (Rokolan) maksoi haukiveroa leiviskän, VA 130^a f. 22v.

HEIKKI sak sk 9.10.1550 talon VIII Niilo Nakki t > Hen. Eyrickilän, VA 216^b f. 8.

ANTTI sak kk 17.7.1560 Harhalan Nisius Laurinpoika (talo V) t > Anders Ericheles hustru, VA 2112 f. 35v.

RAGVALD OLAVINPOIKA 1565-84, äv 1565: 4. Raguald Olsson pm 1565-66, mk 1569-71. Sak tk 29.3.1557 Raualdh Olsson Rokolan t > Knut ibm (talo II), sk 1.12.1558 Raguald Oleffsson Rokolan t > talon XI Sipi Laurinpoika, sk 12.1.1561 Raguald Rokolan t > Oluff ibm (talo Ib), kk 20.10.1565 Raguald Olsson Rokolan oli vallannut Heikki Mikonpojan (talo XII) rakennukset Heikin omistamalta tontilta, sk 12.1.1570 Rauald Ollsson Rokolan huonot aidat ja sillat. Hv 1571 Rokola: Rawald Olsson ku 10, hev 2, le 7, nk -, la 10, oa 111:2, ny 12.25.

Harvialan kartanossa on 15.7.1578 laadittu kirje, jossa Jacob Markusson cronones skattskyldige bonde i Pällckenä sochn och Ruohola by ilmoittaa myyneensä kahden miehen erämaansa i Wonnamo Harvialan

rouva Karin Jöranintyttärelle, VA Topographica Vanaja, Harvialan kopiokirja (1600-luvulta) s. 404-406. Kopioitsijan suomen kielen taito on ollut heikko ja paikallistuntemus olematon. Sen vuoksi usein nimet ovat vaikeasti tulkittavissa. Kirje sisälsi myös erämaan rajaluettelon: Ronkullin, Sorejerfwi, Mustalax, Aluisensari (huom!, ks. talo XI), Sotkareen joensuu och Leuthankoski. Pälkäneen verokäräjillä 18.2.1478 pälkäneläinen lautakunta totesi hauholaisten ja jämsäläisten rajaksi (erämaissa) linjan, jossa Ylemeisen wirran niskan edellä on Soiteren ecki. BFH I s. 57. Ylimmäinen on järvi Keiteleen ja Pielaveden kuntien rajalla Vuonamonlahdelta 2½ km:n päässä. Harvialan kopiokirjan Sotkareen joensuu on ilmeisesti sama kuin vuoden 1478 Soiteren ecki. Ruokolan eräsija on kaiketi ulottunut Vuonamonlahdelta Ylimmäisen pohjoispuolisille suoalueille. Jaakkko Markunpoika on muutoin tuntematon lähteissä, mutta hän näyttää myyneen Sulkavajärven ja Vuonamonlahdella 1441 olleen Ruokolan puolikkaan laajasta erämaa-alueesta.

XI Alvila

OLAVI 1540-52, äv 1540: 3, 1541: 3½. Karja 1540: hev 1, le 4, nk 4, la 7, ny 8.875. Ol. Talui (?) mk 1546, 1552.

SIPI LAURINPOIKA mk 1553-84, lv 1557-59, pm 1558. Äv 1553: 3½. Lv 1557-59: 5½-8½-5½. Siffredh Al_ijnen mk 1553, Sigfrid Al_inen mk 1555, Siffred Al_inen mk 1556-59, Siffredh Larsson lv 1557, Siffred Larsson lv 1557-58, pm 1558.

Sak Pälkäneen rovkär 1553 talon Ib Knuut Jussila t > Sig^d Al_oss. ibm, Kangasalan kevk 27.4.1554 Sigfredh Aluilan houkutteli palvelukseensa Ruokolan Lutzian (talo ?) rengin, stk 5.5.1556 talon II Knuut Olavinpoika t > Siffredh Al_ilan, kevk 1557 talon IX Matti Pakkainen t > Siffred ibm, kk 10.9.1558 Mälkilän Yrjö Kemppi (talo VIIIIa) t > Sigfredh Al_inen, sk 1.12.1558 Siffred Larsson Räkolan oli tappanut talon Ib Olavi Heikinpojan sian, talon X Ragvald Olavinpoika t > Siffred Larsson ibm, talon IX Heikki Pietarinpoika t > Sigfred Larsson, kk 17.7.1560 Siffred Larsson t > talon III Olavin vaimo, sk 12.1.1561 Siffred Larsson huonot aidat, sk 17.12.1563 Sig^{dt} Al_inen Rokola huonot aidat ja sillat, sk 23.1.1566 Sigffred Larsson j Rokola t > Madz Keuruinen (?) j Kulsiala sochn (Kärväntälä talo III), kk 16.6.1567 talon XIII Lasse Heikinpoika t > Sig^{dt} Larsson ibm.

Hv 1571 Rokola: Sigfred Larsson ku 25, hev 2, le 6, nk 0-0-1-1, la 10, oa 121:7, ny 12.25.

OLAVI MARKUNPOIKA pm 1557 Olff Marcusson.

XII Tontti

HEIKKI MIKONPOIKA 1540-84, äv 1540: 4, 1541: 5, 1544: 3, 1554: 2½. Karja 1540: hev 2, le 5, nk 5, la 9, ny 12.625. Lv 1557-59: 4½-6-3½. Hen. Tontti mk 1553-56, Hen. Michelss. lv 1557-59, Hen. Michelsson pm 1557-58, mk 1558-64, 1566-71, pm 1565-71. Sak kk 20.10.1565 talon X Ragvald Olavinpoika oli vallannut Hen. Michelsson ibm rakennukset tämän tontilta. Hv 1571 Rokola: Hen. Michelsson ku 5, hev 1, le 5, nk 0-0-1-1, la 7, oa 91:7, ny 8.875.

PIRITTA sak Pälkäneen rovkär 1553 Ruokolan Maarit Olavintytär (talo ?) oli herjannut Biritta, Tonttis hustru ibm.

ERKKI HEIKINPOIKA 1585-1605. Sak sk 12.1.1570 Erich Hin.sson Rokolan uhkasakko saapua käräjille.

XIII Laurila

HEIKKI LAURINPOIKA mk 1553-65, lv 1557-59, pm 1558, 1565- . Äv 1555: 2½. Lv 1557-59: 1-1-1. Hen. Lau lv 1557, Hen. Larsson lv 1558-59, mk 1558-65, pm 1558. Sak kk 13.8.1557 Hen. Larsson Rokolan t > Anna ibm (talo ?), kk 17.7.1560 talon II Matti Knuutinpoika t > Hen. Tiitoin ibm.

KNUUT PIETARINPOIKA pm 1557 Knut Persson. Ek 1553 Knuth Rokolan maksoi haukiveroa leiviskän, VA 130^a f. 22v. Ruokolasta oli 1553 kolme Knuutia maksamassa haukiveroa: talon Ib Knuut Juhonpoika, talon II Knuut Olavinpoika (myös Knuth Rokolan) ja tämä Knuut Pietarinpoika. Tämän Knuutin sijoitus taloon XIII on varma.

LAURI HEIKINPOIKA mk 1566-84, äv 1566: 2½. Lasse Henrichsson mk 1566-71. Sak kk 16.6.1567 Lass Hen.sson Rokolan t > talon XI Sipi Laurinpoika. Hv 1571 Rokola: Lasse Hendersson ku 5, hev 1, le 2, nk 0-1-1-0, la 4, oa 45:5, ny 5.5.

taloihin sijoittamatta:

MAARIT OLAVINTYTÄR sak Pälkäneen rovkär 1553 Mariet Olffsd^r Rockola sai kolmen markan sakon herjauksesta > talon XII Heikki Tontin v^o Biritta.

LUCIA sak kevk 27.4.1554 talon XI Sipi Alvila houkutteli palvelukseensa Lutzia i Rokola rengin, sk 3.11.1557 Oluff Rokolan (talo Ib) t > Lucia ibm.

ANNA sak kk 13.8.1557 talon XIII Heikki Laurinpoika t > Anna ibm.

JAAKKO HEIKINPOIKA sak sk 1.12.1558 Jacop Henrichsson Rokolan t > talon II Knuut Olavinpoika, kk 17.7.1560 Jacob Hen.sson Rokola vastuupakoilu.

NIISIUS PIETARINPOIKA sak sk 13.10.1559 talon VII Antti Laurinpoika t > Nisius ibm, kk 22.10.1566 Nisius Persson Rokolan t > talon III Olavi Antinpoika.

NIILO OLAVINPOIKA sak kk 31.7.1568 Nilis Ollsson Rokolan t > talon IV Juho Martinpojan piika.

Mälkilän jakokunta

MÄLKILÄ Melkile mk 1540-41, Melkilä mk 1544-

Keskiaikana on annettu tuomiokirjeitä Mälkilän rajoista ja nautintaoikeuksista, mutta yhtäkään ei ole alkuperäisenä säilynyt. Varhaisin kokonaan jäljennetty tuomio on vuodelta 1564. Silloin kuninkaantuomiovaltaiset Hogenskild Bielke ja Knut Knutinpoika olivat ehtineet etsikkokäräjäkierroksellaan Hauholle 6.7.1564. Hauhon pappilassa oikeutta jakavien eteen tuli tuona päivänä miehiä Myttäälän ja Mälkilän kylistä Pälkäneeltä valittaen keskinäisen rajariitansa jatkuneen kovin pitkään, minkä vuoksi he pyysivät korkeita tuomareita ratkaisemaan sen. Hogenskild Bielke lähti silloin itse tutkimaan asiaa paikan päällä mukanaan useita seurueensa jäseniä sekä 12 talonpoikaista katselmusmiestä. Pälkäneläiset olivat tuoneet mukanaan myös vanhan rajakirjeen. Katselmuksessa todettiin, että oikeat rajat olivat tuossa kirjeessä mainitut förste Råen Ongiethen Walkama, Ongiethen Haran Pyki, tädan till Höfwenkiwi och så till Kaupiniemen. Asia otettiin sitten uudelleen esille Ylä-Satakunnan neljän pitäjän etsikkokäräjillä Pirkkalan nimismiestalossa 15.7.1564. Silloin vahvistettiin raja riitakumppanien mukana olleen rajakirjeen mukaisesti ja nyt sanotaan, että se oli gamble

Håkun Andersons häredzhöfdinges Rååbreef. Tuomarit katsoivat kuitenkin tarpeelliseksi, että myöhemmin kyltien välille sovittaisiin vielä joitakin välirajoja. Samalla toistettiin tuon vanhan kirjeen mukaisesti, että kumpikaan osapuoli ei saisi mennä toisen maalle tekemään raivauksia, ei kaskeamaan eikä niittämään heiniä. Edelleen tuomarit totesivat, että Myttäälän asukkaat olivat rikkoneet tuon vanhan kihlakunnantuomion, joten kukin heistä sai kolmen markan sakon. Tämän uuden tuomion rikkomisesta julistettiin 40 markan uhkasakko, koska kyse oli kuninkaantuomiosta. Tämä etsikkokäräjien tuomio oli alkuperäisenä - tosin rikki kuluneena - Turussa 19.2.1651, jolloin siitä tehtiin oikeaksi todistettu kopio. Sen saivat mukaansa Mälkilän miehet, koska tuon kopion esittivät Kangasalan käräjillä heinäkuussa 1686 Sipi Pertunpoika Mälkilän Tuomalasta ja Simo Rekonpoika saman kylän Rissalta. Kopio jäljennettiin sitten kokonaan käräjöpöytäkirjaan, VA Ylä-Satakunta KOa 9 s. 137-139.

Riitelyä ei kuitenkaan saatu kuninkaantuomiollakaan loppumaan, ja tuo "vanha rajakirjekin" kaivettiin uudelleen esiin. Se tuotiin Kangasalan käräjille 1667, ja tuolloin käräjöpöytäkirjassa selostetaan sen olleen kihlakunnantuomarien Håkan Knutinpojan ja Pentti Henrikinpojan (p.o. Lydekenpojan) antama, ja sen mukaan Mälkilän ja Myttäälän kylillä oli oikeus keskinäisestä rajasta piittaamatta toisen maiden puolella laiduntaa, hakata rakennushirsiä, kiskoa niintä ja tuohia sekä tehdä polttopuita. Näin on selostettu oikeudet jättäen mainitsematta raivausten, kaskenpolton ja heinänteon kielto. VA Ylä-Satakunta KOa 5 f. 1067. Håkan (Hakon) Knutinpoika (ei siis Antinpoika) oli alkuperäisenä säilyneen vidimaation mukaan 1420 Sääksmäen kihlakunnantuomari (VA perg.kirjeet 28.1.1442) ja oli siinä virassa ilmeisesti kihlakunnan noin v. 1410 tapahtuneesta perustamisesta alkaen. Pentti Lydekenpoika oli Ylä-Satakunnassa vastaavassa tehtävässä ainakin 1418-59, mutta on voinut siirtyä Satakuntaan Piikkiön tuomarin virasta heti vuoden 1411 jälkeen (FMU VIII 6620, 1418, Mk 329, 1411, ja FMU II 1377, 1412).

Kuitenkin vasta lähes sata vuotta myöhempi selostus, tuosta "vanhasta rajakirjeestä" on tarpeeksi tarkka. Mälkilän ja Myttäälän välisestä rajasta oli 9.9.1760 katselmus, ja silloin tehdyssä pöytäkirjassa kerrotaan riidassa vedotun kihlakunnantuomiokirjeeseen, jonka ovat antaneet MCDXIII (eli 1413) Håkan Knutsson och Bengt Lydiksson ja jossa rajamerkinä oli Ongevalkame, till mitt i vägen i Sadimäki, Hönenkivi och så rårätt i siön. MHA H 61: 21/1-2. Rajalinja eroaa vuonna 1564 esitetystä. "Vanhasta rajakirjeestä" näyttää olleen liikkeellä kaksi laitosta. Koska Mälkilän puolelta esitettiin heti tämän 1413 annetun kirjen näyttämisen jälkeen 1753 uusittu vuoden 1564 kuninkaantuomio, oli tuo ensin näytetty Myttäälän taholta tuotu katselmukseen. Siinä tultiin siihen tulokseen, että Ongentienvalkama, Hofvenkivi (Huovinkivi) ja Kaupinniemi olivat oikeita rajapyykkejä, mutta Ongentiehaarapyykki oli kaikille katselmusmiehille tuntematon.

Juttu oli sitten katselmuksen jälkeen esillä Pälkäneen käräjillä 28.3.1761. Mälkilän asiamies toi nyt esiin toiset tuomiot: Klaus Åkenpojan (Tott) laamannintuomion ajalta 24.8.1578 ja sen kihlakunnankäräjillä 16.1.1759 annetun vahvistuskirjeen. Mälkiläläiset korostivat nyt vain sitä, että heille oli annettu lupa ottaa kotitarvepuita Myttäälän metsästä, mutta sillä ei saanut pilata Myttäälän kaskimaita. Myöskään Myttäälän kalavesille Mälkilän miehillä ei ollut asiaa. HMA Sääksmäki 117, Pälkäneen käräjät 28.3.1761 § 24.

Myöskin Mälkilän rajasta koillista naapurina Taustia vastaan on säilynyt vanhoja tuomioita. Kangasalan käräjillä 25.1.1753 esitettiin alilaamanni Henrik Jaakonpojan vidimaatio vuodelta 1595 huonokuntoisesta originaalikirjeestä, joka oli annettu Hämeen ja Satakunnan yhteisillä maakäräjillä 'anno 1418'. Tuomarina oli Ylä-Satakunnan kihlakunnantuomari Pentti Lydekenpoika ja läsnä oli myös 'Wäldmar Finkie' (= Valdemar Diekn), hauptman (hövitsman) öfwer Tafwesteland. Kumpikin oli tosiaan mainituissa asemissa vuoden 1418 aikoihin. Katselmusmiehen todistusten mukaisesti Pentti vahvisti Mälkilän ja Taustin (Taus-

tiala by) rajoiksi Halkiovahan, Harjusvuoren ja Mellinojansuun, FMU VIII 6620. Vuosiluku 1418 on nähty myös vuoden 1730 käräjillä, kihlakunnantuomari Kristoffer Pietarinpojan kirjeessä samasta rajasta, FMU VI 4822. Tämänniminen mies oli Sääksmäen kihlakunnan lainlukija 1608-17 ja Ylä-Satakunnan 1619-27. Ehkä hän on uusinut vuoden 1418 kirjeen. Tämäkin raja oli kauan riidanalainen. Kysymys oli Mellinojansuusta, joksi vuoden 1703 katselmuksessa esitettiin kahta eri paikkaa, toinen oli Mällinojan yksinäistilan lounaispuolella Mallasveden rannassa, toinen saman tilan kaakkoispuolella. Tällaisen tilanteen syntyminen johtunee siitä, että Mällinojan asuma oli perustettu vasta vuoden 1418 jälkeen ja että oli epätietoisuutta siitä, kuuluiko se Mälkilän jakokuntaan vai ei. MHA H 62: 13/a-b.

Turun tuomiokirkon ns. Mustankirjan luettelossa Ylä-Satakunnan eräomistajista noin v. 1450 on n:o 11 Mellilä Kangasala vj mans skoga, REA f. 139, Mk 727 s. 587. Tutkijat ovat yksimielisesti tulkinneet Mellilän Mälkiläksi, ja muuta vaihtoehtoa Kangasalla tuskin onkaan, koska kuuden miehenosan omistus edellyttää aika suurta kylää.

Satakunnan ja Hämeen yhteiset maakuntakäräjät pidettiin 13.10. 1483 i Pelkene sochn i Melkiala by. BFH I s. 60 (1600-luvun kopio keskiajan tuomiomuistiinpanosta).

I Laurila

HINTSA ENGLIKANPOIKA Hinzike i Mälkile oli 24.8.1427 sen sovittelulautakunnan jäsen, joka ratkoi tuomari Pentti Lydekenpojan ja Kangasalan Jokioisten riitaa Tyrvännönmaasta Sarsankosken tienoilla. VA orig.perg., FMU II 1849. Hinza Mellila määrättiin 9.1.1439 Lempäälän Kuokkalassa yhdeksi Kangasalan puolesta vastaamaan siitä, että yhteiskuntarauha ei enää häiriinny niin kuin ns:ssa Davidin kapinassa. RA Skoklosters Codex Aboensis f. 54, Mk 476 s. 369 (huom. sama kylännimen versio kuin eräluettelossa noin v. 1450).

Suomen käskynhaltijan ja valtakunnan drotsin Kaarle Knuutinpojan puolesta talvella 1442 kuninkaantuomiovaltaisena Hämeessä kärjäkieroksen tehnyt Henrik Görieshagen on Tuuloksen ja Hauhon käräjillä 15.1.1442 vahvistanut Luopioisten Rautajärven alueen rajat. Hän on tuomiostaan antanut avoimen kirjeen, jota ei ole alkuperäisenä säilynyt. Siitä on laadittu muunnettu laitos, josta on tallella kaksi kopiota: 1) noin v. 1590 kootussa ns. Hogenskild Bielken kopiokirjassa, RA Hog. Bielkes samling vol. 8, 2) VA Ylä-Satakunta KOa 77, Kangasalan käräjät 9.9.1756. Tässä laitoksessa sanotaan käräjillä olleen läsnä Hämeen linnanpäällikön Pentti Lydekenpojan, Olavi Broderinpojan (Sääksmäen kihlakunnantuomari) sekä 1) Hentsze och Hinrich Engelijke söner aff Mälkelä, 2) Matthz och Hendrich Engelika söner aff Mälkila. Talonpoikien sijoittaminen linnanpäällikön ja tuomarin rinnalle käräjillä läsnä olleiksi on niin ainutlaatuista, että sitä on pidettävä mahdottomana. Myöskään kantajaksi ilmoitettu Lahisten Olavi Jönsinpoika ei kuulu tähän aikaan, vaan vasta 1400-luvun lopulle (k. 1510). Rautajärvellä on ollut Lahisten kartanolla laaja alue 1500-luvun alusta, ja Hogenskild Bielke omisti Lahisen noin v. 1590. Kirjeessä on ilmeisen väärin myös se, että Kuhmalahden Pohja olisi kuulunut Luopioisiin kuten kirjeen rajaluettelosta voisi päätellä, ja edelleen ilmeisen väärin myös se, että koko alue olisi ollut rälssiä jo 1442, kuten kirjeessä väitetään. Lahisten omistajat ovat selvästikin teettäneet omistuksensa vanhuuden ja rälssiluonteisuuden todistamiseksi manipuloidun laitoksen heidän käsiinsä joutunutta Görieshagenin aitoa kirjettä hyväksi käyttäen. On todennäköistä, että alkuperäisessä on sanottu keiden alueita vastaan Rautajärven maat eri suunnilla olivat. Näin Lahisen laitokseen ovat tulleet Luopioisten Kouvala oikeassa asemassaan, Mälkilän miehet edustamassa Pälkäneeseen ja Kangasalaan kuuluvia naapurialueita,

Olavi Broderinpoika Kasiniemen ja Ämmätsän omistajana sekä Rautajärven alueelle tunkeutumisesta syytetyt Sodjalan kylän asukkaat lounaisina rajanaapureina. Alkuperäinen kirje lienee ollut tallella Olavi Broderinpojan asuinkartanon Hauhon Kyttälän arkistossa. Görieshagen on vahvistanut todellisuudessa kruunun haltuun otetun ja asuttavaksi tarkoitettun alueen rajat. Pääasiassa tuo alue on kuitenkin joutunut aatelisherrojen käsiin, ehkäpä jo 1450-luvulla Hämeen linnanpäällikön Olavi Tavastin haltuun ainakin osittain. Tämä Olavi oli Olavi Jönsinpojan vaimon äidinisä ja Hogenskild Bielken äidinäidin aviomiehen äidinisä.

Pälkäneen käräjillä 10.1.1448 Påwall aff Wrkala och hans brodersson Oleff ilmoittivat sopineensa & Henricke Engelekkesson seuraavista maittensa välisistä rajoista: först mitt i Saijttaiierffwe och so öffwerst wppå Hapauori och teden rää rett öffuerst wpå Weta-wori. Henricke oli myös läsnä ja sanoi hyväksyneensä nämä rajapyykit. Tuomari Olavi Broderinpoika vahvisti sopimuksen, UUB Klas Åkenpojan (Tott) maakirja f. 120v. Tekstin yläpuolella on otsikko: Lijder på then äremarck Madz Henninen Sekakoski boor wppå. FMU III 2763. Påwall Vrkala oli lm Padasjoen käräjillä 20.2.1467 sekä Påwall Vrkola oli Padasjoen käräjillä 8.2.1471 Padasjen Jokioisten kylän rajanaapurina, BFH I s. 21 ja 24. Klaus Åkenpoika on saanut erämaansa vaimonsa kautta, ja tämä oli Sääksmäen kihlakunnantuomari Jaakko Henrikipojan leski. Jaakolla oli 1564 Hänninen lampuotina Siikakoskella, ja hv 1571 Klaus Åkenpojan lampuoti on Sijkakoski Mattz Henninen. Suomen hopeaveroluettelo III Häme s. 98. Vuonna 1448 oli siis kyse pälkäneläisen Heikki Englikanpojan ja padasjokelaisen Urkolan Paavon rajoista lähellä Konneveden Siikakoskea. Asiakirjassa määritelty raja kulkee länsi-itä-suunnassa Konneveden kirkonkylän ja Siikakosken pohjoispuolella. Koskesta pohjoiseen on vieläkin Hintikan talo, jonka nimi esiintyy Rautalammilla jo 1561. Siitä länteen noin viisi kilometriä on Mälkilän kylä. Hintikka on eräs muunnos Heikki-Hintsa -nimestä. Näiden nimien esiintyminen näin sopivasti Henricke Engeleckenpojan eräsijan luona tuskin lienee sattumaa. Pälkäneen Laurilasta on sinne kaiketi lähtenyt myös ensimmäinen uudisraivaaja.

Lempäälän Kuokkalankoskella tutkittiin 20.8.1455 niitä haittoja, joita Vanajaveden reitin varrella asuvat hämäläiset väittivät tulevan tuomari Pentti Lydekenpojan koskeen rakennuttamasta myllypadosta. Katselmuslautakunnassa oli kahdeksan rälssimiestä ja neljä talonpoikaa, näistä yhtenä Hinzæ i Mølkila. Piispa Maunu Särkilahden kopiokirja RA A 3 s, 29, FMU IV 2981.

MATTI ENGLIKANPOIKA 1442 ks. yllä Hintsa 1442.

ERKKI 1540-52, äv 1540: 4½, 1544: 3 (äv 1½ talolle III). Karja 1540: hev 2, le 6, nk 4, la 4, ny 12.5. Eric Hindzicka mk 1546, 1552. Lm Erik Mälkelest Kangasalan lk 1.3.1530, VA or.p., RA De la Gardieska samlingen k, FMU VIII 6492.

MARTTI ERKINPOIKA 1553-84, äv 1554: 3. Lv 1557-59: 5-7½-7½. Morten Hindzickalan mk 1553, Morthen Hintzickalan mk 1554, Morthen Hindzickalan mk 1556, Morthen Hintzicka mk 1558, Morthen Hintzika mk 1559, Morten Hintzicka mk 1560-64, 1566-71, Matz (?) Ericsson lv 1557, Matz (?) Ersson pm 1558, Morthen Ersson lv 1558, Morthen Erichss. lv 1559, Mårten Eriksson pm 1565-71. Lm Mårthen Mälkilä sk 9.10.1550, VA 216^b f. 8, Morthen Hintzickalan sk 7.11.1554, Morthen Melkilän tk 29.3.1557, Morthen Melkilen sk 1.12.1558 ja Morten Hintzicka tk 16.3.1560. Sak tk 1551 Morthen Ericsson Melkilän vastuupakoilu, kk 20.8.1555 Morthen Mälckilä t & talon XI Oleff Houttu, sk 13.10.1559 Morten Mälkilä t > Oleff ibm (talo ?), sk 24.10.1568 Morthen Ersson Mälckile t > Epaalan Ragvaldinpoika (talo V). Hv 1571 Melkilä: Mårthen Ersson ku 15, hev 2, le 6, nk 0-5-4-0, la 8, oa 134:3, ny 15.5.

KNUUT MARTINPOIKA 1585-1600. Sak tk 15.3.1570 talon XI Olavi Olavinpoika t > Knut Morthenss. ibm.

II Raatikka

HEIKKI PERTUNPOIKA Sääksmäen laamanninkäräjillä 4.1.1509 on tuomio-
muistiinpanoihin merkitty ilmoitusasiana maiden vaihto, jossa Kutilan
Olavi Laurinpoika Kalvolasta antoi Klemetti muurimestarille sen maan
i Pelken socken i Melkisby, jonka hän (Olavi) oli saanut aff Henric
Bertil i Melkis i Kulsiala soken (Mälkiäinen talo III, jossa oli 1539-
44 isäntänä Heikki Pertunpoika), BFH I s. 226. Pälkäneen Melkis ei voi
muuta tarkoittaa kuin Mälkilää. On epävarmaa, oliko kyseessä kokonai-
nen talo. Mälkiäisten Heikille on voinut silti jäädä maata Mälkilässä.
Siihen viittaa Raatikan varhaisimman varmasti tunnetun isännän nimi.
Klemetti muurimestari on selvästikin kirkonrakentaja, jollaista Hä-
meessä tuohon aikaan tarvittiin, ja tuskin hän on sijoittunut siellä
vakinaisesti mihinkään.

PERTTU HEIKINPOIKA 1540-64, äv 1540: 1½, 1541: 2, 1544: 2½, 1554: 2.
Karja 1540: hev 1, le 3, nk 3, la 3, ny 6.875. Lv 1557-59: 2½-2½-2½.
Bertill Silcki mk 1553-54, Bertull Silki mk 1556, Bertill Hen.sson lv
1557-59, pm 1558, Bertil Hendersson pm 1557, Bertill Hen.sson mk 1558-64.

YRJÖ PERTUNPOIKA sak kk 22.9.1569 Jören Bertillsson Mälchilen t > ta-
lon VIIIA Yrjö Laurinpoika.

YRJÖ MARKUNPOIKA mk 1565, 1570- . Äv 1565: 2. Jören Marcusson mk
1565, 1570-71. Voi olla = Yrjö Martinpoika.

YRJÖ MARTINPOIKA pm 1565- , mk 1566-69. Äv 1566:
Jören Mårtensson pm 1565-71, mk 1566-69. Taloa ei ole hv 1571.

III Taattula

OLAVI NIILONPOIKA 1540-72, äv 1540: 2, 1541: 2½, 1544: 4 (talolta I äv
1½), 1554: 3. Karja 1540: hev 1, le 3, nk 4, la 5, ny 7.625. Lv
1557-59: 4-6-2. Ol. Taattu mk 1546, 1554, Ol. Taattu mk 1552, Oluff
Tattu mk 1553, Oluff Taattw mk 1556, Oleff (Oluff) Nilsson lv 1557, 1559,
pm 1557-58, mk 1558-71, pm 1565-71, Oloff Michilsson (?) lv 1558. Sak sk
7.11.1554 Oluff Mälckilan t > Elin ibm (talo ?), sk 12.1.1561 Oleff Melkilen
t > Jons Packan (Ruokola talo IX, Oleff Melkelen huonot aidat, Oleff Melki
vastuupakoilu (sijoitus taloon III ehdollinen), kk 22.9.1569 Oluff Tatu
Mälchilen huonot aidat ja sillat, sk 12.1.1570 Oluff Tatu Mälckilen huonot
aidat ja sillat. Hv 1571 Melkilä: Oluff Nilsson ku 5, hev 1, le 3, nk 0-1-0-0,
la 3, oa 43:1, ny 5.875.

NIILO OLAVINPOIKA sak kevk 26.4.1558 Nils Olsson ibm (Melhilan) ei
suorittanut apuveron heinäerää, sk 4.2.1565 Nilis Olsson Melkilän vas-
tuupakoilu.

IV Alkula

ANTTI Kyrön, Kangasalan ja Pirkkalan yhteisillä etsikkokäräjillä
Pirkkalan Sikoisissa 3.2.1405 oli lautakunnan luettelossa ensin neljä
Pirkkalasta, sitten neljä Kyröstä ja lopuksi neljä nimeä, joista 10.
Henrik Wijku (Kangasalan Vääksystä) ja 12. Anders Alkunis, ilmeisesti
Mälkilästä, FMU II 1201, vuonna 1781 Turun hovioikeuden arkistossa
tehty vuoden 1511 vidimaation kopio.

OTERI 1540-52, äv 1540: 5½. Karja 1540: hev 3, le 12, nk 14, la -, ny

25. Oterus mk 1540, Oteri mk 1541-42, 1544, Otteri mk 1543, Oteri Alkulan mk 1546, 1552.

PIRITTA Ek 1554 Birith Alkuinen maksoi eräkalastuksesta haukiveroa leiviskän, VA 1972.

ERKKI OLAVINPOIKA mk 1553-56, lv 1557-58, pm 1558. Äv 1554: 5½. Lv 1557-58: 10-12. Erich Alkuinen mk 1553, Eric Alkuinen mk 1554, Eric Alkuinen mk 1555, Erich Alkuinen mk 1556, Erich Olsson lv 1557, Erich Olofs. lv 1558, pm 1558. Ek 1555 Erich Alkuinen maksoi eräkalastuksesta leiviskän haukiveroa, VA 1978.

JUHO OTERINPOIKA pm 1557, 1565- , mk 1558-92, lv 1559. Äv 1558: 5½, 1570: 6½. Lv 1559: 12½. Jons Ottersson pm 1557, Jons Otterss. lv 1559, Jons Alkuinen mk 1558-64, 1566, Jons Alkuinen mk 1567-69, Jöns Otteri pm 1565, Jöns Oterii pm 1566, Jöns Ottersson pm 1567-69, Jöns Ottersson pm 1570-71. Lm Jons Otheri Melchilen sk 24.10.1568, VA 2225 f. 5. Sak kk 20.10.1565 Jons Alkuinen Melkilän uhkasakko saapua käräjille, kk 22.10.1566 talon XI Simo Olavinpoika t > Jons ibm. Hv 1571 Melkilä: Jons Alkuinen ku 45, hev 4, le 12, nk 0-5-5-5, la 20, oa 326:7, ny 30.

V Ainiala

RAGVALD Viipurin ja Hämeen linnanpäällikkö Erik Axelinpoika (Tott) piti Hämeen linnan luona maakäräjiä 23.1.1477, jolloin 12 lautamiehestä 3. oli Ragwaldh Aijnia (edellä Lorentz Heponiemi). RA 1600-luvun alussa tehty kopio Erik Axelinpojan tuomiokirjan eräästä Tuulosta koskevasta rajatuomiosta, FMU IV 3673.

HEIKKI 1540-53, äv 1540: 3½, 1541: 3. Karja 1540: hev 1, le 3, nk 3, la 4, ny 7. Hen. Aijninen mk 1546, 1552, Hendrich Aijniaijnen mk 1553. PERTTU 1554-55, äv 3. Bertil Ainiaijnen mk 1554-55.

HEIKKI OLAVINPOIKA 1556-64, äv 1556: 3. Lv 1556-59: 2-2½-2½. Hen. Ainiaijnen mk 1556, 1558-64, Hen. Olsson lv 1557, pm 1557, Hen. Olofs. lv 1558, pm 1558, Hen. Äijnanen lv 1559.

JAAKKO HEIKINPOIKA 1565-1605, äv 1565: 3. Jacob Henrichsson mk ja pm 1565-71. Hv 1571 Melkilä: Jacob Hen:sson ku 5, hev 1, le 3, nk -, la 1, oa 43:1, ny 5.125.

VI Aatila

LAURI MIKONPOIKA mk 1540-42, 1544-64, lv 1556-59, pm 1557-58. Äv 1540: 1½, 1543 talon VII Sipi maksoi veron, 1544: 4½ (talo VII yhdistettynä 1544-54), 1555: 2½, 1556: 5 (maksoi talon VII veron), 1558:2. Karja 1540: hev 1, le 5, nk 4, la 4, ny 9.5. Lv 1556-59: 5½-7-2. Lau. Michelss. mk 1540, Lasse Atti mk 1546, 1552, Lasse Attinen mk 1553, Lasse Aattinen mk 1554, Lasse Aatinen mk 1555, Lass Aatinen mk 1556, 1558, Lasse Atinen mk 1559, Lasse Aatinen mk 1560-64, Lass Michelss. lv 1557, Lass Michillss. lv 1558-59 Las(s) Michelsson pm 1557-58. Ek 1553 Lasse Atinen maksoi eräkalastuksesta haukiveroa 2 leiviskää, VA 130^a f. 22v. Ek 1554 Lasse Aatinen haukiveroa leiviskä, VA 1972. Ek 1555 Lasse Aattinen haukiveroa leiviskä, VA 1978. Sak tk 1551 Lasse Atinen oli yksi siitä katselmuskunnasta, jonka tehtävänä oli tutkia Tiihalan ja Leivin kylien välisiä riitoja, mutta joka ei pystynyt pääsemään yksimieliseen kantaan asiasta. Sakkoa tuli kullekin kolme markkaa. Pälkäneen rovkär 1553 Lasse Atynen sai sakot miniänsä sopimattomasta kielenkäytöstä. Kangasalan sk 25.1.1557 Lasse Atinen laiminlyönyt kyytivuoron, sk 13.10.1559 Lasse Atinen laiminlyönyt kyy-

tivuoron.

HEIKKI LAURINPOIKA 1565-84, äv 1565: 2, 1570: 2½. Henrich Larsson mk ja pm 1565-71. Sak sk 17.12.1563 Hen. Larsson Melckilän t > Hunttilan Heikki Haro (talo I). Hv 1571 Melkilä: Hen. Larsson ku 15, hev 2, le 4, nk 0-1-2-0, la 7, oa 103:1, ny 10.375.

VII Sipilä

SIPI 1540-43, äv 1540: 3, 1544: 5 (talo VI liitetty). Karja 1540: hev 1, le 4, nk 3, la 5, ny 8.125. Sig^d Attinen mk 1541-42. Vuosina 1544-54 talo VI viljeli myös Sipilää.

ERKKI SIPINPOIKA mk 1555, 1558-1602, lv 1556-59, pm 1557-58, 1565- . Äv 1555: 2½, 1556 talo VI maksoi veron, 1558: 3, 1570: 3½ (äv ½ talolta XII). Lv 1557-58: 5-6-5. Erich Aatinen mk 1555, Erick Sigfredsson Atti mk 1558, Erich Siffredzss. lv 1557-58, Erich Siffredzss. lv 1559, Erich Siffredss. pm 1557-58, 1565-71. Sak kevk 26.4. 1558 Erich Sigfredsson Attilan ei ollut suorittanut apuveron heinäerää, VA 2060 f. 26. Hv 1571 Melkilä: Erich Sigfredzson Atinen ku 15, hev 2, le 6, nk 0-2-2-0, la 9, oa 129:3, ny 13.125.

VIII a + b Ässälä ja Kemppe

LAURI HEIKINPOIKA mk 1540-64, lv 1557-58, pm 1557-58. Äv 1540: 4, 1541: 5, 1542: 4½, 1554: 3½, 1558: 2½ (talo jaettu), 1559: 3. Karja 1540: hev 1, le 8, nk 7, la 10, ny 14.75. Lv 1557-58: 6-7. Lasse Kämppe mk 1546, 1552, Lasse Kemppe mk 1553, Lasse Kemppe mk 1554-56, 1558-59, Lasse Kemppe mk 1560-64, Laurij Kämppe lv 1557, Kämppe Lauri lv 1558, Lasse Hen.sson pm 1557, Lauri Kämppe pm 1558. Lm kevk 27.4.1554 Lasse Kemppe.

MARTTI sak kevk 27.4.1554 Morthen Kemppe t > talon IX Sipi.

VIIIa (Ässälä) YRJÖ LAURINPOIKA mk 1565-1613, lv 1559, pm 1565- . Äv 1565: 3. Lv 1559: 5½. Jören Larsson lv 1559, Jöran Larsson mk ja pm 1565-71. Sak kk 10.9.1558 Jören Kemppe Melchilast t > Sipi Alvinen (Ruokola talo XI), kk 17.7.1560 talon VIIIb Olavi t > Jörens hustru, kk 31.7.1568 Jören Larsson Melkilen huonot aidat ja sillat, kk 22.9. 1569 talon II Yrjö Pertunpoika t > Jören Larsson ibm. Hv 1571 Melkilä: Jörien Larsson ku 15, hev 1, le 3, nk 0-2-2-0, la 9, oa 79:3, ny 8.125.

VIIIb (Kemppe) OLAVI LAURINPOIKA mk 1558-84, lv 1557-59, pm 1557-58, 1565- . Äv 1558: 1, 1566: 2. Lv 1557-59: 1-3-2. Ol. Larsson lv 1557, Oloff (Oleff) Larsson lv 1558, pm 1558, mk ja pm 1565-71, Oluff Larsson lv 1559, Olff Larsson pm 1557, Oluf Kemppe mk 1558-59, Oloff Kemppe mk 1560-64. Sak sk 25.1.1557 Oleff Kemppe laiminlyönyt kyttivuoron, kevk 26.4.1558 Oleff Kempesson ei ollut suorittanut apuveron heinäerää, kk 17.7.1560 Oleff Kämppe Mälkilä t > talon VIIIa Yrjön vaimo, kk 20.10.1565 Oleff Larsson ibm (Melkilän) tottelemattomuus käräjillä. Hv 1571 Melkilä: Oleff Larsson ku 10, hev 1, le 4, nk 0-3-0-0, la 8, oa 86:2, ny 8.5.

IX Rissa

SIPI LAURINPOIKA 1540-84, äv 1540: 2½, 1541: 3, 1554: 3½, 1556: 4, 1570: 4½. Karja 1540: hev 1, le 2, nk 4, la 8, ny 7. Lv 1557-59: 5½-8½-5½. Siffred Rissa mk 1546, 1552-1561, 1564-71, Sigfid Rittza mk 1562, Siffredh Larsson lv 1557, Siffred Larsson pm 1557-58, lv 1558, Siffred Larsson lv 1559, pm 1565-71. Sak kevk 27.4.1554 talon VIII Martti t > Sigfredh Rissa ibm. Hv 1571 Melkilä: Sigfred Larsson ku 25,

hev 2, le 9, nk 0-0-2-2, la 10, oa 169:3, ny 16.25.

X Inkilä

PIETARI LAURINPOIKA mk 1540- , lv 1556-59, pm 1557-58, 1565-67. Äv 1540: 3, 1541: 3½, 1544: 4, 1554: 3, 1558: 3½, 1570: 4 (talolta XII äv ½). Karja 1540: hev 1, le 6, nk 7, la -, ny 11.5. Lv 1556-59: 8-9-8. Peder Ingilän mk 1546, 1552-1554, Peder Ingilen mk 1556, Per Larsson mk 1558-71, lv 1556-59, pm 1557-58, 1565-67. Hv 1571 Melkilä: Per Larsson ku 20, hev 2, le 8, nk 0-4-0-3, la 10, oa 163:6, ny 16.75.

PIETARI ERKINPOIKA pm 1568-
Per Erichsson pm 1568-71.

XI Kinnala

OLAVI Olef skinnar oli yksi niistä seitsemästä Kangasalan miehestä, jotka 25-27.5.1510 olivat käyneet Kangasalan ja Pälkäneen rajat Lempäälää ja Sääksmäkeä vastaan sekä ilmoittivat niiden kulusta käsityksensä Kangasalan kesäkäräjillä 14.7.1510, VA p.kopio, FMU VII 5462.

OLAVI OLAVINPOIKA 1540-72, äv 1540: 3, 1541: 3½, 1554: 2½. Karja 1540: hev 1, le 4, nk 3, la 6, ny 8.25. Lv 1557-59: 4-5-3. Ol. skinnar mk 1546, 1552, Oleff Houttu mk 1553-64, 1566-72, Oloff Olofs. lv 1557-58, pm 1558, Oleff Olsson pm 1557, Oluff Ollson lv 1559, Oloff Olsson mk 1565, pm 1565-72. Sak kk 20.8.1555 Oleff Houttu t & talon I Martti kevk 26.4.1558 Oluff skinnare ei ollut suorittanut apuveron heinäerää, kk 26.9.1564 saman talon Simo Olavinpoika t > Oluff Houttu ibm (oli lyönyt isäänsä ?), tk 15.3.1570 Oluff Ollsson Mälchilen t > talon I Knuut Martinpoika.

SIMO OLAVINPOIKA 1573-83. Sak kk 26.9.1564 Simon Olsson Mälckilä t > Oluff Houttu ibm (Simon isä ?), kk 22.10.1566 Simon Olsson Melkilän t > talon IV Juho. Hv 1571 Melkilä: Simon Olsson ku 5, hev 1, le 4, nk 0-3-0-0, la 6, oa 73:1, ny 8.25.

XII

LAURI 1540-56, äv 1540: 2, 1541: 3, 1544: 3½. Karja 1540: nichil. Lau. Myttälä mk 1540, Lau. Myttylän mk 1541-44, Lau. Möttälän mk 1546, Lau. Möttelän mk 1552, Lasse Houttu mk 1553-56. Myttäälän talossa VI oli isäntänä Lasse Houttu 1539-69. Hänellä on ollut kummassakin naapurikylässä maata viljelyksessä, mutta hänen karjansa on ollut Myttäälässä, minkä vuoksi sitä ei verotettu Kangasalla. Hämeen linnaläänin puolella ei ollut karjaveroa.

LAURI SIPINPOIKA mk 1558-59, äv: 3. Lasse Siffredsson mk 1558-59. Myttäälässä oli talon IVb isäntänä Lauri Sipinpoika 1543-69. Hänen veronsa siellä nousi 1560 äv 1½ ja Kangasalan maakirjassa selitetään 1570, että Inkilän veroon oli lisätty äv ½. Äv 1:n kohtalosta ei ole tietoa. Kustaa Vaasan antaman käskyn mukaan talonpojilla ei saisi olla taloa kahdessa tai useammassa eri kylässä. Vouti on sen vuoksi 1560 sijoittanut puolet Laurin Myttäälässä olevan talon alaiseksi, loput jäivät ilmeisesti Mälkilän talojen viljelykseen. Tämä Lauri Sipinpoika tuskin on sama kuin Lauri Houttu. Sak Kangasalan sk 17.12.1563 Lasse Sikurinpoika huonot aidat ja sillat (= talon XII Lauri Sipinpoika ?).

taloihin sijoittamatta:

ELINA ANTINTYTÄR sak 7.11.1554 talon III Olavi t > Elin ibm. Pälkäneen kk 8.8.1560 Myttäälän Lauri Pietarinpoika (talo III) teki vahinkoa Elin Andersdotter Mälkilä'n humalistossa.

LUUKAS sak kevk 26.4.1558 Lucas Melchilen ei ollut suorittanut apu-
ron heinäerää, kk 17.7.1560 Luchas Mälkilä t > saman kylän Erkki Er-
kinpoika (talo ?). Oli ilmeisesti isäntämies, mutta ehkä Pälkäneen
hallintopitäjän puolella olleen Uutanen lampuoti?

ERKKI ERKINPOIKA sak kk 17.7.1560 Luchas Mälkilä t & Erich Ersson
ibm. Pälkäneen kk 11.10.1561 Painon Juho Antinpoika (talo I) t > Erik
Eiksson Mälkilä. Kylän kolmessa talossa oli Erkki-niminen isäntä.

OLAVI sak kk 1559 Oleff Vihter Malckilast vastuupakoilu.

MÄLLINOJA luettiin Mälkilään mk 1540-71, mutta omana kylänään Mel-
linoija pm 1557-58, lv 1557-59. Kuuluminen Mälkilän jakokuntaan kui-
tenkin epävarmaa.

OLAVI MIKONPOIKA VA:ssa on säilynyt sinetöity paperikirje, jonka antaja
on Oluff Brödheresson hæradz höffdinghe j Säxämäckij heridh ja joka on
päivätty Anno Domini m^ocdx^ovi^o ipse die beati Mauricij sub sigillo meo
(eli 22.9.1416). Kirjeen antaja ilmoittaa pitäneensä käräjiä Sääksmäen
Huittulan kylässä Olavi Häkärän talossa Benth Lydijxsson fowdhe pa Tawisthe
huss närworandis. Kirjeen mukaan näillä käräjillä vahvistettiin se maiden
vaihto, jossa Anders Uillisson Hijttolast (Huittulasta) oli saanut
Sääksmäeltä Kasurinmaan ulkopalstan ja antanut Huittulan Olavi Häkärälle
1/6 kookun maan Huittulasta. Tuon Kasurinmaan oli sittemmin saanut Oluff
Michilsson Melleoija otettuaan vaimokseen Antin tyttären (siis
myötäjäisinä). Maiden vaihtajat ovat todella olleet Huittulan isäntiä,
Olavi Häkärä talosta I (Häkärälä) ja Anders Uillisson eli Anders Kyckelaynen
talosta II (Kiiliä). Mutta kirjeen päiväys on väärä, sillä Pentti
Lydekenpoika ei ole ollut Hämeen linnanpäällikkönä 1416, vaan vasta 1437.
Myöskään Olavi Broderinpoika ei liene ollut tuomarina vielä 1416. VA:ssa
on myös tallella eräs paperikirjeen fragmenttina säilynyt kopio. Siitä
on alku jäljellä ja se on sama kuin vuoden 1416 kirjeessä, mutta päiväys
on Anno Domini MCDXXXVII ipso die beati --- (siis vuosi 1437 ja ilmeisesti
myös päivä Autuaan Mauriciuksen. Näyttää siltä, että kirje on aidon edellä
mainittua asiaa koskevan kirjeen revitty jäljennös. Voi ruveta epäile-
mään, että tuossa vuoden 1416 kirjeessä on jotain muutakin vikaa kuin
päiväys. Tästä Olavi Mikonpojasta ei ole muita tietoja, mutta ehkä
muutamia vuosia ennen v. 1450 Pirkkalassa katselmusmiehenä ollut Olof Melle
on sama mies. Mk 554.

I a + b Mällinoja

Ia (Mällinoja) ESKO OLAVINPOIKA mk 1540-71, lv 1557-59, pm 1557-58,
1565-67. Äv 1540: 3, 1541: 3½, 1554: 3, 1558: 1½ (talo halottu). Karja
1540: hev 1, le 2, nk 2, la 8, ny 6. Lv 1557-59: 3-5½-4. Eskil Mellio-
an mk 1540-42, 1552, 1554, Eskil Mälinoian mk 1553, Eskil Mälinoia
mk 1556, Eskil seppä mk 1558-59, Eskel Olofs. lv 1557, Eskill Olsson
pm 1557, Eskill Olofs. lv 1558, Eskill Olufs. lv 1559, Eskil Olsson mk
1570-71, pm 1565. 1567, Eskil smed pm 1566.

Lm Kangasalan tk 1551 Eskel Mällinojan, kevk 2.6.1551 Eskill Mäl-
linoijan ja myös kk 16.7.1551. Eskil i Mellinoja Pälkäneen rovkär
1553, rovtk ja kk 1554. Kangasalla Eskil Mellinojan sk 4.12.1553, Eskill
Malinoia sk 7.11.1554, Eskill Mellinojan sk 3.11.1557, Eskill
Melinoian kevk 26.4.1558, Eskel smedh sk 13.10.1559 ja Eskill Mällin-
oija kk 17.7.1560 eli yhteensä 12 kertaa.

Sääksmäen laamanninkäräjillä 4.1.1553 tuli oikeuden eteen Eskill
Mellenoija ja väitti Huittulan Pietari Antinpojan (talo II, Kiiliä)
vallanneen häneltä vääryydellä ith stycke wthmarck som är halff deelen
aff Kasurin maa. Väitteensä tueksi Esko näytti Olavi Broderinpojan
tuomiokirjeen, ja siitä selvisi, että Eskon vanhemmat (esi-isät ?)

olivat saaneet Pietari Antinpojan vanhemmilta (esi-isiltä ?) för:ne halffdeel i Kasurin maa, josta Eskon vanhemmat olivat antaneet 1/6 koulun maan Huittulasta. Lautakunta katsoi Eskon asian oikeaksi, ja tuomari vahvisti Eskon omistuksen ja langetti Pietarille 40 markan sakot. Kasurinmaan sanottiin samassa kirjeessä olevan seuraavien kulmarajojen sisällä: Rättissenpä, Kersinkallio ja Läpenlaxi ja siitä Eskolle kuului puolet. AH IX 21, or.p. Samana päivänä laamanni tuomitsi Pälkäneen Taustin Birgitta Laurintyttäreille puolet samasta Kasurinmaasta. Sen olivat Huittulan Pietari Antinpojan vanhemmat myyneet Birgitan vanhemmille, mutta Pietari väitti, että siitä ei ole saatu täyttä hintaa. Kasurinmaan sanotaan tässä kirjeessä olevan seuraavien rajojen sisällä: Rättisen pä, Läpenlaxi ja Kärsin kallio (siis samat kuin edellisessä kirjeessä, järjestys vain toinen), ja siitä Birgitta sai pitää puolet. AH IX 22, or.p.

Ei voida siis osoittaa, että Esko Olavinpojan suku olisi koskaan omistanut Kasurinmaasta muuta kuin puolet. Vuoden 1416 kirjeestä ei sanaa halff löydy. Sen tarkoitus näyttääkin olleen todistaa, että koko Kasurinmaa kuuluisi Mällinojalle. Reinhold Hausen onkin tunnistanut editiossaan FMU II s. 592 vuoden 1416 kirjeen käsialan olevan 1500-luvun alusta. Se on selvästikin väärennös. Mutta Esko Olavinpoika on 1553 esittänyt sellaisen Olavi Broderinpojan kirjeen, jossa puhutaan vain Kasurinmaan puolikkaasta ja vaihdosta (ei myötäjaisistä). Se on ollut luultavasti aito vuoden 1437 kirje.

Sääksmäen maakirjoissa Esko on kuitenkin vain 1565-69: Eskil Olofsson, äv 1565: 3 (yhdessä Taustin Pietari Antinpojan, siis Birgitan jälkeläisen kanssa, ei Huittulan miehen, joka oli kuollut 1556), 1567 äv 1½.

Sak Kangasalan tk 1551 Eskill Mällinoijan oli yksi niistä 12:sta katselmusmiehestä, jotka eivät pystyneet pääsemään yksimielisyyteen Tiihalan ja Leipin kylien rajoista. Sakkoa tuli kullekin 3 markkaa. Sk 25.1.1557 Eskil Olsson Mällinoijan tottelemattomuus käräjillä, tk 19.3.1569 Eskill Ollsson Mellinoija pyrki todistamaan kutsumatta.

ESKO ESKONPOIKA pm 1570: Eskil Eskillsson. Ilmeisesti tämä Esko on ollut maakirjoissa 1572-84.

JAAKKO OLAVINPOIKA hv 1571 Mellinäia: Jacob Olsson ku 10, hev 2, le 8, nk 0-0-2-2, la 9, oa 152:4, ny 15.125. Sak Pälkäneen kk 10.9.1558 Taustin Pietari Antinpoika (talo II) t > Jacob Olsson Mellinoija (ks. yllä Esko Olavinpoika).

Ib (liitetty edelliseen 1609) MATTI LAURINPOIKA mk 1558-1608, lv 1556-57, pm 1557-58, 1569. Äv 1558: 1½. Lv 1557-59: 4½-2-4½. Mattz Oianperän mk 1558, Mattz Äijenperen mk 1559, Matz Larisson lv 1557, Matz Larsson pm 1557-58, lv 1558-59, Matz Ojanperä mk 1560-61, 1564. Sak Sääksmäen tk 1549 Matz Larsson Melloija by, Kangasalan kevk 26.4.1558 Madz Melinoian ei ollut suorittanut apuveron heinäerää. Hv 1571 Mellinäia: Matz Larsson ku 5, hev 1, le 2, nk -, la 1, oa 36:7, ny 4.125.

Epaalan jakokunta

VAIJALA Vaiala mk 1540-41, 1558, Wayala lv 1557, Waijala pm 1557, Vaijala lv 1558-57. Luettiin usein Epaalaan.

LAURI Lasse Wayar lm lk 1.3.1530, VA or.p., FMU VIII 6492. Laris Vai-alast lm sk 31.10.1531, VA Topographica Kangasala or.p., Lasse Waya lm lk 20.1.1533, VA orig.perg.kirjeet.

I Vaijala

ANTTI LAURINPOIKA 1540-84, äv 1540: 2, 1541: 2½, 1556: 4. Karja 1540:

hev 1, le 7, nk 3, la 8, ny 11.5. Lv 1557-59: 8-8-6. Anders Waijalan mk 1546, Anders Vaijalan mk 1552-56. Anders Larsson lv 1557, Anders Larsson pm 1557-58, lv 1558-59, mk 1558-64, Anders Vaijalainen mk 1568. Ek 1553 Anders Vaialan maksoi eräkalastuksesta haukiveroa $\frac{1}{2}$ leiviskää, VA 130^a f. 22v. Ek 1554 Anders Vaiailan 1 leiviskä haukiveroa, kalasteli Hämeen linnaläänin puolella, VA 1972. Ek 1556 Anders Vaialainen 1 leiv., VA 1998. Hv 1571 Waijala: Anders Larsson ku 15, hev 2, le 9, nk 0-3-3-0, la 12, oa 168:1, ny 17.5.

MARKKU ANTINPOIKA 1585-1608. Heinäkuussa 1564 oli Markus Andersson Waijala katselmusmiehenä Mälkilän ja Myttälän rajariidassa. VA Ylä-Satakunta KOa 9 f. 137-139.

II liitetty edelliseen 1566

TAPANI LAURINPOIKA 1540-66, äv 1540: $\frac{1}{2}$, 1544: 1, 1556: $\frac{1}{2}$. Karja 1540: hev -, le 2, nk -, la 1, ny 2.125. Lv 1558-59: 0-0. Staffan Larsson pm 1557-58, lv 1558-59.

III autioitunut

LAURI 1540-43, äv 1540: 1. Karja 1540: hev 1, le 1, nk 1, la 3, ny 3.875.

OLAVI 1544-52, äv 1544: 1. Ol. Kuronen mk 1546, 1552.

EPAALA Epaijala mk 1540-56, Epala mk 1558, Epahala pm 1557, Epaijla lv 1557-59.

Ylä-Satakunnan ja Sääksmäen kihlakuntien yhteisillä käräjillä 5.7. 1693 oli esillä Epaalan ja Kiruun kylien välinen riita rajasta. Se oli samalla kihlakuntien ja linnaläänien välinen. Tällöin kirpulaiset esittivät Pentti Lydekenpojan ja Olavi Broderinpojan yhdessä 1459 antaman rajakirjeen, joka oli aito ja pergamentille kirjoitettu sekä valtionhoitaja Sten Sture nuoremman 1512 vahvistama. Siinä rajapaikkoina olivat Hallinaitanmäki, Kachtolambi, Kijmanmäki, Rijankiuka och Kirotan Sårånepå och derifrån till Fyrrinnittu Råån och sedan lång medh gamla skillisgårdén till siöstranden, dädan öfwer wattnet til Härkasari, hwarest Luikala med Salmentaka och Pohiaslax emottaga. Riita koski 1693 Pälkäneveden Vohlion- ja Mustasaarta. VA Ylä-Satakunta KOa 3 f. 704v-707v.

I liitetty taloon XII (Hyllilä) 1584

OLAVI Oluf Sijke oli katselmusmies 1418 Mälkilän ja Taustin rajariidassa, vuoden 1595 vidimaation kopio VA Ylä-Satakunta KOa 73, 25.1. 1753, FMU VIII 6620.

LAURI 1540-64, äv 1540: 1. Karja 1540: hev 1, le 1, nk 1, la 4, ny 4. Lv 1558-59: 0-0. Lasse Nochua mk 1546, 1552-55, Lass Nohua mk 1556, Nochia Lass lv 1558, Lass Nockoiij lv 1559, Lasse Wthoiij (?) pm 1557, Lass Nockij pm 1558, Lass Sika mk 1558, 1560, Lass Sicka mk 1559, Lasse Siika mk 1561, 1564. Sak sk 7.11.1554 Lasse Siika huonot aidat ja sillat.

MARTTI LAURINPOIKA 1565-84, äv 1565: 1. Morten Larsson mk 1565-68, Morten Siika mk 1569, 1571, Morten Sika mk 1570, Morten Larsson pm 1565-71. Taloa ei ole hopeaveroluettelossa 1571.

II Seppälä

HEIKKI Henrik Lonti lm Kangasalan lk 3.2.1508, RA De la Gardieska samlingen

orig.perg., FMU VI 5308.

NIILO 1540-52, äv 1540: 2, 1541: 2½. Karja 1540: hev 1, le 3, nk 4, la 6, ny 7.75. Nils Lontti mk 1546, 1552.

PERTTU NIILONPOIKA 1553-92, äv 1554: 2½. Lv 1557-59: 3-4-4. Bertil Lontti mk 1553, Bertull Lontti mk 1556, Bertill Nilss. lv 1557, 1559, Bertil Nilsson mk 1558-71, pm 1565-71, Lontt. Bertilss. lv 1558, Låntti Bertill pm 1557, Bertill Nilsson pm 1558. Sak kk 20.10.1565 Bertill Lonttij Epalan t > Morthen ibm (talo VII). Hv 1571 Waiala (?): Bertill Nilsson ku 15, hev 2, le 5, nk 0-2-2-0, la 8, oa 118:1, ny 12.

III Kauppila

PIETARI OLAVINPOIKA mk 1540-65, pm 1557-58, lv 1557-59. Äv 1540: 2, 1541: 2½, 1544: 4 (talo IV liitetty), 1564: 3½. Karja 1540: hev 1, le 5, nk 2, la 4, ny 8.5. Lv 1557-59: 4½-5½-5. Pedher Lontti mk 1553, Per Lontti mk 1556-64 Per Ollss. lv 1557, 1559, Lontt Perss. lv 1558, Lontti Per pm 1557, Per Olofs. pm 1558, Per Olsson mk 1565. Ek 1553 Per Lontti maksoi eräkalastuksesta leiviskän haukia, VA 130^a f. 22v.

SIPI PIETARINPOIKA mk 1566-84, pm 1565- . Äv 1566: 3½. Sigfrid Persson pm 1565-71, mk 1566-71. Ek 1554 Sigffrid Lonttilan maksoi eräkalastuksesta leiviskän haukia, kalasteli Hämeen linnaläänin puolella. VA 1972. Sak kk 20.10.1565 Sig^{dt} Persson ibm (Epalan) huonot aidat ja sillat. Hv 1571 Epala: Sigfred Persson ku 25, hev 2, le 7, nk 0-0-4-4, la 12, oa 174:3, ny 16.5.

IV liitetty edelliseen 1544

MAUNU 1540-43, äv 1540: 1. Karja 1540: hev 1, le 1, nk 1, la 1, ny 3.625.

V Nikkilä

RAGVALD JUHONPOIKA Pälkäneen talvikäräjillä 16.1.1508 Kuulialan Maunu Olavinpoika (talo I+II) tuomittiin kolmen markan sakkoon vahingonteosta pa Raguald Jonsson Epaijala kaskeland. Samalla määrättiin 12 miestä tutkimaan, kumpi oli mennyt laittomasti riidanalaisille kaskimaille, Kuulialan Maunu Olavinpoika vai Raguald Jonsson i Epaijala. Pälkäneen kesäkäräjillä 3.7.1508 tuomittiin Raguald Jonsson Epaijala saamaan kolmen viikon sisällä rahansa takaisin Taustialan Heikki Antinpojalta (Sahalahden Taustialasta talosta V). Heikki oli myynyt Ragvaldille saman Taustialan kylän talon VII Heikki Kaupinpojan maata, koska sai 40 markan sakon maan valtaukselta ja koska hänen oli palautettava maa Heikki Kaupinpojalle. BFH I s. 261, 264.

SIPI RAGVALDINOIKA 1540-1605, äv 1540: 3, 1541: 3½, 1554: 3, 1558: 3½. Karja 1540: hev 1, le 3, nk 4, la 5, ny 7.625. Lv 1557-59: 4-5-3. Siffredh Raulss. lv 1557-59, pm 1557-58, Siffred Raulsson mk 1558-59, Sigfrid Ragualsson mk 1561-64, 1566-71, pm 1565. Sak kk 26.8.1556 Sigffred Epaijalan oli maksanut veronsa mädäntyneillä hauilla. Hv 1571 Epala: Sigfred Rawaldson ku 15, hev 2, le 6, nk 0-2-2-0, la 10, oa 130:5, ny 13.25.

OLAVI RAGVALDINOIKA sak sk 24.10.1568 Mälkilän Martti Erkinpoika t > Oluff Ragualdsson Epalan.

VI Uotila

OLAVI Olaff Vittersson oli lm lk 11.3.1479 Kangasalla, RA Stavsunds arkiv,

saman ajan p.kopio, julk. HTFF 1966: 2 s. 75. Satakunnan ja Hämeen maakuntakäräjillä 13.10.1483 Pälkäneen Mälkilässä oli lm Oleff Wichtari, 1600-luvun kopio keskiajan tuomiomuistiinpanoista, BFH I s. 60. FMU V 3978 on vidimaation vidimaation kopio, siinä Olavin nimi on Olof Winter.

VILLI Kangasalan laamanninkäräjillä 3.3.1513 oli lm Willi Wichtainen, VA Ylä-Satakunta KOa 4 (1643-48) f. 384, FMU VII 5641. Koska samassa Vihtari-Vihtainen -suvussa on seuraavassa polvessa isännimenä Vincenius, niin Villi-nimeä on pidettävä tällä kertaa Vincentiuksen lyhenteenä eikä Wilhelmin. Mahdollisesti tämä Villi oli edelleen isäntänä 1540-43: Villi mk 1540-43, äv 1540: 3, 1541: 3½. Karja 1540: hev 1, le 2, nk 3, la 6, ny 6.25.

LAURI 1544-52, äv 1544: 3½. La. Vichtari mk 1546, La. Victari mk 1552. Sak sk 25.1.1557 Lasse Villi laiminlyönyt kyytivuoron, Lasse Villi vastuupakoilu. Ek 1557 Lasse Villi maksoi eräkalastuksesta hankkia leiviskän ja samoin ruokakalaa. VA 1998. Merkinnät Sak ja Ek voivat tarkoittaa myös Längelmäen Vilkkilän Lasse Vilkkiä (talo I), joka oli Ek 1553-56.

MIKKO VINCENTIUKSENPOIKA 1553-1601, äv 1554: 3½, 1558: 3. Lv 1557-59: 3-4-3½. Michell Vichtari mk 1553-56, Michel Vincensiss. lv 1557, Michill Vinc.ss. lv 1558, Michill Vincenss. pm 1557-58, lv 1559, Michell Villi mk 1558-64, 1566-71, Mikel Vincenssesson pm 1565, Mikel Villii pm 1567-71. Hv 1571 Epala: Michel Willi ku 5, hev 1, le 2, nk 0-4-0-2, la 8, oa 81:7, ny 8.

VII Toija

MARTTI LAURINPOIKA 1540-84, äv 1540: 2, 1544: 2½, 1554: 2. Karja 1540: hev 1, le 3, nk 2, la 2, ny 6.25. Lv 1557-59: 2-2-0. Morten Karlelan mk 1546, 1552-56, Morthen Larisson lv 1557-58, pm 1558 Morthen Larsson (pm 1557 Oleff Michelsson talon VII paikalla), Morthen Karleij mk 1558-59, 1570-71, Morten Karlei mk 1560-61, 1564, 1566-69, Morten Larsson pm 1565-67. Sak kk 20.10.1565 talon II Perttu t > Morthen ibm, lk 30.3.1566 Morthen ibm (Epalan) tottelemattomuus käräjillä. Taloa ei ole hopeaveroluettelossa 1571.

OLAVI MIKONPOIKA pm 1557 Oleff Michelss.

VIII Kaarla

HEIKKI 1540-52, äv 1540: 2, 1541: 2½. Karja 1540: hev 1, le 3, nk 3, la 8, ny 7.5.

OLAVI HEIKINPOIKA 1553-1606, äv 1554: 2½. Lv 1557-59: 5-4½-5½. Oluf Karle mk 1554-55, Oluff Karleij mk 1553, 1556, 1558-59, Oloff Hen.ss. lv 1557-59, Oleff Hen.sson pm 1557-58, Olof Karlei mk 1560-61, 1564, 1569-72, Olof Henrichsson pm 1565-71, mk 1565. Sak sk 23.1.1566 Hen. Hen.sson Epalan (veli ?) t > Oloff Hen.sson ibm. Hv 1571 Epala: Oleff Hen. ku 25, hev 2, le 4, nk 0-3-3-0, la 9, oa 114:3, ny 12.125.

HEIKKI HEIKINPOIKA sak sk 23.1.1566 Hen. Hen.sson Epalan t > Olavi Heikinpoika (veli ?).

KAARINA HEIKINTYTÄR sk lk 30.3.1566 Karin Henricksdotter Epalan tottelemattomuus käräjillä.

IX Marttila

LAURI ANTINPOIKA mk 1540-64, lv 1557. Äv 1540: 1½, 1541: 2, 1558: 3. Karja 1540: hev 1, le -, nk 2, la 5, ny 3.625. Lv 1557: 3½. Lasse Jot-
toij mk 1541, 1546, 1552, Lasse Jotoij mk 1553, Lasse Joottinen mk
1554, Lasse Joottoi mk 1555, Lass Joottoij mk 1556, Lasse Tuottoij mk
1558-59, Lasse Juottoi mk 1560-64, Lasse Anderss. lv 1557. Sak sk 4.
12.1553 Lasse Ioottoij Epaialan huonot aidat ja sillat.

LAURI MIKONPOIKA pm 1557-58: Lass Michelss. Lv 1559 Lass Michelss. 2.

ANTTI LAURINPOIKA lv 1558, mk 1565-98, pm 1565- . Äv 1565: 3. Lv
1558: 3½. Anndhers Larss. lv 1558, Anders Larsson mk ja pm 1565-71.
Sak kk 20.10.1565 Anders Larsson Epalan huonot aidat ja sillat, kk
31.7.1568 Anders Larsson ibm (Epalan) huonot aidat ja sillat. Hv 1571
Epala: Anders Larsson ku 5, hev 1, le 5, nk 0-0-2-0, la 6, oa 84:3, ny
8.75.

X autioitunut

ERKKI 1540-52, äv 1540: 1½. Karja 1540: hev 1, le 2, nk 1, la 3, ny
4.875.

XI Hirvelä

MIKKO Michl Ruätzalainän oli 1469 sen katselmuskunnan jäsen, joka tutki
Valkeakosken myllyriitoja. Samassa tehtävässä oli neljä muuta Kangasalan
hallintopitäjän pälkäneläistä. RA Hog. Bielkes samling vol.
8, kopiovihko "Åthskillige ...", FMU IV 3400. Pälkäneen talvikäräjillä
18.4.1483 oli Michil Rodtzelaynen valatodistajana Onkkaalan ja Kukko-
lan riidassa kaskimaista, RA De la Gardieska samlingen, vanha kopio. Toinen
kopio on vuoden 1612 vidimaatio alkuperäisestä, VA Acta histo-
rica. Siinä nimi on Michil Rodzulainen. FMU V 3969. Kulsialan talvikä-
räjillä 14.1.1508 Michel Rodzilaynen Epaiala sai kolmen markan sakon
"for treske om slotzins rethet", BFH I s. 245. Kangasalan hallintopi-
täjään kuuluvilla ei ollut mitään suoritusvelvollisuuksia Hämeen lin-
naan - sitähän tuo slot tässä tarkoittaa. Mikolla (ja saman kylän ja
talon? Olavilla ja Juholla, ks. alla) täytyi siten Epaalan tilansa li-
säksi olla verovelvollinen tila Kulsialan hallintopitäjässä, mutta lähteet
eivät kerro missä siellä. Vuosien 1469, 1483 ja 1508 Mikko
Ruotsalainen ei välttämättä ole yksi ja sama mies, vaikka ei sekään
ole mahdotonta.

OLAVI MIKONPOIKA Kulsialan kesäkäräjillä 21.6.1507 Oleff Michelson
Epaiala sai sakot siitä, että ei ollut ajoissa suorittanut linnaan sen
"oikeutta". BFH I s. 242.

JUHO MIKONPOIKA Kulsialan talvikäräjillä 14.1.1508 Jons Michelson
ibidem (edellä Michel Rodzilaynen Epaiala) sakko "linnan oikeuksien"
suorittamatta jättämisestä, BFH I s.245. Koska vain nämä Mikko, Olavi ja
Juho ovat Epaalasta joutuneet maksamaan sakot linnan oikeuksien
laiminlyönneistä, niin vain he ovat olleet Hämeen linnan kirjoissa
tästä kylästä. Luultavasti he ovat samaa sukua, ja tuolla suvulla on
ollut omistus Kulsialassa. Isännimestä päätellen Olavi ja Juho ovat
Mikko Ruotsalaisen poikia. Kantatila on ainakin töiden ja eräiden mak-
sujen puolesta jaettu jo kolmeen osaan. Kangasalan laamanninkäräjillä
1.2.1509 oli lm Jons Rotzalainen, FMU VII 5638 k. Kangasalan lk 3.3.
1513 oli lm Jonss Ruotzalainen, VA Ylä-Satakunta KOa 4 (1643-48) f.
384, FMU VII 5641.

MIKKO JUHONPOIKA 1540-(1571)-? Äv 1540: 2, 1558: 2½, 1564: 3. Karja
1540: hev 1, le 2, nk 3, la 8, ny 6.5. Lv 1557-59: 3-2½-2½. Michel
Ionss. mk 1546, 1552, lv 1557, Michill Jonss. lv 1558-59, pm 1557-58,

Michel Jönsson mk 1558-71, pm 1565-71.

Lm Michill Epailan tk 12.2.1555, kk 20.8.1555, Michel Epalan stk 5.5.1556, Michel Epailan sk 25.1.1557, kevk 4.6.1557, Michill Epailan sk 3.11.1557, Michill Epalan tk 28.1.1558, kevk 26.4.1558, Michel Epalan kk 10.9.1558, sk 1.2.1559, Michell Epalan sk 17.12.1563, Michel Ionss. Epalan sk 4.2.1565 ja tk 15.3.1570 eli yhteensä 13 kertaa. Michell Jönson ibidem (Pajula, p.o. Epala) oli etsikkokäräjillä 15.7.1564 katselmusmiehenä todistamassa Mälkilän ja Myttäälän välisestä rajasta, VA Ylä-Satakunta KOa 9 s. 137-139 (1686).

Sak sk 4.2.1565 Michill Jonsson Epalan t > Jacop Sariaisten (= ? Laitikkalan talo XX, Sarjala), kk 31.7.1568 Michill Ionsson Epalan huonot aidat ja sillat.

Hv 1571 Epala: Michel Jonsson ku 5, hev 2, le 4, nk 0-2-1-0, la 7, oa 91:7, ny 10.375.

XII Hyllilä

OLAVI Olaff Hyllanpoyca oli lm Kangasalan lk 13.1.1441, RA orig.vid. De la Gardieska samlingen 24.1.1463, FMU III 2375.

JUHO Jöns Hilkenen oli Pälkäneen talvikäräjillä 18.4.1483 valatodistajana Onkkaalan ja Kukkolan välisessä kiistassa kaskimaista, RA De la Gardieska samlingen, vanha kopio ja VA Acta historica, 4.7.1612 originaalista tehty vidimaatio. Molemmissa sama kirjoitustapa, FMU V 3969. Luettelossa on edellä talon XI Mikko ja tämän edellä Hijnze Hautho (Hintze Hauthu) Vehoniemen talosta I+II. Lisänimi viittaisi kyllä paremmin Ruokolan Hillikkaan (talo VII), mutta tämä talonnimi esiintyy muutoin vasta 1600-luvulla, ja etunimet sopivat tähän Hyllilään eivätkä Hillikkaan.

OLAVI 1540-56, äv 1540: 2, 1542: 2½, 1543: 2. Karja 1540: hev 1, le 1, nk 2, la 2, ny 4.25. Ol. Hylli mk 1541-42, Ol. Hyllinen mk 1546, 1552, 1554-56, Oluff Hyllinen mk 1553.

MARKKU OLAVINPOIKA lv 1557-59, pm 1557-58. Lv 1557-59: 2½-3-2. Marcus Olofss. lv 1557-58, Marcus Olsson pm 1557-58, lv 1559. Sak sk 9.10. 1550 Marcus Hyllinen huonot sillat, VA 216^b f. 9, kk 13.8.1557 Marcus Olsson Epailan t > Jons ibm (veli ?).

JUHO OLAVINPOIKA mk 1558- , pm 1565- . Äv 1558: 2. Jons (Jöns) Hyllinen mk 1558-71, pm 1565, Jöns Olsson pm 1566-71. Jöns Hillnen ibidem (edellä talon XI Michell Jönson) oli etsikkokäräjillä 15.7.1564 katselmusmiehenä todistamassa Mälkilän ja Myttäälän rajasta, VA Ylä-Satakunta KOa 9 s. 137-139 (1686). Sak kk 13.8.1557 saman talon Markku Olavinpoika t > Jons ibm. Hv 1571 Epala: Jons Hylli ku 5, hev 1, le 4, nk 0-2-0-0, la 5, oa 73:1, ny 7.625.

taloihin sijoittamatta:

SIMO OLAVINPOIKA sak Pälkäneen tk 1556 Moltsian Antti Laurinpoika (talo IV) t > Simon Olsson Epala.

Pälkäneen syyskäräjillä 11.12.1600 määrättiin pidettäväksi katselmus Sääksmäen kihlakuntaan kuuluvien Salmentaan ja Luikalan kylien ja toisaalta Ylä-Satakunnan kihlakuntaan kuuluvan Epaaalan välillä niittyjen nautinnasta kylien välisen rajan lähettyvillä ja nimenomaan siitä, mitä niittyjä osapuolilla oli tienoolla vanhastaan ollut. Tuo raja tuli Häcke nimisestä paikasta (= Härkäsaari Pälkänevedessä, johon Epaaalan alueet etelästä ulottuivat) Tyrikallio nimiseen (= Tyrynkolu

Pälkäneveden Tyrynselän pohjoispäässä) ja Lakawaha nimiseen (= Leukavaha, jossa Epaalan ulkopalsta sekä Sahalahden Töykänän ja Pälkäneen maat kohtaavat), VA 222^b f. 11. Epaalalla on edelleen ulkopalsta Pälkäneveden pohjoispuolella Innasjärven ympärillä, ja sen itäraja Sal-mentakaa vastaan kulkee Tyrynkolusta Leukavahaan. Vuonna 1600 siellä oli epaalalaisten niittyjä ollut "vanhastaan" (aff ålder). Vanhempia tuomioita ei ole säilynyt.

Tähän päättyy Epaalan jakokunta

HUNTILA oma jakokunta Hundila mk 1540-41 ym.

I Haroila

HEIKKI LAURINPOIKA 1540-84, äv 1540: 2, 1541: 2½, 1542: 2, 1543: 2½. Karja 1540: hev 1, le 4, nk 6, la 12, ny 10.5. Lv 1557-59: 5-7½-6. Hen. Haroi mk 1546, 1553, 1558-59, Hen. Haroi mk 1555-56, 1560, 1569-70, Hen. Larsson lv 1557, Hen. Larsson lv 1558, pm 1557-58, Hen. Haro lv 1559.

Lm Henrich Haroy sk 7.11.1554, Hen. Haroi stk 5.5.1556, Hen. Haroi k 26.8.1556, Hen. Haroi sk 25.1.1557, Hen. Haroi k tk 6.3.1559, Hen. Haroilan k 26.9.1564 (VA 2166 f. 22), Hendrich Haroi k Hundilan lk 27.2.1565, Hen. Larss. Haroilan k 20.10.1565, sk 23.1.1566, Hen. Larss. Haralan lk 30.3.1566, Hen. Larss. Hundilan k 22.10.1566, sk 11.12.1566, lk 3.3.1567, Hen. Larss. Haroilan k 16.6.1567, Hen. Larss. Harhalan (?) sk 9.3.1568, Hen. Larss. Hundilan lk 12.5.1568, Hin. Larss. Hundilan sk 24.10.1568, tk 19.3.1569, Hin. Hundilan k 22.9.1569, Hin. Haroi Hundilan sk 12.1.1570 ja Hin. Larss. Hundilan tk 15.3. 1570 eli yhteensä 21 kertaa. Henrich Hara oli 15.7.1564 Pirkkalan nimismiestalossa katselmusmiehenä todistamassa Vesilahden, Lempäälän, Pirkkalan ja Kangasalan yhteisillä etsikkokäräjillä Lempäälän ja Pirkkalan rajasta. VA Ylä-Satakunta KOa 73 (1753) f. 72lv.

Sak stk 5.5.1556 kaikki viisi Pohjalahden ja Huntilan isäntää, mukana myös Hen. Haroi k, saivat sakot vahingonteosta opå Epaialaby quarn (oli ehkä Iharinvirrassa, jota myöten siihen aikaan vesi virtasi (tosin hiljakseen) Pälkänevedestä Längelmäveteen. Siinä oli kuitenkin Heponiemen kylällä kaksi myllyä). Tk 29.3.1557 jälleen samojen talojen isännät, mukana myös Hen. Haroi, saivat sakot vahingonteosta, koska he olivat hajoittaneet Epaalan myllyrakennuksen. Sk 17.12.1563 Mälkilän Heikki Laurinpoika (talo VI) t > Hen. Hara Hundila, k 22.10.1566 Hen. Larsson Hundilan huonot aidat ja sillat.

Hv 1571 Hundila: Hendrich Haroi k ku 10, hev 2, le 6, nk 0-0-4-0, la 8, oa 128:6, ny 13.

PIRITTA sak kevk 2.6.1551 Maritt Brukari (Monikkala talo III) t > Biritt Haroi k ibm (asui Monikkalassa ?).

SIPI sak sk 7.11.1554 Sigffred Hundilan huonot aidat ja sillat.

II Yhdistetty edelliseen 1699

OLAVI JUHONPOIKA 1540-84, äv 1540: 1, 1541: 1½, 1555: 2½. Karja 1540: hev 1, le 2, nk 1, la 9, ny 5.625. Lv 1557-59: 1-1-1. Oleff Hundi mk 1553, Oluff Hundi mk 1555-56, 1558-60, 1569-71, Ol. Jonss. lv 1557, Oloff Jonss. lv 1558, Oluff Jonsson lv 1559, Olf Jonss. pm 1557-58, Olof skinnar mk 1566-68, Olof Jönsson pm 1566-68, 1571. Sak sk 7.11. 1554 Oluff Hundilan huonot aidat ja sillat, stk 5.5.1556 Oleff Hundilan oli mukana vahingonteossa Epaalan myllyllä, tk 29.3.1557 Oleff skinnari sakko Epaalan myllyn hajoittamisesta, k 1559 Oleff Hundilan t > Kaukolan Simo (talo IV), k 16.6.1567 Oluff Jonsson Hundilan vastuupakoilu. Hv 1571 Hundila: Oleff Jonsson ku 5, hev 1, le 3, nk 0-2-0-0, la 4, oa 64:3, ny 6.5.

III autioitunut

MARTTI 1553-56, äv 1554: 1½. Morthen Niemen mk 1553-56.

POHJALAHTI oma jakokunta ehkä Epaalan tytärkylä
Pohialax mk 1540-41 ym., Pohialax by mk 1544.

I Jussila eli Isotalo

ERKKI lm Erik Pohyialaheeldh Kangasalan lk 1.3.1530, VA or.p., FMU VIII 6492, Erich Pohjala^{nen} Kangasalan lk 20.1.1533, VA perg.kirjeet.

HEIKKI 1540-42, äv 1540: 3, 1541: 4. Karja 1540: hev 1, le 10, nk 10, la 14, ny 18.75.

OLAVI ERKINPOIKA 1543-1601, äv 1543: 4, 1554: 3, 1566: 4. Lv 1557-59: 1-14-11. Oleff Ericss. mk 1546, 1552, lv 1557, Oluff Erichsson mk 1558-59, Oloff Erichss. lv 1558-59, Oleff Erichss. pm 1557.

Ek 1553 Oluff Pochialadhen maksoi eräkalastuksesta leiviskän haukiveroa, VA 130^a f. 28v. Ek 1554 Oluff Pohialachden 1 leiv., kalasteli Hämeen linnaläänin puolella, VA 1972. Ek 1555 Oleff Pohialachden 1 leiv., VA 1978. 1556 Oluff Pohialahden 1 leiv., VA 1998.

Lm Oluff Pohialahden kevk 2.6.1551, kk 16.7.1551, Oleff Pohialaden tk 6.3.1559, Oleff Pohialahden kk 1559, Oleff Pochialan tk 24.3.1561, Oleff Ericss. Pohialax kk 20.10.1565, Oluff Erichss. Pohialax sk 23.1.1566, Oluff Pohialax lk 30.3.1566, Olof Ericss. Pohialax kk 22.10.1566, Oluff Ericss. Pohialax sk 11.12.1566 ja lk 3.3.1567 eli yhteensä 11 kertaa.

Sak stk 5.5.1556 Oleff Pohialachden oli mukana vahingonteossa Epaalan myllyllä, tk 29.3.1557 Oleff Pochialadhen oli mukana hajoittamassa Epaalan myllyn, kk 13.8.1557 Oluff Pochialadhen t & talon II Lasse Kesolainen, sk 1.12.1558 Oleff Pohialaden huonot aidat ja sillat, tk 16.3.1560 talon II Lasse Kesolainen t > Gertrud, Oleff Pohialax pijga, kk 16.6.1567 Oluff Pohialadhen vastuupakoilu.

Hv 1571 Pohialax: Oleff Pohialahden ku 40, hev 3, le 15, nk 1-5-5-5, la 20, oa 338:6, ny 31.5.

II liitetty taloon III 1644

LAURI TUOMAANPOIKA 1540-64, äv 1540: 1½, 1544: 2. Karja 1540: hev 1, le 5, nk 4, la 14, ny 10.75. Lv 1557-59: 7-8½-9. Lasse Kesolan mk 1541, 1546, Lasse Kesolainen mk 1542, 1556, 1558-59, Lasse Kesolaynen mk 1552-55. Lass Thomass. lv 1557-59, pm 1557-58.

Ek 1553 Lasse ibm (Pochialadhen) maksoi eräkalastuksesta leiviskän haukiveroa, VA 130^a f. 22v.

Lm Lasse Kesololainen lk 8.2.1540, VA Topographica Kangasala, 1600-luvun alun kopio; Larss Kesäläinen tk 8.2.1540, VA Topographica Kangasala, kopio; Lasse Kesolaijnien kk 16.7.1551, kk 12.7.1554, tk 12.2.1555, kk 26.8.1556, Lasse Kesolainen kk 13.8.1557, tk 16.3.1560, sk 12.1.1561 ja Lass Kesoij tk 24.3.1561 eli yhteensä 10 kertaa.

Sak tk 1551 Lasse Kesolaynen oli sen katselmuskunnan jäsen, jonka tehtävänä oli ollut tutkia Tiihalan ja Leivin kylien rajaa, mutta kykenemättöminä yksimieliseen ratkaisuun kukin sai kolmen markan sakon. Sk 7.11.1554 Monikkalan Silvester (talo I) oli rikkonut Lasse Kesolaynen (!) gärdzgor dt, stk 5.5.1556 Lasse ibm (Pohialachden) oli mukana vahingonteossa Epaalan myllyllä, sk 25.1.1557 Lasse Kesolainen t > Kirvun Sipi (talo IIIc) ja t & Kirvun Markku (talo IIIa) tk 29.3.1557 Lasse Kesolainen oli mukana hajoittamassa Epaalan myllyä, kevk 1557 Harhalan Lasse Niilonpoika (talo V) t > Lasse Kesolainen, kk 13.8.1557 Lasse Kesolainen t & talon I Olavi, sk 13.10.1559 Lasse Kesolainen t >

Madz Pappis (Raikku talo II), tkk 16.3.1560 Lasse Kesolainen t > Kerttu, talon I piika, kk 26.9.1564 Lasse Kesolainen vastuupakoilu. Pälkäneen sk 28.3.1557 Kirvun Markku Eskonpoika (talo IIIa) t > Lasse Kesolan (ks.yllä Kangasalan sk 25.1.1557).

LAURI LAURINPOIKA 1565-1602, äv 1565: 2, 1566: 2½. Lasse Larsson tai Lasse Käsolainen 1565-71. Lm Lass Larsson Pohialax sk 11.12.1566, sk 9.3.1568, kk 31.7.1568, Lasse Larsson Pohialax sk 24.10.1568, Lasse Pohialax tk 19.3.1569 ja Lasse Larss. Pohialax sk 12.1.1570. Sak kk 26.8.1571 Lasse Larsson Pohialaden oli rikkonut Erich Silvesterssons gerdzgord (Monikkala talo I). Hv 1571 Pohialax: Lasse Larsson ku 20, hev 2, le 9, nk 0-0-2-2, la 10, oa 176:2, ny 16.25.

MATTI LAURINPOIKA lm Madz Larsson Pohialax sk 4.2.1565.

III Seppälä

SIMO KLEMETINPOIKA 1540-84, äv 1540: ½, 1541: 1½, 1566: 2. Karja 1540: hev 1, le 4, nk 2, la 6, ny 7.75. Lv 1557-59: 4-6-6. Simon Clemitsson lv 1557, Simon Clemetzss. lv 1558, Simon Clemetss. pm 1557, Simon Clemettssonn mk 1558, Simon Larsson (?) lv 1559. Sak stk 5.5. 1556 Simon ibm (Pohialachden) oli mukana vahingonteossa Epaalan myllyllä, tk 29.3.1557 Simon ibm (Pochialadhen) oli mukana hajoittamassa Epaalan myllyä. Hv 1571 Pohialax: Simon ku 20, hev 2, le 9, nk 0-0-2-2, la 8, oa 171:2, ny 16.

Pälkäneen kirkkopitäjän kylät päättyvät tähän.

Kangasalan kirkkopitäjä

R I U N N E L J Ä N N E S

Salmikunnan jakokunta

HAAPANIEMI Hapaniemi mk 1540-41, 1557-59, 1564-70, Hapaniemi by mk 1544, Hapanemi mk 1556, 1560-62, 1571.

I Laurila

ERKKI Turun tuomiokirkon kopiokirjassa eli ns. Mustassakirjassa on noin vuodelta 1450 peräisin oleva luettelo yläsatakuntalaisten erämaista. Siinä on n:o 43 Eric Hampanemist j mans skoga. REA f. 139, Mk 727 s. 588. Tutkijat eivät ole olleet halukkaita sijoittamaan Erkkiä Kangasalan Haapaniemeen, koska Ylä-Satakunnassa on samanniminen kylä ollut Tyrväässä ja Karkussa sekä yksinäistila Pirkkalassa. Mk:n luettelossa ei ole kuitenkaan yhtään varmaa tyrvääläistä, ja karkkulaisten eräsijat ovat luettelon alkupäässä numeroina 5, 7-8 ja 10. Erkin seurassa on Kangasalta edellä n:o 42 (Herttualan Dominicus). Karkun Haapaniemestä ei ole tietoja eränkäynnistä 1500-luvulla, tästä talosta I sen sijaan on. Pirkkalan Haapaniemeä ei mainita ennen 1530-lukua, ja se on ilmeisesti ollut alunperin aatelisten sivutila.

LAURI 1540-52, äv 1540: 3, 1541: 3½, 1544: 5. Karja 1540: hev 2, le 9, nk 9, la 15, ny 19.375. Lasse seppä mk 1546, 1552.

ANTTI LAURINPOIKA 1553-1606, äv 1553: 4½. Anders Larsson mk 1557-62, 1565-71, Anders Jonsson (?) mk 1564, pm 1567-71. Lv 1556-59: 8-8½-8-8½, 1561-62: 6-10, 1564-71 ka 8 1/4.

Ek 1553 Andhers Hapaniemen maksoi haukiveroa leiviskän, VA 130^a f. 23, samoin Ek 1555-57 Anders Hapaniemen, VA 1978, 1998 ja 2030. Vuonna 1559 Anders Hapaniemen myi voudille 20 oravannahkaa (samfång), VA 2032 f. 12- . Hv 1571 Hapaniemi: Anders Larsson ku 30, hev 3, le 9, nk 6-1-0-0, la 20,

oa 178:4, ny 21.

II Mikkola

MIKKO JUHONPOIKA mk 1553-64, pm 1558-64. Äv 1553: 3, 1557: 2½.
Michill Jönsson mk 1557-64. Lv 1556-59: 4-4-3-3, 1561-62: 6½-4, 1564: 5.

OLAVI MIKONPOIKA mk 1565-1605, pm 1565-68. Äv 1565: 2½. Oluff Mich-
elsson mk 1566-71, pm 1567-68. Lv 1565-68: 4-1½-4-4. Hv 1571 Hapaniemi:
Oleff Michelsson ku 5, hev 1, le 2, nk 0-1-0-0, la 6, oa 51:7, ny
5.25.

HEIKKI pm 1569 Hinrich Anderss., lv 2½. Pm 1570-71 Hen. Michelss. lv
1570-71: 2-2.

III Heikkilä eli Perttula

HEIKKI 1540-43, äv 1540: 1, 1541: 1½. Karja 1540: hev 1, le 3, nk 3,
la 6, ny 7.25.

MARTTI HEIKINPOIKA 1544-64, pm 1558-64. Äv 1544: 1½. Morthen Hen.ss. mk
1559-62, 1564-65, Morthen Hendrichss. pm 1562-64. Lv 1556-59: 4-3½-
3-4, 1561-62: 7-6, 1564: 3½. Sak sk 1.12.1558 Vihtisen Tuomas Mikon-
poika t > Morthen ibm (Hapaniemi, Vihtinen on luettu Haapaniemeen).

HEIKKI MARTINPOIKA mk 1565-1606, pm 1565- . Äv 1565: 1½. Hen.
(Hindrich) Morthensson mk 1567-68, pm 1567-71. Lv 1565-71 ka 3 6/7. Sak
sk 1.12.1558 Vihtisten Tuomas t > Hen. Morthensson Hapaniemien, kk 22.9.1569
Hin. Morthensson Hapanemj huonot aidat ja sillat. Hv 1571 Hapaniemi:
Hendrich Mårttensson ku 15, hev 1, le 5, nk 3-3-1-0, la 6, oa 103:1, ny
11.25.

HEIKKI HEIKINPOIKA sak tk 22.3.1571 Henrich Hinderesson ibm (Hapanie-
mi) t > saman kylän Simo Niilonpoika (talo ?).

IV Uotila

OLAVI 1540-56, äv 1540: 1, 1541: 1½, 1544: 2. Karja 1540: hev 1, le 3,
nk 4, la 6, ny 7.75. Lv 1556: 5.

LAURI OLAVINPOIKA mk 1557-1606, pm 1558- . Äv 1557: 2. Lasse Ols-
son (ym. muotoja) mk 1557-64, 1567-71, pm 1567-71, Lasse Nilsson (?)
mk 1565. Lv 1557-59: 5½-4-4, 1561-62: 7-6, 1564-71 ka 4 11/16. Larss
Habaniemi myi 1559 voudille yhden ketunnahan, VA 2032. Hv 1571 Hapa-
niemi: Lasse Olsson ku 15, hev 2, le 5, nk 0-1-1-0, la 6, oa 104:3, ny
10.75.

taloihin sijoittamatta:

ESKO LAURINPOIKA tk 22.3.1571 Eskil Larsson Hapaniemi
MATTI t > Madz ibm.

SIMO NIILONPOIKA tk 22.3.1571 talon III Heikki Heikinpoika t > Simon
Nilsson ibm.

OUTUPOHJA eli **KURU** Outtopohia mk 1540, Outthopohia mk 1541, luettu
Haapaniemeen 1544-56, Outupohia mk 1557-58, 1561.

I Heikkilä

PIETARI LAURINPOIKA mk 1540-1607, pm 1558- . Äv 1540: 1, 1553: 1½,
1566: 2. Peder (Per) Larsson (Larss.) pm 1567-71. Karja 1540: hev 1,
le 2, nk 3, la 6, ny 6.25. Lv 1556-59: 4-4½-4-4½, 1561-62: 5½-6½,

1564-71 ka 4 13/16. Lm Per Outhupohia tk 6.3.1559.

Sak sk 9.10.1550 Peder Uttupoia sai 40 markan sakon erään niityn valtaukselta Antti Herraiselta (Lempäälän Herrala talo II). "Hyvien miesten" (lautakunnan) pyynnöstä häntä armahdettiin sikäli, että hän maksoi kruunulle vain 4 markkaa (13 markan ja 8 äyrytyisen sijasta). Vuonna 1556 Per Outupohjan lunasti päivätyöhauet rahalla, VA 1998 f. 46v.

KAARINA sak Pirkkalan tk 1551 Karin Uttupohian, Tompilan Lasse (Pirkkalan Salmenkylän talo I) ja Anders Herraijnen (Lempäälä Herrala talo II) saivat sakot laittomista maiden vaihdoista. Kummassakaan Outupohjan talossa tuskin oli siihen aikaan leskiemäntää. Kyse oli ehkä Kaarinan sisarosuudesta tai sitten hän olikin Vihtisistä, jossa hyvinkin oli tuolloin leskiemäntä. Salmenkylä kuului samaan jakokuntaan kuin Outupohja ja Vihtinen.

PIETARI PIETARINPOIKA hv 1571 Åuttupåhia: Per Persson ku 20, hev 1, le 8, nk 0-3-4-0, la 5, oa 148:6, ny 14.125.

II Jaakkola

JUHO 1540-56, äv 1540: 1½, 1553: 2.

Jons Uttulan mk 1546, 1552

Karja 1540: hev 1, le 3, nk 3, la 3, ny 6.875. Lv 1556: 3, 1557: 4.

ERKKI JUHONPOIKA mk 1557-64, pm 1558-64. Äv 1557: 2. Erich Jönsson (Jonsson, Ionss.) mk 1557-64. Lv 1558-59: 4-5, 1561-62: 4-5, 1564: 4.

MIKKO JUHONPOIKA mk 1565-1606, pm 1565- . Äv 1565: 2, 1566: 2½. Michel (Michill, Mickel) Ionss. (Ionsson) mk 1565-71, pm 1565-69.

Lv 1565-71 ka 3 6/7. Hv 1571 Åuttupåhia: Michel ku 5, hev 1, le 4, nk 0-3-0-0, la 6, oa 81:7, ny 8.25.

VIHTINEN luettiin yleensä Uttupohjaan, mutta Vichtis mk 1557, Victisby mk 1558, Victis mk 1559, Vichttis mk 1561-65, Wictis mk 1569.

MIKKO mk 1540-52, äv 1540: 1½, 1541: 2, 1543: 3, 1544: 4. Mic¹ vichtis mk 1546, Michel Victis mk 1552. Karja 1540: hev 2, le 4, nk 1, la 6, ny 9.25.

Sak tk 1551 Mickel Wictisthen sai sakot vahingonteosta vppo Erich Nolia iordh. Pirkkalan Nuolialan talon I isäntänä 1540-63 ollut Erkki on mm. mk 1553-56 Erich Nolia, joten hänestä on kysymys, vaikka Nuolialan maat eivät rajoittuneet Kangasalaan. Tk 12.2.1555 Michil Victisten t > Monikkalan Lasse (talo I). Vuonna 1552 suoritettiin erämaiden ja niihin verrattavien ulkopalstojen asuttamista ja silloin todettiin, että koko Vichtisby omistaa yhdessä en utmarch Vichtistenmaa, joka sijaitsi puolenneljänneksen (= vajaan kilometrin) päässä kylästä. Se havaittiin asumiskelpoiseksi, ja sinne lupasi lähteä uudisviljelijäksi Michil Iönsson aff Victisbyy. VA 130^a f. 8. Mitään tällaista uudisasutusta ei myöhemmin näy kirjoissa. Koska tässä on voitu Vihtisellä tarkoittaa koko Outupohjaa, niin lupauksenantaja voi olla Outupohjan talon II Mikko Juhonpoika, joka oli sittemmin kotitalossaan isäntänä.

TUOMAS MIKONPOIKA mk 1553- , pm 1558- . Äv 1553:1, 1557: 1½. Thomas Michelsson mk 1557-64. Lv ka 1556-59: 2 3/4, 1561-62: 4½, 1564-71: 3 5/16. Sak sk 1.12.1558 Thomas Michelsson Hapaniemi t > Morthen ibm (Haapaniemi talo III), samoilla käräjillä Thomas Victisten t > Haapaniemen talon III Heikki Martinpoika. Vuonna 1556 Thomas Michelsson lunasti päivätyöhauet rahalla, VA 1998 f. 47. Hv 1571 Åuttupåhia: Thomas Victis ku 10, hev 2, le 5, nk 0-3-0-0, la 5, oa 95:- , ny 11.125. Lm Thomas Ollsonn Ottwpohian sk 10.1.1571, Ions (?) Ollsonn Uttupohian tk 22.3.1571.

OHTOLA luettiin Outupohjaan mk 1540-42 ja Haapaniemeen 1544-56. Ohtola mk 1557-58, kym 1561-62, Ohtola mk 1559, Ochtola mk 1561, Octoila lv 1557, pm 1563-70, mk 1567-71. Octoilaby pm 1571.

I Paukkala

PIETARI 1540-56, äv 1540: 2, 1541: 2½, 1544: 3. Karja 1540: hev 1, le 6, nk 7, la 13, ny 13.125. Lv 1556: 6. Per Octoj mk 1540, Per Paucka mk 1546, Peder Paucku mk 1552. Per (Peder) Ochtioij mk 1553-55, Per Ochtioj mk 1556.

LAURI PIETARINPOIKA mk 1557-1606, pm 1558- . Äv 1557: 3. Lasse Octioij pm 1558-59, Lasse Perss. pm 1567, 1569, Lasse Persson pm 1568, 1570-71. Lv ka 1557-59: 5 2/3, 1561-62: 5¾, 1564-71: 5 3/8.

Lm Lasse Ochtioij rovastin kk 8.9.1551, Lasse Oghdoo rovastin kk 23.8.1554, Lasse Ochtho piispan tk 21.5.1555, Lasse Octolan kevk 26.4.1558, sk 1.12.1558, tk 6.3.1559, Lasse Ochtolan sk 13.10.1559, tk 16.3.1560, Lasse Ochtola rovastinkär. 6.11.1560, Lass Octola sk 12.1.1561, Lasse Ochtolan kk 26.9.1564, Lass Perss. Octoilan sk 4.2.1565, Lass Octoilan lk 27.2.1565, Lass Perss. Octoilla sk 23.1.1566, Lass Perss. Octoilan lk 30.3.1566, Lasse Perss. Octoilan kk 22.10.1566, Lass Persson Octoilan sk 11.12.1566, Lass Octoilan lk 3.3.1567, Lass Perss. Octoilan kk 16.6.1567, sk 9.3.1568, Lass Persson Octoilan lk 12.5.1568, Lass Perss. Octoilan kk 31.7.1568 ja Lasse Persson Octoilan sk 24.10.1568 eli yhteensä 23 kertaa.

MATTI LAURINPOIKA

Hv 1571 Octoila: Matz Larsson ku 1, hev 1, le 6, nk 2-3-4-3, la 10, oa 159:3, ny 15.25.

II a + b Perttula ja Klemola

OLAVI 1540-52, äv 1540: 2, 1541: 3, 1544: 4. Karja 1540: hev 2, le 8, nk 8, la 8, ny 17. Olof Ko_ttu mk 1546, 1552.

IIa (Perttula) MATTI OLAVINPOIKA mk 1553-1606, pm 1558- . Äv 1554: 2½, 1557: 2, Madz Ohtioij mk 1553-56, Madz Ollsson pm 1567-69, Madz Olls. pm 1570-71. Lv 1556-59 ka 4½, 1561-62: 6¾, 1564-71: 4 7/16. Ek 1553 Madz Ochthoi maksoi eräkalastuksesta leiviskän haukiveroa, VA 130^a f. 23, samoin 1554-55 Madz Ochtioi, 1556 Madz Ochtioij ja 1557 Madz Olf. Ochtoilan, VA 1972, 1978, 1998 ja 2030. Hv 1571 Octoila: Matz Olsson ku 20, hev 1, le 6, nk 2-2-0-0, la 6, oa 100:- , ny 10.75.

IIb (Klemola) HEIKKI mk 1553-56, pm 1558-59, 1561, 1563-64. Äv 1553: 2. Hendrich Ochtioy mk 1554-56. Lv 1556: 5, 1557: 4, 1561: 3, 1564: 4. Eom 1552 Hendrich Ohtioijlan yksi eräsija ved Toe_edhen siö 22 peninkulman päässä kotoa (Virtain Toisvedellä). Siellä ei katsottu olevan asumiskelpoista paikkaa. VA 130^a f. 8v. Ek 1554 Hen. Ochtioi maksoi leiviskän haukia eräkalastuksesta, samoin 1555, VA 1972, 1978. Toisveden koillisen haaran perukoilla on 1600-luvun jälkipuoliskolta lähtien asuttu Ohdonsarka (Matti J. Kankaanpää VRT s. 204). Nimi lie-nee eräkautista perua.

KLEMETTI HEIKINPOIKA mk 1557-1612, pm 1562, 1565- . Äv 1557: 2. Clemeth Hen.sson mk 1557-65, pm 1567. Lv 1558: 4, 1559: 4½, 1562: 4½, 1565-71: 4 4/7. Ek 1557 Clemeth ibm (Ochtoilan) maksoi leiviskän sekä haukia että ruokakalaa eräkalastuksesta, VA 2030. 1556 lunasti päivätyöhauet rahalla, VA 1998 f. 46v. Sak stk 5.5.1556 Clemith Ochtoilan t > talon IIII Matin vaimo Maarit. Hv 1571 Octoila: Clemett Hen.sson ku 30,

hev 1, le 5, nk 1-2-2-1, la 7, oa 117:4, ny 10.875.

III Mattila

MATTI 1540-56, äv 1540: 2½, 1541: 3, 1543: 2, 1544: 1½. Karja 1540: hev 1, le 6, nk 6, la 13, ny 12.625. Madz Ochtoij mk 1546, 1553-56, Madz Octoi mk 1552. Sak sk 4.12.1553 Står Madz Ochtoilan huonot aidat ja sillat, kk 20.8.1555 Walbor Octoilan t & Madz Octoy ibm, sk 9.10.1550 Madz Ochtoij huonot aidat. Lv 1556: 4.

MAARIT sak stk 5.5.1556 talon Iib Klemetti t > Marith Madzens hustru ibm.

OLAVI MATINPOIKA mk 1557-1606, pm 1558- . Äv 1557: 1½. Oluff Madzsson mk 1557-64, 1566-71, pm 1562, 1567-71. Lv ka 1557-59: 5 2/3, 1561-62: 4¾, 1564-71: 3 11/16. Sak kk 31.7.1568 Oluff Madzsson Octoilan huonot aidat ja sillat, tk 19.3.1569 Oluff Madzsson Octoilan veroheinät maksamatta. Hv 1571 Octoila: Oleff Matzson ku 10, hev 2, le 4, nk 1-2-0-0, la 7, oa 105:- , ny 10.375.

LIUKSIALA Liuxela mk 1540-41, 1544, 1546, 1552, 1554-57.

Kangasalan laamanninkäräjät pidettiin 3.2.1508 i Liwxalaby, RA De la Gardieska samlingen, orig.perg. FMU VI 5308.

Kangasalan laamanninkäräjät pidettiin 20.1.1533 j Lijwssalaby. Satakunnan lääninhaltija, kuningas Kustaan lanko Hoyan kreivi Johann oli itse läsnä. VA perg.kirjeet.

Koko Liuksialan kylästä tehtiin kuninkaankartano. Talonpoikaiskylänä se on vielä 1556 maakirjassa.

I (1540-43 Herttualaa, 1544-56 Liuksialaa)

NIILO mk 1540-56, äv 1540: 2, 1541: 2½, 1544: 3. Karja 1540: hev 1, le 2, nk 4, la 9, ny 7.125. Nils Somelan mk 1546, 1552-1554, Nils Soomelan mk 1555-56. Lv 1556: 3.

Niilon poika Lauri ja Tuomas Rassi ovat vuodesta 1557 maakirjoissa Suomelan kylän isäntiä. Tämä kylä sijaitsee Suoramajärven etelärannalla, ja luultavasti se on perustettu jakokunnan maille, ehkä Liuksialan talojen I ja II yhteiselle saralle jo ennen kuninkaankartanon perustamista, vaikka isännät ovat olleetkin vuoteen 1556 Liuksialan kyläläisinä. Aiempi siirtyminen kylästä selittäisi sen, että näille isännille ei ole haettu korvaavaa paikkaa muualta. Jatkosta ks. Suomelas. 750.

II + III

HEIKKI Viipurissa 13.7.1430 päivätyllä saksankielisellä kirjeellään Hinrik Rasse van Kangasala valtuutti Turun porvarin Hannes van Hameleinin vaatimaan korvausta van den lüden to Sweykala bü sekä erityisesti sen Mykkule, Ywasche ja Koske nimisiltä päämiehiltä, koska he olivat kumppaneineen ryövänneet Heikiltä 54 Riian markkaa, lyöneet häntä ja pitäneet häntä ja hänen tovereitaan tulen yllä savussa. Todistajina Heikillä olivat Lasse Olafsöne, Staffan Helgesöne, Henynggh Bernefyr, Mattis Lafrensöne, Sweyka Pawel vnde Thomas Wiggere, joiden sinettiä Heikki pyysi ripustettavaksi kirjeeseen. Siinä on vain Wiggeren sinetti jäljellä. RA orig.perg., AH II 58, FMU II 1960. Kopio: RA Broocmans Diplomata IV. FMU II:n julkaisija Hausen on luettelopuolella s. 578 arvellut, että Sweykala bü tarkoittaa Jääsken Suikkalaa. Nimet Mykkule (= ? Miikkula), Ywasche (= ? Ivaska) ja Koske (= ? Kostja) viittaavat kuitenkin kreikanuskoiseen Novgorodin Karjalaan. Lähellä Käkisalmea on ollut jo Novgorodin aikana Kaukolassa Suokkala ja Räisälässä Sojakkala.

Räisälässä oli myös Ivaskanmäki (Novgorodin Karjalan asutuskartta v. 1500, J.V. Ronimus, Novgorodin vatjalaisen viidenneksen verokirja v. 1500 ja Karjalan silloinen asutus, liite, Hist. Arkisto XX:1). Olettamalla, että ryöstön ovat tehneet Käkisalmen tienoon karjalaiset, selittyy myös Turun porvarin Hans von Hamelnin valinta korvauksenhaki-jaksi. Tällä saksalaissyntyisellä Turun raatimiehellä ja suurkauppiiaalla oli jo ennen ollut aihetta käydä valitusmatkalla Novgorodin alaisten käskynhaltijoiden luona. Hän oli itse joutunut 1415 venäläisten suorittaman ryöstön kohteeksi Oulunsalon markkinoilla, ja hänet oli Turussa valtuutettu hakemaan siitä hyvitystä, FMU III 2530. Ei ole tässä Heikki Rasin ja hänen tovereittensa tapauksessakaan poissuljet-tua se, että ryöstö oli tapahtunut pohjanperillä, sillä Kangasalan miesten kauppamatka Käkisalmen tienoille on vähän outo olettamus. Luonnollista sen sijaan on, että Heikki on lähtenyt asian vuoksi Vii-puriin, koska Viipurin linnanpäällikön tehtävänä oli hoitaa Käkisalmen alueen asukkaiden kanssa tulleiden selkkausten selvitystä.

LAURI Kangasalan kesäkäräjillä 14.7.1510 oli lm Larss Rasmusson, VA paperikopio, FMU VII 5462. Kangasalan laamanninkäräjillä 3.3.1513 oli lm Larss Rassi, VA Ylä-Satakunta KOa 4 f. 384, FMU VII 5641. Tämä jäl-kimmäinen tieto Lauri Rassista lautamiehenä on perusteluna sille, että 1510 Larss Rasmusson on kopioitu väärin, Rassi on ymmärretty patronyy-miksi.

II

TUOMAS 1540-56, äv 1540: 1. Karja 1540: hev 1, le 2, nk 1, la 3, ny 4.875. Thomas Rasi mk 1546, 1552, Thomas Rassi mk 1553-56. Sak kk 16.7.1551 Thomas ihm (Somelan) ja talon I Sipi olivat vahingoittaneet Lempoisen Matin (Riunvaivan talo I) hevosta.

Ruoveden laamanninkäräjillä 20.1.1595 Liuksialan kartanonvouti Hannu Pietarinpoika pyysi tutkimusta niistä erämaista, jotka olivat ennen kuuluneet Liuksialan kylälle. Tällöin todistettiin, että Heikki ja Matti Tarhainen asuvat erämaalla, joka on otettu aff Thomas Rasis och Oluff Rasis som på Liuxela bodt hafwe. VA Topographica Kangasala, Liuksiala, ja VA 2430 f. 109. Mitään aikaisempaa tietoa Rassien omis-tuksista tuolla Multian Tarhapään alueella ei ole. Siellä oli jo vuo-det 1564-71 asunut Tuomas Kerpponen Kerppolan kylän maalla ja hänen jälkeensä Heikki Marttinen eli Tarhainen. Silti ei voi väittää, että Ruovedellä puhuttiin 1595 palturia, sillä Tarhapään alue on laaja, joten sinne on mahtunut useita eräomistuksia. Joka tapauksessa Liuksi-alan haltija Sigrid Tott (kuningas Eerik XIV:n ja Kaarina Maununtytttä-ren tytär ja Henrik Tottin puoliso) sai 1597 allodiaalilahjoitukseksi mm. Tarhapäästä sekä Heikki että Matti Tarhaisen tilat. Lv 1556:- . Jatkosta ks. Suomela s. 750.

III

HEIKKI 1540-43, äv 1540: 2, 1541: 2½. Karja 1540: hev 1, le 3, nk 2, la 8, ny 7. Hen. Rassi mk 1541, Hen. Rasse mk 1542.

OLAVI mk 1544-57, äv 1544: 2½. Olef Rasi mk 1546, 1552, Oleff (Oluff) Rassi mk 1553-57. Erämaaomistuksesta Multian Tarhapäässä ks. edellä talo II Tuomas. Lv 1556:- . Lm Oleff Rassi piispan tk 21.5.1555. Sak sk 4.12.1554 Oluff Rassi huonot aidat ja sillat. Olavin sijoituspaik-kaa 1557 ei tunneta.

IV + V

24.8.1427 annettiin sovintotuomio Tyrvännönmaassa Sarsankoskessa myllyjä omistavan Ylä-Satakunnan tuomarin Pentti Lydekenpojan ja Kan-

gasalan Jokioisten kylän välille syntyneestä rajakiistasta. Koska Tyrvännönmaa kuului alunperin Hämeen linnalääniniin oli sovintolautakunnassa kuusi miestä sekä Kokemäenkartanon läänin että Hämeen linnaläänin puolelta. Edellisiin kuului Olaff Raro. VA orig.perg., FMU II 1849.

Kangasalan syyskäräjillä 31.10.1531 oli lm Hen. Raaro, VA Topographica Kangasala.

IV

KAARINA 1540-52, äv 1540: 3, 1541: 3½. Karja 1540: hev 2, le 6, nk 6, la 12, ny 14.5. Karin mk 1540, Kadrin mk 1541-44, Kadrin Ratu mk 1546, Kadrin Raru mk 1552.

AMBROSIUS PIETARINPOIKA 1553-56, äv 1553: 3. Ambrosius Raru mk 1553, Brusius Raro mk 1554, Brusius Raru mk 1555-56. Lv 1556:- . Sak tk 1551 Leivin talon IV Antti t > Brusius Rarukoij, sk 4.12.1553 Brusius Rarun huonot aidat ja sillat. 1556 Brusius Liuxelan lunasti rahalla päivätyöhauet. Prusi muutti Tursolan taloon XIII. Siellä tulee esiin myös patronyymi.

V

FRANS 1540-52, äv 1540: 1½, 1541: 2. Karja 1540: hev 1, le 4, nk 3, la 6, ny 8.25. Frandz Ratu mk 1546, Frandz Raru mk 1552.

HEIKKI FRANSINPOIKA 1553-56, äv 1553: 1½. Henrich (Hen.) Sisku mk 1553-55, Hendrich Suskij mk 1556. Lv 1556: 6. Muutti Tursolan taloon XII, missä näkyy myös patronyymi.

VI

NIILO 1540-57, äv 1540: 2, 1541: 2½, 1546: 2. Karja 1540: hev 1, le 3, nk 1, la 4, ny 6. Nils Liuha mk 1546, 1552-57. Lm Niels Liuha lk 8.2.1540, VA Topographica Kangasala, 1600-luvun alkupuolen kopio, samoilta käräjiltä on toinenkin tuomiokirje, joka on säilynyt huonompana kopiona, siinä on lm Niels Liutza, sama VA:n kok. Lm Nils Liuha rovas-tin tk 7.1.1551, rovkk 8.9.1551, Nils Liuha piispan kk 23.8.1554, piispan tk 21.5.1555, kk 20.8.1555. Lv 1556: 3. Niilon uudesta sijaintipaikasta ei ole tietoa.

VII

HEIKKI mk 1540-57, äv 1540: 4, 1554: 3. Karja 1540: hev 2, le 3, nk 2, la 6, ny 8.75. Hen. Kaijskoij mk 1546, 1552-53, Henrich Kaiskoij mk 1554-57. Lv 1556:- . 1556 Hen. Kaiskoi Liuxelan lunasti päivätyöhauet rahalla, VA 1998 f. 46v. Heikki muutti Lentolan kylään (Pirkkalan hallintopitäjää).

Ruoveden laamanninkäräjillä 20.1.1595 todistettiin muidenkin kuin Rassien eräomistuksista mainitsemalla erikseen taloja. Siten yleensä Liuksialan kylän erämaille olisivat sijoittuneet seuraavat uudisasukkaat: Antti Ampiainen Keuruun Ampialassa, Pekka Tiusanen Keuruun Val-kealahdella, Niilo Manninen Keuruun Suolahden Kangasmannilassa, Lasse Väisänen Multian Haarajärvellä, Antti Ruorainen Multian Isojärven eli Sinervämäen Ruorasella ja Lasse Kopoinen Multian Sinervämäessä. VA Topographica Kangasala. Näistä Ampiainen, Ruorainen ja Kopoinen olivat 1612 Liuksialan alaisia rälssitalonpoikia, VA 2508 f. 45v.

SUOMELA Suomelan (kylä) mk 1557, Suomela mk 1558-68, Somela mk 1569-71, pm 1571.

I Isotalo (jatkoa Liuksiala I:lle)

MAARIT 1556 Marith Szomelan lunasti päivätyöhauet rahalla, VA 1998 f. 46v. Sak sk 25.1.1557 Marith Suomelan huonot aidat ja sillat. Nämä kaksi lähdetietoa osoittavat, että Maarit vastasi talon velvollisuuksista. Niilo (ks. Liuksiala I) oli siis jo 1556 vainaja, ja Maarit, hänen leskensä, hoiti talon asiat ennen isännyyden luovutusta Laurille. Sak kk 1559 talon II Tuomas Rassi esitti oikeudessa syytteen opå Marit Somelan noituuden harjoittamisesta. Maarit sai kuitenkin mukaansa 11 miestä, jotka vannoiivat hänen kanssaan puhdistusvalan, ja lautakunta vapautti Maaritin syytteestä.

LAURI NIILONPOIKA mk 1557-84, pm 1558- . Äv 1557: 3. Lasse (Lass) Nilsson (Nilss.) mk 1557-61, 1564, 1566-71. Lv 1558: 4½, 1561: 4, 1564-71 ka 3 3/4.

Sak tk 19.3.1569 Lasse Somelan heinävero maksamatta. Pirkkalan kk 24.9.1569 Hyppärilän talon I Heikki Martinpoika oli tunkeutunut väkivalloin j Lasses gård i Somele, josta hänen takaa-ajamansa her Thomas clockare j Kangasala oli etsinyt turvaa. (Hyppärilä kuului Pirkkalan hallintopitäjään ja käräjäkuntaan, mutta Kangasalan kirkkopitäjään. Kangasalan kirkko oli silloin Liuksialassa, ja lukkarin luulisi asuneen kuninkaankartanossa, koska häntä ei talonpoikien joukosta tapaa. Herraksi tituloiminen merkitsee sitä, että Tuomas oli papiksi vihitty mies. Hyppärilä oli silloiselta kirkolta noin kilometrin päässä, ja Suomela Hyppärilästä runsaat 2 km Messukylään päin.)

Hv 1571 Soomela: Lasse Nilsson ku 10, hev 2, le 7, nk 0-3-3-0, la 10, oa 140:- , ny 15.25.

II Rassi (jatkoa Liuksiala II:lle)

TUOMAS 1557, 1559- , pm 1558- . Äv 1557: 1, 1565: 1½. Lv 1564-71 ka 2 1/8. Tomas (Thomas) Rassi (Rassij) mk 1557-71, Thomas (Tho.) Rassi, Rassii pm 1561, 1563-71.

Sak Pirkkalan tk 30.1.1558 Luukkalan Niisius (talo III) t > Thomas Rassi (Luukkala on Suomelasta noin 1 km Kangasalan kirkolle päin). Sak Kangasalan kk 1559 Thomas Rassi sai 40 markan sakon syytettyään suotta talon I Maaritia noituudesta, kk 17.7.1560 Thomas Rassi sakko vahingonteosta > Simo Toljamoinen (Leipi talo VIII), sk 12.1.1561 Thomas Rasse huonot aidat, tk 22.3.1571 Thommas Rassi Somelan vastuukoilu. Hv 1571 Soomela: Thomas Märthensson ku 5, hev 1, le 1, nk 0-3-0-0, la 4, os 35:5, ny 5.

LAURI sak tk 29.3.1557 Lasse Rassilan t > Thomas Hauhalan (Sorola talo II).

JUHO 1558- , äv 1558: 1. Lv 1558:- .

LEIPI Leipi mk 1540- .

Leipi on ollut Salmikunnan jakokunnan ylivoimaisesti suurin kylä, ja ilmeisesti myös vanhin. Jakokunnan rajoista ei ole säilynyt vanhoja tuomioita muutoin kuin Leivin rajasta Tiihalaa vastaan. Tiihalan, Raron- ja Vänninsalon yhteisen jakokunnan ympärysrajat on määritelty Kangasalan kesäkäräjillä 14.7.1510. Silloin annetusta tuomiokirjeestä on säilynyt kopio VA:ssa. Sen mukaan tuo ympärysraja tuli Roineen länsirannalta järven yli Ristiniemeen ja jatkui Orjainmäen kivipyykkiin ja Ruohaudanmäkeen, mikä väli oli myös Leivin kylän etelärajaa. Vuoden 1510 kihlakunnantuomion on vahvistanut 17.3. (paastonajan 2. eli Remi-

niscere-sunnuntaina) 1527 Jöns Västgöte laamanninsijaisena. HMA Maan-jako-oikeuksien konseptipöytäkirjat Lempäälä n:6, Lempäälä MO 13.5. 1786, johon on kokonaan jäljennetty Kangasalan laamanninkäräjien 18.3. 1664 Lempäälän pitäjän ja Tiihalan jakokunnan rajariitaa koskeva pöytäkirja. Tässä vuoden 1786 asiakirjassa k.o. rajapaikkojen nimet ovat Ristinieni, Orianmäen kivipyki ja Rutahaudanmäki. MHA:n karttaselililyksessä vuodelta 1764 on Leipin ja Tiihalan välillä rajana mm. Oranmäki. Se on sijainnut lähellä Lempiänlahden itärantaa Leivinkallion luona. MHA H 33: 14/26-27.

Vuonna 1556 kylän 14 talosta liitettiin Liuksialan kuninkaankartanoon yhdeksän. Seuraavassa talojen järjestys on vuoden 1540 maakirjasta.

I Mänttälä

HEIKKI 1540-84, äv 1540: 2, 1541: 2½, 1554: 3, 1557: 2½, 1566: 3. Karja 1540: hev 1, ei muuta. Hen. Mendzä mk 1546, 1553, Hen. Mendze mk 1552, Hen. Mendza mk 1554, Hen. Mändzä mk 1556, Hen. Mänttze mk 1557, Hen. Mäntzä mk 1558, Hen. Mäntze mk 1559-60, Hen. Mänttzä mk 1561, Hen. Menttzä mk 1562, 1564, Hendrich Mentzä lenzman mk 1565, Hen. Mentzä lenzman mk 1566, 1567, Hendrich Mäntzä lenzman mk 1569-70, Hen. Mäntzä mk 1571, Hen. Mentzä lv 1557, Hen. Mändzä pm 1558-59, Hindrich Mändzä pm 1561, Hendrich Mäntza pm 1562, Hen. Mentzä pm 1563, Hen. Mendzä pm 1564, Hin. Mentzä lenzman pm 1565, Hin. Mäntzä lenzman pm 1566, Hin. Mentza lenzman pm 1567, Hin. Mentzä lenzman pm 1568, Hin. lenzman pm 1569, Hin. Mäntzä ländzman pm 1570, Hinrich Mentz lenzman pm 1571.

Lv ka 1556-59: 5 3/8, 1561-62: 2¼, 1564: 6½. Oli 1565-71 nimismiehenä voiverosta vapaa.

Lm Henric Mentze rov.tk 7.1.1551, Hen. Mentzä sk 25.1.1557, tk 29.3.1557, kevk 4.6.1557, kk 13.8.1557, Henrich Mäntza sk 3.11.1557, Hen. Mentzä tk 28.1.1558, Hen. Mäntzä kevk 26.4.1558, kk 10.9.1558, Henrich Mendzä sk 1.12.1559, Hen. Mentzä tk 6.3.1559, Henrich Mendzä kk 1559, Hen. Mäntzä sk 13.10.1559, tk 16.3.1560, kk 17.7.1560, rovkär 6.11.1560, Hen. Mentzä tk 24.3.1561, Hen. Menttzä tk 21.3.1564 sekä Kangasalan edustajana etsikkokäräjien lautakunnassa Pirkkalan nimismiestalossa 15.7.1564 Henrich Mäntzä i Leipsis, VA Ylä-Satakunta KOa 73 f. 72lv. Lautamiehenä 1551-64 yhteensä 19 kertaa.

Oli Kangasalan nimismies tilivuoden 1565 alusta (eli syksystä 1564) ainakin tilivuoden 1571 loppuun. Sakkoluetteloissa ei yleensä mainita käräjäpaikkaa, mutta tk 19.3.1569 ja tk 25.3.1570 käräjät olivat Leivin kylässä, VA 2225 f. 7, 2236 f. 7. Muuten tiedot ovat maakirjoista ja papinmanttaaliluetteloista (ks. yllä).

Vuonna 1556 Hen. Mendzä Leipsis lunasti rahalla haukien sijasta kuninkaankartanoon suoritettavat päivätyöt, VA 1998 f. 46v.

Sak tk 1551 Hendrich Mändza t > saman kylän Barbru (= Barbara, talo ?), sama asia oli myös rovkär 7.1.1551 Hen. Mentzeä Lei_isth t > Barbro ibm sunnuntaina.

Hv 1571 Leipsis: Hen. Mentze lenzman ku 40, hev 3, le 10, nk 0-4-4-3, la 15, oa 271: 2 (pitäjän 8.), ny 23.375.

II Tuuhola

MIKKO Pälkäneen käräjillä 24.10.1458 ? oli Lauri Kollaisen (Kollola talo I) ja Kantokylän välisessä rajariidassa todistamassa katselmuskunnan jäsenenä Kangasalan puolesta mies, jonka nimi kirjoitetaan eri kopioissa Michell Lotolajnen, Michell Lutalainen ja Michil Lotolajnen, FMU IV 3219, 3186. Alkuperäisen kirjeen oikeasta ajoituksesta ks. Kollola talo I.

PIETARI Kangasalan kesäkäräjillä 14.7.1510 oli lm Peer Luotolainen, VA

p.kopio, FMU VII 5462.

NIILO mk 1540-56, äv 1540: 2½, 1541: 3, 1553: 4. Karja 1540: hev 2, le 4, nk 5, la 5, ny 11.125. Nils Lotolan mk 1546, Nils Lotolaini mk 1552, Nils Lotolainen mk 1553, Nils Lotolainen mk 1554, Nils Lootolainen mk 1555, Nils Lootulainen mk 1556, Nils Lotho lv 1557.

Eom Nils Lotolainen 1552 ett erierwm benempd Pohiaslax, joka ei kelvannut asutukseen. VA 130^a f. 8v, Jaakkola Satakunta V 1925 s. 78. Ek 1553 Nils Lotholan 1 leiv., VA 130^a f. 23, Ek 1554 Nils Lootolainen 1 leiv., VA 1972 f. 71, Ek 1555 Nils Lotolainen 1 leiv., VA 1978 f. 68. Ek 1556 Nils Lotoijlainen 1 leiv., VA 1998 f. 43v. Erämaan sijainnista ks. Heikki Niilonpoika.

Lv 1556: 6, 1557: 4½. Sak kk 12.7.1554 Nils Lotolaynen oli tehnyt maakaupan Toikkolan (Pirkkalan hallintopitäjää) Maaritin lapsilta tämän tietämättä siitä. Nyt Maaritin pyynnöstä kauppa peruttiin (pöytäselvitystä isännän kuoltua ei ollut vielä tehty?).

HEIKKI NIILONPOIKA mk 1557-1611, pm 1558- . Äv 1557: 3. Hen. Luotolainen mk 1557, Hen. Lotolainen mk 1558, 1561-62, 1565-66, Hen. Luotolainen mk 1559-60, Hen. Luotola^{en} mk 1564, Hendrich Luotolainen mk 1567, Hendrich Lotolainen mk 1569-70, Hen. Lotolainen mk 1571, Hen. Lotho pm 1558, Hindrich Lotho pm 1562, Hindrick Lotola pm 1562, Hen. Lotolainen pm 1563-66, Hin. Luotolainen pm 1567-69, Hin. Lätäläinen pm 1570, Hinrich Luotolainen pm 1571. Lv 1558: 5, 1559: 4½, 1561: 2, 1562: 6½, 1564-71 ka 3 7/16.

Ek 1557 Hen. Lotolainen haukia 1 leiv. ja ruokakalaa 1 leiv. VA 2030 f. 34v.

Kangasalan syyskäräjillä 29.12.1587 Haapasaaren Pietari (talo VI, nyk. Sahalahtea), Jokioisten kylän Martti Atti (talo IV) ja Heikki Atti (talo I) sekä Henrich Läätolainen tunnustivat myyneensä Antti, Paavo ja Lauri Manniselle Kedvänän eräsijan, jonka ympärysrajat samalla luetellaan. VA Ylä-Satakunta KOa 69 f. 19v-20v. Vuoden 1589 tarkastusmaakirjassa sanotaan Lapintaipaleen Paavo Mannisen asuvan Kangasalan Leivin kylän erämaalla, VA 2401^b f. 616. Ruoveden maakirjoista selviää, että Paavo Manninen oli 1589-1631 Suolahden kylän Mannilan isäntä. Hänen talonsa sijaitsee Keurusselän ja Pohjoislahden välisellä niemellä. Vuoden 1587 Kedvänän eräsijan rajoja seurattessa ilmenee, että ne ovat samat kuin Suolahden jakokunnan rajat, ja samalla se, että raja on kiertänyt Keuruun kirkon lähellä olevasta Lapintaipaleesta etelään Tuulisaareen ja sieltä Pohjoislahdelle mennen Pohjanniemeen halki salmen ja sitten Sulkusalmen saarenpään kautta Elämäisen joensuuhun ja Elämäisenjärveen. Täten Mannila on näiden rajojen sisällä. Lapintaival oli siksi tunnettu paikka, että Paavon asuinsija määriteltiin 1589 sen mukaan, mutta 1552 mainittu Niilo Luotolaisen eräsijan nimi Pohiaslax johtuu juuri siitä Keuruun Pohjoislahdesta, jonka rannalla Manniskylä on. Heikki Luotolainen oli myynyt siis Kedvänän eräsijan eteläpäähän. Myynti on tapahtunut jo ennen v. 1564, koska silloin Lasse Manninen maksoi Pohialaxi nimisestä paikasta kruunun veroa äyrin verran. VA 2164 f. 68v. Se katsottiin silloin kuuluvaksi Kangasalan hallintopitäjään.

Sak sk 17.12.1563 Hendrick Lotolan Leipsis t > Anders Kiiffueri (oli v:een 1557 Leivin talon IV isäntä, asui 1566 Tursolassa). Kk 22.10.1566 Hen. Nilsson Leipsis pyrki todistamaan jossakin jutussa, mutta lautakunta totesi, ettei häntä ollut haastettu todistajaksi. Sai 3 markan sakon. Hv 1571 Leipsis: Hendrich Lootolainen ku 25, hev 2, le 6, nk 0-2-1-0, la 20, oa 155:5, ny 14.

III Lintula

OLAVI Pälkäneen kesäkäräjillä 23.6.1507 määrättiin 6 miestä tutkimaan, kumpi - Oleff Leyffui vai Moltsian Olavi Laurinpoika (Sahalah-

delta, Moltsian talo IV) - oli mennyt laittomasti wppo then annars wtmak och skogh. Katselmuksen piti olla 30.9.

LAURI OLAVINPOIKA Pälkäneen syyskäräjillä 17.10.1507 Lauris Oleffsson Leffuis sai sakon poistumisesta käräjiltä vaikka siellä piti kuulla katselmusmiesten todistusta. Lauri ei ollut esittänyt omasta puolestaan ketään katselmusmiehiksi. Tämä riita ulkopalstasta Leivin ja Moltsian välillä ei ole mahdoton, sillä Moltsia rajoittui Kangasalan hallintopitäjään, ja Leivin valtaus voi olla Haapasaaren ja Kivisalmen välillä. Mahdollista on myös se, että Leivin palsta oli Sahalahden puolella jäänteenä Kangasalan kyläen omistuksista siellä.

OLAVI ERKINPOIKA (?) Kangasalan laamanninkäräjillä 20.1.1533 oli lm Oleff Erixsson (ilman kylää). Sijoitus on ehdollinen ja perustuu samojen etunimien esiintymiseen talossa.

ERKKI mk 1540-66, pm 1558-66. Äv 1540: 2½, 1541: 3, 1544: 2½, 1553: 3, 1557: 2½, 1558: 3. Karja 1540: hev 1, le 3, nk 2, la 1, ny 6.125. Erich (Erick, Eric) Lindu mk 1546, 1552-57, 1559-65, lv 1557, pm 1558-66, Erich Lindu mk 1558. Lv 1556-59 ka 3½, 1561: ½, 1562: 6, 1564-66 ka 4 2/3. Lm Erick Lindu kevk 4.6.1557, Erich Lindu rovkär 24.9.1557, rovkär 6.11.1560.

OLAVI ERKINPOIKA mk 1567- , pm 1567- . Äv 1567: 3. Oluff Erichss. Lindu mk 1567, Oluff Erichss. mk 1568, 1571, Oluff Erichsson Lindu mk 1569-70. Oluff Erichsson (Erichss., Erichson) pm 1567-71. Lv 1567-69 ka 5 1/3, 1570-71 ka 2. Sak kk 20.10.1565 Oluff Erichsson j Leijppis t > Ambrosius Ionsson ibm (talo VII).

Hv 1571 Leipsis: Oleff Ersson ku 30, hev 4, le 4, nk 3-1-1-1, la 10 ynnä 23 markkaa rahaa, os 173:- , ny 16.25.

IV

liitetty 1557 Liuksialan kuninkaankartanoon.

OLAVI Kangasalan laamanninkäräjillä 3.2.1508 oli lm Olaff Kiffwer, RA De la Gardieska samlingen orig.perg., FMU VI 5308.

JUHO Kangasalan laamanninkäräjillä 1.3.1530 oli lm Jöns Kyffwer, VA or.p. (kulunut), RA De la Gardieska samlingen p.kopio, FMU VIII 6492. Mk 1540-52, äv 1540: 2, 1544: 3. Karja 1540: hev 1, le 3, nk 4, la 3, ny 7.375. Ions Ki_eri mk 1540, Jons Kij_erj mk 1546, Jöns Kij_er mk 1552.

ANTTI mk 1553-57, äv 1553: 3½. Anders Kiiffueri mk 1553, Anders Kiiffueri mk 1553, Anders Kiffuer mk 1554-55, Anders Ki_er mk 1556-57. Lv 1556:- . Vuonna 1556 Anders Kiiffueri maksoi rahaa kuninkaankartanoon päivätyöhaukien sijasta, VA 1998 f. 47. Sak sk 9.10.1550 Anders Kiueri huonot aidat, sk 4.12.1553 Anders Kiffueri huonot aidat ja sillat, kevk 27.4.1554 Anders Kiffueri t > Siffredh Tompi (Salmenkylä talo I Pirkkalan hallintopitäjää), kk 26.8.1556 Anders Kiiffueri t > saman kylän Barbro (talo ?), tk 29.3.1557 Anders Kijuerij t > saman kylän Valpuri (talo ?). Sakkoluetteloiden mukaan Antti Kiiveri olisi 1566 asunut Tursolassa, mutta maaveroa tai papinmanttaaliveroa hän ei ollut maksanut.

V

liitetty 1557 Liuksialan kuninkaankartanoon.

HEIKKI Kangasalan syyskäräjillä 31.10.1531 oli lm Hen. Kiff_ere, VA Topographica Kangasala. Kangasalan laamanninkäräjillä 20.1.1533 oli

lm Henric Kijffwer, VA perg.kirjeet.

MAARIT mk 1540-52, äv 1540: 2, 1541: 2½, 1544: 2. Karja 1540: hev 1, le 2, nk 2, la 1, ny 5.125. Maritt mk 1540-44, Marit Kij_erj mk 1546, Marten (?) Kijue^r mk 1552.

NIILO mk 1553-57, äv 1553: 2. Nils Kiiffueri mk 1553, Nils Kiffuer mk 1554, 1557, Nils Kiffueri mk 1555-56. Lv 1556:- . Sak sk 7.11.1554 Nils Kiffueri huonot aidat ja sillat. Vuonna 1556 Nils Kiiff^{ri} lunasti kuninkaankartanolle kuuluvat päivätyöt haukien sijasta rahalla, VA 1998 f. 46v.

Muutti 1557 Kuhmalahdelle Isonpennon kylään talon IV isännäksi.

VI liitetty kuninkaankartanoon

HEIKKI mk 1540 Hen., äv 2, karja hev 1, le 4, nk 1, la 2, ny 6.75.

JUHO mk 1541-43, 1553, äv 1541: 2. Jons Viluinen mk 1541-42, 1553.

Pirkkalan hallintopitäjään kuuluneen Salmenkylän taloa II isännöi ainakin 1546-57 Jons Viluinen. Samassa talossa oli jo 1540-44 isäntänä Jons, joka voi olla sama mies. Juho onkin ehkä tullut läheltä Salmenkylästä viljelemään myös Leipiin syntynyttä autiotilaa, mutta sitten pian luopunut yrityksestä. Talo VI oli sitten hänen nimissään vielä 1554-57, mutta se oli autio, kunnes Gudmund ryhtyi sitä viljelemään.

GUDMUND mk 1553-57, 1554-55 Jons Wiluinen ylipyhitty. Edelleen 1556-57 Jons Viluinen, mutta 1556 on merkintä: haffuer hans jordt Gudmund ibm. Tämän lisäksi oli Gudmund, äv 1, lv 2½. Samoin 1557, mutta ei lv.

Arvoitukseksi jää, mistä Gudmund on tullut ja mihin hän on mennyt. Tosin Laasolan kylään Orivedellä ilmestyy talon II isännäksi juuri 1557 Gudmund. mutta hän on sakkoluetteloissa kevk 1558 Gudmund Henrichsson Pitkenierffuen, joten yhdistäminen Leivissä poikenneeseen on hyvin epävarma asia. Gudmundeja oli muuallakin Kangasalla. Sak stk 5.5.1556 Heponiemen Matti Tuottinen (talo III) t > Gudmund Leiuin, kk 13.8.1557 Hen. Puteroinen (Herttuala talo II) t > Gudmund Lei_in.

VII Toljola

JUHO mk 1540-84, pm 1558- . Äv 1540: 4½, 1541: 4, 1544: 4½, 1552: 5, 1553: 2½, 1554: 4½, 1556: 2½. Karja 1540: hev 1, le 2, nk 1, la 2, ny 4.75. Jons (Jöns, Jönns) Toliamon mk 1546, 1552, Toliamoijnen mk 1554-58, Tolia^{ne} mk 1559-64, pm 1561, Toliamoinen mk 1553, 1565-71, lv 1557, pm 1563, 1565-71, Tolia: pm 1558-59, 1562, Toliamo^{en} pm 1564, 1567. Lv 1556-59 ka 4, 1561: ½, 1562: 5, 1564-71 ka 5 1/8. Vuonna 1556

Jons Toliamoinen lunasti rahalla kuninkaankartanolle maksettavat päivätyöhauet, VA 1998 f. 46v.

Lm Jons Toliamoinen sk 25.1.1557.

Sak kevk 26.4.1558 Jons Toliamoinen sai 3 markan sakon viiden muun kanssa (2 Herttualasta, 2 Tarpilasta ja 1 Pikkolasta) vahingonteosta Toikkolan ja Hyppärilän kylien ulkopalstalla.

Hv 1571 Leipsis: Jons Doliamoinen ku 30, hev 3, le 7, nk 4-0-3-3, la 9, oa 216:- , ny 19.125.

AMBROSIUS JUHONPOIKA oli isäntänä 1585-1605. Sak kk 20.10.1565 talon III Olavi Erkinpoika t > Ambrosius Ionsson ibm.

SIMO JUHONPOIKA sak sk 9.3.1568 Sorolan Lauri Mikonpoika (talo V) t > Simon Jonsson Leipsis.

VIII Kärki

TADDEUS mk 1540-52, äv 1540: 2. Karja 1540: hev 1, le 2, nk 1, la -, ny 4.5. Tadeus mk 1540-52.

Jeesuksen opetuslapsi, apostoli Judas Taddeus on ollut yhdessä apostoli Simonin kanssa Turun hiippakunnan kaikissa pyhimyskalentereissa - myös Kangasalan - 28. päivänä lokakuuta.

MATTI mk 1553- , pm 1558- . Äv 1553: 2½. Madz Kärcki mk 1554, 1569-70, pm 1558, 1565-66, Kärckia mk 1555, Kärki mk 1553, 1556-57, 1559-68, pm 1559-64, 1567, Kerki lv 1557, Kerkij mk 1558, Kärkii pm 1568-71, Kärckij mk 1571. Lv 1556-59 ka 1 7/8, 1561: 2½, 1562: 3, 1564-71 ka 2 1/8.

MATTI MATINPOIKA hv 1571 Leipsis: Matz Matzson ku 10, hev 2, le 3, nk 0-1-2-0, la 6, oa 83:6, ny 9.25.

IX

talo on liitetty Liuksialan kuninkaankartanoon 1557.

JUHO mk 1540-52, äv 1540: 1, 1541: 2, 1542: 1. Karja 1540: hev 1, le 2, nk -, la -, ny 4. Ions Kärki mk 1540, Ions Kerki mk 1541-42, 1544, 1546, 1552.

YRJÖ mk 1553-57, äv 1553: 1. Jören Kärcki mk 1554-55, Jören Kärki mk 1553, 1556, Jören Kerchi mk 1557. Lv 1556: 1. Vuonna 1556 Jören Kärki lunasti päivätyöhauet rahalla, VA 1998 f. 46v.

X

talo on liitetty Liuksialan kuninkaankartanoon 1557.

OLAVI mk 1540-52, äv 1540: 1½, 1541: 2, 1544: 1½. Karja 1540: hev 1, le 2, nk 1, la 1, ny 4.625. Oluff Mattilan mk 1546, Oleff Mattilan mk 1552.

KLEMETTI mk 1553-57, äv 1553: 1. Clemit Mellelan (?) mk 1554, Clemit Matilan mk 1553, 1555-57. Lv 1556:- .

XI

talo on liitetty Liuksialan kuninkaankartanoon 1557.

EDVARD mk 1540 Eduardus äv ½, karja hev 1, le 1, nk -, la 1, ny 3.125. Pyhimykseksi julistettu Englannin kuningas Edvard Tunnustaja on useissa Turun hiippakunnan pyhimyskalentereissa - myös Kangasalan. Hänen muistopäivänsä oli 13.10.

HALVARD mk 1541-43, äv 1541: 1, 1542: ½. Haluardt mk 1541-43. Mart-tyyrikuoleman 1043 kärsinyt Oslon piispa Hallvard oli suosittu pyhimys Norjassa ja länsi-Ruotsissa, mutta hänen muistopäivänsä 15.3. on Norjan ulkopuolella vain Skaran hiippakunnan pyhimyskalenterissa. Vanhana jo riimukivistä tavattuna nimenä Halvard on kuitenkin jonkin verran ollut käytössä Suomen ruotsalaisseuduilla Pohjanmaalla ja Uudellamaalla. Suomen sisämaassa Kangasalan Halvard on ainoa. Thors, Finländska personnamnsstudier s. 50-51, 133.

Taloa ei ole maakirjoissa 1544-52.

JAAKKO mk 1553-57, äv 1553: ½. Jacop Hal_ardi mk 1553-57. Lv 1556:- .

XII

NIILO mk 1540-43, äv 1540: 1½, 1541: 2. Karja 1540: hev 1, le 3, nk 3, la 2, ny 6.75.

PIETARI mk 1544-52, äv 1544: 2. Per Halli mk 1546, Peder Halli mk 1552. Talo on autioitunut, 1554 talo XIV viljeli ehkä puolta sen mais-
ta.

XIII

talo on liitetty 1557 Liuksialan kuninkaankartanoon.

YRJÖ mk 1540 Joren äv 2, karja nichil (ei mitään).

KNUUT mk 1541-52, äv 1541: 2. Knut Kosken mk 1546, 1552.

YRJÖ mk 1553-57, äv 1553: ½. Jören Kouhi mk 1553-56. Lv 1556:- .
Vuonna 1556 Jören Kouhi lunasti päivätyöhauet rahalla, VA 1998 f. 46v.

XIV

talo on liitetty 1557 Liuksialan kuninkaankartanoon.

OLAVI mk 1540-52, äv 1540: 2, 1544: 2½, 1552: 2. Karja 1540: hev 1, le 2, nk 1, la 2, ny 4.75. Ol. Halli mk 1540-42, 1544, Oleff Hallo mk 1546, Oleff Halli mk 1552.

ARVID mk 1553-57, äv 1553: 3. Aruedh Halli mk 1553, Aruid Hälle mk 1554, Aruid Halli mk 1555, Aruid Halla mk 1556, Aruid Holla mk 1557. Lv 1556:- . Sak sk 7.11.1554 Arffuid Lei_isth t > Barbro ibm (talo ?).

XV

HEIKKI mk 1541-43, äv ½. Hendrich Hordheli mk 1541-42. Oli ilmeisesti kotoisin Kangasalan kirkkopitäjään, mutta Pirkkalan hallintopitäjään kuuluneesta Luukkalan kylästä, sen talosta I, jonka isännäksi Heikki meni 1544.

taloihin sijoittamatta:

BARBARA sak sk 7.11.1554 talon XIV Arvid t > Barbro ibm.

SUSANNA sak kk 20.8.1555 Henrich Knapi (Naappila talo I) t > Susanna Leiuin.

MATLEEN sak kk 13.8.1557 Herttualan Pietari Laurinpoika (talo IV) makasi väkisin Malin Leiuin. Malin oli laillisessa aviovoteessa siitetty ja vielä impi. Se vaikutti sakon määrään, joka oli 40 markkaa. Kruunun kolmanneksesta Pietari maksoi 6 markkaa.

Ruoveden laamanninkäräjillä 20.1.1595 tarkastettiin, mitä erä-
maita oli ennen kuulunut Liuksialan kuninkaankartanoon liitettyille tiloille. Tällöin todistettiin, että Leivinkylän entisillä erämailla asuivat nyt Páual Tiusaijnen, Nilis Philippus, Madz Kukko, Janus Philippus ja Páual Manninen. VA Topographica Kangasala, Liuksiala. Matti J. Kankaanpään laatimien Vanhan Ruoveden talonhaltijaluetteloiden mukaan Paavo Tiusainen asui Keuruun Valkialahdella, Nilis Philip-
pus eli Niilo Vilhuinen Multian Vilhulaa, Matti Kukko Multian Vehkoon Kierrosta ja Janus Philippus eli Hannu Vilhuinen Multian Multiaa eli Mämmiä (Kankaanpää s. 27, 73, 84, 73). Paavo Manninen on edellä selo-
tetun talon II Suolahden jakokunnan eteläosan asukas Keuruun Mannilas-
sa. Liuksialan kuninkaankartano läänitettiin 1577 kuningatar Kaarina Maununtyttyärelle ja lahjoitettiin 1587 tämän tyttäreille Sigridille

eliniäksi. Vuoden 1595 oikeudenkäynnin jälkeen 1597 Sigrid sai myös joukon erämaiden uudistiloja, joista 1612 Liuksialan alaisia olivat mm. äskenmainitut Multian Vehkoo, Vilhula ja Mämmi. Keuruun Mannilaa ei joukossa ole. VA 2508 f. 45v. On epävarmaa, onko Paavo Tiusanen asunut Leivin mailla.

Herttualan jakokunta

HERTTUALA Hertuala mk 1540-43, 1554-56, pm 1558-59, Herttuala mk 1544-52, 1564-71, pm 1561-71, Herttola mk 1557, 1561-62, Hertula lv 1557, Hertolaby mk 1558, Hertola mk 1559-60.

keskiajan henkilöitä ei sijoiteta taloihin.

DOMINICUS Turun tuomiokirkon ns. Mustassakirjassa on luettelo Ylä-Satakunnan eräomistajista noin vuodelta 1450. Järjestyksessä 42. siinä on Dominicus yhden miehenosan haltijana. REA f. 139, Mk 727 s. 587. N:o 41 on Jonis Seland ilmeisesti Kangasalan Kyötikkälästä, ja n:o 43 Eric hampanemist. Edellä s. 743 hänet on perustellusti sijoitettu Kangasalan Riun neljänneksen Haapaniemeen. Dominicuksen paikka viittaa siis Kangasalaan. Herttualan talossa I oli isäntänä 1533-66 Dominicus, joka oli myös eränkävijä (ks. alla). Jalmari Jaakkola pitää mahdollisena Mustankirjan Dominicuksen sijoittamista Lempäälän Lietsamoon, koska pitäjän lautamiehenä oli 1455 Dominicus Lettama (Pirkkalaisliikkeen synty s. 91). Vuosi 1455 on kuitenkin väärä, sillä kyseinen lautakunta toimi vasta 1488 valtaneuvos Gregers Matinpojan pitämällä etsikkokäräjillä (FMU IV 2982 s. 76). Väinö Voionmaa pitikin oikeampana sijoitusta Kangasalan Herttualaan (Mustankirjan luettelo Satakunnan erämaista, Hist. Ark. XXXV 3 s.19).

OLAVI Olaff Hertoge oli Kangasalan laamanninkäräjien lm 13.1.1441, RA De la Gardieska samlingen, orig. vidimaatio 14.1.1463, FMU III 2375. Pälkäneen käräjillä 24.10.1458 (?) oli katselmuslautakunnan yhtenä Kangasalan edustajana rajariidassa Pälkäneen Kantokylän ja Kangasalan hallintopitäjän Lauri Kollaisen välillä Olof Hertoiij (Kangasalan 9.5.1761 pidettyjen käräjien pöytäkirjassa oleva kopio laamanni Jöns Knuutinpojan 1555 antamasta alkuperäisen kirjeen vidimaatiosta) tai Oleff Hertughe saman alkuperäisen kirjeen laamanni Knut Eerikinpojan 1.3.1519 antaman vidimaation kopio samassa pöytäkirjassa 9.5.1761 ja RA:ssa de la Gardieska -kokoelmassa oleva kopio). Päiväys on tiistai Simonin ja Judas Taddeuksen päivän jälkeen 1463 tai mcdlxij (1462), FMU IV 3219, 3186. Vuodet ovat väärin, koska käräjillä oli läsnä Turun tuomiokirkossa olleen hautakivensä mukaan 23.2.1460 kuollut Hämeen linnan päällikkö Olavi Tavast.

Kangasalan käräjillä 14.3.1460 Olaff Hertoga ok Henric Jesalayn (Vihtiälä) ilmoittivat avoimella kirjeellään, että käräjillä oli vahvistettu se maiden vaihto, jonka he olivat tehneet Ylä-Satakunnan kihlakunnantuomarin Pentti Lydekenpojan kanssa. Siinä he olivat antaneet Pentille kaiken sen maan, jonka Olaff Sylki oli omistanut Vääksyn ja Vihtiälän kylissä ja saaneet Pentiltä tämän osuuden for Hyffialaby ok for Korfis porte angh (Sylkistä ja Hyviälästä ks. Vääksyn, Vihtiälän, Oriveden ja Hyviälän kylät). Kirjeen sinetöivät Kangasalan kirkkoherra Olaff Finker ja Satakunnan vouti Hans Lindener, koska sen antajilla ei ollut omaa sinettiä (olivat siis talonpoikaista väkeä). VA kopio Laguksen kokoelmassa I n:o 118^a. Lagus on tehnyt tämän kopion Vääksyn kartanon arkistossa olleesta pergamenttikirjeestä, joka paloi arkiston mukana 1942.

Ex-kuningas Kaarle Knuutinpojan läsnäollessa Kangasalla 10.1.1466 pidetyillä laamanninkäräjillä tulivat oikeuden eteen Olof Hertogh ok Larss Matzson ja syyttivät till Anders Atte och Henrich Olsson ok the-
ris skiptis bröder (= Jokioisten kylän talollisia) tunkeutumisesta heidän metsäänsä ja kalavedelle. Laamannin sijaisena ollut Sten Henri-

kinpoika määräsi pidettäväksi katselmuksen, mutta heti tämän jälkeen osapuolet ilmoittivat käräjätalossa päässeensä riidassaan sovintoon. Sen mukaan riita-alue jaettaisiin puoliksi niin, että välirajana olisi seuraava linja: Yhaltasaarj (= Vesijärven Rajasaari ?) - Halkiselkä (Vesijärven selän yli ?) - Säynäjoensu - (joen laskupaikka Säynäjärven) - Säynäjärwj - Såthomasund (= Siitamansalmi) - Kutemajoki. Linja näyttää jättävän kaakkois- ja itäpuolelle Ruokosen ja Siitaman, joita kyliä ei 1466 vielä ollut, sekä länsi- ja luoteispuolelle vieläkin asumattomat metsäseudut. Koska Herttualalla oli vielä isonjaon aikaan siellä ulkopalsta, niin kaiketi nämä metsäseudut olivat Herttualalla sekä Ruokosen ja Siitaman seudut Jokioisilla ja Riun kylällä.

Sääksmäen kesäkäräjillä 18.8.1469 oli esillä rälssimies Niilo Tavastin ja talonpoikien välinen riita Valkeakosken myllyistä. Lautakunta koostui viidestä rälssimiehestä ja 12 ulkopitäjäläisestä talollisesta. Mukana oli myös Oloff Hentågh Kangessala. RA Hogenskild Bielke-samlingen vol.8, ote vanhasta tuomiokirjasta. FMU IV 3391.

HEIKKI Kangasalan laamanninkäräjillä 3.2.1508 oli lm Henrick Hertog, RA de la Gardieska samlingen orig.perg. FMU VI 5308. Kangasalan laamanninkäräjillä 3.3.1513 oli lm Henrich Herttua, VA Ylä-Satakunta KOa 4 f. 384, FMU VII 5641.

I

DOMINICUS Kangasalan laamanninkäräjillä 20.1.1533 oli lm Do^{cus} Hærtogh, VA orig.perg.kirjeet.

Mk 1540-66, 1569, pm 1558-66. Äv 1540: 6½, 1558: 5, 1559: 6, 1561: 3 (talo halottu), 1565: 3½, 1566: 3. Karja 1540: hev 2, le 10, nk 16, la 25, ny 25.125. Dominicus lenzman mk 1546 (ainoa tieto Dominicusuksen nimismiehydestä).

Lv 1556-57: 12-13½, 1558-59 (talo halottu) 9-9, 1561-62: 7-7, 1564-66, 5-2-8.

Ek 1553 Dominicus Hierttuala 2 leiv., VA 130^a f. 23. Ek 1554 Dominicus Herttualan 2 leiv., VA 1972 f. 71. Ek 1555 Dominicus Herttualan 1 leiv., VA 1978 f. 68. Ek 1556 Dominicus ibm (Herttualan) 1 leiv., VA 1998 f. 43v.

Sak kevk 26.4.1558 Dominicus Herttualan oli yksi niistä kuudesta isännästä, jotka olivat tehneet vahinkoa Toikkolan ja Hypparilän ulkopalstalla. Kk 20.10.1565 Dominichus Herttualan huonot aidat, sillat, tiet ja ojat, ei humalistoa.

Ia Hannula

SIPI DOMINICUKSENPOIKA mk 1567-68, 1570- , pm 1567- . Äv 1567: 3, Sig^{dt} Dominicuss. mk ja pm 1567, 1570, Sigfrid Dominicuss. mk 1571, Sig^{dt} Dominicuss. pm 1571. Lv 1567-71: 5-4-2½-1½-6.

Sak sk 24.10.1568 Sig^d Dominicusson Herttualan t > talon II Lauri Heikinpoika. Kk 22.9.1568 Sig^d Dominicusson Herttualan oli vallannut talon Ib Simolta osan siitä tontista, joka oli tangotuksessa mitattu Simolle. Sai 40 markan sakon, maksoi kruunulle 8 markkaa. Sk 10.1.1571 Madz Erichsson (talo III), Simon Augustinsson (talo Ib), Rasmus Larsson (talo IV) ja Lasse Hendersson (talo II) eli kaikki muut kylän isännät olivat ottaneet heiniä naapurinsa Sig^d niityltä. Saivat 3 markan sakot vahingonteosta.

Hv 1571 Herttuala: Sigfred Dominicusson ku 25, hev 2, le 7, nk 0-3-0-0, la 9, oa 149:3, ny 13.625.

Ib Aakkula

AUGUSTINUS mk 1561-64, pm 1558-64. Äv 1561: 3. Augustinus mk 1558-59, 1562, 1564, pm 1558-59, 1564, Augustinus pm 1561-62, mk 1561. Lv 1558-59:

9-6½, 1561-62: 2½-7, 1564: 5. Ek 1557 Augustinus ibm (Herttualan) 1 leiv. haukia ja 1 leiv. ruokakalaa, VA 2030 f. 34v. Sak kk 1559 Thomas Hauhalan (Sorola talo VI) sai 3 markan sakon vahingonteosta opå Her-tola Augustins äng.

SIMO AUGUSTINUKSENPOIKA mk 1565- , pm 1565- . Äv 3. Simon Agus-son mk 1565, 1569-70, Simon Agustss.pm 1565, Simon Aguss. mk 1566-67, 1571, pm 1566-71. Lv 1565-71 ka 4 13/14.

Lm Simon Aguss. Herttualan sk 24.10.1568, Simon Herttualan kk 22.9.1569, Simon Aguss. Herttualan sk 12.1.1570, Simonn Herttualan sk 10.1.1571, Simon Herttualan tk 22.3.1571 ja Simon Achuss. Herttualan kk 26.8.1571 eli yhteensä 6 kertaa.

Sak tk 24.3.1561 Simon Herttolan oli maannut väkisin Sorolan Marritta Mikontyttären (talo V) ja sai 40 markan sakon. Kk 31.7.1568 Simon Agusson ibm (Herttualan) huonot aidat ja sillat. Kk 22.9.1569 talon Ia Sipi oli ottanut haltuunsa tontin, joka tangotuksessa oli määrätty Simolle. Sk 10.1.1571 Simon Augustinusson oli ottanut muiden isäntien kera heiniä talon Ia Sipiltä.

Hv 1571 Herttuala: Simon Agusson hopeaa 7 luotia, ku 40, hev 2, le 8, nk 0-5-5-0, la 13, oa (ilman hopeaa) 190:- , ny 18.625.

II Putero eli Toljola

HEIKKI mk 1540-64, 1568, pm 1558-64. Äv 1540: 2½, 1541: 3, 1544: 2, 1557: 1½, 1568: 2. Karja 1540: hev 1, le 4, nk 6, la 7, ny 9.875. Hen. Toliamoj mk 1541-42, Hen. Toliamon mk 1546, Hen. Taloynen (?) mk 1552, Henric Toliamoijnen mk 1553-54, Hen. Toliamoinen mk 1555-59, 1564, pm 1562, mk 1568. Hindrick Tolia^{en} mk 1561-62. Hen. sutar pm 1558-59, Hendrick sutar pm 1561, 1563. Lv 1556-59 ka 2¾, 1561-62: 3-1, 1564: 3.

Lm Hen. Herttualan kevk 4.6.1557.

Sak sk 9.10.1550 Hen. Toliamoijnen huonot aidat, sk 7.11.1554 Hen. Toliamalan huonot aidat ja sillat, kk 13.8.1557 Hen. Puteroinen t > Leivin Gudmund (talo VI), kk 31.7.1568 Hen. Toliamoinen ibm (Herttualan) huonot aidat ja sillat.

ANTTI HEIKINPOIKA mk 1565-67, pm 1565- . Äv 1565: 1½, 1566: 2. Anders Hen.ss. mk 1565-67, Anders Toliamoinen pm 1565, 1568, 1570-71, Anders Toliamoi^{en} pm 1566, 1569, Anders Toliamo: pm 1567. Lv 1565-67: 2-1-2½, 1568: 7, 1569: 0, 1570-71: 1½-2.

LAURI HEIKINPOIKA mk 1569- .

Äv 1569: 2, Lass Hen.ss. Toliamoinen mk 1569-70, Lasse Hin.sson mk 1571. Sak sk 24.10.1568 talon Ia Sipi Dominicuksenpoika t > Lasse Hin. ss. ibm, sk 10.1.1571 Lasse Hendersson oli yksi niistä kylän isännistä, jotka ottivat heiniä naapurinsa talon Ia Sipin niityltä. Hv 1571 Herttuala: Lasse Hendersson ku 5, hev 1, le 3, nk 0-2-0-0, la 3, oa 46:7, ny 6.375.

III Eerola

ERKKI mk 1540-52, äv 1540: 3, 1541: 3½, 1544: 4. Karja 1540: hev 2, le 6, nk 6, la 10, ny 14.25. Erick lenzman mk 1552. Erkin nimismiehydestä ei ole muuta tietoa. Vielä 1546 nimismiehenä oli talon I Dominicus.

MATTI ERKINPOIKA mk 1553-1606, pm 1558- . Äv 1553: 4, 1557: 3½, 1565: 3, 1566: 3½. Madz Ericss. mk 1554, 1556-59, 1565, 1571, pm 1565-71, Madz Erichsson mk 1553, 1555, 1566-68, Madz Ersson mk 1561-62, Madz Erichson mk 1564, 1569-70. Lv 1556-59: 11-10-1½-8½, 1561-62: 2½-5½, 1564-71 ka 4 7/8.

Ek 1553 Madz ibm (Hierttuala) 2 leiv., VA 130^a f. 23. Ek 1554 Madz

lendzman 1 leiv., VA 1972 f. 71. Ek 1555 Madz lendzman 1 leiv., VA 1978 f. 68. Ek 1556 Madz ibm (Herttualan) 1 leiv., VA 1998 f. 43v. Ek 1557 Madz Herttualan haukia 1 leiv. ja ruokakalaa 1 leiv., VA 2030 f. 34v. Vuonna 1557 Madz Herttualan myi voudille yhden punaketun nahan, VA 2032 f. 12.

Vuonna 1554 Madz lendzman j Cangesale lainasi Kokemäenkartanosta punnan (= 6 pannia) ohraa. Laina-aika oli vuosi, VA 1972 f. 86.

Lm Madz Herttualan kk 26.9.1564, sk 4.2.1565, lk 27.2.1565, Madz Ericss. Herttualan kk 20.10.1565, Madz Erichss. Herttualan sk 23.1.1566, Madz Herttualan lk 30.3.1566, Madz Ericsson Herttualan kk 22.10.1566 eli yhteensä 7 kertaa.

Sak sk 11.12.1566 Madz Ericsson Herttualan sai 40 markan sakon maiden valtauksesta Leivin kylältä. Kk 22.9.1569 Madz Erichsson Herttualan sai 3 markan sakon vahingosta, jonka oli aiheuttanut Tuomas Martinpojan (talo IV ?) viljalle. Sk 10.1.1571 Madz Erichsson oli yksi niistä kylän isännistä, joka oli ottanut talon Ia Sipin niityltä heiniä.

Hv 1571 Herttualaa: Matz Ersson ku 40, hev 3, le 8, nk 0-4-5-0, la 10, oa 193: 6, ny 19.75.

IV Lauvala

LAURI MATINPOIKA Kangasalan laamanninkäräjillä 10.1.1466 oli Larss Matzson Olavi Herttuan ohella asianomistajana maariidassa jokioislaitten kanssa, FMU IV 3288.

LAURI mk 1540-52, äv 1540: 2½, 1541: 3. Karja 1540: hev 2, le 6, nk 5, la 9, ny 13.625.

RASMUS LAURINPOIKA mk 1553-84, pm 1558- . Äv 1553: 3, 1557: 2½, 1566: 3. Erasmus mk 1553-67, lv 1557, pm 1558-64, Rasmus pm 1565-66, Rasmus mk 1568-70, Rasmus mk 1571, Rasimus pm 1567-71. Antiokian piispana 200-luvun lopulla olleen Erasmusuksen palvonta tavoitti pohjoismaat vasta keskiajan lopulla. Suomessa siitä on merkkejä 1400-luvun puolivälistä alkaen, olipa Turussa p. Erasmusuksen kiltä. Noin v. 1500 laaditussa Kangasalan pyhimyskalenterissa Erasmus on 2.6. (ei 3.6. kuten yleensä pohjoismaissa. 2.6. oli käytössä muualla Euroopassa). [Aarno Malin, Der Heiligenkalender Finnlands s. 126, 247].

Lv 1556-59 ka 4 7/8, 1561-61: 6½-5, 1564-71 ka 3 7/8.

Ek 1553 Rasmus ibm (Herttualaa) 1 leiv., VA 130^a f. 23. Ek 1554 Rasmus Herttualan 1 leiv., VA 1972 f. 71, Ek 1555 Rasmus Herttualan 1 leiv., VA 1978 f. 68. Ek 1556 Rasmus Herttualan 1 leiv., VA 1998 f. 43v, Ek 1557 Rasmus ibm (Herttualan) 1 leiv. haukia ja samoin ruokakalaa, VA 2030 f. 34v.

Lm Rasmus Larss. Herttualan kk 16.6.1567, Rasmus Larss. Herttualan tk 19.3.1569. VA 2204 f. 43, 2225 f. 7.

Sak kevk 26.4.1558 Rasmus ibm (Herttualan) sakko vahingonteosta Toikkolan ja Hyppärilän ulkopalstalla. Kk 31.7.1568 Rasmus Larsson Herttualan huonot aidat ja sillat. Sk 10.1.1571 Rasmus Larsson otti kuten muutkin kylän isännät heiniä talon Ia Sipin niityltä.

Hv 1571 Herttualaa: Rasmus ku 20, hev 2, le 6, nk 0-3-0-0, la 8, oa 117:4, ny 12.5.

PIETARI LAURINPOIKA sak kk 13.8.1557 Per Larsson Herttualan oli maannut väkisin Leivin Matleenin (talo ?), joka oli impi ja siitetty lailisessa aviovuoteessa. Sakko 40 markkaa, josta maksoi kruunun osuutta 6 markkaa. Sama asia oli esillä Kangasalan rovastinkäräjillä. Sakko oli 6 markkaa, mutta Pietari sai köyhyytensä ja 'hyvien miesten' (= lautamiesten) rukouksen vuoksi armoa, niin että hän maksoi vain 2 markkaa.

TUOMAS MATINPOIKA sak kk 22.9.1569 talon III Matti Erkinpoika oli va-

hingoittanut osan viljansatoa aff Thomas Madzsson ibm.

talot Ib, III ja IV

Kulsialan syyskäräjillä 27.2.1576 vahvistettiin se kauppa, jolla Sääksmäen kihlakunnantuomari Jaakko Henrikinpoika oli aikoinaan ostanut aff Madz Ersson Herttualala, Rasmus Larsson ibm och Simon Augustinussen ibm heidän osuutensa aff Konniwässi ärerum. Samalla kertaa vahvistettiin Lasse Houtun (Pälkäneen Myttäälä talo VI ja Mälkilä talo XII, mikä viimeainittu oli Kangasalan hallintopitäjää) osuuden myynti samasta erämaasta Jaakolle. VA jäljennös Klaus Tottin Upsalan yliopiston kirjastossa olevasta maakirjasta, f. 213.

Eräsijan paikkaa ei voi tarkasti ilmoittaa Konneveden järven laajuuden vuoksi. Jaakko Henrikinpojalla oli siellä kaksi lampuotia, toinen Siikakoskella, mutta tämän Siikakosken omistuksen Jaakko oli hankkinut toisella tavalla. Herttualaisten eräomistuksen sijainti on poikkeuksellinen, sillä yleensä Kangasalan erämaita ei ole vallattu näin kaukaa.

taloihin sijoittamatta:

ERKKI PIETARINPOIKA sak kk 16.6.1567 Erich Persson Herttualan huonot aidat ja sillat.

LAURI ERKINPOIKA sak kk 26.8.1571 Lasse Erichsson Herttualan vastuupakoilu.

TARPILA kylä luettiin mk 1540-43 Herttualaan. Tarpila mk 1544-52, 1556-57, 1559-71, lv 1557, pm 1558-70, Tarpiala mk 1554-55, Tarpilaby mk 1558, pm 1571.

I Ylinen

LAURI Kangasalan kesäkäräjillä 14.7.1510 oli lm Lasse Tarpilan, VA p.kopio, FMU VII 5462.

JUHO MARTINPOIKA mk 1540-64, 1568, pm 1558-64. Äv 1540: 3, 1544: 3½, 1557: 3. Karja 1540: hev 1, le 6, nk 6, la 10, ny 12.25. Ions Tarpilan mk 1540, Jons Morthinss. mk 1557-58, Jons Morthenss. mk 1559-62, 1564, 1568. Lv 1556-59 ka 6 5/8, 1561-62: 5-6, 1564: 4.

Ek 1553 Iöns Tarppilan 1 leiv., VA 130^a f. 23. Ek 1554 Ions Tarpilainen 1 leiv., VA 1972 f. 71. Ek 1555 Iöns Tarpilainen 5 leiv., VA 1978 f. 68. Ek 1556 Jönss Tarpilan 1 leiv., VA 1998 f. 43v. Ek 1557 Iöns Tarpilan haukia 1 leiv., ruokakalaa 1 leiv., VA 2030 f. 34v.

Vuonna 1557 Ions Tarpilan myi voudille yhden punaketun nahan 8 äyristä sekä 34 oravannahkaa 6½ äyriin 3½ penningin hinnasta, VA 2032 f. 14.

Lm Jons Tarpila rovastin kk 8.9.1551, Jons Tarpilan kevk 27.4. 1554.

Sak rovtk 21.5.1555 Thomas Andersson Kartialan (Tursola talo VI) sai sakot hävyttömästä kielenkäytöstä emot Jons Tarpilan. Kevk 26.4. 1558 Jönss Tarpelan t > Bertill Solas hustru (Harhala talo X). Kevk 1558 Jons Tarpilan vahingonteko Toikkolan ja Hyppärilän ulkopalstalla. Sk 12.1.1561 Jons Tarpilan hakkasi maahan Pikkolan Tiburtiuksen aita, ja Tiburtius t > Jons Tarpilan. Sk 17.12.1563 Jons Tarpilan t > Joutsiniemen lampuoti Juho.

LAURI JUHONPOIKA mk 1565-67, 1569-1605, pm 1558- . Äv 1565: 3. Lass Jonss. mk 1565, Lass Ionsson mk 1566-67, Lasse Jonnson mk 1569-70, Lasse Jönsson mk 1571. Lass Jonss. pm 1566-67. Lv 1565-71: 4 2/7. Vuonna 1559 Lass Tarpilan myi voudille kiihtelyksen oravannahkoja (= 40 kpl.) 12 äyriin hintaan ja yhden 8 äyriin arvoisen ketunnahan. VA 2092 f. 3.

Lm Lass Tarpila sk 12.1.1561, Lasse Ionsson Tarpilan sk 11.12. 1566, Lass ionss. Tarpilan lk 3.3.1567, sk 9.3.1568, Lass Ionsson Tarpilan lk 12.5.1568, kk 31.7.1568, Lasse Tarpilann tk 19.3.1569, kk

22.9.1569, Lasse ionss. Tarpilan tk 15.3.1570, Lasse Jonsson Tarpilan sk 10.1.1571, Lasse Ionson Tarpilan tk 22.3.1571 ja Lasse Tarpilan kk 26.8.1571 eli yhteensä 12 kertaa.

Hv 1571 Tarpila: Lasse Ionsson ku 20, hev 2, le 5, nk 0-4-4-0, la 9, oa 140:- , ny 14.125.

II Alanen

KLEMETTI mk 1540-56, 1564, lv 1557, pm 1558-62. Äv 1540: 2½, 1541: 3. Karja 1540: hev 1, le 6, nk 6, la 11, ny 12.375. Lv 1556: 5, 1557: 5½, 1561: 1½, 1562: 6. Cle^{tt} Michellss. mk 1564. Ek 1555 Clemit Tarpilan 1 leiv. haukia, VA 1978 f. 68. Lm Clemet Tarpilainen rov.tk 7.1.1551.

MIKKO KLEMETINPOIKA mk 1557-62, 1565, 1567- . Pm 1563- . Äv 1557: 3. Michel Cle^{tt}ss. mk 1557, Michill (Michel) Clemetss. mk 1558-62, Michill Cle^tsson mk 1567. Lv 1564-71 ka 4 5/16. Sak kevk 26.4.1558 Michill Tarpilan sakko vahingonteosta Toikkolan ja Hyppärilän ulkopalstalla, tk 21.3.1564 Michell Tarpilan vastuupakoilu (?), kk 26.9.1564 Sorolan Sipi (talo II) t > Michell Tarpilan, lk 12.5.1568 Kyötikälän Simo Matinpöika (talo I) oli korjannut heinän Michill Clemetsson Tarpilan niityltä, jonka nimi oli Ra_tanitt_. Sk 10.1.1571 Michel Clemetson Tarpilan huonot aidat, sillat, tiet ja ojat.

Ek 1553 Michell ibm (Tarpilan) haukia 1 leiv., VA 130^a f. 23. Ek 1554 Michill ibm (Tarpilainen) 1 leiv., VA 1972 f. 71. Ek 1556 Michill ibm (Tarpilan) 1 leiv., VA 1998 f. 43v. Ek 1557 Mi^{cll} ibm (Tarpilan) haukia 1 leiv. ja ruokakalaa 1 leiv., VA 2030 f. 34v.

Hv 1571 Tarpila: Michel Clemetson ku 15, hev 2, le 4, nk 0-3-4-0, la 7, oa 110:5, ny 12.375.

NIISIUS mk 1566 Nisius äv 3.

PIKKOLA kylä luettiin Herttualaan mk 1540-43 ja Tarpialaan mk 1544-56, pm 1558-62. Pickoila mk 1557-62, 1565-70, pm 1563-71, Pichkoila mk 1564, Pickioola mk 1571.

I

JUHO mk 1540-52, äv 1540: 1, 1544: 1½. Karja 1540: hev 1, le 2, nk 1, la 3, ny 4.875. Ions Picku mk 1541-42, 1544, 1546, Jönss Picku mk 1552.

Ia

PAAVO mk 1553-56, lv 1557, pm 1558-59. Äv 1554: 1. Poffuall (Poffuel) Picku mk 1553-55. Pouall Pickoiij pm 1552. Lv 1556: 1½, 1557: 2, 1558: 2½, 1559: 1.

TIBURTIUS mk 1557-64, pm 1561-64. Äv 1557: 1. Lv 1561: ½, 1562: 1, 1564: 1. Tiburcius mk 1557, Tibursius mk 1558, Tiburtius mk 1559, 1561-62, 1564, pm 1563, 1564, Tijburtius Pickoi pm 1561-62. Marttyyrien legendan mukaan veljesten - Tiburtiuksen ja Valerianuksen muistopäivä oli 14.4., ja näin myös Kangasalan pyhimyskalenterissa. Sak kevk 26.4.1558 Tiburtius Pickolan sakko vahingonteosta Toikkolan ja Hyppärilän ulkopalstalla, sk 12.1.1561 Tiburtius Pickolan t > Tarpilan Juho (talo I).

PIETARI PIETARINPOIKA mk 1565-1607, pm 1565- . Äv 1565: 1. Pell Perss. mk 1565, pm 1568, Pell Persson mk 1566-68, pm 1569-71, Pelle Perssonn mk 1569, Pelle Persson mk 1570-71, Pelle Perss. pm 1565-66, Per Persson pm 1567. Lv 1565-71 ka 1 5/7. Sak kk 16.6.1567 Per smed Pickoilan huonot aidat ja sillat, sk 10.1.1571 Per Persson Pickoilan huonot aidat, sillat, tiet ja ojat. Hv 1571 Pickoila: Per Persson ku 5, hev 1, le 2, nk 0-2-0-0, la 5, oa 47:7, ny 5.625.

Ib

MARTTI mk 1553-56, lv 1557, pm 1558-59. Äv 1553: ½. Lv 1556: öde, 1557: ligger i öde.

YRJÖ JUHONPOIKA mk 1557-84, pm 1561- . Äv 1557: 1. Jören (Joren) Jönsson mk 1557, Jonson mk 1558, Jonss. mk 1559-60, 1564-65, Jonsson mk 1561-62, Jonnszonn mk 1569-70, Jonnsson mk 1571. Lv 1558: 0, 1559: 0, 1561: 1, 1562: ½, 1564-71 ka 1 1/8. Hv 1571 Pickoila: Jören Jonsson ku 5, hev 1, le 2, nk 0-1-0-0, la 3, oa 40:5, ny 4.875.

KYÖTIKKÄLÄ Ködzickele mk 1540, Gödhzsickile mk 1541, Gödhzickilä mk 1542, Ködzickä mk 1544, 1546, Ködzickälä mk 1553-56, 1565, 1567, pm 1564-67, 1570-71 ym. vähäisen vaihtelevia muotoja. Viljo Nissilä on katsonut Kyötikkälän johtuvan alasaksalaisesta miehennimestä Gödecke, Gödicke. Nimi on ollut käytössä etunimenä Suomessakin 1400-luvulla. Nissilä Virittäjä 1951: 3 s. 357.

LAURI Kangasalan laamanninkäräjillä 3.3.1513 oli lm Larss Hödikäinen, VA Ylä-Satakunta KOa 4 (1643-48) f. 384. FMU VII 5641. 1640-luvun kopiesissa on ilmeisesti lisänimen alussa ollut G ymmärretty H:ksi. Kangasalan laamanninkäräjillä 1.3.1519 oli lm Lasse Gotik. RA De la Gardieska samlingen p.kopio (?). FMU VIII 5970. Ilmeisesti tämä Lasse on sama kuin vuoden 1513 Larss. Nyt alun ö on muuttunut o:ksi.

I

OLAVI mk 1540-52, äv 1540: 1½, 1541: 2. Karja 1540: hev 1, le 5, nk 2, la 10, ny 9.25.

MATTI lm Madz Köydzickälä rovkk 8.9.1551.

MAARIT mk 1553-56, lv 1557, pm 1558-59, 1561. Äv 1553: 2. Maritth mk 1553, 1555-56, Marit mk 1554, Margret lv 1557, Maritta pm 1558-59, Marith pm 1561. Lv 1556: 4½, 1557: 4½, 1561: 2.

SIMO MATINPOIKA mk 1557-1611, pm 1562-63, 1565- . Äv 1557: 1½, 1566: 2. Simon (Sijmon) Madzsson (Madzss., Matzss.) mk 1557-71, pm 1562-63. Lv 1558: 5½, 1559: 3½, 1562: 4½, 1565-71: 3 3/14. Sak lk 12. 5.1568 Simon Madzsson Kotzickälän sakko vahingonteosta, koska oli mennyt korjaamaan heinän Tarpilan Mikko Klemetinpojan (talo II) Rautanittu nimiseltä niityltä.

Hv 1571 Kötzickälä: Simon Matzson ku 5, hev 1, le 6, nk 0-4-0-0, la 4, oa 99:3, ny 10.5. Vuonna 1556 Simon Matzsson Ködzickälän lunasti päivätyöhauet rahalla, VA 1998 f. 46v.

MARTTI pm 1563 Märthen lv 5.

II

PIETARI OLAVINPOIKA mk 1540-84, äv 1540: ½, 1541: 1, 1553: ½, 1557: 1, 1564: 1½, 1565: 1. Karja 1540: hev 1, le 2, nk 3, la 5, ny 6.125. Per Lucki mk 1546, 1554, 1556-68, Per Luckii mk 1552-53, Per Luickij mk 1569-70, Per Luckij mk 1571. Lv 1556-59 ka 1 3/4, 1561-62: 2-2, 1564-71 ka 1 1/4.

Hv 1571 Kötzickälä: Per Olsson ku 5, hev 1, le 2, nk 0-3-0-0, la 2, oa 38:1, ny 5.75.

III

HEIKKI mk 1540-68, pm 1558- . Äv 1540: 1½, 1541: 2, 1557: 1½. Kar-

ja 1540: hev 1, le 3, nk 1, la 6, ny 6.25. Hen. (Henrich, Hendrich) Snattar mk 1546, 1552-56, Hen. (Hendrich, Hendrick) Nattare mk 1557-62, Hen. (Hin., Hendrich) Nattari mk 1564-68, pm 1564-65. Vuonna 1556 Hen. Snattar Kõdzickelän lunasti päivätyöhauet rahalla, VA 1998 f. 46v. Lv 1556-59 ka 2 5/8, 1561-62: 7½-2½, 1564-71 ka 2. Sak sk 25.1. 1557 Hen. Snattari t > talon IV Hannu.

SIMO PIETARINPOIKA mk 1569-84. Äv 1569: 1½. Simon Persson mk 1569-71. Hv 1571 Kõtzickälä: Simon Persson ku 5, hev 1, le 3, nk 2-0-0-0, la 4, oa 51:7, ny 6.5.

IV

JUHO mk 1540-64, pm 1558-64. Äv 1540: 1, 1541: 1½, 1544: 1, 1553: 1½. Karja 1540: hev 1, le 3, nk 2, la 5, ny 6.625. Jons (Jöns) Säländh mk 1546, Säländ mk 1552, 1561, Säländi mk 1553, Säländi mk 1554, 1556, Seländi mk 1555, Säländ mk 1557, Seländ mk 1558, Säländi mk 1562, Seländi mk 1564. Lv 1556-59 ka 2½, 1561-62: 5½-2½, 1564: 1.

ERKKI pm 1565-66, lv 1565: 1, 1566: 0.

HANNU mk 1565- , pm 1567- . Äv 1565: 1½. Hans Säländi mk 1566-67, pm 1567-69, Säländi mk 1570, Seländh mk 1571, Säländi pm 1570-71. Lv 1567-71 ka 1. Sak sk 25.1.1557 talon III Heikki t > Hans ibm. Taloa ei ole hv 1571.

V

OLAVI mk 1540-52, äv 1540: 2, 1541: 2½. Karja 1540: hev 1, le 6, nk 5, la 11, ny 11.875. Ol. Somelan mk 1541, Ol. Somalan mk 1544, 1546, Oleff Somalan mk 1552.

SIPI OLAVINPOIKA mk 1553-79, pm 1558- . Äv 1553: 1½. Siffredh Somalainnen mk 1553, Sigfredh Somalainnen mk 1554, Sigfredh Somalainen mk 1555, Siffred Soomalainen mk 1556, Siffred (ym. kirjoitustapoja) Olsson (ym. kirjoitustapoja) mk 1557-71. Sak kk 16.7.1551 Siffred Somelan ja Thomas ibm (? , ehkä Suomelan kylästä) olivat vahingoittaneet Lempoisten Matin hevosta, sk 12.1.1561 Sifred Pickoilan (?) huonot ai-dat. Lv 1556-59 ka 3 1/8, 1561: 1, 1562: 4½, 1564-71 ka 1 11/16.

MATTI SIPINPOIKA hv 1571 Kõtzickälä: Märthen Sigfredzson ku 5, hev 1, le 2, nk 0-3-0-0, la 3, oa 41:7, ny 5.875. Oli mk 1580-1624. Koko kylä oli autiona 1698-1734.

Vesijärventaustan jakokunta

SOROLA Soroila mk 1540-42, 1554-70, lv 1557, pm 1558-62, 1564-71, Sorola mk 1544, 1546, 1553, Soroijla mk 1552, Soroilaby pm 1563, Soroilann mk 1571. Koko kylästä tehtiin 1650 säterikartano. Talojen järjestys on maakirjojen 1544, 1546 ja 1552 mukainen.

I

MARTTI mk 1540-65, pm 1558-65. Äv 1540: 1, 1541: 1½, 1544: 1. Karja 1540: hev 1, le 1, nk 1, la 2, ny 3.75. Morthen Pöhöij mk 1546, 1552, Mor. Kuningas mk 1553, 1555-56, Morthen Pöyhö mk 1557, Morthen Pöhiö mk 1558, 1560-61, Morthen Pöhij mk 1559, Morthen Pöyhiö mk 1562, Morthen Pöhiö mk 1564. Lv 1556:- , 1557:2, 1558: 1½, 1559: ½, 1561-62: 2-2½, 1564-65: 1½-2. Vuonna 1556 Morthen Pöhiö Soroilan lunasti päivätyöhauet rahalla, VA 1998 f. 46v.

MARTTI KAARLENPOIKA mk 1566-72, pm 1566- . Äv 1566: 1. Morthen Karlss. mk 1566, Morthen Karlsson mk 1567, Morthen Tapoilan pm 1566 (ks. Tursola talo VII), Morthen Karlss. pm 1567-68, Morthin Karlss. pm 1569, Morthen Karls. pm 1570-71. Lv 1566-71: ½-0-0-0-1-½, ka 1/3. Sak kk 16.6.1567 Morthen Soroilan huonot aidat ja sillat, tk 19.3. 1569 Morten ibm (Soroilan) ei vienyt Liuksialan kartanoon veroheiniä. Taloa ei ole hv 1571.

II

MIKKO mk 1540-52, äv 1540: 3, 1544: 3½. Karja 1540: hev 2, le 7, nk 3, la 8, ny 13.5. Mic^l Ködzic mk 1546, Mickel Ködzic mk 1552.

SIPI MIKONPOIKA mk 1553-84, pm 1562, 1564- . Äv 1553: 3, 1557: 2½. Siffredh Ködzickä mk 1553, 1556, Sigfredh Kodzicka mk 1554, Sigfred Ködzickä mk 1555, Siffredh Kötzickä mk 1557, Sipi Kötzick mk 1559-60, Sig^d Kötztick mk 1561, Kötzickä mk 1562, Sig^{dt} Kötzicke mk 1564, Sig^{dt} Michillss.mk 1566, Mi^lsson mk 1567, Mi^lss. mk 1568, Sigfridh Mickells-s. mk 1569-70, Sigrid Nillsson (?) mk 1571, Sigffred Mi^lss. pm 1567. Lv 1556: 0, 1557:- , 1558: 1½, 1559: 2, 1561:- , 1562: 4, 1564-71 ka 3 3/4. Vuonna 1556 Siffred Soroilan lunasti päivätyöhauet rahalla, VA 1998 f. 46v.

Sak tk 24.3.1561 Siffred Soroilan makasi väkisin Thomas Johannis stiuftotter (pappismies Thomas Johanniksen tytärpuoli. Tuomas oli 1560-luvulla Kangasalan kappalainen). Sipi sai 40 markan sakon, mistä maksoi kruunulle 12 mk eli miltei täyden kolmanneksen. Kk 26.9.1564 Sig^{dt} Kötzicka t > Tarpilan Mikko (talo II) ja t > Thomas bolmannen (ei kylää. Bolman oli veron kannosta huolehtiva neljänneskuntamies, Tuomas ilmeisesti Riun neljänneksessä, ks Tursola talo IVa). Tk 19.3 1569 Sig^d ibm (Soroilan) ei vienyt Liuksialaan veroheiniä.

Hv 1571 Sorolan: Sigfred Michelsson ku 15, hev 2, le 5, nk 0-2-2-1, la 8, oa 115:5, ny 12.5.

III

LAURI Kangasalan laamanninkäräjillä 10.1.1466 oli lm Larss Dawidsson, Ylä-Satakunnan tuomiokirja 1643-48 f. 183, FMU IV 3288. Talossa oli 1540-60 isäntänä Lasse Tael, Taffuell ja kopiassa on sama lisänimi voitu ymmärtää isännimeksi tai sitten Taveli johtuu Davidista.

LAURI mk 1540-64, lv 1557, pm 1558-59. Äv 1540: 1½, 1541: 2. Karja 1540: hev 1, le 2, nk 2, la 5, ny 5.625. Lasse Ta_el mk 1546, Lasse Tael mk 1552, Lasse Taffuell mk 1553-56, Lass(e) Taveli mk 1557-64. Lv 1556:4, 1557: 2½, 1558: 2, 1559: 1, ka 2 3/8. Vuonna 1556 Lasse Äijä Soroilan lunasti päivätyöhauet rahalla, VA 1998 f. 46v.

MATTI lv 1557: 5½, pm 1558-59, 1561 lv 1½ (tällöin poissa talon II Sipi, lv 1561 myös talon III Lasse). Pm 1563 Madz (sekä Sipi että Lauri poissa). Pm 1564-65 Madz Lassen tilalla. Lv 1564: 2, 1565: 1.

TUOMAS mk 1565-84, pm 1566- . Äv 1565: 2. Tho. Äijälän mk 1566-68, Thomas Äijälän mk 1569-70, Thomas Äielaynen mk 1571. Thomas Äijälän pm 1566, Thomas Äijälän pm 1567, Äijä Thomas pm 1568, Thomas Äijälän pm 1569-71. Lv 1566-71 ka 2 ½.

KNUUT TUOMAANPOIKA mk 1585-1601.

Sak tk 22.3.1571 talon IV Erkki Niilonpoika löi Knut Thomasson ibm tämän omassa talossa, minkä vuoksi sakon maksusummaa ei alennettu, vaan Erkki joutui kruunulle antamaan 2 markkaa. Hv 1571 Sorolan: Knut Thomasson ku 5, hev 2, le 3, nk 0-2-2-1, la 7, oa 87:4, ny 10.375.

IV

NIILO OLAVINPOIKA mk 1540-64, pm 1558-65. Äv 1540:1½, 1541: 2, 1544: 1½. Karja 1540: hev 1, le 3, nk 3, la 3, ny 6.875. Nils Olss. mk 1541-42, Nils (Nilis, Niels) Mattilan mk 1546-64. Lv 1556-59 ka 2 7/8, 1561-62 ka 3, 1564-65 ka 2½. Sak rovtk 21.5.1555 Nils Sarala (?) sakko töistä pyhäpäivänä. Vuonna 1556 Nils Soroilan lunasti päivätyöhauet rahalla, VA 1998 f. 46v.

ERKKI NIILONPOIKA mk 1565-1602, pm 1566- . Äv 1565: 1½. Erich (Erick) Nillss. (Nillsson, Nielsson) mk 1565-71, pm 1567-71. Lv 1566-71 ka 2.

Sak kk 22.10.1566 Erich Nillsson Soroilan huonot aidat, sillat ja ojat, tk 19.3.1569 Erich Nillsson ibm (Soroilan) ei vienyt Liuksialaan veroheiniä, tk 22.3.1571 Erich Nilsson Soroilan t > talon III Knuut Tuomaanpoika tämän omassa talossa. Koska lyöntiin liittyi kotirauhan häirintä, niin Erkki ei saanut tavanomaista helpotusta kruunun osuuden maksussa, vaan joutui suorittamaan 2 markkaa.

Hv 1571 Sorolan: Erich Nilisson ku 10, hev 1, le 2, nk 0-1-0-1, la 7, oa 57:4, ny 5.875.

V

NIILO mk 1540-52, äv 1540: 3, 1541: 3½. Karja 1540: hev 1, le 3, nk 2, la 6, ny 6.75. Nils Pa_i mk 1540, Nils Pa_olan mk 1544, 1546 Nils p^{uo}lann mk 1552.

KLEMETTI NIILONPOIKA mk 1553-1600, pm 1558- . Äv 1553: 3½, 1554: 3, 1558: 3½, 1559: 3, 1566: 3½. Clemith (Clemett, Clemet, Clemeth, Clemith) Nilsson (Nilson, Nillsson, Nilss., Nillss.) mk 1557-71, pm 1567-71. Lv 1556-59: ?-4-3½-2, 1561-62: 3-4, 1564-71 ka 3 13/16. Vuonna 1557 Clemet Soroilan osti Liuksialan kartanosta pannin ruista, VA 2030 f. 35v.

Lm Clemet Pa_oilan rovtk 7.1.1551, rovkk 8.9.1551, Clemet Soroilan sk 4.12.1553, Clemet Pauolan sk 7.11.1554, Clemett Soroilan sk 17.12.1563, tk 21.3.1564, kk 26.9.1564, Clemett Nilss. Soroilan sk. 4.2.1565, Clemetth Nilss. Soroilan kk 20.10.1565, Cle^{tt} Nillss. Soroilan sk 23.1.1566, lk 30.3.1566, kk 22.10.1566, Clemet Michelss. (?) Soroilan sk 11.12.1566, Clemet Nilss. Soroilan sk 9.3.1568, Clemet Mi^lss. (?) Soroilan kk 31.7.1568, Clemet Nillss. Soroilan sk 24.10.1568, sk 12.1.1570, Clemet Nilss. Soroilan tk 15.3.1570, Clemet Nilsson Soroilan sk 10.1.1571, Clemet Soroilast tk 22.3.1571 ja Clemet Soroilan kk 26.8.1571 eli yhteensä 21 kertaa. Sak sk 25.1.1557 Clemet Soroilan t > Erick Latu (Tursola talo XIII), kevk 1557 Clemet Soroilan t > Walbor Tursoilan (talo IX), sk 10.1.1571 Clemet Soroilan t > Nils Henderson ibm (talo ?).

Hv 1571 Sorolan: Clemet Nilisson ku 15, hev 2, le 6, nk 2-2-0-0, la 8, oa 115:5, ny 13.

TUOMAS sak kevk 27.4.1554 Thomas Pauoilan t > Thomas Kartialan (Tursola talo VIa).

VI

TUOMAS LAURINPOIKA muutti 1557 Liuksialan kuninkaankartanon tieltä Salmenkylän (Pirkkalan hallintopitäjä) talosta IV Sorolaan. Mk 1557-1601, pm 1559- . Äv 1557: 1½. Thomas Hauhalan mk 1557-61, 1564, 1567, Thomas Larss. mk 1565, pm 1566-71, Thomas Hauhalainen mk 1566, 1569-71, pm 1559. Lv 1558-59: 1½-1, 1561-62: 2½-2, 1564-71 ka 2 5/16.

Sak tk 29.3.1557 Suomelan talon II Lasse Rassila t > Thomas Hauhalan, kk 1559 Thomas Hauhalan sakko vahingonteosta Herttualan talon Ib Augustinuksen niityllä, tk 24.3.1561 Tursolan talon III Pietari t

8 lihashaavaa > Thomas Soroilan, kk 26.9.1564 Thomas Hauhala^{en} Soroila tottelemattomuus käräjillä, tk 19.3.1569 Thomas Hauhalainen Soroilan ei vienyt Liuksialaan veroheiniä.

Hv 1571 Sorolan: Thomas Hauhalainen 10 markan arvoinen panttima, ku 15, hev 2, le 5, nk 1-1-1-1, la 10, oa 138:1, ny 12.25.

taloihin sijoittamatta:

MARITTA MIKONTYTÄR sak tk 24.3.1561 Herttualan talon Ib Simo raiskasi Maritha Mickelsdotter Soroilaby (talosta 2 ?).

NIILO HEIKINPOIKA sak sk 10.1.1571 talon V Klemetti t > Nils Henderson ibm.

TURSOLA Tursoila mk 1540-42, 1553-55, 1566-71, lv 1557, pm 1558-59, 1563-70, Tursola mk 1544-52, 1556-62, pm 1561-62, Tursela mk 1564-65, Tursoilaby pm 1571. Seurataan mk:n 1540 järjestystä.

I-III

PIETARI Kangasalan laamanninkäräjillä 10.1.1466 oli lm Per Orava, FMU IV 3288, kopio Ylä-Satakunnan tuomiokirjassa 1643-48 f. 183. Kangasalan käräjillä 27.7.1474 oli lm Peder Orawayn, VA orig.p., FMU IV 3576, vuoden 1735 kopiassa on Peder Oråwainen, VA Ylä-Satakunta KOa 48 s. 436.

I liitetty Karttialaan 1675

JUHO mk 1540-65, 1568- , pm 1558-64. Äv 1540: 1½, 1541: 2, 1544: 2½, 1556: 3, 1557: 2. Karja 1540: hev 1, le 5, nk 2, la 6, ny 8.75. Ions Ora_ala mk 1540, Jons (Jöns) Ora_a mk 1541-42, 1546, 1553-55, lv 1557, pm 1558-59, 1562-64. Ions Ora_an mk 1552. Jöns (Jons) Ora_ainen mk 1556-62, 1565, 1569-70, Jons Ora_a^{en} pm 1561, mk 1564. Jöns Åra_ainen mk 1571. Lv 1556-59: 6-4½-4-2. Lv 1561-62: 2½-1, 1564: 2½. Vuonna 1556 Jons Ora_ainen Tursoilan lunasti päivätyöhauet rahalla, VA 1998 f. 46v. Sak tk 1551 Jonss ibm (edellä Per Orauaijnen, talo II) ei ollut suorittanut nimismiehelle kuuluvia maksuja. Sk 7.11.1554 Jons Tursolann t & Thomas ibm (talo IVa). Rovtk 21.5.1555 Jons Oraua sakko jonkin aiemmin annetun tuomion rikkomisesta.

MARKKU JUHONPOIKA pm 1565- , mk 1566-67. Äv 1566: 2. Marchus Ionss. mk 1566, Marchus Ionsson mk 1567, Marcus Ora_a pm 1565, Marchus Ionss. pm 1567-71. Lv 1565-71 ka 2 3/7. Sak tk 19.3.1569 Marcus Ionsson Tursoilan ei vienyt Liuksialaan veroheiniä, sk 12.1.1570 Marcus Ionsson Tursoilan huonot aidat ja sillat. Hv 1571 Tursoila: Marcus Josson ku 5, hev -, le 4, nk 0-2-0-0, la 2, oa 54:3, ny 5.25.

II liitetty Hannulaan 1620-luvulla

PIETARI mk 1540-56, äv 1540: 1½, 1541: 2. Karja 1540: hev 1, le 2, nk 1, la -, ny 4.5. Per Orauan mk 1546, 1552, Per Orauaijnen mk 1553-55, Per Orauainen mk 1556. Vuonna 1556 Per Orauainen Tursoilan lunasti päivätyöhauet rahalla, VA 1998 f. 46v. Sak tk 1551 Per Orauaijnen ei ollut suorittanut nimismiehelle kuuluvia maksuja. Lv 1556: 2.

ERKKI PIETARINPOIKA mk 1557-92, pm 1558- . Äv 1557: 2. Erich (Erick) Äijelen (Äijälän, Äijälän) mk 1557-64, Erick Ora_a lv 1557, pm 1558-65, Erich (Erick) Perss. (Persson, Pedersson) mk 1565-71, pm 1566-71. Lv 1557-59: 2-1½-2, 1561-62: 2-2, 1564-71 ka 2. Sak kk 1559 Erich Aijalan ibm (Tursolan) laiminlyönyt kyttivuoron, rovtk 6.9.1560 Erich Äijälän Tursola sakko sopimattomasta kielenkäytöstä (samalla kertaa samasta syystä myös Karin Orauala ja Valbor Tuitti). Hv 1571 Tursoila: Erich Persson ku

5, hev 1, le 2, nk 2-1-0-0, la 3, oa 55:5, ny 5.875.

III liitetty Hannulaan 1620-luvulla

MARTTI mk 1540-52, äv 1540: 1½, 1541: 2. Karja 1540: hev 1, le 1, nk 3, la 6, ny 5.25. Sak sk 3.11.1557 Morthen Oraualan huonot aidat ja sillat.

PIETARI MARTINPOIKA mk 1553-64, pm 1558-64, pm 1558-64. Äv 1553: 2. Per (Peder) Oraua mk 1553-56, Per (Peder) Morthensson (Morthenss., Mor.s., Mortinss.) mk 1557-64, pm 1558-63. Lv 1556-59: 4-4-4-2, 1561-62: 1½-4, 1564: 2 (myös Matti lv 2½). Vuonna 1556 Per Orauainen Tursoilan (myös talon II Pietari on mukana ja nimi samoin) lunasti päivätyöhauet rahalla, VA 1998 f. 46v. Sak tk 1551 Per Morthensson ibm (Tursolan) ei ollut suorittanut nimismiehelle kuuluvia maksuja. Tk 24. 3.1561 Per Tursolan löi kahdeksan lihashaavaa Sorolan talon VI Tuomaseen. Sakkoa tuli 48 markkaa, mistä Pietari maksoi kruunulle 10 markkaa.

MATTI MARTINPOIKA mk 1565-68, pm 1564- . Äv 1565: 2. Matz Mortenss. (Morthinss.) mk 1565-68, pm 1567-71. Lv 1564-71 ka 2 3/8. Sak kk 22.10.1566 Madz Mortensson Tursoilan huonot aidat ja ojat.

MATTI PIETARINPOIKA mk 1569-1600. Äv 1569: 2. Madz Persson (Perss.) mk 1569-71. Hv 1571 Tursoila: Matz Persson ku 10, hev 1, le 3, nk 1-1-0-0, la 6, oa 60:- , ny 6.75.

KAARINA sak rovkk 6.9.1560 Karin Orauala sakko sopimattomasta kielenkäytöstä.

IV a + b Karttiala

TAPANI noin v. 1450 laaditussa Turun tuomiokirkon ns. Mustaankirjaan otetussa Ylä-Satakunnan erämaiden luettelossa on n:o 12. Staffán Karttanijn yij mans skoga (neljän miehenosan omistajana), REA f. 139, Mk s. 587. Jo Jaakkola yhdisti 1924 tämän Tapanin Tursolan Karttioihin (Pirkkalaisliikkeen synty s. 99) ja Voionmaa hyväksyi ajatuksen (Hist. Ark. XXXV, 3 s. 8). Sijoitusta tukee lisäksi se, että myös n:ot 11, 13 ja 15-17 ovat Kangasalan hallintopitäjästä.

ANTTI mk 1540-52, äv 1540: 2½, 1541: 3, 1544: 3½. Karja 1540: hev 1, le 5, nk 4, la 8, ny 10. Anders Kartti mk 1546, 1552. Lm lk 20.1.1533 Kartian Antij, VA orig., perg.kirjeet.

IVa TUOMAS ANTINPOIKA mk 1553-84, pm 1558- . Äv 1553: 1½, 1557: 2. Thomass Karttia mk 1553, Thomas Karttia mk 1554-55, Karttia mk 1556, Karttiainen mk 1557, 1561, Cartiainen mk 1558, Kartiainen mk 1559, Kartti^{en} mk 1562, Karttia^{en} mk 1564, Karttialan mk 1566, Karttialan mk 1567, Thomas An.ss. mk 1565, pm 1567-69, Thomas Anderss. mk 1568-70, pm 1565, 1570-71, Thomas Andersson mk 71. Lv 1556-59 ka 6 3/4, 1561: 1½, 1562: 8½, 1564-71 ka 6 9/16. Vuonna 1556 Thomas Karttialan lunasti päivätyöhauet rahalla, VA 1998 f. 46v.

Lm Thomass Karttia sk 9.10.1550, Thomas Karttija rovtk 7.1.1551, kk 16.7.1551, Thomas Kartio piispankk 23.8.1554, Thomas Karttia sk 7.11.1554, Thomas Karttialan kk 20.8.1555, Tho. Karttialan kk 26.8.1556, Thomas Karttialan kk 13.8.1557, Thomas Karttia rovkar 24.9.1557, sk 3.11.1557, tk 28.1.1558, Thomas Karttiainen kk 10.9.1558, Thomas Karttialan rovkar 6.11.1560, Thomas Anderss. Tursoilan kk 16.6.1567 ja lk 12.5.1568 eli yhteensä 15 kertaa. Kesäkäräjillä 26.9.1564 Sorolan Sipi Kötsikkä (talo II) t > Thomas bolmannen. On ilmeistä, että tämä Tuomas oli Riun neljänneksen veronkantomies eli bolman, ja koska Tursolan IVa:n Tuomasta ei ole lautakunnassa tilivuosien 1561-66 aikana, niin hyvinkin

hän on ollut tuossa tehtävässä.

Sak kevk 2.6.1551 Thomas Karttialan t > Eric Suijnu ibm (Suinula talo Ib). Tuo ibm johtunee siitä, että Suinula laskettiin silloin tällöin yhdessä Aitolahden kanssa Karttialan kyläksi (ks. tätä). Siellä ei ollut tuohon aikaan Tuomasta. Kevk 27.4.1554 Thomas Pauoilan (Sorola talo V) t > Thomas Karttialan, samoilla käräjillä Thomas Karttialan sai sakon Tursolan Pietarin (Pedher Tursois) pukin tappamisesta. Kylässä asui tuolloin kolme Pietaria. Kk 1554 ks. IVb). Sk 7.11. 1554 Thomas Karttialan ja talon VI Juho Tavela saivat sakot vahingonteosta Riun Ambrosiuksen (talo II) kaskimaalla. Tk 16.3.1560 Thomas Karttialan sai sakon vahingonteosta, koska oli sekoittanut Herttualan talollisten nuotan ja pilannut heidän kalavetensä. Kk 17.7.1560 Thomas Karttialan sai 40 markan sakon, koska oli vallannut kirkkoherra Olavin niityn, joka kuului Kangasalan pitäjän pappilalle (ks. Laatulaa, myöhempi Pappila). Sk 12.1.1561 Thomas ibm (edellä Tursoilan talon VII Morten Tapailan) huonot aidat. Kk 22.9.1569 Thomas Andersson Tursoilan huonot aidat ja sillat. Sk 12.1.1570 Thomas Karttialan ja molempien Tavelien (talot VI ja VIII) koirat olivat tappaneet kylän muiden talojen lampaita. Hv 1571 Tursoila: Thomas Andersson ku 25, hev 3, le 7, nk 0-3-4-4, la 15, oa 205:5, ny 20.375.

IVb ERKKI ANTINPOIKA mk 1553-84, pm 1558- . Äv 1553: 1½, 1566: 2. Erich (Erick) Karttia (Karttia, Karttiainen, Kartiainen, Karttia^{en}, Karttialan) mk 1553-59, 1561, 1564, 1567. Erich (Erick) Anderss. (And.ss., An.ss., An.sson, An., Andersson) mk 1565-71, lv 1557, pm 1558-59, 1561-63, 1565-71. Lv 1556-59 ka 4 1/8, 1561-62: ½-4, 1564-71 ka 3 7/16. Vuonna 1556 Erich Karttialan lunasti päivätyöhauet rahalla, VA 1998 f. 46v.

Sak tk 1551 Erich Karttia ei suorittanut nimismiehelle kuuluvia maksuja, kk 12.7.1554 Erich Karttialan t > talon IV Thomas Karttialan. Kevk 1557 Erick Karttialan ei maksanut apuveroa.

Kangasalan kirkon omistaman Missale Aboense -messukirjan viimeisen painetun sivun alareunaan on 24.1.1569 tehty merkintä, jonka mukaan Erich Kartiasson on luvannut taata aina 40 markkaan asti sen, että Erich Rokoisthen (Ruokonen) ei esitä mitään estettä Karttian Erkin pojan Olavin avioliitolle Naappilan Maritta Laurintyttären (talo III) kanssa. Aarno Malin, Satakuntalaisia asiakirjoja 1500- ja 1600-luvuilta. Satakunta, Kotiseutututkimuksia VI (1926) s. 125.

Hv 1571 Tursoila: Erich Andersson ku 15, hev 2, le 5, nk 1-2-0-0, la 9, oa 100:5, ny 11.625.

OLAVI ERKINPOIKA isäntänä 1585-1605. Yllä mainitun Missale Aboensen viimeiselle painetulle sivulle 24.1.1569 tehdyn merkinnän mukaan Oluff Erichsson ij Cangasala til Tursola by oli menossa avioliittoon Naappilan Maritta Laurintyttären kanssa.

V

JUHO mk 1540 Ions äv ½, karja 1 lehmä.

VI yhdistetty Hannulaan 1607

JUHO LAURINPOIKA mk 1540-56, lv 1557, pm 1558-64. Äv 1540: ½, 1541: 2, 1554: 1½. Karja 1540: hev 1, le 3, nk 1, la 2, ny 5.75. Ions Lau. mk 1540-42. Jons (Jöns, Jönss.) Tael (Tauell, Taffueli, Taffuell, Taeli) mk 1546, 1552-56, lv 1557, pm 1558-64. Lv 1556: 5, 1557: 6, 1561: 2½, 1562: 1, 1564: 3. Vuonna 1556 Jons Taffuell ibm (Tursoilan) lunasti päivätyöhauet rahalla, VA 1998 f. 46v.

Sak sk 9.10.1550 Jönss Taeli huonot aidat, tk 1551 Jons Taeli ei suorittanut nimismiehelle kuuluvia maksuja, sk 7.11.1555 Jons Taffueli sai sakot talon IVa Tuomaan kanssa vahingonteosta Riun Ambrosiuksen (talo II) kaskimaalla.

MATTI mk 1557-64, äv 1557: 1½. Mattz Taueli mk 1557-59, Madz Taueli mk 1561-62, 1564. Lv 1558-59: 3½-1½. Sak sk 1.12.1558 Madz Villi Tursolast huonot aidat ja sillat, kk 1559 Madz Vella Tursolan t > talon IX Heikki Tuitti.

HEIKKI ERKINPOIKA mk 1565-84, pm 1565- . Äv 1565 1½. Hen. Tal_ia (?) mk 1566, Hendrick Taelij mk 1567-68, Hen. Taueli mk 1569-70, Hen. Tauill mk 1571, Hen. Villi pm 1565, Hin. Welli pm 1566, Hinrich Vellii pm 1568, Hin. Vellii pm 1569-70, Hinrich Vellinen pm 1571. Lv 1565-71 ka 2 6/7.

Sak lk 12.5.1568 Hendrick Velli Tursoilan t & talon IX Heikki Tuitti, sk 24.10.1568 Hin. Erichsson Tursoilan huonot aidat ja sillat, sk 12.1.1570 Per Taueli Tursoilan (talo VIII), Thomas Karttialan (talo IVa) ja Hin. Ta_eli ibm saivat sakot siitä, että heidän koiransa olivat tappaneet kylän muiden talojen lampaita.

Hv 1571 Tursoila: Hen. Ericsi Taueli ku 5, hev 2, le 5, nk 0-4-0-0, la 4, oa 96:7, ny 11.5.

VII liitetty Hannulaan 1610-luvulla

SIPI tai SIUKO mk 1540-52, äv 1540: 1½, 1541: 2, 1544: 1½. Karja 1540: hev 1, le 2, nk 2, la 3, ny 5.375. Sig^d mk 1540-42, Siuko mk 1544, Siuko Tapolan mk 1546, 1552. Nimi Siuko tulee ennemmin niimestä Sigurd kuin niimestä Sigfrid. Sigurdeja on kyllä ollut Ylä-Satakunnassa, mutta pyhimyksen nimenä Sigfrid oli tutumpi, ja se onkin Siukon pojan Martin patronyyminä.

MARTTI SIPINPOIKA mk 1553-84, pm 1558- . Äv 1553: 2. Mor. Tampoyla (?) mk 1553, Morthen (Morthin) Tapoilan mk 1554-59, 1561-62, 1564, 1566-67, pm 1565, 1569-71, Morthen Sig^dss. mk 1565, 1568, Morthen Tapio^{en} pm 1566, Morthen Tapoinen pm 1567, Märten Sigfridss. mk 1569-71. Lv 1556-59 ka 2 5/8, 1561-62: 1½, 1564-71: 2 5/8. Lm Mortin Tapoilan rovkk 8.9.1551. Sak sk 12.1.1561 Morten Tapoilan huonot aidat, sk 17.12.1563. Morthen Tapolan huonot aidat ja sillat. Hv 1571 Tursoila: Märthen Sigfredzson ku 10, hev 1, le 3, nk 1-1-1-1, la 7, oa 76:2, ny 7.875.

VIII Tavela

Hämeen ja Satakunnan yhteisillä maakäräjillä Pälkäneellä 1418 oli Oluf Dawidsson sen lautakunnan jäsen n:o 1, joka vannoi oikeaksi Mälkilän ja Taustialan kylien rajan. Ylä-Satakunnan tuomiokirjassa 25.1.1753 oleva kopio alkuperäisestä 1595 tehdystä vidimaatiosta. FMU VIII 6620. Sijoitus tähän taloon on vain lähin mahdollinen.

OLAVI ERKINPOIKA mk 1540-1608, pm 1558- . Äv 1540: 1½, 1541: 2, 1571: 1½. Karja 1540: hev 2, le 6, nk 6, la 7, ny 13.875. Ol. (Oleff, Oluff) Taueli mk 1540, 1546, 1557-66, 1569-70, Ol. Dauell mk 1541, Oleff Tauell mk 1552, Oluff Taffuell mk 1553-56, Oluff Taelii mk 1568, Oluff Tauill mk 1571. Patronyymiä ei esiinny 1540-71. Lv 1556-59 ka 5, 1561-62: 2½-4, 1564-71 ka 2 13/16. Vuonna 1556 Oluff Taffuell Tursoilan lunasti päivätyöhauet rahalla, VA 1998 f. 46v. Lm Oleff Da_eli rovkk 8.9.1551, VA 1945 f. 9. Sak tk 1551 Olaff Taueli ei suorittanut nimismiehelle kuuluvia maksuja. Hv 1571 Tursoila: Oluff Taueli ku 10, hev 3, le 3, nk 0-1-2-0, la 6, oa 102:4, ny 11.25.

PIETARI OLAVINPOIKA sak kk 16.6.1567 Per Ollsson Tursoilan huonot aidat ja sillat, sk 12.1.1570 Per Ta_eli Tursoilan & Thomas Karttialan (talo IVa) & Hin. Ta_eli ibm (talo VI) saivat sakot siitä, että heidän koiransa olivat tappaneet kylän muiden talojen lampaita.

IX liitetty taloon I 1610-luvulla

PIETARI mk 1540-52, äv 1540: 1, 1541: 1½. Karja 1540: hev 1, le 2, nk 1, la 5, ny 5.125. Per Latu mk 1546, 1552.

PIETARI mk 1553-56, äv 1553: 1. Per Tuitti mk 1553-54, Peder Tuitti mk 1556. Lv 1556: 2½. Sak tk 1551 Per Tuitti Tursolan ei suorittanut nimismiehelle kuuluvia maksuja. (Nämä Pietarit voivat olla yksi ja sama mies).

HEIKKI PIETARINPOIKA mk 1557-1601, pm 1558- . Äv 1557: 1. Hen. (Hinrich, Hendrich, Hindrick, Hendrick) Tuitti mk 1557, 1559, 1561-62, 1564, 1566-71, lv 1557, pm 1558-63, 1565, 1567, 1569. Hen. (Hinrich) Tuittu mk 1558, pm 1564, 1568, 1571, Hinder Tiuttu pm 1570. Lv 1557-59 ka 1, 1561-62: 3-½, 1564-71 ka 7/8.

Sak kk 26.8.1556 Hendrich Tursoilann t > Nils ibm (talo XI), sk 3.11.1557 Henrich Tursolan huonot aidat ja sillat, sk 1.12.1558 Hen. Tuitti ibm (Tursolast) huonot aidat ja sillat, kk 1559 Henric Tuitti Tursolan laiminlyönyt kyytivuoron, kk 22.10.1566 Hen. Persson Tursoilan t > saman kylän Marketta Erkontytär (talo ?), samoilla käräjillä Hen. Tuitti Tursoilan huonot aidat, sillat ja ojat (sakkoluetteloon on suoraan otettu ne nimimuodot, jotka ovat olleet käräjillä esitetyssä velvollisuuksiensa laiminlyöneiden listassa). Lk 12.5.1568 Hendrick Tuitti Tursoilan t > Hen. Velli ibm (talo VI), Hendrick Velli Tursoilan t > Hen. Persson Tuitti ibm. Kk 31.7.1568 Hen. Persson ibm (Tursoilan) huonot aidat ja sillat.

Hv 1571 Tursoila: Hen. Persson Tuitti ku 5, hev 1, le 2, nk -, la 2, oa 29:3, ny 4.25.

VALPURI sak kevk 1557 Sorolan Klemetti (talo V) t > Walbor Tursoilan. rovkär 6.9.1560 Valbor Tuitti ibm (Tursola) sakko sopimattomasta kielenkäytöstä.

X

KLEMETTI mk 1540-43, äv 1540: ½. Karja 1540: 1 lehmä.

XI

MAARIT mk 1540 Maritt äv ½, karja 1 lehmä.

Talot XII ja XIII olivat Tursolaa mk 1540-43 sekä jälleen vuodesta 1553 lähtien, mutta välillä 1544-52 Sorolaa. Tilivuoden 1557 alusta talojen yhteensä kuudesta äyrinmaasta annettiin 3½ Liuksialasta kylään siirretyille miehille, mutta 2½ äyrinmaata meni Kangasalan pappilalle.

XII liitetty Hannulaan 1620-luvulla

NIILO mk 1540-41, 1544-56, äv 1540: 2, 1541: 3, 1544: 2½, 1553: 3½. Karja 1540: hev 1, le 3, nk 3, la 7, ny 7.375. Nils Latu mk 1541, 1546, Nils Lattu mk 1552, Nils Latulan mk 1553-54, 1556, Nils Laatulan mk 1555. Lv 1556: 6.

HEIKKI sak tk 1551 Henrich Laatu ei suorittanut nimismiehelle kuuluvia maksuja (samasta syystä sakotettiin kaikkia muita kylän isäntiä paitsi Tapolan Marttia (talo VII) ja talon XII Niiloa, mutta Heikki on selvästikin Niilon sijasta luettelossa). Vuonna 1556 Hendrich Latulan lunasti päivätyöhauet rahalla, VA 1998 f. 46v (Samoin tekivät kaikki muut kylän isännät paitsi talon VII Martti Tapoila ja talon IX Heikki Tuitti. Tässäkin asiassa Heikki on selvästi Niilon sijasta).

Vuoden 1556 maakirjan marginaaliin on merkitty talojen XII ja XIII kohdalle: äro lagde under presteboledh, VA 1998 f. 26. Seuraavan

vuoden maakirjassa on kuitenkin Niilon tilalla toinen mies.

ESKO NILONPOIKA vuonna 1552 Eskill Nilsson aff Latula oli toinen niistä miehistä, jotka lupasivat mennä uudisasukkaiksi Kerppolan Jaakon (talo I) kotoa 20 peninkulman päässä (n. 12 km) olevalle eräsijalle ved Mändijsen träsk, VA 130^a f. 6v. Toinen miehistä, Kerppolan Tuomas Jaakonpoika onkin sitten Multialla Tarhapään eli Keskinen isäntänä, mutta Eskoa ei veroamaksavana näy samoilla tienoilla. Eräsijan nimen oikeasta tulkinnasta ks. Kerppola talo I.

HEIKKI FRANSINPOIKA (oli ollut Liuksialan talon V isäntä). Mk 1557-92, pm 1558- . Äv 1557: 1½. Hendrich (Hen., Henrick, Hindrich, Hend.) Ffranzss. (Ffranss., Frantzss., Frants.) mk 1565, 1568-71, pm 1561-63. Hen. (Hinrich, Hin.) Sisku mk 1566-67, pm 1564-71. Lv 1557-58:- , 1559: 1, 1561: 3, 1562: 0, ka 1564-67: 1 15/16. Sak sk 1.12.1558 Hen. Siskura ibm (Tursolast) huonot aidat ja sillat, sak tk 19.3.1569 Hen. Frantzsson ibm (Tursoilan) ei vienyt veroheiniä Liuksialaan. Hv 1571 Tursoila: Hendrich Raru Franszson ku 5, hev 1, le 4, nk 1-0-0-0, la 2, oa 54:3, ny 6.75.

XIII liitetty Hannulaan 1610-luvulla

ERKKI mk 1540-56, äv 1540: 2½, 1544: 2, 1553: 2½. Karja 1540: hev 1, le 4, nk 2, la 6, ny 7.75. Eric Latu mk 1541, Erich Latula mk 1553, Erich Laatula mk 1554, Erich Laatulan mk 1555-56. Mk 1554: ligger i öde, Madz Koisi (talo XIV) och Nils Latulan drager hans iorde skatth. Vuonna 1556 Erich Latulan lunasti päivätyöhauet rahalla, VA 1998 f. 46v. Lv 1556: 1½.

Sak tk 1551 Erich Laatu ei suorittanut nimismiehelle kuuluvia maksuja, rovtk 21.5.1555 Erick Latu ei ollut maksanut jousirahaa (vastasi kirkonkymmenystä, jota oli Kangasalla maksettu oravannahkoina, mutta uuden ajan alussa lunastettu 1 äyrytisellä täysikäistä miestä kohti). Sk 25.1.1557 Sorolan Klemetti (talo V) t > Erick Latu. Erkki on ilmeisesti muuttanut Palon taloon II, jossa on vuodesta 1564 isäntänä Erkki (Olavinpoika) Laatu.

ERKKI ERKINPOIKA sak rovtk 21.5.1555 Erick Erichsson Latu sakko työstä pyhäpäivänä. Muutti uudisasukkaaksi Ruokosiin.

AMBROSIUS PIETARINPOIKA mk 1557-1606, pm 1558- . Äv 1557: 2, 1559: 1½, 1560: 2. Brusius (Ambrosius, Ambrusicus) Perss. (Persson) mk 1565-71, pm 1571, Ambrosius Raru pm 1565-66. Lv 1559: 1, 1561-62: 3½-3½, 1564-71 ka 1 15/16. Vuonna 1559 Ambr. Tursola myi voudille yhden ke-tunnahan 6 äyrin hinnasta, VA 2092 f. 4. Sak sk 1.12.1558 Brusii Rarun huonot aidat ja sillat, sk 12.1.1561 Brusius ibm (Pickoilan ?) huonot aidat, 31.7.1568 Brusius Persson Tursoilan huonot aidat ja sillat, tk 19.3.1569 Brusius Persson ibm (Tursoilan) ei vienyt Liuksialaan veroheiniä, tk 15.3.1570 Brusius Persson Tursoilan t > Kerttu Heikintytär Tursolasta (talo ?). Hv 1571 Tursoila: Ambrosius Persson ku 10, hev 2, le 3, nk 0-3-0-0, la 5, oa 67:4, ny 9.125.

XIV autioitunut

MATTI mk 1553 Madz Koijsa äv ½, mk 1554 Madz Koisi maksaa osaksi Erkki Laatulan (talo XII) veron, mk 1556 Madz Koisi öde, jordh haffver Per Pynnä (Riku talo II).

KAARINA ERKINTYTÄR mk 1557-61, äv 1557: 1. Karin Erichsdotter mk 1557-59, Kadrin mk 1560, Karin Ersdotter mk 1561 (nimi pyyhitty yli). Ei maksanut voiveroa.

taloihin sijoittamatta:

PIETARI sak kevk 27.4.1554 talon IVa Thomas Karttialan tappoi Pedher Tursois bock. (Kylässä oli siihen aikaan kolme Pietaria).

MARKETTA ERKINTYTÄR sak kk 22.10.1566 talon IX Heikki Pietarinpoika t > Margreth Erichsdotter ibm.

ANNA sak kk 22.9.1569 Anna Larsdotter Tursoilan t >
JOHANNA Johanna ibm.

PAPPILA mk 1556 Erich Latulan & Nils Latulan (Tursola talot XIII ja XII) äre lagde under presteboledh, VA 1998 f. 26. Näillä taloilla oli 6 äv, mutta siitä meni 1557 kahdelle Liuksialasta muuttavalle 3½. Loput 2½ ovat jääneet pappilalle. Ei tiedetä, missä Kangasalan keskiaikainen pappila on sijainnut. Arvatenkin se oli kirkon lähellä Liuksialassa, ja siirrettiin nyt Tursolaan kuninkaankartanon tieltä.

RIKU Riku mk 1541-44, 1555-56, 1559-62, 1566-68, pm 1558-62, 1566, 1568, Riku by mk 1540, Rikuby mk 1546, 1552, pm 1563, Rickuby mk 1558, Ricku mk 1553, Riiku mk 1554, Rijku mk 1564-65, pm 1564, Riikw lv 1557, Rikuu mk 1557, Rikw pm 1565, 1567, mk ja pm 1569-71.

I Pynnölä

PIETARI Pirkkalan laamanninkäräjillä 25.2.1514 oli todistamassa Lempälän ja Pirkkalan maiden rajoista Teiskon pohjoisosissa maakuntakatselmusmiehistö, joka oli koottu Huittisista, Karkusta, Pälkäneeltä ja Pirkkalasta sekä Kangasalta, tosin vain yksi eli Per Pyno. RA Peringskölds Diplomatarium E 66, kopio vapaaherra Carl Gabriel Hornin luovuttamasta originaalista, FMU VII 5710. Kangasalan laamanninkäräjillä 1.3.1519 oli lm Per Pynne, RA De la Gardieska samlingen orig.p., FMU VIII 5970.

PIETARI mk 1540-64, pm 1558-64. Äv 1540: 2½, 1541: 3, 1557 2½. Karja 1540: hev 2, le 6, nk 3, la 7, ny 12.375. Per (Peder, Pedher) Pynnä mk 1546, 1553, 1555-59, 1561-62, lv 1557. Per Pinne mk 1552, Pedher Pynna mk 1554, Per Pynnäri mk 1564. Lv ka 1556-59: 5 5/8, 1561-62: 3½-6½, 1564: 8. Sak tk 1551 Per Pynnä ei suorittanut nimismiehelle kuuluvia maksuja.

AMBROSIUS PIETARINPOIKA mk 1565-1611, pm 1565- . Äv 1565: 2½. Brusius Pynnä mk 1565-70, pm 1569, Brusius Pynne mk 1571. Lv 1565-71 ka 4 5/14. Lm Brusius Pynnä kk 13.8.1557. Sak kevk 26.4.1558 Brusius Rikun vastuupakoilu. Hv 1571 Riku: Ambrosius Persson ku 15, hev 2, le 7, nk 1-2-2-2, la 12, oa 155:5, ny 16.

II Klemola ja Rekola

MIKKO ANTINPOIKA mk 1540- , pm 1558-67. Äv 1540: 4. Karja 1540: hev 2, le 8, nk 10, la 13, ny 18.625. Mic¹ Lemolan mk 1546, Michel Lemolan mk 1552, Michel Lemoilan mk 1553, Michill Lemoilan mk 1554-56, Michell Clemoilan mk 1557-59, 1562, 1564, Michel Lemoilan mk 1561, Michell An.ss. mk 1565-66, Michill Andersson mk 1567. Lv 1556-59 ka 7 1/8, 1561-62: 2½-5½, 1564-67 ka 3 3/4.

Lm Michil Lämola lk 1.3.1530, VA orig.p., FMU VIII 6492. Michell Lemoilan rovkär 24.9.1557, Michel Lemoilan Riku, VA 2033 f. 6, 2113 f. 11.

Eom 1552 Michill Lemola & talon IV Sarkolan Ambrosius yksi eräsi- ja benempd Valkialax 18 peninkulman päässä kotoa. Siellä ei ollut asutettavaksi kelpaavaa paikkaa, VA 130^a f. 8v. Ek 1553 Michell Riiusth 1 leiv., VA 130^a f. 23. Ek 1554 Michill Clemoilan 1 leiv., VA 1972

f. 71. Ek 1555 Michill Clemoilan 1 leiv., VA 1978 f. 68. Vuoden 1589 tarkastusmaakirjan mukaan Walkilax Poffual Tiusainen asui på Cangasala Eremarck aff Rikuby, VA 2401^p f. 616. Kyse on Keuruun Valkealahden kylästä, jossa 1564 oli kolme veroa maksavaa uudisasukasta, Per Tiusainen, Anders Kopoinen ja Anders Ruorainen, VA 2164 f. 68v. Liuksialan kuninkaankartanoa lahjoituksena hallinneen Sigrid Eerikintyttären hyväksi saatiin 20.1.1595 laamannintuomio Liuksialan ja Leivin kylien entisistä erämaista. Sen mukaan Paavo Tiusainen asui Leivin ja Antti Ruorainen Liuksialan mailla. VA Topographica Kangasala.

Ruoveden hallintopitäjän taloista tehtyjen haltijaluetteloiden mukaan Antti Koponen asui 1564-85 Multian Sinervämäen Kopolaa ja Antti Ruorainen Isojärven (Sinervämäen) Ruorasta eli Markkulaa, kun taas Pekka ja Paavo Tiusanen isännöivät peränjälkeen Keuruun Valkialahden Tiusalaa (Matti J. Kankaanpää, Vanhan Ruoveden talonhaltijat 1552-1809, Vanhan Ruoveden historia I:2, liiteosa s. 80, 70, 27). Mainituista uudisasukkaista oli todella 1612 Liuksialan alainen lampuoti vain Antti Ruorainen, VA 2508 f. 45v. Vuoden 1564 maakirjassa on Multialla Sinervämäessä asuneet sijoitettu Valkealahdella asuneen Tiusaisen perään. Seuraavat ovatkin jo Multiaa. Sinervämäki oli 1552 yksin Riun Sarkolan (talo IV) hallussa. Näin ollen Valkealahden Tiusala jää Riun Klemolan miesten eränkäynnin kohteeksi. Tienoolla on voinut olla Sarkolan osuuden lisäksi vielä myös leiviläisten valtauksia.

Pirkkalan ja Messukylän talvikäräjillä 23-24.1.1679 oli esillä Takahuhdin ja Laalahden välinen riita Tervakorvenmaasta (nykyään Tampereen kaupungin Aitolahdea). Tällöin Takahuhdin puolesta esitettiin Aksel Kurjen kihlakunnantuomio 5.8.1588 Tervakorven sarasta niittyineen. Tähän tuomioon sisältyi selostus laamanni Jöns Knuutinpojan 6.3.1544 antamasta eräiden vaihtojen ja perinnönjakojen vahvistuskirjeestä. Selostuksen mukaan Riun kylän Mikko oli avioituessaan Takahuhdin Matti Laurinpojan (= talon VII eli Kyrölän Matti Kalamies) isän sisaren kanssa saanut vaimonsa puolesta tuon Tervakorven saran niittyineen, mutta Riun kylässä tapahtuneessa perinnönjaossa hän oli luovuttanut sen sisarelleen, joka oli naitu Aitolahden Laalahdeen. Näin Laalahden tila oli saanut tuon saran haltuunsa. VA Ylä-Satakunta KOa 7 s. 517-518.

Kyrölän Matti Laurinpoika oli isäntänä jo 1540 ja vielä ainakin 1559. Riun Mikon avioliitto hänen tätinsä kanssa on solmittu kaiketi vuosia ennen 1544. Samastus vuoden 1530 lautamieheen Lemolan Mikkoon on jokseenkin varmasti oikea. Vuoden 1544 Mikko on selvästikin ollut elossa 1544, joten hän oli silloin Lemolan isäntänä ja pitänyt isännöyttyä yli vuoden 1571 vielä kahdeksannella vuosikymmenellään. Hv 1571 Riku: Michel Andersson ku 15, hev 2, le 6, nk 2-0-3-3, la 15, oa 156:7, ny 15.875.

KLEMETTI vuonna 1555 Clemeth Riku bolman, VA 1978 f. 70. Sak sk 10.1 1571 Clemett Rickust huonot aidat, sillat, tiet ja ojat.

MIKKO KLEMETINPOIKA pm 1568- . Michell Cle^{tt}sson pm 1569. Lv 1568-71: 5-3-4-3.

MARTTI KLEMETINPOIKA sak sk 4.2.1565 talon III Kristoffer t > Morthen Clemettsson ibm.

III Tanhuanpää

NIILO Kangasalan laamanninkäräjillä 13.1.1441 oli lm Niels Swiare, RA De la Gardieska samlingen, alkuperäisen kirjeen orig.perg. vidi-maatio 24.1.1463. Loppulyhennys on tulkittu väärin? Kangasalan laamanninkäräjillä 10.1.1466 oli lm Niclis Suinu VA vuosien 1643-48 tuomiokirja f. 183, FMU IV 3288.

NIILO mk 1540-42, äv 1540: 1, 1541: 3. Karja 1540: hev 2, le 6, nk

3, la 10, ny 12.75.

PERTTU mk 1543-64, pm 1558-64. Äv 1543:3, Bertil Suijnu mk 1546, 1552, Bertil Suini mk 1553, Bertill (Bertil) Suinu mk 1554, 1556-64, Bertill Swinu mk 1555. Lv 1556:59: 7-7-9-8, 1561-62: 1½-8, 1564: 4. Sak tk 1551 Bertil Suijnulan ei suorittanut nimismiehelle kuuluvia maksuja.

KRISTOFFER PERTUNPOIKA mk 1565-84, pm 1565- . Äv 1565: 3. Lv 1565-71: 2-4-5-5-3-5-3, ka 3 6/7. Sak kk 26.9.1564 Christoffer Bertilsson Riwnn vastuupakoilu, sk 4.2.1565 Christoffer Bertillsson Riikust t > talon II Martti Klemetinpoika. Hv 1571 Riku: Christoffer Bertilsson ku 15, hev 2, le 7, nk 1-2-2-2, la 13, oa 168:1, ny 16.125.

IV Sarkola

AMBROSIUS mk 1540-56, lv 1557, pm 1558-59, 1562-64. Äv 1540: 5, 1544: 4½, 1553: 6. Karja 1540: hev 2, le 8, nk 10, la 15, ny 18.875. Brusius Sarkolan mk 1546, 1552, Brusius Sarchoiij mk 1553-54, Brusius Särckä mk 1555, Brusius Sarkoiij mk 1556. Lv 1556-57: 8-6½, 1562: 7, 1564: 5.

Lm Ambrosius Sorkyla lk 1.3.1530, VA or.p., FMU VIII 6492. Ambrosius Sarkolan lk 8.2.1540, VA Topographica Kangasala, Ambrosius Sarchej tk 8.2.1540, VA Topographica Kangasala, Brusius Sarcholan tk 9.2.1554, Brusius Rikun kevk 27.4.1554, Ambrosius Riwn sk 7.11.1554, Brusius Sarcholan tk 12.2.1555 ja Brusius Sarcholan stk 5.5.1556 eli yhteensä 8 kertaa.

Sak tk 1551 Brusius Sarkolan oli sen katselmuskunnan jäsen, jonka piti selvittää Tiihalan ja Leipin välisen rajan oikea kulku. Kukin jäsen sai 3 markan sakon, koska eivät pystyneet yksimieliseen ratkaisuun.

Eom 1552 Ambrosius aff Sarkoila & talon II Mikko Lemola yksi eräsija benempd Valkialax, VA 130^a f. 8v. Eräsija sijaitsi Keuruun Valkealahdella (ks. talo II). Eom 1552 Ambrosius Sarkoiijlan yksi eräsija benempd Kulhapää 24 peninkulman päässä kotoa. Siellä ei katsottu olevan sopivaa paikkaa uudistilaksi, VA 130^a f. 8v. Ek 1553 Ambrosius Sarkolan 1 leiv., VA 130^a f. 23. Ek 1554 Brusius Sarchoilan 1 leiv., VA 1972 f. 71. Ek 1555 Brusius Sarcholan 1 leiv., VA 1978 f. 68. Ek 1556 Brusius Sarkoiij 1 leiv., VA 1998 f. 43v.

Vuoden 1589 tarkastusmaakirja f. 605: Sijnärffuämäki Anders Rorainen boor på Kangasala eremarch Rijku by. Isäntäluetteloiden mukaan Multian Isojärven eli Sinervämäen Ruorasta eli Markkulaa asui Antti Ruorainen 1564-1580 ja 1584-1604. Sinervämäki on Multian eteläosassa, mutta luettiin 1564 Valkealahteen. Vuonna 1552 mainittu Kulhapää on Multian pohjoisrajalla, ja sinne ei tullut uudisasutusta.

LAURI AMBROSIUKSENPOIKA mk 1557-1611, pm 1561, 1565- . Äv 1557: 3½, 1562: 4½. Lasse Brusiusson mk 1557-62, Lasse Brusiusson. mk 1564-71, pm 1566-67, 1569-71, Lasse Ambrosiusson. pm 1561, Lasse Bru.ss. pm 1568. Lv 1558-59: 8-6, 1561: ½, 1565-71 ka 6 1/7. Vuonna 1559 Lasse Sarcholaby myi voudille 30 oravannahkaa yhteensä 8 äyrin hinnasta, VA 2092 f. 1. Sak rovkär 24.9.1557 Lasse Sarchoilan vastuupakoilu, sk 1.12. 1558 Lasse Sarkolan huonot aidat ja sillat, kk 1559 Eskil, Sarcholan Lasses dreng vastuupakoilu, kk 22.10.1566 Lass Ambrosiusson Rikun huonot aidat, sillat ja ojat, kk 31.7.1569 Lasse Brusiusson ibm (?) huonot aidat ja sillat. Hv 1571 Riku: Lasse Sarkoiij ku 25, hev 3, le 11, nk 0-2-5-4, la 13, oa 250:5, ny 24.125.

JUHO AMBROSIUKSENPOIKA sak lk 27.2.1565 Jons Brusiusson j Riku oli tehnyt lapsen till Biridtt Larsdotter Suoiss by j Birckala sochn (Ylöjärven Suojanen), sakko 40 markkaa, maksoi kruunulle 8 markkaa.

ESKO, talon renki sak kk 1559 Eskel, Sarcholan Lasses dreng vastuupakoilu.

Vuonna 1552 hele Riikuby omisti yhteisen ulkopalstan kahden peninkulman (noin 12 km) päässä ved Vadi träsk (Vesijärvi?) som kallas Syffuenlachden pohia (matka sopii Siitaman Syvälahteen). Paikka katsottiin asumiskelpoiseksi ja sinne lupasi lähteä uudiasukkaaksi Havisvan Heikki Martinpoika (talo ?). Ks. Siitama.

AITOLAHTI eli **KARTTIALA** luettiin Rikuun mk 1540-56. Myös Suinula oli Karttialaa lv 1557, pm 1558-63. Aitolax mk 1557, 1559, 1561, 1565-68, Aitolaxby mk 1558, Aijttolax mk 1562, Aittolax mk 1564, Aitoilax mk 1569-70, Aijtoilax mk 1571. Cartiala lv 1557, Karttiala pm 1558, 1561, 1564-71, Kartiala pm 1559, 1562-63.

I a + b Franssila

FRANS mk 1540-64, pm 1558-63. Äv 1540: 2, 1541: 2½, 1544: 4, 1564: 2 (talo on halottu). Karja 1540: hev 1, le 8, nk 8, la 12, ny 15.5. Ffrandz Suijnu mk 1546, Frandz Suijnun mk 1552, Frandz Kartian mk 1553, Frandz Karttia mk 1554-55, Frandz Kartia mk 1556. Lv 1556-59: 4-7-9-6, ka 6½; 1561-62: 1½-6½.

JUHO FRANSINPOIKA mk 1565-1602, pm 1564- . Äv 1565: 2. Jons Franss. mk 1566, Jons Fransson mk 1567, Jons Frantzss. pm 1568, Jons Franss. pm 1569-71. Lv 1569-71. Lv 1564-71 ka 4 15/16. Sak kk 22.10.1566 Jons Frandz Aitolax huonot aidat, sillat ja ojat, lk 3.3.1567 Jons Ffransson Aitolax t > talon Ib Paavon vaimo, lk 12.5.1568 Jons Fransson Aitoladen t > Hen. Nillsson ibm (?), kk 22.9.1569 Jons Frantzsson Aitolax huonot aidat ja sillat. Hv 1571 Aitolax: Jons Frantzson ku 15, hev 3, le 7, nk 0-3-3-0, la 8, oa 156:7, ny 17.

Ib PAAVO FRANSINPOIKA mk 1564-84, pm 1564- . Äv 1564: 2. Påuall Ffransson mk 1568. Lv 1564-71 ka 4 1/8. Sak lk 3.3.1567 talon Ia Juho t > Påualls hustru ibm., kk 22.9.1569 Pouall Frantzsson ibm (Aitolax) huonot aidat ja sillat. Hv 1571 Aitolax: Påual Frantzson ku 10, hev 2, le 5, nk 0-4-2-0, la 7, oa 117:4, ny 12.875.

SUINULA luettiin Rikuun mk 1540-56 ja Karttialaan lv 1557, pm 1558-63. Suinula mk 1557-71, pm 1564-71.

Ia Markkula

HEIKKI PIETARINPOIKA mk 1540-84, pm 1558- . Äv 1540: 2, 1541: 2½, 1553: 1½ (talo halottu), 1557: 2. Karja 1540: hev 1, le 10, nk 3, la 12, ny 15. Hen. Suinu mk 1541-42, 1553-57, 1559, 1564, Hen. Suijnu mk 1546, 1552, Hendrick Suin mk 1561, Hen. Perss. mk 1565, 1567-68, 1570-71, Hen. Persson mk 1566, Hen. Perssonn mk 1569, Henrich Ionsson (?) pm 1569. Lv 1556-59: 1-4-6½-3, 1561-62: 3-4, 1564-71 ka 4 11/16.

Lm Hen. Suijnu kevk 2.6.1551, Hen. Suinu rovkär 24.9.1557.

Sak tk 1551 Hen. Suijnu sai 40 markan sakon otettuaan itselleen Sipi Pynn (Suomatka talo I) kaataman hirven, Hendrich Suijnu ei suorittanut nimismiehelle kuuluvia maksuja, sk 1.12.1558 Henrich Suinu t > talon Ib Erkki, sk 17.12.1563 Hen. Swinu vastuupakoilu, kk 22.9.1569 Hin. Suinulan huonot aidat ja sillat.

Hv 1571 Aitolax: Hen. Ersson ku 10, hev 2, le 6, nk 1-0-0-0, la 4, oa 96:2, ny 11.

PIETARI HEIKINPOIKA sak kk 26.8.1571 Per Hendersson Suinulan huonot aidat ja sillat. (Etu- ja isännimet vaihtuneet?).

Ib Seppälä

ERKKI PIETARINPOIKA mk 1553-65, 1568, pm 1558-64. Äv 1553: 1½, 1557: 2. Erich Suinu mk 1553-56, Erick Perss. mk 1565. Lv 1556-59: 4-5-4-5, 1561-62: 3-6, 1564: 6. Vuonna 1556 Erich Suinu lunasti päivätyöhauet rahalla, VA 1998 f. 46v. Lm Erick Suijnu sk 9.10.1550, Erick Suijn piispan tk 21.5.1555, Erich Suinu rovkär 6.11.1560. Sak sk 9.10.1550 Erick Suijnu huonot aidat, tk 1551 Erich Suijnu ei suorittanut nimismiehelle kuuluvia maksuja, kevk 2.6.1551 Riun Thomas Kartialan (talo IVa) t > Eric Suijnu ibm, sk 1.12.1558 Erich Suinu t & talon Ia Heikki, tk 16.3.1560 Erich Suinulan laiminlyönyt kyytivuoron.

JAAKKO ERKINPOIKA mk 1566-67, 1569-85, pm 1565- . Äv 1566: 2. Jacob Erichss. mk 1566, 1570, Jacob Erichsson mk 1569, Jacob Erss. pm 1566, Jons (?) Erichss. mk 1567, Jacob Michelss. (?) pm 1569. Lv 1565-71 ka 4 9/14. Lm Jacop Suinulan kk 20.8.1555, Jacop Suni (?) sk 3.11.1557. Sak sk 17.12.1563 Jacop Swinu vastuupakoilu, kk 22.9.1569 Jacob ibm (Suinulan) huonot aidat ja sillat. Hv 1571 Aitolax: Jacob Ersson ku 15, hev 3, le 7, nk 0-2-0-0, la 10, oa 135:5, ny 15.25.

taloihin sijoittamatta:

OLAVI sak tk 12.2.1555 Vehoniemen Mikko Matinpoika (talo VII) t > Oluff Aitolahden.

YRJÖ RAGVALDINPOIKA sak kk 26.8.1571 Jören Raffwaldsson ibm (edellä talon I Per Hendersson) huonot aidat ja sillat.

TOOSILA

HEIKKI Riun kylässä Suinulan talojen jälkeen mk 1540: Hen. Tosi, äv 2, karja nichil (ei mitään), mk 1541: Hen., äv 2, samoin mk 1542 ja 1543.

Alilaamanni Klemet Gröp on Kangasalan käräjillä 21.3.1574 (1573?) antanut tuomiokirjeen Toosilan eli Ilmoitunniemen (Ylmaijtunniemj) tilan omistuksesta Nokian kartanon Yrjänä Maununpojan hyväksi. RA De la Gardieska samlingen, päiväys 21.3.1574, VA Harvialan kopiokirja s. 10-14, päiväys 21.3.1573.

Yrjänän äiti oli Barbro Jepentytär, Ylä-Satakunnan tuomarina 1502-1519 toimineen Jeppe Valdemarin- (eli Folmerin-) pojan tytär ja ilmeisesti ainoa perijä. Jeppe oli ostanut Nokian kartanon 1505 (FMU VI 5146) ja hän omisti mm. Kangasalan Vääksyn kylässä neljänneskoukun (äv 3) maan (Eino Jutikkala, Vääksyn historia ss. 14-16). Barbro oli saanut Ilmoitunniemen eräältä Ruoko Pieti nimiseltä mieheltä lupaamalla tälle elinikäisen syytingin. Barbron toinen aviomies Olavi Laurinpoika (Yrjänän isäpuoli) oli sitten tehnyt sellaisen vaihtokaupan, että Pirkkalan Tanilassa taloa III isännöinyt Henrich Thosi j Birchala antoi tilansa Olaville ja muutti Ilmoitunniemeen. Vaihdon vuotta ei Gröpin kirjeessä sanota, mutta Olavi mainitaan Barbron aviomiehenä 1.3.1529 (Harvialan kopiokirja VA:ssa, s. 15), ja vaihto on ilmeisesti tapahtunut noihin aikoihin tai 1530-luvulla.

Heikki Toosi oli 1540-43 Kangasalla verotalonpoikana, mutta Tanilan talo II oli sekin verotila. Nokian kartanon haltijat olivat sen menettäneet. Yrjänä oli saanut Nokian haltuunsa äitinsä perintönä 1550-luvulla, ja syynä Ilmoitunniemen eli Toosin takaisin hakuun Nokialle oli se, että Tanilan Toosi oli menetetty.

Häviäjä Gröpin tuomiossa oli Vääksyn kartanon silloinen haltijatar Kaarina Hannuntytär, sillä Toosilan häviäminen maakirjoista johtui ilmeisesti siitä, että lopulta koko Vääksyn haltuunsa saanut Jöns Västgöte (k. 1560) oli sen osittain ostanut - kuten vuoden 1574 kirjeessä sanotaan - ja ehkä muuten ilman muuta liittänyt Vääksyyn.

Vuosina 1558-64 on Kuoreveden Salmella (Liponsalmella) kirkollisperuisten verojen maksajana Sipi Toosi l. Toosa, mutta hänen mahdollista yhteyttään Kangasalan Toosilaan ei voi todentaa.

Olavinlinnan päällikkönä 1567-75 toiminut Yrjänä Maununpoika voitti kyllä Ilmoitunniemen takaisin, mutta jossakin vaiheessa hänen kuolemansa (1575) jälkeen Toosila liitettiin jälleen Vääksyyn. Nyt Kaarinan tukena oli hänen uusi aviomiehensä Lauri Heikinpoika Hordeel, joka toimi mm. Ylä-Satakunnan kihlakunnantuomarina 1585. 1600-luvun puolella Toosila oli jatkuvasti Vääksyn lampuotitilana.

HAVISEVA Hanhisalo mk 1540-43, Ha_ise_a mk 1544, 1546, 1552-53, 1556-57, 1559-71, lv 1557, pm 1558-70, Haa_ise_a mk 1554-55, Haff_ise_a mk 1558, Ha_ise_aby pm 1571.

I Nikkilä

NIILO mk 1540 Nils äv 1, karja: hev 1, le 3, nk 1, la 3, ny 5.875.

YRJÖ mk 1541-56, äv 1541: 1. Lv 1556:- . Tk 1551 Jörghen Hauiseuan ei suorittanut nimismiehelle kuuluvia maksuja.

MATTI NIILONPOIKA mk 1557-84, pm 1558- . Äv 1557: 1½, 1566: 2. Madz (Mattz, Matz) Nilsson (Nilss, Mi^lss (?), Nillss., Nielsson) mk 1557-71, lv 1557, pm 1558-62, 1569-71. Lv 1557-59: ½-1-1, 1561-62: 3-1½, 1564-71 ka 1 15/16. Hv 1571 Matz Nilsson: ku 5, hev 1, le 2, nk 1-1-1-0, la 4, oa 48:1, ny 6.

II Uotila

JUHO OLAVINPOIKA mk 1540- , pm 1558-64. Äv 1540: 1, 1553: 1½, 1566: 2. Jons Ollss. mk 1565, 1568, Jönns Oluffss. mk 1569, Jönns (Jöns) Ollsson mk 1570-71. Karja 1540: hev -, le 4, nk 4, la 6, ny 6.75. Lv 1556-59: 6-5-4-5, 1561-62: 2-3½, 1564: 4. Lm Jonss Hauiseuan tk 1551, kk 16.7.1551, Jons Hauiseua piispan kk 23.8.1554, piispan kk 23.8.1554, piispan tk 21.5.1555. Sak kk 12.7.1554 Jons Hauiseuan sakko vahingonteosta talon VI Heikin niityllä. Kevk 1557 Jons Hauiseua ei maksanut apuveroa.

LAURI JUHONPOIKA mk -1607, pm 1565- . Lasse Ionss. pm 1565-69, Lasse Iönsson pm 1571. Lv 1565-71 ka 1 13/14. Lm Lasse Hauiseua rovkär 24.9.1557, Lass Hauiseua tk 24.3.1561. Sak sk 13.10.1559 (Kuoreveden) Suinulan Sipi (talo IIa) t > Lasse Hauise_an, kk 17.7.1560 Lasse Hauiseua t > talon IV Markku, esitti myös väärän syytöksen Markkusta. Hv 1571 Hauiseua: Lasse Jonsson ku 10, hev 2, le 5, nk 2-2-0-0, la 4, oa 92:4, ny 11.5.

III Paavola

PIETARI MARTINPOIKA mk 1540-56, lv 1557, pm 1558, 1561-62, 1564. Äv 1540: 1, 1553: ½ (talo oli halottuna). Karja 1540: hev 1, le 3, nk 2, la 5, ny 6.625. Peder Morthenss. pm 1558, Per Morthenss. pm 1561-62. Lv 1557: ½, 1561-62: 3½-3, 1564: 5. Sak tk 1551 Per ibm (Hauiseuan) ei maksanut nimismiehelle kuuluvia maksuja.

SIPI ERKINPOIKA mk 1553-1606, pm 1558- . Äv 1553: ½ (talo oli halottuna 1553-56), 1557: 1½, 1566: 2. Sig^d (Sigfrid, Sigffrid) Erichsson (Erickss.) mk 1568-71, pm 1567-68, Sigfrid Hen.ss. (?) pm 1569-71. Lv 1556-59: 3-3-3-4½, 1561-62: 1½-2, 1564-71 ka 2 5/16. Hv 1571 Hauiseua: Sigfred Ersson ku 5, hev 2, le 5, nk 2-2-0-0, la 3, oa 88:1, ny 11.375.

IV Anttila

OLAVI ANTINPOIKA mk 1540-56, lv 1557, pm 1558-64. Äv 1540: 1. Karja

1540: hev 1, le 3, nk 2, la 4, ny 6.5. Oleff (Oluff) Andersson. (Andersson) mk 1546, 1552-56. Lv 1556-59: 4-3-2-2½, 1561-62: 2½-2, 1564: 0. Sak tk 1551 Olaff ibm (Hauiseuan) ei suorittanut nimismiehelle kuuluvia maksuja.

MARKKU OLAVINPOIKA mk 1557-84, pm 1565- . Äv 1557: 1½, 1566: 2. Marcus (Marchus) Ollss. (Ollsson) mk 1568-71, pm 1567-71. Lv 1565-71 ka 2. Sak kk 17.7.1560 talon II Lasse t ja esitti väärän syytöksen > Marcus ibm. Hv 1571 Hauiseua: Marcus Olsson ku 5, hev 1, le 3, nk 2-1-0-0, la 3, oa 54:3, ny 6.875.

V Harala

ERKKI mk 1540-52, äv 1540: 1. Karja 1540: hev 1, le 2, nk 1, la 4, ny 5. Eric mk 1540-42, Erich mk 1543-44, 1546, Erick mk 1552.

MIKKO ERKINPOIKA mk 1553-1606, pm 1558- . Äv 1553: 1½, 1566: 2. Michell Harra mk 1553-54, Michell Har_a mk 1556, Michill Erichss. mk 1567, Michill Madzss. (?) pm 1571. Lv 1556-59: 2-2-2-2½, 1561-62: 1-2½, 1564-71 ka 2 5/16. Sak tk 1551 Michill ibm (Hauiseuan) ei suorittanut nimismiehelle kuuluvia maksuja. Hv 1571 Hauiseua: Michel Harra ku 10, hev 2, le 4, nk 3-2-0-0, la 4, oa 81:2, ny 11.

VI Pietilä

HEIKKI PIETARINPOIKA mk 1540-64, pm 1558-64. Äv 1540: 1, 1541: 1½. Karja 1540: hev 1, le 5, nk 1, la 6, ny 8.25. Hendrich Persson pm 1561-62. Lv 1556-59: 6-6-4-4½, 1561-62: 1½-6, 1564: 1. Sak tk 1551 Hen. ibm (Hauiseuan) ei suorittanut nimismiehelle kuuluvia maksuja, kk 12.7.1554 talon II Juho teki vahinkoa på Henrichs äng ibm.

ESKO HEIKINPOIKA mk 1565-84, pm 1565- . Äv 1565: 1½, 1566: 2. Eskill Hen.ss. (Hin.ss.) pm 1567-70. Lv 1565-70 ka 3½. Sak kk 22.10.1566 Eskill Hen.sson Hauiseuan huonot aidat, sillat ja ojat. Hv 1571 Hauiseua: Eschil Henson ku 15, hev 2, le 6, nk 1-2-3-2, la 10, oa 142:7, ny 15.25.

HEIKKI ESKONPOIKA pm 1571 Henrich Eskillss. lv 6.

LIHASULA Isonjaon aikana havisevalaiset väittivät Lihasulankin kuuluvan samaan jakokuntaan, eivätkä kylän isännät pystyneet todistamaan muutakaan. Eino Jutikkala, Längelmäveden seudun historia, Uusiaika s. 199. Kylä luettiin Havisevaan mk 1543-52. Lihasula mk 1540, 1542, lv 1557, pm 1564, Lihasulaby mk 1541, Lihaswla mk 1553-55, pm 1565-66, Lihaszula mk 1556, Lihasw mk 1557-58, 1561-62, 1567-71, pm 1561-63, 1567-70, Lihaswby pm 1571, Lihasu mk 1559, 1564-66, pm 1558-59.

I

HEIKKI NIILONPOIKA mk 1540-52, äv 1540: 1½, 1541: 2½. Karja 1540: hev 2, le 8, nk 6, la 11, ny 16.375. Hen. Nilss. mk 1540, Hen. Lihasula mk 1544, Hen. Lihasu mk 1546, Hen. Lihasulan mk 1552. Lm Hen. Lihasu sk 9.10.1550, Hendrich Lihasulan tk 1551, Hen. Lihasu rovtk 7.1.1551, Hen. Lihasuu rovkk 8.9.1551, Hen. Lihason kk 16.7.1551. Sak tk 1551 Koivuniemen Pietari (talo II) oli herjannut Hen. Lihasulan. Samoilla käräjillä Hendrich Lihasu sai yhtenä Tiihalan ja Leivin välisen rajan katselmusmiehistä 3 markan sakon siitä, ettei ollut päässyt yksimielisyteen rajan oikeasta kulusta.

ANTTI HEIKINPOIKA mk 1553-84, pm 1558- . Äv 1553: 2½, 1566: 3. An-

ders Lihasw mk 1553, Anders Lihasu mk 1554-55, Anders Lihaszw mk 1556, Anders Hen.ss. (Henderss., Hen.sson) mk 1557-64, pm 1567. Lv 1556-59: 6-8-7-5, 1561-62: 1-5, 1564-71 ka 4 3/4. Hv 1571 Lihasw: Anders Hendersson ku 15, hev 2, le 9, nk 1-2-2-2, la 8, oa 169:3, ny 17.5.

MATTI HEIKINPOIKA mk 1585-1600. Vuonna 1559 Matz Lihasun myi voudille puoli kiihtelystä (= 20 kappaletta) oravannahkoja saaden niistä 5 äyriä. VA 2092 f. lv.

II

HEIKKI VILPUNPOIKA mk 1540-84, pm 1558- . Äv 1540: 2, 1541: 2½, 1566: 3. Karja 1540: hev 1, le 4, nk 3, la 8, ny 8.5. Hen. Sepelan mk 1541, Hen. Sipilen mk 1542, Hen. Sipilä mk 1543-44, Hen. Sipilän mk 1546, Hen. Sipilänn mk 1552. Hen. Ph.uss. pm 1567, mk 1568, Hendrich Philp.ss. mk 1569-70, Hen. Philphuss. mk 1571. Lv 1556-59: 4-5½-5-4/1561-62: 1-5/1564-71 ka 3 3/4. Vuonna 1559 Hen. Lihasun myi voudille kiihtelyksen (= 40 kpl) oravannahkoja saaden niistä 10 äyriä (= 1 1/4 markkaa), VA 2092 f. lv.

Lm Henrich Lihasw sk 4.12.1553, Hen. Lihasu kevk 27.4.1554, Hen. Lihasw kk 12.7.1554, piispan kk 23.8.1554, tk 12.2.1555, Hen. Lihasu piispan tk 21.5.1555, kk 20.8.1555, Hen. Lihasw stk 5.5.1556, Hen. Lihasu sk 25.1.1557, tk 29.3.1557, Hen. Lihasw kevk 4.6.1557, rovkär 24.9.1557, tk 28.1.1558, Henrich Lihasu sk 1.12.1558, sk 13.10.1559, Hen. Lihasula kk 17.7.1560, Hen. Lihasu tk 24.3.1561, Hen. Lihasulan tk 21.3.1564 eli yhteensä 18 kertaa.

Sak sk 1.2.1558 Nils Hauhalan (kylä ?, ehkä Sorola) t > Henric Lihasu, sk 13.10.1559 Hen. Lihasu t > Palon talon V Niilo

HEIKKI HEIKINPOIKA mk 1585-1608.

Hv 1571 Lihasw: Hen. Hendersson ku 10, hev 3, le 7, nk 1-1-2-2, la 7, oa 168:6, ny 16.875.

Palon jakokunta

PALO kylä luettiin Lihasulaan mk 1553-56. Paloi (Paloj) mk 1540-44, Paloij (Paloy) mk 1546, 1552, 1557, 1559-65, 1567-71, pm 1558-70. Paloiijby mk 1558, pm 1571, Palois lv 1557, mk 1566.

OLAVI Kangasalan laamanninkäräjillä 30.1.1486 oli lm Oluf Paolda, VA p.kopio Vääksyn arkistosta, FMU V 4068.

I liitetty taloon II

MIKKO mk 1540-43, äv 1540: 1, 1543: 2. Karja 1540: hev 1, le 1, nk -, la 5, ny 3.625. Michel Meurä (?) mk 1541.

II

JUHO mk 1540-52, äv 1540: 1, 1544: 2. Karja 1540: hev -, le 2, nk 2, la 3, ny 3.375. Jons Mäyrä mk 1546, Jönss Meyrä mk 1552.

MIKKO mk 1553-56, äv 1553: 2. Michell Mäurä mk 1553, Michill Mäurä mk 1554-55, Michell Mäyrä mk 1556. Lv 1556: öde, talon V Heikki viljeli. Voi olla sama kuin talon I Mikko. Sak kevk 27.4.1554 Michill Mäura t > sisar Valpuri, kk 26.8.1556 talon III Olavi t > Michill Mäurä.

MARKKU sak sk 9.10.1550 Clemith Palon (sama talo II?) t > Marcus Mäyrä, sk 4.12.1553 Marcus Meura t > Gertrud Paloin (talo?).

VALPURI sak tk 9.2.1554 Thomas Palon (talo IV) t & Walbor Palon, kevk 27.4.1554 talon II Mikko t > sin syster Walbor ibm.

ERKKI mk 1557-64, äv 1557: 1½, Erich (Erick) Mäyrä, (Mäyra) mk 1557-64. Lv 1557:- , 1558-59: 0-0, 1561:- . Sak kk 17.7.1560 talon V Niilo t > Erich ibm.

KLEMETTI pm 1558, 1562-63, lv 1562: 3, 1558: 0.

ERKKI OLAVINPOIKA mk 1565-69, pm 1564- . Äv 1565: 1½. Erich Latu mk 1565, Erich Paloin mk 1568, Erich Lattu mk 1569, Erich Lathu pm 1566, Erick Lathu pm 1571, lv 1564-71 ka 1½.

Erkki on muuttanut Tursolan talosta XIII, joskus vuosien 1557-1564 välillä. Sakkoluetteloiden kolme ensimmäistä juttua voi olla Tursolan ajoilta. Sak kk 1559 Erich Latulan vastuupakoilu, sk 13.10. 1559 Erich Lathu t > Erich Koirans hustru (Pitkäjärveltä?) ja Erich Latu vastuupakoilu. Lk 12.5.1568 Erich Ollsson Paloin oli vallannut Tiihailan Esko Tuomaanpojan (talo VIII) niityn. Sakko 40 markkaa, mistä Erkki maksoi kolmanneksen osuutta 8 markkaa.

ANTTI ERKINPOIKA mk 1570-74, äv 1570: 1½. An. Erichss. Latu mk 1570, Anders Erichss. mk 1571.

Sak kk 16.6.1567 Anders Latu Paloin huonot aidat ja sillat, tk 19.3.1569 Anders Paloin ei vienyt veroheiniä Liuksialaan, tk 22.3.1571 Anders Erichsson Paloin vastuupakoilu.

Hv 1571 Paloij: Anders Ersson ku 5, hev 1, le 2, nk 1-0-0-0, la 2, os 36:7, ny 4.75.

III

JUHO mk 1540-56, lv 1557, pm 1558-63. Äv 1540: ½, 1541: 1, 1544: 1½, 1553: ½. Karja 1540: hev 1, le 1, nk 3, la 7, ny 5.375. Ions Koura mk 1541-42, 1546, Ions Kouri mk 1544, Jöns Koura mk 1552-53, Jons Koura mk 1554-56, pm 1558-62. Lv 1556-57: 1½-1½, 1561-62: 2-3.

Sak tk 1551 Jonss Koura ei suorittanut nimismiehelle kuuluvia maksuja.

OLAVI JUHONPOIKA mk 1557-1602, pm 1564- . Äv 1557: 1½. Oluff (Oleff) Koura, Koura mk 1557, 1559-62, 1564, 1566-71, pm 1567-71, Oluff Käyrä mk 1565. Lv 1558-59: 2-1½, 1564-71: 1-1-0-1½-1-1-½-1½.

Sak sk 9.10.1550 Oleff Kouran t > talon V Heikki, sk 4.12.1553 Köyrän talon I Madz Sauckoij oli ottanut aff Oluff Jonsson Paloin kahdeksan kuormaa heiniä, sk 7.11.1554 Oluff Paloin t > talon II Klemetti, kk 26.8.1556 Oluff Paloin t > talon II Mikko Mäyrä, sk 11.12.1566 Oluff Ionsson Paloin t > talon V Niilo Heikinpoika, tk 19.3.1569 Oluff ibm (Paloin) ei vienyt veroheiniä Liuksialaan. Vuonna 1559 Oleff Hanhoilda (?) Paloilda myi voudille 16 oravannahkaa saaden yhteensä 4 äyriä, VA 2092 f. lv.

Hv 1571 Paloij: Oluff Jonsson ku 5, hev 2, le 4, nk 0-1-1-1, la 2, os 104:3, ny 9.75.

IV

LAURI mk 1540 Lasse äv ½, karja hev -, le 2, nk -, la -, ny 2. Ilmeisesti talon V Heikki maksoi veron 1541-52. Mk 1553-56 Lasse Laiska äv ½. Lv 1556:-. Sak tk 1551 Lasse Layska ei suorittanut nimismiehelle kuuluvia maksuja. Vuonna 1557 talon III vero nousi 1 äyrillä. Talo IV liitetty siihen?

MARKKU LAURINPOIKA vuonna 1552 Marcus Larsson aff Paloby lupasi menä asumaan Köyrän talon I Matti Saukon erämaalle Siitaman järven rannalle. Ks. Siitama talo I.

TUOMAS LAURINPOIKA Siitamassa 1562-1611 talon II isäntä. Sak tk 9.2.

1554 Thomas Palon t & talon II Valpuri.

V

HEIKKI ANTINPOIKA mk 1540-67, pm 1558-66. Äv 1540: 1½, 1541: 2, 1543: 1, 1544: 4 (talojen I ja IV vero mukana), 1553: 2, 1566: 2½. Karja 1540: hev 1, le 7, nk 5, la 11, ny 12.875. Hen. Paloin mk 1546, Hen. Palån mk 1552, Hen. Paloiijnen mk 1553, Hen. Paloin mk 1554-55, Hen. Paláni (?) mk 1556. Lv 1556-59: 4-5-6-4, 1561-62: 2½-3, 1564-66: 3-3-2.

Kangasalan laamannikäräjillä 8.2.1540 vahvistettiin se maiden vaihto, jonka Vääksyn omistaja, Ylä-Satakunnan kihlakunnantuomari Jöns Västgöte oli tehnyt & Hendrich Andersson Palåby. VA Topographica Kangasala, Vääksyn arkistosta peräisin oleva 1600-luvun alun kopio. Siinä on myös selostettu maitten nimiä, mutta kopion huonon laadun vuoksi niistä ei saa luotettavaa selvyyttä.

Lm Hen. Paloin stk 5.5.1556, kk 26.8.1556, kk 13.8.1557, Hen. Paloidl kevk 26.4.1558.

Sak sk 9.10.1550 talon III Olavi Koura t > Henrick Palon, tk 1551 Hendrich P_l_oijn (?) ei suorittanut nimismiehelle kuuluvia maksuja.

Vuonna 1559 Hen. Paloinda myi voudille 30 oravannahkaa 7 äyrin edestä, 6 näädannahkaa 5½ markan edestä sekä 6 kiihtelystä (= 240 kpl.) oravannahkoja 8½ markan ja ½ äyrin edestä.

NIILO HEIKINPOIKA mk 1568-1605, pm 1567- . Äv 1568: 2½. Nilis Hen. sson mk 1568, Nils Hen.ss. mk 1569-70, Nilis Hin.sson mk 1571, pm 1567-69, Nils Hen.ss. pm 1570-71. Lv 1567-71: 3-5-3½-2½-2½. Vuonna 1559 Nils Paloin myi voudille yhden saukonnahan 8 äyrin hinnasta, VA 2092 f. 3v.

Sak sk 13.10.1559 Lihasulan talon II Heikki t > Nils Palon, kk 17.7.1560 Nils Paloin t > talon II Erkki, sk 11.12.1566 talon III Olavi Juhonpoika t > Nilis Hen.sson ibm.

Hv 1571 Paloiij: Nilss Hendersson ku 10, hev 1, le 5, nk 1-2-2-0, la 6, oa 102:4, ny 10.25.

taloihin sijoittamatta:

KERTTU sak sk 4.12.1553 talon II Markku Mäyrä t > Gertrud Paloin.

MARTTI sak tk 16.3.1560 Morten Palon t & Raronsalon talon II Antti Tiilari.

LAURI sak Kangasalan rovkk 23.8.1554 Raikun Tuomas (talo VI) väitti, että Margarethe Poghialast (Pohjalahdelta?) oli tehnyt huorin mz Lasse Mäyrä (talo II?), mutta ei voinut näyttää puheitaan toteen.

Kangasalan kirkkopitäjään kuuluvat
T I I H A L A N N E L J Ä N N E K S E N
kylät

Salokunnan jakokunta

RARONSALO Rarosalo by mk 1540-43, Rarosalo mk 1544, 1546, 1552-56, Rarunsalo mk 1557, 1559, 1561-68, 1571, lv 1557, pm 1558-59, 1563-67, 1570, Raarunsalo mk 1558, Rarunsalå pm 1561-62, 1568-69, 1571, mk 1569-70.

Kangasalan kesäkäräjillä 14.7.1510 oikeuden eteen tulivat Tiihailan, Vänninsalon ja Raronsalon miehet mukanaan 25-27.5.1510 heidän kyliensä yhteisen alueen rajat tutkinut katselmuskunta. Kihlakunnan-

tuomari Jeppe Folmerinpoika vahvisti sitten katselmusmiesten esittämät rajalinjat ja antoi niistä tuomiokirjeen. Se on säilynyt kahtena kopi-ona: 1) se on kokonaan VA:ssa ilmeisesti 1600-luvun kopiona ja 2) HMA maanjako-oikeuksien konseptipöytäkirjat, Lempäälä 13.5.1786, Lempäälä n:o 6. Siihen on jäljennetty Kangasalan KO 16.3.1765 oleva kopio LO 18.3.1664, joka sisältää vuoden 1510 rajat sellaisina kuin ne ovat olleet Turussa 18.9.1613 vidimoidussa Jaakko Folmerinpojan kirjeessä. Seuraavassa näiden kahden lähteen nimimuodot on rinnastettu.

	1.	2.
Tiihala > Vehoniemi	Sudhenhauta	Sundhenhauta
Rarunsalo > Apajapohja	Raren Kiuwass	Rihenkiuvas
	Oinoin kiwi	Oionkivi
Tiihala & Raronsalo &	Paiuensaari	Pajunsaari
Vänninsalo >	Järfwentaiwall	Jariinentaival
Painon kylä Pälkäneellä	Halko Hafwan	Halkohavan-
	Järfwenpä	jerfvenpä
	Myllyn selkä kiwi	Myllynselkäkiwi
	Pyöränkaski	Pyöränkoski
Tiihala & Rarunsalo	Rutejärfwi	Rutajärfvi
& Vänninsalo >	Paskon kiwi	Päskonkivi
Lempäälä	Suolyneswne kiwi	Suolijerfven kivi
	pickie	Pycki
T & R & V > Kangas-	Kiwi ristiniemi	Kiviristi
alan Salmikunnan	Hautajärfwen korbeen	Hautajärfven Capehen
jakokunta	Ristinieniemi	Ristinieniemi
	Oriain mäen kiwi	Orianmäen kivi-
	pückin	pyki
Tiihala > Jokioinen &	Ruohaudhan makey	Rutahaudanmäki
Joutsiniemi	Casken lakan	Koskenlaka
Tiihala > Vääksey	Syriän Corkien	Syrjänkorke
	Lapinsaren	Lapinsaari

Lähteessä 2. sanotaan myös, että Jöns Vestgöthe on laamannintuomiolla vahvistanut nämä rajat om Söndagen Reminiscere A^o 1527 (17.3.).

Ylä-Satakunnan konseptituomiokirjassa vuosilta 1669-72 on f. 93 selostus Jöns Vässgöthen 17.2. (?) 1527 antamasta tuomiokirjeestä, jossa hän sanoo Kangasalan miesten lunastaneen takaisin 100 markalla Saristensarka jordestycke af Olof och Lasse Tartinen i Saaris socken (Saarioisten Tarttila talot II ja X), jotka oli annettu saarioislaisille tapon hyvityksenä. Samalla Jöns ilmoittaa tämän saran useilla käräjillä hyväksytyt rajat: Oinan kiwi, Jerfuentaipaell, Pajusaari, Halkihapanjärfuen päähän, Myllyselkäwi, joka on vuoren päälle ladottu kiviristi, Pöräcoski ja Diskarinkiwi. FMU VIII 6362. Tiiskari näkyy edelleen peruskartalla ja se on Halkohaavanjärven pohjoisosan länsirannalla. Saaristensarka on siis käsittänyt Tiihalan, Raronsalon ja Vänninsalon Roineen lounaispuolella olevasta yhteismaasta eteläläkulman.

I liitetty taloon II

LAURI mk 1540-52, äv 1540: 1½. Karja 1540: hev 1, le 4, nk 4, la 10, ny 9.25. Lasse Tijli mk 1546, Lasse Tijlari mk 1552.

II Anttila eli Tikli

ANTTI mk 1540-64, pm 1558-64. Äv 1540: 1, 1544: 1½, 1553: 3 (talo I liitetty). Karja 1540: hev 1, le 1, nk -, la 5, ny 3.625. An. Tijlari mk 1546, Anders Tijlari mk 1552, 1559, pm 1561-62, Anders Tiilari mk 1553-55, 1561-62, 1564, pm 1564, Anders Tilari mk 1556, Tiilar mk 1557, Tijlare mk 1558, Tilar lv 1557, pm 1563, Tijler pm 1558-59. Lv 1556-59: 0-1-1-1 / 1561-62: 2-2½ / 1564: 2½.

Sak kevk 1557 Anders Tilari sakko vahingonteosta talon III Heikki Äijänpojan ruoka-aitalle (visthus), sk 3.11.1557 Anders Tilari huonot aidat ja sillat, sk 13.10.1559 Anders Tiili sakko vahingonteosta > Apajapohjan Klemetti (talo I), tk 16.3.1560 Anders Tiilari t & Palon Martti (talo ?).

TUOMAS ANTINPOIKA mk 1565, pm 1565-66. Äv 1565: 3. Tho. Tilari mk 1565. Lv 1565-66: 3-3½. Vuonna 1556 Thomas Andersson Rarunsalo lunasti päivätyöhauet rahalla, VA 1998 f. 47.

Sak stk 5.5.1556 talon VI Lasse Knuutinpoika t > Thomas Tiilare, sk 25.1.1557 Thomas Tirari sakko vahingonteosta talon III Heikki Äijänpojan polttopuille, sama Heikki t > Thomas Tiirari. Tk 28.1. Thomas Salon t > Sarsankosken mylläri Niilo, tk 24.3.1561 Thomas Rarunsalon t > talon VI Lasse.

MATTI TUOMAANPOIKA mk 1566-67, äv 1566: 3. Madz Tho.ss. mk 1566, Madz Thomasson mk 1567.

MARTTI ANTINPOIKA mk 1568-70, pm 1567- . Äv 1568: 3, Morthen An. ss. mk 1568, 1570, Mårtenn Anderss. mk 1569. Lv 1567-71: 1-3-0-1-4.

SIPI MATINPOIKA mk 1571-1608. Äv 1571: 3. Sig^d Madzssⁿ mk 1571. Hv 1571 Rarunsalo: Sigfred Matzson ku 25, hev 1, le 4, nk 0-1-1-0, la 8, oa 85:5, ny 8.

III Äijälä

OLAVI mk 1540-52, äv 1540: 1½. Karja 1540: hev 1, le 5, nk 6, la 6, ny 10.75. Oleff Raru mk 1546, 1552.

HEIKKI OLAVINPOIKA mk 1553-84, pm 1558-66. Äv 1553: 1½. Hendrich (Henrich, Hen.) Viuckari mk 1553, 1555, 1557, Wiuckari mk 1554, Vickari mk 1556, Wijuckari mk 1558, Viukari mk 1559, 1561-64, 1566-67, Viukola mk 1560. Hendrich (Hin.) Äijenpäicka mk 1569, Äijunpoica mk 1570, Äijenpoiijcka mk 1571. Hen. (Henrich, Hindrick) Olss. lv 1557, pm 1559, 1562, 1564, Olsson pm 1558, 1561, Ollss. pm 1563. Lv 1556-59: 4-1-0-3, 1561-62: 3-2½, 1564-66: 2½-2-4.

Sak sk 25.1.1557 talon II Tuomas teki vahinkoa > Hen. Äijenpoikas ved (polttopuille), Hen. Äijenpoika t > sama Tuomas. Kevk 1557 talon II Antti Tiilari teki vahinkoa > Hen. Äijenpoikas visthus (ruoka-aitta).

Hv 1571 Rarunsalo: Hen. Olsson ku 5, hev 2, le 5, nk 0-3-2-0, la 7, oa 9:3, ny 12.375.

PIETARI NIILONPOIKA pm 1567- . Per Nillsson (Nillss.) pm 1567-71. Lv 1567-71: 3-2-2-2-5.

IV Rantala

AMBROSIUS NIILONPOIKA mk 1540-52, äv 1540: 1, 1544: 1½. Karja 1540: hev 1, le 4, nk -, la 2, ny 6.25. Vuonna 1552 Ambrosius Nilss. aff Rærola (= Raron^{lo} ?) oli yksi niistä kolmesta, jotka lupasivat mennä asumaan Suomatkan Heikki Pyn eräsijalle Kopsamaan. VA 130^a f. 7. Brusius Nilson onkin siellä pantu verolle 1562, VA 2143 f. 59.

Sak sk 7.11.1554 Jokioisten Lasse t > Ambrosius Rarunsalon. Pitäjän Ambrosiuksista on tämä Raronsalon mies sopivin Kopsamoon muuttajaksi. Sitä tuskin voi kumota se, että häntä vielä syksyllä 1554 kutsutaan vanhan kotikylän mukaan.

JUHO mk 1553-65, pm 1558-64. Äv 1553: 1½, 1554: 2½, 1556: 1½. Jöns (Jons) Pläsi mk 1553, 1555-56, 1559-62, Johannes Pläsi mk 1554, Jons (Joon) Bläsi mk 1557, 1564, lv 1557, Jons Blasij mk 1558, Jons Bläsii

mk 1565. Lv 1556-59: 0-1-1-1, 1561-62: 1-1, 1564: 2½.

ELINA pm 1565 Elin lv 3.

MAARIT pm 1566 Maritt lv 2.

ESKO sak sk 3.11.1557 Eskil Salon t > Hen. Piuha (Vänninsalo talo IIB).

PIETARI ESKONPOIKA mk 1566-1606, pm 1567- . Äv 1566: 1½.

Per Bläss mk 1566, Bläsii mk 1567, Per Eskillsson (Eskills., Eschillssⁿ) mk 1568-71, pm 1567-71. Lv 1567-71: 3-4-1-2-3.

Hv 1571 Rarunsalo: Per Eskelsson ku 5, hev 1, le 4, nk 0-0-0-0, la 3, oa 56:7, ny 6.375.

V Nikkilä

HEIKKI OLAVINPOIKA mk 1540-68, pm 1558-66. Äv 1540: 1, 1541: 1½, 1543: 2, 1544: 1½. Karja 1540: hev 1, le 3, nk -, la 4, ny 5.5. Hen. Olss. mk 1541-42, Hendrich Ollss. mk 1568, Hen. (Hendrick, Hendrich) Välcki mk 1546, 1557-58, 1561, Velki mk 1552, Välchi mk 1559-60, Welcki mk 1562, 1564, Velck mk 1565, Velcki mk 1566, Velckilän mk 1567. Hen. Nwia mk 1553, Henrich Nuaa mk 1554-56. Hin. Nillss. (?) pm 1566. Lv 1556-59: 0-4-1-0, 1561-62: 1-4, 1564-66: 3-3-2.

OLAVI HEIKINPOIKA mk 1569-1602, pm 1567- . Äv 1569: 1½. Oluff Hen. sonn mk 1569-70, Oluff Hinderss. mk 1571. Oluf Henss. (Hen.ss., Hin.ss.) pm 1567-71. Lv 1567-71: 1-1-0-0-1.

Hv 1571 Rarunsalo: Oleff Hen.sson ku 5, hev 1, le 1, nk -, la 1, oa 28:1, ny 3.125.

VI Knuutila

KNUUT OLAVINPOIKA mk 1540-72, pm 1558- . Äv 1540: 1½. Karja 1540: hev -, le 4, nk 2, la 6, ny 5.75. Knuth (Knut) Raru mk 1557-59, 1561-62, 1564-67. Knuth (Knutt) Ollsson (Ollss., Oluffson, Ollssⁿ) mk 1568-71, pm 1566-71. Lv 1556-59: 2-4-3½-4, 1561-62: 1½-2½ / 1564-71 ka 2 1/8. Sak kk 1559 Knut Rarunsalon vastuupakoilu, sk 13.10.1559 Knuth Rarunsalo oli tehnyt vahinkoa Hykönsalon Martti Hintsan (talo I) heinille, tk 16.3.1560 Knuth Rarun vastuupakoilu, samoilla käräjillä Vänninsalon isännät, Tarkeelan Markku ja Knut Olsson (ilman kylää) saivat kukin 3 markan sakon siitä, että olivat vetäneet nuottaa Liuksialan kuninkaankartanon kalavesillä. Kk 17.7.1560 Hykönsalon Martti (talo I) t > Knuth Rarunsalo.

LAURI KNUUTINPOIKA mk 1573-1606.

Sak stk 5.5.1556 Lasse Knuttss. Raronsalon t > talon II Tuomas Tiilari, tk 24.3.1561 sama Tuomas t > Lass ibm. Hv 1571 Rarunsalo: Lasse Knutzson ku 15, hev 1, le 4, nk 0-0-1-0, la 7, oa 75:5, ny 7.375.

VII

JUHO mk 1540-43, äv ½. Talo autioitunut.

VÄNNINSALO kylä luettiin Raronsaloon mk 1544-56. Vennisalo mk 1540-43, 1561, 1564, V(W)enninsalo mk 1557, 1562, 1565-66, 1570, pm 1558-59, 1562-66, Wenninsalo mk 1558, Vänninsalo mk 1559, Wenninsalå pm 1561, Wenninsalå mk 1567-69, pm 1567-68, Wenninsalo mk 1570-71, pm 1569-71.

Tiihalan, Raron- ja Vänninsalon yhteisen alueen rajat määriteltiin 1510, ks. Raronsalo.

I Yrjölä

HEIKKI mk 1540- , pm 1558-70. Äv 1540: 4. Karja 1540: hev 2, le 7, nk 6, la 8, ny 15. Hen. (Henrich, Hendrich, Hendrick, Hin., Hinrich) sutar mk 1546, 1553-54, 1557-61, 1565-70, lv 1557, pm 1561-65, 1567. Hen. suttar mk 1552, Hen. swtar mk 1555-56, pm 1558-59, Hen. sutari mk 1562, 1564, Hen. sutare mk 1571, Hin. skoma^r pm 1566. Lv 1556-59: 5-7-6½-3½ / 1561-62: 4-6½ / 1564-70 ka 5 2/7. Kangasalan kk 8.7.1559 Hendrick Yrjolain af Wänniosalo oli km Isoniemi > Heponiemi, VA Ylä-Satakunta KOa 68 f. 88v-.

Sak tk 16.3.1560 Hen. sutar Venninsalo sakko yhtenä viidestä, koska oli vetänyt luvatta nuottaa Liuksialan kartanon kalavesillä.

PIETARI HEIKINPOIKA pm 1571 Per Hin.sson lv 4. Hv 1571 Wenninsalo: Per Hendersson ku 10, hev 3, le 6, nk 1-2-0-0, la 7, oa 120:- , ny 14.325.

II Laasola

OLAVI mk 1540-52, äv 1540: 2, 1544: 2½. Karja 1540: hev 1, le 4, nk 2, la 5, ny 7.625. Oleff Laso mk 1546, 1552. Kangasalan syyskäräjillä 31.10.1531 oli lm Olaff Laasso, VA Topographica Kangasala.

LAURI mk 1553-67, pm 1558- . Äv 1553: 1½. Lasse Lasa mk 1553, Laasa mk 1554-56, Laasoi mk 1557, Lasoi mk 1558, pm 1558, 1562, 1564-65, Laasoi mk ja pm 1559, Laasoi mk ja pm 1561, Lasoi mk 1562, 1564, Lasoin pm 1563, Laasoi mk 1565-67. Lv 1556-59: 0-2½-2-2 / 1561-62: 1½-2 / 1564: 2½. Lv 1565-71 Lasse 1½-1-1½-0-0-0. Sak tk 16.3.1560 Lasse Laasoi ibm (Venninsalo) sakko 3 mk siitä, että oli vetänyt nuottaa Liuksialan kalavesillä (neljälle muulle sama sakko).

LAURI LAURINPOIKA mk 1568-1605. Äv 1568: 1½. Lass (Lasse) Larsson mk 1568-71.

Taloa ei ole hv 1571.

I Ib erotettu edellisestä 1553 ja liitetty takaisin 1608

HEIKKI LAURINPOIKA mk 1553-1605, pm 1558- . Äv 1553: ½, 1557: 1½. Henrich (Hen., Hendrich) Piuha mk 1554-61, 1564, 1568, lv 1557, pm 1567, 1570, Hen. Biuha mk 1553, Hen. (Hendrich) Piuhari mk 1566-67, 1569-71, pm 1568, Hen. (Hinrich) Piuhar mk 1565, pm 1569, 1571. Lv 1556-59: 3-4-4-2, 1561-62: 1½-3, 1564-71 ka 2 1/4.

Sak rovk 8.9.1551 Henrich Piuha ei ollut saapunut kirkonrakennukselle päivätöihin, tk 12.2.1555 Hen. Piuha vastuupakoilu, sk 3.11. 1557 Raronsalon talon IV Esko t > Hen. Piuha. Hv 1571 Wenninsalo: Hen. Larsson ku 5, hev 1, le 3, nk 0-1-0-0, la 6, oa 58:1, ny 6.25.

III Vänni

MARKKU mk 1540- , pm 1558- . Äv 1540: 2, 1541: 2½, 1544: 2. Karja 1540: hev 1, le 2, nk 2, la 8, ny 6. Marcus Veninsalo mk 1546, 1552, Marcus Vennilän mk 1553, 1556, Marcus Wennilän mk 1554-55, Marchus Venni mk 1557, 1559-62, 1564-70, Marchus Wennin mk 1558, Marchus Vennij mk 1571, Marcus Venni pm 1562. Lv 1556:59: 2-2-2-2, 1561-62: ? - 1½, 1564-71 ka 2 3/8.

Sak tk 16.3.1560 Marcus Venni ibm (Venninsalo) sakko luvattomasta nuotanvedosta Liuksialan kalavesillä, kukin viidestä maksoi 3 mk.

ERKKI MARKUNPOIKA

Hv 1571 Wenninsalo: Erich Marcusson ku 5, hev 2, le 2, nk 1-0-0-0, la

3, oa 48:1, ny 6.875.

IV

LAURI mk 1541-42, äv 1. Lau. Tyskä mk 1541, Lau. Tarckea mk 1542. On sama Lauri, joka isännöi Tarkeelan taloa I 1540-52.

MARTTI mk 1553 ja 1556, äv 1. Mor.Tarckia mk 1553. Vuonna 1556: Morthen Tarkia öde, talon IIb Hen. Piuha viljelee. Martti isännöi Tarkeelan taloa I vuodesta 1553 lähtien. Tällä talolla oli siis sivutila Vänninsalossa.

TIIHALA Tihala mk 1540-44, 1553, 1565-71, pm 1563-70. Tijhala mk 1546, 1552, 1557, pm 1558-59, 1561-62. Tiihala mk 1554-56, lv 1557, mk 1559-61. Tihalaby mk 1558, 1562, Tiihala by mk 1564. Koko kylä oli vuodesta 1569 lähtien läänitettyinä Vääksyn haltijattarelle Kaarina Hannuntyttärelle, joten voiveron naulamääriä ei tunneta. Äyrit ovat kyllä maakirjoissa.

Kahden rälssimiehen ja 12 talonpojan muodostama sovintolautakunta antoi 24.8.1427 avoimen kirjeen aikaansaamastaan sovinnosta Ylä-Satakunnan kihlakunnantuomarin Pentti Lydekenpojan ja Jokioisten kylän välillä n.s:n Tyrvännönmaan rajoista. Tällöin mainitaan k.o. maan ulottuvan mm. sinne asti, missä Tihala vidher takir eli sinne, missä Tiihalan kylän maat tulevat vastaan. RA orig.perg., FMU II 1849.

Matti Tijala määrättiin 9.1.1439 Lempäälän Kuokkalassa ns. Daviddin kapinan sovintokokouksessa yhdeksi Kangasalan puolesta vastaamaan siitä, ettei yhteiskuntarauha enää häiriinny. RA Skoklosters Codex Aboensis f. 54, Mk 476 s. 369.

Kangasalan laamanninkäräjät pidettiin 30.1.1486 i Tijhala by, VA paperikopio, joka on kotoisin Vääksyn kartanosta, sekä VA Laguksen koelma osa 118:a, FMU V 4068.

Kangasalan laamanninkäräjät pidettiin 1.2.1509 i Tijala by, Kangasalan käräjien pöytäkirja 9.5.1761, VA Ylä-Satakunta KOa 83 f. 1015?, FMU VII 5638 (oikea ajankohta ilm. 1.2.1509 eikä 27.1.1513, koska laamanni Henrik Steninpoika ei ollut enää silloin Satakunnan laamannina).

Tihala, Wänninsalo och Rarunsalo olivat Kangasalan syyskäräjillä 14.7.1510 ajamassa asiaansa rajariidassa Lempäälää vastaan, VA p.kopio, FMU III 5462. Ks. Raronsalo, alku.

I Saukkola

OLAVI mk 1540-43, äv 1540: 2, 1541: 2½. Karja 1540: hev 2, le 4, nk 3, la 6, ny 10.25. Ole. Häkä^ä mk 1540, Ol. Häkärä mk 1541-42.

OLAVI mk 1544-52, äv 1544: 2, Ol. Saukoi mk 1544, Oleff Saukoij mk 1546, 1552.

ERKKI OLAVINPOIKA mk 1553-1606, pm 1558- . Äv 1553: 2½. Eric (Erich) Sauckolan mk 1553, Sauckoilan mk 1554, Saukoilan mk 1556, Erich Saukoi mk 1557, 1569-70, lv 1557, pm 1561-62, Erick Saukoij mk ja pm 1558, Erich (Erick) Saukoi mk 1559-66, pm 1559, 1563-67, Erich Saukoi mk 1567-68, pm 1568-70. Lv 1556-59: 1½-3-0-3, 1561-62: ½-2½, 1564-68 ka 1 4/5.

Sak kk 26.8.1571 Erich Ollsson Tihalan t > Oleff Olsson ibm (talo XVIII).

Hv 1571 Tijhala: Erich Olsson ku 5, hev 1, le 3, nk 0-2-0-0, la 4,

oa 54:3, ny 6.5.

II Mänki

OLAVI NIILONPOIKA mk 1540-52, äv 1540: 3. Karja 1540: hev 2, le 4, nk 6, la 6, ny 11.75. Ol. Nilss. mk 1541-42, Ol. Karri mk 1544, Oleff Karrj mk 1546, Oleff Karri mk 1552.

PIETARI mk 1553-65, pm 1558-64. Äv 1553:3, 1557: 2½. Pedher (Peder) Karri mk 1553-56, Per Mengilen mk 1557-59, 1562, Per Mängilä mk 1560, Per Mängilen mk 1561, Per Mengien mk 1564, Per Mengi mk 1565. Peder (Per) Taloiij pm 1558-59, 1562, 1564, Per Taloi pm 1561, Per Taloi pm 1563. Lv 1556-59: 3½-4-0-4½, 1561-1562: ½-4, 1564: 3.

Ek 1553 Pedher Tihalan 1 leiv. haukia, VA 130^a f. 23. Kylässä ei ollut tuohon aikaan muita Pietareita.

LAURI OLAVINPOIKA mk 1566-1606, pm 1565- . Äv 1566: 2½. Lass Menginen mk 1566-68, Lasse Mengoinen mk 1569-71. Lasse Taloinen pm 1565-70. Lv 1565-68: 2-2-1-1. Hv 1571 Tjihala: Lasse Olsson ku 5, hev 2, le 3, nk 0-0-0-3, la 4, oa 84:3, ny 9.

III Uotila

MAARIT mk 1540-43, äv 1540: 1½. Karja 1540: hev 1, le 1, nk 1, la -, ny 3½. Maritt mk 1540-42, Margret mk 1543.

OLAVI mk 1544-56, pm 1558-59. Äv 1544: 1½, 1553: 1. Ol. Rapatti mk 1544, Oleff t(?)apatti mk 1546, Oleff Rapatti mk 1552, 1555, pm 1559, Oluff Rapatti mk 1553-54, 1556, Oleff Rappatti pm 1558. Lv 1556:- .

OLAVI TUOMAANPOIKA mk ? - 1606.

Hv 1571 Tjihala: Oleff Thomasson ku 6, hev 1, le 3, nk 2-3-0-0, la 4, oa 61:6, ny 8. Oli ehkä muuttanut talosta VIII.

IV + V

MIKKO Kangasalan kk 27.7.1474 oli lm Michel Vrdaynen, VA or.p., FMU IV 3576. Kangasalan laamanninkäräjillä 11.3.1479 oli lm Mikil Vrdianen, RA Stavsunds arkiv, saman ajan p.kopio, julk. Jan Liedgren, HTfF 1966: 2, s. 75. Kangasalan laamanninkäräjillä 30.1.1486 oli lm Michil Vrdiainen, VA p.kopio Vääksyn arkistosta, FMU V 4068.

IV liitetty Häkärään 1606

LAURI mk 1540-52, äv 1540: 1½, 1541: 2, 1544: 1½. Karja 1540: hev 2, le 2, nk -, la 3, ny 6.375. Lau. Urdias mk 1541, Lau. Urdias mk 1542, La. Vrdian mk 1544, Lasse Vrdian mk 1546, 1552.

SIPI mk 1553-64, pm 1558-64. Äv 1553: 1½. Siffredh Vrtialan mk 1553, Sigfredh Wrdialan mk 1554, Sigfredh (Siffred) Vrdialan mk 1555-56, Siffre Vrtiainen mk 1557, Siffre Wrsiainen mk 1558, Siffred Vrriaainen mk 1559, Siffred Vrdia mk 1560, Siffred Vrdiainen mk 1561, Sig^{dt} Vrriai^{en} mk 1562, 1564. Lv 1556-59: 1½-3-4-2½, 1561-62: 5½-½, 1564: 1.

LAURI SIPINPOIKA mk 1565-1605, pm 1565- . Äv 1565: 1½. Lass Urdiainen mk 1565, 1568, Lass Urdiaine mk 1566, Lass Sig^dsson mk 1567, Lasse Vrdialan mk 1569. Lasse Vrdiainen pm 1565, 1567, 1569-70, Lasse Vrdiai^{en} pm 1566, Lass Vrdianen pm 1568. Lv 1565-68, 2-1-1-1.

Hv 1571 Tjihala: Lasse Sigfredzson ku 5, hev 1, le 2, nk -, la 3, oa 33:1, ny 4.375.

V Talvia

MATTI mk 1540-66, pm 1558-69. Äv 1540: 2, 1541: 2½, 1544: 2, 1553: 2½. Karja 1540: hev 1, le 2, nk -, la 3, ny 4.375. Madz Vrdhian mk 1546, Wradian mk 1552, Vrdia lv 1557, Vrd. pm 1558, Vrdhi pm 1559, 1561, Vrdi pm 1562, 1564, Vrdii pm 1563, Urdiai^{en} pm 1566-67, 1569, Madz (Mattz) Taluia mk 1553-66. Lv 1556-59: 3½-4-0-4½, 1561-62: 8-0, 1564-68 ka 2 1/5.

Lm Madz Vrdiainen sk 25.1.1557.

Sak sk 25.1.1557 Madz Urdiainen t > Tiihalan Lasse (talo ?).

TUOMAS MATINPOIKA mk 1567 Thomas Madzss. äv 2½.

MARTTI MATINPOIKA sak rovtk 7.1.1551 Mortin Madzsson Tihalan oli lyönyt omaa isäänsä, sakko 6 markkaa, maksoi kruunun osuutta täydet 2 markkaa. Kk 17.7.1560 talon XV Olavi t > Morten Tal_{ia} ibm.

Hv 1571 Tjihala: Mårthen Matzson ku 10, hev 2, le 3, nk 0-3-0-0, la 6, oa 68:6, ny 9.25.

Mikäli Martin isä oli 1551 juuri edellä esitetty Matti Urdiainen eli Taluia, niin hänen täytyi olla 1560-luvun lopulla jo lähellä 60. ikävuottaan. Siksi vuoteen 1608 maakirjoissa pysyvä Matti ja hänen seuraajansa Martti ovat ilmeisesti jo nuorempia ikäpolvia. Martti oli 1551 itse vastaamassa teostaan ja siis oikeuskelpoisessa iässä (s. 1530-luvun puolivälissä, joten isännäksi 1609 tullessaan hän olisi ollut jo n. 75-vuotias).

MATTI mk 1568-1608, äv 1568: 2½. Madz Taluia mk 1568-70.

VI Mikkola eli Rahola

JUHO mk 1540-52, äv 1540: 3. Karja 1540: hev 2, le 4, nk 4, la 6, ny 10.75. Ions Häkärä mk 1544, 1546, Jöns Häkären mk 1552. Lm Jöns Hekäre lk 1.3.1530, RA De la Gardieska samlingen k, FMU VIII 6492, Jönss Höckher lk 20.1.1533 VA perg.kirjeet.

ERKKI MATINPOIKA mk 1553-97, pm 1558- . Äv 1553: 3½. Erich Ylhästen mk 1553, Erich Yleheisten mk 1554-56. Erich (Erick) Mattzsson (Matzss., Madzson, Madzss) mk 1557-70, pm 1558-70. Lv 1556-59: 3½-6-6-6, 1561-62: 5½-3, 1564-68 ka 2 3/10.

Ek 1553 Erich Tihalan 1 leiv. haukia, VA 130^a f. 23. Ek 1554 Erich Yltheisten 1 leiv., VA 1972 f. 70v. Ek 1556 Erich Ileheisten 1 leiv., VA 1998 f. 44. Erkin erämaiden sijainnista on se tieto, etteivät ne olleet Hämeen linnaläänin puolella kuten talojen VIII, IX ja XV (VA 1972 f. 70v). Vuoden 1589 tarkastusmaakirjassa sanotaan Joensuun Martin Kuorevedellä asuvan Tiihalan kylän erämaalla, VA 2401 b. Mutta tässä tapauksessa tulevat kyseeseen myös talot II, VII ja XI.

Lm Erich Madzsson Tihalan sk 4.2.1565.

Sak kk 20.10.1565 talon XV Olavi oli vallannut kylän maista ½ tangon osuuden aff Erich Madzsson ibm, kk 26.8.1571 Erich Madzsson Tiihalann huonot aidat ja sillat.

Hv 1571 Tjihala: Erich Matzsson ku 10, hev 2, le 4, nk 0-3-0-0, la 7, oa 91:2, ny 10.375.

VII Häkärä

MATTI mk 1540-1605, pm 1558- . Äv 1540: 3½, 1544: 3. Karja 1540: hev 2, le 3, nk 5, la 7, ny 10.375. Madz (Matz) Häkärä mk 1541-42, 1546, 1553-56, 1561-62, 1565-68, pm 1559, 1561-63, 1567-70. Madz Häkären mk 1552, Mattz (Madz) Häkärä mk 1557, 1564, pm 1564, Madz Heckere mk 1558, Madz Häkäre mk 1559-60, 1569-70, pm 1568, Madz (Matz) Häkäre ln 1557, pm 1565-66. Lv 1556-59: 4-4½-4-5, 1561-62: 2½-4, 1564-68 ka 2 1/5.

Ek 1555 Madz Ylhäisten 1 leiv., VA 1978 f. 68. Ek 1557 Madz Häkärä

1 leiv. haukia ja 1 leiv. ruokakalaa, VA 2030 f. 34v. Matti ja talon VI Erkki maksoivat vuorovuosina haukiveroa, mikä viittaa siihen, että heillä oli yhteinen eräsija. Sen sijainnista ks. talo VI. Vuonna 1556 Madz Häkärä ibm (Tiihalan) lunasti päivätyöhauet rahalla, VA 1998 f. 47.

Sak tk 24.3.1561 Madz Häkäri t > Henrich ibm (talo ?).

Hv 1571 Tjihala: Matz Häkärä ku 10, hev 1, le 3, nk 0-3-0-0, la 3, oa 58:6, ny 6.875.

VIII Ollila

TUOMAS mk 1540-52, äv 1540: 3½, 1544:4, 1546: 4½. Karja 1540: hev 2, le 7, nk 7, la 9, ny 15.625. Thomas Ollilan mk 1546, Tomas Ollilan mk 1552.

LAURI TUOMAANPOIKA mk 1553-1601, pm 1558- . Äv 1553: 4½, 1557: 5, 1559: 5½. Lasse (Lass.) Ollilan (Ollila) mk 1553-56, lv 1557, pm 1558-70. Lasse (Lass.) Thomass. (Tho.ss., Ton.ss., Tho.sson, Thome-son, Thomasson, Thomesson) mk 1557-70. Lv 1556-59: 7-9-7-8½, 1561-62: 1½-7½, 1564-68 ka 7 3/5.

Ek 1553 Lasse Tihalan 1 leiv. haukia, VA 130^a f. 22v. Ek 1554 Lasse Ollilan 1 leiv., ilmoitetaan kalastelevan Hämeen linnaläänin puolella, VA 1972 f. 70v. Ek 1555 Lasse Ollilan 2 leiv., VA 1978 f. 68. Ek 1556 Lasse Ollilan 1 leiv., VA 1998 f. 44. Ek 1557 Lasse Ollilan 1 leiv. haukia ja 1 leiv. ruokakalaa, VA 2030 f. 34v. Vuonna 1559 Lasse Tihala by myi voudille yhden näädännahan 9 äyrillä sekä 39 oravannahkaa yhteensä 10 äyrillä, VA 2092 f. 1.

Sak kk 1559 talon XVI Heikki Karppi t > Lasse Ollilan ja myös herjasi Lassea, kk 26.9.1564 Lasse Ollilan Tijhalan vastuupakoilu.

Hv 1571 Tjihala: Lasse Thomasson ku 20, hev 2, le 8, nk 0-0-3-0, la 9, oa 141:2, ny 14.625.

ESKO TUOMAANPOIKA Ek 1554 Eskill Ollilan 1 leiv., VA 1972 f. 70v. Eräsija ei ole sama kuin Lassen, koska se ei ollut Hämeen linnaläänin puolella. Sak lk 12.5.1568 Palon Erkki Olavinpoika oli vallannut niityn aff Eskill Thomasson Tihalan. Niitty lienee sijainnut Palon kylästä pohjoiseen Ruokosen laitamalla. Eskon eräsija on voinut olla samoilla tienoilla.

OLAVI TUOMAANPOIKA sak kk 13.8.1557 Oluff Thomasson Tihalan sai 40 markan sakon saman kylän Kaarina Juhontyttären raiskauksesta. Maksoi kruunun kolmannesta 8 markkaa. Rovkär 24.9.1557 Oleff Ollilan oli raiskannut saman kylän Kaarinan, joka oli vielä impi. Sakko 6 markkaa, mistä maksoi kruunulle 2 markkaa. Tapaus on sama, sillä immenloukkaukset voitiin käsitellä sekä maallisilla että rovastin käräjillä.

Mahdollisesti tämä Ollilan Olavi Tuomaanpoika on myöhemmin ryhtynyt viljelemään taloa III.

IX a + b Laurila ja Jussila

NIILO Kangasalan laamanninkäräjillä 13.1.1441 oli lm Niels Mustapää, RA De la Gardieska samlingen, alkuperäisen kirjeen vidimaatio 24.1.1463, FMU III 2375. Pälkäneen käräjillä 24.10.1458 (?) oli Kangasalan ja Pälkäneen hallintopitäjien rajasta todistamassa puoliksi Kangasalta ja puoliksi Pälkäneeltä koottu katselmuskunta, jossa edellisen pitäjän miehiin kuului Michel Mustapää Pihalast, (lähde 1.), Nils Mustapää (lähde 2), Niclis Mwstapää (lähde 3). Lähde 1: VA Ylä-Satakunta KOa 83, Kangasalan kär. 9.5.1761, kopio laamanni Jöns Knuutinpojan orig. vidimaatiosta 1555. FMU IV 3219. Lähde 2: sama tuomiokirja 1761 kopio laamanni Knuut Eerikinpojan 1.3.1519 antamasta vidimaatiosta, FMU IV 3219 variantit. 3) RA De la Gardieska samlingen, kopio Knuut Eerikinpojan vidimaatiosta, FMU IV 3186.

OLAVI mk 1540-52, äv 1540: 7, 1541: 6. Karja 1540: hev 2, le 6, nk 8, la 10, ny 15.25. Ole. Mustape mk 1540, Ol. Mustapä mk 1541-42, 1544, Oleff Mustapä mk 1546, 1552.

IXa (Laurila) LAURI 1553-1605, pm 1558- . Äv 1553: 6, 1557: 3½ (talo jaettu). Lasse (Lass) Mustapä mk 1553-55, 1558-70, lv 1557, pm 1558-70, Lass Mustapää mk 1556. Lv 1556-59: 4-5-4-4½, 1561-62: 4½-2½, 1564-68 ka 2½. Ek 1553 Lasse Mustapä 2 leiv. haukia, VA 130^a f. 23. Ek 1554 Lasse Mustapä 1 leiv., eräsija oli Hämeen linnaläänin puolella, VA 1972 f. 70v. Vuonna 1557 Lasse Mustapä osti Liuksialan kuninkaankartanosta pannin ruista, VA 2030 f. 35v. Lm Lasse Mustapä rovtk 7.1.1551, sk 7.11.1554, Lasse Mustapää kk 20.8.1555, Lasse Mustapä rovkär 24.9.1557. Hv 1571 Tijhala: Lasse Mustapä ku 20, hev 2, le 5, nk 0-3-0-0, la 6, oa 102:4, ny 11.25.

IXb (Jussila) JUHO OLAVINPOIKA mk 1557-1605, pm 1558- . Äv 1557: 2½. Jons (Jöns) Mustapä mk 1557-64, 1566-69, pm 1565-70. Lv 1557-59: 4½-4½-2½, 1561-62: 4½-3, 1564-68 ka 2 2/5. Sak kk 1559 Hen. sutar Tihalan (talo X) sai sakon vahingonteosta > Jons Mustapä, koska oli lyönyt rikki hänen auransa (åkerijs). Hv 1571 Tijhala: Jonss Olsson ku 5, hev 2, le 4, nk 0-2-0-0, la 5, oa 73:1, ny 9.625.

ELINA Sak rovkär 23.8.1554 Elin, Jons Mustapes hustru vapautettiin MARKETTA 12 miehen vannoman puhdistusvalan avulla siitä huoruussyyt-teestä, jonka hänen miniänsä Margrett Pehu (kaiketi kotoisin Oriveden Pehulasta eli Toritulta) oli häntä vastaan esittänyt.

HEIKKI sak rovkär 24.9.1557 Hen. Mustapä t pyhäpäivänä > talon XI Matti Virolainen. Ks. alla talo X Heikki sk 3.11.1557.

X Taskula

HEIKKI mk 1540-56, lv 1557, pm 1558-59, 1562-64. Äv 1540: 2. Karja 1540: hev 1, le 1, nk 2, la 3, ny 4.375. Hen. sutar mk 1540, Hen. Tas-ku mk 1546, 1552-55, pm 1563-64, Hen. Taskw mk 1556, Hen. Tauskoij lv 1557, Henrich Taskia pm 1559, Hendrich Tasku pm 1562. Lv 1556-57: 2½-1, 1562: ½, 1564: 1. Vuonna 1556 Hendrich Tasku Tiihalan lunasti päivätyöhauet rahalla, VA 1998 f. 47.

Sak sk 3.11.1557 Hen. sadelmakare t > talon XI Matti Virolainen (ehkä kuitenkin talon IX Heikki), kk 1559 Hen. sutar Tihalan rikkoi talon IXb Juho Mustapään auran (åkerijs), sakko 3 markkaa.

NIILO HEIKINPOIKA mk 1557-1605, pm 1561, 1565- . Äv 1557: 2, 1566: 2½, 1567: 2. Niels (Nilis, Nils) Tasku mk 1557-70, pm 1561, 1565-70. Lv 1558: ½, 1561: 1½, 1565-68: 1-2½-1-1. Hv 1571 Tijhala: Nils Tasku ku 5, hev 1, le 3, nk -, la 3, oa 50:5, ny 5.375.

XI Virola

OLAVI mk 1540-52, äv 1540: 3, 1544: 2½. Karja 1540: hev 2, le 4, nk 5, la 6, ny 11.25. Ol. Virolan mk 1541-42, 1544, Oleff Virolan mk 1546, 1552. Kangasalan lk 1.3.1530 oli lm Olaff Wyrolaynen, VA orig.p.

MATTI OLAVINPOIKA mk 1553-1606, pm 1558- . Äv 1553: 2½. Madz V(W)irolainen mk 1553, 1556, 1558, 1565-69, lv 1557, pm 1563-70. Madz Wirolainen mk 1554, Virolaine: mk 1555, Virola pm 1558-59, Virolex pm 1561-62, Wirola^{en} pm 1564, Madz (Mattz) V(W)irolan mk 1557, 1559-64. Lv 1556-59: 2-3-0-1, 1561-62: 8-1½, 1564-68 ka 1 3/5. Ek 1557 Madz Virolainen 1 leiv. haukia ja 1 leiv. ruokakalaa, VA 2030 f. 34v.

Lm Madz Wirolainen tk 9.2.1554, Madz Virolainen tk 6.3.1559, kk 1559, sk 13.10.1559, tk 16.3.1560, sk 12.1.1561, tk 24.3.1561, sk 17.12.1563, Madz Wirolainen tk 21.3.1564, Mattz Tijala etsikkokäräjien lm 6.7.1564 Kangasalan edustajana (VA Ylä-Satakunta KOa 9 s. 137-139), Madz Virola^{en} Tihala kk 26.9.1564, Madz Ollss. Tihalan sk 23.1.1566, Madz Virolainen Tihala lk 30.3.1566, Madz Ollss. Tihalan kk 22.10.1566, sk 11.12.1566 eli 15 kertaa. Km: Kangasalan kk 8.7.1559 Matts Wirolainen oli yksi niistä kuudesta katselmusmiehestä, jotka antoivat valallisen todistuksen Isoniemen rajasta Heponiemen maita vastaan, VA Ylä-Satakunta KOa 68 f. 88v. Pirkkalan nimismiestalossa 15.7.1564 pidetyillä etsikkokäräjillä 12-miehinen talonpoikainen katselmuskunta todisti Lempäälän ja Pirkkalan pitäjien välisestä rajasta. 3:na oli Matts Wirolainen, VA Ylä-Satakunta KOa 73 f. 721v.

Sak rovkk 8.9.1551 Madz Virolainen j Tihala sai oikeuden hankkia seuraaville rovastinkäräjille hänen mukanaan puhdistusvalan vanhojat häntä vastaan nostetussa salavuoteusjutussa. Rovkär 24.9.1557 talon IX Heikki Mustapää oli pyhäpäivänä lyönyt > Madz Virolainen. Sk 3.11.1557 Hen. sadelmakare (talo VIII) t > Madz Virolainen (voi olla, että tämä satulamestari onkin talon IX Heikki, sillä rovkar ja sk ovat voineet kumpikin käsitellä samaa tappelua, rovkar sen vuoksi, että se tapahtui pyhänä). Sk 11.12.1566 Madz Ollsson Thihalan sai sakot väärästä todistuksesta samoilla käräjillä käsitellyssä jutussa, jossa leipiläiset syyttivät Herttualan Matti Erkinpoikaa (talo III) maittensa valtaukselta. Sk 9.3.1568 Hykönsalon Martti (talo I) niitti Madz Virolainen's äng.

Hv 1571 Tihala: Matz Olsson ku 10, hev 2, le 3, nk 0-3-0-0, la 4, os 76:2, ny 9.

XII

REKO mk 1540-43, äv 1540: 2, 1541: 2½. Karja 1540: hev 1, le 2, nk 1, la 2, ny 4.75. Greus mk 1540-42, Gress mk 1543.

Kangasalan laamanninkäräjillä 3.3.1513 laamanni Knuut Eerikinpoika vahvisti vouti Ivar Flemingin ja Ylä-Satakunnan kihlakunnantuomarin Jeppe Wolmarinpojan läsnäollessa sen maiden vaihdon, jonka Grels Henrichson Borgarll ja Henrich Karppi i Tijhala by (talo XIV) olivat tehneet keskenään. Siinä Grels (= Reko) antoi Karpille neljän panninalan peltomaan kummastakin vainiosta sekä neljä niittyä, joiden nimet olivat Sarastinen, Aptala, Rookoss ja Äteläjokj. Karppi puolestaan antoi Rekolle osuutensa i Kwsijärwi uthmark liggiandis i Jwpa vthmark och till Kwiwessallmj. VA Ylä-Satakunnan tuomiokirja vuosilta 1643-48 f. 384, FMU VII 5641. Kapiossa on vuosiluku 1513, minkä FMU:n julkaisija Hausen on korjannut vuodeksi 1513 ilmeisesti oikein, sillä Knuut oli Pohjanmaan ja Satakunnan laamannina vasta vuodesta 1511, Jeppe Ylä-Satakunnan tuomarina 1510-luvulla sekä Ivar Fleming tunnetaan Satakunnan voutina vain vuosilta 1512 ja 1513. Hän erosi toimestaan juuri ennen 15.4.1513. FMU VII 5577, 5640, 5649, Niittykappaleista ilmeisesti Rookoss oli Ruokoisissa, Äteläjokj on = Eteläjoki lähellä Ruokoista. Kuusijärveä ei Juupajoelta nykyisin löydy, mutta nimi Kuivassalmi johtaa kunnan luoteisosaan, jossa on Ruoveden rajalla Kuivajärvi.

OLAVI mk 1544-52, äv 1544: 2½. Oleff Tungia mk 1546, Oleff Tungian mk 1552.

HEIKKI TUOMAANPOIKA mk 1553-1605, äv 1553: 2. Hen. (Henrich, Hendrich) Por_ari mk 1553-56, 1559, 1561, Hendrich Por_are mk 1557-58, Hen. Bogari mk 1562, Hen. Borgar lv 1557, pm 1558-59, 1568, Hen. (Hendrich) Borgare mk 1564-65, 1567, pm 1561-64, 1567, 1569, Hen. Borguar pm 1565, mk 1566, Hen. Borgari pm 1566, mk 1570, Hen. Borghare mk 1570. Lv 1556-59: 2-2½-2½-1½, 1561-62: 3½-2, 1564-68 ka 1 7/10. Hv 1571 Tijhala: Hen. Tho.sson ku 5, hev 2, le 5, nk 0-0-0-0, la 6, oa 78:1, ny 9.75.

XIII Jurkki

PAAVO JUHONPOIKA mk 1540-1605, pm 1558- . Äv 1540: 2½, 1544: 3, 1553: 2. Karja 1540: hev 2, le 4, nk -, la 6, ny 8.75. Pol Nurcki mk 1546, Päll Nurki mk 1552, Poffual (Poffuel, Påuall) Iurckinen mk 1553-56, 1561, pm 1567-69, Poffual (Poual) Yrckinen mk 1557, 1564, Poffuel Iurki lv 1557, Poffual (Poual) Yrckinen mk 1558-60, Poffuall Jurchi pm 1558-59, Poffuel (Poffuall) Jurcki pm 1561-62, 1564, Påuell (Påual) Jurkinen mk 1569-70, pm 1570. Lv 1556-59: 2-3½-4½-3, 1561-62: 4-3, 1564-68 ka 2 3/10.

Sak sk 4.12.1553 Poffuel Iurckinen huonot aidat ja sillat.

Hv 1571 Tjihala: Påual Jonsson ku 5, hev 1, le 3, nk 0-3-0-0, la 4, oa 51:7, ny 7.

XIV autioitunut

HEIKKI JUHONPOIKA mk 1540-43, äv 1540: 1. Karja 1540: hev 1, le -, nk -, la 1, ny 2.125. Hen.ionss. mk 1541-42.

XV Hinkka

HEIKKI OLAVINPOIKA Pälkäneen tk 12.1.1507 Myttäälän Mikko Juhonpoika (talo I) t > Henric Oleffsson i Tihala. Mikko kielsi syyllisyytensä ja vetosi lautakunnan kantaa vastaan. Lautakunta vannoi yksimielisesti Mikon syyllisyyden puolesta, ja tämä sai lisäsakon.

OLAVI HEIKINPOIKA mk 1540-1605, äv 1540: 2½, 1544: 2, 1553: 2½. Karja 1540: hev 2, le 4, nk -, la 10, ny 9.25. Ol. (Oleff, Oluff) Hinkka mk 1540, 1544, 1546, lv 1557, mk 1557-70, pm 1558-69. Oleff Hinka mk 1552, Oluff Hinkan^{ca} mk 1553-56, Oluff Hinchka pm 1570. Lv 1556-59: 3-5½-7-5½, 1561-62: 0-4½, 1564-68 ka 3 3/10.

Ek 1553 Oluff ibm (Tihalan) 1 leiv., VA 130^a f. 23. Ek 1554 Oluff Hinkanpoyca 1 leiv., eräsija Hämeen linnaläänin puolella, VA 1972 f. 70v. Ek 1557 Oluff Hinkanpoika haukia 1 leiv. ja ruokakalaa 1 leiv., VA 2030 f. 34v.

Sak kk 16.7.1551 Oluff Hinkka j Tjihala vastuupakoilu. Sk 1.12. 1558 Oleff Hinkanpoica Tihalan ei lähtenyt kyyditsemään, kun Ylä-Satakunnan kihlakunnantuomari Jöns Västgöte ja vouti Niilo Ingenpoika olivat aikeissa matkustaa erämaihin (ilmeisesti tarkastamaan uudisasutuksia). Samoilla käräjillä Oleff Hincanpoika huonot aidat ja sillat. Kk 17.7.1560 Oleff Hingasson Tihala t > talon V Martti Talvia. Kk 22.10. 1566 Oleff Hen.sson Tihalan huonot aidat, sillat ja ojat.

Kk 20.10.1565 Oluff Vincentiusson j Tihala sai 40 markan sakon ½ tangonalan osuuden valtauksesta talon VI Erkki Matinpohjalta. Olavi maksoi kruunun osuutta 12 markkaa eli miltei täyden kolmanneksen. Nimi Vincentius ei esiinny muuta kertaa Tiihalan silloisissa lähteissä. Se on aika harvinainen talonpoikien keskuudessa, mutta on Kangasalla Vehoniemen talossa VII ja Hykönsalon talossa V. Kummallakin kertaa sen rinnakkaisnimenä on kuitenkin Hincasson tai Hingasson. Marttyyri Vincentiuksen muistopäivä 22.1. on kyllä Kangasalan pyhimyskalenterissa, mutta silti täytyy sanoa, että Hinkanpoika (ja Hinkka) johtuvat pyhän Henrikin nimen saksalaisesta muunnoksesta Hinke. Hinkanpojan yhdistäminen Vincentiukseen on ilmeisesti kirjurien olettamusta lisänimen taustasta.

Hv 1571 Tjihala: Oleff Hensson ku 5, hev 2, le 2, nk 0-2-0-0, la 3, oa 51:7, ny 7.375.

XVI Karppi

MARTTI Kangasalan laamanninkäräjillä 1.2.1509 oli lm Morthen Karpila,

kopio Kangasalan käräjien pk:ssa 9.5.1761, VA Ylä-Satakunta KOa ,
FMU VII 5638.

HEIKKI mk 1540-43, äv 1540: 4, 1541: 3½. Karja 1540: hev 2, le 4, nk 6, la 10, ny 12.25. Hen. Grabi mk 1540-42. Kangasalan laamanninkäräjillä 3.3.1513 Henrich Karppi i Tijhala by ja Grels Henrichson Borgarll (talo XII) saivat vahvistuksen vaihtokaupalleen, jossa Heikki sai Rekolta neljä panninalaa peltomaata molemmista vainioista (ilmei-sesti Tiihalan kylästä) ja neljä niittyä Ruokosten tienoilta sekä antoi Rekolle osuutensa Kuusijärven ulkopalstasta i Jwpa vthmark (Juupajoella). Kopio Ylä-Satakunnan vuosien 1643-48 tuomiokirjassa f. 384, FMU VII 5641.

LAURI mk 1544-52, äv 1544: 3. Lasse Karppi mk 1546, Lasse Kappi mk 1552.

HEIKKI mk 1553-64, pm 1558-64. Äv 1553: 3. Hen. Karpi mk 1553, 1557, lv 1557, Henrich (Hen., Hindrick) Karppi mk 1554-56, 1559-62, 1564, pm 1558-59, Hen. Karpjij mk 1558, Hen. Karppii pm 1563-64. Lv 1556-59: 4-5-5-3, 1561-62: 1½-3, 1564: 1. Sak sk 7.11.1554 Hen. Karppi huonot aidat ja sillat, kk 8.7.1559 Hen. Karpi Tiihalan t ja herjaus > talon VIII Lasse Ollilan.

PAAVO HEIKINPOIKA mk 1565-1629, pm 1565- . Äv 1565: 3. Lv 1565-68 ka 1 ¾. Påuall (Påuall) Karppi mk 1565, 1569, Påuall (Pouall) Hen.ss. (Hin.ss.) mk 1566-68, pm 1565-70. Hv 1571 Tijhala: Påual Hen.sson ku 10, hev 1, le 2, nk 0-3-0-0, la 7, oa 57:4, ny 6.375.

MARTTI HEIKINPOIKA sak kk 26.8.1571 Märthen Hendersson Tiihalan sakko vahingonteosta Väöksyn kartanon ulkopalstalla.

XVII Katinhätä

TUOMAS mk 1540-43, äv 1540: 2, 1541: 2½. Karja 1540: hev 1, le 2, nk 4, la 8, ny 7.

SIPI mk 1544-52, äv 1544: 2½. Sig^d Mondoij mk 1546, Siffred Mondoij mk 1552.

MARTTI PIETARINPOIKA mk 1553- , pm 1558- . Äv 1553: 2½, 1557: 2. Mor. (Morthen, Märthen) Mondoijla, Mondolan, Mondoilan, Mondola^{en}, Montoilan mk 1553-62, 1564, Morthen (Morthin, Märthen) Mondoi, Mondoij, Mondoi, Mondoi mk 1565-70, lv 1557, pm 1558-59, 1562-70. Lv 1556-59: 3-3½-2½-3, 1561-62: ? -3, 1564-68 ka 1 7/10. Hv 1571 Tijhala: Märthen Persson ku 5, hev 2, le 3, nk -, la 5, oa 54:3, ny 7.625.

XVIII Immi eli Junnila

HEIKKI mk 1540-56, äv 1540: 3. Karja 1540: hev 1, le 2, nk 3, la 6, ny 6.25. Hen. Ymmj mk 1546, 1552, Hen. Imminen mk 1553, 1555 Henrich Imminen mk 1554, Hn. Immiälän mk 1556. Lv 1556:- . Lv 1557 Henrick Immi 2. Pm 1558-59 Henrich Hanne: (?).

TAPANI mk 1557-68, pm 1561-64. Äv 1557: 3. Staffan Imminen mk 1557-62, 1564, pm 1561, 1564, Staffan Immi^{en} mk 1565, 1567-68. Lv 1558-59: 2-2, 1561-62: 7-2½, 1564: 1½.

OLAVI OLAVINPOIKA mk 1569-1605, pm 1565- . Äv 1569: 3. Oluff Ime-leinen mk 1569-70, Oluff Imminen pm 1565-70. Lv 1565-68: 2-2-1-0. Sak kk 22.9.1569 Oluff Ollsson Tiihalan sai 12 markan sakon, koska oli lyönyt palan irti sisarensa korvasta. Maksoi kruunulle täyden kolmanneksen eli 4 markkaa. Kk 26.8.1571 talon I Erkki Olavinpoika t > Oleff Olsson ibm.
Hv 1571 Tijhala: Oleff Olsson ku 10, hev 2, le 2, nk 0-4-0-0, la

6, oa 77:4, ny 8.75.

taloihin sijoittamatta:

KAARINA JUHONTYTÄR sak kk 13.8.1557 talon VIII Olavi Tuomaanpoika oli raiskannut Karin Jonsdotter ibm. Rovkär 24.9.1557 Oleff Ollilan (= talon VIII Olavi Tuomaanpoika) oli raiskannut Karin ibm, joka vielä oli impi. (Sama juttu kuin kk 1557).

Jokioisten jakokunta

JOKIOINEN Jokiois mk 1540-42, 1544, 1546, 1552-57, 1559-71, pm 1561-70, Jokiois mk 1543, Jokiois mk 1558, Jochiois pm 1558-59, Jokioisby pm 1571.

24.8.1427 päivättiin ja sinetöitiin se pergamenttikirje, jossa Hollolan kihlakunnantuomari Niilo Tavast ja pirkkalalainen rälssimies Ture Karlinpoika sekä 12 talonpoikaa ilmoittivat saaneensa aikaan sovinnon Ylä-Satakunnan tuomarin Pentti Lydekenpojan ja Jokioisten kylän talollisten (alle the böndher som lutäghende äre j Jokis by i Kangasala sokn liggiände) kesken siitä maasta sekä niistä myllynpaikoista ja kalavesistä, joita Tyrwände (= Tyrvöntö, nykyisin Hattulaa) muinoin omisti. Pentti-tuomari oli sovintolautakunnalle esittänyt laamannintuomiokirjeen, jonka oli antanut Suomen laamannina ajalta 8.9.1370-8.6.1378 tunnettu ritari Arvid Göstafinpoika (Sparre) ja jonka sinetöijänä tai läsnä olleena mainitaan mm. ritari Erik Karlinpoika (Örnfot), Suomen päämiehen ja laamannin, vuonna 1365 kuolleen Nils Turenpojan (Bielke) sisarenpoika ja hänen perikuntansa etujenvalvojana Suomessa 1360-luvun lopulla (minkä vuoksi kirje on ajoitettava ennemmin 1360-luvun lopulle kuin 1370-luvulle). Kirjeessä oli vahvistettu rajoiksi mellan Jokis ok Tyrwende jord: Rekisalo, Rayanemi, Lesivalkama ok Korkinoya. Kuten myöhemmin (ks. Vilkkilä ja Koivunieni) esitetään, kaksi ensimmäistä rajapaikkaa ovat kaukana Längelmäveden pohjoisosassa Oriveden ja Längelmäen rajamailla, mutta kaksi viimeistä ovat Kangasalan keskuseuduilla (vuoden 1427 kirjeessä on ilmeisesti asiaan vaikuttamattomina jätetty pois alku- ja loppukohtien välillä useita rajapisteitä). Lesivalkama on selvästikin sama kuin Vääksynniemen rajana 1405 mainittu Lakalesivalka (FMU II 1201) ja vuoden 1470 kirjeen kopiesissa toisena Kurjen oian (= Korkinoija) jälkeen mainittu Lendolan laka (FMU IV 3439). Se on sijainnut nykyisen Huutijärven teidenristeyksen luona (nykyisissä peruskartoissa edelleen risteyksen eteläpuolella on Lentola) suunnilleen siinä kohdassa, missä ennen vuotta 1604 Längelmäveden ja Vesijärven lasku-uomat yhtyivät muodostaakseen sitten etelään Roineeseen päin virtaavan Sarsan koskijakson. Korkinoya eli vuoden 1470 kirjeen kopion Kurjen oia on sama kuin vuoden 1694 laamanninkäräjillä Tiihalan sekä Jokioisten ja Joutsiniemen jakokunnan rajan toinen päätepiste Korinoja tiihalalaisten tulkinnan mukaan (VA ö 3 s. 236). Se on edelleen Joutsiniemen ja Vääksyn maiden kulmarajana Keisarinharjun länsikupeessa. Rajalinja Liesivalkamasta Korkinojaan on sivunnut Sarsan uoma jättäen suurimman osan rannoista Tyrvännönmaan puolelle.

Arvid Göstafinpojan laamanninkirjeessä olevien rajamainintojen jälkeen vuoden 1427 kirjeessä keskitytään siihen, mistä varsinaisesti oli sovittu. Siten Jokis by sai länsipuolelta jokea kolmanneksen aff Koskimaa ja kosken itäpuolelta papin myllystä lähtien "maahan" (landhit) asti niin kosken ala- kuin yläpuolelta. Sen sijaan Pentti Lydekenpoika sai puolet itärannasta, kalavedet ja maata sekä länsipuolelta papin myllystä lähtien. Osuudet ulottuivat toisaalta (Jokioisten osuus) Tiihalan rajaan ja toisaalta (Pentin osuus) Vääksyn rajaan, VA orig.perg., FMU II 1849. Jokioisten osuus on sama kuin nykyinen Joutsiniemen alue, kun taas Pentin osuus on sama kuin Sarsan kylän alue (ks. tätä).

Kuten Sarsan yhteydessä myöhemmin kerrotaan, oli Tyrvännön Suon-taan kylällä ilmeisen huomattava osuus ns. Tyrvännönmaasta. Pentti Lydekenpojan veli Klaus oli aikoinaan - ennen v. 1435 - omistanut osan Suontaan kylästä (RA orig.perg. 3.2.1442, AH III 14 ja kopio Mk 508), ja voi olla, että Pentinkin omistukset Sarsassa ovat vanhoja Suontaan peruja.

Tyrvännönmaan myöhemmissä keskiaikaisissa rajakuvauksissa ei mainita Jokioista, mutta ympärysrajojen eteläpää Lapinsaari (Längelmävedessä) - Kurjen oia - Lendolan laka on Jokioisten jakokunnan vastainen (Joutsiniemi mukaanluettuna). FMU IV 3439.

Tiihalalle edullinen raja Jokioisten jakokuntaa vastaan saatiin tulokseksi Tiihalan, Vänninsalon ja Raronsalon yhteisiä ympärysrajoja koskevassa kesäkäräjillä 14.7.1510 annetussa tuomiossa. Kylien yhteinen raja alkaa silloinkin riidattomasta Ruohaudanmäestä, mutta jatkuu sitten Sarsan alimmassa koskessa ja Syrjänselän (Keisarinharjun korkein kohta) kautta Lapinsaareen. FMU VII 5462. Lopullisesti isossajossa raja muuttui Joutsiniemen hyväksi etelämmäksi.

I Mikkola

HEIKKI MIKONPOIKA Lempäälän Kuokkalassa 9.1.1439 pidetyssä ns. Daviddin kapinan jälkeisessä sovintokokouksessa määrättiin mm. Heyki Michelson aff Jokis takuumieheksi Kangasalan pitäjän puolesta siitä, etteivät levottomuudet toistu. RA Skoklosters Codex Aboensis f. 54, Mk 476 s. 369.

ANTTI Pälkäneen käräjillä 24.10.1458 (?) Kangasalan hallintopitäjän Kollalan ja Pälkäneen hallintopitäjän Kantokylän rajaa tutkineen katselmuskunnan jäsenenä oli Kangasalan puolesta (yhtenä kuudesta) mies, jonka nimi kirjoitetaan alkuperäisen kirjeen kopioissa Anders Joelta, Anders Joest ja Anders Joesth. FMU IV 3219, 3186. Kangasalan laamanninkäräjillä 10.1.1466 Herttualan kylän Olof Hertogh (talo I) ja Larss Matzson (talo IV) syyttivät Anders Atte ja Henrich Olsson nimisiä miehiä ja heidän jakoveljiään tunkeutumisesta heidän metsiinsä ja kalavesilleen. Käräjien aikana osapuolet pääsivät kuitenkin sovintoon alueittensa välisestä rajasta. Sen nimet Säynäjoensu, Säynäjärwj, Säthomasund ja Kutemajoki paljastavat, että kyse oli Ruokosten ja Siitaman luoteis- ja pohjoispuoleisesta linjasta. FMU IV 3288 k. Anders Atte oli selvästikin Jokioisista ja ehkä myös Henrich Olsson. Jokioisten maita oli siis Ruokosten ja Siitaman tienoilla.

HEIKKI Kangasalan laamanninkäräjillä 3.2.1508 oli lm Henrik Atti, RA De la Gardieska samlingen orig.perg., FMU VI 5308. Kangasalan kesäkäräjillä 14.7.1510 oli lm Henrich Atti, VA p.kopio, FMU VII 5462. Kangasalan laamanninkäräjillä 3.3.1513 oli lm Henrich Attj, kopio Ylä-Satakunnan vuosien 1643-48 tuomiokirjassa f. 384, FMU VII 5641.

MIKKO ANTINPOIKA mk 1540-64, pm 1558-64. Äv 1540: 5, 1544: 5½, 1553: 2½, 1557: 2. Karja 1540: hev 2, le 5, nk 6, la 9, ny 13.125. Mi¹, Mic¹, Michell, Michel, Michill, Michil Atti mk 1540, 1546, 1552-53, 1555-60, 1562, 1564, pm 1558-59, 1562-64, Michil Atthi mk 1554, 1561, pm 1561. Lv 1556-59: 3-4-4-3½, 1561-62: 3½-2½, 1564:4.

Eom 1552 Michill Atti yksi eräsija vid Kodume siöö 20 peninkulman päässä kotoa. Siellä ei ollut yhtään asuttavaksi kelpavaa paikkaa, VA 130^a f. 8v. Ek 1553 Michell Ioeldh 1 leiv., VA 130^a f. 23. Ek 1554 Michill Atti 1 leiv., VA 1972 f. 70v. Ek 1555 Michill Aatti 1 leiv., VA 1978 f. 68. Ek 1556 Michell ibm (Atti) 1 leiv., VA 1998 f. 43v. Ek 1557 Mic¹¹ Atti haukia 1 leiv. ja ruokakalaa 1 leiv., VA 2030 f. 34v.

Vuonna 1557 Michel Atti myi voudille yhden näädännahan 6½ äyristä ja 7 oravannahkaa 1½ äyristä, VA 2032 f. 12. Vuonna 1559 Michell j Jokioisby myi voudille 2 näädännahkaa 20 äyrin hinnasta ja kiihtelyksen (= 40 kpl) oravannahkoja 10 äyrillä, VA 2092 f. 1.

Kangasalan syyskäräjillä 29.12.1587 tunnustivat Per Hapasari (talo VI), Märten Atti (Jokioinen talo IV), Henrich Atti i Jokis (talo I, Mikon poika tai pojanpoika, isäntänä 1585-1621) ja Henrich Låatolainen (Leipi talo II) oikeiksi rajoiksi om Kodwanen äwänen (? = eräsija), jonka he olivat myyneet Antti, Paavo ja Lasse Manniselle, seuraavat: Lapintaifwall (Keuruun kirkon luona), Kaunissari (Keurusselällä), Tuulisari (Keurusselällä), Pochiannemen (Mannilan kylän eteläinen niemi), Halki salmen till Sulkusalmsarenpä (Pohjoislahden Niittyahdella), Elämäisen joensuu och mitt igenom Elämmisenträsk (Elämäisen järveä pitkin) till järfwen äminne genom Ruokoisen (tätä järveä pitkin) till Heinäisen turahasen (Ruokoisjärven saari Ruokosturras) till Kalioträsket (Kalliolampi Tarhian itäpuolella) till Wäräfors (Tarhian laskevan joen koski) till Suojoenpolfwen (Suojoen Suojärven lasku-uoma Suolahdenjärveen eli Kedvänänjärveen) till Kyperäsuo (Lankkuan pohjoispuolella), Kiwijärfwen Ratesalmen (Kivijärvi on Suolahden kylän keskusjärvi) till Kifwiuori (Kivijärven pohjoispäästä länteen) till Sarejärfwen sari mitt igenom Lifwesjärfwi alas Rajaojaa myöten till Loustin äwinne (Löytynjoen suuhun) till Hietankallio till Waressaren Keuruun kirkonkylän länsipuolella, rata menee nykyään läpi). VA Ylä-Satakunta KOa 69 f. 19v-20v, Ruoveden ja Keuruun talvikäräjät 1751.

Näiden rajojen sisälle mahtuu Pohjoislahden Mannila, Keuruun kirkonkylä (= Lapinsalmi) ja Suolahden jakokunta.

Vuoden 1589 tarkastusmaakirjaan f. 616 on merkitty Valkealahden ja Tarhapään väliin ilman kylän nimeä: Jöns Härköinen boor på Cangasala eremarck aff Jokisby. Suolahden kylän Häkkisen taloa asui 1603-1614 Juho Härköinen ja 1564-1592 Juho Marttinen (= ? Juho Härköinen). Vuoden 1564 maakirjassa Kangasalan erämaille Keduensia nimiseen paikkaan on merkitty Jöns Martti^{en}, VA 2164 f. 68v. Keduensia on siis sama kuin Suolahti. Kodume lienee toinen kirjoitustapa samasta tienoosta eikä siten olisi = Kolonjärvi. Atit ovat siis myyneet eräsijansa Keuruun Suolahdella jo ennen v. 1564 eikä Mannisille, kuten vuoden 1587 kirje sanoo, vaan Juho Marttiselle (eli Härköiselle ?).

Lm Michil Atti Joelda kevk 2.6.1551, Michill Atti kk 16.7.1551, Michel Atthi kk 12.7.1554, Michil Atti stk 5.5.1556, Michill Atti kk 26.8.1556, Michell Atti sk 25.1.1557, tk 6.3.1559, Michel Atti Jokis kk 17.7.1560, Michel j Attis tk 24.3.1561, Michil Attinen sk 17.12. 1563, Michell Atti tk 21.3.1564, Michel Joelda etsikkokäräjät 15.7. 1564 ja Michill Anderss. Iokioisten sk 9.3.1568 (VA 2213 f. 1) eli 13 kertaa. Km Michel Atti etsikkokäräjillä Pirkkalan nimismiestalossa 15.7.1564 sen katselmuskunnan jäsenenä, joka oli tutkinut Pirkkalan ja Lempäälän pitäjänrajan kulkua, VA Ylä-Satakunta KOa 73, Lempäälän ja Vesilahden sk 1753 f. 721v.

Sak rovkk 8.9.1551 Michell Ahti med hele byn tuomittiin saamaan talon V Amundilta työpalkka hänenkin osuutensa rakentamisesta kirkko-aidasta.

MIKKO MIKONPOIKA mk 1565-84, pm 1565- . Äv 1565: 2½, 1566: 2. Michell Attii mk 1568, Mickell Atti mk 1569, Michill Attij mk 1570, Michell Alttij mk 1571, Michill Attinen pm 1565-66, Michel (Michill) Atinen pm 1567-71. Lv 1565-71 ka 2½.

Lm Michil Michilss. Ioeldh lk 27.2.1565, Michill Michilss. Jokiois sk 23.1.1566, lk 3.3.1567, lk 12.5.1568, Michill Mi^lss. Jokiois kk 31.7.1568 ja Michel Mi^lss. Jokiois tk 15.3.1570.

ANTTI MIKONPOIKA hv 1571 Jokiois: Anders Michelsson ku 20, hev 2, le 5, nk 1-0-2-0, la 7, oa 105:- , ny 11.375.

II Jussila

PERTTU JUHONPOIKA mk 1540-1606, pm 1558- . Äv 1540: 2, 1541: 2½,

1553: 2, 1557: 2½, 1567: 5 (talo VIIb liitetty). Karja 1540: hev 1, le 2, nk 3, la 5, ny 6.125. Bertil (Bertill) Jonss., Jönsson, Jonsson, Jonsson, Jonson mk 1546-64, Bertill Hin.sson (?) pm 1571. Lv 1556-59: 2-3½-5-4, lv 1561-62: 5-3, 1564-71 ka 4 3/8. Sak sk 3.11.1557 Bertill Iokioisten huonot aidat ja sillat. Hv 1571 Jokiois: Bertill Jonsson ku 20, hev 3, le 8, nk 0-0-4-4, la 10, oa 195:- , ny 19.25.

III Rekola ja Katila

PIETARI Kangasalan laamanninkäräjillä 11.3.1479 oli lm Per Rako (Räko ?), RA Stavsunds arkiv, Historiska handlingar, samanaikainen kopio. Julk. Jan Liedgren HTFF 1966: 2 s. 75.

PIETARI mk 1540-52, äv 1540: 3½, 1541: 5, 1544: 4. Karja 1540: hev 1, le 4, nk 3, la 6, ny 8.25. Per Rekoij mk 1546, 1552. Lm Per Joeld 8.2.1540 Jöns Knuutinpojan laamannintuomio Kangasalan käräjillä, VA Topographica Kangasala, kopio 1600-luvulta. Lm Per Grelsson (Eskilsson ?) Joeldh, Jöns Västgöten kihlakunnantuomio 8.2.1540, VA Topographica Kangasala, kopio.

KNUUT PIETARINPOIKA mk 1553-1602, pm 1558- . Äv 1553: 3½, 1557: 4½, 1558: 4. Knuth Reijkolan mk 1553, Knut (Knuth) Rekolan mk 1554, 1557, 1559-62, 1564, Knut (Knuth) Rekoilan mk 1555-56, Knuth Reckolan mk 1558, Knut (Knutt, Knuth) Rekoij, Rekoij, Rekoii mk 1566, 1568-71, pm 1570. Knut Perss. pm 1565-66, Knuth Persson pm 1571. Lv 1556-59: 7-7-8-6½, 1561-62: 8-8, 1564-71 ka 6 3/8.

Eom 1552 Knuth aff Rekolaby, Oluff Leijnoij (Pirkkalan pitäjää Leinola talo I) ja Oluff Kopoj (Pitkäjärven talo I) omistivat yhdessä eräsijan vid Effuo träsk 7 peninkulman päästä kotoa (= noin 35-40 km). Siellä ei ollut asuttavaksi kelpaavaa paikkaa. VA 130^a f. 8. Ek 1553 Knutth Ioeldh 1 leiv., VA 130^a f. 22v. Ek 1554 Knuth Iokioisten ½ leiv., VA 1972 f. 70v. Ek 1555 Knuth Jokioisten 1 leiv., VA 1978 f. 68. Ek 1556 Knutth ibm (Atti eli samaa kylää kuin Atit) 1 leiv., VA 1998 f. 43v. Ek 1557 Knuth Iokioisten haukia 1 leiv. ja ruokakalaa 1 leiv., VA 2030 f. 34v. Vuonna 1559 Knut Jokioisten myi voudille yhden kiihtelyksen (= 40 kpl.) oravannahkoja 12 äyrin hinnasta, VA 2092 f. 4.

Knuutin osaltaan omistaman eräsijan nimi Effuo träsk on ilmeisesti johtamassa harhaan etsittäessä sen sijaintia. Siinä -ffu- on epäilyttävä, pitänee olla Eno träsk. Eräsijaa on nimittäin haettava sieltä, missä voidaan myöhempien lähteiden mukaan tavata niin Kangasalan Jokioisten ja Pitkäjärven kuin Pirkkalan Leinojen intressejä. Näin on Oriveden pitäjän luoteisosassa, jossa on Enojärvi ja Enokunta.

Kangasalan talvikäräjillä 1625 määrättiin katselmusmiehet tutkimaan kumpi kahdesta kiistakumppanista, Heikki Leinoi Leinolan Tuomalaasta (talo II) vai Jokioisten kylän Lasse (talo II), oli vallannut eräästä erämaasta enemmän kuin laamanni Knuut Eerikinpojan 1522 antama tuomio edellytti. Samalla ilmoitettiin, että "tuomiossa on mainittu seitsemän päiväkuntaa, ensin Petäjaniemi, toinen päiväkunta Koivunieni, kolmas päiväkunta Ollijärvi, neljäs Kärjenniemi, viides Siikanieni, kuudes Ulkonmessä, seitsemäs Kanamaa". VA Ylä-Satakunta KOa 1 f. 105.

Ruoveden Jämingin ja Väärinmajan isännät väittivät 1666, että he olivat ostaneet Leinolalta Siikanien päiväkunnan. Tällöin oikeudelle esitettiin jälleen Knuut Eerikinpojan laamannintuomio, josta luettiin, että Leinola oli ostanut useita maita Jokioisilta 20 markalla Ruotsin rahaa. VA Ylä-Satakunta KOa 5 f. 967-968.

Pitkäjärven kylän maista samoilla tienoilla ks. Pitkäjärvi.

Nykyisen Oriveden luoteiskulmasta ovat edelleen löydettävissä kartoilta Enojärvellä Kärjenniemi ja Ollinlahti, pohjoisempänä Ukonjärvi, Petäjjärvi ja Siikajärvi sekä Teiskon puolelta Kaanaa.

Sak Pirkkalan tk 31.3.1557 Lasse Ahoiin (Ahoinkylä talo II = Kuitunen) oli tehnyt vahinkoa vpå Knut Jokioistes utmark. Ahoinkylä on Kaanaanmaan eteläpuolella ja em. Kärjenniemen rajanaapuri. Tämä kohta VA 2030 f. 23 on jälleen todistus nimenomaan talon III Knuutin omistuksista Enokunnan tienoilla.

Hv 1571 Jokiois: Knut Jokioisten rahaa 40 markkaa, ku 30, hev 3, le 10, nk 0-2-4-4, la 15, oa 297: 4, ny 22.875.

IV Marttila

PIETARI mk 1540-52, äv 1540: 1½, 1541: 2. Karja 1540: hev 1, le 3, nk 3, la -, ny 6.5. Peder Attj mk 1540, Peder Atti mk 1541-42, Per Atti mk 1544, 1546, 1552.

MARTTI HEIKINPOIKA mk 1553-1605, pm 1558- . Äv 1553: 2½, 1558: 2, 1559: 2½, 1564: 2. Mor., Morthen Atti mk 1553-60, 1562, 1564, pm 1558-59, 1562-64, Morthen Atthi mk ja pm 1561, Morthen Attinen, Atinen pm 1565-67, 1571, Morthen Hen.ss. mk 1567. Lv 1556-59: 3-2½-4-2, 1561-62: 7-4, 1564-71 ka 2 1/8. Ek 1553 Mor. Attilan 1 leiv., VA 130^a f. 22v. Ek 1554 Morthen Atti 1 leiv., VA 1972 f. 70v. Ek 1555 Morthen Atti 1 leiv., VA 1978 f. 68. Ek 1556 Mor. Atti 1 leiv., VA 1998 f. 43v. Ek 1557 Morthen Atti haukia 1 leiv. ja ruokakalaa 1 leiv. VA 2030 f. 34v.

Mårten Atti oli yksi niistä neljästä Kangasalan miehestä, jotka syyskäräjillä 29.12.1587 todistivat sen Kedvänän eräsijan rajat, jotka he olivat myyneet. VA Ylä-Satakunta KOa 69 f. 19v-20v. Martti oli siis talon I Mikko Atin kanssa osakas tässä eräsijassa, kaiketi Keuruun Suolahdella. Ks. talo I. Hv 1571 Jokiois: Mårthen ku 10, hev 1, le 3, nk 1-0-0-1, la 5, oa 67:4, ny 6.625.

V yhdistetty Mikkolaan 1619

ANUND OLAVINPOIKA mk 1540-66, 1569- , pm 1564-66. Äv 1540: 1, 1541: 1½, 1553: 2, 1557: 1. Karja 1540: hev 1, le 3, nk 4, la 5, ny 7.625. Anundt mk 1540-42, Arued (?) mk 1543, Anundh mk 1544, 1546, Arund mk 1552, Aruidz (?) Ollsson mk 1553, Amund Olss. mk 1554, Amund Olsson mk 1555, Amund Olofsson mk 1556, Amundh mk 1557, 1559-60, 1562, 1565-66, Amund mk 1558, 1561, Amundt mk 1564, Amundus lv 1557, Amund pm 1558-59, 1561, 1565-66, 1569, Amundh pm 1562-64, 1570-71, Anund ja Amund ovat oikeastaan eri nimiä, mutta kirjurit ovat niitä sekoittaneet. Alkuperäinen näyttää olevan Anund. Carl-Eric Thors katsoo sen kotiutuneen Hämeeseen suoraan Ruotsista tulleen siirtolaisen mukana, koska nimi on harvinainen Suomen ruotsalaisseuduilla. Thors, Finländska personnamnsstudier s. 11.

Lv 1556-59: 4-4-3½-4, 1561-62: 5-4. Lv 1564-66: 4-3-1½.

Eom 1552 Anund aff Iokisby yksi eräsija vid Ked_änä siöö 20 peninkulman päässä kotoa. Sinne lupasi mennä asumaan Lasse Olsson aff Kockoijla (Oriveden Kokkolasta talosta I). VA 130^a f. 7v. Myös Anund on siis ollut Attien kera osakkaana Keuruulla Suolahden jakokunnassa. Mitään Lasse Olavinpoikaa ei siellä ole kuitenkaan 1560-luvulla ollut veroa maksamassa.

Sak rovk 8.9.1551 Amundh ibm (Jokioisten kylä) ei ollut mukana kirkkotarhan aita rakentamassa eikä maksanut naapureilleen, jotka olivat tehneet hänenkin osuutensa. Sk 4.12.1553 Anund Joeld huonot aidat ja sillat, sk 25.1.1557 Amundus Iokis huonot aidat ja sillat.

JUHO OLAVINPOIKA mk 1567-68, pm 1567- . Äv 1567: 1. Jons Olsson mk 1567-68, Jons Amundss. pm 1571. Lv 1567-71: 5½-3-½-1½-1. Sak sk 23.1. 1566 Jons Ollsson Jokiois by t > Margredt ibm (talo?). Hv 1571 Jokiois: Jöns Olsson ku 10, hev 1, le 3, nk 2-0-0-0, la 4, oa 63:6, ny 6.5.

VI autioitunut

Mk 1540: Koukoj äv 1, karja hev 1, le 3, nk -, la -, ny 5.

VII a + b Seppälä

HEIKKI OLAVINPOIKA Kangasalan laamanninkäräjillä 10.1.1466 Anders Atte ja Henrich Olsson jakoveljineen sopivat Herttualan Olavi Herttuan (talo I) ja erään Lauri Matinpohjan kanssa ulkopalstojensa rajoista Ruokoisten ja Siitaman tuntumassa. FMU IV 3288 k. Ks. Herttuala talo I. Selvästikin Henrich oli Jokioisista kuten Anders Atte (talo I) ja muut jakoveljetkin.

HEIKKI OLAVINPOIKA mk 1540-64, pm 1558-64. Äv 1540: 3, 1541: 3½, 1544: 5, 1553: 4½, 1557: 5½, 1558: 5, 1559: 5½, 1564: 2½ (talo jaettu). Karja 1540: hev 3, le 8, nk 8, la 6, ny 18.75. Hen. smedt mk 1541-42, Hen. (Hendrick) seppä mk 1546, 1552-53, 1556-57, 1559-62, 1564, pm 1564, Henric säppä mk 1554, 1558, Henrich smed pm 1558-59, Hendrick smed pm 1562, Hen. smedh pm 1563. Lv 1556-59: 6-8-8-9, 1561-62: 4-9, 1564: 4. Lm Henric smeth Kangasalan lk 20.1.1533, VA perg.kirjeet. Vuonna 1556 Hen. seppä Ioeldh lunasti päivätyöhauet rahalla, VA 1998 f. 47.

Sak Pirkkalan tk 22.3.1561 Hen. Oleffsson Joeldha vastuupakoilu (VA 2132 f. 20). Kangasalan sk 4.2.1565 Hen. seppä Ioeldh t > Thomas Knutsson ibm (talo III ?).

OLAVI HEIKINPOIKA mk 1564-1602, pm 1564- . Äv 1564: 3, 1566: 2½. Oluff smedh mk 1568-71, Oluff Hin.ss. pm 1565, 1567-71, Oluff Perss. (?) pm 1566. Lv 1564-71: 6-4-3-3-4-3-1-3, ka 3 3/8. Hv 1571 Jokiois: Oleff Hendersson ku 20, hev 2, le 4, nk 1-0-1-0, la 6, oa 102: 4, ny 9.75.

VIIb JUHO HEIKINPOIKA mk 1565-66, pm 1565-66. Äv 1565: 2½. Jons smed mk 1565-66, Jons Hin.ss. pm 1565. Lv 1565-66: 2-2. Liitetty taloon II.

taloihin sijoittamatta:

LAURI sak sk 7.11.1554 Lasse Jokioisten t > Raronsalon Ambrosius (talo IV).

TUOMAS KNUUTINPOIKA sak sk 4.2.1565 talon VII Heikki Seppä t > Thomas Knutsson ibm. Vuosina 1604-21 oli talon III isäntänä Tuomas Knuutinpoika.

MARKETTA sak sk 23.1.1566 talon V Juho Olavinpoika t > Margredt ibm.

JOUTSINIEMI Joutzinemi pm 1558-62, Joutzinemi pm 1564, 1566-67, 1570-71, Joutzinemij pm 1565, Joutziniemi pm 1568-69. Joutsiniemestä tuli Vääksyn lamputitila Jöns Västgöten aikana ennen v. 1558 (tarkempaa ajankohtaa ei tunneta), mutta 1400-luvulla sen maat kuuluivat Jokioisille, kuten edellä s. 795-6 on esitetty. Jokioisilla ja Joutsiniemellä oli vielä isonjaon aikaan yhteinen kotimetsä, Jutikkala, Längelmäveden seudun historia I s. 200.

SIPI pm 1558- . Tällä Vääksyn lampuodilla oli papin koukkuja 2 äyriä 1558- . Hän ei maksanut karjasta voiveroa.

JUHO sak sk 17.12.1563 Tarpilan Juho (talo I) t > Jons Joutziniemen.

HYVIÄLÄ

Vääksyn kartanon kirjearkistossa säilytettiin ainakin vielä 1800-luvulla alkuperäistä pergamenttikirjettä, jossa Olaff Hertoga (Herttuala talo I) ja Henric Iesalayn (Vihtiälä) ilmoittavat tehneen-

sä Pentti Lydekenpojan (Ylä-Satakunnan kihlakunnantuomari, k. 1460) kanssa maiden vaihdon niin, että he antoivat Pentille Olaff Sylkis jordh j Wexöö ok Wicktala by för Hyffialaby ok för Korffis porte angh tontteineen, peltoineen, niittyineen, metsineen, kalavesineen ja muine lisineen. Vaihdoissa ei käytetty rahaa. Sen olivat vahvistaneet käräjä-lautamiehet (joiden nimet on lueteltu alkuperäisessä) puhemiehenään (förskeleman) Satakunnan vouti Hans Lindenär. Kirje on päivätty Kangasalla j Höffialaby 14.3.1460. Kopio W.G. Laguksen kokoelmassa nide 118a, VA.

Ylä-Satakunnan kihlakunnantuomari Klaus Kurki piti Kangasalan käräjiä 27.7.1474 j Hyffuila by, VA orig.p., FMU IV 3576.

Hyviälän kylää ei ollut enää olemassa, kun 1540 alkaa maakirjojen sarja. Se on ilmeisesti sijainnut lähellä Herttualaa Olavi Herttuan kiinnostusta ajatellen, ja myös lähellä Sarsaa, josta Pentti Lydekenpoika hankki myllynpaikkoja. On mahdollista, että se on liitetty Väaksyn herran Jöns Västgöten omistuksiin jo 1520- tai 1530-luvulla. Kylän valinta käräjäpaikaksi viittaa siihen, että sinne oli eri suunnilta hyvät yhteydet. Lähinnä kyseeseen tulee Vesijärven lasku-uoman ranta ennen uoman yhdistymistä Längelmävedeltä tulevaan. Siinä kohdassa vaittomimmin pääsi vesistön yli, ja niillä main on ollut ehkä lautta-liikenne.

SARSA

Edellä s. 795 on kuvattu ns. Tyrvännönmaan rajan kulkua Jokioisten kylän maita vastaan vuoden 1427 sovintotuomiosta laaditun kirjeen avulla. Siinä ei mainita Sarsan nimeä, mutta kylläkin qwärnestadh ok fiskevatn som Tyrwände atthe foordom (myllynpaikat ja kalavedet, jotka Tyrvöntö omisti muinoin) sekä Koskimaa, josta Jokioinen sai kolmanneksen, östre delin aff forseno, som är mellan prästens qwärn ok landhit (koskien itäosa papinmyllyn ja maan väliltä), jonka Jokioinen myös sai, kun taas vuoden 1427 toinen osapuoli Ylä-Satakunnan tuomari Pentti Lydekenpoika sai hälften aff fiskevatnens ok östrelanhit --- ok västher luthen af forsen fran prestens quärn (puolet kalavesistä sekä kosken itäpuolella olevan maan ja kosken länsipuolisen rannan papin myllystä lähtien). Pentin osuus päättyi Väaksyn rajaan ja Jokioisten osuus Tiihalan rajaan. Va orig.perg., FMU II 1849. Pentti Lydekenpojan hallussa oli myös ilmeisesti 1360-luvun lopulla annettu laamannintuomio, jossa oli määritelty rajan Jokioisten ja Tyrvännönmaan välillä kulkevan kosken kohdalla Lesivalkama nimisestä paikasta (= Lentolan laaka lähellä Huutijärven teidenristeystä) alas etelään Korkinoija nimiseen paikkaan (= Korinoja, joka näkyy edelleen peruskartoilla Keisarinharjun korkeimman kohdan (= Syrjänskorkee) länsipuolella ja laskee Joutsiniemen Hyrynlampeen).

Tyrvännönmaa oli laaja Tyrvännön kappelikunnan kylien valtaus Längelmäveden länsirannalla. Sen ikä menee siis 1360-luvun taakse ajassa. Pentti Lydekenpoika tuli Ylä-Satakunnan tuomariksi 1410-luvulla ja hän on heti kiinnostunut Sarsan koskiuoman merkityksestä kalastuksessa ja viljan jauhatuksessa. Ilmeisesti hänen oikeutensa ainakin muodollisesti perustuivat maaomistukseen Tyrvännössä.

Kangasalan käräjillä 1628 esitettiin kolme keskiajan asiakirjaa, joista näkyy, miten osalle Pentti Lydekenpojan omistuksista Sarsassa kävi. Vuonna 1480 Turun porvari Anders Hwijtte oli myynyt vaimonsa Valborg Lydekentyttären suostumuksella Ylä-Satakunnan silloiselle tuomarille Erik Ragvaldinpojalle Ikoinsalon saaren (Sarsan koskien alapuolelta) sekä Sarsankoskesta kaksi myllyä. Vuonna 1482 laamannin sijainen Filpus Tuomaanpoika vahvisti tämän kaupan. Vuonna 1508 (24.6.) Erikin leski Ingeborg myi Olavi Olavinpojalle (Hämeen linnan voudille) Ikoinsalla holme i Sarsafors, minkä saaren ja kaksi myllyä hän oli saanut mieheltään huomenlahjana. VA Ylä-Satakunta KOa 2 f. 59v-60. Valborg Lydekentytär oli

Pentti Lydekenpojan pojan tytär.

Valborgin veljenpoika Lydik Lassenpoika panttasi 100 markan edestä myllyn Sarsakoskessa piispa Arvid Kurjelle. BFH III 184, IV 135. Panttaus on tapahtunut kaiketi 1510-luvulla. Vuonna 1563 sama mylly oli piispan sisarenpojan Jöns Knuutinpojan hallussa, BFH IV 135.

Piispa Arvid Kurjen lanko Knuut Eerikinpoika, Laukon herra (oli Satakunnan ja Pohjanmaan laamannina 1511-1530-luvulle) luovutti 29.7. 1532 pojalleen Jönsille paitsi Erik Slukilta ostamansa Venäjän kartanon (Humppilasta) myös kaksi ostamaansa myllyä i Sarsafors (ei välttämättä Slukilta ostettuja), BFH III 595. Vuonna 1557 Jöns Knuutinpojalta oli Sarsakoskessa kolme tullimyllyä, joista osa oli ostettu verovelvollisilta. VA 60^b f. 56.

Edellä mainitun Olavi Olavinpojan vaimo Kirsti Pietarintytär on sikäli mielenkiintoinen henkilö, että hän oli Pentti Lydekenpojan veljen Klaun jälkeläisiä, tämän tyttärenpojan laamanni Klaus Henrikinpojan (Horn) tyttären tytär. Tämä ei kylläkään merkitse sitä, että hän olisi perinyt Klaun ja Pentin jälkeen jotakin Tyrvännönmaasta, mutta ainakin Olavilla näyttää olleen mielenkiintoa Sarsan tienooseen. Vääksyn kartanon tulipalossa 1942 hävinneen asiakirjan mukaan Olavilla oli talo Vääksyssä, jonka hän antoi huomenlahjana Kirstille. Jutikkala, Vääksyn kartanon historia.

Olavi Olavinpoika kuoli 1525 ja seuraavana vuonna Kirsti solmi uuden avioliiton Turun linnaläänin silloisen käskynhaltijan Jöns Västgöten kanssa. Tämä Ruotsista Suomeen muuttanut mies oli kuningas Kustaan uskottuja. Jo vuoden 1527 alussa hän oli laamanninsijaisena antanut tuomion Kangasalan rajasta Lempäälää vastaan. Saman vuoden lopulla hän luopui päällikkyydestään Turussa ja siirtyi Pirkkalaan, mistä hän oli jo 21.2.1526 ostanut kolmanneksen Pentti Lydekenpojan vanhasta asuinkartanosta Niemenpäästä eli Penttilästä. Tuo laamanninsijaisuus hänellä oli tilapäisesti Ylä-Satakunnan kihlakunnan tuomarinviran ohella. Tässä tehtävässä hän oli ainakin 1.3.1530 ja sitten kuolemaansa eli vuoteen 1560 asti.

Ilmeisesti jo 1520-luvun lopulla Jöns oli kiinnittänyt tilushankinnoissaan päähuomion Sarsan rannoille.

Ensimmäisellä Suomen matkallaan Kustaa Vaasa piti Raaseporissa elokuun lopulla 1530 etsikkokäräjiä. Silloin mm. Jöns Västgöte sai tuomiokirjeen vppå Wigxsta gård, then han nu pa sitter. Maininta tästä on säilynyt kuninkaan registratuurassa (nide VII s. 162, FMU VIII 6531), jossa ilmeisesti Wäxiö on vääntynyt Wigxsta'ksi. Jöns sai tuomion mukaan esteettä pitää hallussaan vaimonsa huomenlahjaan kuuluvat kaksi myllyä, kunnes vaimon lapset voivat lunastaa ne sekä Vääksyn talot. Kirsti Pietarintyttärellä oli siis edellisestä avioliitostaan lapsia, ja hänen ja Olavilta saamaansa huomenlahjaan kuuluivat kaiketi ne kaksi myllyä, jotka tuomari Erikin leski Ingeborg oli myynyt Olaville.

Laamanninkäräjillä 20.1.1533 Jöns Västgöte sai vahvistuskirjeen ostoillensa, joihin kuului mm. X spen j en welte quarn aff baaandom (talonpojilta ostetun yhden ratasmyllyn kymmenen vuoroa), VA perg.kirjeet. Ratasmylly oli Suomessa myöhäiskeskiajan uutuus, varhaisin tieto on Valkeakoskelta vuodelta 1508.

Vuonna 1557 sanotaan kuninkaan "perintöön ja omaan" kuuluvista sekä peruutetuista kirkontiloista tehdyssä luettelossa, että Jöns Västgötellä oli i Sarsakoski neljä tullimyllyä, VA 60^b f. 56.

Kamarikirjuri Jaakko Teitin 1550-luvun jälkipuolella tehtyihin väärinkäytösten tutkimuksiin liittyy eräässä vihkosessa (VA 214 k f. 169) oleva selonteko Ylä-Satakunnan myllyistä, ja siinä sanotaan marginaalissa Sarsakosken nimeen viitaten näin: "Ther äre the sköneste quärner som äre j Sategunden och kommer watnet nid ifrå Oriwäsi etc."

Kuninkaan painostuksen vuoksi Jöns Västgöte joutui lahjoittamaan 1556 Pirkkalan Penttilän kuninkaalle ja Vääksyn Juhana-herttualle. Elinikänsä hän sai kuitenkin nauttia tiloista rälssinä. Hän kuoli 1560,

ja seuraavana vuonna herttua lahjoitti Vääksyn rakastajattarelleen Kaarina Hannuntyttärelle. Sarsakosken myllyt menivät mukana.

Sarsan myllärit joutuivat maksamaan papin ruokalisän, ja sen vuoksi heidät on mainittu papin manttaaliluetteloissa (pm). Myllykylän nimenä niissä on Forsby.

MATTI pm 1558-71. Sak Kulsialan kk 15.6.1550 Oleff Larss. Kauppila (kuului Eräjärven Kauppilan naapurissa olevan Hirtolahden viljelijänä Kulsialan hallintopitäjän Längelmän neljännekseen, mutta Oriveden kappelikuntaan) oli lyönyt lihashaavan -> Matz mylnare i Sarsafors. Oriveden rovtk 9.1.1551 Oleff Kauppilan t > Madz mylläre sunnuntaina. Sappattirikoksen vuoksi Olavin teko käsiteltiin myös kirkon käräjillä. Eino Jutikkala (Längelmäveden seudun historia I s. 324) on pitänyt tätä tapausta esimerkkinä Sarsan myllyjen etäälle ylävesistöön ulottuvasta asiakspiiristä. (Käsitys lienee oikea, vaikka Olavi olikin verityön tehnyt sunnuntaina, sillä hän on voinut viipyä myllymatkallaan pitempään). Kangasalan rovkk 8.9.1551 Madz i Sarsa ei tullut päivätöihin kirkonrakennukselle. Matti on pm 1562 Madz Hen.ss.

NIISIUS (ei pm) Sak rovkk 8.9.1551 Nisius ibm (Sarsa) ei saapunut päivätöihin kirkonrakennukselle.

MIKKO HEIKINPOIKA Sak Eurajoen kevk 29.3.1552 tuomittiin Michel Hendrickson af Sarsankoski i Kangasalo sokon saamaan Eurajoen (Luvian) Löytyn isännältä Simolta lehmä sekä sopimaan vuokrasta Simon kanssa kolmen viikon sisällä. Samalla määrättin 6 miestä tekemään tili om Mickel Hendricksons står faders iordh, jotta saataisiin selville, oliko Mikko vielä saamassa jotakin tästä isoisänsä maasta Luvian Peräkylän Davidilta (talo II). (Luvialainen olisi siis muuttanut Sarsaan, mutta on toinen asia, oliko hän mylläri).

NIILO HEIKINPOIKA pm 1558-71. Nils Hen.ss. pm 1562, Nils Ruda pm 1565-69, Nils Rudha pm 1570, Nilis Ruda pm 1571.

TUOMAS pm 1558-71.

NIILO pm 158-71. Sak tk 28.1.1558 Thomas Salon (Rarunsalo talo II) t > Nils mylläre.
AMBROSIUS pm 1558.

Vääksyn jakokunta

VÄÄKSY

Kyrön, Kangasalan ja Pirkkalan yhteisillä etsikkokäräjillä Pirkkalan Sikoisissa 3.2.1405 tuomittiin Heyki Kärpe ok hans kompanom (ks. Kerppola) osakkuus innan Wexinjeminäs, ja samalla vahvistettiin vanhastaan katselmuksissa oikeiksi todetut rajapaikat Lakalesivalka, Sotaijwa ok Syrjankorke sellaisiksi, että ne laittomasti ylittävät saavat kuninkaantuomion mukaiset 40 markan sakot. Alkuperäisen pergamenttikirjeen mukaan 12.2.1511 laadittu vidimaatio oli kopiona 1781 Turun hovioikeuden arkistossa, ja se todistettiin silloin oikeaksi. VA p.kopio, FMU II 1201. Kopion selkäpuolelle on kirjoitettu: Rätte råår i Wexö, emellan Kerppola och Wexöö angående Wexöönjemis näås. Tässä on kuitenkin tapahtunut väärinkäsitys. Asiakirjassa ei lainkaan mainita Vääksyn kylää, ja siinä mainitut kolme rajapaikkaa eivät sovellu Vääksyn ja Kerppolan välisiksi. Sotaijwa on sama kuin Suomatkan kylän lähellä oleva kannas Vesijärven Suomatkanlahden ja Längelmäveden Pahalahden välillä. Syrjankorkee on Keisarinharjun korkein kohta (nykyisin Joutsiniemen maalla). Lakalesivalka on väliraja, sama kuin Lento-

lan laaka Vesijärven ja Längelmäveden silloisen yhteisen lasku-uoman niskassa. Raja on osa vanhaa Tyrvännönmaan rajaa. Sekä Vääksi että Kerppola olivat sen sisällä Tyrvännönmaalla.

24.8.1427 sovintolautakunnan antamassa originaalissa VA:ssa säilyneessä pergamenttikirjeessä määritellään tuomari Pentti Lydekenpojan ja Jokioisten kylän välinen rajalinja Sarsassa niin, että raja kulki siten kuin Tyrvännönmaata koskevassa 1360-luvun lopulla annetussa laamannintuomiossa sanottiin etelästä Korkioya nimisestä paikasta Lesivalkama nimiseen paikkaan. Korkioya on yhtä kuin Korinoja 400 m Syrjänkorkeesta länsiluoteeseen sekä Lesivalkama sama kuin vuoden 1405 Lakalesivalka eli Lentolan laaka. Samalla sanottiin, että Pentti Lydekenpojalle kuuluvan Sarsan rantaosuutta on sinne asti, missä tulee vastaan Vexsö raa. FMU II 1849. Vanhan Tyrvännönmaan rajojen sisäpuolella oli siis erikseen Vääksyn raja, ja tämä täytyy ymmärtää niin, että Vääksi oli kylä. Kirje ei siis sano sitä, että tämä kylä tai joku talo siitä olisi ollut Pentti Lydekenpojalla, vaan sen mitä Pentillä oli vanhasta Tyrvännönmaasta Sarsan rannoilla.

Kangasalan Hyviälässä 14.3.1460 päivätyllä kirjeellään Herttualan Olavi Herttua (talo I) ja Henric Iesalayn (p.o. Jemsalayn, ks. Vihtiälä) ilmoittivat tehneensä Pentti Lydekenpojan kanssa sellaisen maiden vaihdon, että he antavat Olaff Sylkis jordh j Wexöö ok Wicktala by - niin tontit, pellot, niityt, metsän, kalavedet kuin muutakin - ja saivat vastineeksi Hyviälän ja erään niityn. Vaihto oli vahvistettu käräjillä. VA Laguksen kokoelma I n:o 118^a, kopio Vääksyn kartanon arkistossa olleesta orig.pergamentista. FMU IV 3116. Pentti Lydekenpoika kuoli samana vuonna. Vaihto oli tehty ilmeisesti vähän aikaisemmin. Tämä on ainoa tieto Pentin maanhankinnasta Vääksyn kylästä.

Hattulan kihlakunnantuomari Hans Diäkn antoi Lehijärven hallintopitäjän käräjillä 29.11.1470 tuomiokirjeen, jossa vahvistettiin Suomatkan isännän Heikki Pyn isän osto, jolla tämä oli saanut Raudanmaasta eli Tyrvännönmetsästä Suomatkan neljänneksen Tyrvännön Suontaan kylän talollisilta (Suontaka kuului Lehijärven hallintopitäjään). Kirjeen 1600-luvulla tehtyyn kopiaan liitetty luettelo, jonka otsikkona on: Desse efterskrifne ähre rätte råår kringhom Tyrfwendä skoogh och i Räudhanmaa. Luettelosta on säilynyt vain alku Saloksenjärveen asti. Kuusi ensimmäistä paikkaa ovat samalla Vääksyn jakokunnan rajoja: Kurjen oia (= Korinoja), Lendolan laka (= Laakaliesivalkama), Wexyn wastan mäen pähälle, Lauta valkama, Wexyn tien polwi ja Suomatkan taipale. VA p.kopio, FMU IV 3439.

Kangasalan käräjille tulivat 27.7.1474 Vexuboa ja ilmoittivat 12-miehisten pitäjän-, kihlakunnan- ja maakunnankatselmuskuntien olleen vuorollaan tutkimassa pa Rawtama skogh millan Wexuby oc Pyheiki, ja kun käräjälautakunta oli tutkinut asian, se katsoi, että Wexuby saa nauttia puolta aff forscriffna Rawtama oc fiskevatnen met Henrik Py seuraavien rajojen sisällä: Somatkantauialll, Kesemajante, Kiffuipykihin, Killerkiffui, Kangaierffuiläcde (vuoden 1735 kopiossa (Kaukajärfwen), Vactereworchen sari (1735: Wachderawuoren) ja sitten Hetaissenoyansw (1735: Hietaisen Ojansuu). Kihlakunnantuomari Klaus Kurki vahvisti sitten lautakunnan kannan ja antoi tuomiokirjeen, joka on VA or.p., FMU IV 3576 (kopio VA Ylä-Satakunta KOa 48 s. 436, vuosi 1735, jossa on 1474 luettu väärin 1424, FMU VIII 6631). Vain Killerinkivi on Suomatkan taipaleen lisäksi Rautamaan rajaluettelossa vuoden 1470 tuomion liitteessä. Kaukajärvi on nykyinen Pikkujärvi. Sieltä raja kääntyi etelään Vahderpään kylän mailla olevaan Vahdervuoreen ja sitten Längelmäveden rantaan. Näiden rajojen sisälle perustettiin myöhemmin Vääksyn alustalaistilat Mutikko, Eskola ja Sammalisto.

Sääksmäen kihlakunnantuomarista Olavi Olavinpojasta, hänen vaimostaan Kirsti Pietarintyttärestä sekä tämän toisesta aviomiehestä Jöns Västgötestä ks. Sarsa.

Kangasalan laamanninkäräjillä 11.3.1479 Henric Wickoy sai 40 markan sakon Lodonpâywa kunda nimisen niityn (ks. Luoto eli Holma) valtaksesta Pietari Voitiselta (Voitila). RA Stavsunds arkiv, Historiska handlingar, julk. Jan Liedgren HTfF 1966: 2 s. 75.

Kangasalan laamanninkäräjillä 3.2.1508 oli lm Peder Wykoinen, RA De la Gardieska samlingen, orig.perg., FMU VI 5308.

Kangasalan laamanninkäräjillä 1.3.1530 oikeuden eteen tuli ärlygh och welbordigh man Jönss Wesgötte ja ilmoitti vaihtaneensa maita met Clemeth Woyten (Oriveden Voitila talo I) siten, että Jöns antoi Klemetille Rayamettis godz (sijainti ?, mutta kaiketi Voitiilan kylän lähellä) arvoltaan 60 markkaa. Jöns sai puolestaan 80 markan arvoisen maan j Wääxöö ja joutui antamaan väliä rahana 20 markkaa. VA orig.p., FMU VIII 6492. RA De la Gardieska arkivet kopio y.m. kirjeestä. Siinä on lisäys, jossa sanotaan k.o. maan (Vääksyssä) tulleen aikoinaan laillisesti käräjillä siirretyksi pois Jeppe Folmarinpojalta ja tämän perikunnalta, FMU VIII 6492. Jeppe oli 1510-luvulla Ylä-Satakunnan tuomari ja hän on siis omistanut talon Vääksyssä. Se on välillä joutunut Klemetti Voitiselle.

Kangasalan syyskäräjillä 31.10.1531 vahvistettiin maiden vaihto, jossa Jacop Woÿttin antoi 45 markan arvoisen maan j Wexöö by Vihtiälän Heikki sepälle ja sai tältä kolmanneksen Vahderpään kylästä (talo II). VA Topographica Kangasala.

Kangasalan laamanninkäräjillä 8.2.1540 Jöns Västgöte vahvistutti maiden vaihdon, jonka hän oli tehnyt Palon Heikki Antinpojan kanssa (talo I). Kirjeen huonon kunnan vuoksi paikannimistä ei saa selvää. VA Topographica Kangasala.

Samoilla käräjillä Jöns Västgöte antoi itse avoimen kirjeen Mikil Wicko nimisen miehen pyynnöstä. Jöns oli nimittäin joitakin vuosia aiemmin saanut Mikon isältä nimeltään Lars Wicko neljän tangon ja yhden kyynärän suuruisen osuuden j Wäxiö by. Lasse oli puolestaan saanut Jöns Västgöten osuuden Kerppolasta. VA Topographica Kangasala. Ks. Kerppola talo II.

Jöns Västgöte menetti 1556 allodiaalioikeutensa Vääksyyn ja joutui lahjoittamaan sen Juhana-herttualle. Hän ja hänen vaimonsa Kirsti saivat kuitenkin pitää tilan läänityksenä elinikänsä. Jöns kuoli 1560 ja Kirsti joskus 1560-luvun jälkipuoliskolla.

Sak sk 17.12.1563 Vahderpään Jaakko (talo II) sai sakon vahingonteosta uppå hustru Kirstins eng på Wexå.

Kirstin kuoltua Juhana-herttuan entinen rakastajatar Kaarina Hanuntytär pääsi asumaan Vääksyyn, joka oli hänelle lahjoitettu jo 1561. Hän kuoli vasta noin v. 1596. Vuodesta 1572 hän oli aviossa Ylä-Satakunnan silloisen voudin Lauri Henrikinpoika Hordeelin kanssa.

Sak sk 10.1.1571 Isoniemen Janus Heikinpoika sai sakon vahingonteosta hustru Karins utmark på Wexiöö. Kk 26.8.1571 Tiihalan Martti Heikinpoika (talo XVI) ja Joutsikkaan Martti Markunpoika (Orivedeltä) saivat sakot vahingonteosta på hustru Karins utmark på Wexiöö.

Vääksyn eräsijat.

VANDUSLAX Eom 1552 Iöns Vestgiöte på Växiö Kangasalan eräsijojen mukana yksi eräsija benempd Vanduslax, jossa ei ollut asuttavaksi kelpaavaa paikkaa. Etäisyyttä sinne ei sanota. VA 130^a f. 8v. Ek 1554

Cangesala sokn: Iöns Vestgiöte 5 leiv., VA 1972 f. 70. Ek 1555 Cangesala so: Iöns Westgiöte 5 leiv., VA 1978 f. 68. Kun Vääksy otettiin 1556 herttuan "perintöön ja omaan", niin nämäkin haukimaksut loppuivat. Vanduslax on luettelossa Haapasaaren Pietarin Kallionmajan ja Mikko Atin Kodumejärven (= Kedvänäjärven ?) välissä, ja koska molempiin on matkaa 20 peninkulmaa, on arveltu, että Vanduslax oli Multialla (Jaakkola, Pirkkalaisliikkeen synty s. 122. Jaakkola luuli, että Kallionmaja ja Kodumejärvi olivat Multialla, ja sen mukaan Vanduslax'n sijoitus sinne. Jokipii, Vanhan Ruoveden historia I s. 118: Sen paikka eräluettelossa edellyttää sijaintia Multialla.) Kun on käynyt selväksi, että Kedvänäjärvi on sama kuin Suolahdenjärvi (ensinnä sen on tajunnut keuruulainen Jussi Rainio vuonna 1957 kirjassa Kotiseutu-ni Keuruun kirja s. 45 ym.), niin Vanduslax voitaneen ennemmin sijoittaa Keuruun pohjoisosiin. Voi ajatella, että nimi on kirjoitettu väärin. Paikaksi sopisi hyvin Jukojjärven pohjoisosa eli Mantelanlahti (Rainio s. 40). Sen rannalla on Jukolan talo, jota asui 1602-04 Juho Utriainen. Vuoden 1589 tarkastusmaakirjassa f. 621 rälssin lampuotien joukossa ryhmä Lauri Henrikinpojan lampuodit luetellaan otsikkonaan These bönder besittia på gamble Wäxiö äremarch, ja viimeisenä tässä ryhmässä on Lasse Vtriainen är från Kulsiala tillägnat sitt faste ruum. Selittämättä jää miten tähän Kulsiala kuuluu. Rainio s. 104 sanoo, että Jussi Utriainen asui Jukojjärvellä jo 1579.

NIEMISVESI Eom 1552 Lempäälä: Iöns Vestgiöte pa Vexiöö yksi eräsija vid Niemiträsk (= Ähtärin Niemisvesi) 33 peninkulman päässä ifro Vexiöö. Siellä ei katsottu olevan sopivaa paikkaa uudisasutukseen. VA 130^a f. 11. Hv 1571 Niemisierffui hustru Karins lambönder: Per Omoinen (p.o. Oinonen). Vuoden 1589 maakirja f. 621: These bönder besittia på gamble Wäxiö äremarch: Per Aynioinen (p.o. Oinonen). Matti J. Kankaanpää, Vanhan Ruoveden talonhaltijat 1552-1809 s. 231: Ähtäri Niemisvesi Oinonen, asuja 1571- n. 1604 Pekka Oinonen.

KIVIJÄRVI Eom 1552 Lempäälä: Iöns Vestgiöte på Vexiöö yksi eräsija vid Kiffui träsk (= Ähtärin Kivijärvi). Siellä ei ollut asuttavaksi kelpaavaa maata. Vuoden 1589 tarkastusmaakirja f. 621: Larens Henrichsson lam. --- på gamble Wäxiö äremarck: Erich Lästari. Kankaanpää s. 238: Erkki Luostarinen asui 1580-1621 Ähtärissä Peränteen Niemisvedellä. Ruoveden tk 10.3.1574 (1573 ?) Nilis Parckoinen samptt Päuall Parckoinen saivat 40 markan sakon siitä, että olivat hakanneet kasken ätt Lasse Hendersson till Wäxiöö hans Landbönders utmarch ilman hänen lupaansa. Paavo ja Niilo Parkkoinen asuivat 1567- n. 1588 Ähtärin Kivijärvellä verotalonpoikina. Nuo Vääksyn lampuodit olivat Niemisvedellä Kivijärven naapurissa.

KITIÄNIEMI eli PÖYHÖLÄ vuoden 1589 tarkastusmaakirja f. 621: Lasse Henrichsson lam. --- på gamble Wäxiö äremarch Lasse Pöyhönen. Kankaanpää s. 26: Lauri Pöyhönen asui (1589)-1631 Kitiäniemellä eli Keuruun Valkialahden Pöyhölää. Hv 1571 Ruoveden lampuotien ryhmässä viimeisenä: Käuru Per Pöyhönen. Keuruun Pöyhölässä oli 1600-luvulla isäntänä Lasse Pöyhöisen pojanpoika Pietari. Vuoden 1571 Per Pöyhönen lienee Lassen isä.

HAUKKAMAA Ruoveden syyskäräjillä 23.1.1571 seitsemän ruoveteläistä sai kukin 3 markan sakon siitä vahingonteosta, mitä he olivat tehneet på hustru Karins till Vexiöö hänen kalavesillään sekä siitä, että he olivat kaataneet joitakin hirviä luvatta aff hennes wttmarch. VA 2245 f. 14.

Ruoveden syyskäräjillä 1- .10.1757 Riuttaskorven Puntasen viljelijät esittivät Turussa (ilm. hovioikeudessa) 27.2.1665 oikeaksi todistetun kopion Vääksyn Lauri Henrikinpojan 10.6.1584 laatimasta kirjeestä, jossa hän sanoo käyneensä vouti Henrik Laurinpojan (Creutzhammar-sukua, oli Ylä-Satakunnan voutina 1584) kanssa ne rajat, jotka

olivat omkring Haukama äremark och ägor, dem Anders Pundanen åbor ja jotka erottavat Riuttaskorven Haukkamaasta. Kopion lopussa sanotaan, että alkuperäinen kirje oli uti gamla handlingar i Vexöö. Rajat olivat seuraavat ja ne ovat Haukkamaan ympärysrajat: 1) Riutajoensu, 2. Rautainen Kuifvakåski, 3. Alkunennäven sari, 4. Lummenjärfven korkiama, 5. Taikinalambi, 6. Kumakelli, 7. Sarijerfvensarij, 8. Luomaharju, 9. Helvetinkumakolu, 10. Kaitojerfvi, 11. Jakavuori, 12. Jousijerfvenniemi, 13. Kurkujerfvenniemi, 14. Ylimäisen Lappijärfven kumu, 15. Ungakelfwi, 16. Taifwaljärwen pälä och till Riutajoensu igen. VA Ylä-Satakunta KOa 78 f. 709v.

Vuoden 1589 tarkastusmaakirja f. 621: Larens Henrichsson lam. Anders Pudainen haffver Kyro eremarck att besittia. Kyse on kaiketi samasta Antista kuin v. 1584, jolloin hänen sanottiin asuvan Haukkaan naapurissa. Kankaanpää s. 57: Riuttaskorven Puntasta on asunut Antti Puntanen ainakin 1584-89. Haukkamaalla ei ollut tuolloin pysyviä uudisasukkaita. Kankaanpää s. 121: Haukkamaa, Matti Tuomaanpoika Vääksyn kalastaja 1635-1668.

NUORTO Vääksyn alustalaistila samassa jakokunnassa.

GUDMUND Hämeen linnan luona 1.2.1473 pidetyillä maakäräjillä Pyyheikki (Suomatkasta) syytti Gudmund Noodos (Nordos) ja hänen naapureitaan siitä, että he olivat estäneet häntä käyttämästä sitä metsää ja kalavettä, jonka hän oli ostanut af Suontaka by (Tyrvännöstä).

SIPI pm 1564-71 maksoi ruokalisää ½ äyriä 2 papinkoukkua äyriltä. (Ei sanota olevan Nuorrosta, mutta on Vääksyn alainen eikä ole mylläri tai Joutsiniemestä).

KERPPOLA kuului Vääksyn jakokuntaan, mutta viljelijät olivat verotalonpoikia. Kerpola mk 1541-42, 1553-55, pm 1558-59, 1564-65, Kerpoila mk 1556, lv 1557, pm 1570, Kerppola mk 1557-62, pm 1561-63, Kerppoila mk 1564-71, pm 1566-69, 1571.

HEIKKI Kyrön, Kangasalan ja Pirkkalan yhteisillä etsikkokäräjillä Pirkkalan Sikoisissa 3.2.1405 tuomittiin Heyki Kärpe ok hans kompanom flerom hwarjom osuus innan Wexinjemi-näs. FMU II 1201, vidimaation kopia.

JÖNS VÄSTGÖTE 8.2.1540 päivätyllä avoimella kirjeellään Jöns Västgöte ilmoitti Mikil Wicko nimisen miehen pyynnöstä vaihtaneensa maita Mikon isän Lars Wickon kanssa siten, että Jöns sai Laurilta Vääksystä 3½ tangon ja 1 kyynärän osuuden sekä Lauri puolet j Kerpoila by. VA Topographica Kangasala, Vääksy. Ks. talo II.

I

JAAKKO mk 1540-52, äv 1540: 1½, 1541: 2½, 1544: 3. Karja 1540: hev 2, le 8, nk 4, la 8, ny 15. Jaco. Kerppolan mk 1546, 1552. Eom 1552 Iacop aff Kerpola yksi eräsija ved Mändyksen tråsk (Jaakkolan lukutapa Satakunta V s. 76 Mändyksen tråsk ei ole perusteltavissa, merkki a:n päällä voi yhtä hyvin tarkoittaa ä:tä) 20 peninkulman päässä kotoa, ja siellä oli kaksi asuttavaksi kelpaavaa paikkaa, VA 130^a f. 6v. Matka eräsjalle on sama kuin jokioislaisten matka Kedvänään eli Suolahdenjärvelle. Mäntynen on osa Tarhapäänjärven laskureittiä Tarhiaan aivan Keuruun ja Multian rajalla (Rainio, Kotiseutuni Keuruun kirja s. 44). Ks. alla Tuomas. Sak sk 9.10.1551 Jacop Kerpoiylan huonot aidat.

TUOMAS JAAKONPOIKA Eas 1552 Thomas Iacopson aff Kerpola lupasi mennä asumaan Mäntysenjärvelle ja menikin. Mk 1564: Kerpoila j Tarhapä Thomas, VA 2164 f. 68 ja hv 1571: Tarhape Tho. Kerpoinen. Mäntysen tienoon toiseen

asuinpaikkaan lupasi lähteä Eskill Nilsson aff Latula Tursolan talosta XII, mutta v. 1564 siellä oli asujana Lasse Pynnäinen. Sak kevk 2.6.1551 Thomas Kerppolan t > talon II Sipi. Sk 1.12. 1558 talon Perttu isäntä sai maksaa 40 markan sakot siitä, että hänen veljensä Thomas oli tunkeutunut naapuriin (talo II) ja rikkonut siellä ikkunat ja oven. Samalla talon II Sipi t > Thomas ibm. Voi olla, että Tuomas viivyteli lähtöänsä. Veli Perttu maksoi erämaiden kalaveroa vielä 1557.

PERTTU JAAKONPOIKA mk 1553-84, äv 1553: 4, 1566: 4½. Bertil Kerppo mk 1553, Bertill Kerppoij mk 1554, Bertill Kerppä mk 1555-56. Lv 1556-59: 8-10-9½-8½, 1561-62: 2½-7½, 1564-71 ka 5 3/16.

Ek 1554 Bertill Kerppoilan 2 leiv. haukia, VA 1972 f. 70v. Ek 1556 Bertull Kerppoilan 1 leiv., VA 1998 f. 44. Ek 1557 Bärtell Kerppoilan 1 leiv. haukia ja 1 leiv. ruokakalaa, VA 2030 f. 35. Vuonna 1557 Bertill Kerppolan myi voudille yhden näädännahan 8 äyrin hinnasta ja 20 oravannahkaa 4:2 äyrillä, VA 2032 f. 14.

Lm Bertil Kerppoilan tk 1551, Bertil Kerppolan kk 16.7.1551, Bertil Kerppoilan kk 12.7.1554, Bertil Kerppoylan piispan tk 21.5.1555, Bertil Kerppoilan tk 29.3.1557, Bertell Kerppoilan kevk 4.6.1557, kk 13.8.1557, Bertill Kerppolan sk 3.11.1557, tk 28.1.1558, kk 1559, Bertil Kerppolan sk 13.10.1559, kk 17.7.1560, Bertil Kerppolan sk 12.1.1561, Bertill Jacopss. Kerppoilan sk 4.2.1565 (VA 2180 f. 6v), Bertil Iacopss. Kerppolan kk 20.10.1565, Bertill Iacobss. Kerppoilan sk 24.10.1568, Bertill Kerppoilan kk 22.9.1569 ja Bertill Jacobss. Kerppoilan sk 12.1.1579 eli yhteensä 18 kertaa.

Sak tk 1551 Bertill Kerppoilan oli yksi niistä 12 katselmusmiehestä, jotka saivat kukin 3 markan sakon erimielisyydestä rajankäynnissä Tiihalan ja Leivin kylien välillä. Kk 10.9.1558 Bertill Kerppolan löi Keson Tapaniin (talo IV) viisi lihashaavaa tämän ollessa vielä vuoteessa niin, että Tapani oli päästä hengestänsä. Sakkoa tuli 30 markkaa, ja Perttu maksoi kruunun osuutta täydet 10 markkaa. Sk 1.12. 1558 Bertill Kerppolan sai 40 markan sakon siitä, että hänen veljensä Tuomas oli tunkeutunut naapuriin (Sipin) taloon sekä siellä rikkonut ikkunat ja oven. Perttu maksoi kruunun osuutta lähes täydet eli 10 markkaa. Samalla sakot talon Sipi t & Bertill ibm. Kk 1559 Bertil Kerppolan laiminlyönyt kyytivuoron. Sk 12.1.1561 Bertil Kerppolan huonot aidat. Tk 15.3.1570 Bertill Kerppoilan oli salaa luovuttanut veronalaista maata rälssiksi Laukon Jöns Knuutinpojalle.

Hv 1571 Kerppola: Bertil ku 20, hev 2, le 12, nk 0-3-4-0, la 15, oa 217:4, ny 21.375.

II

MIKKO LAURINPOIKA mk 1541-52, äv 1541: 1½, 1543: Jaco (?) 2, 1544: 4, 1546: 3. Mic^l Vicko mk 1544, Mic^l Vijcko mk 1546, Michel Vicko mk 1552. Michel Vicko sai 8.2.1540 todistuksen Jöns Västgöteltä siitä, että hänen isänsä Lars Vicko oli antaessaan osuutensa Väaksyn kylästä saanut puolet j Kerppola by. Va Topographica Kangasala.

SIPI mk 1553- , pm 1558- . Äv 1553: 1½. Siffredh Vickolan mk 1553, Sigfred Wickalan mk 1554, Sigfredh Vickoilan mk 1555, Siffred Vichkoilan mk 1556, Siffre Vickoij mk 1557, Siffre Wickoij mk 1558, Siffred Wijckoi mk 1559, Siffred Vickoi mk 1560, Sig^d Vijckoi mk 1561, Sig^{dt} Virkoi (?) mk 1564. Lv 1556-59: 2-1½-1-1, 1561-62: 3½-1½, 1564-71 ka 1.

Sak kevk 2.6.1551 Sigfrid Vijcoij t & saman talon Michil Vijcoij, talon I Tuomas t > Siffred Vijcoij. Tk 28.1.1558 Sigfredh Kerppolan t > Jacop ibm (voi olla talon I Jaakko), sk 1.12.1558 Siffred Kerppolan t & talon I Perttu, talon I Tuomas tunkeutui Sipin taloon rikkoen ikkunoita ja oven, Siffred Kerppolan t > talon I Tuomas. Hv 1571 Kerppola: Sigfred ku 2, hev 1, le 2, nk -, la 3, oa 38:4, ny 4.375.

VIHTIÄLÄ kylä ei ollut Tyrvännönmaan rajojen sisäpuolella kuten Sarsan myllykylä, Vääksy ja Kerppola, mutta uudella ajalla sillä oli yhteinen takamaa Vääksyn kanssa.

Vichtelä mk 1557, 1559-60, Vichtiälä mk 1558, 1562, Vichtielä mk 1561, 1564, Victiälä mk 1566, Wichtis mk 1569-70, Wictis mk 1571.

Kangasalan Hyviälässä 14.3.1460 päivätyllä avoimella kirjeellään Olaff Hertoga (Herttualala talo I) ja Henric Iesalayn (p.o. Jemsalayn, lyhennysmerkki e:n jälkeen jäänyt huomaamatta) ilmoittivat tehneensä Pentti Lydekenpojan kanssa sellaisen maiden vaihdon, että he antoivat Olaff Sylkis jordh j Wexöö ok Wicktala by ja saivat Hyffialaby ok Korffis porte ängh. VA Laguksen kokoelma I n:o 118^a kopio Vääksyn kartanon arkistossa olleesta orig.pergamentista, FMU IV 3116.

Kangasalan laamanninkäräjillä 3.2.1508 oikeuden eteen tulivat Jöns Nilsson j Bussila ok Olaff Iempseleynen Victielle ja ilmoittivat tehneensä sellaisen maiden vaihdon, että Jöns antoi kaiken Onnistaipaleessa omistamansa maan Olaville ja sai tältä att then jordh han atte i Victieleby. RA De la Gardieska samlingen, orig. perg., FMU VI 5308. Jöns Niilonpoika oli rälssimies, jonka asuinkartano oli Piikkiön pitäjän Pussila. Hänen yhteyksistään Ylä-Satakuntaan ei muutoin tiedetä mitään. Mutta hänen setänsä Ragvald Stigulfinpoika (Eric Anthoni, Stigulf Ragvaldssons släkt, HTFF 1961: 1 s. 20-26) on mainittu läsnäolleen Vesilahden käräjillä 6.3.1440 (i näruario av Raguald Stiggeson) samoin kuin yleensä oli tapana puhua voudista. RA Strödda domböcker, Protokoller från konungsdöm och konungsräfst. Vuoden 1440 kirjeen 1479 annettu vidimaatio on mukana etsikkokäräjillä 21.6.1564 annetun kirjeen kopiesissa. Ragvald on voutina ollessaan hyvinkin voinut hankkia maata Oriveden Onnistaipaleesta. Hän kuoli lapsettomana, mikä on mainittu Anthonin 1961 julkaisemassa vuoden 1528 kirjeessä. Samassa kirjeessä kerrotaan Jöns Niilonpojan perineen setänsä omaisuutta.

Kangasalan syyskäräjillä 31.10.1531 vahvistettiin se maiden vaihto, jolla Hendrich smed aff Wiictiala sai Jaakko Voitiselta 45 markan arvoisen maan Vääksyn kylästä ja antoi Jaakolle kolmanneksen Vahderpään kylästä. VA Topographica Kangasala (kirje on kotoisin Vääksyn arkistosta).

Kangasalan laamanninkäräjillä 20.1.1533 Jöns Västgöte ilmoitti ostaneensa halfth Wictyle godz aff Ions Poualsson och annan halfff delen i samma godz aff Matz i Halffwaröö ja nämä kaupat vahvistettiin. VA perg.kirjeet. Toinen myyjistä voidaan tunnistaa. Halffwaröö on sama kuin Piikkiön Harvaluoto. Siellä oli Storgården (Tuorla) niminen rälssitila, ja tämä Matti on myös se Mattis j Storgorden j Pücke, joka vaihtoi Piikkiön Tuomalan Eerik Flemingille (Erik Flemingin maakirja s. 22). Jäljet johtavat siis jälleen Piikkiöön, mutta epäselväksi jää, ovatko Jöns Paavalinpoika ja Matti Pussilan Jönsin perillisiä vai ovatko he saaneet Vihtiälän haltuunsa ostamalla. On ilmeistä, että toinen puolikas on yhdistetty Vääksyyn, mutta toinen on muuttunut talonpoikaiseksi verotilaksi.

I

LAURI mk 1540-43, 1546-84, äv 1540: 3½, 1541: 4. Karja 1540: hev 2, le 6, nk 3, la 8, ny 12.5. Lau. Victielen mk 1540, Lasse Vichtiälän mk 1546, 1555-56, Lass (Lasse) Victiälän, Victiälän mk 1552, 1567, pm 1567-71, Lasse Victialan mk 1553, Lasse Wichtiälän mk 1554, Lasse Wichtelen mk 1558, Lasse Victis pm 1558-59, 1563, Lasse Wichtis lv 1557, pm 1561-62, 1565-66, Lass Vicctis mk 1565, Lasse Wichtis pm 1564. Lv 1556-59: 5-5½-6-4 / 1561-62: 2-6 / 1564-71 ka 5 7/16. Vuonna

1556 Lass Vichtiälän lunasti päivätyöhauet rahalla, VA 1998 f. 47.
Hv 1571 Soomatka: Lasse Wictielen ku 20, hev 2, le 9, nk 0-0-4-4, la
12, oa 210:- , ny 18.5.

MIKKO mk 1544 Mic¹ äv 3.

II

YRJÖ mk 1540-43, äv 1540: 2½, 1541: 1½. Karja 1540: hev 1, le 5, nk
2, la 8, ny 9.

Suomatkan jakokunta

SUOMATKA Somadka mk 1540, 1543-52, Somadtkä mk 1541, Somatka mk
1542, 1561, 1565-66, pm 1561-66, Soomatka mk 1553-56, 1562, pm 1558-59,
Swomatka lv 1557, Suomatka mk 1557-59, 1564, 1567-71, pm 1567-68,
Suomadka pm 1569-71.

I + II

HEIKKI Lehijärven käräjillä 29.11.1470 Suontaan kylän verotalonpojat
ilmoittivat, että he ja heidän vanhempansa ovat myyneet Pyhrickis
fadher i Suomatka fierdungen af Raudhan maa skoghet 25 markalla. Lau-
takunta todisti samaa, mutta maasta sanotaan sen olevan fierdungen af
Tyrfwenda skogha och watn. Tuomari Hans Dieckn katsoikin forb:mält
Hindrick oikeutetuksi pitämään maan, koska kukaan ei ilmestynyt esit-
tämään vetoansa lautakunnan mielipidettä vastaan. VA p.kopio 1600-luvulta,
FMU IV 3439.

Hattulan kihlakunnantuomari Hans Dieckn todisti kirjeessään, että
(Hämeen linnan päällikkö) Erik Axelinpoika (Tott) on Hämeen linnan
luona 1.2.1473 pidetyillä maakäräjillä vahvistanut sen kaupan, jolla
Pyhricki (Py Heyki) oli saanut Suontaan kylältä sen maan ja metsän,
jonka Gudmund Nordos ja hänen naapurinsa olivat yrittäneet ottaa Hei-
kiltä. VA kaksi kopiota, FMU IV 3543.

Kangasalan käräjillä 27.7.1474 vahvistettiin ne rajat, joiden si-
sällä Vexuby oc Pyheiki omistivat osuutensa i Rawtama oc fiskewatnet.
VA or.p., FMU IV 3576. Ks. Vääksy.

OLAVI Kangasalan laamanninkäräjillä 30.1.1486 oikeuden eteen tuli Oluf
Pyy medh syne skiftesbrödher ja esitti syytöksen till then af Pelckene
och till Nicki Koljolainen och Peer Kärki och Anders Pati-
niemi och Hindrich Sutari och flere deras medhbröder (Nikin ja Antin
kotipaikat ?), jonka mukaan nämä olivat kiistäneet Olavilta jakovelji-
neen oikeuden käyttää skoogh hetandes Raudonmainon. Tällöin lautakunta
ja käräjille kokoontunut pitäjänväki todistivat, että Oluf Pyy oli
saanut sekä kuningas Kaarlen tuomion että Erik Axelinpojan tuomion ky-
seiseen maahan. VA kaksi huonoa kopiota, FMU V 4068.

I Heikkilä

HEIKKI mk 1540-43, äv 1540: 3½, 1541: 4. Karja 1540: hev 2, le 6, nk
10, la 15, ny 16.875. Hen. Py mk 1540-42.

SIPI mk 1544-52, äv 1544: 4. Sig^d Py mk 1546, Siff^d Pyy mk 1552. Sak
tk 1551 Hen. Suijnu (Kangasalan Suinula talo Ia) oli ottanut hirven
iffra Siffredh Pyy Wihalax (kylä väärin).

HEIKKI mk 1553-64, pm 1558-65. Äv 1553: 4. Hendric Isoibyy mk 1553, Hender
Isoibyy mk 1558, Henric (Henrich, Hen.) Isoipyy mk 1554, pm
1563, Ijsoipyy mk 1555, 1564, Isopy mk 1556-57, 1559, Isopy mk 1561-62,
Hen. Py lv 1557, Hen. Byy pm 1558-59, 1561-62. Lv 1556-59: 6-7½-6-4½ /

1561-62: 3½-5/ 1564-65: 7-7.

Eom 1552 Henrich Pyy aff Somatkaby yksi eräsija vid Copsama träsck 6 peninkulman päässä. Sinne lupasivat mennä asumaan Suomatkan Heikki Pyy (talo II), Raronsalon Ambrosius Niilonpoika (Raronsalo talo IV) ja Siukolan Martti (Oriveden kylän talo I). Näin syntyi Juupajoelle Kopsaman kylä. Eom 1552 Henrich Pyy & Lasse aff Tungeloby yksi eräsija ved Ewä träsck 8 peninkulman päässä kylästä (Suomatkalta). Sinne lupasivat mennä asumaan Suomatkan Mikko Juhonpoika ja Tunkelon Erkki Laurinpoika. VA 130^a f. Mikko asui Längelmäen Eväjärvellä (Kangasalan h.p.).

MARTTI HEIKINPOIKA mk 1565-1605, pm 1566- . Äv 1565: 4. Morthen Hen.ss. mk 1565, 1567, pm 1569-71. Lv 1566-71: 6-10-8-5-3-10, ka 7. Sak kk 20.10.1565 Morthen Hen.sson Suomatkan t & talon II Hen. Py ibm. Hv 1571 Soomatka: Mårthen Hen:sson ku 30, hev 2, le 12, nk 0-4-5-4, la 12, oa 266:2, ny 24.

II Laurila

HEIKKI LAURINPOIKA mk 1540-46, äv 1540: 2, 1541: 2½. Karja 1540: hev 2, le 5, nk 3, la 10, ny 11.75. Hen. Lau. mk 1541-42. Eas 1552 Hendrich Pyy aff Somatka lupasi lähteä asumaan talon I Heikin ja Tunkelon Lassen omistamalle eräsijalle Juupajoen Kopsamojärvelle, VA 130^a. Siellä ei ollut ketään Heikkiä 1562 eikä 1564.

MATTI mk 1552 Madz Pÿ äv 2½.

HEIKKI LAURINPOIKA mk 1553-72, pm 1558- . Äv 1553: 3½ (talo III liitetty), 1557: 4. Hen. (Hindrigh) Vähäby mk 1553, pm 1558, 1561-62, Henrich (Hen., Hendrick) Vähäpy mk 1554-57, 1559-62, 1570, pm 1563, 1569-71, Hend. (Hendrigh, Henrich) W(V)ehepy mk 1558, 1569, pm 1559, Hen. Vehäpy mk 1564, pm 1564, Hendrich (Hen.) Isoipy (?) mk 1565-66, 1568, Hen. Larsson mk 1567, Hendrich Wähepy mk 1571. On ilmeisesti sama kuin vuosien 1540-46 Heikki Laurinpoika. Siirtyminen Kopsamoon on jostakin syystä peruuntunut. Lv 1556-59: 4-6-6-9 / 1561-62: ½-8 / 1564-71 ka 7 ¼. Sak kk 20.10.1565 talon I Martti Heikinpoika t & Hen. Py ibm. Hv 1571 Soomatka: Hen. Wehäpy ku 25, hev 2, le 16, nk 0-0-7-6, la 20, oa 351:7 (hallintopitäjän paras), ny 29.

III

MATLEEN mk 1540-52, äv 1540: 1. Karja 1540: hev 1, le 2, nk 5, la 8, ny 7.5. Malin mk 1540-43, Madlin mk 1544, 1546, Malin Pÿ mk 1552. Tallo on liitetty taloon II.

Keson jakokunta

KESO Kesämalax mk 1540, Kesomalax mk 1541-52, Kesämalax mk 1553, 1561, Kesämälax mk 1554, Kesemelax mk 1553, 1571, pm 1561, Kesämelax mk 1564, pm 1564-65, Kesämälax mk 1556-60, 1562, 1565-70, lv 1557, pm 1566-71, Kesemälaxi pm 1558-59, Käsämälax pm 1562-63.

Ylä-Satakunnan kihlakunnantuomari Klaus Kurki antoi Kangasalan käräjillä 27.7.1474 tuomiokirjeen Vääksyn ja Suomatkan Heikki Pyyin osuuksista Rautamaan metsässä. Tämä alkuperäisenä VA:ssa säilynyt paperikirje sisältää myös luettelon k.o. alueen maarajoista. Koska ne ovat pitkälti myös Keson maiden rajoja, niin on syytä luetella ne:

1. Somatkantauiall, 2. Kesemajante, 3. Kiffuipykihin, 4. Killerkiffui, 5. Kangaierffuiläcde (= Kaukajärven lähde, ja kyse on osittain kuivuneesta Pikkujärvestä Kaukalahdesta koilliseen. Keson maat ulottuivat pohjoisessa Kaukalahden asti). FMU IV 3576.

JUHO Kangasalan laamanninkäräjillä 3.2.1508 oli lm Jøns Kesmalax, RA De la Gardieska samlingen orig.perg., FMU VI 5308. Kangasalan laamanninkäräjillä 3.3.1513 oli lm Jøns Kesämälax, kopio vuosien 1643-48 tuomiokirjassa f. 384, FMU VII 5641.

I Markkula

MARKKU mk 1540-56, äv 1540: 2. Karja 1540: hev 1, le 2, nk 4, la 10, ny 7.25. Lv 1556:-.

ERKKI MARKUNPOIKA mk 1557-84, pm 1558- . Äv 1557: 2. Erich Marcuss. mk 1557-60, 1562, 1564, 1568-71, Erick Marcusson mk 1561, Erich Morthensson (?) mk 1567. Lv 1557-59: 3½-2½-2½ / 1561-62: 4-1 / 1564-71 ka 4 1/16. Hv 1571 Kesamalax: Erich Marcusson ku 20, hev 2, le 5, nk 0-2-2-0, la 8, oa 121.2, ny 12.

II Hakkari

HEIKKI mk 1540-52, äv 1540: 2. Karja 1540: hev 1, le 6, nk 3, la 8, ny 10.5. Hen. Hackar mk 1546, 1552.

TUOMAS HEIKINPOIKA mk 1553-84, pm 1558- . Äv 1553: 2. Thomas Hackari mk 1553-55, 1569-70, Thomas Hackarij mk 1571, Thomas Hachkari mk 1556, Thomas (Tho.) Hen.ss. (Hen.son, Hen.sson) mk 1557-62, 1564, 1567. Lv 1556-59: 3½-4½-4-6 / 1561-62: 2-5 / 1564-71 ka 4 7/8.
Lm Thomas Henricsson kk 20.8.1555, Thomas Haijkari sk 3.11.1557, Thomas Kesämelachden tk 28.1.1558, Thomas Kesemelax rovkär 6.11.1560, Thomas Kesemela sk 12.1.1561, Thomas Hen.ss. Kesemälax sk 23.1.1566, Thomas Hen.ss. Kesämälax lk 30.3.1566, Thomas Kesämälax sk 11.12.1566, Thomas Hen.ss. Kesämälax kk 16.6.1567, Thomas Hen.ss. Kesämä lk 12.5.1568, Thomas Hen.ss. Kesämälax kk 31.7.1568, sk 24.10.1568, Thomas Kesämälax kk 22.9.1569, Thomas Hin.ss. Kesämälax sk 12.1.1570, tk 15.3.1570, Thomas Henderss. Käsämelax sk 10.1.1571, Thomas Hendersson Käsemelax tk 22.3.1571 ja Thomas Kesämälax kk 26.8.1571 eli yhteensä 18 kertaa. Sak sk 24.10.1568 Thomas Hindersson Kesämälax huonot aidat ja sillat.

Hv 1571 Kesamalax: Thomas Hendersson ku 25, hev 2, le 9, nk 0-0-3-4, la 10, oa 205:5, ny 17.75.

III Aatinen

OLAVI Kangasalan laamanninkäräjillä 1.3.1519 oli lm Oleff Kesemelax, RA De la Gardieska samlingen, or.p., FMU VIII 5970.

OLAVI mk 1540-56, pm 1561-64. Äv 1540: 1½, 1541: 2, 1544: 1½. Karja 1540: hev 1, le 4, nk 3, la 7, ny 8.375. Oleff Atinen mk 1546, Oleff Attinen mk 1552, Oluff Atinen mk 1553, Oluff Aatinen mk 1554, 1556, Oleff Aattinen mk 1555. Lv 1556-57: 3-3, 1561-62: 2-4, 1564: 2½.

TAPANI mk 1557-67, pm 1565-72. Äv 1557: 2. Staffan Aatinen mk 1557, 1559-61, Staffan Attinen mk 1558, Staffan Atinen mk 1562, 1564, 1567. Lv 1558-59: 4-2½, 1565-71 ka 2 23/28. Sak kk 10.9.1558 Staffan Kesemälahden oli päästä hengestänsä, kun Kerppolan Perttu (talo I) tuli ja iski häneen viisi lihashaavaa, kun hän vielä oli vuoteessa.

OLAVI TAPANINPOIKA mk 1568-1602, äv 1568: 2. Oluff Iatu mk 1568, Iattij mk 1569-70, Jattii mk 1571. Hv 1571 Kesamalax: Oleff Atinen ku 5, hev 2, le 6, nk 1-2-0-0, la 5, oa 110:5, ny 12.125.

IIIb AMBROSIUS pm 1558-64. Lv 1561: 2, 1564: 3.

IV Heikkilä

LUUKAS mk 1540-66, 1568- , pm 1558-65, 1567- . Äv 1540: 1, 1541: 1½, 1543: 2, 1544: 1, 1553: 2. Karja 1540: hev 1, le 2, nk 1, la 2, ny 4.75. Lv 1556-59: 2-½-½-½, 1561-62: 2½-2, 1564-65: 1½-2, 1567-71: 5-4-1½-2-3. Sak sk 24.10.1568 Lucas Kesämälax huonot aidat ja sil-lat.

MIKKO LUUKKAANPOIKA mk 1567 Michill Lucasson äv 2. Sak tk 29.3.1557 Eskill Kesämälahden (talo ?) t > Michell ibm. Hv 1571 Kesamalax: Michel Lwcasson ku 15, hev 1, le 4, nk 0-1-2-0, la 10, oa 94:3, ny 8.75.

ERKKI LUUKKAANPOIKA pm 1566 Erich Lucass. Lv 1566: 2.

taloihin sijoittamatta:

SIPI vuonna 1557 Siffred Kesämäladhen osti voudilta pannin ruista, VA 2030 f. 34v.

ESKO sak tk 29.3.1557 Eskill Kesämälahden t > talon IV Mikko.

Köyrän jakokunta

KÖYRÄ Köyrä mk 1540-44, 1546, 1552-53, 1555-62, 1564-70, pm 1558-59, 1561-63, 1567-70, Kóura mk 1554, Kóyrä pm 1564-66, Kóyrre mk 1571, Köyróby pm 1571.

Rautamaan raja oli Köyrän kylän vastainen välillä Salaksenjärvi - Ponsanvuori. Vuoden 1470 tuomiokirjeen kopion liitteessä: Saloxen jerfwi (FMU IV 3439), vuoden 1487 tuomion kopion liitteessä: Ierfven-pähän Lendehen Ponsan Wuoren (FMU V 4068).

I Nikkilä

ANTTI mk 1540-52, äv 1540: 1½, 1541: 2. Karja 1540: hev 1, le 5, nk 3, la 6, ny 9.25. Anders Saukoj mk 1541-42, An. Sauko mk 1546, Anders Sauko mk 1552.

MATTI NIILONPOIKA mk 1553- , pm 1558- . Äv 1553: 2½. Oikean isännimen varmistamiseksi seurataan myös papinmanttaalien äyrejä eli kirkonkoukkujen 12-osia: 1558-59 Madz 1, 1561 Madz Saukoi 1, 1562 Madz Saukon 1, 1563 Madz Saukoi 1, 1564 Madz Saukoij 1, 1565 Matz Saukoij 1, 1566 Madz Saukoij 1, 1567 Madz Nilss. 1, 1568 Madz Nilss. 1, 1569 Madz Nilss. 1, 1570-71 Madz Nilss. 1. Vrt. talo IV, jossa pm äv on koko ajan ½, myös Madz Hin.ss. 1567-69 ja Madz Hinderss. 1570-71: ½. Matti Niilonpoika kuuluu siis taloon I eli Nikkilään ja Matti Heikinpoika taloon IV eli Möhkölään (toisin Liisa Poppius, Kangasalan talot ja erämaat, Längelmäveden seudun historia II, Kangasalan historia II s. 260-261). Madz Sauckolan mk 1553, Madz Sauckoilan mk 1554-55, Madz Sauchkolan mk 1556, Madz (Matz) Saukoij, Sauckoij, Saukå, Sauckoi, Saukoi, Saukoi mk 1557-62, 1565-71.

Lv 1556-59: 8-7-6½-4 / 1561-62: 1½-5½ / 1564-71 ka 5 3/8.

Eom 1552 Madz Saukoi yksi eräsija vid Sitama siöö yhden peninkulman päässä kotoa (noin 6 km). Siellä oli asuttavaksi kelpaava paikka, jonne lupasi mennä asumaan Markku Laurinpoika Palon kylästä (talo IV). Hän olikin siellä 1562 jo veroa maksava isäntämies.

Lm Madz Saucko kevk 27.4.1554. Madz Sauckoila Kangasalan rovkär 24.9.1557, VA 2033 f. 6.

Sak sk 4.12.1553 Madz Saukoij tuomittiin 40 markan sakkoon, koska hän oli väkivalloin ottanut Palon Olavi Juhonpojalta (talo III) kahdeksan kuormallista heiniä. Kruunulle hän maksoi 13 markan 8 äyrin sijasta vain 4 markkaa "hänen köyhyytensä ja hyvien miesten (lautakun-

nan) rukousten vuoksi". Sk 24.10.1568 Madz Saukoi Köyren huonot aidat ja sillat.

Hv 1571 Köyrä: Matz Sauchoi ku 15, hev 2, le 8, nk 1-0-3-2, la 5, oa 171:7, ny 15.625.

II autioitunut 1610-luvulla

OLAVI NIILONPOIKA mk 1540-84, pm 1558- . Äv 1540: 2, 1541: 2½, 1544: 3, 1553: 2½, 1568: 2. Karja 1540: hev 1, le 4, nk 2, la 7, ny 7.875. Oluff Köyrän mk 1553, 1555, Kauran mk 1554, Köyrän mk 1556. Oluff (Oleff) Nilsson, Nillsson, Nilson, Nilss., Nillss. mk 1557-62, 1564-71, pm 1567-71. Lv 1556-59: 2½-3-2-1½ / 1561-62: 2½-1½ / 1564-71 ka 2¼. Sak kk 16.6.1567 Oluff Nillsson Köyrä huonot aidat ja sillat. Hv 1571 Köyrä: Oluff Nilsson ku 5, hev 1, le 3, nk 2-2-0-0, la 3, oa 58:1, ny 7.375.

III Eerola

NIILO mk 1540-56, lv 1557, pm 1558. Äv 1540: ½, 1541: 1. Karja 1540: hev 1, le 1, nk 1, la 4, ny 4. Nilc Möckoiij mk 1553, Nils Möchkoij mk 1554-56. Lv 1556-57: 0-4.

LAURI mk 1557-67, pm 1559-66. Äv 1557: 1. Lasse (Lass) Tulokas mk 1557-67. Lv 1558-59: 0-0, 1561-62: 2½-1, 1564-66: 0-1-1½.

TUOMAS LAURINPOIKA mk 1568-1603, pm 1567- . Äv 1568: 1, 1569: 1½. Thomas Larss. mk 1568, 1571, pm 1567-71. Lv 1567-71: 3-3-2-1-0. Hv 1571 Köyrä: Thomas Larsson ku 10, hev 1, le 3, nk 0-0-2-2, la 4, oa 91:2, ny 7.5.

IV yhdistetty taloon V 1583

ANTTI mk 1540-67, pm 1558. Äv 1540: ½, 1541: 1. Karja 1540: hev 1, le 1, nk 2, la 5, ny 4.625. Anders Meckoj mk 1541-42, An. Mochko mk 1544, An. (Anders) Möchkö mk 1546, 1552, 1562, 1564, Anders Möckoiij mk 1553, Anders Mochkoij mk 1554, Anders Möchkoij mk 1555-56, Anders Möchkä mk 1557, Anders Möhkö mk 1558-61. Lv 1556-59: 2-1½-2-2.

MATTI HEIKINPOIKA mk 1568- , pm 1559- . Äv 1568: 1, 1571: 1½. Pm 1559 Matz Möchköij p. äv ½, 1561-62 Madz Möhkö ½, 1563-66 Madz (Matz) ½, 1567-68 Madz Hin.ss. ½, 1569 Madz Hin.sson ½, 1570-71 Madz Hinderess. ½. Lv 1561-62: ½-0 / 1564-71: 2-1½-1½-3-2-2-1-1, ka 1 3/4. Sak kk 16.6.1567 Madz Möhköi ibm (Köyrä) huonot aidat ja sillat. Hv 1571 Köyrä: Matz Möhkoij ku 5, hev 2, le 2, nk -, la 4, oa 53:1, ny 6.5.

V Möhkölä

LAURI mk 1540-67, pm 1558, äv 1540: ½, 1541: 1. Karja 1540: hev -, le 1, nk 1, la 4, ny 2. La. Ieruenpä mk 1544, Lasse (Lass) Möchkö mk 1546, 1552, 1562, 1564-66, Lasse Möcköij mk 1554, Lasse Mochkoij mk 1554, Lasse (Lass) Möchköij mk 1555-56, 1567, Lasse Möchkä mk 1557, Lasse Möhkö mk 1558-61. Lv 1556-59: 2-1½-3-1. Sak kk 20.10.1565 Tohkalan Markku Eskonpoika (talo II) t > Lass Madzsson Käyrän (sijoitus tähän taloon epävarma).

MARTTI LAURINPOIKA mk 1568- , pm 1559- . Äv 1568: 1. Morthin mk 1568, Morthen pm 1559, 1561-63, 1565-66, Märthen pm 1564, Morthen Larss. pm 1567-68, Morthin Larss. pm 1569-71, Märten Möhkö mk 1569, Morthen Möhköi mk 1570, Morthen Meckoiij mk 1571. Lv 1561-62: 1-2 / 1564-71: 1-1-0-3-3-2-1-0, ka 1 3/8.

MATTI LAURINPOIKA hv 1571 Köyrä: Matz Larsson ku 5, hev 1, le 3, nk 0-1-0-0, la 4, oa 60:5, ny 6.

taloihin sijoittamatta:

LAURI lv 1557 Lasse Sila_a ingen koo.

PIRITTA sak kk 20.8.1555 Hen. Tohkolan (Tohkala talo I) oli herjannut Birth j Köyrä.

MÄYRÄNPESÄ luettiin Köyrään mk 1544, 1546, 1552-56 ja Ponsaan lv 1557, pm 1558-64. Mer_enpesä mk 1540, 1542-43, Mer_enpäsä mk 1541, Meyrenpesä mk 1556, 1559-64, 1569-70, Mäyrenpesa mk 1558, Mäyrenpese mk 1571, Mäyränpesä mk 1565-68, pm 1567-71.

I Anttila ja Eskola

JUHO mk 1540-43, äv 1540: ½, 1541: 1½. Karja 1540: hev -, le 3, nk 1, la 1, ny 3.625.

ANTTI JUHONPOIKA mk 1544-1602, pm 1558-64, 1567- . Äv 1544: 1½, 1556: 2½, 1557: 2. Anders Märuenpesän mk 1553, Anders Märuenpesän mk 1554-56, Anders Ionss. pm 1571. Lv 1556-59: 2-3-0-2 / 1561-62: 0-1½ / 1564: 1, 1567-71 ka 3 1/5. Vuosina 1565-66 Riun Ambrosius (talo I) maksoi talojen I ja II papinmanttaaliin kuuluvat kirkonkoukut, taloa ei ole pm:ssä eikä ole maksanut lv. Hv 1571 Ponsa: Anders Jonsson ku 10, hev 2, le 5, nk 1-1-1-0, la 7, oa 101:2, ny 11.375.

II Mikkola

ERKKI mk 1540-64, pm 1558-64. Äv 1540: 1, 1541: 1½. Karja 1540: hev 1, le 3, nk 1, la 1, ny 5.625. Eric Meruenpesä mk 1546, Erich Meruenpäsä mk 1552. Lv 1556-59: 2-4-3½-1½ / 1561-62: 1½-1 / 1564: 0.

OLAVI mk 1565, äv 1½. Oluff ibm. Taloa ei ole pm vv. 1565-66.

MATTI ERKINPOIKA mk 1566-1601, pm 1567- . Äv 1566: 2. Madz Erichss. mk 1566-69, pm 1567, 1571, Madz Ionss. (?) pm 1569, Madz Erichsson mk 1570-71. Lv 1567-71: 3½-2½-3-2-3, ka 2 4/5. Hv 1571 Ponsa: Matz Ersson ku 10, hev 1, le 4, nk 0-1-2-0, la 6. oa 83:6, ny 8.25.

Kangasalan emäkirkkopitäjään kuuluvat
R U O K O L A N N E L J Ä N N E K S E N
kylät

Raudanmaan jakokunta (ei isojaon aikana)

PONSA Ponsa mk 1540, 1557-62, 1564-65, lv 1557, pm 1558-59, 1561-67, Ponsala mk 1541-43, Pansa mk 1566-70, pm 1568-71. Kaikki Ruokolan neljänneksen emäkirkkopitäjän kylät, jotka on perustettu entiselle Tyrvännönmaalle, ovat mk 1544-56 yhtenä ryhmänä niin, että vain ensimmäisen eli Vahderpään nimi on sanottu.

Vuoden 1486 laamannintuomioon Raudanmaan (eli Tyrvännönmaan) osan kuulumisesta Suomatkan Olavi Pyyllle liittyy myöhempänä lisänä katkonainen rajakuvaus, jossa on mainittu Ponsanwuoren, FMU V 4068, kopiolla jo Vääksyn kartanon arkistossa.

I Uotila

LAURI mk 1540-43, äv 1540: 1, 1541:: 2½. Karja 1540: hev 1, le 6, nk 6, la 11, ny 12.375.

NIILO HEIKINPOIKA mk 1544-56, lv 1557, pm 1558-59, 1562-63. Äv 1544: 2½, 1553: 2. Nils Ponsa mk 1546, 1553-56. Nils Pensa (?) mk 1552. Lv 1556-57: 3-2½, 1562: 2½. Ek 1553 Nils Powsa (?) haukia 1 leiviskä, VA 130^a f. 22v. Sak kevk 1557 Nils Hen. Ponsan ei ollut maksanut apuveroa (VA 2030 f. 28). Kk 17.7.1560 Sijmon Seijues Vitzakoski (mk 1562 Kangasalan hallintopitäjä, Simo Seijues uudisasukas Vitsakoskella, nyk. Vilppulaa) sai sakon vahingonteosta > Nils Ponsas hest.

PIETARI NIILONPOIKA mk 1557-1606, pm 1564- . Äv 1557: 2. Per (Peder) Nilss., Nillss., Nilson, Nilsson, Nillsson mk 1557-62, 1564, 1566-67, 1569-71, pm 1561, 1565-66. Lv 1558-59: 2½-3 / 1561: 3½ / 1564-71 ka 2 11/16.

Ruoveden talvikäräjillä 8- .1.1752 oli kysymys Syvingin kylän Korpulan talon omistuksista ja rajoista. Tällöin esitettiin mm. Kangasalan kirkkoherran (p.o. kappalaisen) Hansin (Johannes Henrici Agricola) 21.10.1610 antama todistus, jonka mukaan Per Nilsson Ponsa oli myynyt Heikki Erkinpoika Korpulaiselle (Syvingin Korpulan isäntänä 1562-1606) sen maan, joka oli Simo Korpulaisen (isäntänä 1607-30) ja Hanhon Olavin (Hanhon isäntänä 1600-1631) maiden välissä. Todistuksessa sanottiin myös, että kaupasta oli olemassa Clemet Gröpin (Pohjois-Suomen alilaamanni 1568-77) vuonna 1571 antama vahvistuskirje. VA Ylä-Satakunta KOa 71 f.8-10v. Ruoveden käräjillä 30-31.8.1630 Ruoveden kirkkoherra Johannes valitti Ritoniemen isännän korjanneen heiniä Ponsansaran rajojen sisältä (pappila vuokrannut Korpulalta?), VA Ylä-Satakunta KOa 3 f. 129. Ponsansarka, Ponsanlahti ja nykyinen Ponsan talo ovat Ruoveden kirkonkylää vastapäätä järven takana koilliseen noin 4 km:n päässä. Alue on tosiaan Korpulan ja Hanhon välissä. Sak kk 22. 10.1566 Per Ponsan laiminlyönyt kyytivuoron. Hv 1571 Ponsa: Per Nilsson ku 10, hev 2, le 4, nk 0-1-3-0, la 6, oa 101:2, ny 10.75.

II Paavola

MATTI mk 1540-56, äv 1540: 1, 1541: 1½, 1544: 2. Karja 1540: hev 1, le 2, nk 1, la 7, ny 5.375. Madz Ponsa mk 1553-56. Lv 1556: 2. Vuonna 1557 Madz Ponsan myi voudille yhden ahmannahan 16 äyrin hinnasta, VA 2032 f. 14.

PAAVO MATINPOIKA mk 1557-84, pm 1558- . Äv 1557: 2. Pouall (Pouall, Poual) Matzss. mk 1557-60, Poffual (Poual) Madzsson mk 1561, 1564. Lv 1557-59: 1-1½-2 / 1561-62: 3-1½ / 1564-71 ka 1 3/8. Sak sk 12.1.1570 Pouall Madzsson Pansan laiminlyönyt kyytivuoron. Hv 1571 Ponsa: Pausal Matzson ku 5, hev 1, le 1, nk 1-1-0-0, la 4, oa 39:3, ny 4.5.

III Tuimala

PAAVO mk 1540-43, äv 1540: 1½, 1541: 2. Karja 1540: hev 1, le 5, nk 5, la 9, ny 10.625.

LAURI mk 1544- , pm 1558- . Äv 1544: 2. Lasse Ponsa mk 1553-56. Lv 1556-59: 4-3-4-3 / 1561-62: 1½-2½ / 1564-71: 2-1½-2-3-3-6½-2-4, ka 3.

LAURI LAURINPOIKA hv 1571 Ponsa: Lasse Lassesson ku 10, hev 2, le 4, nk 0-1-0-2, la 6, oa 103:6, ny 10.25.

IV autioitunut

MATTI mk 1565 Madz äv 1½, pm 1565-66 Madz lv 0-½.

NEULANIEMI Neulanemi mk 1557, 1564, 1566, pm 1563-64, 1569-70, Neulaniemi mk 1558, 1562, 1565, 1567-70, Neulane[±] mk 1559-61, pm 1568, Neulanemij mk 1571, pm 1565-66.

I a + b Heikkilä ja Tapanila

HEIKKI mk 1540-52, äv 1540: 1, 1541: 3. Karja 1540: hev 1, le 4, nk -, la 10, ny 7.25. Hen. Neulanemen mk 1541-42, Hen. Kariu mk 1546, 1552.

Ia (Heikkilä) OLAVI HEIKINPOIKA mk 1553-1605, pm 1558- . Äv 1553: 2, 1554: 1½, 1557: 2. Oluff (Oleff) Hen.sson mk 1557, 1559-61, Oleff Henderson mk 1558, Oluff Hen.son mk 1564. Lv 1556-59: 3-4-3½-2½ / 1561-62: 4½-2½ / 1564-71 ka 4 1/16. Hv 1571 Neula niemi: Oleff Hen.son ku 20, hev 1, le 6, nk 1-3-2-0, la 12, oa 119:4, ny 12.5.

Ib (Tapanila) LAURI mk 1553-84, pm 1558- . Äv 1553: 1½. Lasse Neulaijnen mk 1553, Lasse Neulanimen mk 1554, Lasse Neulanie^{en} mk 1555, Lass Neulaine^{en} mk 1556, Lasse Kari_ pm 1558-59, Lasse Hen.ssⁿ (?) pm 1561. Lv 1556-59: 4-?-3½-2½ / 1561-62: ½-3 / 1564-71 ka 3 1/4.

Eom 1552 Lasse Neulaniemen yksi eräsija vid Soia träsk 20 peninkulman päässä kotoa. Siellä ei katsottu olevan asumiseen kelpaavaa paikkaa. VA 130^a f. 9. Vuoden 1589 tarkastusmaakirjassa on foliolla 616v heti Tarhapään Kerppoilan entisen eräsijan perään kirjoitettu, että Michel Larsson asuu på Cangasala eremark aff Neulaniemi by. Nimenomaan Mikko Laurinpoikaa ei tapaa ennen v. 1589 asujana Kangasalan erämailla, mutta Keuruun isäntäluetteloiden mukaan Suojärven kylän Pynnöstä isännöi 1601-05 Mikko Pynnönen. Yleisesti hyväksytyyn käsityksen mukaan Soia träsk tarkoittaa Keuruun Suojärveä. Neulaniemen Lassen eräsija on siten ollut kangasalalaisten Kedvånän eli Suolahdenjärven mukaan nimetyn laajan alueen pohjoisivussa sekä Multian Tarhapään läntisenä naapurina. Matka 20 peninkulmaa sinne Neulaniemestä sopii hyvin.

Hv 1571 Neula niemi: Lasse ku 14, hev 2, le 7, nk 3-2-0-0, la 15, oa 131:4, ny 15.375.

TOHKALA Tohkala mk 1557-61, Tochkala mk 1552, 1564, 1566-71, pm 1568-71, Tochala mk 1565, pm 1567. Kylä luettiin aluksi yleensä Härtsiään eli Kautialaan.

I Karppila

HEIKKI Kangasalan kesäkäräjillä 14.7.1510 oli lm Henrich Tochkalan, VA p.kopio, FMU VII 5462.

ARVID mk 1540-52, äv 1540: 1, 1541: 1½. Karja 1540: hev 1, le 4, nk 3, la 6, ny 8.25. Sak rovkk 8.9.1551 Ar_edt Tochkalan ei saapunut päivätöihin kirkonrakennukselle.

ERKKI ARVIDINPOIKA vuonna 1552 Erich Aruidson aff Tochkalby lupasi mennä asumaan Tuomas Kertteen eräsijalle vid Ijylianma ¼ peninkulman päähän Kertteen kylästä. VA 130^a f. . (Kyse on myöhemmästä Jylhän eli Yläveden uudisasutuksesta. Erkkiä ei kylläkään siellä näy.)

HEIKKI ARVIDINPOIKA mk 1553-84, pm 1558- . Äv 1553: 1½, 1566: 2. Hendrich Tochkalan mk 1553, Henrich (Hen.) Tochkalan mk 1554-56, Hen. Ar^dss. mk 1557, pm 1564, Hen. (Hin.) Aruidss. lv 1557, pm 1565, Hender Aruedss. mk 1558, Hindrick Aruedzss. mk 1561, Hen. Ar^dson mk 1564, Hen. Aruidzss. pm 1558, Henrich Aruidi pm 1559, Hendrick Arueds. pm 1561-62. Lv 1556-59: 7-6½-6-4 / 1561-62: 1½-4 / 1564-71 ka 4 3/8.

Lm Hen. Tochkalan stk 5.5.1556, Hen. Tohka kevk 26.4.1558, Hen. Tochkalan sk 1.12.1558, Hen. Tohka sk 17.12.1563.

Sak kk 12.7.1554 Henrich Kautia (Härtsiä) t > Hen. Andersson (?) Tochkalan, kk 20.8.1555 Hen. Tohkolan sakko herjauksesta > Köyrän Piritta (talo ?).

Hv 1571 Pijspala: Hendrich Arwedzon ku 10, hev 2, le 6, nk 0-3-3-0, la 8, oa 130:- , ny 14.

II Markkula

ESKO mk 1540-74, pm 1558- , äv 1540: ½, 1541: 1, 1544: 1½, 1566: 2. Eskill Tochkalan pm 1562-65. Lv 1556-59: 3-4-3½-3½ / 1561-62: 2-2 / 1564-71 ka 3 3/8. Sak rovkk 8.9.1551 Eskell ibm (Tochkalan) ei saapunut päivätöihin kirkonrakennukselle, tk 6.3.1559 Marcus Thochkolan t > Eskill ibm (isäänsä), kk 22.10.1566 Marchus Eskillsson Tochkolan t > Eskill ibm (isäänsä).

MARKKU ESKONPOIKA mk 1575-1606.

Sak tk 6.3.1559 Marcus Thochkolan t > Eskill ibm, tk 21.3.1564 Matti Eskonpoika t > sin egen bror Marcus, kk 20.10.1565 Marchus Eskillsson Tochkalan t > Köyrän Lauri Matinpöika (talo V ?), kk 22.10.1566 Marchus Eskillsson Tochkalan t > Eskill ibm. Hv 1571 Piispala: Marcus Eskilsson ku 10, hev 2, le 5, nk 0-3-3-0, la 6, oa 127:4, ny 12.75.

MATTI ESKONPOIKA sak tk 21.3.1564 Madz Eskillsson Tochkalan t > sin egen bror Marcus.

HÄRTSIÄ eli **KAUTIALA** Herdzsie mk 1540, Herdzie mk 1541-42, Herdzsiä mk 1543, Heärtziä lv 1557, Herttzi mk 1557, 1564, Hertzi mk 1559-60, Hertzij mk 1558, Härttzi mk 1561, Herttziä mk 1562, 1564, Hertzia pm 1558, Härtziä pm 1559, 1561-63, 1565, Härtzsiä pm 1566.

MARKKU mk 1540-52, äv 1540: 1½, 1544: 2. Karja 1540: hev 1, le 5, nk 5, la 8, ny 10.5. Marcus Herdzian mk 1546, 1552.

HEIKKI ANTINPOIKA mk 1553-84, pm 1558- . Äv 1553: 2. Hen. Kautia mk 1553, 1555-56, Henrich Kautia mk 1554. Hen. An. pm 1557. Hend. (Hen., Hin., Hinrich) Härtziä mk 1567-71, pm 1566-71, Hend. Hertziä mk 1558, 1565-66. Lv 1556-59: 5-5-5-4 / 1561-62: 2-4 / 1564-71 ka 3 5/16. Lm Henrich Härtzian tk 9.2.1554, Hen. Hertzilen piispan kk 23.8.1554. Sak kk 12.7.1554 Henrich Kautia t > Hen. Andersson (?) Tochkalan. Hv 1571 Pijspala: Hen. Andersson ku 10, hev 2, le 2, nk 0-2-2-0, la 8, oa 81:2, ny 9.

MARTTI MARKUNPOIKA sak kk 22.9.1569 Morthen Marcusson Härtzie vastuupakoilu. Oli Alasen isäntänä 1584-1601.

PISPALA Pispala mk 1540-43, lv 1557, mk 1557-62, 1564-71, pm 1571.

I Rekola

ANTTI HEIKINPOIKA mk 1540-52, äv 1540: ½, 1541: 1, 1544: 1½. Karja 1540: hev 1, le 4, nk 2, la 8, ny 8. Anders Hen.ss. mk 1541-42, An. Pispä mk 1546, Anders Piska (?) mk 1552.

LAURI mk 1553-56, äv 1553: 1½. Lasse (Lass) Pispä mk 1553-56. Lv 1556: 1.

KLEMETTI PAAVONPOIKA mk 1557-84, pm 1558- . Äv 1557: 1½. Clemet Pispä pm 1558-59, Clemetth Pispä pm 1561-62, Clemet Pispalan pm 1563, Cle^t Pispalan pm 1565-68, 1570, Clemet Pispä pm 1569. Lv 1557-59: 2-2-1 / 1561-62: 1½-½ / 1564-71 ka 1 5/16. Hv 1571 Pijspäla: Clemet ku 5, hev 1, le 2, nk 0-0-0-0, la 5, oa 41:7, ny 4.625.

II

KNUUT HEIKINPOIKA mk 1540-43, äv 1540: 1. Karja 1540: hev 1, le 2, nk -, la 4, ny 4.5. Knutt Hen.ss. mk 1541-42.

HEIKKI mk 1544, 1546, äv 1544: 1.

TUOMAS mk 1552, äv 1.

PERTTU HEIKINPOIKA mk 1553-84, pm 1558- . Äv 1553: 1. Bertell (Bertil, Bertill) Pispä mk 1558-62, 1564. Lv 1556:59: 1-2-2-2 / 1561-62: 2-2½ / 1564-71 ka 2½. Hv 1571 Pijspäla: Bertil Hen.sson ku 5, hev 2, le 4, nk 1-3-0-0, la 5, oa 78:1, ny 10.625.

VAHDERPÄÄ Vahderpä mk 1540-43, 1553, lv 1557, pm 1564-65, Wadherpä mk 1569-71, V(W)achderpä mk 1544, 1546, 1552, 1554-57, 1562, 1564, pm 1558, Vahderpä mk 1558-61, pm 1561, 1566, Vaderpä mk 1565-67, pm 1559, 1562-63, Waderpä pm 1567-71.

I Mattila ja Anttila

TUOMAS mk 1540-43, äv 1540: 1, 1541:2. Karja 1540: hev 1, le 6, nk 3, la 10, ny 10.75.

JUHO HEIKINPOIKA mk 1544-84, äv 1544: 2½, 1553: 3, 1557: 3½. Lv 1556-59: 6-6½-6-7 / 1561-62: 1½-5 / 1564-71 ka 4 15/16. Sak sk 23.1.1566 Jons Vaderpän sai 40 markan sakon, koska oli piilotellut talossaan nostomieheksi otettua Brusius Tuomaanpoikaa. Hv 1571 Wahderpä: Jons Hen.sson ku 15, hev 2, le 7, nk 0-1-4-4, la 10, oa 178:1, ny 16.75.

II Heikkilä ja Pietilä

JAAKKO Kangasalan syyskäräjillä 31.10.1531 vahvistettiin se maiden vaihto, jolla Jacop Woijtin antoi -> Hendrich smed aff Wiictiala 45 markan arvoisen maan Väaksystä sekä sai Heikiltä samanarvoisen maan Vahderpään kylästä, josta se oli kolmannes. VA Topographica Kangasala (aiemmin Väaksyn kartanon arkistossa).

JAAKKO mk 1540-84, äv 1540: 1, 1541: 1½, 1543: 1. Karja 1540: hev 1, le 1, nk 3, la 8, ny 5.5. Lv 1556-59: 2-1½-2-2 / 1561-62: 1-2 / 1564-71 ka 2 1/16. Sak sk 17.12.1563 Jacop Vahderpä sai sakon vahingonteosta uppä hustru Kirstins eng på Vexå.

PIETARI JAAKONPOIKA mk 1585-1602. Hv 1571 Wahderpä: Per Jacobsson ku 5, hev 1, le 3, nk 0-2-0-0, la 5, oa 56:7, ny 6.625.

III

HEIKKI Kangasalan syyskäräjillä 31.10.1531 vahvistettiin se vaihtokauppa, jolla Hendrich smed i Wiicktiaala antoi kolmanneksen Vahderpään kylästä Jacop Woijttnin nimiselle miehelle, jolla oli antaa Heikille Vääksyn kylästä samanarvoisen eli 45 markan maan. VA Topographica Kangasala. Kirje on alunperin ollut Vääksyn kartanon arkistossa, mikä viittaa siihen, että Heikin osuus Vääksyssä on joutunut pian tuomari Jöns Västgöten haltuun.

JAAKKO = Jacop Woijttnin, sai 1531 kolmanneksen Vahderpäästä. Ks. talo II, jonka Jaakko ei ehkä kuitenkaan ole sama mies.

KNUUT mk 1540, äv 1, karja hev 1, le 2, nk 3, la 8, ny 6.5.

HEIKKI KNUUTINPOIKA mk 1541-52, äv 1541: 1, 1543: 1½. Hen. Knutss. mk 1541-42, Hen. seppä mk 1546, 1552. Kylästä hävisi 1553 1 äyri, mutta sitä ei ole lisätty Pispalaan, jonka taloon II tämä talo III Liisa Poppiuksen mukaan (Kangasalan historia II s. 272) olisi liitetty.

Isoniemen jakokunta

ISONIEMI Ysoiniemj mk 1540, Isoiniemi mk 1541-42, 1554-55, lv 1557, mk 1558, 1564, 1566-68, pm 1567, 1571, Isoijniemi mk 1543, Isoniemi mk 1544, 1546, 1557, pm 1566, 1568, Isonemi mk 1552, 1556, 1559-62, pm 1564, Isooniemi mk 1553, Isoinemi mk 1562, 1565, 1569-71, pm 1558-63, 1565, 1569-70.

Talojen järjestys on vuoden 1540 maakirjan mukainen. Hv 1571 puuttuu.

I a + b

HEIKKI mk 1540 Hen äv 1, karja hev 1, le 4, nk 2, la 3, ny 7.375.

MARTTI mk 1541-43, äv 1541: 1. Morten Ko_ape mk 1541.

MATTI mk 1544-92, pm 1558-65. Äv 1544: 1, 1553: ½ (talo halottuna), 1557:1. Madz Vachua mk 1546, 1552, 1561-62, 1564-66, 1571, Madz Vahua (Wahua) mk 1553-60, 1567-70. Lv 1556-59: 0-0-½-0 / 1561-62: 1½-½ / 1564-65: 1-1.

ESKO pm 1566- . Lv 1566-71: 1½-0-1-½-1-1½.

Ib MARTTI mk 1553-56, äv 1553: ½. Pm 1558 Morthen Terua äv ½, Mor. Ter_a mk 1553, Morthen Ter_a mk 1554-56. Lv 1556: O. Merkittiin 1553 uudisasukkaaksi kylän ulkopalstalle ¼ peninkulman päässä kylästä (Morthen Teruoij aff Isoijniem) VA 130^a f.

II

JUHO mk 1540 Jons äv 1½, karja vain la 6.

HEIKKI JUHONPOIKA mk 1541-80. Äv 1541: 1½. Hen. ionss. mk 1541-42, Hen. Keyrä mk 1557-58, Hen. (Hindrick, Hin.) Käyrä mk 1559-62, 1564- 1568, 1570, Hendrick Koura mk 1567, Hen. Käire mk 1570, Hin. Käre mk 1571. Lv 1558-59: ½-1.

Seuraava voi olla Heikki Käyrän yhtiömies:

HEIKKI pm lv 1557, pm 1558- . Hen. Pengä lv 1557, pm 1558, 1570, Henrich (Hindrich) Pängä pm 1559, 1561, Hendrich (Hen., Hin., Hinrich) Penga pm 1562-69, 1571. Lv 1557: 0, 1561-62: 4½-1 / 1564-71: 2-2-1-1½-1-1-0-1.

III

ESKO mk 1540-52, äv 1540: ½, 1541: 1. Karja 1540: hev 1, le 1, nk 3, la 8, ny 5.5. Eskel Randa mk 1546, Eskill Randa mk 1552.

MIKKO mk 1553-56, pm 1558-59. Äv 1553: 1. Michell Randa 1553-56. Mk 1556: öde, Erich Randa (talo VI) viljelee. Pm 1558-59 Michill öde.

IV a+ b

HEIKKI mk 1540-84, pm 1558- . Äv 1540: ½, 1544: 1 (talon IVb vero mukana), 1553: ½ (IVb maksoi veronsa), 1559: 1½. 1561: ½. Karja 1540: hev 1, le 3, nk 2, la 6, ny 6.75. Hen. Iulli mk 1540, Hen. (Henric, Henrick, Hindrick, Hin., Hinrich) Iullinen mk 1541-42, 1544, 1546, 1553-62, 1564, 1566-71, pm 1558-59, 1561-63, 1565, 1567-71, Hen. Iulli^{en} pm 1564, Hin. Iulli^{en} pm 1566. Lv 1556-59: 1½-1½-1½-1 / 1561-62: 0-1½ / 1564-71 ka 1 5/16. Sak tk 12.2.1555 Henrich Jullinen t > talon VI Erkki Ranta, stk 5.5.1556 Hen. Jullinen t & talon VI Erkki Ranta, joka löi käsivarteen murtuman, kk 17.7.1560 Hen. Jullinen Isonemi t > kahteen eri kertaan saman kylän Maaritia, sk 12.1.1561 Hen. Jullinen laiminlyönyt kyytivuoron, lk 30.3.1566 Hen. Isoinemen sai sakon vahingonteosta, koska "han slog annan skiutth ibm" (löi kylän toista kyyti-miestä?).

IVb LAURI mk 1541-43, 1553-83, pm 1558- . Äv 1541: ½, 1553: ½, 1557: 1. Lau. Iullinen mk 1541-42, Lasse (Lass) Jullinen mk 1553-62, 1564-71. Lupasi 1552 mennä uudisasukkaaksi kylän ulkopalstalle. Lv 1556-59: 2-1½-2½-2 / 1561-62: 2-2 / 1564-71 ka 7/8.

V

HEIKKI mk 1540 Hen äv ½, karja hev 1, le 2, nk -, la 6, ny 4.75.

JUHO mk 1541-43, äv 1541: 1.

SIPI mk 1544-84, äv 1544: 1. Siffre (Sig^{dt}, Sigffred, Sigfrid, Siffred) Pengä mk 1557, 1559, 1562, 1564-66, 1570. Siffre (Siffred, Sig^{dt}) Pängä mk 1558, 1560-61. Sig^d (Sigfridh) Penga mk 1567-69, 1571. Lv 1556-59, 0-0-1½-2 / 1561-62: 4½ - 2 / 1564-71 ka 1 7/8. Sak tk 16.3.1560 Heponiemen Matti Juhonpoika (talo VII) t > Siffred Isonemen.

VI

HEIKKI mk 1540-52, äv 1540: ½, 1541: 1. Karja 1540: hev 1, le 4, nk 4, la 8, ny 9. Hen. Rantta mk 1540-42, Hen. Randa mk 1546, 1552.

ERKKI HEIKINPOIKA mk 1553-1601, pm 1558- . Äv 1553: 1, 1557: 1½. Erich (Erick, Eric) Randa mk 1553-62, 1564-65, pm 1562-65, 1567-71, Erich Tho.ss. (?) mk 1566, Erich Hen.ss., Henderss., Hin.ss., Hin.sson mk 1567-71. Lv 1556-59: 4-4-2½-3½ / 1561-62: 3-2 / 1564-71 ka 1 11/16. Lm Erich Isoinemj tk 24.3.1561. Sak sk 9.10.1550 Erick Isoijnemen huonot sillat, tk 12.2.1555 Erich Rando t & talon IV Heikki Jullinen, stk 5.5.1556 Erich Randa t & talon IV Heikki, mursi Heikin käden. Kk 22.9.1569 Erich Hin.sson Isoinemi huonot aidat ja sillat.

taloihin sijoittamatta:

MAURITIUS SIPINPOIKA Pälkäneen tk 6.1.1554 Töykänän Olavi Pietaripoika (talo I) t > Mongs (?) Siffredsson Isonemij, Pälkäneen rovtk 17.4.1554 sama asia, OP lyönyt joulurauhan aikana Mauritius Sig^dss.

Ysonemi (talo V ?). Kangasalan tk 16.3.1560 Heponiemen Matti Tuottinen (talo III) t > Mauritius Isonemen.

PIRITTA sak stk 5.5.1556 Birith Isonemen t > Anna Pötkylän (Sahalahden Pyttylä, talo ?).

MAARIT sak kk 17.7.1560 talon IV Heikki Jullinen oli lyönyt Marith ihm kahdella eri kerralla.

JANUS HEIKINPOIKA sak sk 10.1.171 sakko vahingonteosta Vääksyn kartanon ulkopalstalla.

Kangasalan laamanninkäräjillä 22-23.2.1675 oli esillä Isoniemen raja Sahalahden Rautian kylää vastaan. Silloin vedottiin syyskäräjillä 30.10.1673 annettuun tuomioon, jossa määrättiin noudatettavaksi Philip Thomassons a^o 1581 tuomiokirjettä Isoniemen ja Sahalahden papilan rajoista. VA Pohjois-Suomen LO 2, 1675 s. 13. Vuosiluku 1581 on väärin, sillä Philip Tuomaanpoika oli Ala-Satakunnan tuomarina 1469-83. Hän on ilmeisesti toiminut myös sijaisena Ylä-Satakunnassa.

Isopennon, Tervaniemen, Vehkapuntarin ja Kuhmalahden (Pohjaa) yhteinen metsäjakokunta (Jutikkala, Längelmäveden seudun historia I s. 205). Samat kylät olivat Ruokolan neljänestä.

ISOPENTO Penno mk 1540, 1544, 1546, 1552, Pennoby mk 1541-43, Pendo mk 1553-56, Isoipendo lv 1557, mk 1564, 1567-71 pm 1561-62, 1564-71, Isopendo mk 1557-62, pm 1558-59, Isoipendå mk 1566, pm 1563.

I

ANTTI Kangasalan kesäkäräjillä 14.7.1510 Anders Soini todisti yhtenäsen katselmuskunnan jäsenenä, joka oli tutkinut edellisen toukokuun lopulla Tiihalan, Vänninsalon ja Raronsalon ympärysrajojen kulun. VA p.kopio, FMU VII 5462.

OLAVI ANTINPOIKA mk 1540- , pm 1558- . Äv 1540: 2, 1541: 2½, 1543: 2, 1553: 2½. Karja 1540: hev 1, le 3, nk 2, la 6, ny 6.75. Ol. (Oluff) Soini mk 1541-42, 1554-56, 1570, pm 1565-71, Oleff (Oluff) Soijni mk 1546, 1552-53, 1565-68, Oluff Soine mk 1569, Oluff Soinij mk 1571, Oluff (Oleff) Ota_a mk 1557, 1559-62, 1564, pm 1564, Oluff Andersson mk 1558.

Lv 1557-59: 3½-3½-3½ / 1561-62: 3½-3½ / 1564-71 ka 2 3/4.

Sak sk 9.10.1550 Oleff Sonason Penno t > Vähäpennon Simo (talo IVb). Sonason on patrinymiksi ymmärretty lisänimi Soininpoika. Kk 16.7.1551 talon Va Olavi Laurinpoika t > Oluff Soyni. Pälkäneen ksk 1562 Pakkalan Lauri Laurinpoika (Sahalahdelta) t > Soijn_ Penno.

Hv 1571 Iso pendo: Olf Soini ku 5, hev 1, le 5, nk 2-2-0-0, la 6, oa 81:7, ny 9.75.

II a + b

KLEMETTI Kangasalan laamanninkäräjillä 30.1.1486 oli lm Clemett Pennoi, p.kopio 1600-luvulta VA:ssa, kotoisin Vääksyn kartanon arkistosta. Myös VA W.G. Laguksen kokoelma 118:a. Toisessa VA:n kopiassa on Clemetty Penna. FMU V 4068.

OLAVI Kangasalan kesäkäräjillä 14.7.1510 oli Oluf Pendolaine sen katselmuskunnan jäsen, joka oli keväällä käynyt Tiihalan, Vänninsalon ja Raronsalon ympärysrajat ja joka käräjillä todisti niistä. VA p.kopio, FMU VII 5462. Kangasalan laamanninkäräjillä 1.3.1519 oli lm Oleff Pøn-

nw, RA De la Gardieska samlingen, or.p. FMU VIII 5970.

KLEMETTI OLAVINPOIKA mk 1540- , pm 1558- . Äv 1540: 1½, 1553: 1 (talo halottu), 1557: 1½, 1562: 2. Karja 1540: hev 1, le 8, nk 2, la 8 ny 12. Cle^{tt} Kukonpiero mk 1557, Clemett Kukoinperu mk 1558-60, Clemett Kukonperu mk 1561, Cle^{tt} Kukoiperu mk 1564. Clemet Olss. pm 1562, Clemett Ollss. pm 1563. Lv 1556-59: 3-5½-3-2 / 1561-62: 1½-3 / 1564-71 ka 3 1/16. Sak kk 31.7.1568 Clemett Ollsson Isoipendo huonot aidat ja sillat. Hv 1571 Iso pendo: Clemet Olsson ku 5, hev 2, le 5, nk 1-2-0-0, la 7, oa 96:7, ny 11.375.

SIPI KLEMETINPOIKA sak kk 16.6.1567 Sig^{dt} Clemettsson Isoipendo huonot aidat ja sillat, sk 10.1.1571 Sigfred Clemettsson Isoipendo vastuupakoilu, kk 26.8.1571 Sigffred Clemettsson Pennon t > saman kylän Pietari Olavinpoika (talo ?).

I Ib DIONISIUS OLAVINPOIKA mk 1553- , pm 1565- . Äv 1553: 1. Nisius mk 1553-57, 1562, 1565-71, pm 1568-71. Dionisius lv 1557, pm 1565-67. Nisius Kukoinperu mk 1558, Kukoiperu mk 1559-60, Kukonperu mk 1561, Kukoipierun mk 1564. Lv 1556-59: 0-2-1½-2 / 1565-71 ka 1 5/14. Sak tk 1551 Nisius Pennon t > Kivisalmen Esko (talo II), sk 13.10.1559 Nisius Pennon t & Erich ibm (talo III), tk 16.3.1560 Nisius Pennon vastuupakoilu. Hv 1571 Iso pendo: Dionisius Olsson ku 3, hev 1, le 1, nk 1-0-0-0, la 0, oa 25:5, ny 3.5.

MAARIT pm 1558-64. Mar. (?) pm 1558, Marith pm 1559, 1561-62, Marg-redt pm 1563, Maritt pm 1564. Lv 1561-62: 2½-0, 1564: 0.

HEIKKI DIONISIUKSENPOIKA sak lk 27.2.1565 Hen. Dionisiusson Isoipendo t > saman kylän Pietari Olavinpoika (talo ?).

III

HEIKKI mk 1540-60, 1562, 1564, pm 1558-64. Äv 1540: 2, 1541: 2½, 1543: 3, 1553: 2½. Karja 1540: hev 2, le 6, nk 5, la 12, ny 14. Hen. (Henrich, Henric) seppä mk 1546, 1552-54, 1556-57, 1559-60, 1562, 1564. Hen säppä mk 1558. Hen. smed lv 1557, Hen. (Hindrick) smedh pm 1558-59, 1561, 1563-64, Hendrich smäd pm 1562. Lv 1557-59: 3½-3½-3½ / 1561-62: 3-2 / 1564: 3.

ERKKI mk 1561 Erick seppä äv 2½. Sak kk 12.7.1554 Vehkapuntarin Erkki Mikonpoika (talo ?) t > Erich Pennon, sk 13.10.1559 talon I Ib Nisius t & Erich ibm.

HEIKKI HEIKINPOIKA Eas 1552 Hendrich Henson aff Pennnoby lupasi mennä asumaan Oriveden Pitkäjärven Hoivalan eräsijalle ved Hanhoij siö (= Ruoveden Hanhoilahti), VA 130^a. Olikin siellä verollepantuna vuodesta 1562.

KNUUT ERKINPOIKA mk 1565- , pm 1565- . Äv 1565: 2½. Knuth (Knut, Knutt) Erichss. mk 1566-70, Knutt Erichsson mk 1571. Knut (Knuth) smed pm 1565-67, Knuth smedh pm 1568-71. Lv 1565-71: 4-2-3½-4-3-3-3, ka 3 3/14. Sak kk 31.7.1568 Knut smed Isoipendo huonot aidat ja sillat. Hv 1571 Iso pendo: Knut Ersson ku 5, hev 2, le 6, nk 0-5-0-0, la 7, oa 119:3, ny 13.375.

IV

PIETARI Kangasalan laamanninkäräjillä 11.3.1479 oli lm Per Hettw, RA Stavsunds arkiv, Historiska handlingar, p.kopio samalta ajalta, julk. Jan Liedgren, HTfF 1966: 2, s. 75.

LAURI mk 1540-52, äv 1540: 1½, 1541: 2, 1544: 1½. Karja 1540: hev 1, le 2, nk 3, la 6, ny 6.25. Lasse Hettu mk 1546, 1552.

SUNNIVA mk 1553-56, äv 1553: 2. Sunni_a mk 1553, Suniffua mk 1554-55, Suffni_a mk 1556. Lv 1556:- , 1557 enckia (leski) ingen ko (ei yhtään lehmää). Erityisesti Norjassa palvottu naispyhimys Sunniva on ollut kyllä tunnettu Suomessakin. Hänen muistopäivänsä 8.7. on merkitty mm. Kangasalan pyhimyskalenteriin.

NIILO HEIKINPOIKA (muutti Liuksialan kuninkaankartanon tieltä Leivin kylän talosta V), mk 1557- , pm 1558- . Äv 1557: 2, 1561: 1½. Nilis Hen.ss. mk 1568, Nils Kiffueri pm 1565-70, Nilis Kiffuerii pm 1571. Lv 1558-59: 3-1 / 1561-62: 1½-2 / 1564-71 ka 1½. Sak tk 24.3. 1561 Nils Kiueri t > talon V Olavi, kk 22.10.1566 Nilis Hen.sson Storpendo t> Monikkalan Sipi Heikinpoika (talo III), sk 24.10.1568 Nils Kiiffueri Isoipendå t > Kivisalmen Markku (talo I). Hv 1571 Iso pendo: Nilis Kijffuer ku 2, hev 1, le 2, nk 1-0-0-0, la 3, oa 37:- , ny 4.875.

V a + b

LAURI mk 1540-52, äv 1540: 1. Karja 1540: hev 1, le 2, nk 1, la 2, ny 4.75. Lau. Rautasere mk 1541-42, Lasse Kuijua mk 1546, Las. K_i_a mk 1552.

Va OLAVI LAURINPOIKA mk 1553- , pm 1558- . Äv 1553: ½, 1565: 1, 1566: ½. Oluff K_i_a mk 1557, 1566-68, pm 1569-70, Oleff K_i_a mk 1558-61, 1565, Oluff Kuiffua mk 1564, 1570-71, pm 1565, 1567-68, 1571, Oleff Koffua mk 1559.

Lv 1556-59: 0-1-1-0 / 1561-62: 3-0 / 1564-71 0-0-0-0-0-0-½.

Sak kk 16.7.1551 Oluff Larsson Pennost t > talon I Olavi Soini, sk 4.12.1553 Oluff Larsson ibm (Penno) huonot aidat ja sillat, rovtk 21.5.1555 Oleff Laritzsson Pennosth sakko aiemman tuomion rikkomisesta, kevk 1557 Oleff Pennon ei maksanut apuveroa, tk 24.3.1561 talon IV Niilo Kiiveri t > Oluff Pennoist.

Hv 1571 Iso pendo: Oleff Larsson ku 2, hev 1, le 1, nk 0-0-0-0, la 3, oa 28:2, ny 3.375.

Vb PERTTU LAURINPOIKA mk 1553-56, pm 1558-64. Äv 1553: ½. Lv 1561-62: 1½-0, 1564: 0. Sak sk 4.12.1553 Bertil Larsson Penno huonot aidat ja sillat.

Va ? PIETARI OLAVINPOIKA sak lk 27.2.1565 talon IIb Heikki t > Per Olsson ibm, kk 26.8.1571 talon IIa Sipi t > Per Olsson.

VEHKAPUNTARI Vechkapundari mk 1540-43, 1554-57, 1562, 1564, Wechkapundar mk 1544, pm 1567-70, Vechkapundar mk 1559-61, Weckapundari mk 1546, Vechkapuntari mk 1552, Veckapundari mk 1553, 1565, 1567-68, Vechapundar mk 1566, pm 1566, Wechapundari mk 1569-71, Wechkapundar pm 1571, Vehkapundari mk 1558. Talo I (Patus) kuului koko ajan Kangasalan emäkirkkopitäjään, muut maksoivat kirkollisperäiset veronsa Pälkäneelle. Vuodesta 1566 lähtien kaikkien lv on Kangasalan pm:ssa.

I

Oli ennen omana kylänään pm 1567-69: Pathus

MIKKO mk 1540-56, äv 1540: 2, 1541: 3½, 1553: 4½, 1554: 5½, 1556: 4½. Karja 1540: hev 2, le 10, nk 12, la 20, ny 22.5. Mic¹ Patus mk 1544, 1546, Michel Patus mk 1552.

MARKKU MIKONPOIKA mk 1557- , pm 1558- . Äv 1557: 6½, 1564: 5½, 1565: 6½, 1566: 4½. Marcus Patus mk 1558-60, Marcus Pathus mk 1561, Marcus

Patus mk 1564, Marchus Patus mk 1556-68, 1570-71, Marchus Patus mk 1569, Marchus Patus pm 1565-66, Marcus Patus pm 1570-71.

Lv 1556-59: 12-13-11-11 / 1561-62: 2-3 / 1564-71 ka 7.

Vuonna 1559 Marcus Vechkapundari myi voudille 74 oravannahkaa saaden niistä 16 äyriä (= 2 markkaa). VA 2092 f. 3.

Sak sk 4.12.1553 Marcus Wechkapundarin t > Kuhmalahden Tuomas Heikinpoika (talo ?), kk 8.7.1559 Marcus Vehkapundari sakko vahingonteosta po Siffred Pennost fiskeri (Vähäpento talo III).

Hv 1571 Wehkapundari: Marcus Michelsson ku 30, hev 2, le 14, nk 5-5-0-0, la 10, oa 231:2, ny 24.25.

II

JUHO mk 1540-64, mk 1540: 1, 1541: 1½, 1553: 2, 1557: 1½. Karja 1540: hev 1, le 4, nk 1, la 6, ny 7.25. Jöns Nukero mk 1553, 1555-62, 1564, Jons Nukari mk 1554. Lv 1558-59: 1-1. Sak Pälkäneen kk 1558 Jons Persson ibm (Vechkapundari) vastuupakoilu.

PIETARI sak kk 20.8.1555 Peder Wechkapundarin t > saman kylän Kerttu (talo ?). Lm Peder Pundari stk 5.5.1556.

PAAVO sak tk 6.3.1559 Oleff Parui (Parvela talo II) t > Pouall Nyykärä.

ESKO JUHONPOIKA mk 1565- , pm 1566- . Äv 1565: 1½. Eskill Olls. (?) pm 1566-68, Eskill Ollsson (?) pm 1570-71. Lv 1566-71: 1-2-5-3-1½-2, ka 2 5/12. Sak kk 22.9.1569 Eskill Vechkapundari huonot aidat ja sillat. Hv 1571 Wehkapundari: Eskil Jonsson ku 5, hev 1, le 3, nk 0-1-0-0, la 4, oa 51:1, ny 6.

III

NIILO mk 1540-43, äv 1540: 1, 1541: 1½. Karja 1540: hev 1, le 3, nk 1, la 6, ny 6.25.

MAARIT mk 1544-52, äv 1544: 1. Maritt mk 1544, Marit Hachka mk 1546, Marith Hac(h)ka mk 1552.

SIPI mk 1553, 1555-56, 1564, 1569-71, äv 1553: 1, 1564: ½. Siffredh (Sig^{dt}, Sigfridh) Hachalan mk 1553, 1564, 1569-70, Sigfredh (Siffredh) Hachkalan mk 1555-56, Sig^d Hachkalainen mk 1571.

SIPI OLAVINPOIKA (= Sipi Hachkalan ?) pm 1566-71: Sig^d Ollss. pm 1566, Sig^{dt} Ollss. pm 1567. Lv 1566-71: 0-½-½-0-0-½. Sak sk 13.10.1559 Siffred Pussu Vehkapundari t > Siffred ibm. Hv 1571 Wehkapundari: Sigfred Hachkalainen ku 5, hev 1, le 1, nk 0-0-0-0, la 0, oa 19:3, ny 3.

? JUHO JUHONPOIKA Ns.:ssa Harvialan kopiokirjassa (VA), johon on kerätty nykyään Hämeenlinnaan kuuluvan Harvialan kartanon omistajien saantokirjeitä ja niihin liittyviä asiakirjoja, on sivulla 20 Ylä-Satakunnan voudin Frans Laurinpojan 22.9.1564 antama vahvistuskirje till Hanhoimaa hⁿ (Ruoveden Hanho) eräälle Jöns Jönsson Hachkalainen nimiselle miehelle. Hv 1571 Hanhoi: Jons Hachkalainen. Mk 1562 ja 1564: Hanhoilaxi Hen. Henss. ja Jöns Larsson (kopiokirjassa isännimi voi olla väärin). Sijoitusta Vehkapuntariin puoltaa täysin sama lisänimi talon III Sipillä ja sekin, että Hen. Henss. oli kotoisin naapurikylästä Iso-Pennolta talosta III. Hän oli siirtynyt Hanhon naapuriin Kurkikantaan. Savon historian osassa II:1 s. 279 Kauko Pirinen torjuu Hachkalainen-nimen savolaisuuden ja sijoittaa sen kantajat Lempäälän Hachkalasta muuttaneiksi. Juho Juhonpoikaa (tai Laurinpoikaa) ei sen paremmin kuitenkaan löydy Lempäälästä.

IV

SIPI mk 1540-65. Äv 1540: 1, 1553: 1½, 1557: 1. Karja 1540: hev 1, le 4, nk 1, la 6, ny 7.25. Siffredh (Sigfred, Siffred, Siffre, Sig^{dt}). Pussu mk 1553-54, 1556-65. Sak sk 13.10.1559 Siffred Pussu Vehkapundari t > talon III Sipi, kk 26.9.1564 Sig^{dt} Pussu Vehkapundarin oli lyönyt talon V Mikko Mikonpoikaan yhden pahan haavan ja vielä kaksi lihashaavaa ja sai sakkoa 32 markkaa. Kruunun osuutta hän maksoi 8 markkaa (eli neljänneksen, ei kolmasosaa). Lisäksi teko oli tapahtunut pyhäpäivänä, mistä Sig^{dt} Pussu sai sakkoa 6 markkaa. Siitä hän maksoi kruunulle 1½ markkaa.

AMBROSIUS SIPINPOIKA mk 1566-68. Ambrosius Sig^dss. mk 1566-68. Taloa ei ole pm 1566-71 eikä hv 1571.

V Hinkkala

MIKKO mk 1540-52, äv 1540: 2. Karja 1540: hev 1, le 2, nk -, la 6, ny 4.75. Michil Hindss. mk 1541-42, Mic^l Hinckass. mk 1546, Mi^l Hinckassonn mk 1552. Kyse lienee lisänimestä Hinkanpoika, jota Aulis Oja, Ni-mikirja, Kalevalaseuran vuosikirja 52 s. 143 arvelee jo talon nimeksi. Taloa ei ole mk:ssa 1553-64 (samalla talo I maksoi yhden äyrin lisää).

MIKKO MIKONPOIKA mk 1565- , pm 1566- . Äv 1565: 1½, 1566: 2½. Michel Mi^lss. mk 1566, 1568, Michell Michelss. mk 1569-71. Lv 1566-71: 0-0-0-0-0-½. Sak kk 26.9.1564 talon IV Sipi Pussu t > Michel Michelsson ibm, kk 22.9.1569 Michill ibm (Vehkapundari) huonot aidat ja sil-lat. Hv 1571 Vehkapundari: Michel Michelsson ku 2, hev 1, le 1, nk 1-0-0-0, la 1, oa 24.4, ny 3.625.

taloihin sijoittamatta:

ERKKI MIKONPOIKA sak kk 12.7.1554 Erich Michelsson Wehkapundarin t > Erich Pennon (Iso-Pento talo III). On talosta I tai V.

KERTTU kk 20.8.1555 talon II Pietari t > Gertrud ibm.

Oriveden ja Kangasalan talvikäräjillä 5- .3.1675 Vehkapuntarin asukkaat valittivat tervaniemeläisten ylittäneen (kasketessaan) kylien välisen oikean rajalinjan Mustianojansuusta Rökiänkallioon (Rökienkallio). Tämän todistaakseen he esittivät lainlukijoiden Gabriel Barentsinpojan ja Henrik Antinpojan 22.9.1624 päivämäärän katselmuskirjeen, josta kävi selville rajariidan keskittyneen silloin siihen, missä oli oikea Rökiänkallio. Vastoin tervaniemeläisten kantaa oikeaksi oli vahvistettu se kallio, jossa oli ensinnäkin korkea mänty, johon oli haku kattu katselmusmiesten puumerkkejä, ja toinen mänty, johon oli muinoin tehty ihmisen kasvoja muistuttava merkki (taikamerkki rajapirusta?). Osapuolet olivat sitten (1624) sopineet näiden petäjien kasvupaikan oikeaksi rajaksi. Vehkapuntarin puolesta esitettiin (1675) myös Jöns Haakoninpojan laamannintuomiokirje kylien rajasta, mutta siinä ei puhuttu mitään petäjistä. Kylän isännät väittivät tervaniemeläisten polttaneen ne vuoden 1624 jälkeen, mutta nämä sanoivat niiden palaneen Vehkapuntarin kaskesta irti päässeessä kulossa. VA Ylä-Satakunta KOa G f. 72 r-v. Jöns Haakoninpoika toimi laamanninsijaisena Satakunnassa ainakin 1506, 1511 ja 1513 (FMU VI 5222, VII 5501, 5703; MHA A 3 10/26). Näin ollen kylien välinen raja menee ainakin keskiajan loppupuolelle. Tervaniemellä onkin ollut enemmän yhteisomistusta Kuhmalahden eli Pohjan kylän kanssa.

Oriveden käräjillä 27-28.6.1659 oli esillä Vehkapuntarin ja (Eräjärven) Järvenpään rajariita. Sen vuoksi oli jo ollut katselmus. Veh-

kapuntarin miehet vaativat rajan vahvistamista niin, että se kulkisi Pitkänjärvenkalliosta, johon oli hakattu risti, Lakeansuonsaaren kiviröykkiön kautta Pyykkimäkeen, jossa myös oli kiviröykkiö rajan merkinä. Viimemainitun sanottiin erottavan Järvenpään, Vehkapuntarin ja Vihasjärven maat toisistaan. Katselmuksessa oli kuitenkin todettu Vehkapuntarin saavan huomattavasti maata Järvenpään puolelta, jos Lakiasuonsaaren väliraja hyväksyttäisiin. Oikeudessa todistettiinkin, että raja on vanhastaan mennyt Pitkänjärvenkalliosta, joka oli myös Ylä-Satakunnan kihlakunnan raja Sääksmäen kihlakuntaa vastaan, Pyykkimäkeen. VA Ylä-Satakunta KOa 5.

TERVANIEMI Ter_amekj mk 1540, Ter_aniemi mk 1541-43, lv 1557, pm 1558-59. Ter_anemi mk 1557, 1562, pm 1563, 1566. Teruanieⁱ mk 1558, Teruaneⁱ mk 1559-60, Terffuaneⁱ mk 1561, pm 1561-62, 1567, Terffuanemi mk 1564-66, 1569-71, pm 1564, 1569-71. Terffuaniemi mk 1567-68, Teruanemij pm 1565, Terffuaneme pm 1568.

I a + b

HEIKKI mk 1540-56, lv 1557, pm 1558-64. Äv 1540: 3, 1541: 4, 1544: 4½, 1553: 5, 1554: 4½. Karja 1540: hev 1, le 9, nk 5, la 12, ny 15. Hen. Vinnholtti mk 1546, Hen. Vinaholi mk 1552, Hendrich Vinholtth mk 1553, Hen. Vinnholtti mk 1554, Hen. Wijnholttti mk 1555, Hen. Vijnholtti mk 1556. Lv 1556-57: 10-10, 1561-62: 1-3, 1564: 4. Sama lisänimi Winholt oli saksalaisella palkkasoturipäälliköllä, joka oli 1495 puolustamassa Viipuria suuren venäläissodan aikana. Alunperin se on alaksalainen etunimi Winhold.

Ia LAURI HEIKINPOIKA mk 1557- , pm 1565- . Äv 1557: 5½, 1562: 3 (talo halottu). Lasse (Lass) Hen.sson, Henderss., Hen.ss., Hin.ss., Hindersson mk 1557-62, 1564, 1566, 1568-71, pm 1568-71. Lv 1565-71: 4-5-5-6-4-3½-4, ka 4½. Hv 1571 Teruaniemi: Lasse Hendrichsson ku 15, hev 3, le 8, nk 0-3-4-5, la 15, oa 218:1, ny 21.875.

Ib PAAVO OLAVINPOIKA mk 1562- , pm 1565- . Äv 1562: 3. Lv 1565-71: 5-4-5-6-4-3½-3½, ka 4 3/7. Hv 1571 Teruaniemi: Påual Olsson ku 15, hev 1, le 7, nk 0-0-2-3, la 10, oa 144:3, ny 12.75.

II

HEMMING mk 1540-52, äv 1540: 1½, 1541: 2. Karja 1540: hev 1, le 5, nk 4, la 8, ny 10.

TUOMAS HEMMINGINPOIKA mk 1553- , pm 1558- . Äv 1553: 2½, 1557: 3. Thomas Ter_ajnen mk 1553, Thomas Terua^{en} mk 1554-56, Thomas Hendrichss. (?), Hen.ss. (?) mk 1557-60. Thomas Hemingsson mk 1561, Thomas Hemmingsⁿ mk 1562, Thomas Hemingss. mk 1569-71, pm 1567-71. Lv 1556-59: 5-7-2-5 / 1561-62: 3-3 / 1564-71 ka 5 3/16.

Lm Thomas Teruoijniemen kk 12.7.1554, Thomas Teruaniemen sk 25.1.1557, Thomas Terua^{en} kk 13.8.1557, Thomas Teruanie. tk 28.1.1558, Thomas Hemingss. tk 6.3.1559, Thomas Teruaneⁿ kk 17.7.1560, Thomas Terua^{en} sk 17.12.1563, Thomas Hemmingss. Terua^{en} tk 21.3.1564, kk 26.9.1564, sk 4.2.1565, Thomas Hemmingss. Kumalax lk 27.2.1565, Thomas Terffuanemen lk 3.3.1567, Thomas Hemingsson Teruan^{en} kk 16.6.1567 ja Thomas Hen.ss. (?) Teruaniemen sk 9.3.1568 eli yhteensä 14 kertaa.

Sak tk 1551 Thomas Kuhmaladhen oli sen katselmuskunnan jäsen, jonka piti todistaa Tiihalan ja Leivin välisen rajan oikeasta kuluista, joka erimielisenä ei voinut sitä tehdä. Kukin jäsen sai sakkoo 3 markkaa (Kuhmaladhen eli Pohjan kylässä ei näy ketään Tuomasta. Tervaniemen Tuomas on myös lm:na luettu kerran Kuhmalahteen).

Hv 1571 Teruaniemi: Thommas Hemingsson ku 15, hev 3, le 7, nk 0-

0-3-3, la 12, oa 169:3, ny 17.5.

taloihin sijoittamatta:

MARTTI sak sk 12.1.1561 Morten Teruaniemen t > Siffred Jullinen (kylä ?, merkitty kuitenkin Hietalahteen).

Tervaniemen rajasta Vehkapuntaria vastaan ks. edellä Vehkapuntari.

KUHMALAHTI eli POHJANKYLÄ

Kumalax mk 1540-44, 1565, pm 1562-71, Kuchmalax mk 1546, 1553, lv 1557, Kuhmalax mk 1552, 1554-56, Kwmalax pm 1558-59, 1561, Pohiankylä mk 1557-61, 1571, Pohiakylä mk 1562, 1567-68, 1570, Kuhmalax Pohiakylä mk 1564, Pohiakylä eller Kumalax mk 1566, Poijhakylä mk 1569.

I a + b

ANTTI RAGVALDINPOIKA mk 1540-52, äv 1540: 1, 1541: 2½, 1544: 2. Karja 1540: hev 1, le 4, nk 4, la 8, ny 9. Anders Rauualss. mk 1541-42, 1544, An. Raualdzss. mk 1546, Anders Raualdss. mk 1552.

RAGVALD mk 1553-56, äv 1553: 3. Raffualdh mk 1553, Rauald mk 1554-56. Lv 1556: 1.

Ia HEIKKI ANTINPOIKA mk 1557- , lv 1557, pm 1558- . Äv 1557: 1½. Hen. (Hendrick) Anderss. mk 1557-61, 1569, Hendrich (Hen.) An.ss. mk 1562, 1565, 1567-68, 1570, Hen. An.son mk 1564, 1571, Hen. Andersson mk 1566. Lv 1557-59: 7-5-1, 1561-62: 3½-1, 1564-71 ka 1 13/16. Sak tk 12.2.1555 Hen. Pohian t > Marcus ibm (talo ?), sk 24.10.1568 Hin. Kumalax t > Erichz hustru ibm (talo II), tk 19.3.1569 Hin. Andersson Kuhmalax t > Erich Ollssons hustru ibm (talo II). Hv 1571 Kuhmalahdenpähia: Hen. An.sson ku 5, hev 1, le 4, nk 0-0-0-0, la 2, oa 53:1, ny 6.25.

Ib ERKKI RAGVALDINPOIKA mk 1557-69, pm 1563-66, 1569- . Äv 1557: 1½. Eric (Erich, Erick) Raualdss., Ragualdzss., Ragualss., Rauualss., Rag^dss. mk 1557-62, 1564, pm 1563-65, 1569-71. Lv 1558-59: 1-2, 1564-66: 2-4-1½, 1569-71: 0-1-2½.

HEIKKI RAGVALDINPOIKA mk 1570- , pm 1567-68. Äv 1570: 1½. Hinrich Ragualdss. pm 1567, Hin. Ragualdss. pm 1568, mk 1570, Hin. Raugualdss. mk 1571. Lv 1567-68: 3-2. Hv 1571 Kuhmalahdenpähia: Hen. Rawaldzson ku 5, hev 1, le 3, nk 0-1-2-0, la 3, oa 64:3, ny 6.875.

II

JUHO mk 1540 Jons äv 1.

ANTTI JUHONPOIKA mk 1541-64, pm 1558-64. Äv 1540: 1, 1564: 1½. Karja 1540: hev 1, le 3, nk 1, la 4, ny 6. Anders Ionss. mk 1541-42, 1559-60, 1562, 1564, An. Vähä mk 1546, 1552, Anders Ionson mk 1558, Anders Jonsson mk 1561. Lv 1556-59: 1-1-1-1, 1561-62: 2-2, 1564: 3.

YRJÖ pm 1565-66, lv 1565-66: 3-0.

ERKKI OLAVINPOIKA mk 1565- , pm 1567- . Äv 1565: 1½. Erich Ollss. (Oluffss., Ollsson) mk 1565-71. Lv 1567-71: 2-2-3-1½-2½. Sak sk 24.10.1568 talon Ia Heikki > Erichs hustru ibm, tk 19.3.1569 talon Ia Heikki t > Erich Ollssons hustru ibm, kk 22.9.1569 Erich Pohiakyle huonot aidat ja sillat. Hv 1571 Kuhmalahdenpähia: Erich Olsson ku 5, hev 1, le 4, nk 0-0-0-0, la 1, oa 60:5, ny 6.125.

taloihin sijoittamatta:

MARKKU sak tk 12.2.1555 talon I Heikki t > Marcus ibm.

TUOMAS HEIKINPOIKA sak sk 4.12.1554 Vehkapuntarin Markku (talo I) t > Thomas Henrichsson Kuhmalachden.

Luopioisten Rautajärven rajoista on tallella kolme muistiinpanoa, joiden mukaan Kuhmalahden Pohjankylän nykyinen alue olisi kuulunut 1400-luvulla noiden rajojen sisälle ja olisi siten ollut Hämeen linnaläänin puolella. Nuo lähteet ovat seuraavat: a) Knuut Knuutinpojan etsikkokäräjillä Hauhon pappilassa 6.7.1564 antama tuomio, RA Bielkesamlingen vol.8. Finska godsräkenskaper och egendomshandlingar. b) Samassa kokoelmassa oleva kopio Henrik Görieshagenin kuninkaantuomiovaltaisena Hauhon ja Tuuloksen käräjillä 15.1.1442 antamasta tuomiokirjeestä. Kopio on tehty noin v. 1590. FMU III 2433. c) Kangasalan käräjillä 9.9.1756 Pohjankylän Simo Tuomaanpoika esitti Henrik Görieshagenin tuomiosta tehdyn kopion, joka on suunnilleen samanlainen kuin b). Lähde a) ei mainitse Görieshagenin tuomiota. Siinä viitataan vain "eräseen vanhaan tuomiokirjaan".

Rajaluettelo kohtaa Kokemäenkartanon läänin paikassa n:o 1.

1. a: Laipateinenjärven niemen, b: Taipal ... jerwenniemi, c: Laipe taiuemen. On selvästi = Iso-Laipan niemi, jossa Tervaniemen kylän maat kohtaavat Rautajärven ja Pälkäneen Luikalan maat nykyäänkin.

2. a: Halkijuen salmi, b: Halkijerwensalmi, c: samoin kuin b. On ilmeisesti edellisestä pohjoiskoilliseen runsaan 1½ km:n päässä oleva Hallijärvi. Sen lähelle ulottuvat nykyään Pohjankylän alueet.

3. a: Worensoonsarij, b: Woordensuonsaari, c: Worden soon sarj. Hallijärvestä runsas 2 km on Vuortensuo. Se on aika laaja, ja on vaikeata sanoa, mikä on sen "saari". Ehkä Levonmäki?

4. a: Raudan lächde, b: Raudan lâchde, c: Raudhanlahde. Vuortensuon pohjoispuolella on merkitty Rautalähteenkorpi. Se on Tervaniemen ja Pohjankylän rajalla.

5. a: Riuta taipale, b: Riuttataipale, c: Riuttataipale. Kun maanjako-oikeudessa 4.7.1691 oli esillä Pajulan ja Vehkajärven rajasta kylien kesken kauan käyty riita, niin molemmat osapuolet esittivät kantansa tueksi vanhoja tuomioita. Pajulan valttina oli Sääksmäen kihlakunnan lainlukijan Jaakko Hannunpojan 15.2.1640 antama tuomio, jonka mukaan raja tuli koillisesta Saarijärven saaresta melko suoraan Pajulanjärven kaakkoispuolitse Karinkorkiaan, missä se kohtasi Kuhmalahden rajan, ja meni sitten luoteeseen linnaläänin välisenä rajana Riutaisenpyyki nimiseen paikkaan. Vehkajärven talolliset tukivat kantansa ensin 10-11.8.1674 pidettyjen käräjien tuomioon, joka raja alkoi lännessä Kahdenkaatavasyrjästä, meni sitten luoteeseen Kuhmataival nimiseen paikkaan ja sieltä mutkia tehden Saarijärvensaareen. Pajulan kirjeen tultua esiin vehkajärveläiset löivät pöytään Sääksmäen kihlakunnantuomarin Krister Gyllenhiertan 24.2.1660 oikeaksi todistaman kopion Hollolan kihlakunnantuomarin Hannu Pietarinpojan 1461 antamasta tuomiokirjeestä. Siinä olivat samat rajat kuin vuoden 1674 kirjeessä, myös Kahdenkaatavasyrjä ja Kuhmataival. VA Uudenmaan ja Hämeen lääni MO 56:4, Sahahti 4.7.1791.

Riita ei koskenut läntistä läänien rajaa, vaan sitä, kummasta kylien välinen raja kohti Saarijärveä lähti, Kahdenkaatavansyrjästä eli Karinkorkeasta vai Kuhmataipaleesta eli Riutaisenpyykistä. Nykyisillä kartoilla Riutta on Lamminjärven länteen päin pistävän lahden pohjukassa (peruskartta 214303:20/40). Sieltä on lyhin matka kannaksen poikki Kuhmajärvelle. Tämän välin nimeksi sopii hyvin Kuhmataival, mutta 1564, 1590 ja 1756 tienoon nimi on Riuttataipale.

6. a: Kächtekatauan kalliä, b: Kächtekatauan kallio, c: Kaastavankallio. Nimi on tullut harjusta, joka on toiminut vedenjakajana. Karivuori eli Karinkorkia on juuri tällainen harju.

7. a: Ämmäisen säliän saarij, b: Ämmäsen sälien sari, c: Ämmästänsel-

jen saari. Kyse on Ämmätsänjärven selkäsaaresta. Raja on mennyt Karin-korkeasta suoraan etelään.

Siinä muodossa kuin Görieshagenin kirje on meille säilytetty 1590 ja 1756 se on väärennös. Edunsaaja oli 1564 ja 1590 valtaneuvos Hogenskild Bielke, joka oli perinyt Rautajärven lampuotitilat Lahisten kartanon (Valkeakoskella) mukana äidinäidiltään Anna Hansintyttäreltä (Tott), joka oli puolestaan saanut Lahisen miehensä sisarenmiehen, Sääksmäen tuomari Olavi Jönsinpojan jälkeen. Vuosien 1590 ja 1756 kappioissa edunsaajana on tuo Olavi Jönsinpoika, joka mainitaan muutoin lähteissä 1463-1506. Hän tuskin on vielä 1442 ollut muuta kuin pieni lapsi. Väärennöksen tarkoitus onkin ollut saada tämä Olavi ujutetuksi kirjeeseen, jolloin on päästy hyötymään sen rajakuvauksesta. Se antoi mahdollisuuden lisätä Rautajärven lampuotilääniin vielä Vahdermetsä, josta 1564 riideltiin. Pohjankylää tuskin Satakunnan puolelta enää tavoiteltiin.

Rautajärven todelliset rajat on lampuotivoutien toimesta tutkitut ja ne ovat kirjattuina lampuotiläänin omistajan Anna Hansintyttären papereissa vuodelta 1533 ja Annan vävyn Nils Bielken, Hogenskildin isän, papereissa vuodelta 1552. RA Bielkesamlingen, Hogenskild Bielkes samling vol. 10 f. 11, 18. Näiden merkintöjen mukaan Rautajärven raja meni Vuortensuonsaaresta itään Teerenkallioon ja sieltä etelään Ämmätsänjärveen idästä laskevaan Suottakoskeen. Tämä linja Vuortensuonsaari - Teerikallio on suunnilleen vielä nykyään Pohjankylän maiden etelärajana.

Jos Henrik Görieshagenin kirjeen rajaluettelo on aito, niin mitä se sitten rajasi? Luultavimmin siinä erotettiin kruunulle uudisasutukseen tarkoitetuksi maaksi Hauho-Tuuloksen metsämaista vanhojen kylien jakokuntien ulkopuolella ollut alue. Kuhmalahdenpohja olisi sitten todella asutettu, mutta liitetty Kokemäkkartanon lääniin. Samalla sinne saapuneista uudisraivaajista tuli tavallisia verotalonpoikia.

Kangasalan emäkirkkopitäjästä
H E P O N I E M E N N E L J Ä N N E K S E E N
kuuluneet kylät

Salokunnan jakokunta

Apajapohjan kylän alajakokunta

APAJAPOHJA Apaiapohia mk 1540-42, 1546, 1553-62, lv 1557, 1564-71, pm 1564-69, Apaiapohia mk 1543, Apapohia mk 1544, Apainpohia mk 1552, Apaijapohia pm 1570-71. Luettu Hykönsaloon pm 1558-63.

ANTTI Kangasalan laamanninkäräjillä 10.1.1466 oli lm Anders Apajapohia, VA Ylä-Satakunta KOa 4 f. 183, FMU IV 3288.

LAURI Kangasalan käräjillä 27.7.1474 oli lm Larens Ayamen, VA or.p. (?), FMU IV 3576, Lasse Apaiainen VA Ylä-Satakunta KOa 49 s. 436, FMU VIII 6631.

I Pere

JUHO mk 1540-52, äv 1540: 2, 1541: 3½, 1544: 4. Karja 1540: hev 1, le 9, nk 5, la 10, ny 14.75.

KLEMETTI JUHONPOIKA mk 1553-84, äv 1553: 3½, 1557: 4, Clemetth (Clemet, Clemit, Clemeth, Cle^{tt}, Clemitth, Cle^{tth}, Clemett) Ionsson (Jonss., Ionson, Jönsson, Iönss) mk 1553-62, 1564, 1571, pm 1567. Clemett (Cle^{tt}) Apaiapohia pm 1558-59, 1563, Clemett Apaiap. pm 1562.

Lv 1556-59: 8-10-9½-6 / 1561-62: 3-2½ / 1564-71 ka 6 7/16. Sak sk 13.10.1559 Raronsalon Antti Tiili (talo II) sakko vahingonteosta > Clemett Apaiapohia. Hv 1571 Apaia pähio: Clemet Jonsson ku 20, hev 3, le 10, nk 0-0-4-4, la 18, oa 227:4, ny 22.25.

II a + b Anttila

KAARLE mk 1540-52, äv 1540: 2, 1544: 1½. Karja 1540: hev 1, le 6, nk 4, la 6, ny 10.75. Karle mk 1540-41, Karl mk 1542-46, Karl1 mk 1552.

IIa PIETARI KAARLENPOIKA mk 1553-85, pm 1558-61, 1565- . Äv 1553: 2, 1557: 1 (talo halottu). Per (Pedher, Peder) Karlsson (Karlson, Karlss., Karllss., Karllsson) mk 1557-62, 1564, 1566-71, pm 1568-71. Lv 1556-59: 1-2½-3-1 / 1561: 1 / 1565-71 ka 1 1/14. Sak sk 3.11.1557 Per Apaiapohia huonot aidat ja sillat. Hv 1571 Apaia pähio: Per Karlsson ku 5, hev 1, le 2, nk 0-2-0-0, la 4, oa 43:1, ny 5.5.

IIb ERKKI KAARLENPOIKA mk 1557- , pm 1558- . Äv 1557: 1. Erich (Erick) Karlsson, Karlson, Karlss. mk 1557, 1559-62, 1564, Erich Tiaijnen mk 1558, Erich Pederess. (?) pm 1558-59, Erick Perss. (?) pm 1562-64, Erich Ionss. (?) pm 1569. Lv 1557-59: 1-1-1 / 1561-62: ½-½ / 1564-71 ka 1 1/8. Hv 1571 Apaia pähio: Erich Karlsson ku 5, hev 1, le 2, nk 0-1-0-0, la 3, oa 36:7, ny 4.875.

III Tuuhola

MATTI mk 1540-61, pm 1558-61, 1564. Äv 1540: 2, 1541: 2½, 1544: 3. Karja 1540: hev 1, le 8, nk 7, la 9, ny 14.625. Madz Tuhon mk 1546, Madz Tuchon mk 1552, Madz Tuhoij mk 1553-54, Madz Tuhoi mk 1555-56, Madz Tuhoinen mk 1557, 1559-61, Madz Touhoinen mk 1558. Lv 1557-59: 6½-8-7, 1561-62: 6-6, 1564: 6. Sak sk 1.12.1558 Madz Tuhonen ei lähtenyt kyyditsemään tuomari Jöns Västgöteä ja vouti Niilo Ingen-poikaa, kun nämä olivat aikeissa mennä "erämaihin" tarkastusmatkalle. Tk 16.3.1560 Matz Apaiapohia laiminlyönyt kyytivuoron.

MARTTI MATINPOIKA mk 1562- , pm 1562-63, 1565- . Äv 1562: 3. Morthen (Morten, Morthin, Märten, Märthen) Madzss. mk 1562, 1564, 1569-71, pm 1562-63, 1567-71. Lv 1562: 6, 1565-71: 5-5-6½-6-4-3-3, ka 4 9/14. Sak kk 31.7.1568 Morthen Madzsson Apaiapohian sai 40 markan sakon maan valtauksesta Lovensalon Tuomaalta (Pälkäneen puolelta). Martti maksoi kruunulle 20 markkaa eli kovennetusti. Kk 22.9.1569 Morthen Madzsson Apiapohia huonot aidat ja sillat, Morthen Madzsson Apiapohia sai sakon vahingonteosta, koska oli mennyt siirtämään raja-aitaa Tuomas Tossan (Lovensalosta) mailla. Hv 1571 Apaia pähio: Märthen Matzson ku 15, hev 3, le 5, nk 1-0-2-0, la 6, oa 116:7, ny 13.25.

taloihin sijoittamatta:

HEIKKI sak sk 9.10.1550 Hen. Apaiapohia huonot aidat.

MARTTA sak kevk 27.4.1554 Martha Apiapohia t > Karin ibm.
KAARINA

Kangasalan kesäkäräjillä 14.7.1510 vahvistettiin Tiihalan, Väninsalon ja Raronsalon muodostaman Salokunnan jakokunnan alajakokunnan ympärysrajat. Ne kulkivat Sudenhaudasta, joka oli Vehoniemen ja Tiihalan välinen rajapyykki, järven yli Raronkiukaaseen, joka on keskellä Raronsalon saarta ja jossa vieläkin yhtyvät Tarkeelan, Raronsalon kylän ja Apajapohjan rajat, ja sitten lounaaseen Roineen rantaan, jossa vieläkin yhtyvät Raronsalon, Apajapohjan ja Pälkäneen Lovensalon rajat. Paikan nimi kirjoitetaan vuoden 1510 kirjeen VA:ssa olevassa kopiesissa Oinoin kiwi sekä Lempäälän maanjako-oikeuden konseptipöytäkir-

jassa 13.5.1786 Oinonkiivi. FMU VII 5462. HMA maanjako-oikeuksien konseptipöytäkirjat Lempäälä n:o 6.

Kangasalan käräjillä 7.7.1580 tulivat oikeuden eteen ne katselmusmiehet, jotka edellisillä talvikäräjillä oli määrätty tarkastamaan rajaa Lovensalon Tuomas Tossan ja Apajapohjan Klemetin (talo I) välillä. Oikeaksi oli todettu ensin lähtökohta Madhenkallio (= ? nykyinen Rajakallio Raronsalon ja Vähäsaaren välissä, Roineen kari), josta raja meni vanhaa raja-aitaa myöten Tasialahdenade nimiseen paikkaan (nykyinen kulmaraja Kotilan talon eteläpuolella), ja sitten suoraan muodostamatta enää entisiä mutkia Oinonkiveen (Oinunkiivi). HMA Sääksmäen tuomiokunnan konseptituomiokirjat, Sääksmäki 118, Pälkäneen käräjät 24.20.1766 § 55. Tämä raja oli samalla Kokemäenkartanon läänin ja Hämeen linnaläänin välinen.

Tarkeelan ja Haaviston alajakokunta

TARKEELA Tarckela by mk 1540-43, Tarckila mk 1557, 1564, Tarkila mk 1558-62, Tarkela lv 1557, pm 1558, 1561-62, 1565-66, Tarckela pm 1559, 1563-64, Tarkiala mk 1565-66, pm 1567-70, Tarckiala mk 1567, Tarkiala-by pm 1571. Kylä luettiin Apajapohjaan mk 1544, 1546, 1552-56.

I Tynskälä

LAURI ANTONIUKSENPOIKA mk 1540-52, äv 1540: 4, 1541: 5, 1543: 6, 1544: 4. Karja 1540: hev 2, le 10, nk 8, la 14, ny 19.75. Lau. Tynskä mk 1540, Lau. Tyskä mk 1541-42, Lasse Tarkelan mk 1546, Lasse Tarkilan mk 1552. Lm rovtk 7.1.1551 Lasse Tynsson (VA 1945 f. 11v). Tynsson = Tyniusson, Tynius = Antonius (Uusi suomalainen nimikirja art. Anton s. 33 ja Tyni s. 876). Tyniuksesta johtuvat myös lisänimi Tynskä ja talonnimi Tynskälä.

MARTTI LAURINPOIKA mk 1553-70, pm 1558- . Äv 1553: 4 (myös Vänninsalo IV: Mor. Tarckia mk 1553 äv 1, ehkä erillisen ulkopalstan vuoksi). Mor. (Morthen) Tarckia mk 1553-55, Morthen Tarkia mk 1556, Morthen Tarcki mk 1557, 1564, Morthen Tarckij mk 1558, Morthen Tarki mk 1559-61.

Lv 1556-59: 8-7-8½-6½ / 1561-62: 1½-8 / 1564-71 ka 6 3/4.

Ek 1554 Morthen Tarckia 1 leiv. haukia, VA 1972 f. 70v. Ek 1555 Morthen Tarchia 1 leiv., VA 1978 f. 68. Ek 1556 Mor. Tarchia 1 leiv., VA 1998 f. 43v. Ek 1557 Morthen Tarkia haukia 1 leiv. ja ruokakalaa 1 leiv., VA 2030 f. 34v. Martin eräsijan paikka on tuntematon.

Sak sk 13.10.1559 Morten Tarkiainen ei tahtonut kuljettaa herttua Juhanalle kuuluvaa voiveroa Turkuun. Tk 16.3.1560 Marcus (p.o. Morten ?) Tarkelan veti luvatta nuottaa Liuksialan kalavesillä.

Hv 1571 Targeela: Märthen Larsson ku 30, hev 2, le 8, nk 0-0-4-4, la 20, oa 198:6, ny 18.5.

PAAVALI JUHONPOIKA mk 1571-1606, äv 1571: 4. Päll Jonss. mk 1571.

II Konila

ANTTI mk 1540-56, lv 1557, pm 1558-64. Äv 1540: 2, 1541: 1, 1553: 1½. Karja 1540: hev 1, le 5, nk 1, la 3, ny 7.875. An. Tarkelan mk 1546, An. Tarkilan mk 1552, Anders Tarckia mk 1553-55, Anders Tarkia mk 1556. Lv 1556-57: 3-4½, 1561-62: 4½, 3, 1564: 2.

HEIKKI ANTINPOIKA mk 1557-84, pm 1565- . Äv 1557: 1. Hen. (Hin.) Andersson mk 1557, pm 1570-71. Hen. Anderss. mk 1558-60, Hendrich (Hinrich) An.ss. mk 1561, pm 1568-69, Hen. An.son mk 1564, Hen. Madzss. (?) pm 1566. Lv 1558-59: 4½-4, 1565-71: 2-1½-3-2-0-2, ka 1 13/14. Hv 1571 Targeela: Hen. Andersson ku 20, hev 2, le 3, nk 1-2-0-0, la 4, oa 70:- , ny 9.

III Kinnari

PIETARI ANTINPOIKA mk 1540-84, pm 1558- . Äv 1540: 1, 1541: 2, 1544: 1½, 1557: 2. Karja 1540: hev 1, le 3, nk 4, la 6, ny 7.75. Per Tarkelan mk 1546, Per Tarkilann mk 1552, Pedher Tarckia mk 1553-54, Peder Tarkia mk 1556, Per (Pedher, Peder) Tarcki mk 1557-58, 1562, 1564, Peder (Pedher) Tarki mk 1559-61. Per An.sson pm 1567, Peder An. ss. pm 1568-69, Per Andersson pm 1570-71. Lv 1556-59: 3-4½-5½-5½ / 1561-62: 2-8 / 1564-71 ka 4½. Hv 1571 Targeela: Per Andersson ku 20, hev 2, le 8, nk 0-0-2-2, la 8, oa 146:2, ny 15.

IV liitetty taloon II 1611

LAURI mk 1540-43, äv 1540: 1½. Karja 1540: hev 1, le 5, nk 3, la 4, ny 9.

SIPI LAURINPOIKA mk 1544-84, pm 1558- . Äv 1544: 1½, 1553: 1. Siffredh (Sigfred) Tarckia mk 1553-55, Siffredh Tarkia mk 1556. Siffre (Sig^d, Siffred, Sigffred, Sigffrid) Larss. mk 1557-60, pm 1567-69. Sig^d Larsson mk 1561, 1571, pm 1570-71, Sig^{dt} Larson mk 1564. Lv 1556-59: 2-3½-1½-1½ / 1561-62: 1½-3 / 1564-71 ka 2½. Hv 1571 Targeela: Sigfred Larsson ku 10, hev 2, le 5, nk 0-0-0-1, la 1, oa 83:6, ny 9.625.

HAAVISTO luettiin Apajapohjaan mk 1540-56, 1565-71, pm 1564-71 ja Hykönsaloon lv 1557, pm 1558-63. Hauisthå mk 1557, Hauisto mk 1558-60, Hauistå mk 1561-62, Haffuisto mk 1564.

HEIKKI mk 1540-56, äv 1540: 3, 1541: 4, 1544: 3, 1553: 3½. Karja 1540: hev 2, le 9, nk 8, la 10, ny 18.25. Hen. Hauiston mk 1546, 1552-53, Henrich Hauiston mk 1554, Henrich Haa_iston mk 1555, Hen. Hauisthon mk 1556. Lv 1556:6.

TAPANI HEIKINPOIKA mk 1557-96, pm 1558- . Äv 1557: 3½, 1566: 4. Staffan Hauiston mk 1566, 1569-71, pm 1563-68, 1570-71, Staffan Hauisto mk 1567-68, pm 1558-59, 1569, Staffan Hauistå pm 1561-62. Lv 1557-59: 9-9-6 / 1561-1562: 1½-7 / 1564-71 ka 7 1/8. Hv 1571 Apaia pähia: Staffan Hen:sson i Haawisto ku 40, hev 3, le 9, nk 0-0-4-4, la 17, oa 221:2, ny 21.125.

Hykönsalon , Vehoniemen ja Varalan alajakokunta

HYKÖNSALO Hyckensalo mk 1540-43, Hyckynsalo mk 1544, Hykensalo mk 1546, 1553-56, 1564, lv 1557, pm 1558-59, 1562, 1564. Hickensalo mk 1552, Hykönsalo mk 1557-59, 1562, pm 1565, Hyköinsalo mk 1560, 1565-68, pm 1566-71, Hykonsalå mk 1561, Hykensalå pm 1561, Hüköinsalå pm 1563.

I Jaakkola

VINCENTIUS eli HINTSA mk 1540-52, äv 1540: 2, 1543: 3. Karja 1540: hev 1, le 6, nk 4, la 5, ny 10.625. Vincentius mk 1540-42, Vincensius mk 1543, Hindza mk 1544, 1546, 1552, Hindza ei ole tässä lisänimenä, vaan se on Vincentiuksen muunnos. Satakunnasta on muitakin esimerkkejä Vincentiuksen ja Hintsan yhteenkuuluvuudesta. Marttyyri Vincentiuksen muistopäivä oli 22.1. kaikissa tunnetuissa Suomessa käytetyissä pyhimyskalentereissa, myös Kangasalan. Useammin Hintsa on Henrikin vastine.

MARTTI HINTSAN (= HINKAN)POIKA mk 1553-84, pm 1558- . Äv 1553: 3. Mor. (Morthen) Salon mk 1553-56, Morthen Hincka mk 1557, 1559-62, 1564, Morthen Hijncka mk 1558. Voudinkirjureilla Hintsasta on siis

tullut lisänimi Hinkka.

Lv 1556-59: 4-6½-?-4½ / 1561-62: 7½-6 / 1564-71 ka 3 5/8.

Lm Morthen Hykensalon sk 4.12.1553, Mårthen Saloin piispan tk 21.5.1555, Morthen Hykensalon tk 29.3.1557, kevk 4.6.1557, sk 3.11. 1557, Morthen Salon kevk 26.4.1558, Morthen Hyckensalo sk 1.12.1558, Morthen Salon kk 1559, sk 13.10.1559, Morthen Hykensalon tk 16.3.1560, tk 21.3.1564, Mårthen Hykensalon kk 26.9.1564, Morthen Hyckoinsalon sk 4.2.1565, lk 27.2.1565, Morthen Hykoinsalo kk 20.10.1565, Morthen Henss. (?) Salon 30.3.1566, Morthen Hyköinsalon kk 22.10.1566, Morthen Henss. (?) Hyköinsalo sk 11.12.1566, Morthen Hyköinsalo lk 3.3.1567, sk 9.3.1568, Morthen Hincka Salois tk 19.3.1569, Morten Hincka Hykensalo sk 12.1.1570, Morthen Hincka Hyköisalo tk 15.3.1570, Mårthen Hyköin salon sk 10.1.1571 ja Mårthenn Hykönn salonn tk 22.3.1571 eli yhteensä 25 kertaa.

Sak kevk 2.6.1551 talon II Heikki t > Mortin ibm, sk 4.12.1553 Morthen Hykensalon t & talon III Sipi, sk 13.10.1559 Raronsalon talon VI Knuut sakko vahingonteosta > Morthen Hingas höö, kk 17.7.1560 Morten Hykensalo t > Raronsalon talon VI Knuut, sk 9.3.1568 Morthen Salon sai sakon 3 markkaa vahingonteosta, koska hän oli niittänyt Tiihalan XI Matti Virolaisen niityn.

Hv 1571 Hykensalo: Mårthen Hingasson ku 10, hev 2, le 6, nk 0-0-4-0, la 10, oa 125:- , ny 13.25.

II Heikkilä

ANTTI mk 1540-52, äv 1540: 2, 1544: 2½. Karja 1540: hev 1, le 5, nk 3, la 4, ny 9.

HEIKKI ANTINPOIKA mk 1553-84, pm 1558- . Äv 1553: 3, 1566: 2½. Hen. An^dss mk 1557, Hender (Hindrick) Andersson mk 1558, 1561, Hen. (Hin.) Anderss. mk 1559-60, 1566 1569-71, Hen. (H., Hendrick, Hindrich) An.ss. mk 1562, 1568, pm 1567, 1569, An.son mk 1564. Lv 1556-59: 2-5-5-4 / 1561-62: 2-3 / 1564-71 ka 2 1/8.

Sak kevk 2.6.1551 Hen. Salon t > talon I Martti, tk 29.3.1557 Hen. Salon t > Michel Kichla (Vehoniemi talo VIII), kk 17.7.1560 Thomas Hykensalo (talo ?) t & Hen. Andersson ibm, kk 16.6.1567 Hen. Andersson Hykoinsalon sai 40 markan sakon huorinteosta Madglin Sig^rs dotter nimisen irtolaisnaisen kanssa (avioliitossa olevan teko oli huoruutta, naimattoman salavuoteutta).

Hv 1571 Hykensalo: Hen. Andersson ku 0, hev 2, le 2, nk 0-0-0-0, la 8, oa 51:2, ny 7.

III Mattila

TORKEL mk 1540-42, 1544-52, äv 1540: 1, 1544: 1½. Karja 1540: hev 1, le 2, nk 1, la 2, ny 4.75. Torckel mk 1540-42, 1544, Torkel mk 1546, Torkill mk 1552.

OLAVI mk 1543 Ol. äv 1½.

SIPI OLAVINPOIKA mk 1553-1612, pm 1565- . Äv 1553: ½, 1564: 1½. Sigfred (Sig^d) sorffuari mk 1553, 1561, Sigfred (Siffred) soruari mk 1554-56, Siffred (Siffre, Sig^{dt}) soruare mk 1557-60, 1562, Sig^{dt} sorffuar mk 1564, 1568, Sig^{dt} (Sigffrid) Sorff^r mk 1566-67, pm 1567, 1569. Lv 1556: 1, 1559: 1, 1565-71 ka 1 5/14. Sak sk 4.12.1553 talon I Martti t > Sigfred ibm. Hv 1571 Hykensalo: Sigfred Olsson ku 5, hev 1, le 2, nk 0-1-0-0, la 6, oa 43:1, ny 5.25.

MAARIT lv 1557, pm 1558-64. Lv 1557: vid_a (= leski) 1, pm 1558 Maritt, pm 1559 Maritt änckia (leski), pm 1561 Marith lv 2½, pm 1562 Marith lv 2, pm 1563 Margret, pm 1564 Maritt lv 1½.

IV

SIPI mk 1540-42, äv 1540: 1, 1541: ½. Karja 1540: hev -, le 1, nk 1, la 2, ny 1.75.

V

OLAVI mk 1540-42, äv 1540: ½, 1541: 1. Karja 1540: hev -, le 1, nk 1, la 3, ny 1.875.

taloihin sijoittamatta:

TUOMAS sak kk 17.7.1560 Thomas Hykensalo t > talon II Heikki Antinpoika, Thomas Kihla Vehonemi (talo VIII) t > Thomas Hykensalo, ja tämä t > Tho. Kihla hustru Vehoⁱ.

VEHONIEMI Vehoiniemi mk 1540-43, Wehoniemi mk 1544, 1546, Vehonemj mk 1551, 1564, Vehoniemi mk 1553-55, 1558, 1561, lv 1557, pm 1558-60, Vehoneⁱ mk 1559-60, Vehoinimi mk 1556-57, Vehoinemi mk 1562, 1565-68, pm 1563-66, 1569, Vehoinemi pm 1562, Wehoinemij mk 1569-70, Wehoinemi pm 1570-71, Wehoneimij mk 1571, Wehoini, pm 1567-68.

Kangasalan kesäkäräjillä 14.7.1510 vahvistettiin Tiihalan, Vänninsalon ja Raronsalon yhteisen jakokunnan ympärysrajat. Kierros alkoi Keisarinharjulta Sudenhaudasta, joka on harjun koillispuolella aivan Vehoniemen matkailumajan lähellä ja joka on edelleen Tiihalan, Vehoniemen ja Raikun rajojen yhtymiskohta. Vuonna 1510 sen sanottiin olevan emillan Weihoiniemi och Tiihala. VA p.kopio, FMU VII 5462.

I

NIILO mk 1540-42, äv 1540: ½, 1541: 1. Karja 1540: hev 1, le 1, nk 1, la -, ny 3.5. Liitetty taloon IV v. 1542.

II + III Tuinala

OLAVI Kangasalan laamanninkäräjillä 13.1.1441 oli lm Olaff Iwyna, RA De la Gardieska samlingen, 24.1.1463 annettu vidimaatio, FMU III 2375.

II (Tuinala) HEIKKI mk 1540-43, äv 1540: 1½, 1541: 2. Karja 1540: hev 1, le 3, nk -, la 2, ny 5.25. Hen. Tuina mk 1541-42.

MATTI mk 1544-84, pm 1558- . Äv 1544: 1½. Madz (Matz) Tuina mk 1553-56, lv 1557, mk 1560-62, 1565-71, pm 1565-71, Mattz Tuina mk 1557, Madz Tuinu mk 1558-59, 1564. Lv 1556-59: 1-1½-0-2 / 1561-62: 1½-2 / 1564-71 ka 2 1/16. Lm Madz Tuina rovkk 8.9.1551. Sak kk 31.7.1568 talon VI Juho Olavinpoika t > Madz Tuina ibm.

MIKKO MATINPOIKA sak tk 12.2.1555 Michill Madzsson Vehoniemen t > Aitolahden Olavi (talo ?).

HEIKKI MIKONPOIKA hv 1571 Wehoiniemi: Hen. Michelsson ku 5, hev 1, le 3, nk 2-0-0-0, la 3, oa 48:1, ny 6.375. Oli talon II + III isäntänä 1585-1625.

III (yhdistetty edelliseen 1579) ARVID PIETARINPOIKA mk 1540-79, pm 1558- . Äv 1540: 1. Karja 1540: hev 1, le 3, nk -, la 1, ny 5.125. Aruidh (Aruid, Aruedh, Arued, Arffuid, Ar^d) Tuina mk 1546, 1552-57, 1561-62, 1565-70, pm 1565, 1567, 1571. Arffuid Twina mk 1571. Arued (Aruid) Tuinu mk 1559, 1564, Arued Twinu mk 1558. Lv 1556-59: 1-1½-2-1½ / 1561-62: 2-1½ / 1564-71 ka 1. Sak kk 10.9.1558 talon VIII Mikko

Kihla t > Aruedh Tuinas hustru ibm, kk 1559 talon VII Hinkanpojan vaimo Piritta t> Tuina Aruidz hustru ibm. Hv 1571 Wehoiniemi: Arwed Persson ku 5, hev 1, le 1, nk 1-0-0-0, la 2, oa 20:5, ny 3.75.

IV autioitunut

HEIKKI mk 1540-52, äv 1540: 1½, 1543: 2½. Karja 1540: hev 1, le 3, nk 1, la 5, ny 6.125. Hen. Houttu mk 1541, 1546, Hen. Hottu mk 1542, Henrich Houttu mk 1552.

TAPANI HEIKINPOIKA mk 1553-83, pm 1558- . Äv 1553: 1. Staffan Houttu mk 1553, 1555-60, 1562, 1564, pm 1565, Staffan Houtu mk 1554, Siffred (?) Houttu mk 1561, Staffan Hoppu (?) pm 1566. Lv 1556-59: 0-3-2-2 / 1561-1562: 1½-2½ / 1564-71 ka 1 1/8. Hv 1571 Wehoiniemi: Staffan Hen:sson ku 5, hev -, le 2, nk -, la 2, oa 25:5, ny 2.25.

V Sipilä

MIKKO JUHONPOIKA mk 1540-84, äv 1540: 1½. Karja 1540: hev 1, le 2, nk 2, la 4, ny 5.5. Mic¹ Tijtoij mk 1546, Mickel Tittoij mk 1552, Michel (Michell, Michill) Tiittoi mk 1553-54, 1556, 1558-60, 1571, pm 1558-59, 1565, Michell Tijtoi pm 1561-62, Michell (Michel) Tiittoi mk 1555, 1561, pm 1564, Michel (Michil, Michill) Tittoij mk 1557, 1562, 1565, pm 1563, Mickel (Michill) Tittoi lv 1557, mk 1566, 1569-70, Michell Tittoij mk 1564, Michill Tittoi mk 1567-68, pm 1567-69. Lv 1556-59: 2-4½-0-2 / 1561-62: 5-2 / 1564-71 ka 1 9/16. Lm Michel Tittoij rovkk 8.9. 1551. Hv 1571 Wehoiniemi: Michel Jonsson ku 15, hev 2, le 7, nk 0-0-1-0, la 8, oa 134:3, ny 12.5.

VI Tiitola

HEIKKI mk 1540-52, äv 1540: 2½, 1541: 3, 1544: 2½. Karja 1540: hev 1, le 5, nk 3, la 6, ny 9.25. Hen. Tittoij mk 1540-42, Hen. Tijtoi mk 1544, Hen. Tijtoij mk 1546, Henrich Tijtoij mk 1552. Lm Hindrich Tiitto sk 31.10.1531, VA Topographica Kangasala, kopio. Sak sk 9.10.1550 Henrick Tittoij huonot aidat.

OLAVI mk 1553-64, pm 1558-64. Äv 1553: 3. Oluff (Oleff) Tiittoi mk 1553-54, 1556, Tiittoi mk 1555, 1561, Tittoij mk 1557, 1562, Tijtoij mk 1559-60, Tiittoi mk 1564. Lv 1556-59: 5-4½-6-4, 1561-62: ½-4, 1564: 4. Ek 1553 Oluff Tiittoi 1 leiv. haukia, VA 130^a f. 22v. Ek 1554 Oluff Tiittoi 1 leiv., VA 1972 f. 70v. Ek 1555 Oleff Tiittoi 1 leiv., VA 1978 f. 68. Ek 1556 Oluff Tiittoi 1 leiv., VA 1998 f. 43v. Olavin eräsijan paikka on tuntematton. Lv 1556-59: 5-4½-?-4, 1561-62: ½-4, 1564: 4.

Sak sk 25.1.1557 Oleff Tittoij t > Raikun Tord (talo I).

JUHO OLAVINPOIKA mk 1565-1608, pm 1565- . Äv 1565: 3. Jons Tittoi mk 1565, 1567-69, pm 1567-70, Tittoi mk 1566, pm 1566, Tittoij mk 1567-70, Tittoij mk 1571, Tiittoi pm 1565. Lv 1565-71 ka 2 11/14. Sak kk 31.7.1568 Jons Ollsson Vehoinemen t > talon II Matti. Hv 1571 Wehoiniemi: Jons Ollsson Tittoi ku 15, hev 2, le 5, nk 0-3-3-0, la 8, oa 129:3, ny 13.

VII Hinkkala

KAUPPI Kangasalan laamanninkäräjillä 10.1.1466 oli lm Kaupi Hautho. VA ylä-Satakunta KOa 4 (1643-48) f. 183. Kauppi on = Jaakko (Uusi suomalainen nimikirja s. 96).

HINTSA Kangasalan käräjillä 27.7.1474 oli lm Hinza Howto, VA orig.p., FMU IV 3576. Pälkäneen talvikäräjillä 18.4.1483 todisti Onkkaalan ja Kukkolan välisestä rajasta mm. Hijnze Hautho, RA De la Gardieska sam-

lingen, vanha kopio, FMU V 3969. Asiakirjasta on myös 4.7.1616 orig. vidimaatio, VA Acta Historica. Siinä nimi on Hintze Hauthu.

HEIKKI mk 1540-52, äv 1540: 2½, 1541: 3. Karja 1540: hev 2, le 6, nk 2, la 5, ny 11.625. Hen. Hincka mk 1540, Hen. Hoicka (?) mk 1541, Hen. Hincka^{ca} mk 1546, Hen. Hinkan^{ca} mk 1552.

OLAVI mk 1553-79, pm 1558- . Äv 1553: 3½, 1557: 3. Oluff (Oleff) Houttu mk 1553, 1555-56, Oluff Houtu mk 1554. Oluff (Oleff) Hincka mk 1557-62, 1564-55, 1570-71, pm 1558-59, 1561, 1563, 1565, Oleff Hinck pm 1562, Oluff Hinchu mk 1569. Oluff Huikoi mk 1566, Oluff Huikoi mk 1567-68. Oluff Lipualka pm 1566, Läpialka pm 1567, 1570-71, Läpiialka pm 1568, Lapial^a pm 1569.

Lv 1556-59: 5-7-6-5 / 1561-62: 5½-4½ / 1564-71 k 3 3/16.

Ek 1553 Oluff Houttu 1 leiv. haukia, VA 130^a f. 22v. Ek 1554 Oluff Houttu 1 leiv., VA 1972 f. 70v. Ek 1555 Oleff Houttu 1 leiv., VA 1978 f. 68. Ek 1556 Oluff Houttu 1 leiv., VA 1998 f. 43v. Myös Mälkilän talossa XI isännöi samaan aikaan Olavi Houttu, mutta tämän eränkävijan sijoituksen Vehoniemeen määrää hänen paikkansa Ek-luette-loissa saman jakokunnan Varalan miesten ja Vehoniemen Olavi Tiitoin ja Pietari Hallin ryhmässä toistuvasti. Olavin eräsijaa ei voi paikan-taa. Sekin mahdollisuus on kyllä myös otettava huomioon, että Vehonie-men ja Mälkilän Olavi Houtut ovat yksi ja sama mies ja että tämän ta-lon Olavi Hinkka ei olekaan sama kuin Olavi Houttu.

Lm Oluff Vincenss. Vehonem. lk 12.5.1568 (VA 2213 f. 14v). Kirju-ri on ilmeisesti tulkinnut Olavin käyttämän lisänimen Hinkanpoika tar-koittavan samaa kuin patronyymi Vincentiuksenpoika. Ks. Hinkka- ja Hintsa-nimien yhteydestä Vincentiuksen Hykönsalo talo I.

Sak kevk 1557 Oluff Läpialka laiminlyönyt kyytivuoron.

Hv 1571 Wehoiniemi: Oleff Hinckasson ku 10, hev 2, le 5, nk 0-0-4-1, la 10, oa 131:2, ny 12.75.

PIRITTA sak kk 8.7.1559 Biritha, Hinkanpoickas hustru i Vehoniemi t > talon III Arvidin vaimo.

VIII Kiehelä

TUOMAS mk 1540-52, äv 1540: 1, 1541: 1½. Karja 1540: hev 1, le 2, nk 1, la 4, ny 5. Thomas Kichla mk 1546, Tomas Kihla mk 1552. Sak kk 17.7.1560 Thomas Kihla Vehonemi t > Hykönsalon Tuomas (talo ?), joka puolestaan löi Tho. Kihla hustru Vehoⁱ.

MIKKO mk 1553-1606, pm 1558- . Äv 1553: 1½, 1557: 2. Michell Kihla-lan mk 1553, Michill (Michel, Michell) Kihla mk 1554-62, 1564-71, Lv 1557, pm 1558-59, 1561-66, 1569, 1571. Lv 1556-59: 6-3-2-5 / 1561-62: 7½-3½ / 1564-71 ka 2 13/16. Lm Michill Kihla sk 3.11.1557. Sak tk 12.2.1555 Michill Kihla t > talon IX Peder Hallilan. stk 5.5.1556 Mi-chell Kihla t > eräs jalkaväen sotamies, tk 29.3.1557 Hykönsalon talon II Heikki t > Michel Kichla, kk 10.9.1558 Michill Kihla Vehoniemist t > talon III Arvidin vaimo, sk 12.1.1570 Michill Kihla Vehoinemi huonot aidat ja sillat. Taloa ei ole hv 1571.

IX a + b Hallila

LAURI Llaurens Hallaynen oli yksi niistä kahdestatoista Kangasalan miehestä, jotka määrättiin Kuokkalassa (Lempäälässä) 9.1.1439 pidetyssä ns:n Davidin kapinan jälkiselvittelyssä takaamaan sen, että yhteiskuntarauha säilyy pitäjässä. RA Skoklosters Codex Aboensis f. 54, MK 476 s. 369.

Noin v. 1450 laaditussa Turun tuomiokirkon ns. Mustaankirjaan otetussa Ylä-Satakunnan erämaiden luettelossa on n:o 13. Hällijnij iij

mans skoga (kolmen miehenosan omistajana), REA f. 139, Mk s. 587. Jo Jaakkola oli 1924 sitä mieltä, ettei Hällijnij'n ä merkitse ehdottomasti ä:tä, vaan että nimi voidaan tulkita Halliseksi (Pirkkalaisliikkeen synty s. 99 n. 2). Voionmaa hyväksyi ajatuksen (Hist. ark. XXXV 3 s. 8) ja hän - niinkuin Jaakkolakin - yhdisti tämän eräsijan vuoden 1439 takuumieheen Lauri Hallaiseen. Sijoitusta tukee lisäksi se, että myös n:ot 11-12 ja 15-17 ovat Kangasalan hallintopitäjästä.

PIETARI Kangasalan laamanninkäräjillä 11.3.1479 oli lm Per Hallinen, RA Stavsunds arkiv, Historiska handlingar, julk. Jan Liedgren HTFF 1966: 2 s. 75. Saman ajan paperikopio.

DOMINICUS mk 1540-43, äv 1540: 5, 1541: 6. Karja 1540: hev 2, le 9, nk 9, la 13, ny 19.125. Dominicus mk 1540-43.

HEIKKI mk 1544-84, pm 1558- . Äv 1544: 6½, 1557: 7, 1566: 7½, 1569: 8. Hen. (Hendrich, Henric, Hindrich, Hin., Hindrick) Halli mk 1544, 1546, 1553-54, 1556-62, 1564, 1566, 1569-70, pm 1558-59, 1561-62, 1564-66. Hendrich Hälli mk 1555. Hen. (Hendrick, Henrich, Hinrich, Hindrich) Hallii mk 1565, 1567-68, pm 1567-71, Hin. Hallij mk 1571. Lv 1556-59: 8-10½-8-2½ / 1561-62: 1½-9 / 1564-71 ka 7 3/8.

PIETARI Ek 1553 Pedher Halli 1 leiv. haukia, VA 130^a f. 22v (edellä luettelossa Vehoniemen Olavi Houttu (talo VII), Varalan Ragvald (samasta jakokunnasta) ja Vehoniemen Olavi Tiito (talo VI), perässä Raikun Tor Olavinpoika ja Varalan Heikki). Sak tk 12.2.1555 talon VIII Mikko Kihla t > Peder Hallilan.

JUHO HEIKINPOIKA lm Jons Hallilan Vehoinemj kk 26.9.1564, Jons Hendrich Vehonemen lk 27.2.1565, Jons Henss. Vehoinemen kk 20.10.1565, sk 23.1.1566, kk 31.7.1568, Jons Hinss. Vehoinemij sk 24.10.1568, Jons Vehoinemen ja Jöns Hen.ss. Wehoniemi kk 26.8.1571 eli 7 kertaa.

Ylä-Satakunnan etsikkokäräjillä Pirkkalan nimismiestalossa Tammerkoskella 15.7.1564 12-miehininen katselmuskunta todisti Lempäälän ja Pirkkalan rajan kulusta Aimalan ja Partolan kylien välillä. Yksi näistä miehistä oli Jöns Halli Wehonieme. VA Ylä-Satakunta Koa 73, Lempäälän ja Vesilahden sk 1753 f. 721 v- .

Sak kk 13.8.1557 Jons Halli t > Erick Lindu (Leivin kylästä tai Paalilasta), sk 4.2.1565 Jons Hendersson Hallilasth sai 40 markan sakkon viiden heinäkuorman niityn valtaamisesta Raikun Olavi Epiltä (talo III), mutta annettiin mahdollisuus summan alennukseen "Jumalan tähden ja hänen köyhyytensä (vrt. hv:n oa-arvoa!) takia". Juho maksoi kuitenkin kruunun osuutta melkein täyden kolmanneksen eli 12 markkaa.

Hv 1571 Wehoiniemi: Jons Hen.sson ku 45, hev 4, le 11, nk 0-3-4-4, la 19, ny 26.875. Oli rahaa annettuna lainaksi 40 markkaa, joten oa oli 334:3 eli kolmanneksi korkein koko hallintopitäjässä.

IXb MATTI HEIKINPOIKA hv 1571 Wehoiniemi: Matz Hendersson ku 5, hev 1, le 2, nk 2-2-0-0, la 5, oa 46:7, ny 6.625. Matti Halli oli koko tilan isäntänä 1585-1611.

VARALA Varapenno mk 1540-42, 1544 (luettu Vehoniemeen 1543). Waropenno mk 1546, 1552. Varapennala mk 1553-56, Varala (Warala) mk 1557-62, 1564-71, lv 1557, pm 1558-59, 1561-71.

Isoajakoa valmisteltaessa selostettiin 1761 Varalaan kuuluvan Rekolan eli Raukolan tilan (talo I) omistavan ulkopalstan yhteisesti Pälkäneen Epaalan kanssa vuonna 1658 vahvistetun sopimuksen mukaisesti. Sen sijaan toinen kylän talo Heikkilä oli kokonaan Vehoniemen ja kokuntaa. MHA H 35: 33/25-29. Tuo sopimus sisältyy Kangasalla 20-21.

10.1658 pidettyjen käräjien pöytäkirjaan (VA Ylä-Satakunta KOa 5 f. 194v-195). Varalan Yrjö Tuomaanpoika (Raukola) ja Tuomas Heikinpoika (Heikkilä) pyysivät nimittäin oikeuden vahvistavan heidän keskenään tekemän sopimuksen, jonka mukaan mm. metsät jaettiin Halkivahasta Uudentanhuansuuhun menevän linjan kahden puolen, niin että Heikki sai läntisen osan eli Vehoniemen puolen (Wehoiniemj sidhan), kun taas Yrjö sai itäpuolen eller Epaila sijdan (Epaalan puolen). Tästä ei oikeastaan voi lukea sitä, että Yrjön talolla olisi tuo metsä yhteinen Epaalan kanssa. Sana 'sijdan' voi tarkoittaa vain mihin kylään rajoittuvan puolen Yrjö sai.

Kuitenkin sama Yrjö Tuomaanpoika oli Pälkäneen käräjillä 5.7.1693 asianomistajana yhdessä Epaalan isäntien kanssa selvitetäessä Epaalan rajaa Kirvun kylää vastaan. Koska tällöin ei lainkaan kosketeltu Varalan ja Kirvun rajaa, niin ilmeisesti tuo osallisuus tarkoitti sitä, että Yrjö oli Varalasta yksin osakkaana sillä maalla, jonka raja pohjoisessa alkoi Hallinaitanmäestä ja jatkui eteläkaakkoon Kahtolampeen (nyk. Lampisuo). VA Ylä-Satakunta KOa 13 f. 704 v.

Nykyisestä Varalan ja Epaalan välisestä rajan lounaisesta lähtökohdasta Halkikivestä on tieto Mälkiälän ja Taustilan välisen rajan pohjoisena päätepisteenä jo vuodelta 1418 (Halkiowaha, originaalin viidimaatio 1595 on esitetty Kangasalan käräjillä 25.1.1753, VA Ylä-Satakunta KOa 73, FMU VIII 6620). Saman rajan toinen päätepiste Hallinaitanmäki on mainittu jo vuoden 1459 tuomiossa, jonka valtionhoitaja Sten Sture nuorempi uusi Pälkäneellä käydessään 1512. (VA Ylä-Satakunta KOa 13 f. 705).

Nimi Hallinaitanmäki voisi viitata Vehoniemen Hallien muinaiseen eräaittaan noilla rajaseuduilla. Ks. myös Heponiemi.

I Raukola

ARVID Kangasalan laamanninkäräjillä 1.3.1519 oli lm Arffued Varapenne, RA De la Gardieska samlingen orig.p., FMU VIII 5970.

RAGVALD ARVIDINPOIKA mk 1540-1601, pm 1558- . Äv 1540: 3½, 1541: 4, 1544: 4½, 1553: 4, 1566: 4½. Karja 1540: hev 2, le 8, nk 13, la 16, ny 20.5. Lv 1556-59: 12-10-4½-10 /1561-62: 1-9 / 1564-71 ka 9 3/8.

Eom 1552 Rauald aff Varala yksi eräsija ved Valkialax 20 peninkulman päässä kotoa. Siellä ei ollut asuttavaksi kelpavaa paikkaa. VA 130^a f. 9. Ek 1553 Raffualdh Varapennan 2 leiv. haukia, VA 130^a f. 22v. Ek 1554 Rauald Varapennon 2 leiv., VA 1972 f. 70v. Ek 1555 Rafuald Varapennon 1 leiv., VA 1978 f.6 68. Ek 1556 Raffualdh Varapennon 1 leiv., VA 1998 f. 43v. Etäisyydestä päätellen Valkialax on Keuruulla. Sen Valkealahdella oli myöhemmin kaksi uudisasukasta. Koskaan ei kuitenkaan sanota kummankaan asuvan Varalan erämaalla.

Valtaneuvos Hogenskild Bielken noin v. 1590 laaditussa kopiokirjassa (RA Hog. Bielkes samling vol. 8) on selostettu Korhoises breff, jonka Jöns Västgöte on antanut 11.1.1553. Se sisältää eräsijan rajat, jonka Korhoinen oli ostanut aff Lasse Hoija och Raghuall Varalan. Eräsijan nimi oli Kärkån eräsyä. Hämeen linnanläänin hopeaveroluettelon mukaan Tuomas Korhoinen asui Rautalammilla Kerkonjoensuussa (John E. Roosin toim. luettelo s. 90). Vuoden 1553 rajat osoittavat, että kyse oli eräsijasta, joka sijaitsi Kerkonkoskelta pohjoiseen Niiniveden länsirannalla. Mitään tietoa ei ole siitä, miten Varalan Ragvald oli hankkinut eräsijan näin kaukaa Hämeen erämaiden keskeltä. Ks. kuitenkin talo IIb. Lasse Hoiva on Haapasaaren Lasse Hoiva (talo VII).

Vuonna 1556 Rauald bolman lunasti päivätyöhauet rahalla, VA 1998 f. 47. Bolman on = veronkantomies, ja koska Kangasalla on tuskin toista sellaiseksi sopivaa Ragvaldia, niin Varalan Ragvald toimi tässä tehtävässä Heponiemen neljänneksessä. Hän on ehkä ollut asemassaan kauankin, koska ei ole lainkaan lautamiehenä.

Kangasalan kesäkäräjillä 8.7.1559 kuusi katselmusmiestä vannoi

Isoniemen ja Heponiemen välisen rajan oikean kulun. Yksi heistä oli Ragnel Warapanan. VA Ylä-Satakunta KOa 68 f. 88v. Ylä-Satakunnan et-sikkokäräjillä Tammerkoscilla 15.7.1564 12-miehinen katselmuskunta todisti Pirkkalan ja Lempäälän rajan kulun Aimalan ja Partolan kylien välillä. Yksi heistä oli Rawal i Warala. VA Ylä-Satakunta KOa 73 f. 721v.

Hv 1571 Warala: Rawald Arwedzson rahaa 10 markkaa, ku 40, hev 3, le 16, nk 0-3-4-4, la 16, oa 333:6 (koko hallintopitäjässä neljäs), ny 29.5.

II a+b

HEIKKI mk 1540-43, äv 1540: 3½, 1541: 4. Karja 1540: hev 2, le 7, nk 5, la 9, ny 14.625.

IIa (Heikkilä) OLAVI HEIKINPOIKA mk 1544-84, pm 1558- . Äv 1544: 4½, 1553: 4, 1557: 2 (talo jaettu), 1559: 1½, 1560: 2. Lv 1556-59: 3½-5-5-4 / 1561-62: 2½-2½ / 1564-71 ka 2 9/16.

Ek 1557 Oluff Varalan haukia 1 leiv. ja ruokakalaa 1 leiv., VA 2030 f. 34v. Eräsijan paikka tuntematon (ks. kuitenkin IIb).

Sak kk 26.8.1556 Oluff Waralan t > Jöns ibm (talo ?). Hv 1571 Warala: Oleff Hen:sson ku 20, hev 2, le 5, nk 0-0-2-2, la 10, oa 133:6, ny 12.25. Vuonna 1557 Oleff Waralan osti voudilta ½ pannia ruista, VA 2030 f. 36.

MARTTI OLAVINPOIKA sak sk 25.1.1557 Morthen Olsson Varalan t > Jacop ibm (talo ?).

SIMO OLAVINPOIKA sak kk 26.9.1564 Simon Olsson Waralan t > Hendrick ibm (talo IIb).

IIb (liitetty Raukolaan 1646) HEIKKI PIETARINPOIKA mk 1558- , lv 1557, pm 1558- . Äv 1558: 1½, 1559: 2, 1560: 1½, 1566: 2. Lv 1557-59: 5-5-2½ / 1561-1562: 2½-2 / 1564-71 ka 2 1/8.

Ek 1553 Hendrich Varapennan 1 leiv. haukia, VA 130^a f. 22v.

Ek 1554 Hendrich Varapennon vdi Tauesthuslän erierwm (eräsija oli Hämeen linnaläänin puolella) 1 leiv., VA 1972 f. 70v.

Sak sk 17.12.1563 Hen. Hen. (?) Waralan huonot aidat ja sillat, kk 26.9.1564 talon IIa Simo Olavinpoika t > Hendrick ibm .

Hv 1571 Warala: Hen. Persson ku 15, hev 2, le 4, nk 0-1-2-0, la 4, oa 98:1, ny 10.

taloihin sijoittamatta:

JUHO sak kk 26.8.1556 talon IIa Olavi t > Jöns ibm. Vuonna 1557 Jons ibm (Waralan) osti voudilta ½ pannia ruista, VA 2030 f. 36.

JAAKKO sak sk 25.1.1557 talon IIa Martti Olavinpoika t > Jacop ibm.

Heponiemen jakokunta

PARVELA luettiin Heponiemeen mk 1540-56, 1565, lv 1557, pm 1558-71. Par_ela mk 1557-62, 1564, 1566-71.

Talot on yhdistetty 1637

I

PIETARI HEIKINPOIKA mk 1540-84, pm 1558- . Äv 1540: 1½, 1541: 2, 1544: 2½, 1553: 2, 1562: 1½. Karja 1540: hev 1, le 6, nk 4, la 7, ny 10.875. Per (Peder, Pedher) Parui mk 1546, 1552-56, lv 1557, mk 1565, pm 1558-59, 1561-71, Per. Hin.ss. mk 1569-70, Per Hin:sson mk 1571. Lv 1556-59: 1-2½-4-3½ / 1561-62: 7-4 / 1564-71 ka 2 5/8.

Lm Pedher Parui sk 4.12.1553, tk 9.2.1554, Per Parui kevk 27.4.1554, kk 12.7.1554, Pedher Parui tk 12.2.1555, Peder Parui 20.8.1555, stk 5.5.1556, kk 26.8.1556, Per Parui sk 25.1.1557, tk 29.3.1557, sk 3.11.1557, tk 28.1.1558, Peder Parui kevk 26.4.1558, kk 10.9.1558, Per Parui tk 6.3.1559, Per ibm (Parui) tk 16.3.1560, Per Parui rovkär 6.11.1560, Per Paruelan sk 12.1.1561, Per Parui tk 24.3.1561, Per Parffui sk 17.12.1563 eli 20 kertaa.

Sak sk 9.10.1550 Peder Paruelan huonot aidat, rovkk 8.9.1551 Heponiemen Juho Tuottinen (talo III) t sunnuntaina > Per Parui, kk 26.8.1556 Peder Paruelan t & talon II Olavi.

Hv 1571 Heponiemi: Per Parui ku 10, hev 2, le 4, nk 0-0-0-0, la 5, oa 78:6, ny 8.625. Hv:n lisätiedoissa (pain. s. 148) sanotaan, että Per Parui vdi Heponiemij by omisti yhden neljävuotiaan lehmän. Täten oa olisi 86:2 ja ny 9.125.

HEIKKI PIETARINPOIKA sak tk 16.3.1560 Oleff Tuottinen (Heponiemi talo II) oli loukannut Hen. Persson Parui kunniaa.

PIETARI PIETARINPOIKA mk 1585-1602.

Sak kk 16.6.1567 talon II Olavi t > Per Parui ibm, sk 9.3.1568 talon II Olavi Matinpoika t > Per Persson ibm, sk 10.1.1571 Oleff Madzsson Paruialan (talo II) t > Per Parui ibm, Per Parwi ibm t > Oleff Hendersson ibm, tk 22.3.1571 Per Paruialan sai 40 markan sakon syytettyään Oleff ibm (talo II) noidaksi voimatta näyttää puheitaan todeksi. Maksoi kruunulle 20 markkaa.

II

MATTI mk 1541-52, äv 1541: 2. Madz Raickun mk 1541, Madz Parui mk 1546, 1552.

OLAVI MATINPOIKA mk 1553- , pm 1558- . Äv 1553: 2, 1557: 1½. Oluff Parui mk 1553-56, 1565, pm 1564-66, 1569, 1571. Lv 1556-59: 0-1½-2-1 / 1561-62: 2-1 / 1564-71 ka 3/4.

Sak kk 26.8.1556 Oluff Paruelann t & talon I Pietari, tk 6.3.1559 Oleff Parui t > Pouall Nýkyre (Vehkapuntari talo II), kk 20.10.1565 Oluff Madzsson Paruelan oli kutsunut hustru Lucia ibm huoraksi, mutta sanoi sen tehneensä pikastuksissaan, ja pääsi vähillä sakoilla. KK 16.6.1567 Oluff Paruelan t > talon I Pietari, sk 9.3.1568 Oluff Madzsson Paruelan t > talon I Pietari Pietarinpoika, sk 12.1.1570 Oluff Paruelan sai sakot lyötyään pahanteon tarkoituksessa Heponiemen Olavi Rangun (talo XI) hevosta. Sk 10.1.1571 Oleff Madzsson Paruulan t > talon I Pietari. Taloa ei ole hv 1571.

OLAVI HEIKINPOIKA mk -1584.

Sak sk 10.1.1571 talon I Pietari t > Oleff Hendersson ibm.

taloihin sijoittamatta:

LUCIA sak kk 20.10.1565 talon II Olavi Matinpoika oli kutsunut hustru Lucia ibm huoraksi.

HEPONIEMI Heponiemi mk 1540-57, lv 1557, mk 1559-62, 1564, 1566-68, pm 1558-59, 1561-62, 1568, 1571, Heponieⁱ mk 1558, Heponemi mk 1565 mk 1565, pm 1563-67, 1569-70, Heponemij mk 1569-71.

Pälkäneen Kuulialassa 25.9.1420 pidetyillä käräjillä Sääksmäen kihlakunnantuomari Hakon Knutinpoika ja Ylä-Satakunnan kihlakunnantuomari Pentti Lydekenpoika antoivat tuomiokirjeen rajoista mellan Kijrpu by Háponems by och Rayko by första hoffwdh ran Hallilan aijtamáki och tádhan ráth väst j Pýnnola bro swa tádhan skal wághen skilia som gar gønom Pylkijonkorpe ther szom wághen skal hóra til Kijrpu by. Tuomio-

kirje on vahvistettu Kangasalan käräjillä 28.1.1442, jolloin kuninkaantuomiovaltainen Henrik Görtzhagen antoi siitä pergamenttikirjeen, joka on edelleen VA:ssa. Hallilan aijta máki on sama kuin Vehoniemen yhteydessä mainittu Hallinaitanmäki, mutta Pynnola bro ja Pylkijonkorpi ovat paikantamatta.

Kangasalan kesäkäräjillä 8.7.1559 vahvistettiin Heponiemen ja Raikun yhteinen raja Isoniemeä vastaan kulkemaan Yksipuisensaaresta Längelmävedessä Mustanojansuuhun ja sitten Wädänvuoto myöden och så genast til Majajerventalvitiensuu. VA Ylä-Satakunta KOa 68 f. 88v-. HMA Maanjako-oikeuksien pöytäkirjat, Kangasala n:o 3, 17.9.1778.

I - III

KNUUT Kangasalan laamanninkäräjillä 13.1.1441 oli lm Knwt Heponein, RA De la Gardieska samlingen, 24.1.1463 päivätty orig.vidimaatio, FMU III 2375. Ylä-Satakunnan eräomistajien luettelossa noin v:lta 1450 on n:o 16 Knuth Totinen j manzs skoga, REA f. 139, Mk 727 s. 587. Pälkäneen käräjillä 24.10.1458 (?) oli Kangasalan Kollolan ja Pälkäneen Kantokylän rajan kulusta todistamassa katselmuskunta, jonka 6. kangasalalainen jäsen oli Knut Hepojnen (näin VA Ylä-Satakunta KOa 83, Kangasalan käräjäpöytäkirjan kopio 9.5.1761 vuoden 1555 orig.vidimaatiosta, FMU IV 3219), = Knwt Heponeyn (näin RA De la Gardieska samlingen, kopio laamanni Knuut Eerikinpojan 1.3.1519 päivätyistä vidimaatiokirjeistä, FMU IV 3186). Kangasalan laamanninkäräjillä Knuutin päivän tienoilla (10.1.1466) oli Oriveden kylän rajoja tutkineen maakuntakatselmusmiehistön 8. talonpoikainen jäsen Knut Dottinen, FMU IV 3002, kopio, jossa väärä ajoitus 7.1.1456. Kirjeessä mainitaan läsnäolleena Satakunnan silloinen lääninhaltija, ex-kuningas Kaarle Knuutinpoika, joka käräjäkiertueellaan oli 7.1.1466 Pirkkalassa ja 10.1.1466 Kangasalla (FMU IV 3286, 3288).

JUHO KNUUTINPOIKA Kangasalan käräjillä 27.7.1474 oli lm Jøns Knutzson, VA orig.p., FMU IV 3576. Kangasalan laamanninkäräjillä 11.3.1479 oli lm Johan Tottynen, RA Stavsunds arkiv, Historiska handlingar, saman ajan p.kopio, julk. Jan. Liedgren, HTfF: 2 s. 75. Satakunnan ja Hämeen yhteisillä maakuntakäräjillä Pälkäneen Mälkilässä 13.10.1483 oli Satakunnan puolesta yhtenä lautamiehenä Jønns Totinen (BFH I s. 60, 1600-luvun kopio), Jøns Totinan (vidimaation vidimaatio, FMU V 3978).

LAURI Viipurin ja Hämeen linnanpäällikön Erik Axelinpojan (Tott) pitäessä 23.1.1477 käräjiä Hämeen linnan luona oli lm Lorentz Heponiemi. Erikin antamasta Tuulosta koskevasta tuomiosta on ollut muistiinpano "Erik Axelinpojan tuomiokirjassa", josta sen käskynhaltija Tomas Beurraeus kopioi 1600-luvun alussa. Kangasalan laamanninkäräjillä 30.1.1486 oli lm Lauri Tuotoinen (VA paperikopio Vääksyn kartanon arkistosta) eli Lauri Tuottinen (VA W.G. Laguksen kokoelma 118:a, kopio).

I

KNUUT mk 1540-64, pm 1558-65. Äv 1540: 2, 1541: 3, 1554: 4. Karja 1540: hev 1, le 5, nk 4, la 8, ny 10. Knutth (Knut, Knuth) Tuottinen mk 1553-56, Knuth (Knutt) Tuottinen mk 1557-62, 1564. Lv 1556-59: 8-5½-8-6 / 1561-62: 3-5 / 1564-65: 6-6.

SIPI KNUUTINPOIKA mk 1565-1601, pm 1566-70. Äv 1565: 4. Sig^{dt} (Sig^{dt}, Sig^d, Sigffred) K^{tt}ss (Knutzon, Knutss, Knutzs, Knutzss, Knuttzss) mk 1566-71, pm 1567-70. Lv 1566-70 ka 3 9/10. Lm Sig^{dt} Knutss. Heponemen kk 20.10.1565, Sig^{dt} K^{tt}ss. Heponemen sk 23.1.1566, Sig^{dt} Knutts. Heponemen lk 30.3.1566, kk 22.10.1566, sk 11.12.1566, Sig^{dt} K^{tt}ss. He-

po^{en} lk 3.3.1567, Sig^{dt} Knut. Heponemen kk 16.6.1567, Sig^{dt} Knutss. Heponemen sk 9.3.1568, lk 12.5.1568, Sig^{dt} Knuttss. Heponemen kk 31.7.1568, Sig^{dt} Knutzss. Heponemj sk 24.10.1568, Sig^d Heponemen tk 19.3.1569, kk 22.9.1569 ja Sig^d Knutzss. Heponemj sk 12.1.1570 eli 14 kertaa. Hv 1571 Heponiemi: Sigfred Knutzson ku 20, hev 3, le 10, nk 0-1-4-4, la 12, oa 225:- , ny 22. Vuonna 1552 Sigfred aff Heponiemi lupasi lähteä uudisasukkaaksi Kertteen Valkilanmaalle, VA 130^a (jos hän oli lähtenyt, niin hän myöhemmin palasi kotitilalle). Ks. Apia s. 930.

KNUUT SIPINPOIKA pm 1571 Knuth Sig^dsson, lv 8.

II

HEIKKI mk 1540-56, äv 1540: 1½, 1541: 3. Karja 1540: hev 1, le 7, nk 6, la 10, ny 13.25. Hen. Tuottine mk 1540, Hen. Tuottinen mk 1541, Hen. Tottinen mk 1546, 1552, Hendrich Toottinen mk 1553, Hen. Toottinen mk 1554-56. Lv 1556: 1½. Lm Henrik Häponemeldh lk 1.3.1530, VA orig.p., FMU VIII 6492. Hen. Tottin sk 31.10.1531, VA Topographica Kangasala. Hender Tootin lk 8.2.1540 VA Topographica Kangasala, 1600-luvun kopio. Hendrich Tättinen tk 8.2.1540, VA Topographica Kangasala.

OLAVI HEIKINPOIKA mk 1557-84, pm 1558- . Äv 1557: 3. Oluff (Oleff) Tuottinen mk 1557-62, 1564-70, pm 1559, 1562-68, 1570-71, Oluff Tuotti^{en} pm 1569. Oleff (Oluff) Tottinen pm 1561, mk 1571, Oleff Toottinen pm 1558. Lv 1557-59: 5-5-4 / 1561-62: 2-3½ / 1564-71 ka 2 5/8. Lm Olaff Tottinen rovkk 23.8.1554. Sak kevk 2.6.1551 Mortin Siukolan (Oriveden kylä talo XIII) t > Oluff Tottinen, kk 1559 Oleff Tuottinen tottelemattomuus käräjillä, tk 16.3.1560 Oleff Tuottinen oli herjannut Hen. Persson Parui (Parvela talo I), kk 26.9.1564 Oluff

Tuottinen vastuupakoilu, kk 22.10.1566 Oluff Tuottinen Hepone. huonot aidat, sillat ja ojat. Hv 1571 Heponiemi: Oleff Hendersson ku 10, hev 2, le 7, nk 0-2-0-0, la 7, oa 120:- , ny 12.875.

MATLEEN sak rovtk 21.5.1555 Tottila Malin oli haastettu käräjille herjaavista puheistaan, mutta ei saapunut. Sakko vastuupakoilusta.

III

JUHO mk 1540-52, äv 1540: 3½, 1541: 2½, 1544: 2, 1546: 2½. Karja 1540: hev 1, le 6, nk 4, la 8, ny 11. Jons ibm (Tottinen) mk 1546, 1552. Sak kevk 2.6.1551 Jonss Tottinen t > Mortin Siukolan (Oriveden kylä talo XIII), rovkk 8.9.1551 Jonss Tuottinen t sunnuntaina > Parvelan talon I Pietari.

Vuoden 1589 tarkastusmaakirjassa sanotaan, että Kuoreveden Kerttee on perustettu Heponiemen kylän erämaalle. Kertteen talon Ia isännän Tuomas Juhonpojan lisänimi oli 1546 Tottinen ja 1552 Totinen. Tuomas lienee ollut Heponiemen talon III Juhon poika.

MATTI JUHONPOIKA mk 1553- , pm 1558-67. Äv 1553: 2½, 1564: 3, 1565: 2½. Madz Toottinen mk 1553-56, pm 1558, Madz Tottinen mk 1571, pm 1562-63, Madz (Matz) Tuottinen mk 1557-62, 1564, 1569-70, pm 1559, 1561, 1565-67, Madz Totti^{en} pm 1564. Madz ionsson mk 1565, 1567, Madz ionss. mk 1566, 1568. Lv 1556-59: 5-6-8-4½ / 1561-62: 3-3 / 1564-67 ka 3 5/8. Sak kk 20.8.1555 Madz Toottinen t > talon V Matti Pöysti, stk 5.5.1556 Madz Toottinen Heponiemen t > Gudmund Leiuin (talo VI), tk 16.3.1560 Madz Tuottinen Heponemen t > Isoniemen Mauritius (talo ?). Hv 1571 Heponiemi: Matz Jonsson ku 10, hev 2, le 8, nk 0-2-0-0, la 8, oa 142:4, ny 14.

MATTI KNUUTINPOIKA pm 1568- . Lv 1568-71: 4-2-2½-7. Madz Knutzss. (Knutzss.) pm 1568-71.

IV

PIETARI Kangasalan laamanninkäräjillä 30.1.1486 Suomatkan Olavi Pyylle tuomittiin Raudanmaalla osuutensa vapaaksi sinne pyrkinneiltä valtaajilta. Yksi heistä oli Peer Kärki. Hänelle tuli kolmet sakot: maanvaltauksesta 40 markkaa, kuninkaantuomion rikkomisesta 40 markkaa ja laamannintuomion rikkomisesta 6 markkaa, FMU V 4068, Vääksyn kartanon arkistossa ollut kopio.

MARTTI mk 1540-52, äv 1540: 3, 1541: 4, 1544: 3½. Karja 1540: hev 2, le 4, nk 5, la 6, ny 11.25. Morten Par_ij mk 1541-42, 1544, Morthen Parui mk 1546, 1552.

MARTTI LAURINPOIKA mk 1553-1606, pm 1558- . Äv 1553: 3. Mor. (Morthen, Morten) Kärki mk 1553, 1556-57, 1559-71, pm 1558-59, 1561, 1563-64, 1566-68, Morthen Kärcki mk 1554-55, pm 1565, Morthen Kercki mk 1558, Morthen Kerki lv 1557, pm 1562, Morthin Kärkii pm 1569-71. Lv 1556-59: ½-1½-4-3 / 1561-62: 1-2 / 1564-71 ka 2 3/8. Lm Morthen Kärckij piispan kk 23.8.1554, Morthen Kerckij piispan tk 21.5.1555, Morthen Hepo^{en} rovkär 24.9.1557, Morthen Kärki tk 24.3.1561. Hv 1571: Heponiemi: Morthen Larsson ku 5, hev 2, le 6, nk 0-2-0-0, la 5, oa 90:5, ny 11.625.

V

MATTI PIETARINPOIKA mk 1540-68, pm 1558- . Äv 1540: 1½, 1541: 3½, 1544: 4, 1553: 3½. Karja 1540: hev 2, le 3, nk 6, la 13, ny 11.625. Madz Perss. mk 1541-42, Madz (Matz) Pöysti mk 1546, 1552-62, 1564, 1566-68, pm 1559, 1561-66, 1568, 1570, Madz Pöyhö lv 1557, Madz Pöyst pm 1558, Madz Pöystii mk 1565, pm 1567, 1569-71. Lv 1556-59: 5-5-8-4 / 1561-62: 6-4 / 1564-71 ka 3 1/4. Lm Madz Böösth rovkä 8.9.1551, Madz Heponie^{en} tk 28.1.1558. Sak kk 20.8.1555 talon III Matti Tuottinen t > Mad Pöysti.

JUHO MATINPOIKA mk 1569-84, äv 1569: 3½. Jons Madzss. mk 1569-70, Jöns Madzssⁿ mk 1571. Hv 1571 Heponiemi: Jons Matzson ku 10, hev 2, le 5, nk 0-2-3-0, la 8, oa 110:- , ny 12.5.

VI + VII

HEIKKI Ylä-Satakunnan noin v. 1450 laaditussa eräomistajaluettelossa on n:o 63 Henric Talo j manzs skoga. REA f. 139, Mk 727 s. 588. N:o 61 on Kangasalan kirkkopitäjän Vatialasta, n:o 62 Pitka Benct sijoitus ?, n:o 64 Nicolaus Meylax samoin ?, viimeiset kolme ovat Pirkkalasta. Koska Ylä-Satakunnasta ei löydy ennen v. 1571 Taloisia muualta kuin Kangasalan Tiihalasta ja Heponiemestä, niin Henric Talo on sijoitettu tähän kylään etunimen perusteella. Vesilahden takuumies 1439 Josse Taloinen on tässä työssä sijoitettu Vesilahden Kirkonkylän Tallisen taloon, koska pitäjässä ei muutoin esiinny Taloisia.

VI

HEIKKI JUHONPOIKA mk 1540-92, pm 1558- . Äv 1540: 1½, 1541: 2, 1544: 1½, 1566: 2. Karja 1540: hev 1, le 2, nk 3, la 6, ny 6.25. Hen. (Henrich, Hinrich, Hendrick, Hin.) Taloinen mk 1546, 1555, 1565-70, pm 1566-67, Hin. Talojnen mk 1571, Henrich (Hen., Hin.) Taloi mk 1552, pm 1558-59, 1562-65. Hindrich Talolan mk 1553, Henrich (Hin.) Taloilan

mk 1554, 1556-62, 1564. Lv 1556-59: 2-2-2½-1½ / 1561-62: 0-2 / 1564-71 ka 2 9/16. Lm Hen. Taloi Hepo^{mi} rovkär 6.11.1560, Hen. ibm (Hepo^{en}) rovkär 24.9.1557 (? , ehkä talon VI Heikki edellä olevan rovkär 60 perusteella). Sak sk 12.1.1570 Hin. Taloiij Heponemj laiminlyönyt kyytivuoron. Hv 1571 Heponiemi: Hen. Jonsson ku 5, hev 1, le 4, nk 0-2-0-0, la 5, oa 69:3, ny 7.625.

VII

MATTI JUHONPOIKA mk 1540-72, pm 1558- . Äv 1540: 1½, 1541: 2, 1544: 1½, 1557: 1, 1562: 1½. Karja 1540: hev 1, le 4, nk 2, la 7, ny 7.875. Madz Talonen mk 1546, 1552, Madz Talolan mk 1553, Madz (Matz) Taloilan mk 1554, 1556-60, 1562, 1564, 1569-70, Madz Taloinen mk 1555, 1561, 1565-68, pm 1561, 1566-71. Madz Taloiij lv 1557, pm 1558-59, 1562, 1564-65, Madz Taloiijlan mk 1571. Lv 1556-59: 2½-2-3-1½ / 1561-62: 1-1 / 1564-71 ka 1½. Sak sk 7.11.1554 Madz Taloinen t > Paalilan Juho (talo IV), tk 16.3.1560 Madz Jonsson Heponemen t > Isoniemen Siipi (talo V). Heti perässä: Madz Tuottinen Heponemen t > Mauritius Isonemen (VA 2112 f. 21). Kirjuri on ilmeisesti tehnyt eron kylän kahdesta Matti Juhonpojasta käyttämällä toisesta patronyymiä, toisesta lisänimeä.

Taltoa ei ole hv 1571.

VIII

MARTTI mk 1540-52, äv 1540: 1½, 1541: 1, 1544: 2. Karja 1540: hev -, le 2, nk 1, la 4, ny 3. Morten Huckoj mk 1541, Morthen Huijcko mk 1546, Morten Huicko mk 1552.

OLAVI MARTINPOIKA mk 1553- , pm 1558- . Äv 1553: 2½, 1566: 3. Oluff (Oleff) Huikoiij mk 1553, 1559, pm 1570-71. Oluff Huickoiij mk 1554-55, 1557-58. Oluff (Oleff) Huikoi mk 1556, 1562, 1564, pm 1563, 1566, Oluff Vickoiij lv 1557, Oleff Wickoiij pm 1558-59, 1561, Oleff Huickoi mk 1560-61, Oleff (Oluff) Huiku mk 1565, 1567, Oleff Huichoi mk 1566, Oluff Huikoi mk 1567-68, pm 1568-69. Oluff Huikuri mk 1569-70, pm 1562, 1564, Oluff Huikuriij mk 1571, pm 1565. Lv 1556-59: 2-2½-3-2 / 1561-62: 7-2½ / 1564-71 ka 2 9/16. Hv 1571 Heponiemi: Oleff Märthensson ku 10, hev 1, le 7, nk 0-2-0-0, la 8, oa 107:4, ny 11.

IX

KNUUT LAURINPOIKA mk 1540-64, pm 1558-65. Äv 1540: 2, 1544: 1½. Karja 1540: hev 1, le 2, nk 1, la 3, ny 4.875. Knutt Lariss. mk 1540, Knutt La. mk 1541, Knutt La.nss. mk 1542. Knuth, Knutth, Knut Melkas mk 1546, 1553, 1556-62, lv 1557, pm 1561-63, Knuth, Knutth, Knut Melchas mk 1554-55, pm 1558-59, 1565. Knut Melckas mk 1564, pm 1564. Lv 1556-59: 1-2-4-4 / 1561-62: 8-3 / 1564-65: 5-1. Hv 1571 Heponiemi: Knutt ku 5, hev 1, le 6, nk -, la 5, oa 83:1, ny 8.625.

SIMO LAURINPOIKA mk 1565-1603, pm 1566- . Äv 1565: 1½. Simon Melkas mk 1565-66, Simon Melchas mk 1567-70, pm 1567-71, Simon Mölckes mk 1571. Lv 1566-71 ka 2 7/12. Sak kk 22.9.1569 Simon Larsson Heponemi huonot aidat ja sillat.

X

LAURI mk 1540-84, äv 1540: 1, 1541: 2, 1566: 1½. Karja 1540: hev 1, le 2, nk 2, la 4, ny 5.5. Lau. Longh mk 1541-42, Lasse Longa mk 1553- pm 62, 1564-70. Lasse Långh mk 1571. Lasse (Lass) Rangu mk 1546, 1552, pm 1558-59, 1561-71. Lv 1556-59: 3-4-4-3½ / 1561-62: 6½-2 / 1564-71 ka 2 1/16. Sak sk 4.12.1553 Lasse Longa huonot aidat ja sillat, kk 22.10.1566

Lass Longa ibm (Hepone.) huonot aidat, sillat ja ojat.

ESKO LAURINPOIKA hv 1571 Heponiemi: Eschel Larsson ku 5, hev 2, le 3, nk 0-0-4-0, la 7, oa 94:3, ny 9.875.

XI + XII

LAURI Lempäälän Kuokkalassa oli 20.8.1455 Kuokkalan koskiriitojen vuoksi sovintotuomioistuim, jonka lautakunnassa oli 8 rälssimiestä ja 4 talonpoikaa. Viimemainituista oli kaksi Kangasalta, Mälkilän Hintsa (talo I) ja Laurencius Ranko (RA piispa Maunu Särkilahden kopiokirja A 3 s. 29, AH I 24, FMU IV 2981.) Lempäälän kirkonarkistossa on ollut samasta tuomiosta kaksi kopiota, joissa Laurin nimi on Lauri i Rango (FMU IV 3071). Kangasalan laamanninkäräjillä 10.1.1466 oli lm Lauritz Raukoinen (p.o. Rankoinen, koska Kangasalta ei tapaa 1540-71 Raukoisia), VA Ylä-Satakunta KOa 4 (1643-48) f. 183, FMU IV 3288).

Sääksmäen kesäkäräjillä 18.8.1469 käsiteltiin Valkeakosken myllyriitoja, ja niitä varten lautakunnassa oli 5 rälssimiestä ja 12 eri pitäjistä kotoisin olevaa talonpoikaa. Heistä olivat Kangasalta Oloff Hentågh Kangessala ja Lasse Ranku (RA Hog. Bielkes samling vol.8, FMU IV 3391).

PIETARI OLAVINPOIKA Kangasalan laamanninkäräjillä 1.2.1509 oli lm Pehr Olofsson Raukoinen, kopio Kangasalan 9.5.1761 pidettyjen käräjien pöytäkirjassa, FMU VII 5638. Raukoinen p.o. ? Rankoinen.

XI

MAUNU mk 1540-52, äv 1540: 3. Karja 1540: hev 1, le 6, nk 7, la 8, ny 12.5. Mons Rango mk 1541-42, Måns Rangu mk 1546, Mons Rangu mk 1552. Kangasalan laamanninkäräjillä 20.1.1533 oli lm Mognz Rongo, VA perg. kirjeet.

OLAVI LAURINPOIKA mk 1553-61, 1564-83, pm 1561- . Äv 1553: 2½, 1566: 1½. Oluff (Oleff) Rangu mk 1553-61, 1564-70, pm 1561-71, Oluff Rango lv 1557, Oluff Rongu mk 1571. Lv 1556-59: 3-2½-0-2 / 1561-62: 2½-2 / 1564-71 ka 1 9/16. Sak sk 12.1.1570 Parvelan talon II Olavi löi Oluff Rangus hest i Heponiemi. Hv 1571 Heponiemi: Oleff Larsson ku 5, hev 1, le 4, nk 0-2-0-0, la 5, oa 69:3, ny 7.625.

KNUUT mk 1562, äv 2½. Knuth Rangu mk 1562.

XII

HEIKKI mk 1540-70, pm 1558- . Äv 1540:3, 1541: 1, 1544: 1½, 1553: 1, 1565: 2. Karja 1540: hev 2, le 2, nk 2, la 6, ny 7.75. Hen. (Hendrich, Hin) Rangu mk 1546, 1552-62, 1564-70, pm 1558-59, 1561-66, 1569-71. Hen. Rango mk 1541-42, lv 1557. Lv 1556-59: 2-2½-3-1½, 1561-62: 3-1, 1564-71 ka 1 3/8. Sak kk 22.9.1569 Hin. Rangu ibm (Heponiemi) huonot aidat ja sillat. Hv 1571 Heponiemi: Hendrich Rangu ku 5, hev 2, le 2, nk 0-3-0-0, la 3, oa 59:3, ny 7.875.

PIETARI mk 1571 Per Rangu, äv 2.

RAIKKU Raicku mk 1540-46, 1553, 1557-62, 1564-70, pm 1561, 1563-68, 1570-71, Raijku mk 1552, pm 1558-59, Raijcku mk 1554-56, Raickw lv 1557, pm 1569, Raiku pm 1562, Raijckw mk 1571.

Pälkäneen käräjillä 25.9.1420 vahvistettiin raja mellan Kijrppu by Häponems by och Rayko by, rajapaikat olivat Hallilan aijtamäki, Pijnolaiokj ja tie läpi Pylkijonkorpe. VA perg.kirjeet, tuomion vah-

vistuskirje 28.1.1442. Ks. Heponiemi.

Kangasalan laamanninkäräjät pidettiin 1.3.1530 j Rayko by, VA or.p., FMU VIII 6492. Kangasalan syyskäräjät pidettiin 31.10.1531 j Raijckuby, VA Topographica Kangasala. Kangasalan talvikäräjät pidettiin 8.2.1540 i Raicku by, VA Topographica Kangasala.

Heponiemen ja Raikun yhteinen raja Isoniemeä vastaan on Kangasalan kesäkäräjillä 8.7.1559 vahvistettu kulkemaan Längelmäveden Yksipuisensaaresta Mustanojansuuhun ja sitten 'vedenvuodon myötä' Maja-järventalvitiensuuhun. VA Ylä-Satakunta KOa 68, Kangasala tk 22- .1.1750 f. 88v- , ja HMA maanjako-oikeuksien konseptipöytäkirjat Kangasala 3, 17.9.1778.

I a + b Uotila ja Siurola

KAUPPI TORDINPOIKA Pälkäneen talvikäräjillä 16.1.1508 Kaupi Tordzson Raykus sai kolmen markan sakon siitä, että oli poistunut käräjiltä esittämättä omia katselmusmiehiään (jossakin rajariidassa, josta oli saanut haasteen). BFH I s. 260.

OLAVI TORDINPOIKA mk 1540-56, lv 1557, pm 1558-59. Äv 1540: 5, 1541: 6½, 1544: 7½, 1553: 6½. Karja 1540: nichil (oli nimismiehenä karjaverosta vapaa). Ol. lenz: mk 1540, Ol. lenzman mk 1541-42. Ol. Tordss. mk 1544, Oleff Tordss. mk 1546, Oleff Tordzss. mk 1552, Oluff Tordzson mk 1553, Oluff Tordss. mk 1554, Oleff Tordson mk 1555, Oluff Tordzsson mk 1556, Oluff Tordzss. lv 1557, Oleff pm 1558-59. Lv 1556-57: 19-15.

Ek 1554 Oluf Tordzson 1 leiv. haukia, vid Tauesthus län erierwm (eräsija oli Hämeen linnaläänin puolella), VA 1972 f. 70v.

Sak tk 1551 Oloff Keliolaynen (Keljo talo I) sakko vahingonteosta > Olaff Tordhinpoijcas hö. Olaff Tordsson sai 3 markan sakon erimielisyydestä Tiihalan ja Leivin välisen rajan katselmuksessa (kaikki 12 katselmusmiestä saivat saman sakon). Kk 12.7.1554 Thomas Raickun (talo IV) t > Oluff ibm, rovkk 23.8.1554 Thomas Nils (?) aff Raijcku (talo IV) t pyhäpäivänä > Oleff Raijckun (sama tappelu. Se oli esillä myös rovastinkäräjillä, koska lyönti tapahtui pyhäpäivänä. Sekä talon III että talon VI Tuomaat olivat Olavinpoikia).

TORD OLAVINPOIKA mk 1557-69, pm 1561-66. Äv 1557: 7, 1561: 4 (talo jaettu). Tordt, Tord, Tordh, Tårdh, Tård Olsson (Olss., Ollss., Ollsonn, Olsson, Ollsson) mk 1557-62, 1564-69, pm 1566, Tordh pm 1561-62, Tårdt pm 1563, Tordt pm 1564-65. Lv 1558-59: 19-12 / 1561-62: 7-8 / 1564-66: 4-7-2.

Ek 1553 Tor Olsson 1 leiv. haukia, VA 130^a f. 22v.

Lm Torde Raijkun sk 1.12.1558, Tord Raicku kk 17.7.1560. sk 12.1.1561, Tord Raijkun tk 21.3.1564

Sak stk 5.5.1556 Tord Olsson Raikun löi saman kylän Tuomasta (talo VI) niin, että käsivarsi murtui, sk 25.1.1557 Oleff Titoij Heponiemi talo VI) t > Tord Raikun, sk 12.1.1561 huonot aidat.

JUHO TORDINPOIKA mk 1570-1611, pm 1567- . Äv 1570: 3½. Jons Tordzss. mk 1570, Jons Tordhsson mk 1571, Jons Tårdss. pm 1567-71. Lv 1567-71: 6-4½-0-0-4. Sak lk 12.5.1568 Jons Tårdsson Raikun t > her Oluff Cangasalan (kirkkoherra Olaus Olavi Björn). Hv 1571 Raicku: Jons Tordzson ku 10, hev 2, le 5, nk 0-2-0-0, la 7, oa 100:- , ny 10.875.

Ib (Siurola) SIPI OLAVINPOIKA mk 1561-1604, pm 1563- . Äv 1561: 3, 1562: 4, 1566: 3½, 1571: 4. Sig^{dt} Olsson mk 1562, Sig^{dt} Olson (Ollss.) mk 1564-68, Sigffrid Ollss. pm 1571, Sigffred pm 1563, Sig^{dt} pm 1564, Sig^d pm 1565-66, Sigfrid Tårdss. pm 1569, Sig^d Tårdss. pm 1570. Seuerinus mk 1569-71, Siutrinus Ollss. pm 1567, Seuerinus Ollss.

pm 1568.

Talonnimi Siurola viittaa ennemmin Sigurd-nimeen kuin Sigfridiin. Suomen pyhimyskalentereissa ei Severinusta esiinny muutoin kuin lisäyksenä Vesilahden kalentereissa 12.10. Mikael Agricolan Rukouskirjassa 1544 se sensijaan on. Ruotsissa nimi on tutumpi (Sören, siitä Suomessa Söyrinki). Voi olla, että talossa asui ja ajoittain otti myös osaa verovastuuseen Sipin veli Severi.

Lv 1564-71: 4-8-7-6-8-5-3½-8, ka 6 3/16.

Lm Sig^{dt} Oleffs. Raikun sk 23.1.1566, Sig^{dt} Olss. Raikun kk 16.6. 1567, Sig^{dt} Ollss. Raikun lk 12.5.1568, Sig^d Ollss. Raicku sk 24.10. 1568 ja Sigffred Raickun kk 26.8.1571.

Sak kk 26.9.1564 Sig^{dt} Olsson Raicku huonot aidat ja sillat. Kk 16.6.1567 talon III Tuomas Olavinpoika syytti Sig^{dt} ibm jonkin maa-alueen valtaukselta, mutta Sipi todettiin syyttömäksi. Kk 22.9.1569 talon III Tuomas > Siffrid Ollsson ibm.

Hv 1571 Raicku: Sigfred Olsson ku 25, hev 3, le 11, nk 0-2-6-4, la 18, oa 275:5, ny 25.25.

II yhdistetty Epilään 1583

HEIKKI Hämeen ja Satakunnan yhteisillä maakäräjillä Pälkäneellä 1418 vahvistettiin Kangasalan hallintopitäjään kuuluneen Mälkilän ja Pälkäneen Taustialan välinen raja, joka oli samalla linnaläänin raja. Rajan oikean kulun oli tutkinut 12-miehinen katselmuskunta, johon ilmeisesti kuului 6 miestä kummastakin läänistä. Kaiketi satakuntalaisena joukossa oli Hendrik Pappinen. VA Kangasalan kääjäpöytäkirjassa 25.1.1753 kopio alkuperäisen kirjeen 1595 laaditusta vidimaatiosta.

MIKKO Kulsialan talvikäräjillä 1457 Michel Pappinen, Olaff Ilkoy (Tyrvännön Monaala talo V) ja Michel Kokko (Kulsialaan kuuluneen Pälkäneen Laitikkalan talo XI-XII) todistivat sen eräsijan rajat, jonka Harvialan vaimo Birgitta, valtaneuvos Henrik Svärdin leski, oli perinyt ritari Niilo Olavinpojalta. Eräsija näyttää sijainneen Koivujärven etelä- ja Pielaveden länsipuolella, siis Hämeen linnaläänin erämaiden perukoilla. RA orig.perg. ja VA Harvialan kopiokirja s. 650. FMU IV 3053. Käräjäpaikaksi on ilmoitettu Hattula, mutta tuomari on Sääksmäen kihlakunnan ja lautamiehet Kulsialasta. Mikko Pappisen sijoitus Raickuun on ehdollinen, mutta Kulsialasta ei löydy Pappisia ja Raikun erämaita oli Hämeen linnaläänin puolella (ks. talo Ia).

HEIKKI mk 1540-52, äv 1540: 1. Karja 1540: hev 1, le 1, nk -, la 4, ny 3.5. Hen. Pappi mk 1541-42, 1546, 1552. Sak sk 9.10.1550 Hen. Pappinen huonot aidat.

MATTI HEIKINPOIKA mk 1553-83, pm 1558- . Äv 1553: 1. Madz Pappinen mk 1553-61, 1564-70, pm 1567-71. Madz Hen. lv 1557. Madz Pappi^{en} mk 1562, Madz Pappij mk 1571, Madz Ppapinen pm 1564, Madz Epi pm 1558-59, 1561-62, Madz Epii pm 1563. Lv 1556-59: 1-1½-1½-2 / 1561-62: 1-2½ / 1564-71 ka 1 7/16. Sak stk 5.5.1556 Thomas Yssij Raickun (talo IV) t > Madz Pappis, tk 6.3.1559 Madz Papinen t > Erich Raikun (talo ?), sk 13.10.1559 Lasse Kesolainen (Pohjalahti talo II) t > Madz Pappis, sk 12.1.1561 huonot aidat ja sillat.

Hv 1571 Raicku: Matz Hen:sson ku 5, hev 1, le 2, nk 0-1-0-0, la 3, oa 38:1, ny 4.875.

III Epilä

EBBE Kangasalan laamanninkäräjillä 13.1.1441 oli lm A^ebbe j Rauko, RA De la Gardieska samlingen, 24.1.1463 tehty vidimaatio originaalista, FMU III 2375. Kangasalan etsikkokäräjillä 28.1.1442 Ebbe Rayko pyysi vahvistusta 25.9.1420 annetulle Heponiemen ja Raikun Pälkäneen Kirvun

vastaista rajaa käsittelevälle tuomiokirjeelle. Vidimaation antoi et-sikkokäräjiä pitänyt kuninkaantuomiovaltainen Henrik Görtzhagen. Hänen kirjeensä on alkuperäisenä VA:n pergamenttikirjeiden kokoelmassa.

Nimi Ebbe on ollut Ruotsissa Sveanmaalla keskiajalla aika tavallinen. Sitä esiintyy myös Suomen ruotsalaisrannikolla, mutta sisämaassa suomenkielisillä seuduilla se oli perin harvinainen. Thors, Finländska personnamnstudier s. 26-27. Lisänimi Epi ja talonnimi Epilä ovat myös Pirkkalan Tohlopissa.

EBBE EBENPOIKA Kangasalan käräjillä 27.7.1474 oli lm Ebbe Ebbesson, VA or.p., FMU IV 3576. Padasjoen kesäkäräjillä 4.7.1493 oli Kuhmoisten Yrjänä Sorkkasen (Päijälästä) ja sahalahtelaisen Tapani Pietarinpojan (Saarioisista) rajariita Löytäneen ja Vinkiän välisistä maista nykyisellä Längelmäellä. Asiaa oli tutkinut eri pitäjistä koottu 12-miehinen maakuntakatselmuskunta, jonka yhtenä jäsenenä oli Ebba Rackoi, BFH I s. 27-28 (1600-luvun tuomio-ote ns. Kaakkois-Hämeen tuomiokirjassa VA:ssa).

HEIKKI Kangasalan laamanninkäräjillä 3.3.1513 oli lm Hendrich Epi, VA Ylä-Satakunta KOa (1643-48) f. 384, FMU VII 5641.

OLAVI HEIKINPOIKA mk 1540-71, pm 1558- . Äv 1540: 2, 1541: 3, 1553: 2½, 1557: 3, 1566: 3½, 1567: 3, 1569: 3½. Karja 1540: hev 2, le 4, nk 1, la 3, ny 8.875. Oleff (Oluff) Epi mk 1546, 1553-57, 1559-61, 1564, pm 1558-59, 1561-65, Oleff Erpi mk 1552, Oluff Hen. lv 1557, Oluff (Oleff) Epii mk 1565-69, pm 1567-71, Oluff Epij mk 1570, Oluff Eppij mk 1571. Lv 1556-59: 4-5½-8-4½ / 1561-62: 3-5 / 1564-71 ka 5 1/8.

Lm Oluff Epilänn sk 4.12.1553, Oluff Epi tk 12.1.1555, Oleff Epij piispan tk 21.5.1555, Oleff Epilän kk 20.8.1555, Oleff Raikun kevk 4.6.1557.

Sak tk 1551 Oleff Epilän tottelemattomuus käräjillä, sk 12.1.1561 huonot aidat ja sillat, kk 26.9.1564 Oluff Hen.sson Raicku tottelemattomuus käräjillä, sk 4.2.1565 Oluff Hendersson Raiikun sakko sopimattomasta kielenkäytöstä istuvan oikeuden edessä. Samoilla käräjillä Oleff Epii j Raicku haki takaisin Vehoniemen Juho Heikinpoika Hallilalta (talo IXa) viittä heinäkuormaa, jotka Juho oli häneltä vallannut. Juho saikin sakot, mutta sakkoluetteloissa ei yleensääkään kerrota asianomistajan saamista korvauksista. Tk 19.3.1569 Oluff Epii Raickun jakoveljineen oli vallannut maapalstan (itt stycke jord) Vehoniemen asukkailta. Yhteissakko 40 markkaa, kruunulle maksettiin 16 markkaa, siis yli kolmanneksen.

TUOMAS OLAVINPOIKA mk 1572-1606.

Lm Thomas Olss. Raikun kk 22.10.1566, sk 9.3.1568, Thomas j Raicku kk 22.9.1569, Thomas Olss. Raicku tk 15.3.1570, Thomas Ollsonn Raikwnn sk 10.1.1571 ja tk 22.3.1571.

Sak kk 20.8.1555 Thomas Epi Raikun t > talon IV Thomas Vssi ja t > Henrich Raikun (talo IV). Kk 17.7.1560 Thomas Epi Raicku t > talon V Per Sutar ibm. Kk 16.6.1567 Thomas Olsson Raikunn syytti suotta talon Ib Sipiä jonkin maan valtauksista. Lk 12.5.1568 Thomas Ollsson Raikunn tottelemattomuus käräjillä, kk 22.9.1569 Thomas Ollsson Raikun t > talon Ib Sipi Olavinpoika.

Hv 1571 Raicku: Thom. Olsson ku 20, hev 3, le 9, nk 0-2-3-2, la 14, oa 208:6, ny 20.25.

IV Laurila

LAURI TORDINPOIKA Kangasalan laamanninkäräjillä 3.2.1508 oli 11. lm Laurens Torsson, RA De la Gardieska samlingen, orig.perg., FMU VI 5308. Kangasalan laamanninkäräjillä 1.3.1519 oli 12.lm Larens Tordzson, RA De la Gardieska samlingen, or.p., FMU VIII 5970. Paitsi Raikussa

esiintyy Tord-nimeä Kangasalla vain Oriveden kylässä (talo III). Sijoituksen perusteena taloon IV on se, että Laurilassa ei esiinny 1540-1800 lainkaan isäntänä Lauria. Nimi voi olla syntynyt jo 1500-luvun alussa.

HEIKKI mk 1540-67, pm 1558-66. Äv 1540: 3, 1544: 3½, 1553: 2. Karja 1540: hev 1, le 5, nk 1, la 12, ny 9. Hen. Raickun mk 1558, 1566-67, Hen. Raiku mk 1559, Hen. Raicku mk 1560, 1562, 1564, Hindrick Raicku-lainen mk 1561. Hen. Yssij pm 1558, Henrich Ysse pm 1559, Hendrick Yssi pm 1561-1564, Hen. Yssii pm 1563, Hin Yssi pm 1565. Lv 1556-59: 4-4½-5-4 / 1561-62: 3-5 / 1564-66: 4-5-3. Lm Hen. Raijkun kevk 2.6.1551, Henrich Raijkun sk 1.12.1558. Sak kk 20.8.1555 talon III Epi t > Henrich Raikun.

TUOMAS sak kk 12.7.1554 Thomas Raickun t > Oluff ibm (talo I), rovkk 23.8.1554 Thomas Nils (? , p.o. ? Issij) aff Raijcku t > pyhäpäivänä Oluff Raijckun (sama juttu kuin kk 54). Kk 20.8.1555 talon III Tuomas Epi t > Thomas Vssi ibm, stk 5.5.1556 Thomas Yssij Raickun t > talon II Matti Pappinen.

KLEMETTI HEIKINPOIKA mk 1568-1606, pm 1567- . Äv 1568: 2. Clemet Hen.ss. mk 1568, Clemet (Clemeth, Climeth, Clemett) Hin.ss. mk 1569-71, pm 1567-71. Lv 1567-71: 5-5-2-2½-3½. Sak sk 13.10.1559 Clemet Raikun t > Valbor Monickalan (talo ?), lk 12.5.1569 Clemet Hen.sson Raikun vastuupakoilu. Hv 1571 Raicku: Clemet Hen.sson ku 10, hev 2, le 5, nk 1-0-1-0, la 10, oa 98:6, ny 11.25.

V yhdistetty taloon VI 1583

MATTI mk 1540 Madz, äv 2, karja hev 1, le 2, nk 2, la 7, ny 5.875. PIETARI OLAVINPOIKA mk 1541-64, 1566-83, pm 1558- . Äv 1541: 1, 1566: 1. Per (Pedher, Peder) sutar mk 1546, 1554, 1557, 1559-62, 1566, 1568-69, pm 1561-63, 1565-71, Per sudar mk 1552, Peder (Pedher) swtar mk 1555-56, pm 1558-59, Pedher (Per) sutari mk 1553, 1564, 1570, pm 1564, Pedher sutarij mk 1558, Per swtarij mk 1571, Per Thomass. (?) mk 1567. Lv 1556-59: 1-1-1½-1 / 1561-62: 2½-½ / 1564-71 ka 7/8.

Sak sk 3.11.1557 Thomas Raijckun (talo VI) t > Pedher Raickun, joka puolestaan oli herjannut Tuomasta, Peder Raickun huonot aidat ja sillat. Kk 17.7.1560 talon III Tuomas Epi t > Per Sutar ibm, sk 12.1.1561 huonot aidat ja sillat.

Hv 1571 Raicku: Per Olsson ku 5, hev 1, le 2, nk 1-0-0-0, la 1, oa 38:1, ny 4.625.

HEIKKI mk 1565 Hendrich sutar, äv 1.

VI Pajunen

OLAVI mk 1540-43, äv 1540: 1, 1543: 2. Karja 1540: hev 1, le 1, nk 2, la 4, ny 4.5. Vuosina 1544-52 veron maksoivat talot I ja IV.

TUOMAS OLAVINPOIKA mk 1553-64, pm 1558-61, 1564. Äv 1553: 1. Thomas Ikula mk 1557, 1559, Thomas Ikulan mk 1558, 1562, 1564, Thomas Olss. Ikula mk 1560, Tho. Olss. mk 1561. Lv 1556-59: 2-2-1½-1½, 1561: 2, 1564: 2.

Sak rovkk 23.8.1554 Thomas Raickun oli väittänyt, että Margarethe Poghialasth (Pohjalahdelta?) olisi tehnyt huorin Lasse Mäyrän (Ponsa talo II?) kanssa, mutta ei pystynyt näyttämään puheitaan toteen, joten sai turhasta syytteestä 3 markan sakon. Stk 5.5.1556 talon Ia Tord Olavinpoika hugg Thomas Raikus arm (löi Tuomasta niin, että hänen käsivartensa murtui). Sk 3.11.1557 Thomas Raijkun löi talon V Pietariin viisi mustelmaa, sakko 15 markkaa, maksoi kruunulle 5 markkaa eli täy-

den kolmanneksen, sk 12.1.1561 huonot aidat ja sillat.

MATTI TUOMAANPOIKA mk 1565-1634, pm 1562-63, 1565- . Äv 1565: 1. Madz Thomass. mk 1565, 1567-71, pm 1562, 1566, 1568-71, Madz Tho.ss. pm 1563, mk 1566, Madz Thomasson pm 1567. Lv 1562: 2, 1565-71: 2-1-1-2-1-½-1, ka 1 3/14. Hv 1571 Raicku: Matz Tho:sson ku 10, hev 1, le 2, nk 0-3-0-0, la 4, oa 67:4, ny 6.

taloihin sijoittamatta:

ERKKI sak tk 6.3.1559 talon II Matti Pappinen t > Erich Raikun.

Kangasalan maanjako-oikeudessa oli 18.2.1782 esillä juttu Raicku > Pälkäneen pappila om Parinsalo urfjellsholme. Tällöin raikkulaiset Mikko Siurola, Matti Uotila ja Matti Laurila (siis talot I ja IV) väittivät, että vain heidän taloillaan oli oikeus k.o. saareen. Väitteensä tueksi he esittivät kolme asiakirjaa: a) alkuperäisen laamanintuomion ajalta 27.2.1585, jonka mukaan Raikun Sipi Olavinpojalle (talo Ib, Siurola) ja Klemetti Heikinpojalle (talo IV, Laurila) taattiin heidän ikimuistaisen nautintansa perusteella oikeus puoleen Parinsalosta; 2) kihlakunnantuomion ajalta 16.6.1673, jossa torjuttiin Hunttilan Jaakko Fransinpojan (talo I, Haroila) yritys saada tuo Parinsalon puolisko Raikun Tuomas Klemetinpojalta (talo Ib, Siurola) ja hänen kumppaneiltaan sillä perusteella, että se muinoin olisi joutunut myötäjäisinä Hunttilasta Raikulle ja 3) Ylä-Satakunnan tuomarinsijaisen Matti Laurinpojan nimissä 7.11.1574 annetun katselmuskirjeen, joka koski tuota Parinsalon puolikasta. Muut Raikun talolliset esittivät tämän jälkeen, että tuo osuus Parinsalosta oli koko kylällä eikä vain taloilla Ia + b ja IV. HMA maanjako-oikeuksien konseptipöytäkirjat Kangasala n:o 7, vuosi 1782.

Raikkulaiset hyväksyivät siis sen, että toinen puoli Parinsalosta kuului Pälkäneen pappilalle. Se oli tuomittu sille Pälkäneen laamaninkäräjillä 3.2.1604 kuningas Kustaa Vaasan (siis ennen v. 1560) antaman kirjeen perusteella. VA Etelä-Suomen LO 1 f. 28.

PAALILA Palila mk 1540-42, 1546, 1552, 1554-55, 1557-62, 1563-71, lv 1557, pm 1558-59, 1561-71. Paalila mk 1543, 1553, 1556. Palia mk 1544. Talot ovat vuoden 1540 maakirjan järjestyksessä.

I a + b

LAURI mk 1540 Lau. äv 1, karja hev 1, le 1, nk 3, la 8, ny 5.5.

PIETARI mk 1541-52, äv 1541: 1½, 1543: 1 (talo jaettu).
Yhdistetty taloon V 1552.

Ib MARKETTA mk 1543 Margreth äv ½.

JAAKKO LAURINPOIKA mk 1544-56, äv 1544: 1½. Eas 1552 Iacob Larsson aff Palila lupasi lähteä uudisasukkaaksi talon V Lasse Paalisen eräsjälle Paalisenlahdelle Kuorevedellä, VA 130^a. Mk 1556: Jacop ligger öde, haffuer hans iordt Lasse Lindu (talon V Lasse Lintu eli Paalinen viljeli taloa). Jos Jaakko on lähtenyt Paalisenlahdelle, niin hän on pian luopunut yrityksestä, sillä ainakin jo 1559 siellä asui Paavo Pertunpoika.

II yhdistetty taloon V 1602

ERKKI mk 1540-84, äv 1540: ½, 1541: 1. Karja 1540: hev 1, le 1, nk 1, la 5, ny 4.125. Erich (Erick) Lindu mk 1552-54, 1556-62, 1564-71, pm 1558-59, 1561-63, 1566, 1569, 1571. Lv 1556-59: 1-?-1-1 / 1561-62: 1½-1½ / 1564-71 ka 1 3/16. Vuonna 1556 Erich Lindu Palilan lunasti päivätyöhauet rahalla, VA 1998 f. 47.

Sak kk 13.8.1557 Vehoniemen Jons Halli (talo IX) t > Erick Lindu, sk 13.10.1559 Erich Lindu t > Vehkalahden Esko (talo Ib).

PERTTU hv 1571 Palila: Bertill ku 3, hev 1, le 1, nk -, la 2, oa 26:1, ny 3.25.

III

ANTTI PIETARINPOIKA mk 1540-84, pm 1558- . Äv 1540: 1½, 1566: 2. Karja 1540: hev 1, le 7, nk 4, la 12, ny 12.5. An. (Anders) Kar_a mk 1546, 1553-62, 1564, Anders (An.) Kar_ajnen mk 1552, 1565-69, mk ja pm 1571, An. (Anders) Kar_a^{en} pm 1566, mk 1570, Anders Kar^{nen} pm 1569, Anders Kar^{en} pm 1570. Lv 1556-59: 5-?-6½-5, 1561-62: 5-4½, 1564-71 ka 4 5/16.

Lm Anders Karuaijnen rovtk 21.5.1555.

Sak sk 9.10.1550 Anders Karuaijnen huonot aidat.

Hv 1571 Palila: Anders Persson ku 10, hev 2, le 8, nk 0-3-0-0, la 7, oa 132:4, ny 14.375.

OLAVI ANTINPOIKA mk 1585-1606.

Sak kk 16.7.1551 Oleff Andersson Palilast t > talon IV Olavi Juhonpoika.

IV Kojola

JUHO mk 1540-52, äv 1540: 1, 1541: 1½, 1544: 1. Karja 1540: hev 1, le 4, nk 2, la 8, ny 8. Sak sk 7.11.1554 Madz Taloinen (Heponiemi talo VII) t > Jons Paalilan.

OLAVI JUHONPOIKA mk 1553-84, äv 1553: 1½. Oleff (Oluff) Kar_alan mk 1553-62, 1564, Oluff Ionss. mk 1565, pm 1566-68, 1570, Oluff Ionsson pm 1569, 1571. Oluff Kar^{nen} mk 1566, Oluff Kar_ainen mk 1567, 1569, Oluff Karua^{nen} mk 1570, Oluff Karffuainen mk 1571. Lv 1556-59: 4½-?-6-5, 1561-62: 4-4, 1564-71 ka 3 15/16. Sak kk 16.7.1551 talon III Olavi Antinpoika t > Oluff Jonsson ibm. Hv 1571 Palila: Oleff Jonsson ku 10, hev 1, le 5, nk 0-2-0-0, la 7, oa 85:-, ny 8.875.

ERKKI sak rovtk 7.1.1551 Keljon Heikki (talo I) ja Eric Kar_alan tuomittiin saattamaan loppuun kirkontervaus, josta he olivat jo saaneet palkan.

V Lintula

LAURI PAAVONPOIKA mk 1540-84, äv 1540: 1½ (oli 1541-42 Heponiemen kylää), 1553: 2½ (talo Ia liitetty), 1556: 4 (talo Ib liitetty), 1557: 3½, 1566: 4. Lasse Poualss. mk 1540, Lasse Lindu mk 1546, 1552-62, 1564-71, pm 1559, 1561-67, 1569, 1571. Lv 1556-59: 3½-?-4½-5 / 1561-62: 1-5½ / 1564-71 ka 4 7/8.

Eom 1552 Lasse Palinen yksi eräsija vid Paliselax insiöö 15 peninkulman päässä kotoa. Se katsottiin asumiskelpoiseksi, ja sinne lupasi mennä asumaan talon Ib Jaakko Laurinpoika. Ks. Paalisenlahden kylä (Kuorevesi).

Sak kk 31.7.1568 Lass Pällsson Palilan huonot aidat ja sillat (VA 2213 f. 19v).

PENTTI LAURINPOIKA mk 1585-1601.

Hv 1571 Palila: Bengt Larsson ku 10, hev 2, le 8, nk 3-4-0-0, la 8, oa 151: 2, ny 16.5.

KELJO Kelio mk 1540-42, 1544, 1546, 1552, lv 1557, Keliioij mk 1553, Keliioij mk 1554-57, 1559, 1562, 1564-65, 1567-71, pm 1558-59,

1561-65, 1567-71, Kelioijby mk 1558, Kelioi mk 1561, 1566, pm 1566.

NIILO Kangasalan laamanninkäräjillä 30.1.1486 Suomatkan Olavi Pyy syytti mm. Nicki Koljolainen nimistä miestä yrityksistä vallata hänen maitaan Raudanmaalta. FMU V 4068 kopio on ollut Vääksyn kartanon arkistossa. Padasjoen talvikäräjillä 16.1.1499 Nielss Keriolainen i Can-gasala sai 40 markan sakon, oli vallannut kuhmoislaisten metsää ja ulkopalstan Otteleen ja Vinkiän väliseltä alueelta (nykyisin Längelmäkeä) sekä korjannut sadon kuhmoislaisten kaskesta. Ns. Kaakkois-Hämeen tuomiokirjan sisältämä tuomio-ote, BFH I s. 20-21.

I

OLAVI mk 1540-52, äv 1540: 2½. Karja 1540: hev 1, le 4, nk 4, la 5, ny 8.625. Sak tk 1551 Olaff Keliolaynen sakko vahingonteosta Raikun Olavi Tordinpojan (talo I) heinille (VA 216^b f. 23).

JUHO mk 1553-56, äv 1553: 2½. Lv 1556: 2.

HEIKKI OLAVINPOIKA mk 1557-84, äv 1557: 2½. Hen. Olsson mk 1557, Hen. Ollson mk 1558, Hen. (Hendrick, Hin.) Olss. mk 1559-62, 1569, Hin. Ollsson mk 1570-71, Hen. Oluffson mk 1564. Lv 1557-59: 2-2-1 / 1561-62: 4-2 / 1564-71 ka 2 15/16. Lm Henric Keliosth rovtk 7.1.1551, Hen. Kelion rovkar 24.9.1557, Hen. Kelioi rovkar 6.11.1560. Sak rovtk 7.1. 1551 Henrich Kelion tuomittiin saattamaan loppuun kirkontervaus, josta jo oli saanut palkan.

JUHO HEIKINPOIKA mk 1585-1618.

Hv 1571 Kelio: Jons Hendersson ku 10, hev 2, le 3, nk 0-2-3-0, la 4, oa 83:6, ny 10.

II

LAURI mk 1540-52, äv 1540: 2½. Karja 1540: hev 1, le 5, nk 3, la 5, ny 9.125.

MATTI LAURINPOIKA mk 1553-84, äv 1553: 2, 1557: 2½. Madz Keliioij mk 1553, Madz Keliioij mk 1554-55, Madz Kelioi mk 1556. Mattz (Madz) Larsson mk 1557, 1561-62, 1571, Matz (Madz) Larss. mk 1559-60, 1569-70, Madz Larson mk 1558, 1564. Lv 1556-59: 1½-1½-3½-2 / 1561-62: 7-3 / 1564-71 ka 3 3/16. Sak sk 3.11.1557 Madz Kelion huonot aidat ja sillat, sk 17.12.1563 Madz Keliolin huonot aidat ja sillat. Hv 1571 Kelio: Math Larsson ku 10, hev 1, le 6, nk 0-3-0-0, la 6, oa 96:2, ny 10.25.

Monikkalan ja Kaukolan jakokunta

MONIKKALA kylä luettiin Keljoon mk 1544-56, 1564. Monickala mk 1540-43, 1557-62, lv 1557, mk 1565, 1567-71, pm 1558-59, 1561-67, 1569-71. Månickala mk 1566, pm 1568.

I

FREDRIK mk 1540-56, pm 1558-62, 1564-65, äv 1540: 1½, 1544: 1. Karja 1540: hev 1, le 2, nk 2, la 6, ny 5.75. Fredherick mk 1540, Ffredherich mk 1541-43, Ffärick mk 1544, Ffärich mk 1546, 1554-56, Ffädrick mk 1552, Färich mk 1553. Lv 1556: 1½.

Utrechtin marttyyripiispa Fredrik ei esiinny keskiajan pohjoismaisissa pyhimyskalentereissa, joten nimi on tullut käyttöön hansakaupan välityksellä. Kokemäenkartanon läänissä se on aikana 1319-1571 etunimenä tunnetuissa lähteissä kolmasti, ja Färick on lisänimenä viisi kertaa (Ulvilan kaupunki ei ole mukana). Lv 1557 Frederich 1. Pm 1558 Fredericus, pm 1559 Friderichus, pm 1561 Fredericus, pm 1562 Fridericus. Lv 1558-59: 1½-½, 1561-62: 3½-1½. Pm 1564 Ffedericus, pm 1565 Friderick.

Lv 1564-65: 1-1.

SILVESTER mk 1557-65, 1569- , pm 1563, 1566-68, 1570. Äv 1557: 1, 1564: 1½. Muutoin kirjoitusmuoto on Siluester (Siluesther), mutta pm 1563 Siuerinus. Lv 1566-68: 3½-2-1, 1570: 0. Lm Vesti Jokiheldh Kangasalan rovkk 23.8.1554, Siluester Jokis Kangasalan rovkk 6.9.1560. Monikkala sijaitsi Iharinjoen rannalla (vesi virtasi silloin Pälkäne-vedestä Heposelkään), joten joki-sanana johdannainen on luonteva Monikkalan rinnakkaisnimenä. Jokioisten kylästä ei löydy Silvesteriä. Sak sk 7.11. 1554 Siluesth Monickalan sai sakon Lasse Kesolaisen (Pohjalahti talo II) aidan rikkomisesta.

SIPI MATINPOIKA mk 1566-68, äv 1566: 1½. Sig^{dt} Madzss. mk 1566-68. Sak sk 13.10.1559 saman talon Erkki t > Siffred ibm.

ERKKI SILVESTERINPOIKA mk -83, pm 1569, 1571- . Erich Silvester ss. pm 1569, 1571. Lv 1569: ½, 1571: ½. Sak sk 13.10.1559 Erich Westoi t > Siffred ibm (ks. yllä). Lk 30.3.1566 Erich Silvester ss Monickalan t > hustru Biridt ibm (talo ?). Sk 24.10.1568 talon III Sipi Heikinpoika t > Erich ibm. Kk 26.8.1571 Pohjalahden talon II Lasse Laurinpoika oli rikkonut Erich Silvester ss sons gerdzgord. Hv 1571 Monickala: Erich Silvester ss ku 5, hev 1, le 1, nk -, la -, oa 21:7, ny 3.

II

TUOMAS mk 1540-52, äv 1540: 3, 1541: 4, 1544: 2. Karja 1540: hev 1, le 4, nk 6, la 10, ny 10.25. Thomas Monikan mk 1546. Tomass Monikan mk 1552.

LAURI TUOMAANPOIKA mk 1553-83, pm 1558- . Äv 1553: 1½, 1562: 2. Lasse Thomass. mk 1554, 1559-60, 1569-70, pm 1561-62, 1564-65, Lasse Thomasson mk 1555-58, pm 1559, Lasse Tomasson (Tho., Tho.ss., Thommess., Thomassⁿ) mk 1553, 1561-64, 1571, lv 1557, pm 1558, 1563. Lv 1556-59: 0-1-1-½ / 1561-62: 2-½ / 1564-71 ka 1 13/16. Sak tk 12.2. 1555 Lasse Monickalan t & Vihtisten Mikko, sk 3.11.1557 Lasse ibm (Monickalan) huonot aidat ja sillat, sk 4.2.1565 Oleff Tulokas Monickalan (sama talo) t & Lass Thomasson ibm.

OLAVI NIILONPOIKA sak sk 4.2.1565 Oleff Tulokas Monickalan t & saman talon Lasse Tuomaanpoika, kk 22.10.1566 Oluff Nillsson Monickalan huonot aidat, sillat ja ojat. Hv 1571 Monickala: Oluff Nilsson ku 5, hev 1, le 3, nk 0-1-0-0, la 4, oa 56:7, ny 6.

III

MATTI mk 1540-52, äv 1540: 1, 1543: 2, 1544: 1½. Karja 1540: hev 1, le 4, nk 2, la 7, ny 7.875. Madz Pruka mk 1546, Madz Prucka mk 1552.

MAARIT sak kev 2.6.1551 Maritt Brukari t > Biritt Haroij ibm (lisänimen puolesta Biritt kuuluu Huntilan Harolaan, mutta ibm voi kuitenkin tarkoittaa sitä, että hän asui Monikkalassa). Kk 12.7.1554 Henrich Ickalajnen (Kaukola talo II) t > Marith Monickalan, sk 25.1.1557 Marith Brukari t & Siffred ibm (sama talo).

HEIKKI mk 1553-56, lv 1557, pm 1558-64. Äv 1553: 1½. Hendrich Velloij mk 1553, Hen. Velloij mk 1554, Hen. Vålloy mk 1555, Hen. Vålloij mk 1556, Hen. Vållo lv 1557, Hen. Willi pm 1558-59, 1564, Hindrick Villi pm 1561, Hen. Villi pm 1562-63. Lv 1556-57: 2-2, 1561-62: 4-1½, 1564: 1½.

SIPI HEIKINPOIKA mk 1557-83, pm 1565- . Äv 1557: 1½. Siffre (Siff-

red, Sig^d, Sig^{dt}) Hen.sson, Hendersson, Hen.ss., Hin.ss. mk 1557-62, 1564, 1566-71. Lv 1558-59: 0-1, 1565-71 ka 1 3/7. Sak sk 25.1.1557 Marith Brukari (sama talo) t & Siffred ibm, sk 3.11.1557 Sigfrid Monickalan huonot aidat ja sillat, kk 13.8.1557 Hen. Ickalainen (Kaukola talo II) t > Siffred Walli, kk 22.10.1566 Isonpennon Niilo Heikinpoika (talo IV) t > Sig^d Hen.sson Monickalan, sk 24.10.1568 Sig^d Hindersson Monickalan t > talon I Erkki. Hv 1571 Monickala: Sigfred Hendersson ku 5, hev 1, le -, nk -, la 2, oa 24:3, ny 2.25.

IV

HEIKKI mk 1540-52, äv 1540: 1½, 1541: 2, 1543: 1, 1544: 2. Karja 1540: hev 1, le 2, nk 2, la 5, ny 5.625. Hen. Ffäric mk 1546, Hen. Fär- rick mk 1552.

HEIKKI LAURINPOIKA mk 1553-61, pm 1558-64. Äv 1553: 2, 1557: 1½. Hen. (Hendrick) Iriaijnen, Iriainen, Irriain, Irriainen mk 1553-61. Hen. (Hindrich) Larss., Larsson, Larson lv 1557, pm 1558-59, 1561-64. Lv 1556-59: 2-2½-2½-1 / 1561-62: 1½-3 / 1564: 0. Sak Kangasalan rovkk 8.9.1551 Hen. Irijäinen oli pitänyt luonaan Heikki Antinpojan (kylä ?) vaimoa. Tämä tuomittiin menemään jälleen laillisen aviomiehensä luo.

OLAVI mk 1562-83, pm 1565- . Äv 1562: 1½. Oleff Monicka^{en} mk 1562, 1564, Oluff Monika:^{en} mk 1570, Oluff Monickainen mk 1569-70. Lv 1565-71 ka 2 1/16. Hv 1571 Monickala: Oleff Mognsson(?) ku 5, hev 1, le 2, nk 0-2-0-0, la 4, oa 41:7, ny 5.5.

taloihin sijoittamatta:

MIKKO sak tk 12.2.1555 Michil Monickalan vastuupakoilu.

VALPURI sak sk 13.10.1559 Raikun talon IV Klemetti t > Valbor Mo- nickalan.

PIRITTA sak lk 30.3.1566 talon I Erkki t > hustru Biridt ibm.

KAUKOLA Kaukoila mk 1540-42, 1562, 1564-71, pm 1558-59, 1563-64, 1566-71, Kaukoila mk 1543, Caukoila mk 1557-59, Kaukola lv 1557, pm 1561-62, Caukoila mk 1561, Kaukoijla pm 1565.

I

LAURI OLAVINPOIKA mk 1540-84, pm 1558- . Äv 1540: 2, 1553: 3, 1566: 2½, 1569: 2. Karja 1540: hev 2, le 5, nk 5, la 10, ny 12.75. Lasse Luckolan mk 1546, 1552. Lasse Kaukoij, Kaukoi, Kaukoij mk 1553-56, Lasse Olsson, Ollson, Olss, Oluffss. mk 1557-62, 1564, 1569-71, Lasse Lindu (?) lv 1557. Lv 1556-59: 6-6½-7-6 / 1561-62: 4-8 / 1564-71 ka 4 3/16.

Lm Lasse Kaukolan kevk 2.6.1551, Lasse Luckij sk 7.11.1554, Las- se Luckoilan kevk 4.6.1557, Lasse Kaucholan kk 1559 ja Lasse Kaukoilan (Kaukolan) lm Pirkkalan nimismiestalossa Tammerkoskella 15.7.1564 pi- detyillä etsikkokäräjillä Kangasalan edustajana, VA Ylä-Satakunta KOa 9 s. 137-139 ja KOa 73 f. 721v- .

Hv 1571 Kaukola: Lasse Olsson ku 10, hev 2, le 5, nk 0-2-3-0, la 10, oa 131:2, ny 12.75.

TUOMAS LAURINPOIKA mk 1585-99.

Sak kk 31.7.1568 Thomas Larsson Kaukoilan t > talon IV Simo Tuomaan- poika, kk 26.8.1571 Thomas Larsson Luchalan t > Rautalammen Erkin (ky- lä ?) vaimo.

II

PERTTU mk 1540-52, äv 1540: 1, 1543: 1½, 1544: 2. Karja 1540: hev -, le 2, nk -, la 5, ny 2.625. Talo III liitetty 1543.

HEIKKI mk 1553-64, pm 1558-64. Äv 1553: 1½. Hen. Kickalainnen mk 1553-55, Hen. Kikalainen mk 1556. Hen. Ikala^{en} mk 1557, 1562, 1564. Hen. (Hindrick) Ikalainen mk 1558-61. Lv 1556-59: 2-3-2½-1½ / 1561-62: 6½-0 / 1564: 2. Sak kk 12.7.1554 Henrich Ickalainnen t > Monikkalan Maarit (talo III), sk 7.11.1554 Hen. Ikalainen huonot aidat ja sillat, kk 13.8.1557 Hen. Ickalainen t > Siffred Walli (Monikkalan talo III).

PAAVO mk 1565-74, pm 1565- . Äv 1565: 1½, 1566: 2, 1569: 2½. Lv 1565-71 ka 2 3/7. Taloa ei ole hv 1571.

III

OLAVI mk 1540-42, äv 1540: 1, 1541: ½. Karja 1540: hev -, le 1, nk 1, la 7, ny 2.375. Liitetty taloon II.

IV

TUOMAS LAURINPOIKA mk 1540-52, äv 1540: 1, 1541: 1½. Karja 1540: hev 1, le 3, nk 2, la 7, ny 6.875. Lm Thomas Kaukolainen lk 8.2.1540, VA Topographica Kangasala. Sak Pälkäneen tk 1548 Muuramen Jaakko Antinpoika oli pistänyt (puukolla ?) läpi Thomas Larsson Kaukola'n käsivarren käräjätiellä. Asia on käsitelty Pälkäneen käräjillä, koska Muuramen kylä (nyk. Muuramen kunta) oli Pälkäneen hallintopitäjää.

SIMO TUOMANPOIKA mk 1553-1606, pm 1558- . Äv 1553: 1½. Simon (Sijmon) Thomass. mk 1557-60, 1564, 1569-70, Simon Tho. lv 1557, Sijmon (Simon) Tho.ss. mk 1561-62, Simon Thomessⁿ mk 1571. Lv 1556-59: 1½-2-3-1½ / 1561-62: 4-2½ / 1564-71 ka 1 3/4. Sak kk 1559 Hunttilan Olavi (talo II) t > Simon Kaukoijlan, kk 31.7.1568 talon I Tuomas Laurinpoika t > Simon Thomasson ibm. Hv 1571 Kaukola: Simon Thomasson ku 5, hev 1, le 2, nk 0-2-0-0, la 2, oa 51:7, ny 5.25.

Haapasaaren jakokunta

HAAPASAARI Hapasari mk 1540-44, 1546, 1553-55, 1557, lv 1557, mk 1561-62, 1564-70, pm 1558-59, 1561-64, 1566-70. Hapasarij pm 1565, mk ja pm 1571. Haapasari mk 1556, 1559-60, Haapasarij mk 1558, Pahasari mk 1552.

Kangasalan käräjillä 28.8.1669 esitettiin kaksi keskiaikaista tuomiota Haapasaaren rajasta Pälkäneen kyliä Saarioista, Kärkästä ja Keljoa vastaan. Aiempi oli Sääksmäen kihlakunnantuomarin Jöns Olavinpojan vuonna 1469 antama. Toinen, 4.8.1477 päivätty, oli ilmeisesti maakäräjillä laadittu, koska sen takana oli Ylä-Satakunnan tuomarin Klaus Kurjen ja Sääksmäen tuomarin Olavi Jönsinpojan lisäksi Hämeen linnan päällikkö Knut Posse. Tämän kirjeen yhteydessä selostetaan myös vahvistettu rajalinja, joka oli samalla Kokemäenkartanon läänin ja Hämeen linnaläänin rajana. Se alkoi Längelmävedeltä Lähtemesaari nimisestä paikasta ja meni Keljonkallion (Källiokallio) kautta Noksoisten järvenpään pohjoispuolella olevaan mäkeen. VA ns. Ikaalisten konseptituomiokirja 28.8.1669 f. 90. FMU IV 3403, 3706.

HEIKKI Kangasalan käräjillä 27.7.1474 oli lm Henric Hapasari, VA orig.p., FMU IV 3576.

NIILO Pälkäneen Mälkiälässä 13.10.1483 pidetyillä Satakunnan ja Hämeen yhteisillä maakäräjillä oli Kangasalan puolesta lautamiehenä mm. Nicki Hapansari (näin BFH I s. 60) eli Nils Hapasari (näin FMU V 3978,

molemmat lähteet ovat kopioita).

HANNU Kangasalan laamanninkäräjillä 3.2.1508 oli lm Hanns Hapare, RA De la Gardieska samlingen orig.(?)perg., FMU VI 5308.

I a + b Hoivala ja Knuutila

Ia (Hoivala) LAURI mk 1540-64, äv 1540: 3, 1541: 2 (talo halottu), 1544: 2½, 1553: 2. Karja 1540: hev 2, le 15, nk 15, la 15, ny 28.375. Lasse Hoij_a mk 1546, 1552-53, Lasse Hoiua mk 1554-58, Lasse Hoiffua mk 1559-62, 1564. Lv 1556:6, 1558-59: 8-5½.

Lm Lasse Hoyffwa lk 1.3.1530, VA orig.p., FMU VIII 6492; Lauris Hoi_a lk 8.2.1540, VA Topographica Kangasala, 1600-luvun kopio; Lars Hapasare tk 8.2.1540, VA Topographica Kangasala, k. Lass Hoij_a sk 9.10.1550, Lasse Hoijua tk 1551, kk 16.7.1551, Lasse Hoijua piispan tk 21.5.1555.

Kangasalan kesäkäräjillä 8.7.1559 Lasse Hoiva Hapasaari oli yksi niistä kuudesta katselmusmiehestä, jotka antoivat valatodistuksen Iso-niemen ja Heponiemen välisestä rajasta. VA Ylä-Satakunta KOa 68, Kangasalan tk 22- .1.1750, f. 88v-.

Sak Pälkäneen tk 19.3.1548 Lasse Mattss. Kelio (Haapasaaren naapurikylä Sahalahden puolelta) t > Lasse Hoi_a Hapasaren. Kangasalan sk 4.12.1553 Lasse Hoiua huonot aidat ja sillat.

TUOMAS LAURINPOIKA lv 1557, pm 1558- , mk 1565-84, Äv 1565: 2. Tho. Hoiua lv 1557, Tho. Hoij. pm 1558-59, Thomas (Tho.) Hoiffua pm 1561, mk 1565-68, Thomas Larss. mk 1569-71. Lv 1557: 6, 1561-62: 4-1½, 1564-71 ka 5 3/8. Hv 171 Hapasaari: Thommas Hoiwa ku 20, hev 2, le 8, nk 3-2-0-0, la 16, oa: 166: 2, ny 16.5.

Ib (Knuutila) KNUUT NIILONPOIKA mk 1541- , pm 1558-68. Äv 1541: 2. Knut (Knuth) Hoij_a mk 1546, 1552-53. Knuth (Knutth) Hoi_a mk 1554-58, 1562, Knuth (Knutth, Knut) Hoiff_a mk 1559-61, 1564, 1569-71. Knut (Knuth) Nilss. mk 1565, pm 1566, 1568, Knuth Nilsson pm 1567. Lv 1556-59: 8-7-7-8 / 1561-62: 3½ - 6 / 1564-68 ka 6 4/5. Hv 1571 Hapasaari: Knut Nilsson ku 25, hev 2, le 8, nk 0-4-0-2, la 18, oa 189:3, ny 17.25.

KNUUT OLAVINPOIKA pm 1569- . Knutt Ollsson pm 1569-71. Lv 1569-71: 3½-3½-5½.

II Huuna

HEIKKI mk 1540-52, äv 1540: 2½, 1541: 3, 1544: 3½. Karja 1540: hev 1, le 5, nk 6, la 8, ny 11. Hen. Huna mk 1546, 1552.

JUHO HEIKINPOIKA mk 1553-84, pm 1558- . Äv 1553: 3½, 1557: 3. Jöns (Jons) Hwna mk 1553, 1555-61, Jons Honia (?) mk 1554, Jons Huuna mk 1562, 1564, Jons Huna mk 1565-71, pm 1567-71. Lv 1556-59: 3-6-8-7 / 1561-62: 3½-6 / 1564-71 ka 5 5/16.

Lm Jönss Huna sk 9.10.1550, Jonss Huna kk 16.7.1551, Jöns Huna tk 9.2.1554, Jons Hapasaren tk 12.2.1555, kk 13.8.1557, tk 6.3.1559, Jons Hapasa^{ri} sk 12.1.1561, Jons Hen.ss. Hapasaren sk 11.12.1566 ja Jons Henss. Hapasaren kk 16.6.1567 eli 9 kertaa.

Sak Pälkäneen tk 10.1.1562 Töykänän Olavi Niilonpojan vaimo t > Jons Hen.ss. Hapasari. Kangasalan kk 16.6.1567 Jons Hen.sson Hapasaren tottelemattomuus käräjillä (oli samojen käräjien lm), sk 12.1.1570 talon V Martti Martinpoika t > Jons Hin.sson ibm.

Hv 1571 Hapasaari: Jons Hen:sson ku 15, hev 3, le 8, nk 2-0-2-4, la 13, oa 201:7, ny 19.625.

III Eskola

ESKO mk 1540-56, äv 1540: 1, 1541: 1½. Karja 1540: hev 1, le 2, nk 4, la 6, ny 6.75. Eskill Vähä mk 1553, 1556, Eskill Wähä mk 1554-55. Lv 1556: 2.

ESKO ESKONPOIKA mk 1557-65, 1569- . pm 1558- . Äv 1557: 1½. Eskill Eskilsson mk 1557, 1558, Eskel Eskelss. mk 1559-61, Eskill Eskillss. mk 1562, 1564, 1569-70, Eschill Eskillss. mk 1571. Lv EE 1558-59: 4-4. Lv Eskell (Eskil, Eskill) 1557: 3½, 1561-62: 1½-3, 1564-71: 4-2-3-8-3-2-1-2½. Hv 1571 Hapasaari: Eskel Eskelsson ku 10, hev 2, le 5, nk 3-1-0-0, la 6, oa 96:2, ny 11.75.

ESKO HEIKINPOIKA mk 1566-68, äv 1566: 1½. Eskell Hen.ss. mk 1566, Eskill Hen.ss. mk 1567-68. (Hen.ss. voi olla kirjurin virhe).

IV

MATTI mk 1540-56, äv 1540: 1½. Karja 1540: hev 1, le 4, nk 1, la 7, ny 7.375. Madz Koulu mk 1546, 1552. Lv 1556: 0.

YRJÖ sak sk 7.11.1554 Joren Koululan huonot aidat ja sillat, tk 29.3.1557 Joren Mer_a (Vatialan talo VII ?) t > Jören Koulu.

KNUUT MATINPOIKA mk 1557- , pm 1562, 1564- . Äv 1557: 1½. Knuth (Knutt) Koulu mk 1557-62, 1564, 1569, Knutt Skoulu mk 1570-71, Knut (Knuth) Madzss. mk 1565-68, pm 1565-69, Knut Madzsson pm 1570-71. Lv 1558-59: 2-1, 1561: 3, 1564-71 ka 2 3/8.

Sak tk 29.3.1557 Knuth Hapasaren t & Haapasaaren Sixtus (talo ?), kk 10.9.1558 Peder Hapasaren (talo VI) t > Knutt ibm, kk 22.9.1569 Knut Madzsson Hapasari huonot aidat ja sillat.

Hv 1571 Hapasaari: Knut Matzson ku 10, hev 1, le 6, nk 1-2-0-0, la 9, oa 102:4, ny 10.625.

NIILO KNUUTINPOIKA lv 1557, pm 1558-59, 1561, 1563. Nilis Knuthss. pm 1563. Lv 1557: 2, 1561: ½.

V Tiiva

MARTTI MATINPOIKA mk 1540- , pm 1558-64, 1567- . Äv 1540: 2, 1544: 2½, 1553: 2. Karja 1540: hev 1, le 4, nk 5, la 12, ny 10. Martin (Morten, Morthen, Morthin, Mårthen) Ti_a mk 1546, 1552, 1554-56, 1565-68, pm 1567-71. Morthen Tina mk 1553, Morthen Tijnas mk 1558, Morthen Tiuas mk 1557, Morthen Tijuas mk 1559-61, Morthen Teijuas mk 1564, Morthen Teiuas mk 1569-71. Lv 1556-59: 4-5-4-4 / 1561-62: 1½-2 / 1564: 3/ 1567-71 ka 2. Sak kk 20.8.1555 Peder Hapasaren (talo VI) t > Morthen ibm. Kk 8.7.1559 Hen. Bonde Hapasaren (talo ?) t > Morthen Thyniusson (lisänimellä Tiva ja miehen etunimellä Thynius voi olla joku yhteys). Hv 1571 Hapasaari: Mårthen Matzson ku 15, hev 2, le 7, nk 2-0-0-4, la 11, oa 169:3, ny 15.375.

MAARIT pm 1565 Maritt lv 1½.

KAARINA pm 1566 Karin lv 1.

MARTTI MARTINPOIKA sak sk 12.1.1570 Morthen Morthensson Hapasari t > talon II Juho Heikinpoika.

VI

PIETARI OLAVINPOIKA mk 1540- , pm 1558- . Äv 1540: 2, 1541: 2½, 1553: 3. Karja 1540: hev 1, le 5, nk 2, la 5, ny 8.625. Per Ianu mk 1552, Per (Peder) Olsson(n) mk 1553, 1555-56, 1561-62, Peder (Per) Olss.

(Ollss.) mk 1554, 1559-60, 1565, pm 1568-71, Per Olefs. mk 1557, Peder (Per) Ollson, Ollsson mk 1558, 1566-71, pm 1567, Per Oluffson mk 1564. Lv 1556-59: 2-5½-5-5 / 1561-62: 1½-6 / 1564-71 ka 4 5/16.

Eom 1552 Peder aff Haapasari yksi eräsija benempd Kallionmaia 20 peninkulman päässä kotoa. Siellä ei ollut asuttavaksi kelpaavaa paikkaa. VA 130^a f. 8v.

Ek 1553 Per Hapasaren 1 leiv. haukia, VA 130^a f. 22v, Ek 1554 Peder Haapasaren 1 leiv., VA 1972 f. 70v. Ek 1555 Peder Hapasaren 1 leiv., VA 1978 f. 68. Ek 1556 Per Hapasaren 1 leiv., VA 1998 f. 43v.

Kangasalan syyskäräjillä 29.12.1587 tunnustivat Per Hapasari, Mårten Atti (Jokioinen talo IV), Henrich Atti i Jokis (Jokioinen talo I) ja Henrich Låätolainen (Leipi talo II) myyneensä Kodwanen äwänen (p.o. Kedwänen äriärwm eli Kedvänän eräsija) Antti, Paavo ja Lasse Manniselle. Alueen rajoiksi ilmoitetaan seuraavat: Lapintaiwall (Keuruun kirkon luona), Kaunissari (Keurusselällä), Tuulisari (Keurusselällä), Pochianemen (Mannilan kylän eteläinen niemi), Halki salmen och till Sulkusalmenarenpä (Pohjoislahden Niittyahdella), til Elämäisen joensu och mitt igenom Elämmisenträsk (Elämäisenjärveä pitkin) till järfwen åminne (järveen laskevan joen suuhun) genom Ruokoisen (Ruokoisjärveä pitkin) till Heinäisen Turahasen (Ruokoisjärven saari Ruokoisturras), till Kalioträsket (nyt raja on kääntynyt luoteeseen Kalliolammelle), til Wäräfors (Tarhianjoen Vääräkoski (edellisestä edelleen luoteeseen Tarhian järven pohjoispuolelle), til Suojoenpolfwen (Suojoki laskee pohjoisesta Suojärveen, rajan suunta on edelleen luoteinen. Suojärven aikaisempi nimi on Kedvänänjärvi, ja sen mukaan tämä eräsija on kutsuttu.) Raja menee nyt länteen til Kyperäsuo (Lankkuan pohjoispuolella) ja sitten kääntyy etelään til Kiwijärwen Ratesalmen (Kivijärvi on Suolahden kylän keskusjärvi), til Kifwiuori (Kivijärven pohjoispäästä länteen), til Sarejärfwen sari mitt igenom Lifwesjärfw i neder åth widh Raijanåja til Loutin åminne (Löytynjoen suuhun, Löytynjoki laskee Keurusselän Kivilahteen), till Hietankallio till Waressaren (Keuruun kirkonkylän länsipuolella, rautatie menee nykyisin läpi). VA Ylä-Satakunta KOa 69 f. 19v-20v, Ruoveden ja Keuruun talvikäräjät 1751.

Vuonna 1587 kuvattu raja sulkee sisäänsä koko Suolahden jakokunnan, ja näiden rajojen sisällä oli siis Haapasaaren Pietarin eräsija. Selvästikin kyse on 1552 mainitusta Kalliomajasta, ja se voidaan kaikesti sijoittaa Tarhian itärannalle. Sen yhtenä rajana on ollut Kalliolampi ja se lienee ulottunut Ruokosjärveen asti ja toisaalta Vääräkoskelle.

Lm Per Hapasaren tk

1551, Peder Hapasaren kk 16.7.1551, Pedher Hapasaren sk 4.12.1553, tk 9.2.1554, kevk 27.4.1554, Peder Hapasaren sk 7.11.1554, Peder Haapasaren tk 12.2.1555, Pedher Hapasaren kk 26.8.1555, Peder Haapasaaren kk 26.8.1556, Per Hapasaren tk 29.3.1557, kevk 4.6.1557, kk 1559, tk 24.3.1561, sk 17.12.1563, tk 21.3.1564, kk 26.9.1564, sk 4.2.1565 ja lk 27.2.1565 eli 18 kertaa.

Sak tk 1551 Per Hapasaren oli siinä katselmuskunnassa, jonka kaikki jäsenet saivat kolmen markan sakon erimielisyydestä käytäessä Tiihalan ja Leivin välistä rajaa. Kk 20.8.1555 Peder Hapasaren t > talon V Martti, sk 25.1.1557 Peder Hapasaren oli tehnyt huorin Vihasjärven Kirstin (talo ?) kanssa. Annettiin mahdollisuus sopia sakon alentamisesta hänen köyhyytensä vuoksi. Maksoi kruunun kolmanneksesta vain 5 markkaa. Kevk 1557 Per Hapasaren ei ollut maksanut apuveroa. Sk 3.11.1557 Per Hapasaren huonot aidat ja sillat. Kk 10.9.1558 Peder Hapasaren t > Knutt ibm (talo ?). Kk 22.10.1566 Per Ollsson Hapasaren t > Anders Kiffuäri Tursoilan (Leipi talo IV, muuttanut Tursolaan ?). Sk 24.10.1568 Per Ollsson Hapasari huonot aidat ja sillat. Kk 26.8.1571 Per Olsson Hapasari sakko vahingonteosta > talon VII Matti Heikinpoika.

Hv 1571 Hapasaari: Per Olsson ku 15, hev 2, le 8, nk 2-2-0-0, la 10, oa 157:7, ny 15.25.

PIETARI LAURINPOIKA mk 1540-43, äv 1540: 1½, 1541: 2½. Karja 1540: hev 2, le 5, nk 5, la 11, ny 12.875. Peder La^{ri}ss. mk 1540, Peder Larss. mk 1541-42, Per mk 1543.

KAARINA mk 1544, 1546, äv 1544: 2½. Kadrin mk 1546, Kadrin Janu mk 1546.

MATTI PIETARINPOIKA mk 1552 Madz Persson, äv 2½.

LAURI mk 1553-56, äv 1553: 2½. Lasse Ianu mk 1553-56. Lv 1556: 7.

MATTI HEIKINPOIKA mk 1557-72, pm 1558- . Äv 1553: 3. Madz Ianu mk 1557-62, 1564-71, pm 1567-68. Lv 1557-59: 2-0-8 / 1561-62: 1¼-4 / 1564-71 ka 4 13/16. Sak sk 17.12.1563 Madz Ianulan huonot aidat ja sillat, kk 26.8.1571 talon VI Pietari Olavinpoika sakko vahingonteosta > Madz Hendersson ibm. Taloa ei ole hv 1571.

taloihin sijoittamatta:

MATLEEN kk 20.8.1555 Madlin Hapasaren t > Thomas

TUOMAS JUHONPOIKA Jonsson ibm.

SIXTUS tk 29.3.1557 Sixtus Hapasaren t & talon IV Knuut.

HEIKKI kk 8.7.1559 Hen. Bonde Hapasaren t > Morthen Thyniusson (talo V ?). Ks. Vähäpento talo III.

Kivisalmen jakokunta
(yhteinen takamaa Vähäpennon kanssa)

KIVISALMI Ki_isalmi mk 1540-42, 1546, 1552-59, 1564-70, pm 1563-67, 1569-70, Kiffuisalmi mk 1543, 1561-62, pm 1558-62. Kijuisalmi mk 1544, Ki.salmi pm 1568, Kiuuisalmij mk 1571, Kiuuisalmiby pm 1571.

Kangasalan käräjillä 1620-luvulla oli esillä kysymys Kaiwosaari nimisen saaren omistuksesta. Kivisalmen kylän taholta esitettiin silloin Klaus Kurjen vuonna 1448 antama tuomio, jonka mukaan saari oli kuulunut Kivisalmen kylälle. Käräjillä kuitenkin kerrottiin, että kylä oli menettänyt sen 1568. Edelleen kävi selville, että Kangasalan kirkkoherra Olavi, joka omisti tilan Monikkalan kylässä, oli ostanut Kaiweniittu strax ved Kivisalmi by sekä Lahdenpohjan niityn. Molemmat olivat siirtyneet jo aiemmin myötäjäisinä Haapasaaren ja Neulaniemen kylille. VA Ylä-Satakunta KOa 1 (1623-27) f. 125v.

Vuosiluku 1448 on väärin, sillä Klaus Kurki toimi Ylä-Satakunnan tuomarina 1463-77. Kirkkoherra Olavi Olavinpoika omisti koko Monikkalan 1584-1604.

I

PIETARI mk 1540-52, äv 1540: 2, 1541: 2½. Karja 1540: hev 1, le 5, nk 5, la 9, ny 10.625.

MARKKU PIETARINPOIKA mk 1553- , pm 1558- . Äv 1553: 1½. Marcus (Marchus) Persson mk 1553-54, 1561, 1571, Marcus Pederess. mk 1555-56, Marcus (Marchus) Perss. mk 1557, 1559-60, 1562, 1566-70, Marcus Person mk 1564. Lv 1556-59: 3-4-4½-4 / 1561-62: 1-4 / 1564-71 ka 2 5/8. Sak kk 22.10.1566 Marchus Ki_isalmen laiminlyönyt kyytivuoron, sk 24.10.1568 Isonpennon Niilo Kiiveri (talo IV) t > Marcus Kiuisalmen, kk 22.9.1569 Marcus Persson ibm (Kiuisalmi) vastuupakoilu. Hv 1571 Kiffuisalmi: Marcus Persson ku 10, hev 2, le 4, nk 2-2-0-0, la 6, oa 87:4, ny 10.75.

II

ANTTI mk 1540-64, pm 1558-64. Äv 1540: 2, 1541: 2½, 1553: 3. Karja 1540: hev 2, le 8, nk 5, la 9, ny 15.625. An. Iacolan mk 1546, Anders Iacolan mk 1552. Lv 1556-59: 7-8½-8½-10 / 1561-62: 3½-5 / 1564: 7. Ek 1553 Anders Kiffuisalmen 1 leiv. haukia, VA 130^a f. 22v. Lm Anders Kiuisalmen kevk 27.4.1554.

ESKO ANTINPOIKA mk 1565- , pm 1565- . Äv 1565: 1½. Eskill Anderss. mk 1566, 1569, pm 1565, Eskill An.sson mk 1567-68, Eskill An. ss. mk 1570, Eschill An.ssⁿ mk 1571. Lv 1565-71 ka 2 11/14. Sak tk 1551 Nisius Pennon (Isopento talo IIb) t > Eskill Kiuisalmen, kk 8.7. 1559 Eskill Andersson Kiuisalmen t > Urbanus Pennost (Vähäpento talo I), kk 22.9.1569 Eskill Andersson Kiuisalmi vastuupakoilu. Hv 1571 Kiffuisalmi: Eschil Andersson ku 5, hev 2, le 5, nk 0-2-2-0, la 6, oa 95:5, ny 11.75.

III

ERKKI PIETARINPOIKA mk 1540- , pm 1558- . Äv 1540: 2, 1553: 2½, 1562: 3½, 1564: 3 1/3, 1565: 2½, 1571: 3½. Karja 1540: hev 2, le 4, nk 2, la 7, ny 9.875. Erich (Erick) Perss. mk 1557, 1559-62, 1564, 1566-67, 1569, pm 1567-71. Erich (Erick) Persson mk 1558, 1561, 1568, 1570-71. Erich Person mk 1569. Lv 1556-59: 0-4½-4½-5 / 1561-62: 3-5 / 1564-71 ka 4 9/16.

Vuonna 1559 Erich Kiuinemi (?) myi voudille yhden ahmannahan 13 äyrin hinnasta, VA 2092 f. 3v.

Lm Erick Kiuisalmen tk 29.3.1557, Erich Kiffuisalmen kevk 26.4. 1558, Erich Perss. Kiuisalmen kk 31.7.1568, tk 19.3.1569. Sak kk 22.9.1569 Erich Persson Kiuisalmi vastuupakoilu. Hv 1571 Kiffuisalmi: Erich Persson ku 15, hev 2, le 8, nk 0-2-4-0, la 9, oa 163:1, ny 16.125.

IV

MATTI MARKUNPOIKA mk 1553-56, äv 1553: 1. Madz Marcusson mk 1553, Madz Marcuss. mk 1554-56. Lv 1556: 3.

MATTI PIETARINPOIKA mk 1557-64, pm 1558-64. Äv 1557: 1. Madttz Perss. mk 1557, Matz Perss. mk 1559-60, Madz Persson mk 1558, 1561-62, Madz Person mk 1564. Lv 1557-59: 3-4-3½ / 1561-62: 2-3 / 1564: 4.

PERTTU MATINPOIKA mk 1565- , pm 1565- . Äv 1565: 1. Bertill (Berttill) Madzss. mk 1566-71. Bertill Ionss. (?) pm 1569. Lv 1565-71 ka 2 5/7. Sak kk 22.9.1569 Bertill Madzsson ibm (Kiuisalmi) vastuupakoilu. Hv 1571 Kiffuisalmi: Bertil Matzson ku 5, hev 2, le 4, nk 2-1-0-0, la 5, oa 79:3, ny 10.125.

V

PIETARI ANTINPOIKA mk 1566- , pm 1565- . Äv 1566: 1½. Per Anderss. mk 1566, 1569, pm 1565-66, 1570-71, Per (Peder) An.sson mk 1567, pm 1567-68. Per Andersson mk 1568, 1571, Per An.ss. mk 1570, pm 1569. Lv 1565-71 ka 2 11/14.

Vuonna 1559 Per Kiuisalmi myi voudille 38 oravannahkaa 10 äyrin hintaan. VA 2092 f. 3. Sak sk 25.1.1557 Hen. Hoi_a (Pitkäjärvi talo VII) t > Per Anttilan (Pietari oli kaiketi talon II Antin poika). Kk 22.9.1569 Per Andersson ibm (Kiuisalmi) vastuupakoilu. Hv 1571 Kiffuisalmi: Per Andersson ku 10, hev 2, le 3, nk 2-2-2-0, la 5, oa 87:4, ny 10.625.

RAUTION ulkopalsta sijaitsee Kivisalmen ja Vähänpennon välissä Längelmäveden rannalla. Se ilmestyy maakirjaan 1541 Kangasalan hallintopitäjän Heponiemen neljännekseen. Siinä ilmoitetaan, että seuraavat talolliset asuivat Hämeen linnaläänissä, mutta heillä oli veronalaista maata Kokemäenkartanon läänissä: Rauttiaby (otsake), ja sen alla Clemet Hapanemen $\frac{1}{2}$ äyriä, Morten $1\frac{1}{2}$, Madz $\frac{1}{2}$, Ol. $\frac{1}{2}$, Michel 1 ja Hen. $\frac{1}{2}$ äyriä. Klemetti = Sahalahden Haapaniemen Klemetti Juhonpoika sekä Martti, Matti, Olavi ja Mikko samaan aikaan Sahalahden Raution verota-lollisia. Heikkiä ei voi tunnistaa. Samat tiedot ovat myös mk 1542-43. Mutta mk:ssa 1544 niiden tilalla on Ruokolan neljänneksessä Mic¹ Rautia $3\frac{1}{2}$ äyriä. 1541-43 oli yhteinen äv $4\frac{1}{2}$, ilmeisesti Klemetin ja Heikin osuus on pudotettu pois, ja raitiolaisten osuus on Mikon nimissä. Vuonna 1546 hänet on sijoitettu Tiihalan neljännekseen viimeiseksi kuoreveteläisten perään. Vuonna 1553 äv aleni kolmeksi, ja 1557 Mikon tilalle tulee Simo Mikonpoika. Vuonna 1566 Simo siirrettiin Riun neljännekseen, ja samalla huomautetaan, että hän ei ole manttaaliluvussa, sillä hän tekee manttaaliveron (eli taloluvun mukaisen) Hämeen läänin. Äv oli edelleen 3. Tilanne oli 1571 sama. Raution kylässä maksoivat äyriveroa Hämeen läänin 1539-50 Mikko Niilonpoika ja 1551-85 Simo Mikonpoika. Todennäköisesti kyse on samoista miehistä myös Kangasalan puolella. Siellä oleva äv ei merkitse asuttua taloa, vaan vain yhden Raution kylän talon velvollisuutta maksaa Satakunnan puolella olevista maista. Äv 3 on kuitenkin siksi korkea, että tuskin tuo Raution ulkopalsta on arvioitu yksin niin tuottoisaksi. Mukana on ehkä myös raitiolaisten erämaita Kuoreveden suunnalla.

Vähänpennon jakokunta

VÄHÄPENTO Pennoby mk 1540-42, Pennokyla mk 1543, Penno mk 1544, 1546, 1552, Vähäpando mk 1553, 1557-58, Vehependo mk 1554-55, Vehäpendo mk 1556, 1562, 1564, pm 1564, Vähäpendo mk 1559-61, 1567-68, lv 1557, pm 1558-59, 1561-62, 1566-71, Vähäpendå mk 1565-66, 1569, pm 1563, Vähependo mk 1570-71, Vehependå pm 1565.

I

URBANUS JUHONPOIKA mk 1540- , pm 1558- . Äv 1540: $\frac{1}{2}$, 1541: $1\frac{1}{2}$, 1544: 1, 1559: $1\frac{1}{2}$, 1561: 1. Karja 1540: hev 0, le 2, nk 0, la 6, ny 2.75. Lv 1556-59: 0-2-0- $1\frac{1}{2}$, 1561-62: $3\frac{1}{2}$ -1, 1564-71: 1-0-0-1-0-0-0-0, ka $\frac{1}{4}$. Sak sk 4.12.1553 talon III Sipi t > Wrbanus ibm, Urbanus Pennost huonot aidat ja sillat, sk 25.1.1557 Urbanus Pennon laiminlyönyt kytivuuron, kk 13.8.1557 talon IVa Matti t > Urbanus ibm, kk 1559 Kivisalmen talon II Esko Antinpoika t > Urbanus Pennost, kk 31.7.1568 Urbanus Ionsson Vähänpennon huonot aidat ja sillat (VA 2213 f. 19v). Hv 1571 Vehependo: Vrbanus ku 5, hev 1, le 0, nk 0, la 0, oa 14:3, ny 2.

II

MATTI mk 1540-56, äv 1540: 1, 1541: $1\frac{1}{2}$. Karja 1540: hev 1, le 3, nk 4, la 8, ny 8. Madz Pennj mk 1546, 1552, Madz Pennigen mk 1553, Madz Pen.s. mk 1554, Madz Penning mk 1555, Madz Pennigh mk 1556. Sak sk 9.10.1550 Madz Pennon huonot aidat. Pm 1558-64. Lv 1556-57: 4- $6\frac{1}{2}$, 1561-62: $4\frac{1}{2}$ - $5\frac{1}{2}$, 1564:4.

MARKKU MATINPOIKA mk 1557-64, äv 1557: 2. Marcus Mattzss. mk 1557, Marcus Madzss. mk 1558-62, Marcus Madzson mk 1564. Lv 1558-59: 8-5.

SIMO JUHONPOIKA mk 1565- , pm 1565- . Äv 1565: 2. Simon Miemoi mk 1569-70, Simon Miemoiij mk 1571, Simon Perss. (?) pm 1571. Lv 1565-71: 4-5-4-4-4-4-2, ka 3 $\frac{6}{7}$. Hv 1571 Vehependo: Simon Jonsson ku 10, hev 1, le 5, nk 0-2-2-0, la 12, oa 106:2, ny 10.5.

III

ERKKI mk 1540-52, äv 1540: 1½. Karja 1540: hev 1, le 3, nk 3, la 6, ny 7.25.

SIPI HEIKINPOIKA mk 1553-64, pm 1558-64. Äv 1553: 1½, 1557: 2. Siffredh Hin.ss. mk 1553, Sigfredh Henrichss. mk 1554, Sigfredh Hen. mk 1555, Siffredh Hen.ss. mk 1556. Siffredh (Sig.) Pennon mk 1557, 1559-61, Sig^{dt} Pennoi mk 1562, 1564. Lv 1556-59: 4-5-6-6 / 1561-62: 3-6 / 1564: 3. Sak sk 4.12.1553 Sigfred Pennon t > talon I Urbanus. Kk 1559 Vehkapuntarin Markku (talo I) oli tehnyt vahinkoa po Siffred Pennost fiskerii.

HEIKKI HEIKINPOIKA mk 1565- , pm 1565- . Äv 1565: 2, 1566: 1½. Hen. (Hendrick, Hin) Bondi mk 1567-69, Hin. Bondhe mk 1570-71, Hinrich (Hin.) Hin.ss. pm 1567-69, Hinder Hinderss. pm 1570-71. Lv 1565-71: 1½-2-1½-2-3-1-1, ka 1 5/7. Sak kk 8.7.1559 Hen. Bonde Hapasaren t > Morthen Thyniusson (Heikki on muuttanut Haapasaaresta ?), sk 10.1.1571 Hen. Persson (?) ibm (Wehäbendo) huonot aidat, sillat, tiet ja ojat. Hv 1571 Vehependo: Hen. Hen. ku 5, hev 1, le 3, nk 0-0-1-0, la 5, oa 55:5, ny 6.125.

IV

AMBROSIUS mk 1540-52, äv 1540: 2, 1541: 2½. Karja 1540: hev 2, le 9, nk 5, la 11, ny 16.875. Brusius mk 1540, Ambrosius mk 1541-43, 1546, 1552, Brosius mk 1544.

MATTI AMBROSIUKSENPOIKA mk 1553-70, pm 1558- . Äv 1553: 1½, 1566: 2. Madz (Mattz, Matz) Brusiusss. mk 1553-62, 1564, 1566-70, pm 1563. Matz Ambrosii pm 1559, Madz Ambrusiusss. pm 1561-62, Madz Ambrosiusss. pm 1564, Madz Nillss. (?) pm 1569. Lv 1556-59: 6-6½-6½-6 / 1561-62: 4½-3 / 1564-71: 2 7/16. Sak kevk 1557 Madz Pennon t > Morthens hustru ibm (talo V), kk 13.8.1557 Madz Pennon t > Urbanus ibm (talo I), tk 16.3.1560 Madz Pennost laiminlyönyt kyytivuoron. Hv 1571 Vehependo: Matz Ambrosiusson ku 3, hev 1, le 3, nk 0-0-0-0, la 4, oa 48:5, ny 5.5.

PIETARI MIKONPOIKA mk 1571 Per Michellss. äv 2.

IVb

SIMO mk 1553-56, äv 1553: 1. Lv 1556: 0. Sak sk 9.10.1551 Oleff Sonason Penno (Isopento talo I) t > Sijmon ibm.

V

MARTTA mk 1540 Marta äv 2, karja hev 1, le 5, nk 3, la 6, ny 9.25.

MARTTI mk 1541-43 Morten äv 2½. Sak kevk 1557 Madz Pennon (talo IV) t > Morthens hustru ibm.

MARKKU PIETARINPOIKA mk 1544- , pm 1558- . Äv 1544: 2½. Marcus (Marchus) Persson mk 1553, 1567, Marcus Person mk 1555, 1558, 1564, Marcus (Marchus) Perss. mk 1556-57, 1559-62, 1566, 1568-71, pm 1567-71. Lv 1556-59: 5-7½-6½-7 / 1561-62: 3-5½ / 1564-71 ka 4 13/16. Lm Marcus Pennon tk 6.3.1559. Hv 1571 Vehependo: Marcus Persson ku 15, hev 2, le 7, nk 0-0-4-3, la 13, oa 166:7, ny 16.125.

taloihin sijoittamatta:

PAAVO JUHONPOIKA sak kk 16.6.1567 Päll Jonsson Vähäpendo huonot aidat

ja sillat.

KLEMETTI sak sk 10.1.1571 Clemet Wehäbendo &
 SIPI OLAVINPOIKA Sig^d Ollsson ibm huonot aidat, sillat, tiet ja
 ojat.

Oriveden pitäjä eli kappelikunta

Oriuesij sochn lv 1557, Ori_esi sochn pm 1558-59, 1561-62, 1565
 Oriuesi sockn pm 1563, Orivesi Cappelgielhd pm 1566-69, Oriuesij
 cappelgielhd pm 1570-71.

Heponiemen neljännes jatkuu.

Eräjärvi (jokainen kylä oma jakokuntansa)

KEMPURLA eli **HIETALAHTI** Kempurla mk 1540-42, Kemporla mk 1543,
 luettu Vihasjärveen mk 1544-56. Hietalax mk 1557-58, 1561-62, 1564-70,
 pm 1563-71, lv 1557. Hijetalax mk 1559-60, Hietalaxi pm 1558-62, Hita-
 lax mk 1571.

I

LAURI ERKINPOIKA mk 1540-43, äv 1540: 2, 1543: 1½. Karja 1540: hev 1,
 le 4, nk 4, la 10, ny 9.25. Lau. Ericss. mk 1541-42.

SIPI mk 1544-52, äv 1544: 2. Sig^d Kempurlan mk 1546, Siffred Kempu-
 lan.

LAURI ERKINPOIKA mk 1553- , pm 1558- . Äv 1553: 2, 1557: 1½. Lasse
 Hetaladhen mk 1553, Lasse Hietaladhen mk 1554-56. Lass (Lasse,
 Lars) Erichss. mk 1557-60, 1569-70, pm 1558-59, 1563-64, 1567, 1569-
 71. Lass (Lasse) Erss. lv 1557, pm 1565-66. Lasse Ersson mk 1561, pm
 1561-62. Lasse Erichsson mk 1562, 1571, pm 1568. Lasse Erichson mk
 1564. Lv 1556-59: 2-4-3-3 / 1561-62 : 1½-? / 1564-71 ka 2 7/16. Hv
 1571 Hietalax: Lars Ericksson ku 10, hev 1, le 5, nk 1-1-1-1, la 5, oa
 91:2, ny 9.625.

II

LAURI OLAVINPOIKA mk 1540-56, lv 1557, pm 1558-64. Äv 1540: 1½. Karja
 1540: hev 1, le 3, nk 4, la 9, ny 8.125. Lau. Olss. mk 1541-42, Lasse
 Hongoi mk 1553-55, Lasse Hongoi mk 1556. Lv 1556-57: 2-2½, 1561-62:
 3-6, 1564: 2.

TUOMAS LAURINPOIKA mk 1557- , pm 1565- . Äv 1557: 1½. Thomas
 (Tho.) Hongoi mk 1557, 1561-62, 1564, 1566-70, Thomas Hongoi mk 1558-
 60, 1571. Thomas Larss. pm 1565-67, 1570-71, Thomas Larsson pm 1568-
 69. Lv 1558-59: 2½-3 / 1565-71 ka 1 3/4. Hv 1571 Hietalax: Thomas
 Larsson ku 5, hev 1, le 3, nk 1-1-1-0, la 6, oa 60:1, ny 7.25.

III

TUOMAS LAURINPOIKA mk 1540- , pm 1558- . Äv 1540: 1. Karja
 1540: hev 1, le 4, nk 4, la 9, ny 9.125. Thomas (Tomass, Tho.) Iullinen
 1546, 1552, 1557-62, 1564-66, 1568-71, Thomas Iulli mk 1553-56, Thomas
 Iyllinen mk 1567. Thomas Lalli pm 1558-62. Thomas Larss. pm
 1565. Lv 1556-59: 6-6-4½-5 / 1561-62: 1-? / 1564-71 ka 3. Hv 1571
 Hietalax: Thomas Larsson Jullinen ku 20, hev 2, le 8, nk 4-2-2-2, la
 10, oa 170:- , ny 18.25.

taloihin sijoittamatta:

MARKKU sak Oriveden rovkär 24.8.1554 Marcus Hongoi oli tehnyt töitä pyhäpäivänä.

SIPI sak sk 12.1.1561 Tervaniemen Martti (talo ?) t > Siffred Jullinen (voi olla myös Isoniemestä).

VIHASJÄRVI V(W)ihasierffui(j) mk 1540, 1554-57, 1559-62, 1564-66, 1569-70, pm 1558-64, 1566, V(W)ihasierui mk 1544, 1546, 1552-53, lv 1557, Vihaiesierffui mk 1541, Vihaijerffui mk 1542, V(W)ihaisierffui mk 1543, 1567-68, pm 1567-71, Vihasijerffui mk 1558, Vihaisiierffuij pm 1565, Wihaisierffuij mk 1571.

I a + b + c

ERKKI 1540-43, äv 1540: 3, 1541: 3½. Karja 1540: hev 2, le 8, nk 9, la 11, ny 17.875.

LAURI 1544-52, äv 1544: 4½.

Ia

ERKKI JUHONPOIKA mk 1553- , pm 1558- . Äv 1553: 2, 1564: 2½, 1565: 2, 1566: 2½. Erich iacobss.(?) mk 1567, Erich ionss. mk 1569-70, Erich Jönssⁿ mk 1571, Erich ionss. pm 1565-71. Lv 1556-59: 6-5½-7-8 / 1561-62: 4-6 / 1564-71 ka 6 1/8. Ek 1553 Erich Iönsson ibm (Vihasierffuen) 1 leiv., VA 130^a f. 22v.

Lm Erick Vihasieruen sk 9.10.1550, Eric Vihasierffuen sk 7.11.1554, Erich Vihasierffuen kk 26.8.1556, kk 10.9.1558.

Sak tk 1551 Erich Vihasieruen oli sen katselmuskunnan jäsen, jonka piti vanna Tiihalan ja Leivin rajan oikea kulku, mutta jäsenten erimielisyyden vuoksi siitä ei tullut mitään, ja kukin sai 3 markan sakon.

Hv 1571 Vihasierui: Erick Jonsson ku 30, hev 2, le 10, nk 3-2-5-0, la 10, oa 193:6, ny 20.25.

Ib

LAURI JUHONPOIKA mk 1553-56, äv 1553: 1½. Ek 1553 Lasse Ionsson 1 leiv. haukia, VA 130^a f. 22v. Mk 1556: Lasse, Bertil (talo III) haffuer hans jord.

Ic

JAAKKO LAURINPOIKA 1553-54, 1557- , pm 1558- . Äv 1553: 1½, 1557: 2. Jacop Larsson mk 1557, Jacob (Jacop) Larsson mk 1558, 1561-62, Jacop (Jacob) Larss. mk 1559-60, 1569-70, pm 1565-66, 1568-71, Jacopp Larson mk 1564, Jacob Larssⁿ mk 1571. Lv 1557-59: 5-6-5½ / 1561-62: 3-5½ / 1564-71 ka 5 5/16. Hv 1571 Vihasierui: Jacob Larsson ku 30, hev 2, le 10, nk 4-2-2-0, la 8, oa 167:4, ny 19.

II a + b

MATTI HEIKINPOIKA mk 1540-64, pm 1558-64. Äv 1540: 1½, 1541: 2, 1544: 4½ (talo III liitetty), 1553: 3 (talo III erotettu). Karja 1540: hev 1, le 2, nk 3, la 5, ny 6.125. Madz (Mattz, Matz) Hen.ss. mk 1540, 1557, 1559, Madz Jeruenpä mk 1555, Madz Hendersonn mk 1558, Madz Hen.sson mk 1561-62, Madz Hen.son mk 1564. Lv 1556-59: 1-1½-0-2½ / 1561-62: 3½-4 / 1564: 5½. Ek 1553 Matz Vihasierffuen 1 leiv. haukia, VA 130^a f. 22v.

IIa

HEIKKI MATINPOIKA mk 1565- , pm 1565- . Äv 1565: 1½. Hen. (Hin., Hinrich) Madzss. pm 1565-66, 1568-71, mk 1569-71. Lv 1565-71: 1½-1½-1-2-7-2-2, ka 2 3/7. Hv 1571 Vihaisierui: Hen. Madzsson ku 5, hev 1, le 4, nk 1-0-0-0, la 5, oa 57:7, ny 7.125.

IIb

TUOMAS MATINPOIKA mk 1565- , pm 1565- . Äv 1565: 1½. Thomas Madzss. mk 1569-71, pm 1565. Lv 1565-71: 2-1½-1-2-6-2-7, ka 3 1/14. Hv 1571 Vihasierui: Thomas Madzsson ku 7, hev 1, le 3, nk 1-2-0-0, la 3, oa 54:3, ny 6.875.

III

MATTI mk 1540-43, äv 1540: ½, 1541: 1. Karja 1540: hev -, le 1, nk 2, la 4, ny 2.5. Talo II maksoi veron 1544-52.

PERTTU ERKINPOIKA mk 1553- , pm 1553- . Äv 1553: 1½, 1557: 2½. Bertill Erss. pm 1565, Bertill Ersson mk 1569-70, Berttill Erichss. mk 1571. Lv 1556-59: 2-1½-2-2½ / 1561-62: 4-2½ / 1564-71 ka 2¼. Sak kk 22.10.1566 Bertil Vihasierffuen laiminlyönyt kyytivuoron. Hv 1571 Vihasierui: Bertil Ericksson ku 7, hev 1, le 3, nk 1-2-0-0, la 7, oa 66:3, ny 7.375.

taloihin sijoittamatta:

KIRSTI sak sk 25.1.1557 Kristin Vihasierffuen teki huorin Haapasaaren Pietarin (talo VI) kanssa. Pietaria sakotettiin, Kirsti sai rangais-
tuksen jollakin muulla tavalla (raipat ?).

JÄRVENPÄÄ eli **ERÄJÄRVI** oli maakirjoissa Vähääpentoa 1540-43, Uherlaa 1544, Vihasarveä 1553-56 ja Kauppilaa lv 1557. Jeruenpä mk 1546, 1552, 1557-60, Järffuenpä mk 1561, 1567-70, Jerffuenpä mk 1562, 1564-66, 1571, Eräierffui pm 1558-59, 1560-64, 1567-71, Ereierff_ij pm 1565, Ereierffuij pm 1566.

Ia

PIETARI mk 1540-52, äv 1540: 3, 1544: 3½. Karja 1540: hev 2, le 7, nk 8, la 14, ny 16.75, Peder Ierffuenpeä mk 1541, Peder Ierffuenpää mk 1542, Per I^{er}uenpän mk 1544, Per Kempura mk 1546, Per Kempura mk 1552.

SIPI PIETARINPOIKA mk 1553- , pm 1558- . Äv 1553: 3½, 1557: 3, 1564: 1½ (talo halottu). Siffredh (Sigfred, Siffred) Jerffuenpä, Jeruenpä mk 1553-56. Simon (?) Kempura lv 1557, Sigfredh Kempu^r pm 1558, Siffred Kempuri pm 1559, Sig^d Kempuri pm 1561-62, Sig^d Perss. pm 1565, Sig^d Persson mk 1567. Lv 1556-59: 12-12½-11-10 / 1561-62: 1½-1 / 1564-71 ka 5 1/16.

Lm Sigfrid Iär_enpän kk 26.8.1556, Siffred Ieruenpä sk 13.10.1559, Sig^{dt} Perss. Ierffuenpän lk 3.3.1567.

Sak tk 1551 Söffryn Ieruenpän oli sen katselmuskunnan jäsen, joka oli tutkittuaan Tiihalan ja Leipin rajaa siitä erimielinen, ja kullekin jäsenelle tuli 3 markan sakko.

Hv 1571 Jerffuenpä: Sigfred Persson ku 20, hev 2, le 8, nk 4-3-0-0, la 8, oa 135:6, ny 16.5.

Ib

OLAVI PIETARINPOIKA mk 1564- , pm 1562- . Äv 1564: 1½. Oluff Persson mk 1567, Oluff Perss. pm 1565. Lv 1562: 0, 1564-71: 3-5-2-5-6-

4½-4½-5, ka 4 3/8. Lm Oleff Ierffuenpen sk 25.1.1557. Hv 1571 Jerffu-
enpä: Oluff Persson ku 14, hev 2, le 6, nk 4-4-2-0, la 7, oa 125:4, ny
15.875.

Järvenpään rajasta Vehkapuntaria vastaan ks. Vehkapuntari.

UIHERLA Uiheriala mk 1540, Uihirela mk 1541, Vihirielä mk 1542, Ve-
hiiriele mk 1543, Vihiriälä mk 1544, Wihriälä mk 1546, Viherälä mk
1552, Uihherula mk 1553-56, Uihherola lv 1557, mk 1562, 1565-68, pm
1563, Wiherola mk 1569, pm 1567-71, Uijherola mk 1561, Uhirola mk
1557-59 pm 1558-62, Wherola mk 1564, 1570, pm 1564-66, Wtheroila mk
1571.

I

LAURI Larens Paroynen (p.o. Par_ynen ?) määrättiin Lempäälän Kuokka-
lassa 9.1.1439 pidetyssä sovintokokouksessa yhteiskuntarauhan Kangas-
alla säilymisen takaajaksi yhtenä kahdestatoista. RA Skoklosters Ab-
ensis f. 54, Mk 476 s. 369. Ylä-Satakunnan eräomistajista noin v. 1450
tehdyssä luettelossa on 15. Lauris Parffiä j manzs skoga. REA f. 139,
Mk 727 s. 587. N:ot 11-13 ja 16-17 ovat Kangasalta, ehkä myös n:o 14
Lauio Anzinen.

SIPI Kangasalan kesäkäräjillä 14.7.1510 oli lm Sigfre Parfwi, VA p.
kopio, FMU VII 5462.

LAURI Kangasalan kesäkäräjillä 14.7.1510 oli Lasse Parfwe oli sen
katselmuskunnan jäsen, joka oli tutkinut Kangasalan ja Lempäälän ra-
jan ja siinä Lauri oli yhtenä Kangasalan puolesta. VA p.kopio, FMU
VII 5462. Lauri oli ehkä samoilla käräjillä lautakunnassa istuneen Si-
pin poika. Kangasalan laamanninkäräjillä 3.3.1513 oli lm Larss Persuj
(p.o. Parfuj). VA Kangasalan käräjäpöytäkirjassa 1640-luvulla oleva
kopio. FMU VII 5641.

LAURI mk 1540-43, äv 1540:5, 1541: 6. Karja 1540: hev 3, le 13, nk
13, la 16, ny 27.5. Lau. Par_i mk 1540-42.

Ia

SIPI mk 1544-64, pm 1558-64. Äv 1544: 3½. Sig^d (Siffred, Siffre, Sig-
fred, Sig^{dt}, Sig^{de}) Par_i mk 1546, 1552-62, 1564, pm 1563-64. Sig^d
(Sigffredt) Parffui pm 1561-62. Lv 1556-59: 10-8-5-9 / 1561-62: 2-8 / 1564:
5½.

Ek 1553 Siffredh Viherhula 1 leiv. haukia, VA 130^a f. 22v.

Lm Söffrän Par_ynen tk 1551, Sigfred Par_i sk 4.12.1553, tk 9.2.
1554, kk 12.7.1554, tk 12.2.1555, Söffringh Par_i sk 25.1.1557, kk
13.8.1557, Siuroi Par_i Oriveden rovkär 27.9.1557 ja Sigfred Par_i tk
16.3.1560 eli 9 kertaa.

Sak tk 1551 Siffredh Par_elan oli siinä katselmuskunnassa, jonka
jäsenet saivat 3 markan sakon, koska erimielisinä eivät voineet antaa
todistusta Tiihalan ja Leivin välisen rajan oikeasta kulusta.

MATTI SIPINPOIKA mk 1565- , pm 1565- . Äv 1565: 3½. Madz Par_i
mk 1565, Madz Sig^dss. (Sig^dsson) mk 1566-71, pm 1565-71. Lv 1565-71:
6-6-8-7-7-4½-7, ka 6½. Lm Madz Viherolan kk 20.10.1565. Hv 1571 Vhero-
la: Madz Sigffredsson ku 20, hev 2, le 15, nk 4-4-4-2, la 17, oa
273:4, ny 28.125.

Ib

HEIKKI mk 1544-64, lv 1557, pm 1563-64. Äv 1544: 3½. Hen. Hendrich,
Hindrich) Parui mk 1546, 1552-62, 1564, pm 1563-64. Lv 1556-59: 10-10-

4-8 / 1564: 5½. Lm Hen. Parui Oriveden rovkär 27.9. 1557.

JUHO pm 1558-62. Lv 1561-62: 3-6½.

ERKKI HEIKINPOIKA mk 1565, 1569- , pm 1565- . Äv 1565: 3½, 1569: 1. Erich Hen.ss. mk 1565, pm 1570-71, Erich Hin.ss. pm 1566-69. Lv 1565-70: 3½-3-4½-5-4½-5, ka 4 1/4. Hv 1571 Vherola: Erick Hen:sson ku 10, hev 1, le 2, nk 0-0-0-1, la 4, oa 44:2, ny 5. Lm Erich Viharulan tk 16.3.1560.

Ib 2 PIETARI HEIKINPOIKA mk 1566- , pm 1571- . Äv 1566: 3½, 1569: 2½ (talo jaettu). Per Hen.ss. mk 1566-67, Per Hen:sson mk 1568, Per Hin.ss. mk 1569, Per Hin:sson mk 1570-71, Peder Hin.ss. pm 1571. Lv 1571: 1½. Hv 1571 Vherola: Per Hen:sson ku 10, hev 2, le 5, nk 1-2-2-0, la 7, oa 105:4, ny 12.375.

II

LAURI mk 1540-43, äv 1540: 3, 1541: 2½. Karja 1540: hev 1, le 8, nk 6, la 12, ny 14.5.

MAARIT mk 1544-52, äv 1544: 2. Maritt mk 1544, Marit mk 1546, Marith mk 1552.

LAURI HEIKINPOIKA mk 1553- , pm 1558- . Äv 1553: 3, Lasse Vähä (Wähä) mk 1553-56, Lasse (Lass) Hen.ss. mk 1557, 1559-62, 1564-66, pm 1570-71, Lasse Hendersson mk 1558, Lass Hen:sson mk 1567-68, Lasse Hin.ss. mk 1569-70, pm 1565-69, Lasse Hin.ss.ⁿ mk 1571. Lv 1556-59: 7-6½-3-7 / 1561-62: 2-3 / 1564-71 ka 3 15/16. Hv 1571 Vherola: Lasse Hen:sson ku 20, hev 3, le 6, nk 3-4-3-0, la 10, oa 162:- , ny 18.25.

III

NIILO mk 1540-56, äv 1540: 1. Karja 1540: hev 1, le 3, nk 1, la 3, ny 5.875. Lv 1556: 2.

SIMO NIILONPOIKA mk 1557- , pm 1558- . Äv 1557: 1. Simon (Sijmon) Nilss. mk 1557, 1559-62, 1564, 1569-70, pm 1565. Simon Nilsson mk 1558, Simon Nillsson mk 1571. Lv 1558-59: 1-1½ / 1561-62: 2½-2 / 1564-71: 1¼. Hv 1571 Vherola: Simon Nilsson ku 7, hev 1, le 2, nk 0-0-1-0, la 3, oa 44:5, ny 4.875.

TUOMAS lv 1557 Tho. 2.

IV

MIKKO Kangasalan laamanninkäräjillä 10.1.1466 oli lm Mikil Viharinen, VA Ylä-Satakunta KOa 4 f. 183, FMU IV 3288.

HEIKKI mk 1540-52, äv 1540: 2½. Karja 1540: hev 1, le 8, nk 6, la 12, ny 14.5. Hen. Viihe^{ro} mk 1544, Hen. Vihero mk 1546, 1552.

PERTTU MIKONPOIKA mk 1553- , pm 1558- . Äv 1553: 2½. Bertill Mi^l ss. pm 1565. Lv 1556-59: 3-4-6½-4½ / 1561-62: 6-4 / 1564-71 ka 2 9/16. Hv 1571 Vherola: Bertil Michelsson ku 25, hev 2, le 6, nk 3-2-1-0, la 10, oa 129:3, ny 14.25.

taloihin sijoittamatta:

ESKO HEIKINPOIKA myi 1559 voudille yhden kihtelyksen (= 40 kpl) oravannahkoja 11 äyrillä ja puolet näädän nahasta 6 äyrillä (Eskill Hen. Viherolan), VA 2092 f. 4.

NIKKILÄ eli **HAAPANIEMI** luettu Uiherlaan mk 1540, 1543 ja Kauppi-
laan mk 1544-56. Nickilä mk 1541-42, lv 1557, pm 1558-65, 1567-71,
Nickile pm 1566. Hapaniemi mk 1557, 1564, 1566-68, Haapanieⁱ mk 1558,
Haapaneⁱ mk 1559-61, Hapanemi mk 1562, 1565, 1569-70, Hapanemij mk
1571.

I

MIKKO mk 1540 Miⁱ äv 3, karja hev 1, le 7, nk 6, la 7, ny 12.875.

JAAKKO KAARLENPOIKA mk 1541- , pm 1558- . Äv 1541: 2½, 1544:
1½, 1546: 2, 1553: 3, 1569: 3½. Jaco. Nickilän mk 1546, 1552, Jacop
(Jacap, Jacob) Vähä, Wähä, Vehä, Wehä mk 1553-64, 1569-71. Jacop
Karlss. pm 1558-59, 1564, mk 1566, Jacop Karlsson pm 1561-62, Jacop
(Jacob) Karlss. pm 1563, mk 1565, 1567-68. Jacob Knutzss. (?) pm 1565-71.
Lv 1556-59: 2-3½-4-3½ / 1561-62: 7-3½ / 1564-71 ka 3 5/12.

Hv 1571 Hapaniemi: Jacob Karlsson ku 10, hev 2, le 7, nk 4-0-4-2,
la 9, oa 157:4, ny 17.125.

II

JUHO ERKINPOIKA mk 1540-64, pm 1558-64. Äv 1540: 2½, 1543: 3½, 1544:
1½ (talo jaettu), 1557: 1. Karja 1540: hev 2, le 5, nk 5, la 9, ny 12.625,
Jons (Jöns) Käyrä, Käyrrä, Kaurä, Keurä mk 1546, 1552-64, pm 1563-64.
Jons Erichss. pm 1558-59, 1562, Jons Ersson pm 1561. Lv 1556-59: 2-1½-4-2½
/ 1561-62: 3-4 / 1564: 1. Sak tk 16.3.1560 Jons Käyralän laiminlyönyt
kyytivuoron.

JUHO NIILONPOIKA mk 1565- , pm 1565- . Äv 1565: 1½. Jons (Jöns)
Käyrä, Köyre mk 1565-71. Jons Nillss. (Nilsson) pm 1565-71. Lv 1565-
71: 2-2-3-2-2½-2-2, ka 2 3/14. Hv 1571 Hapaniemi: Jons Nilsson ku 7,
hev 1, le 4, nk 0-1-3-0, la 7, oa 84:3, ny 8.875.

III a + b

ERKKI NIILONPOIKA mk 1544- , pm 1558- . Äv 1544: 1 (erotettu
talosta II), 1557: 3 (talo IV yhdistetty), 1565: 1½ (talo jaettu).
Erich (Erick) Keyrä, Käyrä, Köyrä mk 1557-62, 1564-68. Erich Nilss.
(Nilsson) pm 1565-71. Lv 1556-59: 5-2-2-3½, 1561-62: 1½-6 / 1564-71 ka
2 9/16. Hv 1571 Hapaniemi: Erick Nilsson ku 10, hev 2, le 6, nk 1-0-3-
1, la 4, oa 118:6, ny 13.

IIIb JUHO NIILONPOIKA mk 1565-68, äv 1½. Jons Nillss. (Nillsson) mk
1566-68.

JAAKKO NIILONPOIKA mk 1569- , pm 1565- . Äv 1569: 1½. Jacob Nillss.
pm 1565-68, 1570-71, mk 1569-70, Jacob Nillsson pm 1569, mk
1571. Lv 1565-71: 4½-2-2-2-0-2½-2, ka 2 1/7. Hv 1571 Hapaniemi: Jacob
Nilsson ku 10, hev 1, le 5, nk 1-1-1-1, la 7, oa 95:4, ny 9.875.

IV

JAAKKO mk 1544-56, lv 1557. Äv 1544: 1½. Jaco. iopo mk 1544, Jaco.
(Jacop) Ioppo mk 1546, 1552. Mk 1556 Jacop lv 3, lv 1557 Joper 2.
Yhdistetty taloon III mk 1557.

KAUPPILA Kauppila mk 1540-44, 1552-53, 1556, 1565-66, 1569-70, lv
1557, pm 1558, 1561-66. Kauppilan mk 1546, 1554-55. Kaupila mk 1571,
Kauppilaby pm 1559. Cauppila mk 1557, 1561-62, 1564, 1567-68, pm 1568-
69, 1571. Caupila mk 1558-60, pm 1570.

I

JUHO mk 1540-64, pm 1558-64. Äv 1540: 1½, 1541: 2. Karja 1540: hev 2, le 6, nk 6, la 14, ny 14.75. Jons Cauppilan mk 1557, 1559-61, Jons Caupilan mk 1558, 1562, Jons Kauppilan mk 1564. Lv 1556-59: 5-5-3-4 / 1561-62: 4-2½ / 1564: 4. Vuonna 1557 Jons ibm (Kauppilan) osti voudilta pannin ruista, VA 2030 f. 35v. Sak kk 16.7.1551 Jons Cauppilan Eräiärffuist (tässä aluenimenä) t > Madz Lengämäki (Hämeen linnaläänin puolelta, kylä ?). VA 216^b f. 45.

TUOMAS JUHONPOIKA mk 1565- , pm 1565- . Äv 1565: 2, 1566: 1½. Tho. (Thomas) Jonss., Jonsson mk 1566, 1568-71, pm 1565-71. Lv 1565-71: 3½-3-4-3-3-3½-3, ka 3 2/7. Hv 1571 Kauppila: Thomas Jonsson ku 10, hev 1, le 6, nk 0-2-2-0, la 8, oa 108:2, ny 11.

II

HEIKKI mk 1540-52, äv 1540: 2, 1544: 4 (talo III liitetty). Karja 1540: hev 1, le 3, nk 5, la 12, ny 9.

IIa

VALPURI mk 1553-56, äv 1553: 2. Valborgh mk 1553, Valbor mk 1554-56. Lv 1556: 6.

ANTTI HEIKINPOIKA mk 1557- , pm 1558- . Äv 1557: 2, 1566: 2½. Anders Hin.ss. pm 1565-69, Anders Hen.ss. pm 1570-71. Lv 1557-59: 4-2-4 / 1561-1562: 3½-3½ / 1564-71: 3 9/16. Sak Längelmäen kk 21.7.1567 Leväslahden Jaakko Matinpöika (talo IIa) t > Anders Hen.ss. Kauppila. Hv 1571 Kauppila: Anders Hen:sson ku 10, hev 2, le 7, nk 3-2-0-0, la 8, oa 123:6, ny 14.5.

IIb

DIONISIUS mk 1553-64, pm 1558-64. Äv 1553: 2. Nisius mk 1553-62, 1564, pm 1558-64, Dionisius lv 1557. Lv 1556-59: 4-2½-2-3½ / 1561-62: 4-2 / 1564: 1½.

TUOMAS HEIKINPOIKA mk 1565- , pm 1565- . Äv 1565: 2. Thomas Hen.ss. (Hin.ss., Hin:sson) mk 1565-71, pm 1565-71. Lv 1565-71 ka 2 2/7. Hv 1571 Kauppila: Thomas Hen:sson ku 10, hev 1, le 6, nk 1-1-0-0, la 6, oa 95:- , ny 9.75.

III

MARTTI mk 1540-43, äv 1540: 1½, 1541: 2. Karja 1540: hev 1, le 4, nk 4, la 12, ny 9.5. Liitetty taloon II.

Kauppilan kylään luettiin lv 1557 ja pm 1558-63 myös Hirtolahden yksinäistilan isäntä Olavi Laurinpoika. Hän maksoi kruununverot kuitenkin Hämeen linnalääniin Kulsialan hallintopitäjän Längelmäen neljänneksessä. Sakkoluetteloissakin hän on Kulsialan käräjäkuntaa, mutta kotipaikaksi ilmoitettiin 1547-61 usein Kauppila. Kulsialan hallintopitäjän maakirjoissakin ovat aluksi Kauppilan kylään luetut Olavi ja Juho Laurinpojat. Vasta 1564 ilmestyy maakirjaan Hirtolahti. On ehkä syytä ottaa mukaan Olavinkin tekemiset muiden kauppilalaisten rinnalla.

OLAVI LAURINPOIKA sak sk 1547 (VA 3697 f. 56v) Oleff Larsson Kaupila t > Nils Olsson Kyllenoija (Kylänoja eli Karvia talo Ib), tk 17.3.1548 Oleff Larsson Kaupila t > Syväjärven Olavi Tapaninpoika, samoilla käräjillä Oleff Larss. Kaupila vastuupakoilu. Sk 9.9.1548 Kuivasten

Heikki Pietarinpoika sakko vahingonteosta, koska oli korjannut erään niityn heinät aff Oleff Larss. Kaupila. Kk 15.6.1550 Oleff Larss. Kauppila t > Matz mylnare i Sarsafors. Sama asia oli myös Oriveden ro-vastinkäräjillä 9.1.1551: Oleff Kauppilan t > Madz mylläre sunnuntai-na. Sk 1554 Olef Larsson Kauppila t > Oleff Jacobsson Kiriauanemj (Längelmäen Kirjasniemi). Oriveden rovkk 24.8.1554 Kertteen Tuomas sai sakot niskuroinnista, koska hän ei ollut aiemmasta tuomiosta huolimatta maksanut työpalkkaa Kauppilan Olaville (Oleff Kauppilan). Vuonna 1557 Oleff Kauppilan osti Liuksialan kuninkaankartanosta pannin ruis-ta, VA 2030 f. 35v.

Längelmäen laamanninkäräjillä 11-12.2.1587 oli esillä rajariita Hirtolahti > Kuivanen. Tällöin edellisen taholta tuotiin esiin Sääksmäen kihlakunnantuomari Jaakko Henrikinpojan 18.2.1564 antama tuomio Hirtolahden ympärysrajoista. Ne olivat Perhovuori, Kurkivuori, Kalakoti, Lefwenlaxi, Kuoresalo ja Perhovuori. RA Justitierevisionen. Revisionsakter Johan och Jöran Henriksson från Längelmä sokn contra kapten Jacob Boisman ang. råskillnad mellan Hirdolax by och Koppala rusthåll 14.4.1758 (VA FR 1106). Näistä rajoista väli Kurkivuori-Perhovuori oli Kauppilan kylän vastainen. Tämä jakso oli samalla läänien välistä.

Heponiemen neljännes jatkuu.

Längelmäki. Pääskylän ja Syväjärven jakokunta.

PÄÄSKYLÄ luettiin Kauppilaan mk 1540-43, Vilkkilään mk 1544-56 ja Syväjärveen pm 1558-63. Pääskölä mk 1557-61, 1564, 1566-70, pm 1564-71. Pääsky lv 1557. Pääskölä mk 1562, 1565, 1571.

Ia Jussila

JUHO mk 1540-43, äv 1540: 2, 1541: 3. Karja 1540: hev 1, le 4, nk 0, la 7, ny 6.875.

JAAKKO JUHONPOIKA mk 1544- , pm 1558- . Äv 1544: 3, 1553: 2 (talo jaettu). Jacop Pääski mk 1553-56, pm 1558-59, 1561-62, Jacop Pääskölän pm 1563, Jacob Anderss. (?) pm 1567. Lv 1556-59: 8-6-3-4 / 1561-62: 4½-6 / 1564-71 ka 3 ¾. Hv 1571 Pääskelä: Jacob Jonsson ku 20, hev 1, le 7, nk 2-0-2-2, la 8, oa 140:2, ny 13.

Ib Lahdenpohja

MIKKO mk 1553-56, äv 1553: 1½. Michel Pääski mk 1553, 1556, Michill Pääski mk 1555. Lv 1556: 3.

ANTTI JUHONPOIKA mk 1557- , lv 1557, pm 1558- . Äv 1557: 2. Lv 1557-59: 3½-2-2 / 1561-62: 6-3 / 1564-71 ka 2 13/16. Sak sk 1.12.1558 Anders Pääsköij huonot aidat ja sillat, sk 17.12.1763 Anders Pääska huonot aidat ja sillat. Hv 1571 Pääskelä: Anders Jonsson ku 14, hev 2, le 6, nk 1-2-0-0, la 10, oa 110:- , ny 12.75.

SYVÄJÄRVI luettiin Kauppilaan mk 1540-43 ja Vilkkilään 1544-56. Syäierffui(j) mk 1557-60, 1564-69, lv 1557, pm 1563, 1565-71. Syäierffui mk 1561-62, pm 1561-62. Syueierffui pm 1558-59, 1564, Söueierffuij mk 1570, Syueierffuij mk 1571.

I a + b

TAPANI mk 1540-43, äv 1540: 1½, 1541: 3. Karja 1540: hev 1, le 6, nk 7, la 8, ny 12.5.

Ia (Seppälä) OLAVI HEIKINPOIKA mk 1544-66, pm 1558-64. Äv 1544: 3,

1553: 3½, 1557: 2 (talo halottu). Oleff Syuäiärffui mk 1546, Ol. Syu-äiärffui mk 1552, Oluff Syuäierffuen mk 1553-55, Oluff Syueierffuen mk 1556. Oleff (Oluff) Hen.sson, Hen.ss., Hendrichss.) mk 1562, 1564, pm 1558-59, 1561-62, 1564. Lv 1556-59: ?-5½-2-4½ / 1561-62: 1-5 / 1564: 2.

Sak Oriveden rovkär 18.5.1555 Oleff Syuäierffuen sakko aiemman tuomion rikkomisesta, kk 8.7.1559 Oleff Syueierffuen sakko vahingonteosta opå Erich Tungeloijses uthmark (Tunkelo talo I), sk 12.1.1561 Oleff Syuäierui huonot aidat, sk 17.12.1563 Oleff ibm (Syuäierffuen) huonot aidat ja sillat. Oriveden rovtk 9.1.1551 Vilkkilän Sipi Laurinpoika t > Oleff Jerffuens hustru (ehkä = Syväjärven Olavin vaimo).

PERTTU OLAVINPOIKA mk 1567-84, pm 1565- . Äv 1567: 2. Bertill Ollss. mk 1567-70, pm 1565, Bertill Ollsson mk 1571, Bertil Nilss. (?) pm 1569. Lv 1565-71 ka 2 3/14. Sak kk 8.7.1559 Bertill Syueierffuen t > talon Ib Heikki, sk 17.12.1563 Bertil Syuäierffuen huonot aidat ja sillat. Taloa ei ole hopeaveroluettelossa.

Ib (Mikkola) HEIKKI TAPANINPOIKA mk 1557-66, pm 1558- . Äv 1557: 2. Hin. Staffanss. pm 1565-66, 1571. Lv 1557-59: 7-3-4 / 1561-62: 2½-7½ / 1564-71 ka 2 13/16. Sak stk 5.5.1556 Hen. Syäierffuen t > Michell Vilchi (Vilkkilä talo II), kk 8.7.1559 talon Ia Perttu t > Hen. ibm, Vilkkilän Lasse (talo I) väärä todistus till Hen. Syueierffuen. Län-gelmäen tk 13.3.1566 Talviaistaipaleen talon I Ib Esko Olavinpoika oli tappanut vuohen aff Henrik Staffanss. Syuäiäruui.

HEIKKI HEIKINPOIKA mk 1567-70, äv 1567: 2. Hendrich Hen.ss. mk 1567.

SIPI HEIKINPOIKA mk 1571-84, äv 1571: 2. Sigfrid Hin.ss. mk 1571. Taloa ei ole hopeaveroluettelossa.

talosta I:

OLAVI TAPANINPOIKA Kulstialan kk 10.7.1553 Matz Olss. Koiunemij (Län-gelmäen Koivistosta) t > Oleff Staffanss. Sy_eierffuij.

Vilkkilän jakokunta

VILKKILÄ Vilckile mk 1540-41, 1543, Vilckilä mk 1542, 1556-60, Vilckilä (Wilckilä) mk 1544, 1546, 1552-55, 1561-62, 1564-71, lv 1557, pm 1558-62, 1564-71. Vilckileby pm 1563.

I

OLAVI LAURINPOIKA mk 1540-72, pm 1558- . Äv 1540: 2, 1541: 3, 1544: 2½. Karja 1540: hev 1, le 9, nk 5, la 6, ny 14.25. Oleff Vilcki mk 1546, 1552, Oluff Vilckilen mk 1561, Oleff (Oluff) Larsson pm 1558, 1568-69, Olaff (Oluff) Larss. pm 1559, 1561-67, 1570-71. Lv 1556-59: ?-6-6-4½ / 1561-62: 1½-3 / 1564-71 ka 2½. Lm Oluff Vilcki kevk 2.6. 1551, Oleff Vilckii Oriveden rovkä 24.8.1554. Nahkojen myynnistä vouldille ks. talo II Lasse. Sak sk 12.1.1561 Oleff Vilcki sakko maan valtauksesta Eväjärven Mikolta (talo I), kk 22.10.1566 Oluff Vilcki laiminlyönyt kyytivuoron.

MIKKO OLAVINPOIKA mk 1573-84.

Sak stk 5.5.1556 Syväjärven Heikki (talo Ib) t > Michell Vilchi, tk 16.3.1560 Marcus Loi_apoica (Kuoreveden Pitkäseltä) t > Michel Vilckilen. Vuonna 1557 Michel Wilkilen myi vouldille 39 oravannahkaa 8:3 äyrin hinnasta, VA 2032 f. 13. Hv 1571 Vilckilä: Michel Olufson ku 6, hev 2, le 3, nk 1-2-0-0, la 1, oa 66:- , ny 8.625.

OLAVI MIKONPOIKA mk 1585-1612.

Sak tk 21.3.1564 Oluff Michelsson Wilckilen löi Lasse-naapuriinsa (talo II) kaksi haavaa päähän ja yhden mustelman. Sakkoa tuli 15 markkaa, josta maksoi kruunun osuutta $2\frac{1}{2}$ markkaa.

II

LAURI LAURINPOIKA mk 1540-72, pm 1558-64, 1566- . Äv 1540: 2, 1541: 3, 1544: $2\frac{1}{2}$, 1553: 3, 1557: $2\frac{1}{2}$. Lasse Vilchi mk 1553-55, Lasse Vilki mk 1556. Lasse Larss. (Larsson) pm 1566-71. Lv 1556-59: ?-8-2-6 / 1561-62: $2\frac{1}{2}$ -6 / 1564: 8 / 1566-71 ka 2 $\frac{2}{3}$.

Ek 1553 Lasse Vilchi 1 leiv. haukia, VA 130^a f. 23. Ek 1554 Lasse Vilchi 1 leiv., VA 1972 f. 70v. Ek 1555 Lasse Vilchi 1 leiv., VA 1978 f. 68. Ek 1556 Lasse Vilchi 1 leiv., VA 1998 f. 43v. Ek 1557 Lasse Vilki haukia 1 leiv. ja ruokakalaa 1 leiv., VA 2030 f. 34v.

Vuonna 1559 Oleff oc Lass Vilchi myivät voudille yhden kiihtelyksen (= 40 kpl) oravannahkoja 23 äyrin ja 18 penningin hinnasta sekä yhden saukonnahan 12 äyristä. Toisella kerralla Oleff oc Lass Vilchi myivät 4 ketunnahkaa saaden niistä 4 markkaa ja yhden äyrin, yhden saukonnahan 12 äyrillä sekä 14 kiihtelystä (= 560 kpl) ynnä yhden nahan päälle oravannahkoja 19 markan 6 äyrin ja 6 penningin hinnasta. VA 2092 f. 3.

Lm Lasse Vilckii Oriveden rovkk 24.8.1554.

Sak kk 8.7.1559 Lasse Vilckilen väärä todistus till Hen. Syueierffuen (talo II), sk 12.1.1561 Lasse Vilki valtasi maata Eväjärven Mirkolta (yhdessä talon I Olavin kanssa), tk 21.3.1564 talon I Olavi Mirkonpoika t > Lasse Vilckilen.

SIPI LAURINPOIKA mk 1573-84, pm 1565. Pm 1565 Sig^d Larss. lv 2 $\frac{1}{2}$. Sak Oriveden rovtk 9.1.1551 Sig^{dt} Larsson Vilckilän t > Oleff Jerffuens hustru (= ? Syväjärvi talo Ia). Sk 7.11.1555 Sigfred Vilchi makasi väkisin Marith Pikaierffuen (kylä ?). Sk 17.12.1563 Sig^{dt} Larsson Wilckilä huonot aidat ja sillat, sk 12.1.1570 Sig^d Larsson Vilckilen vastuupakoilu. Hv 1571 Vilckilä: Sigfred Larsson ku 40, hev 2, le 9, nk 0-4-0-3, la 10, oa 195:-, ny 17.75.

Ylä-Satakunnan tuomari Jaakko Wolmarinpojan tuomiomuistiinpanoissa oli vuodelta 1502 merkintä rajasta emillan Kullisiala i Lengillmäijchia och Kangasalla. Se lähti Rekisalosta (nykykartoilla Rekisaari Koljonselällä Savilahden edustalla) ja meni pohjoiseen suunnilleen nykyisen Oriveden ja Längelmäen välisen rajan mukaisesti aina Viritunsalmeen asti Urtimonjärvellä, mistä se kääntyi itään Koivonselkään (Koijuon sälckie), joka on Kuoreveden ja Längelmäen maiden yhtymäkohta. Sieltä raja kääntyi etelään ja seuraava pyykki oli Ruskiakivi, joka on Vilckilän ja Kylänojan rajalla Säkkiänselän pohjoisrannalla. Näin Eväjärvi, Kalkku ja Vilckilä jäivät Kangasalan puolelle. Tämän jälkeen raja palaa Rekisaloon seuraavien paikkojen kautta: Tunggielansarij (ilmeisesti Tunkelon kylän ja Syväjärven kylän rajalla Säkkiänselän etelärannalla), Kodarinuorij (Syväjärven pohjoisrannan läheisyydessä), Kirfwelachtiden pählä (= Kirvelahdenpohja Pääskylän, Hakosalmen ja Tunkelon maiden yhtymäkohta), Safuetaijualldh (Savitaival Pääskylän, Attilan ja Saviniemen rajalla) sekä Rechkietaijualldh (Rekitaival Attilan ja Saviniemen rajalla). Tämän mukaan Attilan kylä olisi kuulunut 1502 Kangasalaan. VA Ylä-Satakunta KOa 2 f. 143. FMU VI 4965.

Tässä muistiinpanossa ei siis ole Kangasalan Eväjärveltä etelään pistävän alueen itärajaa Längelmäen sillä puolella olevia Kullisialaan kuuluneita kyliä vastaan.

Vuoden 1586 joulukuussa annetun tuomion mukaan Pääskylän, Syväjärven ja Vilckilän itäraja kulki seuraavien paikkojen kautta: Heiniönotsa, Särkijärvi, Kynnyskoski, Maranniitty ja Mäntyniemi.

Heponiemen neljännes jatkuu s:lla 877.

Kalkun jakokunta

KALKKU

Kangasalan erämaista 1552 tehdyssä luettelossa on myös seuraava kohta: Item Hendric Tasajnen frelsisman i Säxmäki herede haffuer ett erierum benempd Kalku innan om Cwmå gårdz länn råår och är ther intid boorwm. VA 130^a f. 8v. Vuonna 1556 kuollut rälssimies Henrik Tasainen oli nainut Kokemäen Vuolteen ja Saarioisten (nyk. Valkeakoskea) Jutikkalan omistajan Erik Slukin tyttären Agneksen. Avioliiton mukana hänen hallintaansa tuli myös Kalkun eräsija. Henrikin kuoltua kruunu näyttää väliaikaisesti ottaneen Kalkun määräysvaltaansa ja asettaneen sinne lampuodin.

SIPI LAURINPOIKA Vuonna 1562 verollepantujen erämaiden uudisasukkaiden joukossa oli Kangasalan hallintopitäjässä Kalcku Sig^{dt} Larson äv 1, VA 2143 f. 59. Vuonna 1564 samanlaisessa luettelossa on Kalcku Sig^{dt} Larsson äv 1, lv 1½. VA 2164 f. 68. Vuonna 1567 nämä uudisasukkaat siirrettiin muiden talojen mukaan sekä maakirjaan että papinmantaaliluetteloon, mutta kummassakaan ei ole Kalkkua. Hv 1571 Frelsilandbönder: Hendrick Jonsson till Wältis vdi Kumo Sochnn. Kalkw Sigffred Larsson ku 4, hev 1, le 4, nk 1-1-1-0, la 2, oa 80:2, ny 7.75. Vuolteen Henrik Jönsinpoika oli Aarlahden rälssisukua ja edellämainitun Agnes Erikintyttären sisarenmies. Hän oli saanut haltuunsa vaimonsa perinnön puolet Jutikkalan kartanosta ja eräitä sivutiloja. Niihin hän on 1560-luvun lopulla liittännyt myös Kalkun uudistilan.

Riun neljännes

Eväjärven jakokunta

EVÄJÄRVI Euäierffui mk 1564, 1566-70, pm 1567-69, Euäierffuij pm 1570-71, Eueierffui mk 1562, Eueierffuij mk 1571.

Vuonna 1552 erämaiden asutusluettelon mukaan Suomatkan Heikki Pyy (talo I) ja Lasse aff Tungeloby (Längelmäen Tunkelo talo II) omistivat yhdessä yhden eräsijan ved Ewá tråsk 8 peninkulman päässä kotoa. Sinne lupasivat mennä asumaan Michil Iönsson aff Somatka ja Erich Larsson aff Tungelo. VA 130^a.

I Sirkka

MIKKO JUHONPOIKA mk 1562-1611, pm 1567- . Äv 1562: 1½, 1569: 2. Michil Iönsson aff Somatka 1552, VA 130^a f. , Michel Iönss. mk 1562, Michell Ionss. mk 1564, Michill Euäierffuen mk 1565. Lv 1564: 2½, 1567-71: 3½-3-4-3-6, ka 3 9/10. Sak sk 12.1.1561 Vilkkilän Olavi ja Lasse olivat tunkeutuneet öffuer Michels rår ja vallanneet maata fron Michel Euäierui. Sk 17.12.1563 Michell Sircka Euäierffuen t > Pouall skiutzrettere (kyytirättäri = kyytien järjestelijä, kylä?). Hv 1571 Euäiäruui: Michel Jonsson ku 10, hev 1, le 6, nk 0-2-4-0, la 10, oa 112:6, ny 12.25.

II Mattila

MATTI LAURINPOIKA mk 1562-84, pm 1567- . Äv 1562: 2½, 1569: 2. Madz Larson mk 1562, Madz Larsson mk 1564, 1571, Madz Larsson mk 1569-70. Lv 1564: 3, 1567-71: 5-6-3-2½-5, ka 4 3/10. Vuonna 1559 Matz Euäierffuen myi voudille yhden kiihtelyksen (40 kpl) oravannahkoja 12 äyrin hinnasta. VA 2092 f. 4v. Hv 1571 Euäiäruui: Madz Larsson ku 12, hev 2, le 7, nk 0-2-3-0, la 10, oa 121:4, ny 14.75.

Orivesi (kylät yleensä omina jakokuntinaan)

PAJUKANTA oli Ruokolan neljänestä

Paiukanto mk 1540, Paiukando mk 1541-44, 1546, 1552-56, Paiucando mk 1557-58, Paiucanda mk 1559-60, Paiukanda mk 1561-62, 1564-71, lv 1557, pm 1563-71. Sakila pm 1558-62.

I Sakkola

JUHO SAKEUKSENPOIKA 1540-43, äv 1540: 2, 1541: 3½. Karja 1540: hev 1, le 7, nk 4, la 8, ny 12. Jons Saaker mk 1541, Jons Saker mk 1542.

Kulsialan kesäkäräjillä 21.6.1507 tuomittiin Jons Sacheusson Paiunkando asettamaan paikoilleen kumoamansa rajamerkki, jonka paikaksi ilmoitetaan Kopwnkallio wppo höxte bergit liggendis i lengenmä wid Rawtama. Lisäksi Juho oli tehnyt uuden rajamerkin toiseen paikkaan. Hän sai teoistaan 40 markan sakon. Hänen oli pystytettävä uusi merkki entiseen paikkaan kolmen viikon sisällä. BFH I s. 242.

Pohjois-Suomen alilaamanni Johan Dalekarl on 10.1.1638 antanut tuomiokirjeen, jolla hän vahvisti 30.6.1636 käydyn katselmuksen nojalla oikean paikan Suomaseman ja Koivuniemen rajaksi tuomiokirjeissä mainitulle Koupun Kalio'lle. Se oli Koivuniemen puolella jokseenkin korkealla (Pappilanselän) rannasta, mutta sen luo pääsi rannasta kuin rappuja pitkin. VA Topographica Kangasala. Tienoon asukkaiden muistitiedon mukaan Kuopun kallio oli Rajaniemen nokassa (insinööri A. Vallannon kirje tämän kirjoittajalle 6.6.1966).

Mutta mitä tekemistä Pajukannan Juhalla oli Pappilanselän toisella puolella olevan rajamerkin kanssa? Asian tekee ymmärrettäväksi se, että 1506 Kopunkallion sanotaan olevan Rautamaan rajalla, ja se, että samoilla käräjillä vahvistettiin rouva Annan (= laamanni Henrik Bitz nuoremman leski Anna Hannuntytär Tott) oikeus omistukseen wppo Rawtama. BFH I s. 241-242.

Hämeen linnan luona 1.2.1473 pidetyillä maakäräjillä annettiin tuomio af Tyrfwenda skoogha och watn sãm heeta Raudhan maa skogha af Suontaka by ja sen kopioon liittyy rajaluettelo, jonka mukaan ylimpänä rajana oli vuorella oleva pyykki Kuopunranta nimisen paikan luona VA 1600-luvun kopio, FMU IV 3543. Vuoden 1427 sovintotuomion mukaan Tyrvännönmaan raja alkoi pohjoisessa Rekisalosta (FMU II 1849), samasta Koljonselän saaresta, josta vuoden 1502 tuomion mukaan alkoi Kulsialan Längelmän neljänneksen raja Kangasalaa vastaan (FMU VI 4965). Kun vedetään rajaviiva Kuopunkalliosta Rekisaloon, niin huomataan, että se leikkaa Pajukannan rantoja ja vie sen kalavesistä huomattavan osan pois.

Rouva Annan 1507 saamassa vahvistuksessa sanotaan Rautamaasta, että for^{de} jord hörde her Nilis Oleffson Tauast riddare ärffinge, ja että Anna oli maan saanut laillisesti. Anna oli perinyt lastensa ai-kaisen kuoleman vuoksi miesvainajansa Henrik Bitzin omaisuuden. Henrik oli Hämeen linnanpäällikön ritari Olavi Tavastin tyttären - ja lopulta hänen ainoan perijänsä - poika. Anna on samalla uskonut - tai muille uskotellut - että tuo Olavi Tavast oli samaa sukua kuin Tyrvännön Suontaan herra, ritari Niilo Olavinpoika, joka todella oli ollut 1400-luvun alussa Suontakana olevan asuinkartanonsa vuoksi huomattava osakas Raudanmaalla. Juhon saaman tuomion sijoittuminen vuoden 1507 käräjämuiistiinpanoissa heti rouva Annan asian jälkeen, sitoo nämä jutut yhteen. Varsinainen Juhon vastaan toiminut oli rouva Anna! Hänen on tämän mukaan täytynyt hallita kalavettä Pappilanselän ja Koljonselän välillä ja tietysti myös rantaa Pajukantaa vastapäätä. Kyse on silloin Kuivasesta. Sitä ei mainita lainkaan Kulsialan käräjämuiistiinpanoissa vuosina 1506-10, ja maakirjaan se tulee 1543. Siellä asui kruunulle veroa maksavana talollisena Henrik Hinkka. Rouva Annan asuinkartanon Nynnäisten tileissä on vuoden 1527 kohdalla merkintä, jonka mukaan Annalla oli saatavaa 2 puntaa haukia Juho Hinkalta for fiskevat-hän' (RA Hogenskild Bielkes samling vol. 10, Handlingar rörande Nynäs gård. VA FR 193). Tämäkin Hinkka lienee Kuivasilta, ja kysymys oli

kaiketi kalavesien vuokrasta.

Annan ja hänen perillistensä tileissä ei mainita Kuivasilla olevaa lampuotia. Alue - vaikka se olisi ollut pelkkä kalavesikin - on mennyt pois suvulta. Sen saanto oli oikeudellisesti katsoen pätemätön, sillä ritari Niilo Olavinpojan ja ritari Olavi Tavastin keskinäistä sukulaisuutta ei voi todistaa. Siitä on ehkä oltu sitten Kustaa Vaasan aikana selvillä. Oikeastaan pajukantalaisilla ei pitänyt olla mitään huolta Kuopunkalliosta.

PAAVO SAKEUKSENPOIKA mk 1544-84, pm 1558- . Äv 1544: 3½, 1553: 3, 1558: 3½. Pofual (Påffual, Poffuel) Sackolan mk 1553-56, Påffual (Poual, Poffual) Sacki mk 1557-61, 1564, Påuall Sachkoi pm 1568-69, 1571, Påual Sachkoi pm 1570. Lv 1556-59: 6-4½-3-3 / 1561-62: 1-5 / 1564-71 ka 5 3/8. Hv 1571 Paiukanda: Påuel Zacheusson ku 30, hev 2, le 10, nk 4-2-2-2, la 14, oa 198:6, ny 20.75.

NIILO PAAVONPOIKA

Sak kevk 26.4.1558 Nils Poffualsson Paiukannon t > Clemett Karppi (Yliskylä talo I), tk 24.3.1561 Nils Paiukando totelemattomuus käräjillä.

Vuonna 1559 Nils Polss. Paiukando myi voudille kiihtelyksen (40 kpl) oravannahkoja 9 äyriä hinnasta. VA 2091 f. 2.

II Mukkula

NIILO Kangasalan laamanninkäräjillä 30.1.1486 oli lm Nichi Mukula. VA Vääksyn kartanosta kotoisin oleva 1600-luvun kopio, myös W.G. Laguksen kokoelmassa nide 118:a oleva kopio, molemmissa nimi on kirjoitettu samoin. FMU V 4068.

JUHO Kangasalan kesäkäräjillä 14.7.1510 oli lm Jönss Möckailän, VA p.kopio, FMU VII 5462.

JUHO MIKONPOIKA mk 1540-56, äv 1540: 2, 1541: 2½, 1553: 2. Karja 1540: hev 2, le 6, nk 4, la 8, ny 13. Jons Mi^lss. mk 1541-42. Jons Muckula mk 1546, 1555, Jöns Mwckalan mk 1552, Jöns Muckulan mk 1553, Jons Mukulan mk 1554, Jons Muckalan mk 1556. Lv 1556: 5. Lm Jons Muckulan tk 9.2.1554, kk 12.7.1554.

MATTI JUHONPOIKA mk 1557-1606, pm 1558- . Äv 1557: 2. Madz (Mats) Ionss. mk 1557-60, 1564, pm 1566-68, 1570-71. Madz Ionsson mk 1561-62, pm 1569. Lv 1557-59: 6½-2-5 / 1561-62: 5-0 / 1564-71 ka 3 1/16. Vuonna 1557 Madz Paiucannon myi voudille yhden punaketun nahan 8 äyristä ja 10 oravannahkaa 2 äyrillä. VA 2032 f. 12v. Sak sk 1.12.1558 Madz Muckoiij huonot aidat ja sillat, sk 9.3.1568 Madz Jonsson Paiukanda t > Onnistaipaleen Esko Laurinpoika (talo VI). Hv 1571 Paiukanda: Madz Jonsson ku 10, hev 1, le 5, nk 1-1-1-1, la 4, oa 93:6, ny 9.5.

KORRI eli **HIRVENNIEMI** luettiin Pajukantaan mk 1540-56, lv 1557, pm 1558-71 sekä Neulaniemeen mk 1569-71. Korri mk 1557-62, 1564. Hirffuiniemi mk 1565, Hirffuenniemi mk 1566-68. Kylä oli koko ajan Ruokolan neljännessä.

I Korri

SIPI mk 1540-56, lv 1557. Äv 1540: ½, 1541: 1½ (talo II liitetty), 1553: 2. Karja 1540: hev -, le 3, nk 1, la 7, ny 4.375. Sig^d Korrj mk 1546, Siffred Korri mk 1552, 1554-56, Siffredh Korri mk 1553. Lv 1556-57: 6-6½.

PERTTU SIPINPOIKA mk 1557-1606, pm 1558- . Äv 1557: 1½. Bertill (Bertil, Berttill) Korri mk 1558, 1566, 1569-70, pm 1561-65. Bertill Korrii mk 1567, Bertill Korrij mk 1571. Lv 1558-59: 1-3½ / 1561-62: 0-3 / 1564-71 ka 1 1/16. Hv 1571 Korri: Bertill Sigffredsson ku 8, hev 1, le 3, nk 1-1-0-0, la 3, oa 60:2, ny 6.375.

II liitetty edelliseen

JAAKKO mk 1540 Iaco. äv ½, karja: hev 1, le 2, nk -, la 5, ny 4.625.

III Solttila

MARKKU JUHONPOIKA 1564 eremarchis bönder och nybesatte: Solttila Marcus, äv ½, ei lv. Mk 1565- ja pm 1565- Korrin eli Hirvenniemen kylässä. Äv 1565: ½. Marchus Solttti pm 1565-68, 1570-71, Marchus Solttii pm 1569. Äv 1565-71: 3-½-1-½-0-½-1, ka 13/14. Hv 1571 Korri: Marcus Jonsson ku 5, hev 1, le 3, nk 0-1-0-0, la 4, oa 53:1, ny 6.

Ruokolan neljännes loppuu tähän.

Heponiemen neljännes

VEHKALAHTI oma jakokunta luettiin Orivedenkylään mk 1543 ja Teerijokeen mk 1544, 1546, 1552. Vechkalax mk 1540-42, 1553-61, 1565, pm 1565-66, Vechkalaxi lv 1557, pm 1558-59, 1561-64. Wechkalax mk 1564, 1569-71, pm 1568, 1570, Wechalax pm 1569, 1571, Vechalax mk 1562, 1566-68, pm 1567.

I a + b

Ia (Eerola) JAAKKO ARVIDINPOIKA mk 1540-66, 1569-84, pm 1558-66. Äv 1540: 2, 1541: 2½, 1553: 1 (talo jaettu). Karja 1540: hev 1, le 4, nk 5, la 8, ny 9.5. Jacob Aruidzss. pm 1566. Lv 1556-59: 3-2½-2-3 / 1561-62: 2-2½ / 1564-66: 2-3½-1½.

Lm Jacop Vekalax Oriveden rovtk 9.1.1551, Jacop Vechkalax rovkk 6.9.1551, Jacob Vekalagden rovkk 24.8.1554, Jacop Veckalagdhen rovkar 18.5.1555, Jacop Veckalax rovkar 27.9.1557, Jacop Vechkalachden kk 10.9.1558, sk 13.10.1559 ja Jacop Vehkalax kk 17.7.1560 eli yhteensä 8 kertaa.

Sak kk 13.8.1557 Kokkilan Martti (talo Ib) t > Jacop Vechkaladhen.

ERKKI mk 1567-68, äv 1.

LAURI ARVIDINPOIKA pm 1567-68. Lasse A^rdss. pm 1567-68. Lv 1567-68: 1-1½.

LAURI SIPINPOIKA pm 1569- . Lasse Sig^dss. pm 1569-71. Lv 1569-71: 2-2-2.

TUOMAS PRUSINPOIKA hv 1571 Vehkalax: Thomas Brusiusson ku 8, hev 1, le 3, nk 1-1-1-1, la 4, oa 74:2, ny 7.5.

Ib (Eskola) ESKO ARVIDINPOIKA mk 1553-84, pm 1558- . Äv 1553: 1. Eskill (Eskell, Eskel) Ar^dsson, Aruedsson, Aruedzss, Aruedson, Ar^dson, Aruidss. mk 1557-61, 1564, pm 1565. Lv 1556-59: 3-2-1-1½ / 1561-62: 2½-2 / 1564-71 ka 1 13/16. Sak sk 13.10.1559 Erich Lindu (kylä ?) t > Eskel Vehkaladhen, sk 17.12.1563 Eskill Wechkalachden huonot aidat ja sillat. Hv 1571 Vehkalax: Eskil Aruidzsson ku 5, hev 1, le 4, nk 0-1-1-0, la 2, oa 71:1, ny 7.25.

II Mattila

LAURI mk 1540-43, äv 1540: 1, 1541: 2½. Karja 1540: hev -, le 5, nk 3, la 10, ny 7.75.

JUHO LAURINPOIKA mk 1544-84, pm 1558- . Äv 1544: 2½, 1553: 2. Jons Weckalax mk 1546, Jöns Vechkalax mk 1552. Jons Larss. pm 1566-68, 1570-71, Jons Larsson pm 1569. Lv 1556-59: 6-4-4-3 / 1561-62: ½-3 / 1564-71 ka 2 15/16. Sak Oriveden rovkär 27.9.1557 Jons Weckalax oli kirkolle velkaa 8 markkaa. Sk 17.2.1563 Jons Vechkalachden huonot aidat ja sillat. Hv 1571 Vehkalax: Jons Larsson ku 7, hev 1, le 5, nk 1-2-3-1, la 6, oa 107:5, ny 11.25.

TEIRIJOKI tämän yksinäistilan nimen kirjoitustapa vaihtelee voimakkaasti. Aina ovat kuitenkin perusosina teiri ja joki. Luettiin Kauppi- laan mk 1540, Oriveteen mk 1541 ja Säynäjokeen pm 1558-70.

ERKKI mk 1540-52, äv 1540: 1, 1541: 2. Karja 1540: hev 1, le 4, nk 3, la 7, ny 8.375.

SIMO ERKINPOIKA mk 1553- , pm 1558- . Äv 1553: 2. Lv 1556-59: 4-4-3-3 / 1561-62: 1½-3 / 1564-71 ka 1 7/8. Hv 1571 Terijoki: Simon Ericksson ku 14, hev 2, le 4, nk 2-0-2-2, la 10, oa 137:6, ny 12.25.

Oriveden jakokunta

ORIVESI Oriuesi mk 1540-44, 1546, 1552-62, 1564-65, lv 1557, pm 1561-62, 1566, 1570-71. Orhiuesi mk 1543, Oriuesij mk 1558, 1566-71, pm 1565, 1567-69. Oriuesiby pm 1558-59, 1563-64.

Heponiemen neljänneksen talot I a + b Paavola

OLAVI JA MIKKO PAAVONPOJAT Kangasalan laamanninkäräjillä 7.1.1466 (kopiassa väärin 1456) laamanninsijainen Sten Henrikinpoika antoi ex-kuningas Kaarle Knuutinpojan läsnäollessa tuomion jutussa, jossa toisena osapuolina olivat Olof Påfwelsson och Michel Påfwelsson af Orihvesi ja toisena Ylä-Satakunnan kihlakunnantuomari Pentti Lydekenpoika. Kyse oli sen rajalinjan vahvistamisesta, jonka oli käynyt 12-miehinen maakuntakatselmuskunta. Raja alkoi Lehmilahden ojansuusta (Nihuanjärvestä) ja seuraavina rajapaikkoina olivat Jarun jurako (Jaarijuurakonmäki Nihualta lounaaseen), Humalaojan Jylhä (= Humalavuori edellisen lounaispuolella), Walkiawuoren otsa (edellisestä lounaaseen), Aitian saaren (Aihtianjärven saari edellisestä etelään), Laakoi lammen harju (edellisestä eteläkaakkoon), Koskelowuoren korke (Koskuenjärven itäpuolelle) ja sieltä suoraan alas rantaan (Pappilanselälle), jossa on eräs sauna (badstuga). Asiakirja on 1700-luvun kopio, ja siihen on otsikoksi kirjoitettu "Rååbreff emellan Orihvesi prästegård och Säynäjoki". FMU IV 3002. Otsikko on harhaanjohtava, sillä kyse on koko Oriveden kylän länsirajasta Nihuanjärveltä Pappilanselälle. Olavi ja Mikko Paavonpojat ovat edustaneet käräjillä koko kylää. Arvoitukseksi jää, missä kohden Pentti Lydekenpoika oli asianosainen (kuollut jo 1460).

JAAKKO mk 1540-43, äv 1540: 2, 1541: 2½. Karja 1540: hev 1, le 7, nk 4, la 7, ny 11.875.

Ia PAAVO JAAKONPOIKA mk 1544-66, 1568, pm 1558- . Äv 1544: 3, 1553: 1½ (talo halottu). Pol Ioperss. mk 1546, Pål Jopsson mk 1552, Poffuall Jacopsson mk 1553, Poffuell Iacopss. mk 1554, Poffuel Iacopson mk 1555, Påffual Jacåpss. mk 1556, Påffual (Poual) Iepss. mk 1557, 1559, Påuall Iepsson mk 1558, Poual (Poffuall) Iopss. mk 1560-62, Pou-

al Iesperss. mk 1564, Påuall Iacobss. pm 1566, Påual Iacobsson pm 1571. Lv 1556-59: 3-3-3-0 / 1561-62: 2½-1 / 1564-71 ka 7/8. Sak tk 29.3.1557 Poffuell Jacopsson Oriuedhen t > talon IX Thomas Lauralan, kk 10.9.1558 talon IV Thomas Parvi t & Poffuall ibm, sk 17.12.1563 Poffual Oriuedhen huonot aidat ja sillat, kk 22.10.1566 Påuall Oriueden laiminlyönyt kyytivuoron.

YRJÖ PAAVONPOIKA mk 1567, 1569-1625. Äv 1567: 1½, 1569: 2. Jören Pällsson mk 1567, 1571, Jören Polss. mk 1569-70.
Taloa ei ole hv 1571.

Ib ERKKI JAAKONPOIKA mk 1553-66, 1569- , pm 1558- . Äv 1553: 1½, 1569: 2. Erich (Eric) Iacopsson mk 1553-55. Erich Iacopss. mk 1556, 1566, Erich Iepss. mk 1557, 1559, Erick Ratus lv 1557, Erich Iepsån mk 1558, Erich (Erick) Iopss. mk 1560-62, 1564, Erich Iacobss. mk 1569-70, Erich Iacobsson mk ja pm 1571. Lv 1556-59: 2-3-3-2 / 1561-62: 3-½ / 1564-71 ka 2 9/16.

Vuonna 1556 Erich Jopss. ibm (Oriueden) lunasti päivätyöhauet rahalla, VA 1998 f. 47. Vuonna 1557 Erick Ratus osti Liuksialan kuninkaankartanosta ruista ½ pannia, VA 2030 f. 35v.

Sak kevk 26.4.1558 Thomas Sachari Oriueden otti tynnyrin olutta vdaff Erich Jacopsson. Teko katsottiin jostakin syystä vain vahingon tuottamiseksi Erkille, minkä vuoksi Tuomas pääsi vain 3 markan sakolla. Kk 22.10.1566 Erich Jacobsson ibm (Oriueden) laiminlyönyt kyytivuoron, sk 24.10.1568 Erich Jacobsson Oriuesij huonot aidat ja sillat, sk 12.1.1570 Erich Jacobsson Oriuesij laiminlyönyt kyytivuoron.

Hv 1571 Oriuesi: Erich Jacobsson ku 10, hev 2, le 5, nk 1-1-1-1, la 6, oa 102:4, ny 11.75.

ANTTI JAAKONPOIKA mk 1567-68, äv 1567: 1½. Anders Iacobss. mk 1567, Anders Iacobsson mk 1568.

II liitetty taloon IV 1557

HEIKKI mk 1540-52, äv 1540: 1, 1544: 1½. Karja 1540: hev 1, le 4, nk 2, la 3, ny 7.375. Hen. klocker mk 1546, Hen. klocker mk 1552.

OLAVI HEIKINPOIKA mk 1553-56, äv 1553: ½. Oluff klockare mk 1553, 1556, Oleff klockare mk 1555. Vuonna 1556 Oluff Hendersson Oriueden lunasti päivätyöhauet rahalla, VA 1998 f. 47. Sak Oriveden rovkk 24.8. 1554 Oleff Hen. gamble klockare sai 3 markan sakon tappelusta pyhäpäivänä.

III liitetty taloon IV 1569

TORD OLAVINPOIKA mk 1540-52, äv 1540: ½, 1541: 1. Karja 1540: hev 1, le 4, nk 1, la 3, ny 6.875. Tor dt mk 1540-43, Tordh mk 1544, Tordh Olss. mk 1546, Tord Olsson mk 1552.

MATTI TORDINPOIKA mk 1553-68, pm 1558-79. Äv 1553: 1 (1569- talo VII maksoi maaveron). Madz Tordzsson mk 1553, 1556-57, Madz (Matz) Tordss. mk 1554, 1559-60, 1564-66, pm 1568, Madz Tordtson mk 1555, Madz Tordsson mk 1558, Madz Tordzson mk 1561, Madz Tordzss. mk 1562, pm 1566, Madz Tårdss. mk 1567-68, pm 1567, 1569-71. Lv 1556-59: 0-1-1-1 / 1561-62: 1-1 / 1564-71 ka 15/16. Vuonna 1556 Madz Tordzss. ibm (Oriueden) lunasti päivätyöhauet rahalla, VA 1998 f. 47.

IV

TUOMAS JUHONPOIKA mk 1540-64, 1566-67, pm 1558-64. Äv 1540: ½, 1541: 1, 1544: 1½, 1553: 2, 1557: 2½, 1566: 2. Karja 1540: hev 1, le 1, nk

1, la 10, ny 4.75. Tho. Ionss. mk 1540, Thomas kupper mk 1546, Thomas kuppar mk 1552. Thomas (Tomas) Par_oij, Parffuoij, Par_oi, Par_e, Pa_r_i mk 1553-62, 1564, Thomas klockare lv 1537. Thomas Paroinen mk 1566-67. Lv 1556-59: 8-8-7-4 / 1561-62: 3-5 / 1564: 1. Sak sk 9.10. 1550 Thomas Par_oij Oriuesi vastuupakoilu, kk 10.9.1558 Thomas Par_i t & talon Ia Paavo, tk 24.3.1561 Thomas Par_ilan t > Maisa Siitohia (Siitama talo I ?).

HEIKKI TUOMAANPOIKA mk 1565, 1569- , pm 1565- . Äv 1565: 2½, 1569: 4½ (mukana talojen III ja VII verot), 1570: 2½ (mukana vielä talon III vero). Heindrich Par_i mk 1565, Hen. (Hin., Henrich) Thomass. mk 1569-70, pm 1566-67, Hen. Thomasson mk 1571. Lv 1565-71: 2-4-4-7-4½-3½-3. Sak sk 9.3.1568 Hen. Thomasson Oriuedhen t > hustru Ablunia ibm (talo ?). Hv 1571 Oriuesi: Henrick Thomasson ku 20, hev 2, le 10, nk 6-0-2-0, la 6, oa 157:- , ny 18.75.

V

ERKKI OLAVINPOIKA mk 1540-56, äv 1540: 1, 1544: 2, 1546: 1½. Karja 1540: hev 1, le 2, nk 1, la 6, ny 5.25. Eric Olss. mk 1541-42, Erich Kai_on mk 1546, Erich Kaijuon mk 1552, Erich Kai_on mk 1553, Erich Kaijuoinn mk 1554, Erich Kaiuoin mk 1555-56. Lv 1556: 3.

ERKKI ERKINPOIKA mk 1557-65, lv 1557, pm 1558-64. Äv 1557: 1½. Erich (Erick) Rässä mk 1557-61, pm 1559, 1562. Erick Rassa mk 1564, pm 1558, 1561, Erick Iersä lv 1557, Erich Iessä pm 1563, Erich Ressä pm 1564. Lv 1557-59: 2-2-1 / 1561-62: 1½-3 / 1564: 3. Sak tk 29.3.1557 Erick Ersson Oriueden t > Onnistaipaleen Erkki (talo V).

OLAVI lv 1557 Oleff Iärsä lv ½.

NIILO JAAKONPOIKA maksoi maaveron Riun neljännekseen. Mk 1566-68, äv 1½. Nils (Nilis) Kaiuon mk 1566-68, Nils Rässä pm 1565. Nils Iacobss. pm 1566-68, 1570-71, mk 1569. Nilis Iacobsson pm 1569. Niilon maavero jaettiin 1569 talojen Ia, XIa ja b kesken, kullekin ½ äyriä. Niilo jatkoi kuitenkin voiveron maksua. Lv 1565-71: 1-0-0-0-0-0-1½.
Taloa ei ole hv 1571.

VI

ERKKI mk 1540-72, pm 1558- . Äv 1540: 1, 1541: 1½, 1546: 2, 1553: 3. Karja 1540: hev 1, le 3, nk 2, la 5, ny 6.625. Eric bicki mk 1540. Eric bijcki mk 1541-42, Eric Boc. mk 1546, Erick bor: mk 1552. Erich (Eric, Erick) Bucki mk 1553-54, lv 1557, pm 1564-65, mk 1569-70. Erich Buchi mk 1555-56, Erich Buck pm 1559, 1561. Erich (Erick) Pucki mk 1557-62, 1564-65, 1567-68, pm 1558, 1563, 1566, 1568. Erich Puckij mk 1566, 1571. Erich Puki pm 1562. Erich Puckii pm 1567, 1569-71. Lv 1556-59: 7-7-8-8 / 1561-62: 6-5 / 1564-71 ka 3 3/4.

LAURI ERKINPOIKA mk ks. talo VIII
Sak sk 4.12.1553 Brusius Siuckoilan (talo XIII) t > Lasse Bucki, sk 10.1.1571 Lasse Ersson Oriuesi t > Henrick Kärpoilax (kylä ?). Hv 1571 Oriuesi: Lasse Ericksson ku 10, hev 1, le 4, nk 1-3-0-0, la 4, oa 75:2, ny 8.5.

HEIKKI sak tk 21.3.1564 talon VIII Sipi Antinpoika väitti Hen. Puckiss. harjoittaneen huoruutta, mutta Heikki vetosi lautakuntaan, joka uskoi hänen viattomuuteensa, ja Sipi sai 40 markan sakon.

VII

ANTTI mk 1540 Anders äv 1, karja hev 2, le 7, nk 6, la 3, ny 14.375.

ERKKI ANTINPOIKA mk 1541-84, pm 1558- . Äv 1541: 2½, 1544: 2, 1553: 2½. Eric (Erich) An. mk 1541, 1544, Eric (Erich) Anderss. mk 1542, 1546, 1553-54, 1557-60, 1566, 1569, pm 1561, 1566-67, 1570-71. Erich (Erick) Andersson mk 1555-56, 1561, 1571. Erich An.sson(n) mk 1562, 1565, pm 1568-69. Erick An.ss. 1564, 1567-68, 1570, pm 1559. Erich Nilsson (?) mk 1552. Lv 1556-59: 7-6-5½-6 / 1561-62: 5-5 / 1564-71 ka 3 7/8. Sak sk 9.10.1550 Erick Anderson ibm (Oriuesi) vastuupakoilu. Hv 1571 Oriuesi: Erich Andersson ku 10, hev 2, le 8, nk 1-1-1-2, la 4, oa 142:4, ny 15.

VIII

ANTTI HEIKINPOIKA mk 1540-56, äv 1540: 1, 1541: 1½. Karja 1540: hev 1, le 3, nk 0, la 4, ny 5.5. Anders Hen.ss. mk 1540, An. Vähä mk 1546, Anders Vähä (Wähä) mk 1552-56. Lv 1556: 3.

SIPI ANTINPOIKA mk 1557-65, lv 1557, pm 1562- . Äv 1557: 1½, Siffre (Siffred, Sig^d, Sig^{de}, Sig^{dt}) Anderss., An.ss., An.sson mk 1557-62, 1564-65. Lv 1557-59: 3-3-2½ / 1562: 3 / 1564-71 ka 1 1/4. Sak tk 6.3. 1559 Marcus Orich_eden (talo ?) t > Siffred ibm, sk 12.1.1561 Siffred Andersson (ei kylää) vastuupakoilu. Tk 21.3.1564 talon XIII Ambrosius t > Sig^{dt} Andersson ibm. Samoilla käräjillä Sig^{dt} Andersson j Oriuesi ilmiantoi talon VI Heikki Pukin huoruudenteosta, mutta ei voinut todistaa puheitaan. Heikki vetosi sitten lautakuntaan, joka uskoi hänen viattomuuteensa, ja tuomari langetti Sipille 40 markan sakon, josta tämä maksoi kruunun kolmannesta 6 markkaa.

SIMO pm 1558-59, 1561. Lv 1561: 5.

pappismies MIKAEL mk 1566-67, äv 1566: 1½. her Michill (Michil) mk 1566-57.

vuosina 1568-69 talon maaveron maksoi talon IV Heikki Tuomaanpoika ja 1570-71 talon V Lauri Erkinpoika.

Taloa ei ole hv 1571.

Riun neljänneksen talot

IX Eerola

MATTI mk 1540 Madz äv 1, karja 1, le 4, nk 2, la 5, ny 7.625.

TUOMAS HEIKINPOIKA mk 1541-84, pm 1558- . Äv 1541- 1½, 1553: 2. Thomas Laura mk 1546, Tomas Laurass. mk 1552, Thomas Laurajnen mk 1553-55, Thomas Laurainen mk 1556, Thomas (Tho.) Lauralan mk 1557-61, 1564, 1568-71. Thomas Hen.ss. (Hin.ss.) mk 1566-67, pm 1565. Thomas Erss. pm 1566, Thomas Erichss. pm 1567-71. Oliko sama mies? Lv 1556-59: 3-1-1-1 / 1561-62: 1½-2 / 1564-71 ka 1 15/16. Sak tk 1551 Thomas Laorajnen ei suorittanut nimismiehelle kuuluvia maksuja. Hv 1571 Oriuesi: Thomas Henricksson ku 5, hev 1, le 3, nk 0-1-2-0, la 4, oa 65:5, ny 7.

X Siurola

HEIKKI mk 1540-43, äv 1540: 2, 1541: 2½. Karja 1540: hev 1, le 8, nk 5, la 7, ny 13.375.

TUOMAS HEIKINPOIKA mk 1544-92, äv 1544: 2, 1553: 1½. Thomas (Tomas) Hen.ss. mk 1544, 1546, 1552. Thomass (Thomas) Sakarii mk 1553, 1567-68, Thomas (Tho.) Sakari mk 1554-57, 1559-62, 1564-66, Thomas Zachari lv 1557, Thomas Sackari mk 1558, Thomas Sakarij mk 1569-70, Thomas

Szakarij mk 1571. Lv 1556-59: 0-2-1-2.

Sak tk 1551 Thomas Sakari ei suorittanut nimismiehelle kuuluvia maksuja. Oriveden rovkk 24.8.1554 Thomas Sakari vannoi puhdistusvalan yhtenä kymmenestä Attilan Erkki Pertunpojan puolesta. Tunkelon Erkki oli tätä syyttänyt huorinteosta oman veljen tyttären kanssa. Kevk 1557 Thomas Sakari ei ollut maksanut apuveroa, kk 13.8.1557 Onnistaipaleen Erkki (talo V) t > Thomas Sakari. Kevk 26.4.1558 Thomas Sachari Oriueden sai sakon vahingonteosta otettuaan tynnyrin olutta Erkki Jaakonpojalta (talo Ib). Sakko oli vain 3 markkaa, mutta siitäkin Tuomas sai vielä köyhyytensä vuoksi armahduksen sikäli, että hän maksoi kruunun osuudesta vain puolet eli ½ markkaa (= 4 äyriä). Tk 16.3.1560 Thomas Sakari Oriuesi huonot aidat ja sillat. Kk 26.8.1571 Thomas Sakari t > hustru Birita i Oriuesi (oli kylän Sylkkiöitä).

ZACHARIAS pm 1558-64. Zacharias pm 1558-59, 1561-64. Lv 1561-62: 2-3, 1564: 1. Tuomaan lisänimen Sakari voi arvella johtuvan etunimestä Zacharias. Nimi on raamatullinen, mutta esim. Johannes Kastajan isää, juutalaispappi Zachariasta ei palvottu keskiaikana pyhimyksenä. Kuitenkaan ei ole syytä epäillä papinmanttaaliluetteloa virheestä, koska se on ainakin alkuun aika luotettava. Zacharias on siten hyväksyttävä taloa X hallinneessa suvussa käytetyksi, vaikka nimi onkin melkein ai-
nutlaatuinen talonpojilla (Zacheus on tavallisempi, ks. Pajukanta talo I).

TUOMAS PIETARINPOIKA pm 1565-71. Thomas Perss. pm 1565-67, 1569, Thomas Persson pm 1568, 1570-71. Lv 1565-71: 1-½-1½-2-2-½-3. Hv 1571 Oriuesi: Thomas Persson ku 5, hev 1, le 2, nk 1-1-0-0, la 5, oa 40:1, ny 5.625.

XI a + b (Seppälä ja Mattila)

OLAVI Kangasalla 4.3.1460 päivätyllä avoimella kirjeellään Olaff Hertoga (Herttuaala talo I) ja Henric Iesalayn (p.o. Jemsalayn ja siten Henric oli Vihtiälän tai jo Onnistaipaleen Jämsäläisiä) ilmoittanut antaneensa Pentti Lydekenpojalle (Ylä-Satakunnan tuomarille) Olaff Sylkis jordh j Wexöö ok Wicktala by. W.G. Laguksen kopio Väaksyn kartanossa olleesta orig.pergamenttikirjeestä, FMU IV 3916. On todennäköistä, että Olavi oli jo siirtynyt Väaksystä Oriveden kylään.

OLAVI Kangasalan laamanninkäräjillä 1.3.1519 oli lm Oleff Sylkyä, RA De la Gardieska samlingen, or.p. FMU VIII 5970.

OLAVI mk 1540-52, äv 1540: 3, 1541: 4, 1544: 3½. Karja 1540: hev 2, le 9, nk 10, la 12, ny 19.5. Oleff Syl. mk 1546, Oleff Sylkin mk 1552.

XIa (Seppälä) OLAVI OLAVINPOIKA mk 1553-68, pm 1558- . Äv 1553: 2, 1561: 1½, 1564: 2. Oluff Sÿlcki mk 1553-54, 1556, Oluff Sylka mk 1555, Oluff (Oleff) Sylkiä mk 1557, 1559-61, pm 1561, Oluff Sylkiä mk 1558, 1564, 1566. Oluff Ollss. pm 1566-67, 1570-71, Oluff Ollsson pm 1568-69. Lv 1556-59: 4-4-4-4 / 1561-62: 1-4 / 1564-71 ka 2. Ek 1554 Oluff Sylchiä 1 leiv. haukia, VA 1972 f. 71. Sak kk 26.9.1564 Oluff Sÿlckiä Oriueden vastuupakoilu. Hv 1571 Oriuesi: Oluff Olufson ku 10, hev 2, le 6, nk 1-2-0-0, la 10, oa 110:- , ny 12.75.

NIISIUS mk 1569- , äv 1569: 2½ (lisätty ½ äyriä talosta V). Nisius Sylckie mk 1569-70, Nisius Sylckij mk 1571.

XIb (Mattila) MATTI mk 1553-68, pm 1558-64. Äv 1553: 1½. Madz Sylcki mk 1553, Madz Sylckiä mk 1554-56, 1564-68, pm 1558-59, Madz Sylkiä mk 1557, 1559, lv 1557, pm 1561, Madz Sylckie mk 1558. Lv 1556-59: 6-4½-3-2½ / 1561-62: 6½-3 / 1564: 0.

SIPI MATINPOIKA mk 1569 , pm 1565- . Äv 1569: 2 (liitetty ½ äyriä talolta V). Sig^d Madzss. Sylckie mk 1569-70, Siffred Madzss^a mk 1571. Sig^d (Sig^{dt}) Madzss. pm 1566-68, 1570-71, Sigffrid Madzss. pm 1569. Lv 1565-71: 1-1-1½-1-2-1-3, ka 1½. Hv 1571 Oriuesi: Siffred Madzsson ku 10, hev 1, le 3, nk 1-1-2-0, la 18, oa 75:4, ny 9.25.

XII a + b Kontti

HEIKKI mk 1540-52, äv 1540: 4, 1541: 4½. Karja 1540: hev 2, le 12, nk 10, la 4, ny 21.5. Hen. Sylkiä mk 1541-42, 1546, Hen. Sylkin mk 1552. Sak sk 9.10.1550 Henrick Sylckia vastuupakoilu.

XIIa (Kontti) HEIKKI HEIKINPOIKA mk 1553-1606, pm 1558- . Äv 1553: 1½. Hen. Sylcki mk 1553, 1555-56, Hen. Sylchi mk 1554, Hen. Sylkiä mk 1557, 1559-60, Hen. (Hendrich) Sylckie mk 1558, 1569-70, Hen. Sylckä mk 1564, Hen. Sylckij mk 1571. Hin. (Henrich, Hinrich) Hin.ss. pm 1566-69, Hin. Hin.sson pm 1570. Lv 1556-59: 3-2-1½-½ / 1561-62: 7-2 / 1564-71 ka 9/16. Vuonna 1556 Hen. Sylkiä aff Oriuesi lunasti päivätyöhauet rahalla, VA 1998 f. 46v. Lm Hen. Sylchi kk 10.9.1558. Sak sk 4.2.1565 Hen. Sylkiä Oriueden vastuupakoilu. Kk 22.10.1566 Hen. Hen.sson Oriuedhen huonot aidat, sillat ja ojat, kk 26.8.1571 Henrich Henrichsson Oriuesi vastuupakoilu. Hv 1571 Oriuesi: Hen. Henrichsson ku 20, hev 2, le 8, nk 2-3-4-0, la 14, oa 171:4, ny 18.25.

XIIb (autioitunut) JUHO HEIKINPOIKA mk 1553-83, pm 1558- . Äv 1553: 1½. Jöns (Jons) Sylcki mk 1553, 1555, Jons Sylke mk 1554, Jons Sylki mk 1556, Jons Sylkiä mk 1557, lv 1557, mk 1559-61, pm 1561-62, Jons Sylchia (Sylckia) mk 1558, 1564, 1566-68, pm 1563-64, Jöns Sylckie mk 1569-70, Jöns Sylckij mk 1571. Jons Hin.ss. pm 1566-69, Jons Hinderess. pm 1570-71. Lv 1556-59: 5-4-4-4 / 1561-52: 5½-3 / 1564-71 ka 2 3/8. Lm Jons Sylkiä Oriveden rovkär 18.5.1555. Sak sk 4.12.1553 Jons Sylckia huonot aidat ja sillat.

SIPI JUHONPOIKA hv 1571 Oriuesi: Siffred Jonsson ku 6, hev 1, le 4, nk 4-0-0-0, la 10, oa 67:6, ny 9.25.

talot XI-XII:

MAARIT sak kk 13.8.1557 Marith Sylkiä t & Birith Sylkiä, Oriveden rovkär 24.9.1557 Maritth Sylkiä t > Birith Sylckialän (ehkä sama tapelu). Kk 13.8.1557 Marith Sylkiä t & Metta Thomasdotter Oriueden. Tk 24.3.1561 Maisa Sylchia vastuupakoilu.

PIRITTA sak kk 13.8.1557 Birith Sylkiä t & Marith Sylkiä, rovkär 24.9.1557 Maritth Sylkiä t > Birith Sylckialän. Kk 26.8.1571 talon X Tuomas Sakari t > hustru Birita i Oriuesi.

XIII Siukola

ERKKI mk 1540-43, äv 1540: 1. Karja 1540: hev 1, le 3, nk 2, la 4, ny 6.5.

INGEBORG mk 1544-52, äv 1544: 1. Ingebor mk 1544, Ingibor Siukoiij mk 1546, Ingeborg Siukoiij mk 1552.

MARTTI lm Märthen Siukoiijlan sk 9.10.1550. Sak kevk 2.6.1551 Mortin Siukolan t > Heponiemen talon II Olavi Tuottinen, Heponiemen talon III Juho Tuottinen t > Mortin Siukolan. Sk 25.1.1557 Morthen Siukoilan vastuupakoilu. Eas 1552 Morthen aff Siukoiijla oli yksi niistä kolmesta, jotka lupasivat mennä asumaan Suomatkan Heikkki Pyn eräsijalle vid Copsama träsk, VA 130^a. Juupajoen Kopsamalla asui 1562- Martti

Pietarinpoika, ehkä tämä Siukolan Martti.

AMBROSIUS ERKINPOIKA mk 1553-92, pm 1558- . Äv 1553: 1½. Brusius Siukolan mk 1553, 1555, 1557, 1559-61, Brusius Siuckoilan mk 1554, Brusius Siukoilan mk 1556, 1566-67, Brusius Siuckolan mk 1558, Ambrosius Siukolan mk 1564, Abrosius mk 1565, 1569-71, pm 1565-68, Brusius lv 1557, pm 1558-59, 1561-63, Ambrusius mk 1568, pm 1569-71, Erasmus (?) pm 1564. Lv 1556-59: 0-1½-1-1 / 1561-62: 1½-1 / 1564-71 ka 1½.

Vuonna 1556 Brusius Siukoilan lunasti päivätyöhauet rahalla, VA 1998 f. 47. Vuonna 1557 Brusius Oriueden osti Liuksialan kuninkaankartanosta pannin ruista, VA 2030 f. 35v.

Sak tk 1551 Brusius Siukolan ei suorittanut nimismiehelle kuuluvia maksuja, sk 4.12.1553 Brusius Siuckoilan t > Lasse Bucki (talo VI), sk 1.12.1558 Brusius Siukolan huonot aidat ja sillat, tk 16.3.1560 Brusius Siukolan t & Thomas Sakari (talo X), tk 21.3.1564 Ambrosius Oriuedhen t > talon VIII Sipi Antinpoika.

Hv 1571 Orivesi: Brusius Ericksson ku 5, hev 2, le 1, nk 1-0-1-0, la 4, oa 49:7, ny 4.5 (toinen hevosista oli ratsu, sitä ei ole otettu mukaan ny-lukuun).

taloihin sijoittamatta:

METTA TUOMAANTYTÄR sak kk 13.8.1557 Marith Sylkiä (talo XI tai XII) t > Metta Thomasdotter Oriueden.

MARKKU sak tk 6.3.1559 Marcus Orichueden t > Siffred ibm (talo VIII).

RUOTSILA (ROSSILA) eli TORITTU eli PEHULA

oli Riun neljänneistä ja Oriveden jakokuntaa.

Luettiin Oriveden kylään mk 1543, 1565-68 ja Lyytikkälään mk 1544-56. Ruodzila mk 1540, Rossila mk 1541-42. Torittu mk 1557-62, 1569-70, pm 1565-66, 1570, Dorittu mk 1564, pm 1567-69, Dorittuby pm 1571, Torittu mk 1571.

I a + b (Maunula ja Noppiari eli Paavola)

PIETARI mk 1540-64, pm 1558-64, äv 1540: 1½, 1541: 2, 1544: 3, 1564: 1½ (talo halottu). Karja 1540: hev 1, le 3, nk 5, la 9, ny 8.625. Per (Pedher, Peder) Rossi mk 1546, 1553-56, Per Råssi mk 1552. Per (Pedher, Peder) Pehu mk 1557-62, 1564. Per (Peder, Pedher) Torittu pm 1558-59, 1561-63, Per Dorittu pm 1564. Lv 1556-59: 8-9-6-8 / 1561-62: ½-5 / 1564: 3.

Ek 1553 Pedher Thorittu 1 leiv. haukia, VA 130^a f. 23. Ek 1554 Peder Torittu 1 leiv., VA 1972 f. 71. Ek 1555 Peder Pehu 1 leiv., VA 1978 f. 68. Ek 1556 Per Pehu 1 leiv., VA 1998 f. 43v. Ek 1557 Per Pehu 1 leiv. haukia ja 1 leiv. ruokakalaa, VA 2030 f. 34v. Eräsijasta ks. alla Simo Pietarinpoika.

Lm Per Pehu Oriveden rovkär 18.5.1555.

Sak Oriveden rovtk 9.1.1551 Per Torittu tuomittiin maksamaan työpalkka --> Ffranzá embetzmannen, Oriveden rovkk 6.9.1551 Per Torittu tuomittiin maksamaan 'herrens saköre' sille 'ämbetsman', joka oli maksanut hänen puolestaan (ilmeisesti sama asia kuin talvikäräjillä. Sakkorangaistus on annettu jo sitä ennen. 'Herre' lienee piispa, ja Franz ämbetsman myöhemmin Ylä-Satakunnan voutina ollut Frans Laurinpoika). Oriveden rovkär 24.8.1554 Per Pehu vannoi puhdistusvalan Attilan Erkki Pertunpojan puolesta. Sk 13.10.1559 Per Pehu ei saapunut viemään voiveroa Juhana-herttualle Turkuun.

Ia (Maunula) TUOMAS PIETARINPOIKA mk 1565-84, pm 1565- . Äv 1565: 1½. Thomas Pehu mk 1567. Thomas Persson mk 1570-71, pm 1568, 1570-71, Thomas Perss. pm 1566-67, 1569. Lv 1565-71: 3-0-1-3-2-1½-3, ka 1 13/14.

Lm Oriveden rovtk 9.1.1551 Thomas Pehuu (VA 1945 f. 12. Samoilla

käräjillä Per Torittu oli syytettynä. Olisikohan tämä Tuomas jo aikaisempaa polvea?). Kk 26.9.1564 Thomas Pehulan huonot aidat ja sillat (VA 2166 f. 22. Tässä Pehula ensi kertaa kylän nimenä). Tk 19.3.1569 Thomas ibm (Dorittu) ei toimittanut voudille veroheiniä.

Hv 1571 Pehula: Thomas Persson ku 13, hev 2, le 4, nk 2-2-1-1, la 10, oa 117:3, ny 12.25.

Ib (Noppiari eli Paavola) SIMO PIETARINPOIKA mk 1564-1602, pm 1565-
. Äv 1564: 1½. Simon Doritun mk 1565, Simon Pehu mk 1566-68. Simon Perss. (Persson) pm 1566-71. Lv 1565-71: 4-½-1½-4-3-1½-3, ka 2½. Eom 1552 Simon Persson aff Torittula yksi eräsija benempd Kaijtaniemi vid Värikäuru siöö 15 peninkulman päässä kotoa. Siellä ei ollut asuttavaksi kelpavaa paikkaa. VA 130^a f. 8v. 'Värikäuru siöö' tarkoittaa Keuruveden läntistä haaraa eli Väärinkeuruuta monine selkineen. Sieltä ei ole kylläkään löytynyt Kaitaniemeä. Sak tk 19.3.1569 Simon Dorittu veroheinät suorittamatta. Hv 1571 Pehula: Simon Persson ku 20, hev 1, le 6, nk 0-2-3-3, la 10, oa 144:4, ny 13.25.

II autioitunut

LAURI mk 1540-52, äv 1540: 1. Karja 1540: hev 1, le 4, nk -, la 2, ny 6.25. Lau. Kurcki mk 1541-42, Lasse Kurki mk 1546, Lasse Kurcki mk 1552.

Lyytikkälän jakokunta

LYYTIKKÄLÄ Riun neljännessä

Lydickele mk 1540, 1571, Lydickelä mk 1541-42, Lydickälä mk 1543-52, 1569-70, lv 1557, pm 1558-66. Lytickälä mk 1553-56, 1559-62, 1566-68, pm 1567-71. Lytickelä mk 1557, 1564-65, Lytickäle mk 1558.

I yhdistetty Uotilaan

NIILO mk 1540-43, äv 1540: 1½, 1541: 2. Karja 1540: hev 1, le 4, nk 4, la 6, ny 8.75. Lm Niels Lydick lk 8.2.1540, Niels Lydicke tk 8.2.1540. Lk-kirje on laamanni Jöns Knuutinpojan antama, tk-kirje kihlak. tuomari Jöns Västgöten antama, ja ne käsittelyvät eri asioita, mutta molemmat ovat kopioina VA Topographica Kangasala, ja kotoisin ne ovat Vääksyn arkistosta.

OLAVI NIILONPOIKA mk 1544-56, äv 1544: 2. Oleff Nilss. mk 1546, Oleff Nilsson mk 1552, Oluff Lyticka mk 1553, Oluff Lydicka mk 1554, Oleff Lydich mk 1555, Oleff Lytickä mk 1556. Lv 1556: 3. Lm Oluff Lydickä kevk 2.6.1551, Oleff Lydickälä Oriveden rovkär 6.9.1551, Oleff Lydickälän Oriveden rovtk 9.1.1551, Oleff Lönckelen (?) piispan tk Orivedellä 18.5.1555. Sak tk 1551 Olaff Nilsson Lytickälän ei suorittanut nimismiehelle kuuluvia maksuja, Oleff Lydick sk 9.10.1550 t > Jons ibm (talo ?), stk 5.5.1556 Oleff Lydig t > Jonss ibm (talo IVa).

OLAVI HEIKINPOIKA mk 1557-79, pm 1558-64. Äv 1557: 2. Oleff (Oluff) Hen.ss. mk 1557, 1559-60, 1564-68, Oleff Hen.sson mk 1561-62, 1569-70, Oleff Henderss. mk 1558, Oluff Hinderss. mk 1571. Lv 1557-59: 1-1-1 / 1561-62: 5½-1½ / 1564: 1.

MATTI pm 1565-70. Madz Ora_ainen pm 1565-70. Lv 1565-70: 1-1-1-5-0-0. Sak tk 19.3.1569 Madz Lytickälän veroheinät suorittamatta.

Taloa ei ole hv 1571.

II Mikkola eli Kahki

JUHO OLAVINPOIKA mk 1540-52, äv 1540: 1, 1541: 1½. Karja 1540: hev 1,

le 4, nk 4, la 3, ny 8.375. Ions Olss. mk 1541, Jons Lydhick mk 1546, Iöns Lydick mk 1552.

NIILO ERKINPOIKA mk 1553-84, pm 1558- . Äv 1553: 1, 1557: 1½. Nils Lytickä mk 1553, 1556, Nils Lydickä mk 1554-55. Nils (Nilis) Erichss. mk 1557-60, 1562, 1564, 1566, 1568, 1571. Niels Ersson mk 1561, Nilis Erichsson mk 1567, 1569-70, Nils Erss. pm 1565, Nils Jonsson (?) pm 1569. Lv 1556-59: 1-1½-2-2 / 1561-62: 1½-2 / 1564-71 ka 2 1/8. Sak tk 1551 Nils ibm (edellä Lyytikkälästä) ei suorittanut nimismiehen saamia, kevk 1557 Nils Erss. Lydickä ei ollut suorittanut apuveroa. Hv 1571 Lydickälä: Nils Ericksson ku 8, hev 2, le 5, nk 1-1-2-2, la 6, oa 133:- , ny 12.75.

III liitetty 1544 talon IV

OLAVI mk 1540-43, äv 1540: 1, 1541: 1½. Karja 1540: hev 1, le 4, nk 4, la 6, ny 8.75.

IV a + b

LAURI Lempäälän Kuokkalassa 9.1.1439 pidetyssä sovintokokouksessa n.s:n Davidin kapinan jälkeen määrättiin mm. Larens Kyroläynen takamaan Kangasalan puolesta yhteiskuntarauhan säilyminen. RA Skoklosters Codex Aboensis f. 54, Mk 476 s. 369. Kangasalan laamanninkäräjillä 13.1.1441 oli lm Larens Kyrolaynen, RA De la Gardieska samlingen, orig.vid. 24.1.1463. FMU III 2375.

IVa yhdistetty Laasolan Sikalaan

JUHO NILONPOIKA mk 1540-98, pm 1558- . Äv 1540: ½, 1541: 1½, 1544: 3 (talo III liitetty), 1553: 1½ (talo halottu), 1557: 1, 1561: 1½, 1562: 1, 1566: 1½. Ions (Jöns) Kyrölän mk 1544, 1546, 1552, 1561, Jons Kyröla^{en} (Kyröle^{en}, Kyrölä^{en}) mk 1557, 1562, 1564, Jons Kyrolen mk 1558, Jons (Jönns) Kyröleinen, Kyröläinen, Körelainen mk 1559-60, 1565-68, 1571, Jönns Kyrolainen mk 1569-70, Jons Kyro pm 1558-59, 1563, Jons Kyrö pm 1562. Jönss (Jons) Nillss, Nilss. pm 1564-68, 1570-71, Jons Nillsson pm 1569. Lv 1556-59: 1-1-1-1 / 1561-62: 3-1 / 1564-71 ka 2¼. Lm Jons Kyröö Oriveden rovkk 6.9.1551. Sak tk 1551 Jons Kyröläijnen ei maksanut nimismiehen saamia. Hv 1571 Lydickälä: Jons Nilsson ku 10, hev 1, le 3, nk 1-1-1-0, la 4, oa 68:6, ny 7.

IVb Uotila

VALPURI mk 1553-56, lv 1557. Äv 1553: 1½. Lv 1556: 3, 1557: 3. Valborgh mk 1553, Walbor (Valbor) mk 1554-56, enchia lv 1557. Valpuri oli ehkä taloon 1544 liitetyn Olavin talon leskiemäntä.

LAURI JUHONPOIKA mk 1557-1605, pm 1558-67, 1571. Äv 1557: 1½. Lass (Lasse) Jonss. mk 1557, 1559-60, 1562, 1565-66, 1568, 1571, pm 1565, 1567. Lasse (Lass) Jonsson mk 1558, 1561, 1567, 1569-70, pm 1571. Lv 1558-59: 3-3 / 1561-62: 2-2 / 1564-67: 3-3-2-1 / 1571: 2½. Lm Lass Ionss. Lydickälän kk 20.10.1565. Sak tk 19.3.1569 Lass Ionsson ibm (Lytickälän) veroheinät suorittamatta. Hv 1571 Lydickälä: Lasse Jonsson ku 10, hev 2, le 8, nk 1-1-1-1, la 6, oa 147:4, ny 14.75.

LAURI ANTINPOIKA pm 1568-70. Lasse An.ss. pm 1568, Lasse An.sson pm 1561, Lasse Anderss. pm 1570. Lv 1568-70: 4-4-3.

V a + b Sikanen ja Sipilä

OLAVI MATINPOIKA mk 1540-52, äv 1540: 1, 1541: 2. Karja 1540: hev 1, le 5, nk 6, la 11, ny 11.375. Ol. Madzss. mk 1541-42, Oleff Käyrä mk

1546, 1552.

Va (Sikanen) OLAVI TUOMAANPOIKA mk 1553-65, pm 1558-64. Äv 1553: 1. Oluff (Oleff) Käyrä mk 1553, 1556, lv 1557, Oluff Keurä mk 1554, Oluff Kaurä mk 1555, Oleff (Oluff) Järsä pm 1558-59, 1561-62, 1564, Oleff Iersä pm 1564. Oluff Thomass. mk 1557-60, 1564, Oleff Tho.ss. mk 1561-62. Lv 1556-59: 0-1½-1-1 / 1561-62: 0-½ / 1564: 1. Sak tk 1551 Olaff Käyra nimismiehen saatava maksamatta.

JAAKKO OLAVINPOIKA mk 1566-68, pm 1565- . Äv 1566: 1. Jacop (Jacob) Ollsson mk 1566-67, Jacob Ollss. mk 1568, pm 1565. Lv 1565-71: 1-0-1½-½-0-1½-2½, ka 1.

LAURI JAAKONPOIKA hv 1571 Lydickälä: Lasse Jacobsson ku 5, hev 1, le 1, nk -, la 4, oa 35:5, ny 3.5.

Vb (Sipilä) JUHO TUOMAANPOIKA mk 1553-68, pm 1558- . Äv 1553: 1. Jöns Käyrä mk 1553, lv 1557, pm 1561, Jons Kaurä mk 1554-55, pm 1558, Jons Kaurä mk 1556, Jons Käyri pm 1559, 1563, Jons Kairi pm 1562, Jons Käyri pm 1564. Jons Thomass. mk 1557-60, 1564-65, 1567-68, pm 1565-68, 1570-71, Jons Tho.ss. mk 1561-62, Jons Tho.sson mk 1566, Jons Thomasson pm 1569. Lv 1556-59: 0-1½-1-0 / 1561-62: 2-2 / 1564-71 ka 2¼. Sak tk 1551 Jons ibm (Lytickälän) Käyra nimismiehen saatavat maksamatta.

MARKKU JUHONPOIKA mk 1569- . Äv 1569: 2 (maksoi myös talon Va maa-veron). Marchus Jönnss. mk 1569-71. Hv 1571 Lydickälä: Marcus Jonsson ku 10, hev 1, le 4, nk 1-1-1-0, la 7, oa 78:6, ny 8.375.

VI autioitunut

LAURI mk 1540 Lasse äv ½, karja nichil.

VII autioitunut

PIETARI mk 1540 Peder äv ½, karja nichil.

JOUTSIKAS Riun neljännestä yksinäistila luettiin Lyytikkälään mk 1540-56, Oriveteen mk 1565-68. Joudzikas mk 1557, 1559-62, Joudzika mk 1558, Joutzickas mk 1564, Joutzikas mk 1569-71, pm 1565-71, Joutzicka lv 1557, pm 1562-63, Joudzicka pm 1558-59, Jouttzicka pm 1561, 1564.

NIILO mk 1540-72, pm 1558- . Äv 1540: 1, 1541: ½, 1553: 1. Karja 1540: hev 1, le 2, nk 1, la 3, ny 4.875. Nils Iousicka mk 1541, 1546, Nils Iuntika mk 1552, Nilis Ioutzikas mk 1564, 1567, Nils Äyrikäinen mk 1553, Nils Äyiikajnen mk 1554, Nils Äynkäynen mk 1555-56. Lv 1556-59: 1-1½-2-1 / 1561-62: 4½-1 / 1564-71 ka 1½.

MARTTI MARKUNPOIKA

Sak tk 19.3.1569 Morten Joutzikas veroheinät suorittamatta. Kk 26.8. 1571 Märthen Marchusson Joudzikas vahingonteko Väaksyn kartanon ulkopalstalla, edelleen sakko vahingonteosta > Oleff Thomasson i Pyal_j (kylä ?). Hv 1571 Joutzikas: Morthen Marcusson ku 10, hev 2, le 2, nk 1-0-1-2, la 6, oa 88:6, ny 8.75.

PENTTILÄ Riun neljännestä yksinäistila luettiin Oriveden kylään mk 1540-43, Lyytikkälään mk 1544, 1546, 1552-56, Vehkalahteen lv 1557, pm 1558-71 ja Säynäjokeen mk 1565-71. Benttilä mk 1557-61, Benchttilä mk 1562, Benchttilä mk 1564.

PIETARI mk 1540-52, äv 1540: 1, 1541: 1½. Karja 1540: hev 1, le 4, nk 3, la 5, ny 8.125. Per Benttilen mk 1540, Per Benttilän mk 1546, Peder

Benilän mk 1552.

HEIKKI mk 1553, äv 1½. Hendrich Benttilän mk 1553.

MARTTI HEIKINPOIKA mk 1554-56, äv 1554: 1½. Morthen Henss. mk 1554-55, Morthen Hen.ss. smedh mk 1556. Lv 1556: 0.

HEIKKI HEIKINPOIKA mk 1557-74, lv 1557, pm 1559- . Äv 1557: 1, 1566: 1½, 1567: 2. Hen. Hen.ss. mk 1557, 1559-60, 1564, Hen. Henderss. mk 1558, Hindrick Hen.sson mk 1561-62. Hendrich Benctilän mk 1565, Hen. Bentilän mk 1566, Hen. (Hin., Hinrich) Bengttilän mk 1567-68, pm 1567, 1569-71, Henrich Benschtilän mk 1569, Hin. Bengtilen mk 1570, pm 1566, Hin. Bengtileinen mk 1571, Hinrich Bengtti pm 1568. Hen. (Hin.) Hattu pm 1558, Hen. (Hindrich, Hendrich) Hatu pm 1559, 1561-64. Lv 1557-59: 0-3-3 / 1561-62: 0-3 / 1564-71: 0-1-4-3-3-4½-3½-3.

LAURI ERKINPOIKA hv 1571 Pentilä: Lasse Ericksson ku 6, hev 1, le 4, nk 1-1-1-0, la -, oa 69:6, ny 7.5.

Riun neljännes jatkuu Pappilanselän länsipuolella

Säynäjoen jakokunta

SÄYNÄJOKI Säynäioki mk 1540, 1544, 1546, 1552, 1556, lv 1557, mk 1559-62, pm 1561-62, 1564, 1566, 1568, 1570-71. Tyypistä Säynäioki vaihtelevia muunnoksia mk 1541-43, 1553-55, 1569-70, pm 1558-59, 1565, 1567. Säyneioki mk 1557, 1564, Säyneiockij mk 1558, 1571, Säynä_äioki mk 1565-68, pm 1563, 1569.

Säynäjoen rajasta Oriveden kylää vastaan on laamannintuomio ajalta 7.1.1466, FMU IV 3002. Ks. Oriveden kylä s. 879.

I Mattila

PIETARI Kangasalan laamanninkäräjillä 3.2.1508 oli lm Peder Pohaylaynen, RA De la Gardieska samlingen orig.perg., FMU VI 5308, Kangasalan laamanninkäräjillä 1.2.1509 oli lm Pehr Pohjalainen, kopio Kangasalan käräjäpöytäkirjassa 9.5.1761, FMU VII 5638.

JUHO mk 1540-65, pm 1558-63. Äv 1540: 2, 1543-3. Karja 1540: hev 1, le 3, nk 3, la 8, ny 7.5. Jons Pohialan mk 1546, 1552, Jons Pohialaynen mk 1553-55, Jons Pohialainen mk 1556, 1558-61, pm 1558-59, 1561-63, Jons Pohiala^{en} mk 1557, 1564. Lv 1556-59: 4-2-5½-5 / 1561-62: 5-4½. Vuonna 1557 Jons Pohialainen myi voudille 39 oravannahkaa hintaan 8 äyriä 3 äyryistä 8 penninkiä ja yhden punaketun nahan 8 äyristä, VA 2032 f. 12v. Vuonna 1559 Jons Säynäioki myi voudille oravannahkoja 2 kiihtelystä (= 80 kpl) 24 äyrillä, VA 2092 f.3.

DIONISIUS mk 1566- , pm 1564- . Äv 1566: 3. Nisius Pohiala^{en} pm 1564, Jons (?) Pohialainen mk 1568, Nisius Pohialainen mk 1569-70, Nisius Pochialainen mk 1571. Lv 1564-71: 5-0-0-3-6-3-2½-3. Hv 1571 Säynäioki: Nisius Pohialainen ku 10, hev 1, le 4, nk 2-0-3-0, la 8, oa 100:- , ny 9.5.

II a + b Kovala ja Vilppula

IIa (Kovala) TAPANI mk 1540-56, äv 1540: 3, 1541: 3½, 1544: 4, 1553: 2 (talo halottu). Karja 1540: hev 2, le 8, nk 8, la 11, ny 17.375. Staffan Karho: mk 1546, Staffan Karohun mk 1552, Staffan Karhu mk 1553-56. Lv 1556: 3, 1557: 3. Lm Staffan Kardhun tk 1551, Staffan Karhu Oriveden rovtk 7.1.1551, rovkk 6.9.1551.

JAAKKO TAPANINPOIKA mk 1557-84, pm 1558- . Äv 1557: 2. Jacop (Jacob) Staffanss. mk 1557, 1559-62, 1564-71. Lv 1558-59: 4-4 / 1561-62: 1-1½ / 1564-71 ka 2 3/4. Sak tk 1551 Naappilan Heikki (talo I) t > Jacop Karhulan, Oriveden rovtk 9.1.1551 Henric Napilan t > Jacop Staffansson helluntaina (koska kyse oli sapattirikoksesta, juttu oli myös rovastinkäräjillä). Hv 1571 Säynäioki: Jacob Staffansson ku 6, hev 1, le 5, nk 1-0-0-0, la 4, oa 74:- , ny 8.

IIb (Vilppula) ERKKI mk 1553-65, pm 1558-64. Äv 1553: 2. Erich (Erick) Karhu mk 1553-62, 1565, Erick Karhen mk 1564. Lv 1556-59: 3-3½-4-4½ / 1561-62: 1½-3 / 1564:2.

VILPPU ERKINPOIKA mk 1566-84, pm 1565- . Äv 1566: 2. Philpus Erichss. mk 1566-67, 1571, pm 1567-71. Philpus Erss. pm 1566. Ph:us Erichson mk 1569-70. Lv 1565-71: 3-3½-3½-3½-4-2½-4, ka 3 3/7. Lm Philpus Ersson Seunäioki tk 15.3.1570. Hv 1571 Säynäioki: Ph:us Ericksson ku 10, hev 1, le 6, nk 1-2-3-0, la 8, oa 124:2, ny 12.

Pirkkalan käräjillä 26-27.9.1663 teiskolaiset Savon, Sääksniemen ja Kämmenniemen kylien asukkaat sekä Oriveden Säynäjoen talolliset kiistelivät keskinäisistä rajoistaan. Edelliset esittivät laamanninsijaisen Hartvik Henrikinpojan 4.11.1588 antaman tuomiokirjeen ja säynäjokelaiset Ylä-Satakunnan tuomarin Aksel Kurjen tuomiokirjeen vuodelta 1589. Riita koski niissä mainittujen rajapaikkojen sijaintia. Yhtä mieltä oltiin vain eteläisestä pääterajasta Kauhasvuorij Rää. Seuraavana kirjeissä oli Hangasvuoltein achtain paika, joka selvästikin oli Hangasjärvellä, mutta siitäkin syntyi riita. Seuraava Toralahdi oli tietymättömissä ja Kopaistensuon saaren teiskolaiset hylkäsivät. VA nn 62 = Ylä-Satakunta KOa 5 f. 663-664.

Säynäjoen kaski- ja pyyntimaita oli siis ennen 1580-lukua nykyisen Tampereen kaupungin rajan takana kahden puolen Pukalanselän länsiosaa.

YLISKYLÄ luettiin Säynäjokeen mk 1540-56 ja pm 1558-71. Yliskylä mk 1557-62, 1564-71.

I Karppi

HEIKKI LAURINPOIKA mk 1540-79, pm 1558- . Äv 1540: 1, 1544: 1½. Karja 1540: hev 1, le 8, nk 2, la 4, ny 11.5. Hen. (Hindrigh) Karppi mk 1546, 1553-55, 1557-62, 1566, 1569-70. Hen. (Hendrigh) Karpi mk 1552, 1556, 1565, Hendrich Karppii mk 1567-68. Hindrich Krappi mk 1571. Hin. (Hinrich) Larss. pm 1566-69, Hen. Larsson pm 1570-71. Lv 1556-59: 3-2-3½-3 / 1561-62: 2½-1 / 1564-71 ka 2 9/16.

OLAVI sak tk 1551 Olaff Karppi ei suorittanut nimismiehelle kuuluvia verosaatavia.

KLEMETTI sak kevk 26.4.1558 Pajukannan Niilo Paavonpoika (talo I) t > Clemett Karppi.

LAURI HEIKINPOIKA

Hv 1571 Säynäioki: Lasse Hen.sson ku 5, hev 2, le 4, nk 2-2-0-0, la 5, oa 75:5, ny 10.625.

II Pohjola

JUHO mk 1540-43, äv 1540: 1, 1541: 1½. Karja 1540: hev 1, le 2, nk 1, la 4, ny 5. Ions Pingare mk 1540-42.

ANTTI JUHONPOIKA mk 1544- , pm 1558-64. Äv 1544: 1, 1553: 1½. An. (Anders) Pingari mk 1546, 1552, 1554-56, Anders Piukari mk 1553. Anders Jonss. mk 1557-60, 1562, 1564, Anders Jonsson mk 1561. Lv 1556-59: 3-2½-3½-3½ / 1561-62: ½-2 / 1564: 3. Sak tk 1551 Anders Pingari nimismiehen saatavat maksamatta.

ESKO ANTINPOIKA mk , pm 1565- . Eskill Anderss. pm 1566, Eskill An.ss. pm 1567-68. Eskill (Eskel) An.sson pm 1569-71. Lv 1565-71 ka 2 6/7. Hv 1571 Säynäioki: Eskill Andersson ku 7, hev 1, le 6, nk 0-1-1-0, la 7, oa 93:1, ny 9.875.

Rajalahden jakokunta

RAJALAHTI Raijalax mk 1540, pm 1564-65. Raialax mk 1543-44, 1546, 1552-57, 1559-62, 1564-71, lv 1557, pm 1558, 1562-63, 1566-68, Raialaxby mk 1558, Raialaxi pm 1559, 1561, 1569-71.

I Rupisuu

ERKKI mk 1540, äv 1, karja hev 1, le 4, nk 5, la 11, ny 9.875.

OLAVI mk 1541- , pm 1558-64. Äv 1541: 1½, 1544: 2, 1553: 1½. Oleff Luckii mk 1546, 1552, 1567-68. Oluff (Oleff) Lucki mk 1553, 1555-62, 1564-66. Oluff Lwcki mk 1554, Oluff Luckij mk 1569-70, Oluff Lukij mk 1571. Lv 1556-59: 4-2-2-1½ / 1561-62: 6-3 / 1564: 1½. Sak kk 8.7.1559 Suomaseman Jaakko (talo Ia) t > Oleff Raialaden.

ERKKI OLAVINPOIKA pm 1565- , mk -83. Lv 1565-71: ½-½-1½-3-3-2-4, ka 2¼. Sak kk 17.7.1560 Lasse Hen.sson Raialax (talo IV) t > Erich ibm. Hv 1571 Raialax: Erick Oluffson ku 10, hev 1, le 6, nk 1-2-0-0, la 7, oa 99:2, ny 10.375.

II liitetty edelliseen

NIILO mk 1540-52, äv 1540: 1½, 1541: 2. Karja 1540: hev 1, le 4, nk 2, la 4, ny 7.5.

LAURI NIILONPOIKA mk 1553-84, pm 1558- . Äv 1553: 2. Lasse Nilsson mk 1553, 1555, 1557-58, 1571, Lasse (Lass) Nilss. mk 1554, 1556, 1559-62, 1564, 1568, Lass Nillsson(n) mk 1566-67, 1569-70. Lv 1556-59: 5-3-2-2½ / 1561-62: 7-1 / 1564-71 ka 1 15/16. Vuonna 1559 Lasse j Raialax myi vouldille yhden ketunnahan 12 äyrin hinnasta. VA 2092 f. 3v. Sak Oriveden rovkk 24.8.1554 Lasse Raialaghn vannoi puhdistusvalan Attilan Erkki Pertunpojan (Längelmäeltä) puolesta. Hv 1571 Raialax: Lasse Nilsson ku 5, hev 1, le 5, nk 2-2-0-0, la 7, oa 90:5, ny 9.875.

III Uotila

LUUKAS mk 1540-56, lv 1557. Äv 1540: 2, 1541: 2½, 1544: 1½, 1553: 2½. Karja 1540: hev 1, le 2, nk 4, la 6, ny 6.75. Lv 1556-57: 3-2½. Lm Lucas Raialachden Oriveden rovkk 6.9.1551.

DIONISIUS LUUKKAANPOIKA mk 1557-65, 1568-70, pm 1558-64. Äv 1557: 2½. Nisius Lucasson mk 1557, Nisius Lucass. mk 1559-60, 1562, 1564-65, Nisius pm 1558-59, 1561-64. Nilis (?) Lucasson mk 1558, Nisius Larsson (?) mk 1561. Lv 1558-59: 3-1 / 1561-62: 4-2 / 1564: 2. Mk 1568-70 Nisius Larsson äv 2½.

JAAKKO ERKINPOIKA mk 1566-67, 1571-1615, pm 1565- . Äv 1566: 2½, 1571: 2½. Jacob Erichss. mk 1566-67, 1571. Lv 1565-71: 1½-2-2-1½-2½-1½-2, ka 1 6/7. Hv 1571 Raialax: Jacob Eriksson ku 5, hev 1, le 3, nk 2-2-0-0, la 4, oa 62:3, ny 7.5.

IV Kamppari ja Horma

HEIKKI LAURINPOIKA mk 1540-1601, pm 1558- . Äv 1540: 1½, 1541: 2. Karja 1540: hev 1, le 2, nk 2, la 4, ny 5.5. Hen. (Hin.) Larsson mk 1557-58, 1566, 1569-71. Hen. (Hindrick) Larss. mk 1559-62, 1564-65, 1567-68. Lv 1556-59: 0-1-4-2 / 1561-62: 4-2 / 1564-71 ka 1 3/16. Sak tk 1551 Hendrich Raijalachden nimismiehelle kuuluvat maksut suorittamatta.

LAURI HEIKINPOIKA sak kk 17.7.1560 Lasse Hen.sson Raiialax t > talon I Erkki.

PIETARI ANTINPOIKA hv 1571 Raiialax: Per Andersson ku 5, hev 1, le 2, nk -, la 3, oa 41:7, ny 4.375.

Padustaipaleen jakokunta

PADUSTAIPAILE luettiin Paloon mk 1543-44 ja Rajalahteen lv 1557, pm 1558-63. Taipale mk 1540-42, 1546, 1552-56, pm 1565-70. Taijpale pm 1564, Taijpaleby pm 1571. Pahutaiuall mk 1557-58, Pahutaiual mk 1559-60, Pahutaiupal mk 1561, Padhustaiual(l) mk 1562, 1564-67, 1569-70, Padustaiuall mk 1568, 1571.

Molemmat jakokunnan talot olivat Riun neljänneistä. Unkila ei ole ollut 1540-71 eri kylänä.

I Padustaipale

MARTTI mk 1540-52, äv 1540: 1½. Karja 1540: hev 1, le 4, nk 1, la 4, ny 7.

LAURI mk 1553-56, äv 1553: 1. Lv 1556: 0. Sak tk 1551 Lasse Pahuttai-palen nimismiehen saatavat suorittamatta (VA 216^b f. 23v).

JAAKKO ERKINPOIKA mk 1557-84, pm 1558- . Äv 1557: 1½, 1564: 2, 1571: 3 (talo II liitetty). Jacap (Jacop, Jacob) Erichsson(n) mk 1557-58, 1567, 1569-70, Jacop (Jacob) Erichss. mk 1559-60, 1564-66, 1571, pm 1567-71, Jacop Ersson lv 1557, mk 1561. Jacop Taipalen pm 1561-63. Lv 1557-59: 4½-5-4½ / 1561-62: 2-1 / 1564-71 ka 3 3/8. Hv 1571 Säynä-ioki: Jacob Ericksson ku 20, hev 2, le 7, nk 1-2-0-0, la 10, oa 126:2, ny 13.75.

II Unkila (liitettynä edelliseen 1571-1633)

HEIKKI mk 1540-56, äv 1540: 1, 1541: 2, 1543: 1. Karja 1540: hev 1, le -, nk 1, la 2, ny 2.75. Hen. (Henrich, Hendrich) Vngi mk 1546, 1552, 1555-56, lv 1557. Hen. Vngii mk 1553. Lv 1556-57: 0-2. Sak tk 1551 Hendrich Wngi nimismiehen saatavat maksamatta.

PIETARI sak sk 25.1.1557 Per Ungi t > Micill Vädericki (Riunvaivan Välliltä, talo III, oli Pirkkalan hallintopitäjää, mutta Kangasalan kirkkopitäjää). Kk 26.8.1556 Peder Taipalenn t > Naappilan talon I Heikki.

MATTI mk 1557-70, pm 1558- . Äv 1557: 1. Mattz, Matz, Madz, Vngi mk 1557, 1559-62, 1564, 1569-70, pm 1561-62. Mattz Wngij mk 1558, Madz Vngii mk 1565-68, pm 1568-71, Madz Vngh pm 1567. Lv 1558-59: 0-0 / 1561-62: 1½-0 / 1564-71 ka 15/16.

Unkilaa ei ole hv 1571.

Siitaman jakokunta

SIITAMA oli 1552 Köyrän Matti Saukon (talo I) eräsija, joka asutettiin. Tuli verolle 1562 ja liitettiin tavalliseen maakirjaan 1565 Riun neljänneksen. Sitama mk 1566-71. Papinmanttaaliluetteloissa kylä on vuodesta 1567 Kangasalan emäkirkkopitäjän puolella. Sitama pm 1567-70, Sitamaby pm 1571.

I Perttula

MARKKU LAURINPOIKA mk 1562-1607, pm 1567- . Vuonna 1552 Marcus Larssonn aff Paloby (talo IV) lupasi mennä asumaan vid Sitama siöö olevalle Köyrän talon I eräsijalle, VA 130^a. Vuonna 1562 eremarcks bönder i Cangasala: Sitama Marcus äv 2, VA 2143 f. 58v. Vuonna 1564 Cangasala eremarck: Sijtamaa Marcus äv 2, lv 4, VA 2164 f. 68. Mk 1565-66 äv 2, 1567: 2½, 1568: 2. Pm 1567 Marchus Larss. lv 4, samoin pm 1568-69, pm 1570 Marchus Larss. lv 2½, 1571 Marchus Larss. lv 6. Sak kk 17.7.1560 Marcus Larsson Sijtama t & talon II Tuomas. Tk 19.3.1569 Marcus Sitaman veroheinät suorittamatta. Hv 1571 Sijtamaa (Kangasalan emäkirkkopitäjää): Marcus Larsson ku 15, hev 2, le 8, nk 1-2-2-2, la 12, oa 165:5, ny 17.

II Laurila

TUOMAS LAURINPOIKA mk 1562-1611, pm 1567- . 1562 Thomas ibm, äv 1. 1564 Thomas äv 1, lv 1½. 1565 Thomas ibm äv 1. 1566 Thomas äv 1½, 1567-68 samoin, 1569 Thomas Larsson äv 1½, 1570-71 samoin. Pm 1567 Thomas Larson lv 1½, 1568 Thomas Larss. lv 1½, 1569 Thomas Larss. lv 2, 1570-71 Thomas Larss. lv 1-2. Sak kk 17.7.1560 Tho. Sijtama t > Marcus Larssons hustru ja Markku t > Thomas Larsson ibm. Tk 19.3.1569 Thomas ibm (Sitaman) veroheinät suorittamatta. Hv 1571 Sijtamaa: Thomas Larsson ku 5, hev 1, le 4, nk 1-1-1-0, la 5, oa 74:3, ny 8.125.

kylässä asui myös

MAARIT sak sk 25.1.1557 Marith Sitaman t & Thomas ibm, tk 24.3.1561 Thomas Paruilan (Oriveden kylä talo IV) t > Maisa Siitohia. Oli ilmeisesti se Marcus Larssons hustru, jota talon II Tuomas oli lyönyt.

RUOKONEN uudisasutus Riun neljänneestä mk 1571.

Rokois mk 1571.

ERKKI ERKINPOIKA mk 1571-1627. Äv 1571: 1. Erich Erichss. mk 1571. Oli muuttanut Tursolan talosta XIII. Sak kk 22.10.1566 Erich Latu Rokois vastuupakoilu.

Kangasalan kirkon omistaman Missale Aboense -messukirjan viimeisen painetun sivun alareunassa on 24.1.1569 tehty merkintä, jonka mukaan Erich Kartiasson (Tursolan talon IVb Erkki Antinpoika) on luvannut taata aina 40 markkaan asti sen, että Erich Rokoisthen ei esitä mitään estettä Erkin pojan Olavin avioliitolle Naappilan Maritta Laurintyttären (talo III) kanssa. Aarno Malin, Satakunta VI (1926) s. 125. Hv 1571 Paloiij: Erich Erichsson Rokolax ku 5, hev 1, le 5, nk 0-3-0-0, la 8, oa 90:5, ny 9.5.

Tiihalan neljännes

Naappilan jakokunta

NAAPPILA Naapila mk 1540, Nappila mk 1541, 1543, 1546, 1552, 1565-71, pm 1562-63, 1565-71. Naappila mk 1542, 1553-56, 1558-62, 1564, pm 1558-59, 1561, 1564. Naippila mk 1557, Napila lv 1557. Luettiin Suoma-semaan mk 1544.

I Yrjölä

KAUPPI (Jaakko) Kangasalan laamanninkäräjillä 10.1.1466 oli lm Kauppi Naapi, FMU IV 3288, kopio.

JUHO LAURINPOIKA mk 1540-43, äv 1540: 2½. Karja 1540: hev 1, le 5, nk 4, la 8, ny 10. Ions Lau. mk 1541-42.

OLAVI LAURINPOIKA mk 1544-52, äv 1544: 3. Ol. Nappilan mk 1544, Oleff Larss. mk 1546, Oleff Larsson mk 1552.

HEIKKI OLAVINPOIKA mk 1553-84, pm 1558- . Äv 1553: 3½, 1557: 3. Hen., Hendrich Olsson mk 1557, 1562, Hender Olson mk 1558, Hen., Hendrick Olss. mk 1559-61, Hen. Olufss. mk 1564, Hendrich Ollsson mk 1565, Hen., Hin. Ollss. pm 1565-66, Hin. Nappi mk 1570-71. Lv 1556-59: 5-6½-3-3½ / 1561-62: 4-4 / 1564-71 ka 4½.

Lm Hen. Nappi Oriveden piispan kk 24.8.1554, piispan tk 18.5. 1555, kk 20.8.1555, Hen. Napi Oriveden rovkär 27.9.1557, Hen. Neppi sk 3.11.1557, Hen. Knapi sk 1.12.1559, sk 13.10.1559, Hen. Naappilan kk 26.9.1564, Hen. Olss. Naappilan lk 27.2.1565, Hen. Ollss. Nappilan kk 22.10.1566, lk 3.3.1567, kk 16.6.1567, sk 9.3.1568, Hendrich Ollss. Nappilan kk 31.7.1568, Hin. Olss. Nappilan tk 19.3.1569 ja Hen. Olls. Napilan kk 26.8.1571 eli 16 kertaa.

Sak tk 1551 Hendrich Naappi t > Jacop Karhulan (Säynäjoki talo IIa), Oriveden rovtk 9.1.1551 Henric Napilan t > Jacop Staffansson (Säynäjoki talo IIa) helluntaina (sama juttu kuin tk 1551). Kk 20.8. 1555 Henrich Knapi t > Susanna Lei_in (talo ?), kk 26.8.1556 Peder Taipalenn (Padustaipale talo II) t > Hendrich Naappilan. Sk 1.12.1558 Lucas Nilsson Naappilan (talo ?) t > Hen. ibm, Henrich Nappilan t > Nils ibm (talo ?). Kk 17.7.1560 Morten Hen.sson Cochila (Kokkila talo Ib) t > Hen. Naappilan. Kk 22.10.1566 Hen. Ollsson Nappilan huonot aidat ja sillat, sk 24.10.1568 Hin. Nappilan huonot aidat ja sillat.

Hv 1571 Naappila: Hen. Olufson ku 20, hev 2, le 8, nk 0-1-2-2, la 9, oa 165:- , ny 15.625.

II Jaakkola

LUUKAS PIETARINPOIKA mk 1540-79, pm 1558- . Äv 1540: 1, 1541: 2, 1557: 1½, 1569: 2. Karja 1540: hev 1, le 2, nk 5, la 4, ny 7. Luchas Persson mk 1557, 1561-62, Lucas Person mk 1558, 1564, Lucas (Luchas) Perss. mk 1559-60, 65-66, pm 1566. Lv 1556-59: 3-3½-1½-1½ / 1561-62: 5-1½ / 1564-71 ka 1 3/4. Sak sk 7.11.1554 Lucas Nappilan huonot aidat ja sillat.

TUOMAS LUUKKAANPOIKA

Vuonna 1557 Thomas Naappilan myi voudille keskinkertaisen ketunnahan 6 äyrillä, VA 2032 f. 12v. Vuonna 1559 Thomas Naappi myi voudille 30 oravannahkaa 8½ äyrin hinnasta, VA 2092 f. 3. Hv 1571 Naappila: Thomas Lucasson ku 10, hev 2, le 3, nk 1-1-1-0, la 4, oa 83:6, ny 9.

III Heikkilä

JUHO OLAVINPOIKA mk 1540-43, äv 1540: 1, 1541: 1½. Ions Ol. mk 1540, Ions. Ols. mk 1541-42. Karja 1540: hev 1, le 1, nk 2, la 3, ny 4.375.

LAURI OLAVINPOIKA mk 1544-84, pm 1558- . Äv 1544: 2, 1557: 1½, 1569: 2. Lass (Lasse) Olsson mk 1557, 1562, Lasse Olson mk 1558, 1564, Lasse Olss. mk 1559-61, Lasse Olls. pm 1566-67. Lv 1556-59: 3-3-3-2 / 1561-62: 5½-1½ / 1564-71 ka 1 7/8. Lm Lasse Nappi Oriveden piispan tk 18.5.1555. Sak sk 17.12.1563 Lasse Naappilan huonot aidat ja sillat, kk 16.6.1557 Lass Ollsson Nappilan huonot aidat ja sillat. Hv 1571 Naappila: Lasse Olufson ku 10, hev 1, le 4, nk 0-1-1-0, la 6, oa 72:4, ny 7.75.

MAARIT LAURINPOIKA vuonna 1569 Maritha Larssdotther aff Orivesi till

Naappila oli aikeissa avioitua Tursolan Olavi Erkinpojan (talo IVb) kanssa, mutta Ruokosten Erkki oli tullut väliin yrittäen estää aikeen. Olavin isä lupasi kuitenkin hoitaa asian, mutta kirkkoherra vaati esteettömyydestä vielä todistajia. Kangasalan Missale Aboense -messukirja viimeisen sivun merkintä. Aarno Malin, Satakunta VI (1926) s. 125. (Ruokosten Erkki ja Maarit olivat olleet aiemmin kihloissa ?).

IV

JUHO lv 1557, pm 1558-64. Lv 1557: 1, 1561-62: 2-0, 1564: 0.

taloihin sijoittamatta:

LUUKAS NIILONPOIKA sak sk 1.12.1558 Lucas Nilsson Naappilan t > NIILLO talon I Heikki, talon I Heikki t > Nils ibm.

Koivuniemen jakokunta

KOIVUNIEMI Tiihalan neljännessä, luettiin Suomasemaan mk 1544-56. Koijuniemj mk 1540, Koijwniemj mk 1541-42, Koijuoniemi mk 1543, Koiffwnie^e mk 1557-58, Koiffwneⁱ mk 1559-60, Koiffwnemi mk 1561-62, 1564, 1566, pm 1561, 1564. Koiwniemi lv 1557, pm 1558-59, Koiwnnemi pm 1562. Koiffunemi mk 1565, 1567-68, pm 1563, 1566-67, 1570, Koiffunemij mk 1571, pm 1565, Koiffusto pm 1571.

MARTTI Kangasalan laamanninkäräjillä 3.2.1508 oli lm Morthen Koyuonemj, RA De la Gardieska samlingen, orig.perg., FMU VI 5308.

I Isopere

MARKKU mk 1540-56, äv 1540: 2½, 1541: 3, 1544: 3½, 1553: 4. Karja 1540: hev 2, le 4, nk 5, la 12, ny 12. Marcus Koij__nemen mk 1546, 1552. Marcus Koiunemen mk 1553, Marcus Koiwninen mk 1554, Marcus Koiwnni^{en} mk 1555, Marcus Koiwne^{en} mk 1556. Lv 1556: 7. Ek 1553 Marcus Koijwniemen 1 leiv. haukia, VA 130^a f. 23. Ek 1554 Marcus Koiwniemen 1 leiv., VA 1972 f. 70v.

FRANS MARKUNPOIKA mk 1557-64, pm 1558-64. Äv 1557: 4. Ffrantz, Frandz, Ffrans Marcuss. mk 1557, 1559-60, 1562, 1564, Marcusson mk 1558, 1561. Lv 1557-59: 8-7-6½ / 1561-62: 5-4 / 1564: 4. Vuonna 1556 Frandz Koiwnemen lunasti päivätyöhauet rahalla, VA 1998 f. 47. Lm Frandz Koiwnie^{en} kk 10.9.1558. Sak sk 7.11.1554 talon II Pietari t > Ffrandz ibm.

KLEMETTI FRANSINPOIKA mk 1565-1606, pm 1565- . Äv 1565: 4. Frandz Cle^{tt}ss. mk 1565 (etunimi ja patronyymi vaihtuneet ?). Lv 1565-71: 4-4-5½-6-5-4-5½, ka 4 6/7. Lm Clemet Frannson Koiwniemi sk 10.1.1571, Clemet Frannszon Koiwjniemi tk 22.3.1571. Sak kk 22.9.1569 Clemet Koiffunemi huonot aidat ja sillat. Hv 1571 Koijwniemi: Clemet Fransson ku 20, hev 2, le 8, nk 3-3-3-3, la 10, oa 190:- , ny 19.25.

Kangasalan käräjillä 9.8.1578 vahvistettiin omistusoikeus siihen niittyyn, jonka Klemet Fransson i Koivuniemi oli lunastanut takaisin suvulle. Niityn nimi oli Lehmilacden niitty, ja sen olivat Klemetin vanhemmat ja useat jakoveljet pantaneet joitakin vuosia aikaisemmin Oriveden kylän Yrjö Paavonpojalle (talo Ia) ja tämän jakoveljille. VA nn 12, vuoden 1695 tuomiokirja s. 285. Lehmilahden Ojansu mainitaan 7.1.1466 annetussa tuomiokirjeessä Oriveden kylän maiden ensimmäisenä rajana Pentti Lydekenpojan maita vastaan. FMU IV 3002. Lehmilahti on Nihuanjärven lahti ja siis Isopereen valtauksia oli Oriveden kylän pohjoispuolella.

Sääksmäen kihlakunnan tuomarinsijainen Olavi Laurinpoika kertoo 24.10.1582 Längelmäellä päivätyssä kirjeessään, että Rautalammin kesä-

käräjillä 17.10.1582 oli ollut esillä Pietari Puupon ja Pietari Pörseisen välille virinnyt riita maittensa rajasta. Puuppo asui Korttajärvellä ja Pörseinen Vesankajärvellä (molemmat ovat Jyväskylää). Kun tuomari ei käräjillä saanut asiasta selvää, hän päätti ottaa osapuolet mukaansa Längelmäelle kysyäkseen siellä kyseisen eräsijan ennen omistaneelta Clemet j Koijunemi nimiseltä mieheltä k.o. alueen rajoista. Olavi sanoo Klemetin asuvan Längelmäellä. VA 215¹ f. 157 (uusi f. 162). Längelmäellä on Koiviston kylä, mutta sen talojen haltijaluetteloissa ei esiinny ketään Klemettiä. Koivisto on yleensä asiakirjoissa Koivisto eikä Koivuniemi. Siten voi olla mahdollista, että kyse olikin Oriveden Koivuniemen Klemetistä. Tätä olettamusta vastaan puhuu se, että tällöin Koivuniemen Isopereen eräsija (jonka sijaintia ei muutoin tunneta) olisi ollut Hämeen linnalääniläisten eräsijojen keskellä.

II Niikkala

PIETARI mk 1540-61, 1564, pm 1558-64. Äv 1540: 3, 1541: 3½, 1553: 2½. Karja 1540: hev 1, le 4, nk 1, la 10, ny 7.75. Per Koijwnemen mk 1552. Per Koivunnenen mk 1553, Pedher Koivnni^{en} mk 1555-56. Lv 1556-59: 0-2½-3-2½ / 1561-62: ½-1 / 1564: 2. Lm Per Koiffuniemen Oriveden rovkk 6.9. 1551, Per Koivniemen kevk 27.4.1554, Per Koijwnemen piispan tk 18.5. 1555. Sak tk 1551 Per Koy_uniemen oli herjannut Lihasulan Heikkiä (talo I), sk 4.12.1553 Pedher Koivniemen sakko vahingonteosta på Jacop Somesemas höö, sk 7.11.1554 Peder Koivniemen t > talon I Frans, Oriveden rovkar 27.9.1557 Per Koivniemen oli velkaa kirkolle 5 markkaa hevosesta.

MATTI PIETARIPOIKA mk 1562, 1564-1602, pm 1565- . Äv 1562: 2½. Madz Persson mk 1562, 1566, 1568-71, Madz Perss. mk 1565. Lv 1565-71: 2-2-2-3-3-2-3, ka 2 3/7. Sak kk 22.9.1569 Madz Koiffunemi huonot aidat ja sillat, sk 10.1.1571 Madz Koivuniemen t > Suomaseman talon Ia Jaakko Gudmundinpoika. Hv 1571 Koijwniemi: Madz Persson ku 5, hev 2, le 5, nk 1-0-1-0, la 5, oa 101:7, ny 10.625.

KNUUT MATINPOIKA sak sk 9.3.1568 Knut Madzsson Koiffunemen maannut väkisin Euphemia Jacobsdotter (kylä ?), sakko 40 markkaa, maksoi kruunulle 20 markkaa.

Kulsialan kesäkäräjillä 21.6.1507 mainitaan rajapaikka Kopunkalio wppo högxtte bergit i lengenmä wid Rautama. Sen oli Pajukannan Juho Sakeuksenpoika yrittänyt tehdä mitättömäksi hävittämällä siellä olleen kivimerkin. BFH I s. 242. Ylä-Satakunnan lainlukijan Martti Mikonpojan katselmuskirjeessä 30.6.1636 kerrotaan tutkittaessa Suomaseman ja Koivuniemen välisen rajan kulkua todetun, että oikea Koupun Kalio oli Koivuniemen puolella Längelmäveden rannalla oleva kallio, jossa oli rajakivi. Tämän katselmuksen vahvasti Pohjois-Suomen alilaamanni Johan Dalekarl kirjeellään 10.1.1638. Se on säilynyt VA:ssa Topographica Kangasala -kokoelmassa.

Rautamaata koskevien 1-2.1473 ja 30.1.1486 annettujen tuomiokirjeiden 1600-luvulla tehtyihin kopioihin on liitetty alueen rajaluettelo, jonka maaosuus päättyy pohjoisessa Längelmävedeen vpå bergen Kuopunranta ja --- ghen Kuokun Randa (FMU IV 3543 ja V 4068). Selvästikin tarkoitetaan 1507 mainittua Kopunkalliota ja vuoden 1638 Koupun kalliota. Sen lähellä on ollut Kuopun talo ja Rajaniemi. Tämän mukaan Suomasema on ollut Rautamaata keskiajalla ja siten Tyrvännön metsää. Tyrvännönmaan rajakuvauksessa 1427 Rekisaloon jälkeen mainittu Raijanemi tarkoittanee juuri tätä Koivuniemen Rajaniemeä. FMU II 1849.

SUOMASEMA Tiihalan neljänneestä

Somesoma mk 1540, 1541, 1543-52, Somesåma mk 1542, Soomaisema mk 1553-56, Suomais mk 1557-59, 1561-62, 1564-65. Somais mk 1560. Somasemaby pm 1558-59. Suomasema pm 1564, Suomaisema mk 1566-67, pm 1562, 1565-71, Somaisema mk 1568-70, lv 1557, pm 1561, 1563, Somasema mk 1571.

Ia

GUDMUND mk 1540 Gudmundt äv 3½, karja hev 2, le 8, nk 6, la 20, ny 17.5.

JAAKKO GUDMUNDINPOIKA mk 1541-1606, pm 1558- . Äv 1541: 4, 1544: 2 (talo halottu), 1557: 1½. Jacop Gudmundzss. mk 1553, Jacop (Jacåp, Jacob) Gudmundss. mk 1554, 1556-57, 1559-60, 1564, 1566-71, Jacop Gudmundson mk 1555, Jacob Gudmundsson mk 1558, Jacop Gudmunsson mk 1561, Jacop Gud.ss. mk 1562. Lv 1556-59: 4-5-2½-2½ / 1561-62: 4-2½ / 1564-71 ka 2 7/16. Vuonna 1556 Jacåp Soomaiseman lunasti päivätyöhauet rahalla, VA 1998 f. 47.

Lm Jacop Somaseman Oriveden rovkär 27.9.1557, Jacob Gudmundss. Somaiseman kk 22.10.1566, Jacob Gudmundson Suomaisema sk 11.12.1566, Jacop Gudmundss. (ei kylää) lk 3.3.1567, Jacob Gudmundss. Suomaise. kk 16.6.1567, Gudmund (?) Somaiseman sk 9.3.1568, Jacob Gudmundss. lk 12.5.1568, Jacob Somaiseman tk 19.3.1569, kk 22.9.1569, Jacob Gudmundss. Somaiseman sk 12.1.1570, tk 15.3.1570, Iacop Somaisema tk 22.3.1571 ja Jacop Gud^dss. Somesema kk 26.8.1571 eli yht. 13 kertaa.

Sak Oriveden rovtk 9.1.1551 Jacop Gudmundsson oli solvannut talon III Pietari Martinpoikaa. Sk 4.12.1553 Koivuniemen Pietari (talo II) oli tehnyt vahinkoa på Jacop Somesemas höö. Sk 7.11.1554 talon Ib Markku t > Jacop ibm (veljeään), tk 12.2.1555 Jacop Soomesaman t > talon Ib Markku. Kevk 26.4.1558 Jacop Somaseman oli polttanut saman kylän naapureiden myllyn. Kyseessä oli ilmeisesti vahinko, koska Jaakko pääsi 3 markan sakolla. Samalla hän sai sakot tottelemattomuudesta käräjillä. Kk 10.9.1558 Marcus Somaseman t > sin broder Jacop (veli), talon II Heikki Härmä t > Jacob ibm, talon II Tuomas Härmä t > Jacop ibm. Kk 8.7.1559 Jacop Suomaseman t > Rajalahden Olavi (talo I). Kk 17.7.1560 Jacop Somaisema t > Marcus Somaisema. Jaakko sai myös sakot turhasta kanteesta veljeänsä Markkua vastaan. Tk 21.3.1564 Jacop Suomasema oli rikkonut Marcusses gerdzgård (aidan). Kk 22.10.1566 Jacob Somaiseman huonot aidat, sillat ja ojat. Lk 3.3.1567 Jacob Gudmundsson Suomaiseman oli tehnyt vahinkoa > Johanna ibm (ilm. talon Ib Markun leski). Sk 9.3.1568 Jacob Gudmundsson Suomaiseman t > Marcus Marchusson Suomaiseman (talo Ib, Jaakon veljenpoika). Kk 31.7.1568 Jacob Gudmundsson Somaiseman t > talon III Tuomas Klemetinpojan vaimo. Kk 22.9.1569 Jacob Suomaiseman huonot aidat ja sillat. Sk 10.1.1571 Koivuniemen Matti (talo II) t > Jacob Gudmundsson ibm (?). Hv 1571 Suomaisema: Jacob Gudmundzsson ku 15, hev 2, le 6, nk 2-2-2-2, la 10, oa 158:1, ny 15.25.

JUHO JAAKONPOIKA

Lm Jons Somaisema sk 10.1.1571. Sak sk 9.3.1568 talon Ib Markku Markunpoika t > Jons Jacobsson ibm, tk 19.3.1569 Jons Jacobsson Somaisema t > Johanna ibm (talo Ib).

Ib

MARKKU GUDMUNDINPOIKA mk 1544-66, pm 1558-66. Äv 1544: 2, 1557: 1½. Lv 1556-59: 5-4½-2½-4 / 1561-62: 5-2½ / 1564-66: 3-1-3. Lm Marchus Suomaisema stk 5.5.1556, Marcus Soomaiseman kk 26.8.1556, Marcus Suomaiseman kevk 4.6.1557, Marcus Somaseman Oriveden rovkär 27.9.1557, Marcus Somesen kevk 26.4.1558, Marcus Somaseia sk 1.12.1559, Marcus Suomaseman tk 21.3.1564, kk 26.9.1564, Marchus Gudmundss. Suomaiseman lk 27.2.1565, Marchus Suomaiseman kk 20.10.1565, lk 30.3.1566 eli yh-

teensä 11 kertaa. Sak väliltä 7.11.1554-21.3.1564 kuusi välienselvittelyä Jaakko-veljen kanssa, ks. edellä Jaakko.

JOHANNA sak lk 3.3.1567 talon Ia Jaakko tehnyt vahinkoa > Johanna ibm (ilm. vastasi talon asioista miehensä Markun kuoltua). Tk 19.3.1569 talon Ia Juho Jaakonpoika t > Johanna ibm.

MARKKU MARKUNPOIKA mk 1567-1606, pm 1567- . Äv 1567: 1½. Lv 1567-71: 1-1-2-1-2. Sak sk 9.3.1568 talon Ia Jaakko t > Marcus Marckusson Suomalaiseman, Marcus Marcusson Suomalaiseman t > Jons Jacobsson ibm (talo Ia). Kk 22.9.1569 Marcus ibm (Suomalaiseman) huonot aidat ja sillat, sk 10.1.1571 Marcus Somasema huonot aidat, sillat, tiet ja ojat. Hv 1571 Suomalaisema: Marcus Marcusson ku 15, hev 2, le 4, nk 1-2-2-1, la 10, oa 125:5, ny 12.25.

II

SIPI LAURINPOIKA mk 1540-43, äv 1540: 1½. Karja 1540: hev 1, le 3, nk 2, la 8, ny 7. Lm Sijgff^d Larsson lk 20.1.1533, VA perg.kirjeet. Siffred Härmä lk 8.2.1540, VA Topographica Kangasala. Siffred Suomalaisen kk 8.7.1559, VA 2091 f. 10.

HEIKKI SIPINPOIKA mk 1544-66, 1568-70, pm 1558- . Äv 1544: 2, 1557: 1½. Hen. Sig^dss. mk 1546, Hen. Sig^{dz}sson mk 1552. Hen. (ym. muotoja) Härmä mk 1553-57, 1559-61, 1565-66, 1568-70. Hen. Hermä mk 1558, 1562, 1564. Henrich Jonss. (?) pm 1569. Lv 1556-59: 5-4½-2½-2½ / 1561-62: 3-3 / 1564-71 ka 1 5/8.

Lm Hendrich Härmä tk 1551, Hen. Hermä kk 16.7.1551, Henrich Härmä tk 9.2.1554, Hen. Härmä kk 12.7.1554, Oriveden piispan kk 24.8.1554, sk 7.11.1554, Henrich Härmä tk 12.2.1555, Hen. Hermä tk 29.3.1557, Hen. Herma Oriveden rovkär 27.9.1557, Henrich Härmä tk 28.1.1558, kev 26.4.1558, Hen. Herma tk 6.3.1559, Henrich Hermä kk 8.7.1559, Hen. Hermä tk 16.3.1560, Hen. Somaisema kk 17.7.1560, Henrich Hermä sk 12.1.1561 eli yhteensä 16 kertaa.

Sak kk 10.9.1558 Henrich Härmä t > talon Ia Jaakko, kk 22.10.1566 Hen. Härmä Somaiseman huonot aidat, sillat ja ojat.

PIETARI lm Per Härme tk 24.3.1561, VA 2132 f.20v. Edellä on Per Haparsari, ehkä kyse on kirjurin vihreestä, Per p.o. Hen.?

TUOMAS HEIKINPOIKA mk 1567, 1571- . Äv 1567: 1½. Tho. Hen.ss. mk 1567, Thomas Herme mk 1571. Sak kk 10.9.1558 Thomas Härmo Somaseman löi talon Ia Jaakkoon viisi mustelmaa, sakko 15 markkaa, maksoi kruunun kolmanneksesta puolet eli 2½ markkaa. Kk 22.9.1569 Thomas Härmä ibm (Suomalaiseman) huonot aidat ja sillat. Hv 1571 Suomalaisema: Thomas Hen.sson ku 6, hev 2, le 3, nk 0-2-0-0, la 3, oa 71:- , ny 8.375.

III

KLEMETTI mk 1540 Clemett äv 1½, karja hev 1, le 3, nk 2, la 8, ny 7.

PIETARI MARTINPOIKA mk 1541-52, äv 1541: 2. Per Soltti mk 1546, 1552. Sak Oriveden rovtk 9.1.1551 talon Ia Jaakko solvannut Per Mortinsson ibm, sk 7.11.1554 Per Soltti huonot aidat ja sillat.

TUOMAS KLEMETINPOIKA mk 1553-1606, pm 1558- . Äv 1553: 2, 1557: 1½. Thomas Soltti mk 1553, 1555-61, 1564, 1566. 1568, Thomas Sältti mk 1554, 1569-71. Thomas Clemettss. mk 1567. Lv 1556-59: 0-4-3½-4 / 1561-62: 1-2½ / 1564-71 ka 1 1/8. Sak kk 16.6.1567 Thomas Clemettsson Somaiseman huonot aidat ja sillat, kk 31.7.1568 talon Ia Jaakko t > Thomas Clemettssons h^u ibm. Kk 22.9.1569 Thomas Hin.sson ibm (edellä Thomas Härmä ibm, Suomaseman, joka oli Heikinpoika. Kirjurin erehdys)

huonot aidat ja sillat. Hv 1571 Suomaisema: Thomas Clemetsson ku 5, hev 1, le 3, nk 0-0-1-0, la 5, oa 56:3, ny 6.125.

TUOMAS MARTINPOIKA sak sk 10.1.1571 Thomas Märthensson Somasema huonot aidat, sillat, tiet ja ojat.

Onnistaipaleen ja Voitilan jakokunnat

ONNISTAIPALE eli TAIPALE eli NIEMI

Taipale mk 1540-56 (käsitti Onnistaipaleen ja Voitilan talot sekä mk 1543-52 myös Kokkolan, Haaviston ja Aakkoilan). Onnistaiual, Onnistaiuall, Onnistaipal, Onnistaipall, Onnistaipale mk 1557-62, 1564, 1566, 1569-71 käsitti vain talot I-II. Onnistaiuall mk 1565 talot I-VI. Taipale, Taipalä mk 1557-62, 1564, 1566-71 käsitti talot III-VI. Niemi lv 1557 Onnistaipale talot I-VI ja Voitila. Niemisby, Niemis pm 1558-64: Onnistaipale I-VI, Voitila, Luoto ja Torittu. Nemis, Niemis pm 1565-71: vain Onnistaipale I-VI.

I Hörtsänä

KLEMETTI HEIKINPOIKA mk 1540-1601, pm 1558- . Äv 1540: 2, 1544: 1½, 1553: 2. Karja 1540: hev 1, le 1, nk -, la 5, ny 3.625. Clemetth (Clemet, Clemeth) Hördzä mk 1553-54, 1556, Clemit Hördze mk 1555, Cle^{tt}h (Clemett) Hörtzä mk 1557, 1559-60, Clemetth Hörttzän mk 1561. Clemeth (Cle^{tt}) Hörttzä mk 1562, 1564. Clemet (Clemett, Clemeth, Cle^{tt}) Hörtsänä mk 1566-69, pm 1569-71. Clemett Hörtsenä mk 1570, Clemett Herzame mk 1571. Lv 1556-59: 3-2-4-8½ / 1561-62: 2½-6 / 1564-71: 3 5/8. Lm Clemith Taijpalen tk 1551, Clemett Taipalen sk 13.10.1559. Sak kevk 1557 Clemet Hörtsänä oli ottanut kirkon avaimet pitäjäläisten siitä tietämättä, sakko 3 markkaa. Kk 26.9.1564 Clemet Onnistaiual huonot aidat ja sillat, sk 24.10.1568 Clemet Hörtsene huonot aidat ja sillat, kk 22.9.1569 Clemet Hin:sson Onnistaipale vastuupakoilu. Hv 1571 Onnistaiual: Clemet Hen:sson ku 10, hev 2, le 7, nk 3-2-2-2, la 9, oa 157:4, ny 16.625.

HEIKKI KLEMETINPOIKA sak kk 31.7.1568 talon VI Esko Laurinpoika t > Hen. Clemetsson ibm.

II yhdistetty edelliseen

HEIKKI KNUUTINPOIKA mk 1540-1601, äv 1540: 1½, 1541: 2, 1553: 1½. Karja 1540: hev 1, le 3, nk 4, la 10, ny 8.25. Hendrich (Hen.) Vilchi mk 1553, 1555-56, 1560, 1562, Hindrick (Hen. Hin.) Vilcki mk 1561, 1565-66, 1568, pm 1570-71, Hen. Vilki mk 1557, 1559. Henrich (Hin.) Wilchi mk 1554, 1569-70, Hen. (Hin.) Wilckij mk 1558, 1571, Hen. Wilcki mk 1564. Hen. Vilckii pm 1569. Hen. Velcki mk 1567. Lv 1556-59: 3-9-2-2 / 1561-62: 2½-2½ / 1564-71 ka 11/16. Lm Henric Vilki, Oriveden rovtk 9.1.1551. Sak sk 12.1.1570 talon VI Esko Laurinpoika t > Hin. Vilcki ibm. Kk 26.9.1564 Hen. Vilchi Onnistaiual huonot aidat ja sillat. Hv 1571 Onnistaiual: Hen. Knutsson ku 6, hev 1, le 2, nk 0-1-0-0, la 4, oa 46:- , ny 5.

III + IV

Kangasalan laamanninkäräjillä 3.2.1508 oikeuden eteen tulivat Jøns Nilsson i Bussile ok Olaff Iempseleynen Victielle ja ilmoittivat tehneensä sellaisen vaihdon, että Jøns antoi maansa i Onnistaypala Olaville ja sai tältä Olavin osuuden Vihtiälän kylässä, RA De la Gardieska samlingen orig.perg., FMU VI 5308. Jøns oli varsinaissuomalainen rälssimies, jonka asuinkartano oli Piikkiön Pussila. Hänen yhteyksistään Ylä-Satakuntaan ei muutoin tiedetä mitään. Mutta hän oli yksi lapsettoman

setänsä Ragvald Stigulfinpojan perijöistä (Eric Anthoni, Stigulf Ragvaldsson släkt, HTFF 1961: 1 s. 20-26), ja tämä mainitaan läsnäolleenä Vesilahden käräjillä 6.3.1440 (i närvaro av Raguald Stiggeson) kuten yleensä oli tapana puhua voudista. RA Strödda domböcker, Protokoller från konungsdöm och konungsräfst. Vuoden 1440 kirjeen 1479 laadittu vidimaatio on mukana etsikkokäräjillä 21.6.1564 annetun tuomiokirjeen kopiassa. Ragvald on voutina ollessaan voinut hankkia maata Onnistaiपालesta.

III Nooperi - Mattila ja Tiainen - Eskola

PIETARI mk 1540-52, äv 1540: 1½, 1541: 2. Karja 1540: hev 1, le 3, nk 4, la 9, ny 8.125. Per Iämpsälän mk 1546, Per Jempsälän mk 1552.

KIRSTI sak Oriveden rovkk 24.8.1554 Marcus prestens dreng (ilmeisesti Oriveden kirkkoherran renki) medh Kirstin Jämsäläijnen salavuoteudesta, d^t 1½ markkaa (ehkä yhteinen sakko). Samoilla käräjillä Jaakko Haron (Längelmäen Talviaistaipaleen talo IV) tytär Marketta vapautettiin, sitten kun hän oli vannonut puhdistusvalan 12 miehen kera, siitä huoruussyytteestä, jonka Kirstin Jämsäläinen mz Bertill (tuntematon) oli esittänyt. Kirsti sai väärästä kanteesta 3 markan sakon, d^t 1½ markkaa.

MATTI LAURINPOIKA mk 1553-96, pm 1558- . Äv 1553: 2, 1557: 1, 1565: 2, 1569: 3 (äv 1 lisätty Höydeksen eli Jaaralan talon II Martti Olavinpojalta). Madz Larsson mk 1553, 1555, 1571, Madz Larss. mk 1554, 1556, 1565. Mattz (Matz, Madz) Iämpsä mk 1557, 1559, 1561. Mattz (Madz) Iempse mk 1558, 1569, Madz Jempsä mk 1562, 1564, 1566-68, 1570. Lv 1556-59: 5-3½-2-4 / 1561-62: 1½-5 / 1564-71 ka 2 9/16. Sak kk 16.7. 1551 Madz Jempsälän t > talon VI Esko. Sk 12.1.1561 Madz Iempsäläinen vastuupakoilu. Hv 1571 Onnistaiual: Madz Larsson ku 14, hev 2, le 7, nk 1-0-2-2, la 8, oa 145:- , ny 14.5.

IV Laurila

LAURI mk 1540-64, pm 1558-64. Äv 1540: 1½, 1541: 2, 1553: 2½. Karja 1540: hev 1, le 5, nk 3, la 6, ny 9.25. Lasse Iempsäläijnen mk 1553-55, Lasse Iämpsäläinen mk 1556, Lasse Iämpsä mk 1557-61, Lasse Iempse mk 1558, Lasse Iempsä mk 1559-60, 1562, 1564. Lv 1556-59: 3-4-3-8 / 1561-62: 3-6 / 1564: 3. Sak sk 7.11.1554 Lasse Jämpsäläijnen t > Marith ibm (talo VIb).

MAURI LAURINPOIKA mk 1565-1606, pm 1565- . Äv 1565: 1½, 1566: 2 (lisätty hävinneeltä talo VIb:ltä äv ½). Mauricius mk 1565-66, Mauritius mk 1567, pm 1565-71 (marttyyri Mauriciuksen päivä oli pyhimyskalenterissa 22.9, ja niin myös Kangasalan kalenterissa). Mauritius Iempse mk 1569-70, Mauritius Larssⁿ mk 1571. Lv 1565-71: ½-1-4-1½-2-4-7½, ka 2 13/14. Sak kk 26.9.1564 Mauricius Onnistaiuall huonot aidat ja sillat. Kk 16.6.1567 Mauritius Larsson Onnistaiuall sai 40 markan sakon huoruuden harjoittamisesta talon piian kanssa (naista rangaistu jollakin muulla tavalla). Hv 1571 Onnistaiual: Mauritius Larsson ku 20, hev 3, le 10, nk 1-2-5-4, la 8, oa 226:2, ny 23.

V Uotila

ERKKI MARKUNPOIKA mk 1553-64, 1566-68, lv 1557, pm 1558- . Äv 1553: 2. Erich (Erick) Marcussⁿ mk 1553, 1555, 1561, Eric (Erich, Erick) Marcuss. mk 1554, 1556-60, 1562, 1564, 1567-68, Erich Marchuss. mk 1566. Lv 1556-59: 3-7½-1-3 / 1561-62: 2½-3 / 1564-71 ka 1¼. Sak tk 29.3.1557 Oriveden kylän Erkki Erkinpoika (talo V) t > Erick Onnistai-palen, kk 13.8.1557 Erick Onnistai-palen t > Thomas Sakari (Oriveden kylä talo X), Oriveden rovkkär 27.9.1557 Erich Taipalen t > Zachari py-

häpäivänä. Samalla Erkki tuomittiin maksamaan hans barskärarens lön (parturit toimivat myös lääkäreinä, varsinkin haavojen hoitajina. Juttu on sama kuin kk:llä. Zachari on siis = Tuomas Sakari). Sk 17.12. 1563 Erick Onnistauall tottelemattomuus käräjillä. Kk 26.9.1564 Erick Vennii ibm (Onnistauall) huonot aidat ja sillat.

ERKKI LAURINPOIKA mk 1565 Erich Larsson äv 2.

MATTI ERKINPOIKA mk 1569- , äv 2. Madz Erichss. mk 1569, Madz Erichsson mk 1570-71. Hv 1571 Onnistaiual: Madz Ericksson ku 7, hev 1, le 2, nk 1-1-0-0, la 2, oa 41:5, ny 5.25.

VI Pulkkila

ESKO MARKUNPOIKA sak Oriveden rovtk 9.1.1551 Eskell Marcusson Onnistaipale oli syyttänyt erään toisen miehen vaimoa huoraksi, mutta ei saapunut vastaamaan puheistaan.

ESKO mk 1553-64, 1566- , lv 1557, pm 1558-65, 1567- . Äv 1553: 1, 1557: 2, 1562: 1. Eskil (Eskel, Eskill, Eskell) Tulokas mk 1553-62, 1564, 1566, 1568-71. Lv 1556-59: 5-7-2-5 / 1561-62: 4-0 / 1564-65: 2-0, 1567-71: 2-3-1-1-1. Sak kk 16.7.1551 talon III Matti t > Eskil Onnistaipalen.

NIISIUS mk 1565 Nisius äv 1.

ESKO JUHONPOIKA pm 1566, lv 0.

ESKO LAURINPOIKA sak kk 16.6.1567 Eskill Larsson Onnistaiual t > Pitkäjärven Erkki Hoiva (talo VIII), sk 9.3.1568 Pajukannan Matti Juhonpoika (talo II) t > Eskill Larsson Onnistaiual, kk 31.7.1568 Eskill Larsson Onnistaipall t > talon I Heikki Klemetinpoika, sk 12.1. 1570 Eskill Larsson Onnistaipale t > talon II Heikki Vilkki.

Vib MAARIT pm 1558-64. Maritt pm 1558-59, 1562, Marith pm 1561, Margaret pm 1563. Margrett pm 1564. Lv 1561-62: 3½-2½, 1564: 1. Sak sk 7.11. 1554 talon IV Lasse t > Marith ibm. (Esko Markunpojan leski ?).

PENTTI pm 1565 Bengtt lv ½.

MARTTI ESKONPOIKA mk 1562, 1564-65, äv 1562: 1. Vuonna 1566 tämä talonmanttaali poistettiin, ja sen äyriverosta siirtyi ½ talolle IV. Sak sk 13.10.1559 Morten Onnistaipale ei saapunut kuljettamaan Juhana-herttualle kuuluvaa verovoita Turkuun. Hv 1571 Onnistaiual: Morthen Eskillsson ku 12, hev 2, le 3, nk 1-1-2-0, la 2, oa 78:- , ny 9.25. Koska IVa ei näy hopeaveroluettelossa, on Martti maksanut sen puolesta.

VOITILA luettiin Taipaleeseen mk 1540-56 sekä Niemeen lv 1557 ja pm 1558-64. Voitila mk 1557-64, Voitiala mk 1565-68, Votiala mk 1569-70, Woitiala mk 1571, Woijtila pm 1565, Voijtila pm 1566, Woidiala pm 1567-71.

PIETARI Laamanninkäräjiä Kangasalla 11.3.1479 pitänyt Ala-Satakunnan tuomari Filpus Tuomaanpoika on silloin antanut kirjeen, jonka mukaan Peder Woytinen oli esittänyt oikeudelle valituksen siitä, että Henric Wickoy (Vääksystä) oli pitänyt seitsemän vuoden ajan laittomasti hallussaan niittyä nimeltä Lodonpäywa kunda. Lautakunta oli sitä mieltä, että niittyalue kuului Pietarille, ja sen mukaan Filpus tuomitsi sen hänelle sekä Heikin 40 markan sakkoon valtauksesta ja 3 markan sakkoon kihlakunnantuomion rikkomisesta (asia oli siis ollut jo ennen kihlakunnankäräjillä). RA Stavsunds arkiv, Historiska handlingar; julk. Jan Liedgren HTfF 1966: 2 s. 75. Tämä kirje on ollut 1683 vapaaherra Lars

Jespersson Cruusin arkistossa. Hänen isänsä Jesper Matinpoika Cruus oli 1626 ostanut Nokian kartanon ja sen mukana on tullut Nokian entisten omistajien saantokirjeitä. Yksi Nokian omistajista oli Vääksyn herra Jöns Västgöte. Kirje on samanaikainen kopio ja siihen on kirjoitettu 1600-luvun käsialalla: lyder om en Eng i Woitila by. Koska kirjeen molemmilla osapuolilla oli maata Vääksyssä, on Jöns ollut kiin-nostunut heidän oikeuksistaan Nihuanjärven tienoilla. Siellä hän omisti ennen v. 1530 Rajametsän alueen. Ks. alla talo I Klemetti. Ks. myös Luoto eli Holma s. 903.

I Ärrälä

KLEMETTI Kangasalan laamanninkäräjillä 1.2.1509 oli lm Clemet Njemis, kopio Kangasalan käräjäpk:ssa 9.5.1761, FMU VII 5638. Kangasalan kesäkäräjillä 14.7.1510 oli lm Clemet Niemen, VA p.kopio, FMU VII 5462. Kangasalan laamanninkäräjillä 3.3.1513 oli lm Clemet Woitinen, FMU VII 5641 k.

KLEMETTI mk 1540-52, äv 1540: 2, 1541: 3, 1544: 3½. Karja 1540: hev 1, le 3, nk 2, la 6, ny 6.75. Clemett Voitinen mk 1540-42, Clemett Voiijti: mk 1544.

Kangasalan laamanninkäräjillä 1.3.1530 vahvistettiin se maiden vaihto, jonka Ylä-Satakunnan kihlakunnantuomari Jöns Västgöte ilmoitti tehneensä met Clemet Woyten. Siinä Jöns antoi Rayamettis godz met allom tyllagom, jonka arvo oli 60 markkaa, sekä rahassa 20 markkaa, kun taas Klemetti luovutti koko osuutensa Vääksyssä, arvoltaan 80 markkaa, VA or.p. FMU VIII 6492.

Lm Clemeth Voiijtin sk 31.10.1531, VA Topographica Kangasala; Clemeth Voiijtin lk 8.2.1540, VA Topographica Kangasala, Clemeth Nemen sk 9.10.1550, Clemet Niemesth Oriveden rovkk 6.9.1551, Clemet Niemen sk 4.12.1553, tk 9.2.1554, sk 7.11.1554, tk 12.2.1555, Clemeth Niemen kk 20.8.1555, Clemetth Njemien stk 5.5.1556 ja Clemet Niemen kk 13.8.1557 eli yhteensä 11 kertaa.

Ek 1553 Clemetth Niemesth 1 leiv. haukia, VA 130^a f. 23.

MATTI KLEMETINPOIKA mk 1553-66, 1568- , pm 1558- . Äv 1553: 1½, 1557: 2. Madz Voitinen mk 1553, 1556, 1565, Madz Woÿttinen mk 1554, Madz Voÿttinen mk 1555, Madz Veittoinen lv 1557, Madz Voÿttilan pm 1558, Madz Voitylan pm 1559, 1561-62, Madz Voitylan pm 1563-64. Madz Cle^{tt}ss. mk 1557, Madz Clemettss. mk 1558-60, 1570-71, Madz Cle^tss. mk 1562, Madz Cle^tson mk 1564, Madz Clemettzson mk 1561. Lv 1556-59: 6-6½-5-8 / 1561-62: 1½-5 / 1564-71 ka 5 3/16. Sak Oriveden rovkk 24.8. 1554 Madz Voith'n vannoi puhdistusvalan Längelmän Attilankylän Erkki Pertunpojan puolesta. Kk 26.9.1564 Madz Voitinen ibm (Onnistaival) huonot aidat ja sillat.

TUOMAS MATINPOIKA mk 1567 Thomas Madzss. äv 2. Hv 1571 Voÿdila: Thomas Madzsson ku 20, hev 2, le 8, nk 2-2-4-2, la 10, oa 187:4, ny 18.25.

Vuoden 1585 tarkastusmaakirjassa viitataan (laamanni) Henrik Steininpojan kirjeeseen vuodelta 1508 lydandes Nÿhua äremark fiskevatn, jonka omisti nyt 1585 Nokian Eerik Yrjänänpoika vppå samme böndher Woityala Thomas Matzsson och Märthen Jonsson. VA 2375 f. 81v.

II Sarvela

ESKO mk 1540-52, äv 1540: 1½, 1541: 2, 1544: 3½. Karja 1540: hev 1, le 4, nk 3, la 2, ny 7.75. Eskel Voitinen mk 1540, 1541, Eskel (Eskill) Voiijtin 1542, 1546, 1552.

JUHO mk 1553-66, 1568- , pm 1558- . Äv 1553: 1½, 1557: 2. Jöns Voÿttinen mk 1553, Jons Voÿttinen mk 1555, Jons Voitinen mk 1556, pm

1561. Lv 1556-59: 3-3-3-5 / 1561-62: ½-4 / 1564-71 ka 3 3/16.

Vuonna 1552 Iöns Voÿtinen omisti ulkopalstan benempd Ilkon kallio puolen peninkulman päässä kotoa. Sinne lupasi mennä asumaan Iöns Voÿtinen (sama mies ?), VA 130^a. Ilkko on Nihuanjärven pohjoispäässä vesiteitse noin 3 km kylästä. Kyse on ilmeisesti samasta tienoosta, joka vuoden 1585 tarkastusmaakirjan mukaan on Nyhua äremark fiskevatn ja joka mainitaan jo laamanni Henrik Steninpojan kirjeessä vuodelta 1508. Sen omistajat vuonna 1585 olivat Nokian Eerik Yrjänänpoika, Voitilan talon I Tuomas Matinpoika ja talon II Martti Juhonpoika. VA 2375 f. 81v. Sak Oriveden rovkk 24.8.1554 Jons Voijtinen vannoi puhdistusvalan Längelmäen Attilankylän Erkki Pertunpojan puolesta. Kk 26.9.1564 Jons Voitinen ibm (Onnistaiuall) huonot aidat ja sillat.

MARTTI JUHONPOIKA mk 1567 Morthen Ionsson äv 2. Hv 1571 Voÿdila: Mårthen Jonsson ku 10, hev 2, le 5, nk 1-1-1-1, la 3, oa 105:-, ny 11.375. Vuonna 1559 Mor. Voittinen myi voudille näädännahan (11 äyriä) ja 2½ kiihtelystä oravannahkoja (25 äyriä), VA 2092 f. 2v. Mårthen Jonsson omisti 1585 osan Nihuan erämaan kalavedestä, VA 2371 f. 81v.

taloihin sijoittamatta:

MARKKU sak kk 8.7.1559 Simon Salmen (Kuorevedeltä) t > Marcus Niemis. **LUOTO** eli **HOLMA** Lothoo lv 1557, luettiin papinmanttaaliluetteloissa 1558-64 Niemeen, 1565-71 Voitilaan. Rälssitilana ei ole maakirjoissa.

Kangasalan laamanninkäräjillä 11.3.1479 tuomittiin en engh som hetter lodonpâywa kunda Pietari Voitiselle. Henric Wickoy oli sen valannut. RA Stavsunds arkiv, Historiska handlindgar, saman ajan pape-rikopio. Ollut Nokian omistaneen Lars Cruusin perikunnan arkistossa 1683. Julk. Jan Liedgren HTfF 1966: 2 s.75. Heikki Vikko oli Vääksyn kylän isäntiä ja Voitiset omistivat osuuden samasta kylästä vielä 1508. Vääksyn kartanon loi 1520-luvulla Ylä-Satakunnan tuomari Jöns Västgöte, joka omisti myös Nokiasta kolmanneksen. Västgötellä oli myös Rajametsä-niminen alue Nihuanjärven tienoilla ennen v. 1530, ja Nokian Eerik Yrjänänpojalla oli 1585 osuus Nihuan erämaassa. Päiväkunta on laajempi alue kuin yksi niitty. Vuonna 1479 kyse onkin kaiketi ollut yhdestä niittyalueesta Luodon päiväkunnassa. Se taas lienee ollut rajoin käyty maa Nihuanjärven Laahuslahdella, ja siihen on kuulunut keskeisenä se luoto, johon Luodon eli Holman kartanon päärakennus on ensin pystytetty.

Nokian kartanon omistajat eivät ole kuitenkaan pitäneet hallus- saan päiväkunnan aluetta ajanoloon - jos se heillä oli ollutkaan - vaan sinne syntyneen rälssitilan ensimmäinen tunnettu omistaja on mies, jonka suhteista Västgöteen tai ns. Nokian sukuun ei tiedetä.

MATTI MARKUKSENPOIKA ns. Hietamäen sukua, asuinkartano oli Mynämäen Hietämäki. Pm 1566: Oluff Lodhon är en landbo Madz Marcussons, VA 2190 f. 33. Matti oli Pohjois-Suomen eli Maskun voutikunnan voutina 1565-68 ja 1570-71 sekä Sääksmäen kihlakunnan voutina välivuoden 1569. Hän toimi Varsinais-Suomessa eri kihlakuntien tuomarinsijaisena 1578, 1586-88. Hän oli muonitusmestari 1579. Kuolinvuosi on 1588.

Lampuoti:

OLAVI lv 1557, pm 1558- . Papinmanttaalin äv 4. Oleff (Oluff) Loo- don pm 1558-59, Oleff (Oluff) Lodhon pm 1561-64, 1566-71, Oluff Lodon pm 1565. Lv 1557: 5 / 1561-62: ½-0 / 1564-71: 5-2-0-0-0-0-2-0.

Tiihalan neljännes jatkuu. Seuraavilla kylillä oli kullakin omat koti- metsänsä.

KOKKOLA eli **PUDAS** Kockala mk 1540-42, Kockoila pm 1558-59, 1561-70, Kockila pm 1571. Puhdas mk 1557-58, Puthas mk 1559-61, Pudhas mk 1562,

1564-68, 1571, Pudas mk 1569-70. Luettiin Taipaleeseen mk 1543-56 ja Luotoon lv 1557.

JUHO Kangasalan laamanninkäräjillä 3.2.1508 oli lm Jøns Kockon. RA De la Gardieska samlingen orig.perg. FMU VI 5308.

I Jussila

OLAVI mk 1540-52, äv 1540: 1½, 1541: 2. Karja 1540: hev 1, le 5, nk 3, la 7, ny 9.375. Ol. Kocko mk 1544, Oleff Kocko mk 1546, 1552.

PIRITTA mk 1553-56, äv 1553: 2. Biritth Kockolan mk 1553, Birit Kockolan mk 1554-55, Birith Kockolan mk 1556. Lv 1556: 0.

DIONISIUS HEIKINPOIKA mk 1557-1602, pm 1565- . Äv 1557: 2, 1564: 3, 1565: 2. Nisius Hen.ss. mk 1557, 1559-60, 1564, 1566, Nils (?) Henderss. mk 1558, Nisius Hen.sson mk 1561-62, 1567-68, Nisius Hin.ss. mk 1569-70, Nisius Hinderss. mk 1571. Nisius mk 1565, pm 1566-71, Dionisius pm 1565. Lv 1558-59: 2-4, 1565-71: 1-½-4-3-0-2-3, ka 1 13/14. Vuonna 1559 Nisius Puthaas myi voudille 20 oravannahkaa 5½ äyrin hinnasta, VA 2092 f. 2v. Hv 1571 Kockoöyla: Nisius Hen:sson ku 12, hev 2, le 5, nk 1-1-1-1, la 8, oa 105:4, ny 12.

JAAKKO lv 1557, pm 1558-64. Jacop Soltti lv 1557. Lv 1557: 3, 1561-62: 1½-0, 1564: 2. Ks. Pitkäjärvi talo VIa.

II Tuomaala

JAAKKO mk 1540-52, äv 1540: 1½, 1541: 2, 1544: 1½. Karja 1540: hev 1, le 2, nk 2, la 3, ny 5.375.

MARTTI mk 1553-66, 1568-84, pm 1558- . Äv 1553: 1½. Mor. Putaan mk 1553, Morthen Putahan mk 1554-56. Morthen Soikari mk 1557-61, Morthen Sonkari mk 1564. Lv 1556-59: 1-1-1-2 / 1561-62: 5½-1 / 1564-71 ka 1 1/4.

HEIKKI MARTINPOIKA mk 1567, äv 1½. Hen. Mortenss. mk 1567. Vuonna 1559 Hen. Puuthaas myi voudille 16 oravannahkaa 4 äyrillä, VA 2092 f. 1. Hv 1571 Kockoöyla: Hen. Morthensson ku 10, hev 1, le 2, nk 0-1-1-0, la 5, oa 50:4, ny 5.625.

III

OLAVI lv 1557, pm 1558-61. Lv 1557: 6½, 1561: 2½.

NIILO pm 1562, 1564. Lv 1562: 3, 1564: 2.

MATTI pm 1563.

PIETARI NIILONPOIKA pm 1565 Per Nilss. lv 1½.

PIETARI LAURINPOIKA mk 1565: Pudhas Per Larss. å 65 bode j manttalet och schatten (oli ennen Pitkäjärven kylässä talossa V), mk 1565- , pm 1566-70. Äv 1565: 2. Per Larss. mk 1565, Per Andilan mk 1566-68, Per Anttilan mk 1569, 1571, Per Anntilan mk 1570. Per Larss. pm 1566, Peder Larss. pm 1567. Lv 1566-70: 1-1-1-0-0.

Taloa ei ole hv 1571.

OINASNIEMI luettiin Pitkäjärveen 1540-43, Lintuniemeen 1553-57. Oinasniemi mk 1558, Oinasneⁱ mk 1559-61, Oynasnemi mk 1562, 1564, luettu Höydekseen mk 1565-68, Oinasnemij mk 1569-71. Luettu Pitkäjärveen

pm 1558-64, Laasolaan pm 1565-68, 1570-71. Oinasnemi pm 1569.

ERKKI mk 1540-43, äv 1540: ½. Karja 1540: hev -, le 1, nk 1, la -, ny 1.5. Eric Oijnasierffui mk 1540.

Vuonna 1552 Erich Hoiffua (Pitkäjärvi talo VIII) omisti jakoveljineen ulkopalstan benempd Oiasniemi yhden peninkulman päässä kotoa (noin 6 km, linnuntietä nykykartalla on 5 km). Siellä oli viljeltäväksi kelpaavaa maata, ja sen sai Eric Hoiffua asuttaa. VA 130^a.

JAAKKO mk 1553-56, äv 1553: 1. Jacop Oiasniemen mk 1553, 1555, Jacop Oiasnemen mk 1554, Jacap Oinasnemen mk 1556. Lv 1556: 2.

PAAVO mk 1558-84, lv 1557, pm 1558- . Äv 1558: 2, 1566: 2½. Påuall (Pol) Oinasnemen mk 1565-68, pm 1565-68, 1570-71. Lv 1557-59: 4-1-4 / 1561-62: 3½-1 / 1564-71: 3¼. Siirtyi Pitkäjärven talosta VIa.

TUOMAS PAAVONPOIKA

Hv 1571 Oijnasniemi: Thomas Påuelsson ku 10, hev 2, le 10, nk 1-2-2-1, la 12, oa 175:- , ny 18.5.

LAASOLA Lasoila mk 1540, 1543, 1546, 1553, 1564-66, 1568-70, pm 1558-59, 1563-71. Laasoila mk 1541-1542, 1554-56, lv 1557, mk 1558-62, pm 1561-62. Lasola mk 1544. Lasoijla mk 1552, 1571. Laisoila mk 1567.

I Mulli

HEIKKI mk 1540-52, äv 1540: 2, 1541: 3, 1544: 3½. Karja 1540: hev 2, le 6, nk 11, la 13, ny 17.125. Hen. Mulli mk 1546, 1552.

OLAVI HEIKINPOIKA mk 1553-84, pm 1565- . Äv 1553: 3½, 1556: 3, 1566: 3½. Oluff (Oleff) Mulli mk 1553-71, Oluff Hin.ss. pm 1565-71. Lv 1556:6, 1558-59: 4-3, 1565-71: 4-4-3-5-5-1½-7, ka 4 3/14. Vuonna 1556 Oluff Mulli Lasoilan lunasti päivätyöhauet rahalla, VA 1998 f. 47v. Sak sk 7.11.1555 Oluff Mulli t > talon IV Heikki. Hv 1571 Lasoijla: Oluff Hen:sson ku 12, hev 2, le 9, nk 1-1-1-1, la 10, oa 159:4, ny 16.25.

JAAKKO lv 1557, pm 1558-64. Lv 1557: 7, 1561-62: 9-5, 1564: 4.

II Seppälä

SIMO mk 1540-43, äv 1540: 1½. Karja 1540: hev 1, le 1, nk 1, la 4, ny 4.

SIPI mk 1544-56, äv 1544: 1, 1553: 1½. Siffred Lasoij mk 1553-56. Lv 1556: 0.

GUDMUND HEIKINPOIKA mk 1557-64, pm 1558-64. Äv 1557: 1½. Lv 1557-59: 6-2-2, 1561-62: 4½-3, 1564: 1½. Sak kevk 26.4.1558 Gudmund Henrichsson Pittkanierffuen t > Gertrud, som war huss kona j Lasola.

DIONISIUS GUDMUNDINPOIKA mk 1565-1615, pm 1565- . Äv 1565: 1½. Lv 1565-71: 2-2-2-1-2-0-1, ka 1 3/7. Nisius smed mk 1565, Nisius mk 1566-67, pm 1567, 1569-71, Dionisius pm 1566, 1568. Nisius Gudmundss. mk 1568-71. Nisius Perss. (?) pm 1565. Hv 1571 Lasoijla: Nisius Persson (?) ku 14, hev 4, le 2, nk -, la 5, oa 56:- , ny 10.625.

III Laasonen

OLAVI mk 1540-52, äv 1540: 2, 1544: 1½. Karja 1540: hev 1, le 5, nk 4,

la 8, ny 10. Oleff Lasoij mk 1546, 1552.

MIKKO LAURINPOIKA mk 1553-83, pm 1558- . Äv 1553: 1½, 1557: 2. Michell (Michill) Lasoij mk 1553-56, 1569-71, Michell Laasoij mk 1557-58, Mihel Laasoij mk 1559, 1561, Michell (Michill) Lasoij mk 1560, 1564, 1566, Michel Lasoij mk 1568, Michill Larss. pm 1565. Lv 1556-59: 6-3-3-4 / 1561-62: 4-5 / 1564-71 ka 3½. Hv 1571 Lasoijla: Michel Larsson ku 12, hev 2, le 6, nk 1-1-1-0, la 5, oa 106:6, ny 12.125.

IV Sikala

PIETARI mk 1540-52, äv 1540: 1, 1541: 2. Karja 1540: hev 1, le 4, nk 2, la 4, ny 7.5. Per Sika mk 1546, Per Sicka mk 1552.

IVa HEIKKI PIETARINPOIKA mk 1553-84, pm 1558- . Äv 1553: 1, 1565: 2 (talo IVb liitetty). Hen. (Henrich) Sika mk 1553-57, 1559-61, Hen. Sicka mk 1558, Hen. (Hendrich, Hin.) Siika mk 1562, 1564-65, 1568-70, Hen. Syka mk 1571. Hendrich (Henrich, Hinrich, Hin.) Perss. pm 1565-68, mk 1567. Hin. Persson mk 1569-71. Lv 1556-59: 3-2-2-2 / 1561-62: 4½-1 / 1564-71 ka 2 ¾. Sak sk 7.11.1554 Oluff Mulli (talo I) t > Henrich Sikalan (VA 1983 f. 8v). Sk 17.12.1563 Hen. Siika vastuupakoi-lu. Hv 1571 Lasoijla: Hen. Persson ku 12, hev 1, le 4, nk 0-1-1-0, la 8, oa 80:- , ny 8.

IVb LAURI PIETARINPOIKA mk 1553-64, pm 1558-64. Äv 1553: 1. Lasse Sika mk 1553-57, 1559-61, Lasse Sicka mk 1558, Lasse Siika mk 1562, 1564. Lv 1556-59, 0-2½-1-1 / 1561-62: 4½-1 / 1564: 2.

taloihin sijoittamatta:

KERTTU sak kevk 26.4.1558 talon II Gudmund t > Gertrud som war huss kona j Lasola (asui kylässä itsellisenä).

Pitkäjärven jakokunta

PITKÄJÄRVI Pitkäierffui mk 1540-42, Pitkäierffui mk 1543, kylä lu-
ettiin Laasolaan mk 1544-56, Pitkäierffui mk 1557-68, pm 1558-63, 1567-69.
Pitkäierui lv 1557, Pitkeierffuij mk 1569, mk 1565-66, Pit-
käierffuij pm 1570-71, Pitkeierffuij mk 1571.

I Sipilä ja Uotila

HEIKKI Kangasalan käräjillä 27.7.1474 oli lm Henric Kopoy, VA or.p.,
FMU IV 3576. Saman kirjeen 1735 laaditussa kopiassa nimi on Hendrick
Käpoi, FMU VIII 6631.

LAURI Kangasalan laamanninkäräjillä 1.2.1509 oli lm Lauri Kopoinen,
kopio Kangasalan käräjäpöytäkirjassa 9.5.1761, FMU VII 5638. Kangas-
alan kesäkäräjillä 14.7.1510 oli lm Lars Kopai, VA p.kopio, FMU VII
5462.

OLAVI mk 1540-66, pm 1558-66. Äv 1540: 3, 1541: 4, 1553: 4½. Karja
1540: hev 2, le 8, nk 8, la 12, ny 17.5. Ol. Kopoj mk 1541-42, Oleff
(Oluff) Kopoj mk 1546, 1552-57, 1559-60, pm 1558, 1565, Oluff Copoj
mk 1558, Oleff Copoi mk 1561, pm 1561-62. Oleff (Oluff) Kopoi mk 1562,
1564-66, pm 1559, 1564, 1566. Oleff Kopoi pm 1563. Lv 1556-59: 6-3-4-6
/ 1561-62: 3-4½ / 1564-66: 7-5-3.

Eom 1552 Jokioisten talon III Knuut, Pirkkalan Leinolan Olavi (talo
I) ja Oluff Kopoj omistivat yhdessä eräsijan vid Effuo trask 7 peninkulman
päässä kotoa. Siellä ei ollut asuttavaksi kelpaavaa paikkaa. VA 130^a f.8.
Eräsijan Effuo on ilmeisesti kirjoitettu väärin, p.o. Eno, jolloin se on
tarkoittanut Oriveden Enojärveä (ks. Jokioinen talo III). Siellä oli

talvikäräjillä 1625 annetun tuomion mukaan Leinolalla ja Jokioisilla päiväkuntia, joista jo laamanni Knuut Eerikinpoika oli antanut tuomion 13.3.1522 (VA Ylä-Satakunta KOa 5 f. 689-690v, myös VA Ylä-Satakunta KOa 1 f. 105, FMU VIII 6098). Vuonna 1622 pitkäjärveläiset myivät Tuomas Pöllille Viljamoisista (= Teiskon Savon kylän Vanhatalon Tuomas Paavonpoika) yhden päiväkunnan, jonka voi todeta tuomokirjassa olevan rajaluettelon mukaan sijainneen Ollijärven ja Enojärven välissä. VA Ylä-Satakunta KOa 1 f. 69. Ollijärvi on yksi vuonna 1522 luetelluista päiväkunnista.

Lm Olaff Koppo lk 1.3.1530, VA orig.p., FMU VIII 6492 (jossa väärin Olaff Roppo). Olaaff Kopoij sk 31.10.1531, VA Topographica Kangasala. Oloff Pitkäjerff lk 8.2.1540, VA Topographica Kangasala. Oloff Copoj tk 8.2.1540, VA Topographica Kangasala. Oleff Kopoij sk 9.10.1550, Oluff Kopoij kevk 2.6.1551, Oleff Kopoij piispan kk 24.8.1554, piispan tk 18.5.1555 eli yhteensä 8 kertaa.

Sak sk 4.2.1565 Oleff Kopoinen vastuupakoilu.

Vuonna 1557 Olof Kopoij myi voudille yhden näädännahan 5 äyristä, kaksi saukonnahkaa 20 äyristä ja yhden sudennahan 16 äyristä. VA 2032 f. 13v.

LAURI OLAVINPOIKA mk 1567-84, pm 1567- . Äv 1567: 4½. Lass Ollsson mk 1567, Lass Ollss. Kopoi mk 1569-70, Lasse Ollss, mk 1571. Lass Kopoij mk 1568, Lasse Kopoi pm 1567-69, 1571, Lasse Kopoij pm 1570. Lv 1567-71: 4-6-4½-3½-4. Lm Lasse Kopoij rovkk 6.9.1551. Vuonna 1559 Lasse Copoij Pitkäierui myi voudille 2 punaketun nahkaa 18 äyristä ja yhden punaketunnahan 9 äyristä sekä kiihtelyksen (= 40 kpl) oravannahkoja 17½ äyristä. VA 2092 f. 2. Hv 1571 Pitkeierffui: Lasse Olufson ku 30, hev 2, le 9, nk 0-3-4-2, la 8, oa 193:2, ny 18.5.

II Heikkilä

HEIKKI mk 1540-52, äv 1540: 1½. Karja 1540: hev 1, le 2, nk 2, la 4, ny 5.5. Hen. Kopoi mk 1544, Hen. Kopoij mk 1546, 1552.

URBANUS HEIKINPOIKA mk 1553-98, pm 1558- . Äv 1553: 1½. Urbanus Kopoij mk 1553-56, Urbanus Hin.ss. pm 1565. Lv 1556-59: 3 - ei ole - 3-2 / 1561-62: 0-3½ / 1564-71 ka 2 7/8. Sak sk 25.1.1557 Wrbanus ibm (Pitkäierffuen) laiminlyönyt kyytivuoron. Hv 1571 Pitkeierffui: Urbanus Hen:sson ku 10, hev 1, le 6, nk 1-2-2-1, la 4, oa 116:- , ny 11.5.

III Nikkilä

ANTTI mk 1540-56, lv 1557, pm 1558-64. Äv 1540: 1½, 1541: 3, 1553: 3½. Karja 1540: hev 1, le 3, nk 2, la 9, ny 7.125. An. Nickilän mk 1546, An. Nickiälän mk 1552, Anders Koijra mk 1553, Anders Koira mk 1554-56. Lv 1556-57: 4-6 / 1561-62: 1½-5 / 1564: 1. Lm Anders Pitkäierffuen kevk 2.6.1551.

JAAKKO ANTINPOIKA mk 1557-92, pm 1565- . Äv 1557: 3½, 1566: 2. Jacop (Jacob) Koiralan mk 1557-62, 1566-67, Jacop Kairelan mk 1564, Jacob Korja mk 1568, Jacob Korialainen mk 1569-70, Jacob Kärjalainen mk 1571. Jacob Cle^{tt}ss. (?) mk 1565, Jacob Anderss. pm 1565-68, Jacob An:sson pm 1569-71. Lv 1558-59: 4-4½ / 1565-71: 1-0-2-2-2-1-3½, ka 1 9/14. Sak sk 17.12.1563 Jacop Nichilen Pitkäierffui huonot aidat ja sillat (VA 2166 f. 6v). Hv 1571 Pitkeierffui: Jacob Andersson ku 10, hev 1, le 3, nk 0-1-0-0, la 3, oa 54:4, ny 5.875.

ERKKI ? sak sk 13.10.1559 Erich Lathu (Palo talo II) t > Erich Koirans hustru (Palossa asui Koura nimisiä, tosin Erkkiä eivät lähteet tunne, joten sijoitus Pitkäjärvelle on epävarma).

IV liitetty taloon IX

PIRITTA mk 1540-43, äv 1540: 1½. Karja 1540: hev 1, le 4, nk 2, la 9, ny 8.125. Biritte mk 1540-42, Biritta mk 1543. Vuonna 1544 talon IX veroäyri nousi 1½:lla.

V Anttila

LAURI mk 1540 Lasse äv 1½. Karja hev 2, le 5, nk 5, la 8, ny 12.5.

PIETARI LAURINPOIKA mk 1541-64, pm 1558-64. Äv 1541: 2½, 1544: 3, 1557: 2. Per Kopoiij mk 1546, Peder Kopoiij mk 1552. Per (Pedher, Peder) Anttilan mk 1553, 1555-57, 1559-61, 1564. Per (Pedher) Anttilan mk 1554, 1558, 1562. Lv 1556-59: 5-2½-2-1½ / 1561-62: 1½-1 / 1564: 2. Vuonna 1557 Per Kopoi osti Liuksialan kuninkaankartanosta puoli panna ruista, VA 2030 f. 36. Sak kk 20.8.1555 Peder Larsson Pitkäierffuen t > Marcus ibm. Siirtyi Kokkolan talon III isännäksi. Siellä mk:ssa ja pm:ssä myös kirjoitusmuoto Per Larss. Per Anttilan rinnalla.

ANTTI PIETARINPOIKA pm 1565- . Anders Perss. pm 1565-68, 1570-71. Anders Persson pm 1569. Lv 1565-71: 1-1-1-1-0-½-4½. Sak tk 21.3.1564 Anders Kopoinen vastuupakoilu (VA 2166 f. 14v).

MARKKU LAURINPOIKA lv 1557, 1559, pm 1558- , mk 1562- Äv 1562: 1. Marcus Anttilan mk 1562, 1564. Marcus Larss. mk 1565, pm 1566-71. Lv 1557: 3, 1559: 1 / 1561-62: 1-2 / 1564-71 ka 1 3/4. Lm Marcus Pitkeierffui Oriveden rovtk 9.1.1551, Marcus Pitkäierffui Oriveden rovkk 24.8.1554. Sak kk 20.8.1555 Peder Larsson Pitkäierffuen t > Marcus ibm (molemmat talosta V, olivat ilmeisesti veljeksiä). Kk 26.8.1571 Marcus Larsson Pitkäniemen (?) vastuupakoilu. Talo on ollut jaettuna mk 1562-64, mutta 1565-71 vain pm:ssa. Hv 1571 Pitkeierffui: Marcus Larsson ku 5, hev 1, le 3, nk 0-0-1-1, la 4, oa 60:7, ny 6.5.

VI a + b Laurila

OLAVI mk 1540-43, äv 1540: 2, 1541: 3. Karja 1540: hev 2, le 6, nk 5, la 9, ny 13.625.

VIa PAAVO mk 1544-56, äv 1544: 4, 1553: 2 (talo halottu). Pol. Hoi_j_a mk 1546, Päucl Hoi_jua mk 1552, Poffuall Hoi_jua mk 1553-56. Lv 1556: 2. Siirtyi Oinasniemeen.

JAAKKO LAURINPOIKA mk 1557-83, pm 1562- . Äv 1557: 1. Jacop (Jacob, Jacopp) Hoiffua mk 1557, 1559-62, 1564, 1566-70, pm 1564. Jacob Hoiua mk 1558, 1571. Jacop Hoiuo pm 1562-63. Jacop Soltti mk 1565. Jacob Larss. pm 1565-66, 1571. Lv 1558-59: 2-1½ / 1562: 3 / 1564-71: 3-1½-0-0-1-½-0-3, ka 1 1/8. Vuonna 1557 Jacop Pitkäieruen myi voudille kaksi punaketun nahkaa 16 äyriin hinnasta. VA 2032 f. 13v. Hv 1571 Pitkeierffui: Jacob Cle^{tt}son (?) ku 5, hev 1, le 3, nk -, la 3, oa 47:5, ny 5.375.

VIb (liitetty a:han) KLEMETTI LAURINPOIKA mk 1553-84, pm 1558-65, 1571. Äv 1553: 2. Clemetth Hoi_jua mk 1553, Clemet (Clemet, Clemith) Hoiua mk 1554-56, Clemetth (Clemett, Clem^{et}) Hoiffua mk 1559-62, 1564, 1569-71. Lv 1556-59: 0-½-3-3½ / 1561-62: 4½-2½ / 1564-65: 2-2 / 1571: 3. Ek 1553 Clemetth Hoi_jua Pitkäierffuen 1 leiv. haukia, VA 130^a f. 23. Vuonna 1559 Clemett Hoiua ibm (Pitkäierui) myi voudille 2 kiihtelystä (80 kpl) oravannahkoja, VA 2092 f. 2. Sak kevk 1557 Clemet Hoiua ei ollut suorittanut apuveroa. Kk 8.7.1559 Jons Kiericka (talo IX) t > Clemet Hoi_jua. Hv 1571 Pitkeierffui: Clemet Larsson ku 7, hev 2, le 4, nk 1-1-1-1, la 3, oa 87:5, ny 10.375.

OLAVI LAURINPOIKA pm 1566-70. Oluff Larss. pm 1566-70. Lv 1566-70, 1-2-1½-0-1.

VII Hoivala

HEIKKI PIETARINPOIKA mk 1540-56, äv 1540: 1, 1541: 1½, 1544: 2, 1553: 1½. Karja 1540: hev 1, le 2, nk 1, la 0, ny 4.5. Hen. Hoiua mk 1541-42, Hen. (Henrich) Hoiujua mk 1546, 1552-56. Lv 1556: 3. Eom 1552 Hendrich Persson aff Pitkäierffiby yksi eräsija ved Hanhoij siö 12 peninkulman päässä kotoa. Sinne lupasi mennä asumaan Hendrich Henson aff Pennoby (ilmeisesti Isopennon talosta III). VA 130^a. Heikki Heikinpojan sanotaan 1562-71 asuvan Hanhoilahdella (VA 2143 f. 51v, 2164 f. 66v, hv 1571 s. 212, Hanhoi). Heikki Pietarinpojan eräsija on siten sijainnut Ruoveden Maja- tai Paloselän rantamalla. Lm Hen. Hoiffua Oriveden rovkk 6.9.1551.

HEIKKI LAURINPOIKA mk 1557-1601, pm 1558- . Äv 1557: 2½, 1569: 3½. Hen. (Hin.) Hoiua mk 1557-58, 1562, 1571, Hen. (Hindrich) Hoiffua mk 1559-61, 1564-70. Hin. (Hindrich) Larss. pm 1565-71. Lv 1557-59: 3½-3-4 / 1561-62: 4½-3½ / 1564-71 ka 3. Hv 1571 Pitkeierffui: Hen. Hoiffua ku 10, hev 2, le 5, nk 3-0-2-2, la 4, oa 119:- , ny 13.

VIII liitetty edelliseen

ERKKI mk 1540-56, 1568, lv 1557. Äv 1540: 1, 1568: 1½. Karja 1540: hev 1, le 2, nk 1, la 6, ny 5.25. Eric Hoiua mk 1541-42, Erich Hoiujua mk 1546, 1552-56. Lv 1556-57: 0-½. Eom 1552 Erich Hoiffua jakovelji-
neen omisti Oinasniemen (ks. tätä) ulkopalstan ja lupasi mennä sinne asumaan. VA 130^a f. Hänen sijastaan uudisasukkaaksi lähti Jaakko niminen mies. Sak kk 16.6.1567 Eskill Larsson Onnistaiuall (talo VIa) t > Erich Hoiffua Pitkäierffuen, samalla Erich Hoiffua Pitkäiär^{en} sai sakot tottelemattomuudesta käräjillä.

PERTTU ERKINPOIKA mk 1557-65, pm 1558- . Äv 1557: 1. Bertill Hoiua mk 1557-58, Bertil (Bertill) Hoiffua mk 1559-61, 1564. Bertill Erss. pm 1565-66, Bertill Erichss. pm 1567-71. Lv 1558-59: 1-½ / 1561-62: 4½-1 / 1564-71: 0-0-0-0-0-0-1-4. Sak sk 9.3.1568 Bertill Hoiffua t > Höydeksen talon II Martti Olavinpoika.

ESKO ANTINPOIKA mk 1566-67, 1569- . Äv 1566: 1½. Hv 1571 Pitkeierffui: Eskill Andersson ku 4, hev 1, le 2, nk 0-1-1-0, la 3, oa 43:2, ny 5.375.

seuraava kuuluu johonkin taloista VI-VIII:

MARTTI sak Oriveden rovkk 24.8.1554 Morthen Hoiujua sai sakot sapattirikoksesta, koska oli tehnyt pyhänä töitä.

IX Mikkola

HEIKKI Kangasalan laamanninkäräjillä 7.1.1466 Hendrik Kiruka oli todistamassa yhtenä kahdestatoista maakuntakatselmusmiehestä Oriveden kylän rajasta tuomari Pentti Lydekenpojan (perikunnan) maita vastaan. Vanhan kopion mukaan FMU IV 3002 (kopion vuosiluku 1456 p.o. 1466).

JUHO Padasjoen kesäkäräjillä 4.7.1493 oli Jönns Kierikan yhtenä kahdestatoista maakuntakatselmusmiehestä todistamassa Kuhmoisten Yrjänä Sorkkasen ja sahalahtelaisen Tapani Pietarinpojan (Saarioisten kylästä) rajariidassa Löytäneen ja Vinkiän välisistä maista nykyisellä Länngelmäellä. BFH I s. 27-28 (1600-luvun tuomio-ote ns. Kaakkois-Hämeen tuomiokirjassa VA:ssa). Samassa katselmuskunnassa oli Kangasalta myös

ainakin Raikun Ebbe.

JUHO PIETARINPOIKA mk 1540-84, pm 1558- . Äv 1540: 1, 1541: 1½, 1544: 3 (talo IV liitetty). Karja 1540: hev 1, le 2, nk -, la 4, ny 4.5. Jons Kericha mk 1546, Jons (Jöns) Kericka mk 1552, 1565, 1571. Jons Giericka mk 1553. Jöns (Jons) Kiericka mk 1554-58, 1561-62, 1564, 1566-70. Jons Kijericka mk 1559. Jons Kiericha mk 1560. Jons Pedherss. pm 1559, Jons Perss. pm 1566-69, Jons Persson pm 1570-71. Lv 1556-59: 3-2-1-1½ / 1561-62: 1-3 / 1564-71 ka 2 5/16. Lm Jons Kericka Oriveden piispan tk 18.5.1555. Vuonna 1557 Ions Kiricka myi voudille yhden ke-tunnahan. Sak sk 25.1.1557 Jons Pitkäierffuen laiminlyönyt kyytivuo-ron. Kk 8.7.1559 Jons Kiericka t > talon Vlb Klemetti Hoiva. Hv 1571 Pitkeierffui: Jons Kiericka ku 10, hev 1, le 3, nk 1-1-0-1, la 4, oa 63:- , ny 7.

Kangasalan ja Oriveden käräjillä 16-17.2.1659 esitettiin Ylä-Sa-takunnan lainlukijan Kristoffer Pietarinpojan 22-23.11.1622 pitämällä käräjillä vahvistettu kauppa, jolla Lars Kachki (Lyytikkälä talo II) oli ostanut pitkäjärveläisiltä Clauxenmaa nimisen ulkopalstan. Samalla ilmoitetaan sen rajoiksi Kurienhuchta, Luckusuonpää, Kärdejärfenpää sekä Kärdejorfvensalmi, missä Lyytikkälän vanha raja tuli vastaan. Vuonna 1628 oli Kahkin saamaa aluetta korjattu siten, että rajoiksi tulivat Clauxenkallio ja Kortejärvenkallio. VA Ylä-Satakunta KOa 5 f. 329.

Tiihalan neljännes jatkuu

Lahonmaan eli Juupan jakokunta

HAAVISTO Hauisto mk 1540-42, 1557, 1564, 1571, lv 1557, pm 1563, 1567-71, Haausta mk 1559, Hauista mk 1560-62, 1565, 1569-70, pm 1561, 1565-66, Hauistoby pm 1558-59. Luettiin Taipaleeseen mk 1543-56, Voi-tialaan mk 1566 ja Kokkolaan mk 1567-68, pm 1564.

I a + b Pietilä ja Eskola

LAURI mk 1540-64, pm 1558-64. Äv 1540: 2. Karja 1540: hev 1, le 4, nk 1, la 4, ny 7. Lasse Hauiston mk 1546, pm 1564, Lasse Hauisto mk 1552. Lasse (Lass) Mutka mk 1553, 1555-62, 1564, Lasse Mucka mk 1554. Lv 1556-59: 6-5-3-4½ / 1561-62: 4½-4 / 1564: 4.

SIMO LAURINPOIKA mk 1565-1601, pm 1565-67. Äv 1565: 2, 1569: 1 (talo halottu). Simon Larss. Hauisto mk 1566, Simon Hauiston mk 1567. Simon Larss. mk 1568-70, pm 1566, Simon Larsson mk 1571. Lv 1565-67: 1-3-4. Lm Simon Hauiston Oriveden piispan tk 18.5.1555. Sak tk 6.3.1559 Sauon Nils (talo ?) t > Simon i Hauisto, kk 8.7.1559 Simon Hauisto vastuupa-koilu. Hv 1571 Hauisto: Simon Larsson ku 12, hev 2, le 5, nk 1-1-1-1, la 4, oa 102:- , ny 11.5.

Ib (Eskola) NIILO LAURINPOIKA mk 1569-84, äv 1569: 1. Vuonna 1559 Nils Hauistoby myi voudille puoli kiihtelystä (20 kpl) oravannahkoja 5½ äyriin hinnasta, VA 2092 f. 2v. Hv 1571 Hauisto: Nils Larsson ku 11, hev 2, le 5, nk 1-1-1-1, la 4, oa 93:1, ny 11.5.

I a + b JUHO NIILONPOIKA pm 1568- . Lv 1568-71: 3-2-2½-3. Jons Nillsson pm 1569.

II Nikkilä

PIETARI OLAVINPOIKA mk 1540-84, pm 1558- . Äv 1540: 1½, 1541: 2.

Karja 1540: hev 1, le 2, nk 1, la 2, ny 4.75. Pedher Hauisthon mk 1553, Peder Haauiston mk 1554-55, Peder Hauiston mk 1556. Per Nokia^{en} mk 1557, Per Noukiainen mk 1558-61, Per Nouckinen mk 1562, Per Nouckia^{en} mk 1564, Per Noucka mk 1567, 1570-71, Per Noucha mk 1569. Per Olss. pm 1566. Peder Larss. (?) pm 1567-68, 1570-71, Peder Larsson (?) pm 1569. Lv 1556-59: 5-5-4-4 /1561-62: ½-4 / 1564-71 ka 3 1/16. Sak sk 9.10.1550 Peder Noucka t > Aakkolan Matti (talo Ia). Kk 26.8.1571 Haaviston Martti (talo ?) t > Per ibm. Hv 1571 Hauisto: Per Olufson ku 20, hev 2, le 8, nk 1-2-2-2, la 8, oa 155:4, ny 16.5.

taloihin sijoittamatta:

MARTTI sak kk 26.8.1571 Märthen Haffuiston t > Per ibm.

AAKKOLA luettiin Haavistoon mk 1540, Taipaleeseen mk 1544-56, Voitiilaan mk 1566 ja Kokkolaan mk 1567-68. Ackoila mk 1541, 1557, 1562, 1565, 1569-70, pm 1564-71. Achkoila mk 1542, Achkoijla mk 1543, Aackoila mk 1558-61, 1564, pm 1558, 1561. Akoila pm 1559, 1562-63, Ackoilann mk 1571. Kylä puuttuu lv 1557.

I Seppälä

LAURI mk 1540-56, äv 1540: 2. Karja 1540: hev 1, le 4, nk 1, la 4, ny 7. Lasse Ackoijlan mk 1553, Lasse Aackoilainen mk 1554, Lasse Aackoilan mk 1555, Lasse Aakoilan mk 1556. Lv 1556:6.

Ia MATTI LAURINPOIKA mk 1557-84, pm 1558- . Äv 1557: 2, 1566: 1 (talo halottu). Madz Ackoilan mk 1566-67, Madz Ackoila mk 1568. Madz Larss. pm 1565-71. Lv 1558-59: 5-4 / 1561-62: 3-4 / 1564-71 ka 2 9/16. Lm Madz Aackolan Oriveden piispan tk 18.5.1555. Vuonna 1559 Matz Anckoilan myi voudille yhden kiihtelyksen (40 kpl) oravannahkoja 9 äyristä. VA 2092 f. 2v. Sak sk 9.10.1550 Haaviston talon II Peder Noucka t > Madz Ackoijlan, tk 29.3.1557 talon Ib Jaakko t > Madz ibm (veljekset), kevk 1557 Madz Ackoilan ei ollut maksanut apuveroa. Hv 1571: Ackoijla: Madz Larsson ku 6, hev 1, le 4, nk 0-1-1-1, la 4, oa 72:6, ny 8.

Ib JAAKKO LAURINPOIKA mk 1566-83, pm 1565- . Äv 1566: 1. Jacob Larss. pm 1565. Lv 1565-71 ka 1 11/14. Sak tk 29.3.1557 Jacop Larsson Ackoilan t > talon Ia Matti. Hv 1571 Ackoijla: Jacob Larsson ku 6, hev 1, le 3, nk 0-0-1-1, la 4, oa 58:2, ny 6.5.

II Heikkilä

HEIKKI mk 1540-52, äv 1540: 1½, 1541: 2. Karja 1540: hev 1, le 2, nk 1, la 6, ny 5.25. Hen. Ackolan mk 1546, Hen. Hackolan mk 1552.

ESKO HEIKINPOIKA mk 1553-84, pm 1558- . Äv 1553: 2, 1565: 3, 1566: 2, Eskill Aackoijlan mk 1553, Eskill Aackoilan mk 1554, Eskill Aakoilan mk 1556. Eskil Madzss. (?) pm 1565-67. Lv 1556:5 / 1558-59: 3-3½ / 1561-62: 1½-3 / 1564-71 ka 2 7/8. Sak Oriveden rovkär 27.9.1557 Eskill Akoilan sakko herjauksesta. Hv 1571 Ackoijla: Eskill Hen:sson ku 10, hev 1, le 5, nk 1-1-2-1, la 4, oa 96:6, ny 10.

LINTUNIEMI siihen kuuluivat mk 1540-56 seuraavat kylät: Porvola, Melli, Sukkila, Kihla ja Hoiva sekä 1544-56 vielä Höydes eli Jaarala. Kaikki olivat osakkaita Lahonmaan eli Juupan jakokunnassa. Tiihalan neljännestä. Nykyisin Juupajokea. Linduniemi mk 1540-42, 1544-56. Lintuniemi mk 1543.

PORVOLA Poruarila mk 1557-62, Borffuarila mk 1564, Borguarila mk 1565, 1567-70, pm 1567-69, 1571, Borgarila lv 1557, pm 1558-66, mk 1566.

Borghuarila pm 1571, Borguala mk 1571.

I Ylinen

LAURI Kangasalan laamanninkäräjillä 10.1.1466 oli lm Larss Borgar, 1640-luvun kopio, FMU IV 3288.

ANTTI Kangasalan laamanninkäräjillä 14.7.1510 oli lm Anders Bårgar, VA p.kopio, FMU VII 5462.

LAURI mk 1540-64, 1569- , pm 1558-64. Äv 1540: 1½, 1541: 2, 1553: 2½, 1557: 3. Karja 1540: hev 1, le 3, nk 3, la 6, ny 7.25. Lasse Poruari mk 1546, 1553-55, Lasse Påruari mk 1552, Lasse Porffuari mk 1556. Lv 1556-59: 9-7½-8-6 / 1561-62: 6-6 / 1564: 1.

MATTI LAURINPOIKA mk 1565-68, pm 1565- . Äv 1565: 3. Madz An.ss. (?) mk 1566, 1568. Madz Larss. pm 1566-68, 1570-71. Madz Larsson pm 1569. Lv 1565-71: 2-1½-4-4½-3-2½-4. Vuonna 1557 Madz Poruare myi vouldille yhden näädännahan 9 äyriä hinnasta ja 20 oravannahkaa saaden niistä 4 äyriä 2 äyriyistä. Vuonna 1559 Matz Borgare myi vouldille 4 näädännahkaa saaden 5 markkaa ja 2 äyriä sekä 2 kiihtelystä (80 kpl) oravannahkoja 22 äyrillä. VA 2032 f. 12, 2092 f. 2v. Sak kk 16.7.1551 Madz Larsson Borgarilasta t > Savon Tuomas (talo II). Sk 13.10.1559 Madz Borgare laiminlyönyt kyytivuoron. Hv 1571 Borgharila: Madz Larsson ku 16, hev 2, le 10, nk 1-3-4-3, la 8, oa 201:- , ny 20.5.

II Alanen

MATTI mk 1540-52, 1564-67, pm 1558- . Äv 1540: 1½, 1541: 2, 1544: 2½, 1564: 1½. Karja 1540: hev 1, le 5, nk 5, la 4, ny 10. Madz Ingi mk 1546, 1552. Madz Ungi mk 1564, Madz Vngii mk 1565, Madz Ingi mk 1566, Madz Ingii mk 1567. Lv 1557: 9½ / 1561-62: 3-6 / 1564-71: 4-1-2-1-1-0-0-5, ka 1 3/4. Vuonna 1559 Matz Ingi Borgare myi vouldille yhden näädännahan yhden markan hinnasta (= 8 äyriä) ja 39 oravannahkaa 10 äyrillä, VA 2092 f. 2v. Sak sk 12.1.1561 Madz Vngi t > saman talon Martti.

MARTTI HEIKINPOIKA mk 1553- , pm 1565- . Äv 1553: 2½, 1557: 3, 1564: 1½ (talo halottu), 1568: 3 (osat yhdistetty). Mor. (Morthen) Poruari mk 1553-55, Morthen Porff^x mk 1556, Morthen Borg^x mk 1557, Morthen Borgare mk 1558, 1562, 1564, Morthen Borghare mk 1559-61. Lv 1556: 6, 1558-59: 7-6 / 1565-71: 3-1-3-3-5-2½-6½, ka 3 3/7. Sak sk 12.1.1561 saman talon Matti t > Morten Borgarilan. Kk 22.9.1569 Morthen Borgarilan t > Kopsaman Niilo Prusinpoika (talo II). Hv 1571 Borgharila: Morthen Hen:sson ku 12, hev 2, le 9, nk 3-2-3-2, la 8, oa 181:6, ny 19.

TUOMAS MARTINPOIKA sak lk 27.2.1565 Thomas Morthensson Borgarilan t > Pukkilan Esko Olavinpoika.

MELLI luettiin Lintuniemeen mk 1540-56 ja Porvolaan mk 1557-71, pm 1558-71. Omana kylänään hv 1571.

PIETARI mk 1540-43, äv 1540: 1½, 1541: 2. Karja 1540: hev 1, le 4, nk 4, la 5, ny 8.625.

MATTI PIETARINPOIKA mk 1544-84, pm 1558- . Äv 1544: 2, 1557: 2½. Lv 1556-59: 4-3-3-3½ / 1561-62: 4-2½ / 1564-71 ka 2 11/16. Madz Mälli mk 1544, 1546, Madz Melli mk 1552, lv 1557, pm 1558-64, mk 1571. Madz Mölli mk 1557-62, 1564, 1568-70. Madz Möllii mk 1565-66. Madz Perss. mk 1567, pm 1565-66, Madz Persson pm 1567-71. Hv 1571 Melli: Madz Persson ku 13, hev 2, le 8, nk 1-1-3-2, la 8, oa 163:3, ny 16.5.

SUKKILA Suckila mk 1557-62, 1564, 1569-71. Luettiin Lintuniemeen mk 1540-56 sekä Porvolaan mk 1565-68 ja pm 1558-71.

OLAVI MIKONPOIKA mk 1540-84, pm 1558- . Äv 1540: 2, 1553: 2½, 1567: 1½, 1568: 2½. Karja 1540: hev 1, le 4, nk 3, la 4, ny 8. Oleff Suckin^{ca} mk 1546, Oleff Sukur^{ca} mk 1552, Oluff Sucki mk 1553, 1556, 1565. Oluff Suicki mk 1554-55. Oluff Suckilan mk 1566, 1568, Suckilan Oluff mk 1567. Oluff Mickelsson mk 1557-58, Oleff (Oluff) Michelss. mk 1559-61, 1564, pm 1570-71, Oluff Michellss. mk 1570-71, Oleff (Oluff) Mi^lsson mk 1562, 1569, pm 1566-69. Oleff Tori lv 1557, Oleff (Oluff) Tor_i pm 1558-59, 1561-64. Lv 1556-59: 4-2-3-2 / 1561-62: 3-3 / 1564-71 ka 1 9/16. Sak tk 9.2.1554 Oluff Jara (Höydes talo II) t > Oluff Suicki, tk 6.3.1559 Oluff Sucki t > Nils Hemmingss. (Höydes talo I), kk 8.7.1559 Oleff Sucki vastuupakoilu. Hv 1571 Suckila: Oluff Michelsson ku 7, hev 2, le 3, nk 0-0-2-0, la 6, oa 78:5, ny 8.75.

ESKO OLAVINPOIKA sak lk 27.2.1565 Porvolan Tuomas Martinpoika (talo II) t > Eskill Ollsson Suckilan.

KIHLALA Kihla mk 1557-61, 1564-65, 1569-71. Kijhla mk 1562. Luettiin Lintuniemeen mk 1540-56 sekä Porvolaan mk 1566-68, lv 1557 ja pm 1558-71.

I a + b Kihlala

OLAVI mk 1540-43, äv 1540: 1½, 1541: 2. Karja 1540: hev 1, le 3, nk 2, la 6, ny 6.75. Ol. Hu^r mk 1541, Ol. Huru mk 1542.

PIETARI mk 1544-65, pm 1558-64. Äv 1544: 2, 1553: 1½, 1557: 2. Per (Peder) Huru mk 1546, 1552, lv 1557, pm 1558-59, 1561-64. Pedher (Peder) Kihla mk 1553-55, 1557-61, 1564, Per Kichla mk 1556, Per Kijhla mk 1562. Lv 1556-59: 3-3-3-2 / 1561-62: 2-1 / 1564:0. Sak sk 4.12.1553 Pedher Kihla huonot aidat ja sillat, kk 8.7. Per Kihla t & Oleff Iara Höydexen (talo II).

KLEMETTI ESKONPOIKA mk 1566-84, pm 1565- . Äv 1566: 2. Clemett Kihla mk 1569. Clemitt Eskilss. pm 1566. Lv 1565-71: 3-1-1-1½-3-½-3, ka 1 6/7. Vuonna 1557 Clemeth Höydexen myi voudille yhden näädannahan 8 äyrillä ja 85 oravannahkaa 17 äyrin ja 8 äyryyisen hinnasta, VA 2032 f. 12. Hv 1571 Kihlala: Clemet Eskillsson ku 4, hev 2, le 3, nk -, la 4, oa 50:4, ny 7.5.

Ib SILVESTER mk 1553-84, pm 1558- . Äv 1553: 1. Silvester Kijhlan mk 1566, Silvester Kihlan mk 1568. Lv 1556-59: 0-½-½-2 / 1561-62: 2½-½ / 1564-71: 4-½-1-1-1-1-3½, ka 1 5/8.

TUOMAS SILVESTERINPOIKA

Sak kk 31.7.1568 Thomas Silvester^{ss}son Kihla huonot aidat ja sillat. Hv 1571: Thomas Silvester^{ss}son ku 5, hev 1, le 3, nk 0-1-1-0, la 4, oa 57:5, ny 6.5.

HOIVALA luettiin Lintuniemeen mk 1540-56 sekä Porvolaan lv 1557, pm 1558-71 ja mk 1566-68 ja Kihlalaan mk 1565. Hoiffua mk 1557-62, 1564, 1569-70, Hoiffwa mk 1571.

I a + b Mikkola

LAURI mk 1540-56, äv 1540: 1½, 1541: 2, 1553: 3. Karja 1540: hev 1, le 5, nk 2, la 4, ny 8.5. Lasse Hoiua mk 1540, Lau. Hoiua mk 1541-42, Lasse Hoiua mk 1546, 1552-53, Lasse Hoiua mk 1554-56. Lv 1556: 8. Lv 1557 Lasse Hoiua 7, pm 1558-59 Larss Hoiua, pm 1561 Lasse Hoiffua lv

2½, pm 1562 Lasse Hoiua lv 4, pm 1563 Lasse Hoiua, pm 1564 Lasse Hoiffua lv 0. Eom 1552 Lasse aff Hoiiffualaby omisti ulkopalstan benempd Kylmälammi ½ peninkulman päässä kotoa. Siellä oli viljelyskelpoista maata, ja sinne lupasi mennä asumaan Laurin poika Martti, VA 130^a.

MARTTI LAURINPOIKA Eas 1552 Morthen Larsson aff Hoijuala lupasi lähteä uudisasukkaaksi isänsä omistamalle Kylmälammin ulkopalstalle (= Pärriautio eli Joensuu, ks. tätä).

SIPI LAURINPOIKA mk 1557-84, pm 1558- . Äv 1557: 3. Sigffre (Siffred, Sig^d, Sig^{dt}) Larss mk 1557, 1559-60, 1562, 1564, 1569-70. Siffre Larson mk 1558, Sig^d Larsson mk 1561, 1571. Sigffred Hoiffuan mk 1565, Sig^d (Siffred) Hoiffua mk 1566-68, Sig^d Larss. pm 1566. Lv 1558-59: 5-4 / 1565-71: 1-2-4-4-3-1-4, ka 2 5/7.

MATTI SIPINPOIKA vuonna 1557 Madz Siffredzss. Houa myi voudille 15 oravannahkaa 3 äyrin ja 1½ äyrityisen hinnasta, VA 2032 f. 12.

PERTTU SIPINPOIKA

Vuonna 1559 Bertil Siffredzss. Hoiuaby myi voudille 18 oravannahkaa 4½ äyrillä, VA 2092 f. lv. Sak kk 26.9.1564 Bertil Sigfridsson Höydesiie vastuupakoilu, sk 9.3.1568 Bertill Hoiffua t > Höydeksen Martti Olavinpoika (talo II), kk 26.8.1571 Bertill Juann vastuupakoilu. Hv 1571 Hoiiffuala: Bertill Sigffredsson ku 12, hev 2, le 8, nk 1-1-1-1, la 8, oa 137:- , ny 15.

Ib (liitetty edelliseen) LAURI OLAVINPOIKA mk 1569-88, äv 1569: 1. Lasse Ollss. mk 1569, Lasse Ollsson mk 1570-71. Vuonna 1559 Lasse Olefss. ibm (Höydexen) myi voudille yhden näädännahan 10 äyrillä ja 40 oravannahkaa 11 äyrillä, VA 2092 f. lv. Sak kk 31.7.1568 Lass Ollsson Hoiffuan huonot aidat ja sillat. Hv 1571 Hoiiffuala: Lasse Olufson ku 6, hev 1, le 3, nk 0-1-0-0, la 4, oa 48:2, ny 6.

HÖYDES eli **JAARLA** Hödexen mk 1540, Hödexsen mk 1541-42, Hödixseme mk 1544. Luettiin Lintuniemeen mk 1544-56. Höydexen mk 1557, 1559-62, 1564. Höydexenn mk 1558, 1571. Höydöxenn mk 1565-66, Höydäxen mk 1567-70. Jarala lv 1557, pm 1561-70, Jaralaby pm 1558-59, 1571.
talot I-III on yhdistetty Jaarlaksi

I

NIILO HEMMINGINPOIKA mk 1540-83, pm 1558- . Äv 1540: 1½, 1541: 2, 1544: 3, 1553: 1½. Karja 1540: hev 1, le 6, nk 6, la 6, ny 11.75. Nils Hödhexen mk 1546, Nils Hödenpä mk 1552, Nils Hemmingilän mk 1553-55, Nils Hemingilen mk 1556, Nils Hemmingh (Hemming, Hemingh, Heming) mk 1557, 1559, 1561, 1564, Nils Hemmingsson (Hemmingsson) mk 1558-1571. Nils (Nilis) Hemmingss. mk 1560, 1562, Nils (Nilis) Hemingss. mk 1565, 1567, 1569-70, pm 1567-71. Nils Himingss. pm 1566. Lv 1556-59: 0-4-2½-1½ / 1561-62: 1½-2 / 1564-71 ka 2 1/8.

Vuonna 1557 Nils Hemmingss. Höydexenn myi voudille yhden näädännahan 10 äyrillä ja 20 oravannahkaa 4 äyrin ja 2 äyrityisen hinnasta. VA 2032 f. 12. Vuonna 1559 Nils Hoydexen myi voudille 2 näädännahkaa 21 äyrillä ja 10 parempaa näädännahkaa 12½ äyrin kappalehintaan sekä 2 kiihtelystä oravannahkoja (80 kpl) 22 äyrillä ja 295 oravannahkaa yhteensä 10 markan ja 2 äyrin hinnasta. VA 2092 f. 1.

Sak tk 6.3.1559 Sukkilan Olavi t > Nils Hemmingss.

Hv 1571: Höudhes: Nils Hemingsson ku 10, hev 2, le 4, nk 1-1-0-1, la 4, oa 91:- , ny 10.

II

OLAVI MATINPOIKA mk 1540-64, pm 1558-64. Äv 1540: 2, 1541: 3, 1544: 4, 1553: 2½. Karja 1540: hev 1, le 4, nk 2, la 4, ny 7.5. Oleff Marttilan mk 1546, Oleff Marttilan mk 1552. Oluff (Oleff) Iara mk 1553-57, 1559-62, 1564. Oluff Matzsson mk 1558. Lv 1556-59: 5-7-3-3 / 1561-62: 6½-4 / 1564: 2. Sak tk 9.2.1554 Oluff Jara t > Sukkilan Olavi, kk 8.7.1559 Per Kihla (Kihlala talo Ia) t & Oleff Iara Höydexen. Samoilla käräjillä Oleff Marttilan Höydexest sakko vastuupakoilusta.

OLAVI pm 1565 Oluff lv 1.

OLAVI OLAVINPOIKA pm 1566 Oluff Ollss. lv 1.

OLAVI NIILONPOIKA pm 1567 Oluff Nilss. lv 2, pm 1568 Oluff Nillss. lv 3, pm 1569 Oluff Nillss. lv 0, pm 1570 Oleff Nillss. lv 1.

MARTTI OLAVINPOIKA mk 1565- , pm 1571 . Äv 1565: 2½, 1569: 1½. Morthen Ollsson (Olss., Ollss.) mk 1565-71. Lv Morthin Ollss. 1571: 4. Vuonna 1557 Morthen Iarunpoica myi voudille 15 oravannahkaa 3 äyrin ja 1½ äyrityisen hinnasta, VA 2032 f. 12. Sak sk 9.3.1568 Hoivalan talon Ia Perttu t > Morthen Ollsson Höydäxen, kk 31.7.1568 Morthen Olsson Höydäs huonot aidat ja sillat. Hv 1571 Höudhes: Morthen Olufsonn ku 5, hev 1, le 2, nk 0-1-0-0, la 4, oa 45:7, ny 5.

III

ERKKI mk 1540-43, äv 1540: 1, 1541: 1½. Karja 1540: hev 1, le 2, nk 2, la 2, ny 5.25.

NIILO mk 1544-52, äv 1544: 2. Nils Iara mk 1544, 1546, 1552. Lm Nilss Iara Oriveden rovtk 9.1.1551.

MIKKO NIILONPOIKA mk 1553- , pm 1558- . Äv 1553: 3. Michell (Michill, Michel) Iara mk 1553-54, 1556. Michill Jaara mk 1555. Michel (Michil, Michill) Nilss. (Nillss.) mk 1557-62, 1564-66, 1570, pm 1566-67. Michill (Michell) Nillsson mk 1567-68, 1571, pm 1571. Lv 1556-59: 9-5-3-5 / 1561-62: 4-5 / 1564-71 ka 4¼. Vuonna 1557 Michel Iara Iuuan myi voudille 20 oravannahkaa 4 äyrin ja 2 äyrityisen hinnasta. VA 2032 f. 12. Vuonna 1559 Michel ibm (Hoydexen) myi voudille kaksi näädännahkaa 9 äyrillä, VA 2092 f. 1v. Sak tk 9.2.1554 Michell Iara t > Gertrud Sauoin (Savoneli Joensuun kylästä, talo?). Hv 1571 Höudhes: Michel Nilsson ku 12, hev 2, le 10, nk 1-0-3-2, la 8, oa 182:2, ny 18.

IV Salo

MATTI mk 1540-52, äv 1540: 2, 1541: 2½, 1544: 1. Karja 1540: hev 1, le 4, nk 1, la 2, ny 6.75. Madz Iara mk 1552.

MATTI MATINPOIKA mk 1553-1606, pm 1558- . Äv 1553: 1. Madz Madzss. mk 1553, 1558, 1561-62, 1565-70, pm 1566-71. Madz Madzsson (Madzson) mk 1554-56, 1564, 1571. Matz Mattzss. (Matzss.) mk 1557, 1559-60. Lv 1556-59: 2-2-0-1½ / 1561-62: 6½-2 / 1564-71 ka 1 7/8. Vuonna 1559 Matz Matzss. ibm (Hoydexen) myi voudille yhden näädännahan 9 äyrillä ja kiihtelyksen (40 kpl) oravannahkoja 9 äyrillä, VA 2092 f. 1v. Hv 1571 Höudhes: Madz Madzsson ku 5, hev 1, le 4, nk 1-1-1-0, la 4, oa 77:3, ny 8.

V

SILVAST OLAVINPOIKA Eom 1552 Siluais Olsson aff Hödhosby voi asuttaa erään autiomaan benempd Hödoxonniemi neljännespinkulman (noin 1½ km) päässä ifron Hödijsby. Siluast Olsson lupasi mennä asumaankin, VA 130^a.

LAURI OLAVINPOIKA pm 1565 Lasse Ollss. äv 1, lv 1.

ANTTI OLAVINPOIKA pm 1566- , äv 1. Anders Ollss. pm 1566-68, 1570-71.
Anders Ollsson pm 1569. Lv 1566-71: 1½-0-1-0-0-4½.

Riun neljännes jatkuu

Savon jakokunta

SAVO eli **JOENSUU** (nykyistä Orivettä) Joensu mk 1540-42, 1544, 1546, 1552, Joensu mk 1543, 1553, Joensw mk 1554-55, Joenszw mk 1556. Sauoij mk 1557-59, 1564-65, 1569-71, pm 1563-65, 1567-70. Sauoi mk 1561-62, 1566-68, lv 1557, pm 1561-62, 1566. Savoijbij pm 1558-59, 1571.

I a + b Tilsa ja Kolhi

JUHO mk 1540-68, pm 1558- . Äv 1540: 1, 1541: 2½, 1544: 2, 1557: 2½. Karja 1540: hev 1, le 4, nk 4, la 2, ny 8.25. Jons Lýtická mk 1553, Jons Lýtick mk 1554, 1556, Jons Lydick mk 1555. Jons Sauoin mk 1565. Lv 1556-59: 6-6-4-2 / 1561-62: 5-5 / 1564-71 ka 2 7/16.

Ia (Tilsa) JAAKKO JUHONPOIKA mk 1569-84, äv 1569: 1½. Jacob Jonsson mk 1569-70, Jacob Jönsson mk 1571. Lm Jacop Sauoij kk 8.7.1559, Jacop Saffuoi sk 17.12.1563. Sak tk 19.3.1569 Jacob Ionsson ibm (Sauoin) heinävero suorittamatta. Hv 1571 Sauoij: Jacob Jonsson ku 10, hev 1, le 6, nk 4-0-3-0, la 9, oa 114: 2, ny 12.625.

Ib (Kolhi) ESKO JUHONPOIKA mk 1569-1604, äv 1569: 1. Eskill ionss. mk 1569-70, Eschill Iönss. mk 1571. Sak tk 9.2.1554 Thomas Thomasson aff Sauoiby (talo II) t > Eskill ibm. Tk 19.3.1569 Eskill Ionsson heinävero suorittamatta. Hv 1571 Sauoij Eskill Jonsson ku 8, hev 1, le 5, nk 0-1-4-0, la 5, oa 105:- , ny 10.125.

II autioitunut

TUOMAS mk 1540-56, äv 1540: ½, 1541: 1. Karja 1540: hev 1, le -, nk -, la 2, ny 2.25. Thomas Sa_oni mk 1553, Thomas Sa_oij mk 1554, Thomas Sauoin mk 1555-56. Lv 1556: 0. Lm Thomas Sauoijsthen Oriveden piispan tk 18.5.1555. Sak kk 16.7.1551 Porvolan Matti Laurinpoika (talo I) t > Thomas Sauoij. Pm 1558-64, lv 1561-62: 1-0, 1564: 1½.

TUOMAS TUOMAANPOIKA sak tk 9.2.1554 Thomas Thomasson aff Sauoiby t > talon Ib Esko.

MATTI TUOMAANPOIKA sak tk 9.2.1554 Savon Lasse (talo ?) t > Madz Thomasson ibm.

Talon maavero on jaettu talojen I ja III kesken v. 1557.

III liitetty taloon Ib

ERKKI mk 1540-52, äv 1540: ½, 1541: 1. Karja 1540: hev 1, le 2, nk -, la -, ny 4.

SIPI ERKINPOIKA mk 1553-84, pm 1571. Äv 1553: 1, 1557: 1½. Siffred Ersson mk 1557-58, Siffred Erichss. mk 1559-60, Sig^d Ersson mk 1561. Lv 1556: 4, 1558-59: 2-4½, 1571: 3½. Sak tk 9.2.1554 Siffredh Sauon t > Henrichs dotter aff Iuuaby (kylä ja talo ?). Tk 19.3.1569 Sig^d Sauoin heinävero suorittamatta. Hv 1571 Sauoij: Sigffred Ericksson ku 5, hev 1, le 4, nk 0-2-1-0, la 2, oa 64:1, ny 7.75.

SIMO lv 1557, pm 1558-70. Lv 1557: 3, 1561-62: 5-2, 1564-70: 2-0-½-3-1½-2-1, ka 1 3/7.

MATTI ERKINPOIKA sak kk 22.9.1569 Kopsaman Mikko Martinpoika (talo III) t > Madz Ersson Sauoin.

taloihin sijoittamatta:

KERTTU sak tk 9.2.1554 Jaarlan Mikko (talo III) t > Gertrud Sauoin.

LAURI sak tk 9.2.1554 Lasse Sauoin t > talon II Matti Tuomaanpoika.

NIILO sak tk 6.3.1559 Sauon Nils t > Haaviston Simo (talo Ia).

Kokkilan jakokunta

KOKKILA Riun neljänestä (nykyisin Juupajokea). Kockila mk 1540-43, 1557-62, 1564-70, lv 1557, pm 1561, 1563-68, 1571. Luettiin Joensuuhun eli Savooneen mk 1544-56. Kåckila mk 1569-70, Kockilaby pm 1559, 1571. Kockoila pm 1558. Kuockila pm 1562.

HEIKKI Lempäälän Kuokkalassa 9.1.1439 pidetyssä ns. Davidin kapinan jälkeisessä sovintokokouksessa määrättiin Kangasalan puolesta yhdeksi yhteiskuntarauhan säilymisen takaajaksi Heyki Koykala. RA Skoklosters Codex Aboensis f. 54, Mk 476 s. 369. (Sijoitus Kokkilaan ehdollinen).

I a + b Tarkkola ja Marttila

HEIKKI mk 1540-52, äv 1540: 4, 1541: 4½. Karja 1540: hev 2, le 8, nk 5, la 8, ny 15.5. Hen. Kockalan mk 1546, Hen. Kockolan mk 1552.

Ia (Tarkkola) TUOMAS HEIKINPOIKA mk 1553-68, pm 1558- . Äv 1553: 2½, 1557: 2. Thomas Hen.ss. mk 1557, 1559-60, 1564, Tho. Hen:sson mk 1561, Thomas Hin.ss. pm 1565. Lv 1556-59: 2-2½-2-2 / 1561-62: 3-2½ / 1564-71 ka 1.

Eom 1552 Thomas aff Kockila yksi eräsija vid Sarha tråsk (Sahra-järvellä) peninkulman päässä kotoa. Sinne piti mennä asumaan Tuomaan pojan Sipin. VA 130^a.

Lm Thomas Kocki kevk 2.6.1551, Thomas Kockij Oriveden piispan kk 24.8.1554, Thomas Kockilan kk 8.7.1559.

Sak kk 8.7.1559 Sahrajärven Tuomas oli esittänyt kanteen, että Thomas Kockoij oli rikkonut hänen kalamertansa. Oikeus totesi kuitenkin Tuomas Kokin (hänestä oli kysymys, sillä Kokkolassa ei ollut Tuomaita) syyttömäksi ja tuomitsi Sahrajärven Tuomaan 3 markan sakkoon. (Tuomaat olivat ilmeisesti sukua, koska Sahrajärven Tuomas oli Tuomaanpoika ja siten Tuomas Kokin poika, ks. Sahrajärvi talo I).

OLAVI TUOMAANPOIKA mk 1569-1607, äv 1569: 2. Oluff Thomess. mk 1569-71. Hv 1571 Kockila: Oluff Thomasson ku 5, hev 1, le 3, nk 0-1-1-0, la 6, oa 61:7, ny 6.75.

Ib (Marttila) MARTTI HEIKINPOIKA mk 1553-1611, pm 1558- . Äv 1553: 2½. Morthen Hin.ss. pm 1565. Lv 1556-59: 6-5½-5-6 / 1561-62: 3-4 / 1564-71 ka 2 7/8. Sak kk 13.8.1557 Morthen Kockilan t > Vehkalahden Jaakko (talo Ia), kk 17.7.1560 Morten Hen.ss. Cochila t > Naappilan Heikki (talo I), kk 22.10.1566 Morthen Hen:sson Kockilan huonot aidat ja sillat. Hv 1571 Kockila: Morthen Hen:sson ku 20, hev 2, le 8, ny 0-1-1-0, la 8, oa 137:4, ny 14.

II autioitunut

LAURI OLAVINPOIKA mk 1540- , pm 1558- . Äv 1540: 2, 1553: 2½. Karja

1540: hev 1, le 5, nk 5, la 10, ny 10.75. Lasse (Lass) Kockilan mk 1553-56. Lass Olsson mk 1557-58. Lasse Ollss. mk 1559-62, 1569-70, pm 1565-67. Lasse Olufson mk 1564. Lass Ollsson mk 1568, Lasse Ollsson mk 1571. Lv 1556:59: 4-5-4-2½ / 1561-62: 1½-3 / 1564-71 ka 1 5/8.

LAURI LAURINPOIKA mk -91.
Hv 1571 Kockila: Lasse Larsson ku 4, hev 1, le 2, nk -, la 5, oa 37:4, ny 4.625.

III Mikkola

MATTI mk 1540-52, äv 1540: ½, 1541: 2½. Karja 1540: hev 1, le 3, nk 2, la 8, ny 7. Sak tk 1551 Mattz Kockilan ei ollut suorittanut nimismiehelle tämän saatavia, tk 12.2.1555 Madz Kockilan vastuupakoilu.

MARKKU mk 1553-56, äv 2. Lv 1556: 0. Sak kk 20.8.1555 Marcus Kockilan t > Marith ibm, Marit Juan t > Marcus.

MIKKO MATINPOIKA mk 1557-1611, pm 1558- . Äv 1557: 2. Michel Mattzsson mk 1557, Michel Matzss. mk 1559-60. Michel (Michill, Mickel, Michell) Madzss. mk 1558, 1561, 1564, 1568-71. Michil Morthenss. (?) pm 1565. Lv 1558-59: 1-1 / 1561-62: 3-3 / 1564-71 ka 1 7/8. Hv 1571 Kockila: Michel Madzsson ku 5, hev 1, le 4, nk 1-1-1-0, la 3, oa 67:1, ny 7.875.

taloihin sijoittamatta:

MAARIT sak kk 20.8.1555 Marcus Kockilan (talo III) t > Marith ibm ja samalla Marit Juan t > Marcus. Luultavasti kyse oli keskinäisestä tapelusta. Silloin kokkilalaista Maaritia kutsutaan yleisnimen Juupan mukaan.

Riun neljännekseen 1567 sijoitetut Juupajoen uudisasutukset. Niistä Pärrinautiolla oli vain omat kotimetsänsä, Kopsama kuului Lahonmaan eli Juupan jakokuntaan ja Sahrajärvi Peräkunnan jakokuntaan.

PÄRRINAUTIO eli JOENSUU

MARTTI LAURINPOIKA 1552 Morthen Larsson aff Hoijuala lupasi mennä asumaan isänsä omistamalle Kylmälammi nimiselle ulkopalstalle puolen peninkulman päähän kotikylästä Hoivalasta. VA 130^a. Vedet laskevat Kopsamonseältä Pärinjokea myöten etelään Kylmälammiin ja sieltä Kattilalammin kautta Mellinselkään.

1562 eremarcks bönder i Cangasala: Kopsaioensw Morthen Larson äv 1. VA 2143 f. 59. 1564 Cangasala eremarck: Kopsanoijansw Morthen Larss. äv 1, lv 1½. VA 2164 f. 68. 1565 Kangasala ny besatte bönder: Morthen Pärrii äv 1, VA 2178 f. 58. 1566 nybesatte bönder: Morthen Pärrii äv 1. Mk 1567-84, pm 1567- . Äv 1567: 1. Lv 1567-71: 1-1-3½-1½-1½. Morthen Pärrii mk 1567, Morthen Ioensun mk 1568, mk 1569 Joensu: Mårten Perri mk 1570: Joensu Morthen Pärrii. Sak tk 19.3.1569 Morthen Ionswn heinävero suorittamatta. Hv 1571 Joiensw: Morthen Larsson ku 5, hev 2, le 5, nk 1-1-1-1, la 6, oa 97:1, ny 11.75.

KOPSAMA Kopsama 1562, VA 2143 f. 59, 1564 VA 2164 f. 68, 1566 VA 2189 f. 57v, mk 1567-71, pm 1567-71.

Vuonna 1552 Suomatkan Heikki Pyyllä (talo I) oli yksi eräsija vid Copsama träsk. Siellä katsottiin olevan sopiva uudistalon paikka kolmelle miehelle. Uudisasukkaaksi lupasi lähteä myös Suomatkan talon II Heikki Pyy, mutta ei näy siellä asuvaksi lähteissä. VA 130^a.

I Maunula

ERKKI JUHONPOIKA nybesatte bönder (nb) 1562-66, mk 1567-84, pm 1567-. Nb 1562 Elin ibm (?), äv 2, 1564 Erick ibm, äv 2. Erich Kopsaman nb 1565, Erich Ionsson pm 1569. Lv 1564: 4½, 1567-71: 2½-2½-3-1½-3. Vuonna 1559 Eric Kopsammaby myi voudille 3 näädännahkaa 3 markalla ja kiihtelyksen (40 kpl) oravannahkoja 12 äyrillä, VA 2092 f. 1. Sak kk 17.7.1560 Erich Kopsama huonot aidat, sillat ja ojat, Erich Kopsaman laiminlyönyt kyytivuoron. Tk 19.3.1569 Erich ibm (Kopsaman) heinävero suorittamatta. Hv 1571 Kopsama: Erick Jonsson ku 15, hev 1, le 6, nk 1-1-1-1, la 3, oa 105:1, ny 10.375.

II liitetty muihin taloihin

AMBROSIUS NIILONPOIKA vuonna 1552 Ambrosius Nilss. aff Raerola (? , p.o. Raron^{lo} ?, Rarunsalon kylän taloa IV viljeli 1540-52 Ambrosius). Nb 1562-66, mk 1567-84, pm 1584-. Äv 1562: 2. Brusius Nilson nb 1562, Brusius Nilss. nb 1564, Ambrosius nb 1565-66, mk 1567-71, Brusius pm 1567-71. Lv 1564: 4, 1567-71, 4-2½-3-0-2. Sak kk 22.10.1566 Ambrosius Kopsaman laiminlyönyt kyytivuoron.

NIILO AMBROSIUKSENPOIKA

Sak tk 19.3.1569 Nils ibm (Kopsaman) heinävero suorittamatta, kk 22.9.1569 Porvolan Matti (talo II) t > Nils Brusiusson Copsaman. Hv 1571 Kopsama: Nils Brusiusson ku 9, hev 2, le 4, nk 1-1-1-1, la 1, oa 82:3, ny 10.125.

III Perttula

MARTTI PIETARINPOIKA vuonna 1552 Morthen aff Siukoijla (Oriveden kylän talo I) lupasi lähteä uudisasukkaaksi Kopsamaan. Nb 1562-66, mk 1567-84, pm 1567-. Äv 1562: 2, Morthen Person nb 1562, Morthen Perss. nb 1564. Lv 1564: 4½, 1567-71: 2-3½-3-2-3½. Vuonna 1557 Morthen Kopsama myi voudille 2 näädännahkaa 16 äyrillä, VA 2032 f. 14. Vuonna 1559 Mor. i Kopsama myi voudille 2 näädännahkaa 20 äyrillä ja 2 kiihtelystä (80 kpl) oravannahkoja 3 markalla, VA 2092 f. 1. Sak 22.10.1566 Morten ibm (Kopsaman) laiminlyönyt kyytivuoron, tk 19.3.1569 Morthen Kopsaman heinävero suorittamatta. Hv 1571 Kopsama: Morthen Persson ku 16, hev 2, le 6, nk 1-2-2-1, la 4, oa 121:4, ny 13.5.

MIKKO MARTINPOIKA

Sak kk 22.9.1569 Michill Morthensson Kopsaman t > Savon Matti Erkinpoika (talo III).

SAHRAJÄRVI Sahraierffuj nb 1562, VA 2143 f. 58v. Sahraierffui nb 1564, VA 2164 f. 68. Sachraierffui mk 1569-70,, Sacraierfuij mk 1571, Sahraierffui pm 1567, Sachraierffui pm 1568-71.

Vuonna 1552 Thomas aff Kockila omisti yhden eräsijan vid Sarha träsk peninkulman (n. 6 km) päässä kotoa. Asumaan sinne oli lähdössä Siffred Thomasson aff Kockila. VA 130^a.

I a + b

TUOMAS TUOMAANPOIKA nb 1562-66, mk 1567-84, pm 1567-. Äv 1562: 1. Thomas nb 1562, 1564-66, mk 1567-71, pm 1567-71. Lv 1564: 2, 1567-71: 0-1-3½-1-2. Vuonna 1559 Thomas Sahraierffui myi voudille 22 oravannahkaa 6½ äyrin hinnasta, VA 2092 f.4. Sak kk 8.7.1559 Thomas Sachraierffuen oli syyttänyt Thomas Kockoij (ilmeisesti isäänsä) hänen mertojensa rikkomisesta. Hän ei kuitenkaan voinut todistaa näin tapahtuneen,

ja lautakunta päästi Kokkilan Tuomaan vapaaksi syytteestä, ja Sahrajärven Tuomas sai 3 markan sakon (Tuomas Tuomaanpoika oli kaiketi tullut jo 1550-luvulla Sahrajärvelle veljensä Sipin tilalle). Tk 19.3. 1569 Thomas ibm (Sachraierffuen) heinävero suorittamatta. Tk 15.3.1570 talon II Markku Matinpoika 7 > Thomas Thomasson ibm. Hv 1571 Sahraierui: Thomas Thomasson ku 5, hev 1, le 1, nk -, la -, oa 27:1, ny 3.

Ib **MATTI TUOMAANPOIKA**

Hv 1571 Sahraierui: Madz Thomasson ku 5, hev 1, le 3, nk 0-1-1-0, la 4, oa 60:5, ny 6.5.

II

MARKKU MATINPOIKA nb 1562-66, mk 1567-84, pm 1567- . Äv 1562: 1. Marcus Madzss. nb 1562, Marcus nb 1564, Marchus Sachraierffuen nb 1565-66, Marchus Sahraierffuen mk 1567-68, Marchus mk 1569-71, pm 1567-71. Lv 1564: 2, 1567-71: 1-1-4½-1-2. Sak tk 19.3.1569 Marcus Sachraierffui heinävero suorittamatta, tk 15.3.1570 Marcus Madzsson Sachraierffui t > talon I Tuomas. Hv 1571 Sahraierui: Marcus Madzsson ku 10, hev 1, le 3, nk 1-1-1-0, la 3, oa 62:- , ny 6.875.

Riun neljännes jatkuu nykyisellä Kuorevedellä, jossa kukin kylä oli oma jakokuntansa.

KUOREVESI Koreuesi mk 1553, Koorewesi mk 1554-56, Kooreuesi pm 1558-59, Koreuesi pm 1561-64, Koreuesij pm 1565-71. Käsitti mk 1553-56 Huikurin, Suinulan ja Eskolan Riun neljänneksessä, mutta on pm 1558-71 Huikurin talon yläpuolella siksi, että talo on luettelossa ensimmäinen kuoreveteläinen. Muilla kuin Huikurilla on omat kylännimensä pm:ssa.

HUIKURI Huikuri mk 1557, 1559-62, 1564. Oli Suinulaa mk 1540-52, Kuorevettä mk 1553-56, pm 1558-71 sekä Kokkilaa mk 1565-71.

MATTI HEIKINPOIKA mk 1540- , pm 1558- . Äv 1540: ½, 1544: 1, 1568: 1½. Karja 1540: hev 1, le 2, nk 1, la 3, ny 4.875. Madz Huickuri mk 1546, 1552-53, 1555, 1558, pm 1559. Madz Henkuri mk 1554. Madz (Matz) Huikuri mk 1557, 1559-62, 1564-68, pm 1561-71. Madz Huikurij mk 1570-71. Madz Koreueden lv 1557. Madz Huicka pm 1558. Lv 1556-59: 0-1½-1-½ / 1561-62: 2½-0 / 1564-71 ka 1 3/4. Vuonna 1557 Madz Huikuri myi voudille 20 oravannahkaa hintana 4 äyriä 2 äyryityistä, VA 2032 f. 12v. Vuonna 1559 Matz Huikuri Koreh_esi myi voudille kaksi näädannahkaa 22 äyrillä ja 19 oravannahkaa 5½ äyrillä. Edelleen hän myi yhden ketunnahan 8 äyrillä. VA 2092 f. 2, 3v. Sak sk 12.1.1561 Madz Huikuri vastuupakoilu, tk 19.3.1569 Madz Huikuri heinävero suorittamatta. Hv 1571 Huikuri: Madz Hen:sson ku 15, hev 2, le 7, nk 1-0-2-0, la 18, oa 140:5, ny 14.75.

SUINULA Suinula mk 1540-52, 1557-71, lv 1557, pm 1558-71. Luettiin Kuoreveteen 1553-56.

Kangasalan ja Jämsän välinen raja oli Suinulan ja Eskolan kohdalla pahasti riidanalainen keskiajalta isoonjakoon asti 1700-luvun lopulle. Oriveden käräjillä 23.9.1757 siitä esitettiin kaksi erilaista tuomiota, joista toinen oli Erik Axelinpojan antama 1548 ja toinen hänen vahvistuksensa 1449. Molemmat ovat Porkkalan kartanossa Lammilla säilytetystä kopiovihosta, jonka pääotsikkona on "hr. Erich Axelssons domar", FMU III 1682, 2820.

Erik Axelinpoika (Tott) oli kuningas Kristianin hovimestari Ruotsin valtakunnassa vuodesta 1457, Viipurin linnanpäällikkö vuodesta 1457 ja Hämeen linnan päällikkö ainakin vuodesta 1460. Hän kuoli 1481. Erikin ei tiedetä aitojen lähteiden mukaan toimineen Suomessa oikeusviranomaisena ennen v. 1457, mutta hovimestarina hän katsoi olevansa

oikeutettu toimimaan kuninkaanvaltaisena tuomarina, ja tästä on tietoja vuodesta 1458 siltä alueelta, jossa hän oli linnanpäällikkö. Tämän vuoksi vuodet 1548 ja myös vuosi 1449 ovat epäilyttäviä, 1548 ilmeisen väärä. Mutta Erikin tuomiokirjassa voi olla muistiinpanoja vuosien 1448 ja 1449 tuomioista, vaikka hän ei olisikaan ollut itse niiden antajana.

Seuraavassa ovat rinnakkain "Erik Axelinpojan tuomiokirjeen" (1448?) ja "Erik Axelinpojan v. 1449 antaman vahvistuskirjeen" rajapaikat:

1448	1449
Kusijärventaiwall	Nytkomentaipalen wastamäki
Hallinbencki	
Ruokoinensuo	
Kertenkivisalmi	Ruhiwuori Kifwiristi
Hapamäki	Kusiwuori

Kaksi ensimmäistä vaihtoehtoista ovat lähellä toisiaan, mutta Nytkymentaival on koilliseen Kuusijärventaipaleesta. Kertteen kivisalmi on jo 5 km Ruuhivuoresta luoteeseen, joten vuoden 1449 'vahvistusraja' on ollut selvästi edullisempi kuoreveteläisille. Jämsän talvikäräjillä 16.3.1481 vedettiin raja Jämsän ja Kangasalan välillä niin, että rajapaikat ovat 'Kaakkois-Suomen tuomiokirjan' mukaisesti 1600-luvun tapaan kirjoitettuna Nikamantaipale Wastameki - Koiwolan porras - Rehiwuori. Näiden rajojen sanotaan "screfne i Pälckäne Anno Domini MCD XLIX°", mikä osoittaa vuosiluvun 1449 olevan aito. BFH I s. 118. Kuoreveteläiset olivat siis voitolla, ja pääasiassa tämän mukaan päätökset sitten 1700-luvullakin tehtiin.

LAURI Kangasalan syyskäräjillä 31.10.1531 oli lm Laris Suinu, VA Topographica Kangasala. Lauri Suinua ei löydy Riun kylästä eikä Vesijärven rannan Suinulasta. Sijoitus Kuorevedellekin on ehdollinen.

I Nikkilä

NIILO mk 1540-52, äv 1540: 1, 1541: 3, 1544: 4. Karja 1540: hev 2, le 9, nk 6, la 7, ny 16.875.

KLEMETTI mk 1553-65, pm 1558-64. Äv 1553: 4. Clemetth (Clemet, Clemeth) Suinu mk 1553-61, 1564. Lv 1556-59: 5-10-7-10 / 1561-62: 0-8 / 1564: 12. Ek 1553 Clemetth Suijnula 1 leiv. haukia, VA 130^a f. 23. Vuonna 1557 Clemet Suinulan myi voudille yhden nädännahan 9 äyrillä ja 34 oravannahkaa 7 äyrin ja 3 äyrityisen hinnasta, VA 2032 f. 12v. Vuonna 1559 Clemet Suinula myi nädännahan 9 äyrillä ja 2 kiihtelystä (80 kpl) oravannahkoja 22 äyrillä, VA 2092 f. 2v. Lm Clemet Swini kk 12.7.1554, Clemith Suinu kk 26.8.1556, Clemet Suinulan tk 29.3.1557, Clemet Swinu tk 28.1.1558, Clemett Suinu kk 10.9.1558, Clemet Suinu tk 16.3.1560 ja Clemett Suinu kk 17.7.1560 eli 7 kertaa.

TUOMAS KLEMETINPOIKA mk 1566-69, pm (Thomas) 1565-68. Äv 1566: 5. Tho. (Thomas) Clemetss. (Clemettss., Cleme^{tt}ss.) mk 1566-69. Lv Thomas 1565-68: 6-10-12-12.

VALPURI KLEMETINTYTÄR lk 3.3.1567 Walborg Clemettssdotter j Suinula oli syytteessä lapsenmurhasta, mutta 12 miehen vannoman puhdistusvalan avulla tapaus todistettiin vahingoksi. Sai kuitenkin 40 markan sakon, koska hän oli maannut miehen kanssa, joka vasta oli hänen kihlattu sulhasensa. Valpurin väitettiin heittäneen lapsensa elävänä järveen.

TUOMAS NIILONPOIKA mk 1570- , pm 1569- . Äv 1570: 5. Thomas Nilss. (Nillssⁿ) mk 1570-71. Lv Thomas 1569-71: 7-7-7. Lm Thomas Nillss. Suinulan tk 19.3.1569, sk 12.1.1570. Sak tk 19.3.1569 Thomas

Suinulan heinävero suorittamatta. Vuonna 1552 Thomass Nillsson ibm (Suinulaby) lupasi lähteä uudisasukkaaksi talon II Heikin ja hänen jakoveljiensä ulkopalstalle Joensuunniemeen neljännespeninkulman päähän kylästä. VA 130^a f. . Tuomasta ei kuitenkaan näy uudisasukkaana. Hv 1571 Suinula: Thomas Nilsson ku 30, hev 3, le 17, nk 0-4-6-0, la 30, oa 310:- , ny 31.75.

II a + b Siukola ja Marttila

HEIKKI mk 1540-53, 1556. Äv 1540: 1, 1541: 3, 1544: 4. Karja 1540: hev 2, le 9, nk 12, la 14, ny 20.75. Hen. Suinu mk 1553, 1556. Lv 1556: 8. Vuonna 1552 Henrich Suinu omisti jakoveljineen Ioenswnniemi nimisen ulkopalstan $\frac{1}{4}$ peninkulman (= $1\frac{1}{2}$ km) päässä kylästä. Siellä katsottiin olevan kaksi asuttavaksi kelpaavaa paikkaa, ja sinne lupasivat mennä Heikin poika Sipi ja talon I Tuomas Niilonpoika uudisasukkaiksi. VA 130^a. (Kumpikaan ei näytä sinne muuttaneen, vaan heidän sijastaan sinne näyttää siirtyneen kylän kolmannen talon Esko, joka näin olisi perustanut Eskolan yksinäistilan. Eskola on juuri noin $1\frac{1}{2}$ km Suinulan vanhalta kyläpaikalta, jossa vielä viime sotien jälkeenkin ovat Nikkilä, Siukola ja Marttila). Heikki on kuollut ennen 27.9. 1557, VA 2033 f. 7.

IIa (Siukola) SIUKO HEIKINPOIKA mk 1554-55, 1557- , pm 1558- . Sigfred (Sigfredh) Suinu mk 1554-55. Siuckå (Siucko, Siuko, Siukoi) Hen.ss. mk 1557-60, 1562. Siuko Hen.sson mk 1561. Sig^{dt} Hen.ss. mk 1564. Sig^d (Sig^{dt}) Hen.sson mk 1566-70, Sig^d Hindersson mk 1571. Lv 1557-59: 5-4-7 / 1561-62: 5-2 / 1564-71 ka 4 $\frac{5}{16}$. Vuonna 1557 Siuko ibm (Suinulan) myi voudille 9 oravannahkaa 2 äyrillä, VA 2032 f. 12v. Vuonna 1559 Siffred Suinula by myi voudille 29 oravannahkaa $8\frac{1}{2}$ äyrillä sekä Siffred Suinun kiihtelyksen (40 kpl) oravannahkoja 11 äyrillä, VA 2092 f. 2, 3v. Lm Sigfred Suinu Oriveden rovkär 27.9.1557, Sig^{dt} Suinu sk 17.12.1563, Sig^{dt} Suinulan lk 3.3.1567 ja Sig^d Suinulan kk 22.9.1569 eli neljästi. Sak kk 12.7.1554 Sigfred Suinu oli tapellut veljensä Martin kanssa ja vääntänyt silloin Martin käsivarren sijoiltaan. Sai 6 markan sakon. Oriveden rovkär 27.9.1557 Morthen Suinu med sin broders Siukois son tuomittiin maksamaan kirkkoherra Olaville testamenttilehmä efter sin fader och moder. Tk 6.3.1559 Erich Larsson Viuhkalan (kylä ja talo ?) t > Siffred Suinu. Sk 13.10.1559 Staffan Myllare t > Siuko Suinulan (Kuoreweden myllyistä ei ole tältä ajalta tietoja, mutta Kertteenjoen tai Apiakosken mylläri Tapani voi olla, sillä Sarsan myllykylästä ei sen nimistä tapaa). Samoilla käräjillä Siffred Suinulan t > Lasse Hauiseuan (talo II). Tk 16.3.1560 Siuko Suinu t > Marcus Cle^{tt} ss. ibm (talo ?). Kk 16.6.1567 Sig^{dt} Hen.sson Suinulan t > Morthen Hen.sson ibm (veli, talo IIb). Tk 19.3.1569 Sig^d Hin.sson ibm (Suinulan) heinävero suorittamatta. Hv 1571 Suinula: Sigffred Henricksson ku 20, hev 2, le 8, nk 0-2-3-0, la 15, oa 153:4, ny 16.375.

IIb (Marttila) MARTTI HEIKINPOIKA mk 1554-55 (ei äv:tä), 1557- , pm 1558- . Äv 1557: 2, 1566: $2\frac{1}{2}$. Morthen Suinu mk 1554-55. Morthen (Mårten) Hen.ss. (Hin.ss.) mk 1557, 1559-60, 1564, 1569-71. Morthen Hendersson mk 1558. Morthen Hen.sson mk 1561. Lv 1557-59: 5-5-5 / 1561-62: 5-4 / 1564-71 ka 2 $\frac{1}{16}$. Vuonna 1556 Morthen Szuinu lunasti päivätyöhauet rahalla, VA 1998 f. 47. Vuonna 1557 Morthen Suinulan myi voudille 66 oravannahkaa 13 äyrin ja 10 äyrityisen hinnasta, VA 2032 f. 13. Vuonna 1559 Morthen Suinu myi voudille yhden ketunnahan 10 äyrillä ja 36 oravannahkaa 10 äyrillä, VA 2092 f. 4v.

Sak kk 12.7.1554 talon IIa Sipi väänsi tappelussa sin broders Morthen Suinus käsivarren sijoiltaan ja Morthen Suinu sai 3 markan sakon mustelman lyömisestä Sipiin. Oriveden rovkär 18.5.1555 Mårthen Suinu oli jättänyt maksamatta kiltispenningar (= piispankymmenysten rahavero, joka Ylä-Satakunnassa oli 3 äyriä kirkonkoukulta. Martin pm äv oli 1558 yksi eli $\frac{1}{12}$ koukkua, Martin olisi siis pitänyt maksaa vuodessa

¼ äyriä eli 6 penninkiä). Oriveden rovkär 24.9.1557 Morthen Suinu tuomittiin maksamaan yhdessä veljensä Sipin pojan kanssa Kangasalan kirkkoherra Olaville testamenttilehmä isän ja äidin hautaamisesta. Martti sai samalla sakot vastuupakoilusta. Tk 28.1.1558 Morthen Suinu t > saman kylän Mikko (talo?). Kk 20.10.1565 Morthen Suinulan huonot aidat, sillat, tiet ja ojat, ei ollut humalistoa. Lk 30.3.1566 Morthen Suinu vastuupakoilu. Kk 16.6.1567 talon IIa Sipi t > Morthen Hen.sson ibm. Tk 19.3.1569 Morthen Hin.sson ibm (Suinulan) heinävero suorittamatta. Hv 1571 Suinula: Morthen Henricksson ku 20, hev 2, le 8, nk 0-0-2-0, la 8, oa 129:4, ny 14.

taloihin sijoittamatta:

MIKKO sak tk 28.1.1558 talon IIb Martti t > Michill ibm. Michill Suinu tuomittiin 40 markan sakkoon, koska hän oli houkutelut ja maannut Kaarina Matintyttären, joka oli vielä impi ja joka oli siitetty laillisessa aviovuoteessa. Samalla 'hyvien miesten' (= lautakunnan) pyynnöstä häntä armahdettiin hänen köyhyytensä vuoksi siten, että hän maksoi kruunulle 8 markkaa 13 markan 8 äyrityisen sijasta (aviottomana syntyneen makaamisesta pääsi helpommalla).

MARTTI KLEMETINPOIKA sak tk 16.3.1560 talon IIa Siuko t > Marcus Cle^{tt}ss. ibm (oli ilmeisesti talosta I).

ESKOLA luettiin Suinulaan mk 1540-52, 1557-71, lv 1557, pm 1571. Kuoreveteen mk 1553-56 ja Kertteeseen pm 1558-65. Taloa ei ole pm 1566-70. On hv 1571 omana kylänään.

ESKO mk 1540-54, 1556, 1567, äv 1540: ½, 1553: 1, 1567: 1½. Karja 1540: hev 1, le 2, nk -, la 2, ny 4.25. Lv 1556: 0.

SIPI ESKONPOIKA mk 1555, 1557-66, 1568- , pm 1558-65, 1571. Äv 1555: 1, 1557: 4, 1564: 1, 1568: 1½. Sigfredh Eskelss. mk 1555. Siffre (Siffred, Sig^d, Sigfridt) Eskolan (Eskolann) mk 1557-61, 1564, Sig^d Eskoilan mk 1566, 1571, Sigffridh Iskoilan mk 1569-70. Sigfredh (Sig^d) Eskilss. (Eskillss.) pm 1558-59, 1561, 1565. Pm 1571: föröcht Sigfrid Hinss. (isännimi on väärin, sillä talon IIa Sipi Heikinpoika on ollut koko ajan pm:ssa). Lv 1558-59: 3-1 / 1561-62: 1½-3 / 1564-65: 0-2 / 1571: 3. Sak tk 19.3.1569 Sig^d Eskoilan heinävero suorittamatta. Hv 1571 Eskoijla: Sigffred Eskilsson ku 10, hev 2, le 6, nk 0-4-4-0, la 18, oa 143:4, ny 16.25.

SIMO lv 1557 Simon, lv 2.

Tiihalan neljännes

KUOREVESI Kore_esi mk 1544, 1546, 1552, Kooreuesij mk 1553, Kooreuesi mk 1554-56. Tämän alueen talot luettiin mk 1540-43 Pitkäänjärveen.

KAVALA Cauala mk 1557-62, 1564-71, pm 1564-70. Kauala lv 1557, pm 1558-59, 1561-63. Causalaby pm 1571.

LAURI siinä sovintolautakunnassa, joka 24.8.1427 ratkaisi Ylä-Satakunnan kihlakunnantuomarin Pentti Lydekenpojan ja Kangasalan Jokioisten välille syntyneen riidan Tyrvännönmaasta, oli yhtenä 12 talonpoikaisesta jäsenestä Lauri Kawonpoyca, VA orig.perg., FMU II 1849. Muis-ta voidaan tunnistaa Kangasalan hallintopitäjän edustajiksi kuusi.

I a+b+c

ANTTI mk 1540-64, pm 1558-64. Äv 1540: 1½, 1541: 2, 1544: 3, 1553: 1 (talo jaettu). Karja 1540: hev 2, le 5, nk 3, la 8, ny 11.5. An. Kauala mk 1546, 1556, Anders Kaualan (Kauala) mk 1552-55. Lv 1556-59: 0-2-1-2 / 1561-62:

4½-1 / 1564: 0.

Talon maaveron äyrit on 1565 jaettu talojen Ib ja Ic kesken, pappimanttaalin äyrit ovat menneet talolle Ic. Mk 1565: forminskat å 65 1 mantal.

Ib OLAVI PIETARINPOIKA mk 1553- , pm 1558- . Äv 1553: 2, 1557: 1, 1565: 1½. Oluff Kauala mk 1553-56. Oluff (Oleff) Perss. mk 1557-60, 1562, 1566, 1569-70, pm 1566-68. Oleff Persson mk 1561, 1567-68, 1571, pm 1569-71. Oluf Person mk 1564. Oluff Hin.ss. (?) pm 1565. Lv 1556-59: 3-3-2-2½ / 1561-62: 1½-2½ / 1564-71 ka 2 3/16. Vuonna 1559 Oleff Cauala myi voudille yhden ketun nahan 10 äyrillä ja 30 oravannahkaa 9 äyrillä, VA 2092 f. 2.

PIETARI OLAVINPOIKA

Hv 1571 Kauala: Per Oluffson ku 10, hev 1, le 5, nk 2-3-0-0, la 7, oa 86:6, ny 10.375.

Ic YRJÖ OLAVINPOIKA mk 1557-67, pm 1563-64. Äv 1557: 1, 1565: 1½. Jören Olsson (Olsson) mk 1557-58, 1562, Yrien Olss. mk 1559-60, Jören Olss. mk 1561, 1566, Jören Olson mk 1564, Joren Ollsson mk 1567. Lv 1558-59: 2, 1564: 1. Vuonna 1559 Joren ibm (Cauala) myi voudille kiihtelyksen (40 kpl) oravannahkoja 12 äyrillä. VA 2092 f. 2. Sak kk 8.7. 1559 Kalttilan Niisius (talo I) t > Jorien Kaulan.

MAARIT lv 1557, pm 1558-62. Enchia lv 1557, Maritth pm 1558-59, Marith pm 1561, Marit pm 1562. Lv 1557: 3, 1561-62: 3-1.

REKO NIILONPOIKA pm 1565- . Grels Nilss. pm 1565, 1568, 1570-71. Grels Nillss. pm 1566-67, Grels Nillsson pm 1569. Lv 1565-71: 2-1-1-1-2-2-1½.

YRJÖ NIILONPOIKA mk 1568- , äv 1568: 1½. Joren Nillsson mk 1568, 1571. Jören Nillss. mk 1569-70. Hv 1571 Kauala: Jören Nilsson ku 5, hev 1, le 4, nk 0-2-1-0, la -, oa 63:5, ny 7.5.

SÄRKILAHTI luettiin Pitkäjärveen mk 1540-43, Kuoreveteen mk 1544-56 ja Kavalaan lv 1557, pm 1558-71, mk 1565-69. Särchilax mk 1557, Särkilax mk 1558-61, 1570, Serchilax mk 1562, Serckilax mk 1564, 1571.

JUHO HEIKINPOIKA mk 1540-56, äv 1540: ½, 1541: 1, 1544: 1½, 1546: 2, 1552: 1½. Karja 1540: hev 1, le 4, nk 2, la 3, ny 7.375. Ions Hen.ss. mk 1540. Ions smedt mk 1541-42. Ions Särkilax (Serkilax) mk 1546, 1552. Jöns Seppä Serckilax (Särchilax, Särkilax) mk 1553-56. Lv 1556: 2.

PERTTU JUHONPOIKA mk 1557-66, pm 1558- . Äv 1557: 1½, 1559: 2, 1564: 1½. Bertill Iönss. mk 1557, Bertill Ionson mk 1558, 1564, Bertill (Bertil) Serkilax (Särkilax) mk 1565-66, pm 1561-65. Lv 1557-59: 4-1-6 / 1561-62: 4½-2½ / 1564-71 ka 5/8. Vuonna 1557 Bertil Serkilahden myi voudille kiihtelyksen (40 kpl) oravannahkoja saaden 8 äyriä 4 äyryityistä, VA 2032 f. 12. Sak tk 16.3.1560 Bertil Särckilax oli rikkonut Olavi Kuparin (Vähäsalmi talo II) peltokaluja (åkerstockar, tarkempi laatu vaikeata määritellä).

SIPI MATINPOIKA mk 1567-68, 1570, äv 1567: 1½. Sig^d Särkilax mk 1567-68, Sig^d Madzss. Loiwas mk 1570. Sak kk 22.9.1569 Sig^d Loijuas Särkilax vastuupakoilu.

MATTI mk 1569 Madz Särkilax äv 1½.

OLAVI HEIKINPOIKA mk 1571- , äv 1½. Oluff Kuppary mk 1571 (siirty-

nyt Vähäsalmelta talosta II). Hv 1571 Särkilax: Oluff Hen:sson ku 10, hev 1, le 2, nk 1-0-2-0, la 6, oa 55:6, ny 6.25.

VÄHÄSALMI luettiin Pitkäjärveen mk 1540-43, Kuoreveteen 1544-56 ja Kavalaan lv 1557 ja pm 1558-71. Vähäsalmi mk 1557, 1559-61, 1565-68. Vehesalmi mk 1558, 1562, 1571. Vehäsalmi mk 1564, 1569-70.

I

JUHO OLAVINPOIKA mk 1540- , pm 1558- . Äv 1540: ½, 1541: 2, 1543: 4, 1544: 2, 1562: 1½. Karja 1540: hev 1, le 4, nk 4, la 7, ny 8.875. Jons Olss. mk 1541-42, Jons Ollss. pm 1565-67, 1570-71, Jons Ollsson pm 1568-69. Ions Salmen mk 1544, 1546, Jönss Salmenn mk 1552. Jöns Vähänsalmen mk 1553, Jons Wähänsalmen mk 1554-55, Jöns Vähensalmen mk 1556, Jons Pennoo pm 1558, Jons Penno pm 1559, 1561-62, 1564, Jons Pennå pm 1563. Jons Kupari mk 1567, Jons Kupar mk 1567. Lv 1556-59: 2-3½-2½-1½ / 1561-62: 0-1 / 1564-71 ka 1 7/16. Sak kk 12.7.1554 Jöns Wähänsalmen sai sakon laittomasta maiden vaihdosta & Simon Pitkittyln (Liponsalmi I). Hv 1571 Vehäsalmi: Jons Olufson ku 5, hev 1, le 3, nk 0-3-0-0, la 8, oa 60:5, ny 7.5.

KLEMETTI sak kk 22.9.1569 Clemet Vehesalmi huonot aidat ja sillat.

II Värttänen

HEIKKI mk 1540-43, lv 1557. Äv 1540: ½. Karja 1540 nichil (ei mitään). Hen. Kupari mk 1540-42. Hen. Kupari lv 1557: 0. Taloa ei ole mk 1544-52.

OLAVI HEIKINPOIKA mk 1553-68, 1570, pm 1565. Äv 1553: 1, 1562: 1½. Oluff (Oleff) Kupari mk 1553-58, 1560-62, 1564, 1570, Oleff Cupari mk 1559, Oluff Kuppar mk 1565, Oluff Kuparii mk 1568. Oluff Hin.ss. pm 1565. Lv 1556: 0, 1558-59: 1½-1, 1565: 0. Vuonna 1559 Oleff Kupari myi voudille yhden näädännahan 11½ äyrillä ja 56 oravannahkaa 15 äyrillä, VA 2092 f. 2v. Sak Oriveden rovkär 27.9.1557 Oleff Kupar son ja Pitkäsen Markku Loivas olivat syyttäneet Kaltilan Lassea (talo I) huorinteosta, mutta Lasse pääsi ilman sakkoja. Kk 8.7.1559 Oleff Kupari t & Kaltilan Lasse, Kaltilan Perttu (talo III) t > Oleff Kupari. Tk 16.3.1560 Särkilahden Perttu oli rikkonut Oleff Cupari åkerstockar (peltokaluja). Sk 17.12.1563 Simon Salmen (Liponsalmi) t > Oluff Kupari. Kk 22.9.1569 Oluff Hin:sson ibm (Vehesalmi) huonot aidat ja sillat. Isännöi vuodesta 1571 Särkilahden taloa.

JUHO pm 1558-64. Jons Kupari pm 1558, 1561-63, Jons Cupari pm 1559, Jons Kupar pm 1564. Lv 1561-62: 3-1½ / 1564: 2.

OLAVI OLAVINPOIKA pm 1566- , Oluff Ollss. pm 1566-68, 1570-71, Oluff Ollsson pm 1569. Lv 1566-71: 1-1-1-2-1-3½.

SIPI NIILONPOIKA mk 1569, äv 1½. Sig^d Nilss. Loiuas mk 1569.

JUHO JUHONPOIKA mk 1571- , äv 1571: 1½. Jönns Werttainen mk 1571. Hv 1571 Vehäsalmi: Jon Jonsson Vårdainen ku 10, hev -, le 2, nk -, la 1, oa 27:4, ny 2.125.

KALTIILA kuului Pitkäjärveen 1540-43, Kuoreveteen mk 1544-56. Caldila mk 1557-62, 1564-71, pm 1565-71. Caldilaby pm 1564. Kaldila lv 1557, pm 1558-59, 1561-63.

I

HEIKKI mk 1540-42, äv 1540: 1½, 1541: 2. Karja 1540: hev 1, le 4, nk

4, la 8, ny 9. Taloa ei ole mk 1543.

MAARIT mk 1544-52, äv 1544: 2. Maritt mk 1544, Marit Kaldilan mk 1546, Maritt Kaldilan mk 1552.

Ia MATTI HEIKINPOIKA mk 1553- , pm 1558- . Äv 1553: 2, 1557: 1 (talo halottu), 1566: 2, 1569: 1. Madz Kaldelan mk 1553, 1556, Madz Kaldilan mk 1554-55. Mattz (Madz) Hen.sson mk 1557, 1561-62, Madz Henderss. mk 1558, Matz (Madz) Hen.ss. mk 1559-60, 1565-66, 1568-70, pm 1570-71, Madz Hen.son mk 1564, Madz Hin.ss. mk 1571, pm 1565-69. Lv 1556-59: 3-2-1½-1½ / 1561-62: 1½-1 / 1564-71 ka 11/16. Vuonna 1557 Madz Kaldilan myi voudille kaksi ketunnahkaa saaden niistä 7½ äyriä ja 3 äyriyistä sekä 38 oravannahkaa 14 äyrin 7 äyriyisen hinnasta, VA 2032 f. 13. Vuonna 1559 Madz Caldilla myi voudille yhden näädännahan 10 äyrillä ja 36 oravannahkaa 9 äyrillä, VA 2092 f. 2. Sak kk 8.7.1559 Madz Kaldilan t > talon II Perttu, kk 22.9.1569 Madz Hindersson ibm (Caldilan) huonot aidat ja sillat.

JAAKKO MATINPOIKA

Hv 1571 Kaldila: Jacob Madzsson ku 5, hev -, le 1, nk -, la 2, oa 15:5, ny 1.25.

Ib SIPI HEIKINPOIKA mk 1557-65, pm 1558-66. Äv 1557: 1. Siffre (Siffred, Sig^d, Sig^{dt}) Hen.ss. mk 1557, 1559-61, 1564-65, Sig^d Hendersson mk 1558. Simon (?) lv 1557. Lv 1557-59: 1-2½-1 / 1561-62: 1-1 / 1564-66: 0-0-1½. Talon mk äv 1 liitetty 1566 talolle Ia ja pm äv ½ 1567 talolle II.

II

PERTTU OLAVINPOIKA mk 1540- , pm 1558- . Äv 1540: 1, 1541: 2, 1569: 3. Karja 1540: hev 2, le 6, nk 6, la 8, ny 14. Bertil Kaldilan mk 1546, Bertill Kaldilan mk 1552. Bertill Ollss. pm 1565. Lv 1557-59: 6-6-6 / 1561-62: 4½-6 / 1564-71 ka 3 3/4. Sak kk 20.8.1555 talon III Niisius Erkinpoika t > Bertil Kaldilan. Kk 8.7.1559 Bertill Kaldilan t > Vähäsalmen talon II Olavi Kupari, talon Ia Matti t > Bertil Kaldilan.

YRJÖ PERTUNPOIKA

Sak kk 22.9.1569 Jören Bertillsson Caldilan huonot aidat ja sillat. Hv 1571 Kaldila: Jören Bertilsson ku 20, hev 2, le 8, nk 0-5-7-0, la 20, oa 194:6, ny 20.5.

III

LAURI Kangasalan kesäkärajillä 14.7.1510 oli lm Lasse Kaldilan, VA p.kopio, FMU VII 5462.

ERKKI mk 1540-52, äv 1540: 1½, 1541: 2. Karja 1540: hev 1, le 3, nk 6, la 8, ny 9. Lv 1557 Erick 5.

LAURI ERKINPOIKA mk 1553-65, pm 1558-59. Äv 1553: 2. Mk 1566: forminskat 1 mantal och 2 oreland vdj Korenemi by (oli siirtynyt asumaan Kuoreniemelle). Lv 1558-59: 4-3. Vuonna 1556 Lass Kaldilan lunasti päivätyöhauet rahalla, VA 1998 f. 47. Vuonna 1557 Lass Kaldilan myi voudille yhden ketunnahan 6 äyrillä, VA 2032 f. 13v. Lm Lasse Kaldilan sk 4.12.1553, Lasse Kaldilan tk 9.2.1554, kk 12.7.1554, tk 12.2.1555, Lasse Kaldilann kk 26.8.1556, Lasse Kaldilan kk 13.8.1557, Lasse Caldilan tk 28.1.1558, tk 16.3.1560, Lasse Kaldilan sk 17.12.1563 ja Lass Erichss. Kuorenesi sk 4.2.1565 (VA 2180 f. 6v) eli yhteensä 10 kertaa. Sak Oriveden rovkär 27.9.1557 Lasse Kaldilan vapautettiin siitä huoruussyytteestä, jonka Vähäsalmen talon II Olavi Kuparin poika ja

Pitkäsen Markku Loivas olivat esittäneet. Kk 8.7.1559 Lasse Kaldilan t & Vähäsalmen talon II Olavi Kupari. Kk 17.7.1560 Lasse Caldilan vastuupakoilu. Tk 24.3.1561 Lass Kaldilan vastuupakoilu.

NIISIUS ERKINPOIKA mk 1562- , pm 1561- . Äv 1564: 2 (ei ollut 1562 muuta kuin nimi. Huom! sekä Laurilla että Niisiuksella oli mk 1564-65 äv 2). Nisius mk 1562, 1564, 1566-71, pm 1561-64, 1566-71. Nisius Erichsson mk 1565, Nisius Erss. pm 1565. Lv 1561-62: 4½-1½, 1564-71 ka 1 5/16. Sak kk 20.8.1555 Nisius Erichsson Kaldilan t > talon II Perttu. Kk 8.7.1559 Nisius Kaldilan t > Kavalan Yrjö (talo Ic). Kk 22.9.1569 Nisius Ersson ibm (Caldilan) huonot aidat ja sillat. Hv 1571 Kaldila: Nisius Ericksson ku 7, hev 1, le 4, nk 0-2-2-0, la 5, oa 82:7, ny 8.625.

SALMI eli LIPONSALMI luettiin Pitkäjärveen mk 1540-43, Kuoreveteen mk 1544-56, Niemeen mk 1565, Kaltilaan mk 1566-68, Pitkäseen mk 1569-71, Kavalaan lv 1557, pm 1558-71. Salmi mk 1557-62, 1564.

MATTI mk 1540-52, äv 1540: 1½, 1541: 3. Karja 1540: hev 1, le 5, nk 1, la 7, ny 8.375. Madz Loijua mk 1546, Madz Loijuas mk 1552.

SIMO mk 1553-61, lv 1557. Äv 1553: 3, 1557: 1. Simon Loiuu mk 1553, Simon Loijma (?) mk 1554, Simon Loijua mk 1555, Simon Loijuas mk 1556. Simon Toosa lv 1557 (= ? Sipi Toosa). Lv 1557-59: 0-2-2. Sak kk 12.7. 1554 Simon Pitkittylän oli tehnyt laittoman maiden vaihdon Vähäsalmen Juhon (talo I) kanssa. Kk 8.7.1559 Simon Salmen t > Marcus Niemis (Pitkänen). Sk 17.12.1563 Simon Salmen t > Oluff Kupari (Vähäsalmi talo II).

SIPI MATINPOIKA mk 1562-68, 1570- , pm 1565- . Äv 1562: 2½, 1566: 1. Sig^{dt} Loiuu mk 1562, 1564, Sig^{dt} Loijuas mk 1565, Sig^{dt} Salmi mk 1566, Sig^d Salmis mk 1567-68. Sig^d Madzss. pm 1565, mk 1570-71. Lv 1565-71: 1-1-1-1-0-½-1½. On mk 1569 merkitty Särkilahden isännäksi, samoin sak kk 1569. Hv 1571 Pijckis: Sigfred Madzsson vain nimi.

SIPI pm 1558-64: Sipi Toosi pm 1558-59, Sig^d Toosi pm 1561, Sig^d Tooso pm 1562, Sig^{dt} Toosa pm 1563-64. Lv 1561-62: 2-3 / 1564: 3. Lv 1557 Simon Toosa p.o. ? Sig^d Toosa.

PERTTU mk 1569 Bertill Salmis äv 1.

PITKÄNEN luettiin Pitkäjärveen mk 1540-43, Kuoreveteen mk 1544-56, Niemeen mk 1565, Kaltilaan mk 1566-68, Kavalaan lv 1557, pm 1558-71. Pitkis mk 1557-58, 1560-62, Pitkäs mk 1559, Pickis mk 1564, Piickis mk 1569-71.

LAURI mk 1540-43, äv 1540: ½, 1541: 1. Karja 1540: hev -, le 2, nk -, la -, ny 2. Lau. Pa_j mk 1540-42.

SIPI mk 1544-52, äv 1544: 1. Sig^d Pauj mk 1546, Siffred Paui mk 1552.

MARKKU MATINPOIKA mk 1553- , pm 1558- . Äv 1553: 1, 1557: 2½, 1562: 1, 1566: 2½. Marcus Loiuu mk 1553, 1557-60, Marcus Loijua mk 1554-55, Marcus (Marchus) Loijuas mk 1556, 1566-70, Marcus Loiffua mk 1561, Marchus Loiuass mk 1571. Marchus Sullå pm 1563. Marchus Madzss. pm 1565. Lv 1557-59: 0-2-2 / 1561-62: 2-2 / 1564-71 ka 1 5/8. Sak sk 25.1.1557 Marcus Koreueden laiminlyönyt kyytivuoron . Oriveden rovkär 24.9.1557 Marcus Loijuas syytti suotta Kaltilan Lassea (talo III) huoruudesta. Tk 16.3.1560 Marcus Loiuapoica t > Vilkkilän Mikko (talo I). Hv 1571 Pijckis: Marcus Madzsson ku 10, hev 1, le 3, nk 0-2-0-1, la 10, oa 93:6, ny 7.75.

VAKKINEN eli **NIEMI** (JOENSUU) luettiin Pitkäjärveen 1540-43, Kuoreveteen mk 1544-56 ja Kaltilaan lv 1557, pm 1558-71. Vackis mk 1557-62, 1564, Niemis mk 1565, Vackis eller Nemis mk 1566, Vackis mk 1567-68, Wackis mk 1569-71.

OLAVI JUHONPOIKA mk 1540- , pm 1558- . Äv 1540: ½, 1541: 1. Karja 1540: hev 1, le 3, nk 1, la 4, ny 6. Ol. (Oluff, Oleff) Vackinen mk 1541-42, 1553-56, pm 1558-59, 1561-63, 1567-71. Oleff Vakin mk 1546, Oleff Wackin mk 1552. Oleff Vachinen mk 1565, Oluff Vacki^{en} pm 1564, Oluff Vachkinen pm 1565, Oluff Vachinen pm 1566. Lv 1557-59: 3½-2-2 / 1561-62: 5½-1 / 1564-71 ka 2 3/8. Vuonna 1557 Oleff Wackinen myi voudille 37 oravannahkaa saaden niistä 7 äyriä 4 äyrityistä, VA 2032 f. 13v. Vuonna 1559 Oleff Vacchinen myi voudille yhden ketunnahan 7 äyrillä ja 2½ kiihtelystä (100 kpl) oravannahkoja 28 äyrillä (= 3½ markkaa), VA 2092 f. 3. Sak kk 26.8.1556 Oluff Wackinen t > Jylhän Erkki. Kk 16.6.1567 Oleff Larsson (?) Vackis huonot aidat ja sillat (voi olla myös Apiankosken Olavi Laurinpoika). Lk 12.5.1568 Kertteen Juho (talo Ia) t > Oluff Vackinen. Hv 1571 Vackila: Oluff Jonsson ku 10, hev 1, le 4, nk 0-2-2-0, la 15, oa 97:4, ny 9.875.

ESKO

Sak sk 13.10.1559 Eskel Vackinen t & Kertteen Simo (talo Ib).

MARTTILA luettiin luettiin Pitkäjärveen mk 1540-43, Kuoreveteen mk 1544-56, Niemeen mk 1565, Vakkiseen mk 1566-68 ja Kertteeseen pm 1558-71. Marttila mk 1557, 1560-62, 1564, 1569-71, Martila mk 1558-59.

MARTTI mk 1540-52, äv 1540: ½, 1541: 1. Karja 1540: hev 1, le 3, nk 2, la 4, ny 6.5. Morten Pittkittu mk 1541-42, Morthen Kakara mk 1546, Morthen Kakia^{ra} mk 1552.

MAURI mk 1553-56, äv 1553: 1. Mauridzius Kahanra mk 1553, Mauricius Kakaran mk 1554, Mauricius Kakara mmk 1555-56. Lv 1556: ei ole. Lv 1557 Madz (?): 2.

HEIKKI mk 1557- , pm 1558- . Äv 1557: 1, 1566: 1½. Hen Maiaa mk 1557, 1559-61, Hen. Maiaa mk 1558, Hen. Maija mk 1564. Hen. Marttilan mk 1565-67. Hen. (Henrich, Hinrich) Maiainen pm 1565, 1567-68, 1570, Hen. Maia^{en} pm 1566, 1569, 1571, Hen. Maijainen mk 1568-71. Lv 1558-59: 2-1½ / 1561-62: 9½-2½ / 1564-71 ka 1 3/8. Vuonna 1557 Henric Marttilan myi voudille 20 oravannahkaa hintaan 4 äyriä 2 äyrityistä, VA 2032 f. 13v. Vuonna 1559 Hen. Marthilan myi voudille neljä ketunnahkaa saaden niistä yhteensä 4 markkaa 5 äyriä, kolme nädännahkaa 4 markalla sekä oravannahkoja ensin 8 kappaletta 2½ äyrillä ja sitten 8 kiihtelystä (= 320 kpl) hintaan 11 markkaa ja 1 äyri, VA 2092 f. 2.

MARKKU HEIKINPOIKA

Hv 1571 Martila: Marcus Hen. ku 5, hev 1, le 3, nk 0-3-0-0, la 5, oa 65.5, ny 7.125.

JYLHÄ luettiin Pitkäjärveen mk 1540-43, Kuoreveteen mk 1544-56, Vakkiseen eli Niemeen mk 1557-71 ja Kertteeseen lv 1557, pm 1558-71. Oli oma kylänsä hv 1571.

OLAVI mk 1540-43, äv 1540: ½, 1541: 1. Karja 1540: hev 1, le 2, nk 1, la 5, ny 5.125.

ERKKI mk 1544-69, pm 1558- . Äv 1544: 1. Eric (Erich, Erick) Iylhä mk 1544, 1546, 1554-57, 1561, 1564-69, Erick Iulhä mk 1552, Erich (Erick) ylhä mk 1553, pm 1561-63, 1565, Erich Iylhe mk 1558. Erick Jylhä

pm 1564, 1566-71. Lv 1557-59: 2-1-2 / 1561-62: 2½-2 / 1564-71 ka 15/16. Sak kk 26.8.1556 Olavi Vakkinen t > Erick Jylhänn, kk 17.7.1560 Erich iylhä vastuupakoilu.

MARKKU OLAVINPOIKA mk 1570- , äv 1570: 1. Marchus Jylhä mk 1570-71. Hv 1571 Jylhä: Marcus Oluffson ku 7, hev 1, le 1, nk -, la 1, oa 23:3, ny 3.125.

Heponiemen neljännes

KERTTEE luettiin Vilkkilään mk 1540-52 ja Orivedenkylään mk 1553-56. Keritte mk 1557-59, 1566-70, pm 1564-71. Keritteh mk 1560-61, pm 1559, 1561. Kerittelä mk 1562, 1564, Kerttelä mk 1565. Kertee lv 1557. Kerteh pm 1558, Keriteh pm 1562, Keritthe pm 1563. Kerittei mk 1571.

Vuoden 1589 tarkastusmaakirjassa sanotaan, että Kertteen asutus on syntynyt Heponiemen kylän erämaalle. VA 2401^b.

I a + b

TUOMAS JUHONPOIKA mk 1540-64, 1566, pm 1558-63. Äv 1540: 2, 1541: 2½, 1553: 2 (talo jaettu), 1566: 3. Karja 1540: hev 1, le 5, nk 4, la 7, ny 9.875. Tho. Kertehen mk 1541-42. Thomas Tottinen mk 1546, Tomass Totinen mk 1552 (Tuomas oli ilmeisesti Heponiemen talon III Juho Tuottisen poika). Tuomas Kärte mk 1553, Thomas Kertte mk 1554-56, Thomas Jonss. mk 1557, 1559, 1562, 1564, Thomas Ionson mk 1558, Thomas Ionsson mk 1561, Thomas Larss. (?) mk 1560. Lv 1556-59: 6-4-4-4½ / 1561-62: 1½-9 /.

Eom 1552 Thomas aff Ker^{te}heten yksi eräsija vid Ijylianma ved Kerte insiöö 1/4 peninkulman (n. 1½ km) päässä Kertteen kylästä. Sinne lupasi mennä asumaan Erkki Arvidinpoika Tohkalasta. VA 130^a. (Kyse on Jylhän eli Ylöveden uudisasutuksesta Kertteenjärven toisella puolella melkein vastapäätä kylää. Erkkiä ei siellä uudisasukkaana näy). Item (1552) hele Kerteby omisti yhdessä (kylä oli yhtä kuin veljekset Tuomas ja Simo) en utmarch benempd Valkilanma halff fierdingx mill kylästä (oikea tulkinta 3/4 pnk = 4½ km). Sinne lupasi mennä asumaan Heponiemen Sipi Knuutinpoika (talo I). Ks. s. 930 Apia. (Sipi oli kuitenkin kotitalonsa isäntänä vuodesta 1565.) Samalla todettiin, että Thomas aff Keriteby omisti maata enemmän kuin jaksoi viljellä, ja niin määrättiin hänen veljensä Simo saamaan osan maista), VA 130^a.

Vuonna 1557 Thomas Kerttinen myi voudille yhden punaketun nahan 7 äyrin ja 3½ äyrityisen hinnasta sekä 36 oravannahkaa 9 äyrillä, VA 2032 f. 13v. Lm Thomas Keritthen kk 12.7.1554.

Sak kk 16.7.1551 Thomas Kerten t > Simons hustru ibm (veljen vaimo), Oriveden rovkk 24.8.1554 Thomas Keritten sai sakot niskuroinnista, koska hän ei aiemmasta tuomiosta huolimatta ollut maksanut työpalkkaa Kauppilan Olaville (= Hirtolahden Olaville). Olavi oli ilmeisesti ollut kirkolla töissä Tuomaan puolesta. Kk 20.8.1555 Thomas Kerthen t & veli Simo.

JUHO TUOMAANPOIKA mk 1565, 1567- , pm 1564- . Äv 1565: 2, 1567: 3. Jons Thomass. mk 1567, 1569-71, pm 1565-67, 1569-71. Jons (Jöns) Thomasson pm 1568, mk 1571. Lv 1564-71: 8-2-7-10-10-3-6-4½, ka 6 5/16. Vuonna 1557 Jons Kierttinen myi voudille näädännahan 7 äyrillä ja toisen näädännahan 8½ äyrillä sekä 70 oravannahkaa 14 äyrillä 7 äyritysellä, VA 2032 f. 13v. Vuonna 1559 Jons Thomass. och Lasse Keritteh (talosta I) myivät yhdessä voudille yhden ketunnahan 10 äyrillä ja 3 kiihtelystä (= 120 kpl) oravannahkoja 36 äyrillä (= 4½ markalla). VA 2092 f. 3. Lm Jons Keritteh kk 17.7.1560, Jons Kertten sk 17.12.1563, Jons Thomass. Keritteby sk 4.2.1565, Jons Thomass. Keritten lk 30.3. 1566, Jons Thomass. Keritte sk 12.1.1570 ja Jons Thomass. Keritten tk

15.3.1570 eli 6 kertaa. Sak kk 12.7.1554 Simon Kerthen t & Jons ibm, kk 8.7.1559 Jons Thomasson Kerthen vastuupakoilu, lk 12.5.1568 Jons Keritten t > Oluff Vackinen, sk 24.10.1568 Jons Thomasson Keritten huonot aidat ja sillat. Hv 1571 Keritthe: Jons Thomasson ku 20, hev 2, le 9, nk 0-0-5-0, la 8, oa 167:2, ny 16.5.

Ib SIMO JUHONPOIKA vuonna 1552 todettiin erämaiden asuttamistoimien yhteydessä, että Kertteen Tuomaalla oli maata enemmän kuin hän jaksoi hyödyntää. Sen vuoksi katsottiin, että hänen veljensä Simon aff Kerittenby voisi pitää taloa niillä mailla hänen lisäkseen, VA 130^a f. Mk 1553-56, 1559- , lv 1557, pm 1558- . Äv 1553-1½. Simon Kärte mk 1553, Simon Kertte mk 1554-56. Simon Jonss. pm 1565-66. Lv 1557: 4½, 1559: 3 / 1561-62: 2-4 / 1564-71 ka 2 3/4. Vuonna 1557 Simon ibm (Kierttinen) myi voudille kiihtelyksen (40 kpl) oravannahkoja 8 äyriin 4 äyriyisen hinnasta, VA 2032 f. 13v. Sak kk 16.7.1551 talon Ia Tuomas t > Simons hustru ibm. Kk 12.7.1554 Simon Kerthen t & talon Ia Juho. Kk 20.8.1555 talon Ia Tuomas t & Simon ibm. Sk 13.10.1559 Vakkisen Esko t & Simon Kerittheh. Hv 1571 Keritthe: Simon Jonsson ku 5, hev 2, le 5, nk 1-0-4-0, la 6, oa 109:3, ny 12.25.

LAURI mk 1557-58, äv 1557: 1½. Lasse Vilki mk 1557, Lasse Wilcki mk 1558. Lv 1558: 1. Vuonna 1559 Lasse Kerittheh myi yhdessä talon Ia Juhon kanssa ketunnahan ja kolme kiihtelystä oravannahkoja. VA 2092 f. 3. Voi olla myös Apian Lauri Knuutinpoika.

APIA luettiin Kertteeseen pm 1563-71. Uudiskylänä mk 1571: Apia. Oli Heponiemen neljännessä 1571.

Vuonna 1552 todettiin erämaiden asuttamistoimien yhteydessä, että Kertteen kylä omisti yhteisesti Valkilanmaa nimisen ulkopalstan halff fierdingz miill päässä (jos olisi tarkoittanut 1/8 peninkulmaa eli n. 3/4 km, niin sopivaa aluetta ei löydy niin läheltä kylää. Sen vuoksi lienee tarkoitettukin 3/4 peninkulmaa eli n. 4½ km. Etäisyys vesireittiä myöten Kertteen kylästä Apiankoskelle on juuri 4½ km). Sinne lupasi lähteä asumaan Sipi Knuutinpoika Heponiemen kylästä. VA 130^a. Sipiä ei kuitenkaan uudisasukkaana Kuorevedellä näy, vaan hän oli Heponiemen talon I isäntänä vuodesta 1565.

OLAVI LAURINPOIKA mk 1571 Apia: Oluff Larsson, föröcht a^o 71 bode mantal och skatten (VA 2243 f. 53v). Ilmoitus koskee maakirjaa ja siis kruunun varsinaisia veroja. Hv 1571 Apia: Oluff Larsson ku 20, hev 1, le 5, nk 3-2-2-2, la 12, oa 127:4, ny 13.

Kangasalan hallintopitäjään luetut erämaiden uudiskylät

Vuonna 1565 oli jo toiminnassa Ruoveden hallintopitäjä. Enin osa uudiskylistä siirrettiin siihen. Kangasalaan v. 1564 luetuista 17 kylästä on seitsemän jo sijoitettu maantieteellisille paikoilleen Kangasalaan edelleen kuuluvina. Kaksi Kangasalaan jäänyttä on Kuorevedeltä (Jylhä ja Paalisenlahti), muut kahdeksan siirrettiin Ruoveteen.

JYLHÄ

Vuonna 1552 Kertteen Tuomaalla (talo Ia) oli yksi eräsija vid Ijylianma ved för:ne Kerte insiö 1/4 peninkulman (1½ km) päässä kotoa. Siellä olevaa viljelykseen kelpaavaa paikkaa lupasi mennä asumaan Erkki Arvidinpoika Tohkalan kylästä. VA 130^a. Kyse oli ilmeisesti Kertteenjärven toisella puolella lähes Kertteen kylää vastapäätä sijaitsevasta Jylhänmäen tienoosta. Tämän mäen eteläpuolella järven rannalla on nykykarttojen mukaan Ylöveden talo. Erkki Arvinpoikaa ei myöhemmistä lähteistä tapaa Kuorevedellä uudisasukkaana.

LAURI KNUUTINPOIKA 1562 eremarchs bönder i Cangasala: Iylhä Lasse Knutson

äv 1, VA 2143 f. 59. 1564 Eremarchis bönder, Cangasala eremarck: Iylhä Lass Knutss. äv 1, lv 1½, VA 2164 f. 68. 1566 nybesatte bönder: Lass Ylenuedhen äv 1, VA 2178 f. 58. 1566 nybesatte bönder: Lass Yleuedhen äv 1, VA 2189 f. 57v. Mk 1567-71: Lasse Yleuedhen 1567, Lasse Ylenueden 1568-71. Äv 1567: 1, 1568: 1½. Pm 1567 föröcht a° 67 mantal och schatt: Lasse Yleneueden äv 1, lv 3. Pm 1568 Lasse Ylenuedhen lv 2, pm 1569 samoin lv 3, 1570-71 samoin lv 3-3. Hv 1571 Ileniäru: Lasse Knutsson ku 20, hev 2, le 8, nk 0-6-4-0, la 12, oa 168:-, ny 18.5.

Kertteen kylään luettu Lasse Knuutinpoika ja Ylöveden eli Jylhän Lasse Knuutinpoika ovat isännöineet eri taloja, koska v. 1564 pm Kertteen Lassella oli lv 2 ja nb 1564 Jylhän Lasse oli lv 1½. Tuskin he olivat sama mieskään. Samannimisyys on siis sattumaa.

PAALISENLAHTI eli LAHDENKYLÄ

Vuonna 1552 Lasse Palinen (= Paalilan talon V Lauri Paavonpoika) omisti yhden eräsijan vid Paliselax insiöö 15 peninkulman (90 km) päässä kotoa. Siellä olevalle viljelykseen kelpaavalle paikalle lupasi mennä asumaan Paalilan Jaakko Laurinpoika, VA 130^a. Jaakon hallussa oli Paalilassa talo Ib 1544-56. Hän lienee lähtenyt uudisasukkaaksi, mutta 1557 Paalisenlahdella oli jo toinen yrittäjä. Paalisenlahti on Kuoreveden Paalisenselän lahti, jonka rannalla on Lahdenkylä.

PAAVO PERTUNPOIKA 1562 eremarcks bönder i Cangasala: Palisenlaxi Poual Bertillss. äv 1, VA 2143 f. 59. 1564 eremarck: Palisenlaxi Poual Bertillss., äv 1, lv 2½, VA 2164 f. 68. 1565 Ny besatte bönder: Påuall ladhen äv 1, VA 2178 f. 58. 1566 Nybesatte bönder: Påual Ladhen äv 1, VA 2189 f. 57 v. Mk 1567- : Påuall Ladhen mk 1567-68, Påuell Ladhenn 1569-70, Påuell Lachden mk 1571. Äv 1567: 1, 1568: 1½. Pm 1567 föröcht a° 67 mantal och schatt: Påual Ladhen äv ½, lv 3. Pm 1568-71: Påuall Ladhen lv 2-1½-2½-4. Vuonna 1557 Poual Palisen myi voudille kaksi nädännahkaa saaden niistä 16 äyriä ja 2 kiihtelystä (= 80 kpl) oravannahkoja saaden niistä 16 äyriä 8 äyriyistä. VA 2032 f. 13. Vuonna 1559 Poll Bertillss. Balislax och Joren ibm (talo ?) myivät voudille kaksi puolta nädännahkaa 12 äyrillä ja 2 kiihtelystä oravannahkoja 24 äyrillä. VA 2092 f. 3v. Sak sk 12.1. 1570 Thomas Menthsä i Keurukeski (Mäntän Keuruskoski) t > Pouall Lachden. Hv 1571 Ladhen: Påuel Bertillsson ku 20, hev 1, le 9, nk 0-2-3-0, la 15, oa 155:2, ny 15.375.

KUORENIEMI mukana keskiaikaisen tuomiokirjeen vuoksi.

Ruoveden maanjako-oikeuden 30.6.1795 pidetyn istunnon pöytäkirjaan on jäljennetty laamanni Henrik Steninpojan Vesilahden käräjillä antama tuomiokirje, jonka päiväys on mdix Dominica sexagesima eli 11.2.1509 (VA Turku & Pori MO 41/2, Ruovesi 30.6.1795 f. 39v-40). Kirje koski erästä erämaata "i Norbotn", jonka nimi oli Widzakoskima. Lautakunta oli todistanut kirjeen mukaan (siis 1509), että Heikki Klemetinpojan (silloin Vesilahden hallintopitäjään kuuluneen Sorvan kylän - nykyisin Nokiaa - talon I isäntä) isoisä i Sorva by Jöns Sorvalainen oli tämän erämaan ostanut 50 vuotta aiemmin. Kaupan laillisuutta vastaan esitti kuitenkin moitteen näillä käräjillä Anders i Kangasala (jonka suvulle alue oli ilmeisesti ennen kuulunut). Tuomiokirjeessä luetellaan alueen ympärysrajan kiinnekohdiksi seuraavat: 1. Sulussalmi (Suluslahden ja Vilppulan päävesireitin välissä Vilppulan nykyisestä keskustasta 4½ km lounaaseen), 2. Worijerffi (Salmenvuoren eteläpuolella pieni järvi edellisestä 1½ km lounaaseen), 3. Turusjervi ylinen pää (Tuhrusjärven lounaispää edellisestä 3 km suoraan länteen), 4. Alasehen joensuhun (edellisestä 3½ km koilliseen Huopioniemen kaak-

koissivussa), 5. Hongasaren salmehen (edellisestä n. 2 km luoteeseen Kasilansaaren eteläpuolella), 6. Kasilan hietan (edellisestä vajaan 2 km pohjoiseen Hongonselän rannalla), 7. halki Kasilan etelänpuolen jerffven (Kasilanjärven eteläosan poikki), 8. Likasen ojansuhun (Kasilan hiedasta suoraan itään runsaat 3 km Ajosjärven länsirannalla), 9. Kyrpöinniemi (= Kyrönniemi Ajosjärven itäranalla), 10. Rajahonga (edellisestä noin 2 km itään Vilppulan nykyisessä keskustassa), 11. Ejenkangan Nenehen (Äijänkankaanena edellisen lähellä Vilppulan keskustan itäpuolella), 12. Saukolaxi (Saukko-lahti Välivedessä Melasenkosken alapuolella), 13. Widzajerffven Kilpiluotohon (Vittajärven pohjoisrannalla), 14. Emmenluotohon (Vuohiselällä, 1700-luvulla käytetty nimi Laakaluoto), 15. Seinävuori (Säynäsvuori edellisestä 3½ km etelälounaaseen), 16. Lachnajerffuen letto (edellisestä noin 2 km länteen), 17. Helvettijerffuen (Helvetinjärvi on pieni järvi Toivionjärven länsipuolella edellisestä 3½ km luoteeseen), 18. Ilmatouranotza (Ilmatoivionotsa edellisestä 3 km luoteeseen) ja 19. Pieskan Niemehen (Pieskanniemi edellisestä 1½ km luoteeseen päävesireitin rantaan, sieltä on n:o 1 Sulussalmi 1 km etelälounaaseen). Tämä Vitsakoskenmaa käsitti siis Vilppulan jakokunnan ja Kuoreniemen kylän. Nimensä se on saanut siitä koskisesta uomasta, jota pitkin vedet vielä keskiaikana kulkivat Vittajärvestä Kotaselkään, mutta joka jo pitkään on ollut kuivilla. Vuoden 1509 kirjeen mukaan Vitsakoskenmaa oli vielä noin v. 1460 kangasalaisten hallussa.

Vuonna 1552 Vesilahden hallintopitäjän Sorvan kylän Mikolla ja Niilolla (talot I ja II) oli yhteinen eräsija benempd Koreniemi ved Vitzakoski ström 20 peninkulman päässä kotoa. Siellä oli kaksi viljelykseen kelpaavaa paikkaa, joita lupasivat mennä asumaan talon V Knuut Matinpoika ja Simo Philpuss. aff Ongi^{äki}, VA 130^a f. 11v. Knuutia ei uudisasukkaana näy (oli kotitilansa isäntänä vuodesta 1566), mutta Simo on muuttanut Vitsakoskelle. Hän oli kotoisin Vsilahdelta Onkimäen talosta III. Ks. Vitsakoski.

LAURI ERKINPOIKA 1562 eremarchs bönder, Cangasala: Korennemi Lasse Ersson äv 2, VA 2143 f. 59. 1564 Cangasala eremarck: Korenemi Lasse Erichss. äv 2, lv 4. Talo siirrettiin 1565 Ruoveden hallintopitäjään.

Voudin turkisostot 1557: Cangasala sochn Lass Kuoreniemen kaksi sudennahkaa 9 äyrillä ja yksi punaketun nahka 11 äyrillä sekä toisella kertaa kaksi sudennahkaa, hinta ? VA 2032 f. 13. Vuonna 1559 Cangasala sochn: nimi (?) aff Korehniemen jakoveljineen neljä näädannahkaa hinta 5 markkaa 6 äyrityistä, yksi saukonnahka 7 äyrillä ja yksi ketunnahka 12 äyrillä. VA 2092 f. 3v.

VITSAKOSKI ks. edellä Kuoreniemi.

SIMO 1562 eremarchs bönder, Cangasala: Simo Seijues äv 1, VA 2143 f. 59. Vuonna 1564 Cangasala eremarck: Simon Seij_es äv 2, lv 2, VA 2164 f. 68. Talo siirrettiin Ruoveden hallintopitäjään 1565.

Vuonna 1557 Simon Vidzacoski myi voudille 9 oravannahkaa 2 äyrin ja 18 penningin hinnasta. VA 2032 f. 13. Vuonna 1559 Simon Vitzakoski myi voudille 37 oravannahkaa 10 äyrillä. VA 2092 f. 4. Sak kk 17.7. 1560 Sijmon Seijues Vitzakoski sakko vahingonteosta Ponsan Niilon (talo I) hevoselle.